

فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مجلس شورای اسلامی

جلد ۲۴ (دو)

تألیف

سید محمد طباطبائی بهبهانی

(منصور)

کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی

تهران، پاییز ۱۳۸۸ هـ.ش

باسمه تعالی

ما امت اسلامی برای نشان دادن گذشته درخشان علمی خویش و این که روزگاری اهل فهم و کمال بوده و دورانی از آن دور افتاده و حاشیه نشین شدیم، چاره‌ای جز انتشار تمامی میراث مکتوب و مخطوط خود و دست کم فهرس آن نداریم. این تکلیفی است که بر دوش ماست و نباید از آن شانه خالی کنیم؛ اما افسوس و صد افسوس که در این مسیر توفیق جدی نداشته و یکسره سرگرم قیل و قال‌ها و ظاهرسازی‌ها از یک سو و دور افتادن از سرمایه‌های بزرگ ملی و دینی خود هستیم. گهگاه نیز که کسی از گوشه‌ای تکانی خورده و تلاشی طاقت‌فرسا در این زمینه دارد، آنچنان که باید و شاید از او حمایت نمی‌کنیم. مهم تر آن که قوانین لازم برای لزوم احیای این بخش از فرهنگ ما در دستور کار مراکز فرهنگی و کتابخانه‌ها نیست و هر کاری که انجام می‌شود از سر دلخواه و علقه‌های فردی است. شاید لازم باشد مجلس شورای اسلامی طرحی جامع درباره این بخش از میراث ما تصویب کند و زمینه نشر و حفاظت از آنها را فراهم سازد.

استاد عبدالحسین حائری به عنوان استادی دلسوز و نسخه‌شناس که قدر کتاب خطی را می‌دانست مدت پنجاه سال در کتابخانه مجلس کوشید و مجلداتی از فهرس نسخ را فراهم کرد. زمانی نیز اساتید دیگری به کمک آمدند و مجلداتی را نشر دادند. پیش از انقلاب، استاد مرحوم دانش‌پژوه، جناب آقای ایرج افشار و استاد علی‌نقی مزوی و احمد منزوی و شماری دیگر با جدیت به آماده کردن چندین مجلد از فهرس نسخ مجلس پرداختند و بعد از انقلاب نیز آقایان صدرائی و حافظیان و شماری دیگر از دوستانشان کاری درخور ستایش کردند. در سال‌های اخیر آقای دکتر منصور طباطبایی، به کمک آقای حائری شتافت و براساس توضیحی که ایشان در مقدمه همین اثر نوشته‌اند، در کار فهرست‌نویسی نسخ اهدایی مرحوم طباطبایی جدیت کردند. همراهی صمیمانه ایشان برای کتابخانه مجلس مغتنم بوده و امیدواریم ادامه یابد.

مرور سریعی بر این مجلد نشان می‌دهد که نسخه‌های نفیس اهدایی مرحوم طباطبایی تا چه اندازه گسترده بوده و انتشار فهرست آنها، چه راه‌های ناپیدایی را بر پژوهشگران می‌گشاید.

در این جا می‌بایست خدای را سپاسگزار باشم که به پژوهشگران و فهرست‌نویسان ما در بخش نسخ خطی، این توفیق را عنایت فرمود تا طی سال گذشته، قریب ده مجلد از فهرست نسخ را فراهم سازند. بار دیگر از صمیم قلب از همه همکاران این بخش سپاسگزاری کرده، به ویژه از جناب آقای گلپاز که با تحمل و بردباری در ویرایش و آماده‌سازی این مجموعه و استخراج فهرس آن می‌کوشند و در این کار سترگ یاری‌رسان مایند، قدردانی می‌نمایم.

رسول جعفریان

رئیس کتابخانه، موزه و مرکز اسناد

مجلس شورای اسلامی

باسمه تعالی

پس از حمد خدای تعالی و درود بر حضرت ختمی مرتبت و عترت طاهرین و اصحاب راستین، به عرض می‌رساند، آنچه پیش رو دارید جزء دوم از مجلد ۲۴ فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مجلس شورای اسلامی است که به معرفی ۴۰۰ نسخه از کتابخانه اهدایی مرحوم سید محمدصادق طباطبایی ریاست وقت مجلس شورای ملی به کتابخانه مجلس اختصاص یافته است و از نفیس‌ترین مجموعه‌های خطی عالم اسلام و از افتخارات ایران و کتابخانه مجلس است و پیش از این، جزء نخست همین مجلد به قلم نگارنده در سال ۱۳۸۱ ش به چاپ رسیده که مشتمل بر معرفی ۵۲۳ نسخه است.

لازم به ذکر اینکه نظر به کثرت مجموعه‌های موجود در کتب اهدایی طباطبایی، استاد حائری را عزم بر این بود تا مجامیع طباطبایی را جداگانه فهرست نمایند و از همین رو، مجلدات ۲۲ و ۲۳/۱ و ۲۳/۲ را به همین مجموعه‌ها اختصاص داد. از آغاز اشتغال بنده در کتابخانه مجلس در سال ۷۶ و کارآموزی نزد ایشان، حضرتش فهرست تک‌نسخه‌های طباطبایی را بر عهده بنده گذاشت و آنچه پیش رو دارید بسان مجلد پیشین ویژه تک‌نسخه‌های طباطبایی است که به اقتضای وقت، فهرست شتاب‌زده‌ای برای آنها تهیه و ارائه شده است و امید که مفید افتد و از خوانندگان گرامی خواهشمندم از سر مهر نگارنده را از لغزشهایش بی‌گناهانند. ان شاء الله با تألیف یک مجلد دیگر فهرست، نسخه‌های این مجموعه اهدایی تماماً معرفی خواهند شد.

در اینجا فرصت جسته، خطایی را که در دیباجه مجلد پیشین مرتکب شده‌ام گوشزد خود و اهل دل خواهم کرد؛ و آن اینکه در دیباجه نامبرده به دنبال سخنانی در لزوم کتابشناسی و جبران نقائص و استدراک اغلاط فاحش مآخذ آن، از سرناپختگی و جوانی ترک ادب کرده، بزرگی را که خدماتش به فرهنگ ایران زمین بر هیچ صاحب انصافی پوشیده نیست - آزردم و هرچند هنوز به قوت تمام به بایستگی ادامه کتابشناسی و استدراک خطاهای مآخذ آن فن و تقدیم ذاتی و رتبی آن بر نسخه‌شناسی باور دارم و بر آن پای می‌فشرم، ولی سخت از آن شیوه سخن پشیمانم و بارها خود را ملامت کرده‌ام. از حضرت کریمش پوزش می‌خواهم و «العذر عند کرام الناس مقبول».

در پایان از ریاست مفضال کتابخانه مجلس جناب استاد دکتر جعفریان که تمام همت بلندش را متوجه کاستی‌های چهل - پنجاه ساله کتابخانه مجلس کرده و گام‌های بلند برداشته‌اند، ازین دندان سپاسگزارم. نیز سپاس خود را به دوستان قدیم: آقایان سهراب یکه زارع و علی قلعه خندایی که بستر نگارش این فهرست را فراهم کردند و از هیچ لطفی دریغ نداشته تقدیم دارم، و نیز آقایان محمد سامان جواهری و سیاوش گودرزی که در نمونه خوانی این اوراق یاریم دادند.

محمد طباطبایی بهبهانی

فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مجلس شورای اسلامی

۷۱۷

جلاء العیون

(مقتل - فارسی)

از: علامه محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (د):
۱۱۱۱ هـ.

تاریخ معصومین و مصائب آنان مرتب بر ۱۴ باب.
این کتاب به تاریخ ۱۳۵۳ هـ در مطبعه مرتضوی
نجف اشرف به چاپ رسیده است.
نک: ذریعه، ۵/ ۱۲۴.

آغاز: ستایش بی مثل و انباز سزاوار خداوند
بی‌نیاز است که تذکر مصایب... تشنه لب زلال فیوض
رئانی و آرزومند اورنگ سعادت جاودانی....
انجام: ... در روز جزا وسیله نجات این غریق بحر
خطا گردد و کان ختامها... و صلی الله علی فخر المرسلین
محمد و عترته الاکرمین.

خط: نسخ. کاتب: علی اکبر بن سید علی

طباطبایی. تاریخ کتابت: ۱۲۴۸ هـ.

آغاز تا پایان زندگانی امام حسن در یک جزء و
باقی ابواب کتاب در جزء دیگر نوشته شده. تمام
صفحات دارای جدول به قلم زر و شنگرف و
مشکی و کمند به قلم لاجورد است. بر پشت
برگ آغاز جزء دوم وقف‌نامه‌ای است مورخ
۱۲۶۸ هـ.

جلد: تیماج مشکی با ترنج و نیم ترنج.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: رحلی. ۵/ ۱۹ × ۲۹ سم. ۲۷۳ گ. ۲۷ س.
(ثبت ۳۱۴۲۲)

۷۲۲

الفصول المهمه فی معرفة الأئمه (مناقب - عربی)

از: نورالدین علی بن محمد معروف به ابن صباغ
مالکی (د: ۸۵۵ هـ).

در معرفی ائمه دوازده گانه شیعه و فرزندان و
خاندان آنها.
نویسنده از بزرگان اهل سنت و مالکی مذهب است.
نک: ذریعه، ۱۶/ ۲۴۶.

آغاز: الحمد لله الذی جعل من صلاح هذه الامه
نصب الامام العادل....

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ۹۷۲ هـ.

اوراق آغاز و انجام نسخه آسیب دیده و وصالی
شده و سطوری را ناخوانا کرده است.
بر پشت برگ آغاز، تملک سید عبدالله شبیر
حسینی دیده می‌شود.

جلد: تیماج عسلی.

کاغذ: اصفهانی.

قطع: ۵/ ۱۳ × ۲۳/۵ سم. ۱۲۴ گ. ۲۵ س.

(ثبت ۳۱۴۲۷)

۷۲۴

مهج الدعوات و منهج العناية (ادعیه - عربی)

از: سید رضی‌الدین بن طاوس (ق ۵۷).

در ادعیه.

این کتاب چند بار به چاپ رسیده است.

نک: ذریعه، ۲۳/۲۸۷.

آغاز: الحمد لله الذي ابتداءً بالاحسان و دعی عباده

الی مرتبته ...

انجام موجود: ... و فی لیلة الجمعة کلها و عند نزول

المطر و بعد فرايض الصلوات.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ۱۳هـ.

نسخه مورد سخن از پایان ناتمام باقی مانده.

برگ الحاقی آغاز نسخه ابیاتی منسوب به

حضرت علی (ع) را دربر دارد (گویا به خط سید

محمد طباطبایی).

جلد: تیماج قهوه‌ای با حاشیه زرکوب.

کاغذ: فرنگی.

۱۲ × ۲۰ سم. ۳۳۵ گ. ۱۵ س. (ثبت ۳۱۴۲۹)

۷۲۵

خلاصة الاقوال

(رجال - عربی)

فی معرفة احوال الرجال

از: علامه حلی حسن بن یوسف (د: ۷۲۶هـ).

در علم رجال بر دو بخش که بخش اول در باب

رجال ثقه و بخش دوم در باب رجالی است که محل

تردیدند.

نک: ذریعه، ۷/۲۱۴؛ مجلس، ش ۲/۳۰۵۲ و ۵۹۵۵

و ۱۱۰ خ و ۳/۵۷۶۲ و ۱/۳۱۵۴ و ۵۴۳۲ و ۴۴۰۶ و

۲/۲۹۳۷.

آغاز: الحمد لله مرشد عباده الی سبیل السداد و

هادیهم الی طریق النفع فی المعاش... فان العلم مجال

الرواة من اساس الاحکام الشرعیه ...

انجام: ... و الی غیرهم مذکور فی کتابنا الکبیر من

اراده وقف علیه هناک و الحمد لله.

خط: نسخ. کاتب: محمد صالح بن محمد رضا

خیاط. تاریخ کتابت: ۱۰۵۵هـ.

بر پشت برگ آغاز یادداشت‌های پراکنده‌ای

وجود دارد. در حواشی اکثر صفحات تعلیقاتی

دیده می‌شود. کنار رقم کاتب دو یادداشت به نقل

از خط شهید ثانی است که یکی گواهی می‌کند

نسخه‌ای از این کتاب با یک واسطه با نسخه اصل

مقابل شده و دیگری که گواهی می‌کند نسخه‌ای

به یک واسطه با نسخه‌ای که برای مؤلف و

فخرالدین حلی خوانده شده، مقابل شده است.

در دو طرف برگ پایان به توضیح برخی انساب

پرداخته شده. برگ الحاقی پایان نسخه نیز

یادداشت‌های پراکنده‌ای را در بر دارد از جمله

مطلبی است به نقل از ابونصر عتبی که در پایان

آن چنین آمده است: «نقلت من خالی صدرالدین

محمد بن منصور بن محمد».

جلد: مقوایی یا روکش کاغذی سبز.

کاغذ: اصفهانی.

قطع: وزیری. ۱۷ × ۲۵/۵ گ. ۲۰۹ گ. ۱۳ س.

(ثبت ۳۱۴۳۰)

۷۲۶

منهاج العابدین

(تصوف - عربی)

از: ابو حامد محمد بن محمد غزالی (د: ۵۰۵هـ).

در تصوف مشتمل بر هفت عقبه. مشهور چنین است

که کتاب مورد سخن آخرین اثر غزالی است.

این کتاب چند بار در مصر به چاپ رسیده است از

جمله به سال‌های ۱۲۸۸ و ۱۳۰۵هـ.

نک: کشف الظنون، ۲/۱۸۷۶؛ معجم المطبوعات، ۲/

۱۴۱۵؛ مجلس، ش ۶۱/۱۴۵۹۰ و ۱/۵۸۵۹ و سنا،

ش ۷/۴۷۳.

آغاز: املاء علینا الشیخ الامام... الغزالی الطوسی... و

هو آخر کتاب صنفه... الحمد لله الملك الحكيم الجواد
الکریم... اعلموا اخوانی اسعدکم الله...

انجام: ... و قد وفى بالمقصود فى ذلك و الحمد لله
بنعمته تتم الصالحات... و الحمد لله رب العالمین.

خط: نسخ شیوه ترکی. تاریخ کتابت: ۱۱۸۹ هـ.
در حاشیه فوقانی تمام صفحات لکه‌های رطوبت
دیده می‌شود. چند برگ آغاز دارای وصالی
است.

در حاشیه رقم کاتب یادداشتی است به نقل از
شرح شیخ شهاب‌الدین بر شرح بخاری عناوین
به قلم شنکرف.

جلد: تیماج مشکى.

کاغذ: ترکی بغدادی زرد رنگ.

۱۳/۵ × ۱۹/۵ سم. ۱۷۶ گ. ۱۳ س.

(ثبت ۳۱۴۳۱)

۷۲۷

الأمالی

(حدیث - عربی)

از: شیخ الطائفه محمد بن الحسن الطوسی (د):
۵۴۶۰ هـ.

احادیث متفرقی است که شیخ طوسی بر فرزندش
شیخ ابوعلی املاء کرده است.

ذریعه در این باب که چه مقدار از این کتاب از
روایت شیخ طوسی است یا فرزندش به تفصیل سخن
رانده است.

نک: ذریعه، ۳۰۹/۲.

آغاز: اللهم اتمم بخیر فی طاعتك حدثنا الشيخ
المفيد ابوعلی الحسن بن محمد بن الحسن الطوسی
بمشهد مولانا....

انجام: ... و قال بعض الشعراء فى ذلك

لو لا فلان و سوء سكرته

كانت حلالاً كساين العس

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ۱۱۱۰ هـ. مکان کتابت:

اکبرآباد هندوستان.

در اواخر نسخه سطورى نانوشتنه رها شده است.
برگ آغاز دارای وصالی است. بر برگ الحاقی
آغاز چند روایت در فضیلت نظر به کعبه، عالم،
علی (ع) و سادات نقل شده است. بر پشت برگ
آغاز، تملک شیخ جعفر طهرانی دیده می‌شود.
کاغذ: اصفهانی.

قطع: وزیرى. ۳۶۴ گ. ۱۹ س. (ثبت ۳۱۴۳۲)

۷۲۸

الخرایج و الجرایح

(مناقب - عربی)

از: قطب‌الدین سعید بن هبة‌الله راوندی (د): ۵۷۳ هـ.

در معجزات معصومین (ع) مرتب بر ۲۰ باب.

کتاب حاضر سال ۱۳۰۵ هـ به انضمام اربعین مجلسی
و کفایة الاثر در تهران و نیز به سال ۱۳۰۱ هـ به اهتمام
ملک‌الکتاب شیرازی در بمبئی به چاپ رسیده است.

نک: ذریعه، ۱۴۵/۷؛ مشار عربی، ۳۲۸.

آغاز: اما بعد حمد الله الذى هدانا الى منهاج الدليل و
الصلوة على محمد و آله... فان فرقا من الذين اقرؤا فى
ظاهريهم بالنبوات....

انجام: ... اذا قام قائم آل محمد صلى الله عليه و آله
يبنى فى ظهر الكوفة مسجد له الف باب.

خط: نسخ روشن. کاتب: محمد کریم بن بیگدلی.

تاریخ کتابت: ۱۲۷۲ هـ.

تمام صفحات به قلم سیاه دارای جدول و کمند
است.

جلد: تیماج عسلی.

کاغذ: فرنگی.

۱۴ × ۲۲ سم. ۱۶۰ گ. ۲۲ س. (ثبت ۳۱۴۳۳)

۷۲۹

شرح الملخص

(هیأت - عربی)

شرحی از موسی بن محمود معروف به قاضی زاده

خط: نستعلیق. کاتب: محمد بن ملا محمد حسن خوشنویس خوانساری. تاریخ کتابت: ۱۲۰۵ هـ. نسخه مورد سخن دارای ۹ کتیبه مذهّب و مرصّع است که عنوان‌ها در آن جای داده شده. تمام صفحات دارای جدول به قلم زر و لاجورد و کمند به قلم سیاه است. بخش از کتاب به سبک چلیپا در حاشیه نوشته شده. جلد: تیماج مشکی با ترنج و نیم ترنج زرد. کاغذ: فرنگی آهارمهره. قطع: وزیری بزرگ. ۱۶×۲۷ سم. ۲۵۳ گ (با احتساب برگ‌های الحاقی). ۱۷ س (بدون حاشیه). (ثبت ۳۱۴۳۵)

۷۳۱

شرح نهج البلاغه (نهج البلاغه - عربی)
از: عبدالحمید بن هبة الله مشهور به ابن ابی الحدید. نسخه حاضر مشتمل بر جزء ۱۶ تا ۲۰ از این کتاب است. در حاشیه نسخه مورد سخن تعلیقاتی است در دفاع از عقاید اهل سنت و ردّ شیعه با امضای «م ح د». نک: مجلس، ش ۱۴۱۷۵ و ۴۶۴۳ و ۱۴۹ خ و ۳۰۲۷ و ۴۹۳۵ و ۷۷۸۶ و ۷/۴۹۰۰. آغاز موجود: و حق ذی النصیحه و لو عاقبت البرئ بالسقیم و لا اخذت الوفیء بالناکث انجام موجود: ... و استغفرک للنعم التي انعمت بها علی فتقولت بها علی معصیتک ظمه (کذا). خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ. به دستور شیخ حسین مشغری^۱ از نسخه خط علی بن منصور المزیدی رونویس شده است. جلد: تیماج قرمز.

۱. شیخ حسین بن شیخ حسن المشغری از فضلا و شاعران ق ۱۱ هـ و شاگرد شیخ بهائی بوده است (اعلام الشیعه ق ۱۱ / ۱۸۵).

رومی (ق ۹ هـ) بر الملخص محمود بن محمد چغمینی خوارزمی. وی این کتاب را به نام الغ بیک میرزا فرزند شاهرخ تیموری نگاشت و به تاریخ ۸۱۵ هـ از آن پرداخت. این کتاب به سال ۱۲۸۶ هـ با سلم السماء در طهران و به سال ۱۳۱۱ هـ با حواشی میرزا حسن جلوه در تهران به چاپ سنگی رسیده است. نک: کشف الظنون، ۲/ ۱۸۱۹؛ مشار عربی، ۵۶۶. آغاز: الحمد لله الذی جعل الشمس ضیاء و القمر نوراً.... انجام: ... کاف لتحصیل ما اردت واف بما جرت الاشارة اليه فالاولی ان اقتصر علیه فلیکن هذا خاتمة الكتاب.

خط: نستعلیق. کاتب: محمد امین بن رحمة الله. تاریخ کتابت: ۱۰۱۷ هـ. دو برگ اول و دوم نسخه دارای وصالی باریک در حاشیه است. جلد: تیماج مشکی با ترنج و نیم ترنج. کاغذ: اصفهانی. ۱۱×۲۵ سم. ۶۳ گ. ۲۱ س. (ثبت ۳۱۴۳۴)

۷۳۰

کلیات سعدی (ادب - فارسی)
از: مشرف بن مصلح‌الدین سعدی شیرازی (د: ۶۹۱ یا ۶۹۴ هـ). نسخه جای سخن بخش‌های زیر را در بردارد: دیباجه بیستون، گلستان، بوستان، قصاید، غزلیات قدیم، غزلیات بدون عنوان، مطایبات، رباعیات. نک: منزوی، ۳/ ۱۸۶۱. آغاز: شکر و سپاس معبودی را جلت قدرته انجام: من سخن راست نوشتم تو گرش راست نخوانی جرم لجلاج نباشد چون تو شطرنج ندانی

کاغذ: اصفهانی.

قطع: وزیری بزرگ. ۱۶/۵ × ۲۶/۵ سم. ۳۶۸ گ.
 ۲۳ س. (ثبت ۳۱۴۳۶)

نمازهای فریضه باید خواند.

فصل دوم: در دعوات و تعقیبات که مخصوص به هر نماز واجب است.

فصل سوم: در بیان تعقیبات نوافل یومیه و غیره.

خاتمه: در بیان نمازهای متفرق و دعاهایی که از

ائمه معصومین منقول است.

آغاز موجود: صلوات الله اقتباس نموده‌ام از جهت اجابت التماس جمعی از سالکان مسالک دین... و مأمول... آنست که این فقیر را از برکات عبادات ایشان ممتنع سازد....

انجام: ... و عن یمینه و عن شماله و من تحته و من فوقه یا ذا الجلال و الاکرام.

خط: نسخ. ق ۱۱-۱۲ هـ.

نسخه از آغاز افتادگی دارد و در پایان چند برگ الحاقی و ادعیه متفرقه وجود دارد. تمام صفحات به قلم زر و مشکی مجدول است.

جلد: تیماج سیاه.

کاغذ: دولت‌آبادی.

۱۰ × ۱۷ سم. ۹۶ گ (با احتساب برگ‌های الحاقی). ۱۱ س. (ثبت ۳۱۴۳۹)

۷۳۳

عَدَّةُ الدَّاعِي وَ نَجَاحِ السَّاعِي (ادعیه - عربی)

از: شیخ جمال‌الدین احمد بن فهد حلی (د: ۸۴۱ هـ).
 آغاز: الحمد لله سامع الدعاء و رافع البلاء و مفیض الضیاء....

انجام موجود: ... و الجواد الذی یعطی من غیر سؤال و قیل بالعکس و الجواد.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۲ هـ.

برگ آغاز نسخه دارای وصالی است و از پایان افتادگی دارد. دو برگ الحاقی آغاز نسخه مطلبی را در باب تفسیر آیه شریفه «فاذا جاءت الطامة الكبرى» به خط سیّد محمد طباطبایی را در بردارد.

بر پشت برگ آغاز، تملک حبیب‌الله بن حاجی جمعه‌الدیونی الصالحی دیده می‌شود و نیز حروف ابجد و شماره‌های آنها. جلد: تیماج مشکی.

کاغذ: اصفهانی.

۱۱ × ۱۸/۵ سم. ۲۱۸ گ (با احتساب برگ‌های الحاقی). ۱۴ س. (ثبت ۳۱۴۳۸)

۷۳۵

نَهجِ الحَقِّ وَ کَشْفِ الصِّدْقِ (کلام - عربی)

از: علامه حلی حسن بن یوسف (د: ۷۲۶ هـ).

آغاز: الحمد لله الذی غرقت فی بحار معرفته افکار العلماء و تحیرت فی ادراک ذاته....

انجام: ... و رفضوا الا جلّه نعوذ بالله تعالی من مزلة الاقدام... و الیه المرجع و المآب و صلواته علی سیدنا محمد... و سلم و کرم.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.

در حاشیه پایین برگ پایان چنین آمده است:

۷۳۴

رساله در ادعیه (ادعیه - فارسی - عربی)

از:؟

مجموعه دعوات و تعقیباتی است که بعد و قبل فرایض و نوافل باید خوانده شود.

مشمول بر یک مقدمه و سه فصل و یک خاتمه.

مقدمه: دعاهای مقدمات صلوة.

فصل اول: در بیان تعقیباتی که در عقب همه

تهذیبی است از کتاب الرجال محمد بن عمر بن عبدالعزیز الکشی.
این کتاب به تصحیح حسن مصطفوی سال ۱۳۴۸ هـ در دانشگاه مشهد به چاپ رسیده است.
نک: ذریعه، ۱/۳۶۵.
آغاز: حمدویه بن نصیر الکشی قال حدثنا محمد بن الحسین

انجام: ... و کان دینه و مذهبه حب آل محمد صلی الله علیه و علیهم و علی ابی‌الصلت رحمہ الله.
خط: تعلیق. کاتب: ابوطالب بن کنعان تبریزی انصاری. تاریخ کتابت: ۱۰۲۱ هـ. مکان کتابت: مدرسه رزم ساریه دارالسلطنه قزوین.
ص ۱۸ و ۱۹ نسخه الحاقی و نانوخته است.
جلد: تیماج سیاه.
کاغذ: اصفهانی.
۱۲/۵ × ۱۹ سم. ۲۱۳ گ. ۱۴ س.
(ثبت ۳۱۴۴۲)

۷۳۸

الصحيفة السجادية (دعا-عربی)
از: امام زین العابدین علی بن الحسین (ع).
آغاز: حدثنا السيد الاجل نجم‌الدین بهاء الشرف ...
انجام: ... و تتم احسانك فیما بقى من عمرى كما احسنت فیما مضى منه یا ارحم الراحمین.
خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.
تمام صفحات به قلم‌های چندگانه زر و سیاه و لاجورد مجدول شده است.
برگ آغاز دارای سرلوح مذهب و مرصع است.
برگ‌های اضافی آغاز و انجام نسخه ادعیه پراکنده‌ای را در بردارد.
جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج و حاشیه منگنه.
کاغذ: اصفهانی آهارمهره.

«رأیت فی بعض النسخ ما صورته بانه فرغ من تألیفه حادی (و) العشرین من جمادی الاولی سنه عشرة و سبعمائه بمدینه السلطانیه».
جلد: تیماج مشکی.
کاغذ: فرنگی.
۱۳ × ۲۰ سم. ۱۳۳ گ. ۲۱ س. (ثبت ۳۱۴۴۰)

۷۳۶

حاشية الكافي = شرح الكافي (حدیث-عربی)
حواشی میر رفیع‌الدین محمد بن امیر حیدر طباطبایی نائینی (د: ۱۰۸۰ هـ) است که شاگردش میر معصوم بن محمد فصیح قزوینی آنها را گرد آورده است.
نک: ذریعه، ۶/۱۸۴؛ فهرست، ۹/۵۶۲.
آغاز موجود: معلم و یکون له مثل ما لكل عامل ینتمی عمله الی تعلیمه و لو بواسطه ...
انجام موجود: ... و قوله و لكن جعلنا ابوابه و صراطه و سبيله ای لما اقتضته الحکمة الكاملة.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۲-۱۱ هـ.
از آغاز و انجام افتادگی دارد. در حاشیه فوقانی برگ آغاز، وقف نامه‌ای است از سید صادق حسینی طباطبایی مورخ ۱۲۹۱ هـ. در حاشیه برخی صفحات تعلیقات خود مؤلف با علامت «منه ره» دیده می‌شود.
تعدادی برگ نانوخته به آغاز و انجام نسخه الحاق شده است.
جلد: تیماج ماشی.
کاغذ: اصفهانی آهارمهره.
۱۲ × ۱۹ سم. ۱۶۱ گ. ۱۵ س. (ثبت ۳۱۴۴۱)

۷۳۷

اختیار معرفة الرجال (رجال-عربی)
از: شیخ الطائفه ابو جعفر محمد بن حسن طوسی (د: ۴۶۰ هـ).

۱۰×۱۶/۵ سم. ۱۸۱ گ. ۱۰ س.

(ثبت ۳۱۴۴۳)

۷۳۹

التوحید

(کلام - عربی)

از: شیخ صدوق ابو جعفر محمد بن علی مشهور به ابن بابویه.

این کتاب بارها به چاپ رسیده است از جمله ۱۲۸۵ هـ در ایران و ۱۳۲۱ هـ در بمبئی.

نک: ذریعه، ۴/ ۴۸۲.

آغاز: الحمد لله الواحد الاحد الذی لا شریک له ... انجام: ... لا یخاصم الا من قد ضاق فی صدره.

خط: نستعلیق. کاتب: محمد ابراهیم. تاریخ کتابت: ۱۱۰۰ هـ.

برگ آغاز در حاشیه فوقانی دارای وصالی است. در صدر صفحه آغاز تملکی است از محمد بن علی مؤرخ ۱۳۱۳ هـ.

جلد: تیماج زرد با ترنج و لچک و حاشیه. کاغذ: فرنگی آهارمهره.

۱۲/۵×۲۰/۵ سم. ۲۲۳ گ. ۱۷ س.

(ثبت ۳۱۴۴۴)

۷۴۱

الصحیفة السّجادیة

(دعا - عربی)

از: امام زین العابدین علی بن الحسین (ع).

آغاز: حدثنا السید الاجل نجم الدین بهاء الشرف ابوالحسن محمد ...

انجام: ... و نجنی من مضلّات الفتن.

خط: نسخ عالی. کاتب: محمد علی بن زمان کاتب مشهور به قصاب. تاریخ کتابت: ۱۰۷۱ هـ.

برگ آغاز دارای یک سرلوح مذهب و مرصع است و دو برگ آغاز در حاشیه به سبک گل و بوته مذهب و مرصع شده است.

تمام صفحات به قلم زر و شنگرف و لاجورد و سیاه مجدول و به قلم زر و سیاه دارای کمند است. سطور اول و وسط و پایان به قلم درشت تر نگاشته شده است. زمینه سطور به شیوه زرافشان مذهب شده. نیمی از نسخه دارای ترجمه فارسی است که ترجمه‌ها به قلم نستعلیق و شنگرف و در زیر سطور نگاشته شده. حواشی تمام صفحات دارای لکه‌های رطوبت است.

جلد: تیماج مشکی با ترنج و نیم ترنج زرکوب. کاغذ: اصفهانی آهارمهره.

۱۲×۲۰ سم. ۳۰۹ گ. ۷ س. (ثبت ۳۱۴۴۶)

۷۴۳

الصحیفة السّجادیة

(ادعیه - عربی)

از: امام زین العابدین علی بن الحسین (ع).

آغاز موجود: اقبلت قلت من الحج فسألنی عن اهله ...

انجام موجود: ... و لم یلجئوا الی غیرک انت المونس لهم حیث.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱-۱۲ هـ.

نسخه از آغاز و انجام دارای افتادگی است. ترجمه عبارات به قلم نسخ و شنگرف در زیر سطور دیده می‌شود.

تعلیقاتی در حل مشکلات به فارسی در حواشی دیده می‌شود.

تمام صفحات مجدول به قلم‌های زر و لاجورد و سیاه و دارای کمند به قلم شنگرف است.

جلد: روغنی با گل و بوته و تزئین روغنی در داخل جلد.

کاغذ: اصفهانی آهارمهره.

۱۱/۵×۱۸/۵ سم. ۲۱۴ گ. ۱۸ س.

(ثبت ۳۱۴۴۸)

۷۴۴

ذریعة الابتهاال

(ادعیه عربی)

= ادعیه القنوت و السجود

از: احمد بن محمد محسن (ق ۱۱-۱۲هـ) که ظاهراً از خاندان فیض کاشانی است.

مجموع دعاهایی است که می‌شود آنها را در قنوت و سجده قرائت کرد. مؤلف دعاها را گردآوری شده‌اش را بر دو گونه می‌داند یکی مأثور و معین و دیگر دعاهایی که صلاحیت خواندن در هر وقت را دارد.

آغاز: الحمد لله الذی لایخیب من رجاء و یجیب دعوة الداع... اما بعد فیقول... هذه هی ادعیه و اثنیه تصلح لان یدعی بها فی القنوت و السجود...

انجام: ... و اجتهد ان تدمع عیناک و لو بقدر رأس الذبابة فانها من علامة الاجابة هذا آخر ما اردنا ذکره من ادعیه القنوت و السجود.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ۱۱۱۵هـ.

بر پشت برگ آغاز چند مهر از خاندان فیض کاشانی با نقش‌های زیر دیده می‌شود: یا محسن اغفر بمحمد علم الهدی نصیرالدین سلیمان، الراجی محمد مهدی الفیضی، عبدالباقی الفیضی. بر همان صفحه تملک و مهر احتشام الملك مورخ ۱۲۸۶هـ وجود دارد.

جلد: تیماج قرمز با عطف دامن و حاشیه زرکوب.

کاغذ: اصفهانی آهارمهره.

۱۲×۱۸/۵ سم. ۷۱گ (با احتساب برگ‌های اضافی). ۱۵س. (ثبت ۳۱۴۴۹)

۷۴۵

مصائب النواصب

(کلام - عربی)

لنقض نواقض الروافض

از: قاضی نورالله بن شریف مرعشی شوشتری (۱۰۱۹هـ).

در رد کتاب نواقض الروافض میرزا مخدوم شریفی. مؤلف این کتاب را به شاه عباس صفوی اهداء کرده است.

نک: ذریعه، ۷۷/۲۱، مجلس، ش ۷۱۴ و ۴۷۱۷ و ۹۸۸/۱۹ ط.

آغاز: نحمدک یا من جعلنا من الفرقة الناجیه الامامیه الاثنی عشریه...

انجام: ... و عن الصراط المستقیم لناکبون و فی طغیانهم یعمهون قد اتفق اتمام اصل مسودته بید المؤلف الفقیر الی الله الغنی نور الله بن شریف الحسینی.

خط: نستعلیق. کاتب: محمد یوسف الحسینی

الکبیر. تاریخ کتابت: ۱۰۷۴هـ که به خواهش

آمریزا شاه تقی‌الدین محمد نقیب حسینی.

برگ آغاز دارای سرلوح مذهب و مرصع است.

تمام صفحات به قلم‌های چندگانه زر و لاجورد

و سیاه مجدول گردیده.

بر پشت برگ آغاز، تملکی است مورخ ۱۱۹۸هـ.

دو برگ آغاز و یک برگ از پایان وصالی شده

است.

جلد: تیماج قرمز.

کاغذ: اصفهانی آهارمهره.

۱۳×۲۳/۵ سم. ۲۰۳گ. ۱۷س.

(ثبت ۳۱۴۵۰)

۷۴۶

الصحیفة السجادیة

(ادعیه - عربی)

از: امام زین‌العابدین علی بن الحسین (ع).

نک: ش ۷۴۳.

خط: نسخ. کاتب: محمد امین بن فتح‌الدین.

تاریخ کتابت: ۱۰۶۸هـ.

برگ آغاز دارای یک سرلوح مذهب و مرصع

است و دو برگ آغاز در حاشیه دارای تذهیب و

ترصیع است به سبک گل و بوته. مابین سطور دو

در باره شناخت آیات ناسخ و منسوخ، خاص و عام، محکم و متشابه، خص و عزایم و دیگر علوم قرآنی. در برخی نسخ نام این کتاب به صورت «الایات الناسخه و المنسوخه» آمده است. این کتاب به سال ۱۳۱۲ هـ در تهران به چاپ سنگی رسیده است.

نک: ذریعه، ۱۵۴/۲۰؛ مشار عربی، ۲۰۷. آغاز: الحمد لله العدل ذی العظمة و الجبروت... اعلم یا اخی وفقک الله لما یرضیه بفضلہ... ان القرآن جلیل خطرہ....

انجام: ... و ایاہ نستعین الی ما یقرّب منه انه سمیع مجیب و الحمد لله وحده.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ۱۳۰۵ هـ. عناوین به قلم شنگرف در حاشیه نوشته شده.

جلد: تیماج قرمز.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۱۶×۲۲/۵ سم. ۴۶ گ. ۲۱ س.

(ثبت ۳۱۴۵۷)

۷۵۳

شرح خلاصه الحساب (ریاضی عربی)

از: محمد باقر بن محمد حسین بن باقر یزدی (ق) (هـ) ۱۱.

در شرح خلاصه الحساب شیخ بهاء الدین عاملی (د): (هـ) ۱۰۳۷.

نک: مجلس، ش ۶۳۴۱/۷ (ص ۷۳-۹۶)

آغاز: بسملة نحمدک یا من لایحیط بجمع نعمه عدد ابتداء بالتسمیه و التحمید....

انجام: ... حقیق بالاستتار عن اکثر اهل هذا الزمان و فاحتفظ وصیتی الیک و الله حفیظ علیک.

خط: نستعلیق. کاتب: گویا از محمد باقر بن محمد حسین یزدی همان مؤلف است. تاریخ

کتابت: ۱۰۹۹ هـ.

برگ آغاز دارای تذهیب دندان‌ه موشی است. تمام صفحات به قلم زرین و مشکی مجدول شده است.

جلد: تیماج قهوه‌ای با حاشیه و عطف تیماج حنایی.

کاغذ: اصفهانی.

۱۱×۷/۵ سم. ۱۴۵ گ (با برگ‌های الحاقی).

۱۱ س. (ثبت ۳۱۴۵۱)

۷۵۰

الحسن الحصین (ادعیه - عربی)

من کلام سید المرسلین

از: شیخ شمس الدین محمد بن محمد جزری شافعی (د: ۷۳۹ هـ).

مجموعه‌ای است از ادعیه و اوارد وارده در احادیث که به سال ۷۹۱ هـ از تألیف پرداخته است.

نک: کشف الظنون، ۱/ ۶۶۹؛ مجلس، ش ۱۲۴۹۹ و ۱۲۳۹۹ و ۲۸۳۱.

آغاز: الحمد لله و السلام علی عبادہ الدین اصطفی... اما بعد حمد الله الذی جعل الدعاء لردّ القضاء....

انجام: ... و لا یدفعه سواک اللهم فرج عتاً یا کریم یا ارحم الراحمین.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.

در نسخه صفحه آغاز دو بار نوشته شده. رموز متن به شنگرف.

جلد: تیماج زرشکی با ترنج و نیم ترنج.

کاغذ: ترکی بغدادی.

۱۱×۱۶ سم. ۲۷۶ گ. ۱۱ س. (ثبت ۳۱۴۵۵)

۷۵۲

تفسیر المحکم و المتشابه (علوم قرآن - عربی)

(رسالة فی)

از: سید شریف مرتضی علم الهدی (د: ۴۳۶ هـ).

۷۵۷

شرح ثمره بطلمیوس
= **ترجمه ثمره**
(نجوم - فارسی)

از: خواجه نصیرالدین طوسی (د: ۵۶۷۲هـ).
در شرح و ترجمه کتاب الثمره بطلمیوس در احکام نجوم که به خواهش حاکم اصفهان بهاءالدین محمد بن شمس‌الدین وزیر ترجمه و تألیف شده است.
این کتاب به تصحیح آقای جلیل اخوان زنجانی به سال ۱۳۷۸ هـ طی منشورات نشر میراث مکتوب به چاپ رسیده است.

نک: مجلس، ش ۸۲۰/۴ ط و ۲۹۲۵/۱ و ۲۱۴۵ و ۴۹۰۰/۳ و ۶۲۹۱/۲ و ۱۶۹ و ۶۳۳۹/۳؛ احوال و آثار خواجه نصیر، ۴۰۶.
آغاز: الحمد لله حمد الشاکرین و الصلوة علی و بعد چنین فرماید مولانا المعظم... که بحکم اشارات مخدوم و مخدوم‌زاده... بهاء المله و الدین...
انجام: ... و در آخر کتاب بدین عبارت آورده‌اند تم کتاب الثمره المسمى بالرومیة «انطرومطا» و معناه مائة کلمه و الله اعلم بالصواب.

خط: نستعلیق تحریری. تاریخ کتابت: ق ۱۳هـ.
بر پشت برگ آغاز، گواهی کتاب‌دار محمّدولی میرزا است مبنی بر اینکه کتاب جای سخن به تاریخ ۱۲۲۴ هـ در یزد عرض دیده است.
جلد: تیماج یک لایه قرمز.
کاغذ: فرنگی آهارمهره.
۱۵ × ۲۱ سم. ۳۴ گ. ۱۹ س. (ثبت ۳۱۴۶۲)

۷۵۹

الصحیفة السّجادیة
(ادعیه - عربی)

از: امام زین‌العابدین علی بن‌الحسین (ع).
نک: ش ۷۴۳.
خط: نسخ. کاتب: قلندر بن ابدال خان توکلی است. تاریخ کتابت: ۱۱۰۰هـ.

برگ آغاز، دارای وصالی است و در حاشیه چپ همان برگ تعلیقه‌ای دیده می‌شود. عناوین به سنگرف. جداول و اشکال ریاضی و هندسی نسخه به قلم زر کشیده شده.
جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج.
کاغذ: اصفهانی آهارمهره.
۱۰ × ۱۶/۵ سم. ۱۲۷ گ. ۱۶ س.

(ثبت ۳۱۴۵۸)

۷۵۶

نقد الرجال
(رجال - عربی)

از: مصطفی بن حسین حسینی تفرشی (ق ۱۱هـ).
در علم رجال که اسامی رجال را به ترتیب ممدوح و مذموم و مهمل بیان کرده است.
نک: ذریعه، ۲۴/۲۷۴.
آغاز: الحمد لله خالق اللیل و النهار العالم بخفیات الضمائر و الاسرار... و بعد فیقول الفقیر... انه لا شک و لا ارتیاب فی ان علم الحدیث...
انجام: ... و السید عمیدالدین عن الشیخ الامام العالمة... الحلی قدس الله روحه.

خط: نستعلیق تحریری. تاریخ کتابت: ۱۲۵۸هـ.
بر پشت برگ آغاز توضیحی است در باب «من اجتماع العصابة علی تصحیح ما یصحّ عنهم» و نیز یادداشتی در باب بیان «عدة من الاصحاب».
در صدر صفحه آغاز، یادداشتی است در باب یکی از مستخرجات شیخ بهائی از علم رجال.
تمام صفحات به قلم چندگانه سنگرف و لاجورد مجدول شده و به قلم سنگرف دارای کمند است.
جلد: تیماج مشکی با ترنج و نیم ترنج.
کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری کوچک. ۱۵ × ۲۱/۵ سم. ۲۱۰ گ.
۲۱ س. (ثبت ۳۱۴۶۱)

نسخه مورد سخن با نسخه علامه مجلسی در حال حیات ایشان مقابله شده که کاتب در ص ۲۳۵ به این مطلب اشاره می‌کند و تعلیقاتی که به خط ایشان موجود بوده در حواشی نسخه نقل شده.
در حواشی برخی صفحات گواهی بلوغ سماع است مورخ ۱۱۰۱ هـ که شاید خط مرحوم مجلسی باشد.
بر پشت برگ آغاز، یادداشتی است به خط مجدالدین بن صدرالافاضل مورخ ۱۳۳۶ هـ که در باب نسخه توضیحاتی می‌دهد. برگ آغاز، دارای یک سرلوح مذهب و مرصع است و تمام صفحات دارای جدول به قلم زرین و مشکی و کمند به قلم لاجورد است.
جلد: تیماج قهوه‌ای با حواشی عطف قرمز.
کاغذ: دولت‌آبادی.
۱۴/۵ × ۲۲ سم. ۱۳۱ گ. ۱۲ س.
(ثبت ۳۱۴۶۴)

نسخه مورد سخن با نسخه علامه مجلسی در حال حیات ایشان مقابله شده که کاتب در ص ۲۳۵ به این مطلب اشاره می‌کند و تعلیقاتی که به خط ایشان موجود بوده در حواشی نسخه نقل شده.
در حواشی برخی صفحات گواهی بلوغ سماع است مورخ ۱۱۰۱ هـ که شاید خط مرحوم مجلسی باشد.
بر پشت برگ آغاز، یادداشتی است به خط مجدالدین بن صدرالافاضل مورخ ۱۳۳۶ هـ که در باب نسخه توضیحاتی می‌دهد. برگ آغاز، دارای یک سرلوح مذهب و مرصع است و تمام صفحات دارای جدول به قلم زرین و مشکی و کمند به قلم لاجورد است.
جلد: تیماج قهوه‌ای با حواشی عطف قرمز.
کاغذ: دولت‌آبادی.
۱۴/۵ × ۲۲ سم. ۱۳۱ گ. ۱۲ س.
(ثبت ۳۱۴۶۴)

۷۶۲

زاد المعاد

(ادعیه - فارسی - عربی)
از: محمدباقر بن محمد تقی مجلسی (د: ۱۱۱۱ هـ).
آغاز: الحمد لله الذي جعل العباده وسيله لنيل السعادة....

انجام: ... مع وفور الاشتغال و اختلال الاحوال و توزع البال و الحمد لله اولاً و آخراً.
خط: نسخ و نستعلیق. کاتب: عبدالعظیم بن جمشید گرجی الاصل جدید الاسلام. تاریخ کتابت: ۱۱۹۹ هـ. ترجمه به قلم نستعلیق و شنگرف.
برگ آغاز دارای یک سرلوح مذهب و مرصع است و در حاشیه به سبک گل و بوته تذهیب شده. دو صفحه آغاز دارای تذهیب دندان‌موشی در بین سطور است. تمام صفحات به قلم زر و لاجورد مجدول شده و به قلم سیاه دارای کمند است. چند برگ خط‌کشی شده در آغاز و انجام الحاق شده.
جلد: تیماج عسلی با حاشیه زerkوب.

۷۶۰

کنز العرفان فی فقه القرآن

(تفسیر - عربی)
از: مقداد بن جلال‌الدین سیوری حلّی (د: ۸۲۶ هـ).
در تفسیر آیات الاحکام
این کتاب چند بار در ایران به چاپ رسیده است از جمله به سال ۱۳۱۵ هـ در حاشیه تفسیر امام حسن عسکری و به سال ۱۳۱۳ هـ به طور مستقل.
نک: مشار عربی، ۷۵۶.
آغاز: الحمد لله الذي انزل على عبده الكتاب لكل شيء تبياناً....
انجام: ... و لنقطع الكلام حامدين لله على جميل احسانه... و صلى الله على خير خلقه و اشرف انبيائه و رسله محمد النبي و آله الطاهرين.
خط: نسخ. کاتب: احمد بن عبدالله بن احمد

کاغذ: اصفهانی آهارمهره.
 قطع: وزیری. ۱۵/۵ × ۲۴ سم. ۳۲۱ گ. ۲۰ س.
 (ثبت ۳۱۴۶۷)

۷۶۳

شرح الملخص = شرح الجغمینی (هیأت - عربی)

از: موسی بن محمود قاضی زاده رومی (ق ۹هـ).
 نک: ش ۷۲۹ فهرست حاضر.
 خط: نستعلیق. کاتب: محمد تقی الحسنی النقیب.
 تاریخ کتابت: ۱۰۳۱ هـ.
 در آغاز نسخه یک صفحه از مقدمه شرح شیخ
 بهائی بر شرح جغمینی وجود دارد که چند برگ
 نانوخته برای تکمیل بدان افزوده‌اند.
 تمام صفحات به شیوه چلیپا نوشته شده است.
 بر پشت اولین برگ اضافی، نسخه سؤال و
 جوابی است منظوم تحت عنوان «مسأله سیاله».
 گوشواری داشتیم از لعل و مروارید و در
 بود یک مثقال وزن آن مرصع گوشوار
 قیمتش کردند صرافان ز روی معرفت
 لعل مثقالی به سی لؤلؤ به هجده زر چهار
 جلد: تیماج قرمز.
 کاغذ: اصفهانی.
 ۱۰ × ۱۷ سم. ۱۰۶ گ. ۱۹ س. (ثبت ۳۱۴۶۸)

۷۶۸

ادب الکاتب

(ادبیات - عربی)
 از: ابومحمد عبدالله بن مسلم، معروف به ابن قتیبه
 (د: ۲۷۰هـ).
 این کتاب چند بار به چاپ رسیده است از جمله به
 سال‌های ۱۳۰۰ و ۱۳۲۸ هـ.
 نک: مجلس، ش ۴۸۵۵؛ معجم المطبوعات، ۱/
 ۲۱۱.
 آغاز: اما بعد حمد الله... بجمیع محامده و الصلوة و
 السلام علی رسولہ المصطفی و آله فانی رأیت اکثر اهل
 زماننا....

انجام: ... و ان اختلفت ابنیتها واجدة فی المعنی.
 خط: نسخ کهن. تاریخ کتابت: ق ۶هـ.
 ۶۳ صفحه از آغاز نونویس است متعلق به ح ق
 ۱۲هـ.

از امتیازات این نسخه گواهی بلوغ قرائت و
 تصحیح است به خط ابن خشاب نحوی عبدالله
 بن احمد از ادبای نامدار ق ۶هـ در حاشیه
 ص ۲۶۰ و ۲۶۳ که بلوغ قرائت شاگردش

۷۶۴

مصباح المتهدّج

(ادعیه - عربی)
 از: شیخ الطائفه ابو جعفر محمد بن الحسن الطوسی
 (د: ۴۶۰هـ).
 در عبادات و اعمال سال.
 آغاز موجود: ما یتکرّر منها و ما لا یتکرّر منها علی
 شرط و ما لا یقف....
 انجام: ... و نسأله ان لایخلینا من دعائه عقیب العمل
 بما عملناه ان شاء الله تعالی.

بر پشت برگ آغاز یادداشت‌هایی است پراکنده از جمله تملک عنایة الله بن ابی القاسم.
جلد: تیماج مشکى.
کاغذ: سمرقندى.
۱۴×۱۷ سم. ۲۲۱ گ. ۱۹ س.
(تصویر) ← (ثبت ۳۱۴۷۹)

۷۷۸

مجازات الآثار النبویة
= المجازات النبویة

از: سید شریف رضی ابوالحسن محمد بن الحسین الموسوی (د: ۴۰۶ هـ).

در بیان مجازات حدیث شریف نبوی (ص).
این کتاب از جمله یک بار به سال ۱۳۲۸ هـ به چاپ رسیده است.

نک: معجم المطبوعات، ۱/۱۱۲۳؛ ذریعه، ۱۹/۳۵۱.
آغاز: اما بعد حمد الله سبحانه بمحامده التی يستحقها و اختصاص نبیه محمد (ص)....

انجام: ... و ترفع على دعائم المعرفة بقدرها و ما توفیقنا الا بالله علیه یتوکل و الیه انیب.

خط: نسخ. کاتب: محمد تقی بن ابی الحسن.
تاریخ کتابت: ۱۰۹۹ هـ.

به درخواست محمد علم الهدی فرزند فیض کاشانی نوشته شده و در پایان نسخه یادداشتی است از علم الهدی در این باره. بر پشت برگ آغاز، مهر علم الهدی دیده می‌شود. عناوین به شنگرف.

جلد: تیماج عسلی با ترنج و نیم ترنج.
کاغذ: اصفهانی.

ابوالحسن^۱ علی بن... ابی النجم غطاری را تأیید کرده است.

چند برگ نانوشته به آغاز الحاق شده. بر پشت برگ آغاز، یادداشت‌های صرفی دیده می‌شود.
بر پشت برگ پایان، یادداشت‌هایی است به خط نسخ کهن با تاریخ‌های ۷۲۰ و ۷۶۰ هـ.

حاشیه فوقانی اکثر برگ‌های پایانی و صالی شده است و یک سطر از آغاز آنها نونویس است.

جلد: تیماج عسلی.
کاغذ: سمرقندى.

قطع: وزیری. ۱۷×۲۳ سم. ۲۶۷ گ. ۱۳ س.
(تصویر) ← (ثبت ۳۱۴۷۳)

۷۷۴

مفتاح تلخیص المفتاح
= شرح تلخیص المفتاح

از: شمس‌الدین محمد بن مظفر خلخالی (د: ۷۴۵ هـ).
شرح قولی است بر کتاب تلخیص المفتاح خطیب قزوینی (د: ۷۳۹ هـ).

شارح در این کتاب ایراداتی را که خطیب قزوینی در کتاب الايضاح و تلخیص المفتاح بر سکاکی گرفته است پاسخ می‌گوید. وی در پایان می‌گوید این شرح از نظر مؤلف تلخیص المفتاح گذشته است.

نک: مرعشی، ۲۰/۱۶۰؛ کشف الظنون، ۲/۱۷۶۴.
آغاز: بسملة الحمد لله الذى اسبغ على الانسان نعمة ظاهرة و باطنة... اما بعد فان اولی ما تشتغل به الهمم العوالی....

انجام: ... و لقد وفقنى الله تعالى لعرض هذا الكتاب الشريف على المصنف طول الله عمره... و كشف مناخضه بقدر الوسع و الطاقة.

خط: نسخ کهن. کاتب: محمد بن سدیدالدین.
تاریخ کتابت: گویا ۷۳۸ هـ.^۲

به درخواست محمد الصرامی.

۱. برای آگاهی بیشتر در باب ابن خشاب نک: بغیة الوعاة، ۲/۲۹؛ سیر اعلام النبلاء، ۲۰/۵۲۳.
۲. عدد بعد از ثمان و ثلثین ناخواناست و با توجه به کهنگی نسخه ظاهراً عدد ناخوانا «سبعمائه» باشد.

- منتشر شده است. (ثبت ۳۱۴۸۳) ۱۲ × ۲۰ سم. ۱۳۰ گ. ۱۷ س. (ثبت ۳۱۴۸۳)
- نسخه مورد سخن شامل کتاب‌های طهارة، حیض و جنائز از فروع کافی است.
نک: ذریعه، ۲۰ / ۲۷۹.
آغاز موجود: حسناً و منه مفتاح الصلوة الطهور و اسم لما يتطهر به ...
- انجام: ... ما هو احب اليه و ارضى لديه ليكون اسبغ لاجره و قدتم شرح الجنائز على يد مؤلفه ختم الله.
- خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۲ هـ.
از آغاز افتادگی دارد. تعلیقات پراکنده‌ای در حاشیه برخی صفحات با علامت «م ح و س م ح عفی» و غیره دیده می‌شود. علامت مقابله در چند موضع کتاب دیده می‌شود و از جمله در حاشیه سمت چپ صفحه پایان جنب گواهی بلوغ یادداشتی است که گواهی می‌کند که نسخه جای سخن با نسخه اصل مؤلف مقابله شده است. در حاشیه برخی صفحات لکه‌های زرد دیده می‌شود.
عناوین به شنگرف.
جلد: تیماج سبز.
کاغذ: اصفهانی.
۱۷ × ۲۴ / ۵ سم. ۱۴۲ گ. ۲۳ س. (ثبت ۳۱۴۸۵)
- ۷۷۹
ابواب الجنان (اخلاق - فارسی)
از: مولی رفیع‌الدین محمد بن فتح‌الله واعظ قزوینی (د: ۱۰۸۹ هـ).
نسخه مورد سخن مشتمل بر جزء اول ابواب الجنان است.
آغاز: بهترین متعالی که سر خیل کاروان فنون محاورات تواند بود ...
انجام: ... مرحله اول را از مراحل ثمانیه ... به سر منزل انجام رسانید.
خط: نستعلیق. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.
صفحه آغاز دارای یک سرلوح مذهب و مرصع است. تمام صفحات به قلم چندگانه زر و مشکی و لاجورد مجدول شده است. نسخه از پایان افتادگی دارد. صفحه پایانی نسخه، به قلم درشت‌تری نوشته شده. برگ اول و دوم دارای وصالی است.
جلد: روغنی گل و بوته با ترنج و نیم ترنج.
کاغذ: دولت‌آبادی.
۱۸ × ۱۹ / ۵ سم. ۲۶۱ گ. ۲۴ س. (ثبت ۳۱۴۸۴)

- ۷۸۱
شرح بیست باب (اسطراب - فارسی)
شارح: مولی نظام‌الدین عبدالعلی بیرجندی (د: ۹۲۴ هـ).
در شرح بیست باب فی معرفه الاسطراب خواجه نصیرالدین طوسی (د: ۷۲۶ هـ).
نک: مجلس، ش ۱۸۸ و ۶۳۴۳/۱ و ۶۳۴۱/۱۱ و سننا، ۳۲۵/۱ و ۴۸۸۴/۵ و ۶۳۵۶/۱ و ۶۰۵۰/۱ و ۳۸۶۳ و ۶۳۸۱/۱ و ۶۲۹۴ و ۴۸۳۰.
- ۷۸۰
مرآة العقول (حدیث - عربی)
فی شرح اخبار آل الرسول
از: علامه محمد باقر بن محمد تقی مجلسی (د: ۱۱۱۰ هـ).
شرحی است بر تمام کتاب کافی اعم از اصول و فروع و روضه مشتمل بر چهار جلد این کتاب به سال ۱۳۲۱ هـ در ایران به چاپ سنگی رسیده است و به سال ۱۳۷۰ هـ به تصحیح سید هاشم رسولی در ۲۶ مجلد

جلد: تیماج قهوه‌ای روشن با عطف دامن.
کاغذ: اصفهانی آهارمهره.
۱۰/۵ × ۱۹ سم. ۱۷۸ گ. ۱۹ س.

(ثبت ۳۱۴۸۸)

۷۸۴

شرح الملخص = شرح الچغمینی (هیأت عربی)

شارح: موسی بن محمود، معروف به قاضی زاده رومی (ق ۵۹هـ).

شرح الملخص محمود بن محمد چغمینی خوارزمی.

نک: مجلس، ش ۷۲۹، فهرست حاضر.

خط: نستعلیق. کاتب: غیاث‌الدین محمود بن فصیح‌الدین محمد. مکان کتابت: مدرسه جعفریه اصفهان. تاریخ کتابت: ۱۰۲۲هـ.

بر پشت برگ آغاز، تملک محمد باقر، حسین بن ابی‌القاسم موسوی و ابوطالب دیده می‌شود. ۱۹ صفحه آغاز نونویس است.

در حواشی اکثر صفحات تعلیقاتی است با علامت «بیرجندی» در برگ‌های اضافی پایان نسخه، یادداشت‌های متفرقه زیر وجود دارد:

داستانی از ذوالقرنین به نقل از عجائب المخلوقات به امضای بیرجندی، فوآندی در علم حساب با یک جدول، جمع مباحث منطق در یک بیت، ادعیه، انواع حمد به نقل شرح الفصوص قیصری، ثبت یک رؤیا در اصفهان مورخ ۱۰۳۹هـ، بحث مواریث از باب سوم منهج رابع الحبل المتین.

جلد: تیماج مشکلی.

کاغذ: اصفهانی.

۱۲ × ۱۹ سم. ۶۲ گ. ۱۹-۲۰ س.

(ثبت ۳۱۴۸۹)

آغاز: فاتحه خطاب در هر باب و خاتمه مقال در همه حال... اما بعد فبقول... که چون این بی‌بضاعت در اقتناص...

انجام: ... این است تمام سخن در معرفت اسطرلاب و الله اعلم بالصواب.

خط: نستعلیق. تاریخ کتابت: ق ۱۱-۱۲هـ.

چند برگ از آغاز و انجام دارای وصالی است. تعلیقاتی با علامت «منه عفی عنه» از مصنف در برخی حواشی وجود دارد.

جلد: تیماج عسلی با ترنج و نیم ترنج مذهب. کاغذ: ترکی.

۱۲/۵ × ۲۳/۵ سم. ۱۳۲ گ. ۱۷ س.

(ثبت ۳۱۴۸۶)

۷۸۳

کتاب الغیبه

(امامت - عربی)

از: شیخ الطائفه ابو جعفر محمد الطوسی (د: ۴۰۶هـ). در باب غیبت ولی عصر (عج) و اثبات وجود ایشان و علت طول غیبت و استتار ایشان^(ع) به درخواست یکی از مشایخ.

تألیف کتاب به تاریخ ۴۴۷هـ پایان یافته است.

نک: ذریعه، ۷۹/۱۶.

آغاز: الحمد لله الذی هدانا لحمده و جعلنا من اهله و وقفنا للتمسک بدينه... فانی مجیب ما رسمه الشيخ...

انجام: ... فیطلب بدم الحسین و دماء اصحابه فیقتل و یسیر حتی یرج السفاح.

خط: نسخ. کاتب: سرور بن عبداللّه. تاریخ

کتابت: ۱۰۹۲هـ.

در حاشیه رقم کاتب، گواهی مقابله و تصحیح

نسخه است به دست ابوالحسن بن علی نقی

۱۰۹۲هـ.

دو برگ آغاز دارای جدول به قلم زر و مشکلی است.

۷۸۶

جمال الصالحین

(ادعیه - فارسی)

از: میرزا حسن بن مولی عبدالرزاق فیاض لاهیجی
(د: ۱۱۲۱ هـ).

در بیان فضائل آداب و اعمال که مومنان باید در اوقات و احوال مختلف مراعات کنند مشتمل بر مقدمه و ۱۲ باب و خاتمه.
نک: ذریعه، ۱۲۹/۵.

آغاز: حمد بیحد و ثنای بیعدد کریمی را سزد که در گلستان عالم امکان ...

انجام: ... هر کس یکی از اولیای ما را در کلمه اعانت کند در آنروز بیحساب به بهشت رود.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.

برگ آغاز دارای یک سرلوح ساده است. تمام صفحات به قلم شنگرف و لاجورد مجدول شده. سه برگ در آغاز نسخه الحاق شده که فوائد تاریخی مختصری درباره صفویه، زندیه و قاجاریه را به قلم نستعلیق تحریری به سبک چلیپا دربردارد.

جلد: تیماج مشکی با ترنج و نیم ترنج.

کاغذ: فرنگی آبی رنگ.

۱۶×۲۷ سم. ۱۸۶ گ. ۲۱ س. (ثبت ۳۱۴۹۱)

۷۸۸

توضیح التذکره

(هیأت - عربی)

= شرح التذکره النصیریة

از: مولی نظام‌الدین حسن بن محمد قمی نیشابوری
(ق ۵۸ هـ).

شرحی است به شیوه قال - اقول بر تذکره نصیریة خواجه نصیرالدین طوسی در هیأت.

نک: ذریعه، ۴۹۲/۴؛ مجلس، ش ۴۲۶۴ و ۷ سنا و

۱۶۸ و ۶۳۷۱.

آغاز: الحمد لله الذي جعلنا من المتفكرين في خلق

الارض و السماوات... و بعد فان احوج خلق الله... يقول من المعلوم ان العلوم تبين في الشرف....
انجام: ... اوسط كواكب القدر السادس سدس اوسط كواكب القدر.

خط: نستعلیق تحریری. تاریخ کتابت: ق ۱۱ - ۱۲ هـ.

اشکال نجومی به قلم شنگرف برگ پایان و صالی است.

جلد: تیماج مشکی.

کاغذ: اصفهانی.

۱۲×۱۹ سم. ۲۳۵ گ. ۱۷ س. (ثبت ۳۱۴۹۳)

۷۸۹

مفتاح الحساب

(حساب - عربی)

از: میرزا غیاث‌الدین جمشید بن مسعود کاشانی (ق ۵۹ هـ).

در علم حساب مشتمل بر یک مقدمه و پنج مقاله. وی این کتاب را به نام سلطان الغ بیک گورکان نگاشت.

این کتاب به سال ۱۳۰۶ هـ در ایران به چاپ رسیده است.

نک: ذریعه، ۲۱/۳۲۶، مجلس، ش ۶۳۳۶ و ۱/۲۹۷۴ و ۶۱۴۸ و ۱۲۱۹ سنا.

آغاز: الحمد لله الذي توحّد بابداع الاحاد و تفرد بتأليف صنوف الاعداد... اما بعد فان احوج خلق الله... لما مارست الاعمال الحسابيه ...

انجام: ... رابع الاعشار بعينه مثل ما مرّ و ذلك هو المطبوع و هذا اخر ما اردنا ايراده في هذا الكتاب و الحمد لله على نعمائه و الصلوه و السلام على خير خلقه... صلوة دائمه ما دامت السماوات و الارضين باقيه.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ۱۰۷۳ هـ.

در حواشی برخی صفحات تعلیقاتی است از مؤلف با علامت «منه» و تعلیقه‌ای با امضای

«عبدالرحیم الغایری القاضی».

در صدر صفحه پایان، یادداشتی است با این آغاز: «اگر کسی انگشتی نقره در یک دست گیرد و انگشتی طلا در دست دیگر و خواهیم بدانیم که انگشت طلا در کدام است... قاعده آنست که...».

برگ پایانی دارای وصالی است.

جلد: تیماج عسلی ضریبی با ترنج و نیم ترنج.

کاغذ: ترکی بغدادی.

۱۲×۲۲ سم. ۱۴۱ گ. ۲۰ س. (ثبت ۳۱۴۹۴)

کاغذ: اصفهانی آهارمهره.

۱۲×۲۴ سم. ۲۸۰ گ. ۲۵ س. (ثبت ۳۱۴۹۵)

۷۹۲

تنبیهات المنجمین

(نجوم - عربی)

از: مولی مظفر بن قاسم جنابذی (گنابادی) (ق ۱۱ هـ).

در علم نجوم.

وی این کتاب را در یک مقدمه و شش باب و یک

خاتمه به نام شاه عباس کبیر نگاشت و به سال ۱۰۲۴ هـ

از تألیف فراغت یافت.

نک: ذریعه، ۴/۴۵۲.

آغاز: سپاس و ستایش مالک الملکی را که بنظر

شفقت و مرحمت... اما بعد چنین گوید ذره احقر...

انجام: ... مولانای محقق عبدالعلی بیرجندی محمّد

لاهیجی، احمد بن محمّد الملقب باختيار.

خط: نستعلیق تحریری. تاریخ کتابت: ۱۲۰۱ هـ.

تمام صفحات به قلم سنگرف مجدول شده. برگ

اول و دوم دارای وصالی است. عناوین به

سنگرف.

جلد: تیماج قرمز.

کاغذ: فرنگی.

۱۳×۲۰ سم. ۲۳۸ گ. ۱۵ س. (ثبت ۳۱۴۹۷)

۷۹۶

خلاصة الاذکار و اطمینان القلوب (ادعیه - عربی)

از: مولی محسن فیض کاشانی (د: ۱۰۹۱ هـ).

در جمع اذکار و اوراد وارد در کتاب و سنت مرتب

بر یک مقدمه و ۱۲ فصل و یک خاتمه.

خود مؤلف فهرست تفصیل مطالب را در آغاز کتاب

افزوده است.

این اثر به تاریخ ۱۳۱۱ هـ در طهران همراه منهاج

النجاح، بشارة الشیعه و ضیاء القلوب به چاپ سنگی

رسیده است.

۷۹۰

حاشیة شرح التجرید

(فلسفه - عربی)

از: میر صدرالدین محمّد دشتکی شیرازی (۹۰۳ هـ).

بر شرح تجرید قوشچی.

این اثر حاشیة دوم دشتکی بر شرح تجرید ملا علی

قوشچی است و پس از جوابی که دوانی به حاشیة

نخستین دشتکی داد نوشته شده است.

حاج خلیفه گوید که صدر دشتکی حاشیه اول خود

را به سلطان بایزید خان عثمانی اهداء کرده ولی در

نسخه جای سخن که حاشیه دوم دشتکی است نیز کتاب

به سلطان بایزید اهداء شده است و محتمل است که هر

دو مجلد را به سلطان بایزید اهدا کرده باشد.

نک: مجلس، ش ۱۷۵۵؛ کشف الظنون، ۱/۳۴۹.

آغاز موجود: عند انتقاد نقود المعارف علم فی

التحقیق... مستخدم الجبارة بالاجبار... السلطان... بایزید

خان... ای علی آله و اصحابه الذین هم موصوفون بزیادة

الکرم علی من عداهم....

انجام: ... کاعتماد الثقیل فی جهة النقل الخ فیہ بحث

لان اعتماد الثقیل.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۰-۱۱ هـ.

از آغاز و انجام افتادگی دارد.

جلد: تیماج عسلی.

شارح ابتدا چهار مقدمه به مناسبت می‌آورد و سپس به خواص آیات هر سوره به ترتیب می‌پردازد. صاحب ذریعه تاریخ شرح را ۹۰۱ هـ می‌داند در حالی که در نسخه جای سخن تصریح به تاریخ ۹۲۶ هـ دارد. سعید نفیسی در فهرست ۶ مجلس نام خواص الآیات را بر این کتاب نهاده است که در متن تصریحی به این نام دیده نمی‌شود.

نک: مجلس، ش ۱۲۰۱۰، ۱۲۰۱۵، ۱۲۲۳۹، ۱۲۰۰۹؛ کشف الظنون، ۱/۷۳۶؛ ذریعه، ۸/۸۴ و ۱۳/۲۴۵. آغاز: الحمد لله الذی انزل الفرقان علی عبده لیكون للعالمین نذیراً و یهدی للتی هی اقوم... و بعد از استبعاد و بتوفیق حمد و صلوة....

انجام: ... اللهم ارزقنی بالقران و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین الطیبین الطاهرین و الحمد لله رب العالمین آمین یا رب العالمین.

خط: نسخ. کاتب: خداداد بن حسین. تاریخ کتابت: ۱۰۷۹ هـ.

برگ آغاز دارای وصالی در حاشیه است. بر اوراق اضافی پایان نسخه ایباتی است از حاجی محمد طاهر بیگ^۱ به قلم ابوالقاسم مورخ ۱۱۴۰ هـ.

جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج.

نک: ذریعه، ۷/۲۱۱؛ مشار عربی، ۳۳۴. آغاز فهرست: اما بعد الحمد و الصلوة فیقول جامع کتاب خلاصه الاذکار... و مصنفه محمد بن مرتضی المدعو بمحسن احسن الله عاقبته هذا فهرست الكتاب... آغاز: ربنا لولا ما اوجبت علينا من قبول امرک... انجام: ... و لایجعلها حجة علينا بان یكون من الذین یقولون ما لایفعلون انه جواد کریم و لاحول و لاقوه الا بالله العلی العظیم.

خط: نسخ. کاتب: محمد یوسف امامی فرزند محمد خلف حافظ. تاریخ کتابت: ۱۱۱۷ هـ.

بر پشت برگ آغاز، یادداشت تملکی است به قلم عبدالعظیم حسینی بر پشت برگ الحاقی آغاز یادداشتی است در باب حدیث خلق اوائل و تملک با مهر سید علی حسینی. ترجمه نیمی از متن زیر سطور عربی به قلم نستعلیق نوشته شده. عناوین به شنگرف.

در حاشیه ص ۱۰۱-۱۰۵ تعلیقاتی است به قلم محمد حسین یزدی مورخ ۱۲۶۰ هـ.

جلد: تیماج قرمز.

کاغذ: اصفهانی آهارمهره.

۱۲×۵/۱۸ سم. ۱۴۳ گ. ۱۴ س.

(ثبت ۳۱۵۰۱)

۷۹۷

ترجمه الدرّ النظیم (علوم قرآنی-فارسی)

فی خواص القرآن العظیم

= شرح الدرّ النظیم

از: مولی عبدالعلی بن محمد بن حسین بیرجندی (ق) ۵۱۰ هـ.

حاج خلیفه اصل الدرّ النظیم را تألیف ابو عبدالله ابن الخشاب (د: ۵۶۷ هـ) می‌داند و مختصر آن را به عقیف‌الدین یافعی (د: ۷۶۸ هـ) نسبت می‌دهد ولی صاحب ذریعه اصل متن را از یافعی می‌داند.

۱. برای نمونه چند بیت از آنها نقل می‌کنیم:

از چرخ ندیدم بجز آزار دگر هیچ

زین باغ نچیدم بجز آزار دگر هیچ

جز خنجر بیداد به چشمم نزد ایام

بر کام دل خصم جفاکار دگر هیچ

از صحبت احباب نشد حاصل عمرم

جز حسرت محرومی دیدار و دگر هیچ

بر سنگ مزارم به خدا نقش نمایید

فریاد ز هجران رخ یار و دگر هیچ

طاهر ز کف ساقی کوثر طلبد آب

در حشر ز پیغمبر مختار و دگر هیچ

استدراک سقطات در حواشی برخی صفحات وجود دارد.

جلد: تیماج مشکی.

کاغذ: اصفهانی آهارمهره.

قطع: وزیری بزرگ. ۱۸×۲۵ سم. ۲۲۰ گ. ۲۱ س. (ثبت ۳۱۵۰۴)

۸۰۰

جوامع احکام النجوم
=**جوامع الاحکام** (نجوم-فارسی)

از: ابوالحسن علی بن زید بیهقی (د: ۵۵۶۵هـ).

در احکام نجوم مشتمل بر ده فصل که آنها را از دویست و پنجاه و هفت کتاب برگزیده است.

نک: ذریعه، ۵/۲۴۶؛ مجلس، ش ۲۱۳۵ و ۴۰۴۱.

آغاز: الحمد لله رب العالمین و الصلوة علی من امتطی غوارب الرسالة... چنین گوید خواجه اجل امام محترم حجة‌الدین فرید خراسان...

انجام: ... و اگر راجع تا محترق باشند بتر بود و همچنین نظر با سهم اصل نگاه کند و الله اعلم بالصواب.

خط: نستعلیق و نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۲هـ.

بر پشت برگ آغاز و برگ پایان نسخه تاریخ تولد برخی فرزندان فتحعلی شاه قاجار چنین آمده است.

«تولد بندگان شاهزاده والا گهر محمد علی خان دو ساعت و بیست دقیقه قبل از طلوع آفتاب بیست و هفتم ربیع الاول ۱۲۰۳هـ».

«تولد بندگان شاهزاده والا گهر عباس خان طول الله عمر سه ساعت بعد از ظهر... ذی الحجة الحرام سنه ۱۲۰۳هـ».

«تولد شاهزاده والا شأن حسینعلی خان طول الله عمره یک ساعت و نیم بغروب مانده روز جمعه غره شهر ذی الحجة ۱۲۰۴هـ».

«تولد با سعادت شاهزاده والا گهر محمد قلی خان

کاغذ: اصفهانی آهارمهره.

۱۲×۱۹ سم. ۲۲۰ گ. ۱۶ س. (ثبت ۳۱۵۰۲)

۷۹۸

خاتمة روضة الصفا (جغرافیا-فارسی)

از: خواند میر غیاث‌الدین محمد (د: ۹۴۲-۹۴۱هـ).

متن از میر خواند و خاتمه از نوه یا خواهرزاده‌اش خواند میر است که میر خواند قصد نگاشتن آنرا داشته ولی اجل او را مهلت نداده و خواند میر آنرا نگاشته و الحاق کرده است.

مشتمل بر دو بخش است:

۱. بدایع صنایع و عجایب عالم.

۲. جغرافیای اقالیم سیعه.

نک: مجلس، ش ۱۲۱، ۱۷۸۲، ۱۷۸۳/۲، ۴۳۲۹؛ الشریعه الی استهلاء الذریعه، ۱/۱۲۶-۱۲۷؛ منزوی، ۶/۳۹۶۴.

آغاز موجود: و از عبدالله عباس مروی است که لوح محفوظ از ذره بیضا است...

انجام موجود: ... ساخته و پرداخته نسیم عنبر بیزش مانند دم مسیحا روح پرور.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۰-۱۱هـ.

از آغاز و انجام افتادگی دارد. عناوین به سنگرف.

جلد: تیماج مشکی.

کاغذ: اصفهانی.

۱۲/۵×۲۰ سم. ۱۳۰ گ. ۱۲ س.

(ثبت ۳۱۵۰۳)

۷۹۹

من لا یحضره الفقیه (حدیث-عربی)

از: شیخ صدوق ابوجعفر محمد بن علی (د: ۳۳۱هـ).

نسخه مورد سخن مشتمل بر جزء اول و دوم این کتاب است.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱هـ.

آغاز نسخه دیده می‌شود. چند صفحه اضافی پایان نسخه مشتمل بر سلام نامه‌ای است به قلم دیگر.
جلد: تیماج قهوه‌ای یک لایه.
کاغذ: شکری آهارمهره.
قطع: بیاضی. ۱۷×۹ سم. ۲۴۱ گ. با احتساب برگ‌های اضافی، ۱۰ س. (ثبت ۳۱۵۰۶)

۸۰۲

تنقیح مقاله در توضیح رساله (هیأت - فارسی)
از: سید هبة‌الله حسینی حسینی شیرازی معروف به شاهمیر (ق ۵۹).

در شرح رساله هیأت قوشچی است به فارسی.
مؤلف این شرح را به جهت شاگردانش^۱ که هیأت قوشچی را می‌خوانده‌اند نگاشته است.

نک: مجلس، ش ۵۴۲۸ و ۲۱۳۴؛ دانشگاه، ۹۱۹/۴.
آغاز: بسمله خوبترین هستی که مصور ناطقه عرایس کلام لطایف نظام بر آن وجه مصور سازد....
انجام موجود: ... تقویم کوکب مأخوذ از آن است یا زائد است یا ناقص و علی‌ای حال حرکت تقویمی یا مساوی.

خط: نستعلیق. تاریخ کتابت: ق ۱۰-۱۱ ه.
بر پشت برگ آغاز، تملک مهدی بن ابی‌الحسن طباطبایی مورخ ۱۲۴۹ ه و تملک میرزا سید مرتضی با نقش مهرش.

۱. در دیباجه کتاب چنین آمده: «در زمانی که فرزندان ارجمند سعادت‌مند فتح‌الله علیهم ابواب الکیمال... آنرا قرائت می‌کردند...» و همین جمله دعائی موجب اشتباه فهرست‌نویس ج ۶ مجلس شده که گوید شارح این اثر را برای فرزندش فتح‌الله نگاشته است. از دیگر آثار شارح می‌توان آداب سلطنت، رساله تام المقاله در معرفت قبله و شرح تهذیب المنطق را نام برد که در ذریعه ذکر شده است.

طول الله عمره سه ساعت و بیست دقیقه گذشته از روز چهارشنبه ۲۲ شهر رمضان سنه ۱۲۰۳.
«طالع تولد بندگان ذی شأن حسین قلی خان شب چهارشنبه یازدهم رجب المرجب سنه ۱۱۹۲ سه ساعت و شانزده دقیقه گذشته از شب».
«تولد با سعادت بندگان شاهزاده والاتبارولی خان سه ساعت تمام گذشته از روز جمعه غره شهر شوال سنه ۱۲۰۳».

«تولد طالع فیروز... شاهزاده والاتبار حسین علی خان چهل و پنج دقیقه قبل از ظهر روز پنجشنبه دوازدهم ذی‌الحجه سنه ۱۲۰۳».

جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج.
کاغذ: فرنگی.
۱۸×۲۲ سم. ۱۴۳ گ. ۱۶ س. (ثبت ۳۱۵۰۵) (← تصویر)

۸۰۱

مجموعه الأدعیه (ادعیه - عربی)

مجموعه‌ای است از برخی سوره قرآن کریم و ادعیه مشهور
آغاز: بسمله الحمد لله رب العالمین الرحمن الرحیم...
انجام: ... لا اله الا الله محمد رسول الله علی ولی الله.

خط: نسخ ممتاز. تاریخ کتابت: ۱۱-۱۲ ه.
دو صفحه پشت برگ آغاز شامل جدول فهرست مطالب است به قلم مشکی و شنگرف به خط همان کاتب.
صفحه آغاز دارای سرلوح مذهب و مرصع است و شروع هر قسمت با یک سرسوره مذهب و مرصع است. تمام صفحات به قلم‌های چندگانه زر و لاجورد و مشکی مجدول شده است.
یادداشت‌ها و ادعیه متفرقه بر برگ‌های اضافی

نسخه از پایان ناتمام است و چند برگ از آغاز وصالی شده.

تمام صفحات به اقلام چندگانه زر و مشکی و لاجورد مجدول شده در تمام اوراقها سوراخ‌های کرم خورده دیده می‌شود.

ص ۲۵۵-۲۶۱ نسخه نانوخته است و ظاهراً برای استندراک سقطات تعبیه شده است.

اکثر صفحات در حاشیه دارای لکه‌های زرد رنگ است. عناوین به شنگرف.

جلد: تیماج مشکی.

کاغذ: دولت‌آبادی.

۱۳×۲۰/۵ سم. ۲۰۶ گ. ۱۹ س.

(ثبت ۳۱۵۰۷)

۸۰۳

خلاصه الحساب

(ریاضیات - عربی)

از: بهاء‌الدین محمد عاملی (د: ۱۰۳۱ هـ).

در فنون علم حساب به اختصار مرکب بر یک مقدمه و ده باب و یک خاتمه.

نک: ذریعه، ۷/۲۲۴.

آغاز: نحمدک یا من لایحیط بجمع نعمه عدد... و بعد فان الفقیر الی الله... یقول ان علم الحساب...

انجام: ... فاحفظ وصیتی الیک و الله حفیظ علیک.

خط: نستعلیق ممتاز. کاتب: محمد ابراهیم بن

حاجی محمدتقی. تاریخ کتابت: دوشنبه ۲۹ ربیع

الاول ۱۲۶۹ هـ.

تعلیقاتی منقول از شروح خلاصه الحساب و نیز

تعلیقاتی از خود مؤلف با علامت «منه» و ملاً

شریف، و جز آن به سبک چلیپا در هامش

صفحات موجود است.

برخی صفحات دارای جداول حساب و رسوم

هندی است به قلم شنگرف.

چهار صفحه اضافی پایان دارای یادداشت‌های

متفرقه‌ای است از جمله اشعاری به فارسی.

جلد: تیماج مشکی یک لایه با جدول.

کاغذ: فرنگی آهار مهره.

قطع: وزیری. ۱۶×۲۱ سم. ۴۴ گ. (با برگ‌های

الحاقی). ۱۱ س. (ثبت ۳۱۵۰۸)

۸۰۴

الکافی

(حدیث - عربی)

از: محمد بن یعقوب کلینی.

نسخه مورد سخن مشتمل بر کتاب‌های زیر از فروع

کافی است به ترتیب: المعیشه، النکاح، الطلاق، عقیقه،

العتق و التدبیر و الکتابه، باب الزی و التجمال، المرؤة و

اللباس.

آغاز: کتاب المعیشه باب دخول الصوفیه علی

ابی‌عبدالله علیه السلام و احتجاجهم علیه فیما ینهون

الناس عند من طلب الرزق....

انجام: ... انما کرهت لهذه العلة و لیست هی بحرام

تم کتاب الزی و التجمال و المرؤة و اللباس... و یتلوه

کتاب الدواجن انشاء الله تعالی... و الحمد لله وحده

العزیز.

خط: نسخ ممتاز. کاتب: محسن بن سلطان

اصفهان. تاریخ کتابت: ق ۱۲-۱۳ هـ.

تمام صفحات به قلم چندگانه زر و شنگرف و

لاجورد و دارای جدول و به قلم زر و مشکی

دارای کمند است. عناوین به شنگرف.

برگ آغاز دارای وصال است. پشت برگ آغاز

فهرست بخش‌های کتاب به قلم نستعلیق نوشته

شده است.

جلد: تیماج قرمز.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: رحلی کوچک. ۱۸×۳۱ سم. ۱۵۰ گ.

۲۹ س. (ثبت ۳۱۵۰۹)

۸۰۵

رشح السحاب
فی شرح نظم الحساب (حساب-عربی)

از: مولی محسن بن محمد طاهر قزوینی نحوی
(صاحب شرح عوامل).

شرح است بر خلاصه الحساب میرزا قوام‌الدین
حسینی.

وی به تاریخ ۱۱۱۸ هـ از این شرح فراغت یافته
است.

نک: ذریعه، ۲۳۶/۱۱، مجلس، ش ۶۱۲۲ و ۳۲۶۴.
آغاز: بسم‌له الحمد لله الذی قسم بین عباده ضروب
نعماته الجلیه المتوافیه... بالطافه الخفیه المتناسقه... اما
بعد فیقول العبد... لما نظم خلاصه الحساب...

انجام: ... و قد تیسر تألیف هذا الشرح المسمى برشح
السحاب فی شرح نظم الحساب... و كان الفراغ... بدار
السلطنة قزوین صب الله تعالی علی ذنوب قطانها ذنوب
العفو... محمد و آله الميامین.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: جمادی الاولی
۱۲۲۶ هـ.

بر پشت برگ آغاز سیاه مشق نسخ و نستعلیق و
جداولی موجود است. تعلیقات مؤلف بر این
کتاب در هامش صفحات با امضای «منه» است.
بر عبارات متن قلم شنگرف کشیده‌اند.

عناوین به شنگرف در متن و گاه در هامش.
برخی صفحات نسخه از جمله ص ۱۴۴،
۱۴۵، ۱۴۷، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳ و جز
آن در هامش دارای رسم‌های هندسی است.

گواهی بلاغ قرائت در هامش انجامه نسخه دیده
می‌شود. نیز مهر مربع «من احب الحسین احب
الله» و نیز مهر مربع «محمد بن صادق الحسینی
الطباطبائی» دیده می‌شود.

جلد: تیماج مشککی یک لایه با خط کشی
ضرب‌دری و جدول.

کاغذ: فرنگی آبی رنگ.

قطع: وزیری. ۱۷×۲۱ سم. ۱۳۸ گ. ۱۶ س.

(ثبت ۳۱۵۱۰)

۸۰۶

عدة الداعی و نجاح الساعی (ادعیه-عربی)

از: جمال‌الدین احمد بن فهد حلی (د: ۸۴۱ هـ).

در آداب دعا و لوازم آن.

آغاز موجود: اجبتته و انما اؤخر دعوته و هی معلقه و

قد استجبتها حتی تتم قضائی...

انجام موجود: ... و منع الخلق کلهم رزقه فلم یخص

بذلك مومناً دون کافر.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.

برگ الحاقی آغاز یادداشت‌ها و ابیاتی به عربی را

در بر دارد.

یک برگ الحاقی در پایان نسخه وجود دارد

مشمول بر ابیاتی از یک منظومه تعلیمی از احمد بن

ارسلان با این آغاز:

بسم‌الله الرحمن الرحیم رب یسر و اعن یا کریم

الحمد لله ذی الجلال و شارع الحرام و الحلال

قطع: ۱۰/۵×۱۶/۵ سم. ۱۵۷ گ. ۱۵ س.

جلد: تیماج سرخ.

کاغذ: اصفهانی آهارمهره. (ثبت ۳۱۵۱۱)

۸۰۸

اکمال‌الدین و اتمام‌النعمه (کلام-عربی)

= کمال‌الدین و تمام‌النعمه

از: شیخ صدوق ابوجعفر محمد بن علی قمی (د:

۳۸۱ هـ).

در اثبات غیبت امام عصر و آنچه بدان مربوط است.

این کتاب چند بار به چاپ رسیده است از جمله

سال‌های ۱۳۰۱، ۱۳۱۰ و ۱۳۸۷ هـ در تهران.

نک: ذریعه، ۲۸۳/۲؛ مشار عربی، ۷۵۵.

خط: نسخ ممتاز. تاریخ کتابت: نهم رجب ۱۳۱۴ هـ. این نسخه برای چاپ کتاب تعبیه شده و بر پشت برگ آغاز، چنین آمده:

«آسمان ترجمه اصول نجوم طبیعی از تألیفات آمده کلیمن چاپ پنجم که نسبت به چاپ سابق خیلی افزوده شده و اسلوب تازه گرفته و مشتمل است بر ۶۴ عدد نقشه بزرگ که ۲۲ ورق آن رنگین است و بر ۳۶۱ اشکال که در متن مدرج شده منطبقه پاریس فی سنه ۱۲۹۴ مترجم...».

محل نصب تمام نقشه‌ها و صور در نسخه نانوشته باقی مانده است.

جلد: تیماج سیاه.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: رحلی. ۲۱ × ۳۴/۵ سم. ۳۸۴ گ. ۲۳ س. (ثبت ۳۱۵۱۵)

۸۱۱

تحریر اقلیدس (هندسه - عربی)

از: خواجه نصیرالدین طوسی (د: ۶۷۲ هـ).

در شرح اصول الهندسه و الحساب اقلیدس. نک: ذریعه، ۳/۳۷۹.

خط: نسخ. کاتب: محمد مهدی بن محمد طالب. تاریخ کتابت: ۷ ربیع الاول ۱۱۱۳ هـ. مکان کتابت: شیراز.

بر پشت برگ آغاز، تملک محمد بهاءالدین بن محسن العاملی است با مهرش که نقش تاریخ ۱۱۱۹ هـ را دارد و تملک محمد حسن بن محسن مؤرخ ۱۲۸۸ هـ و چند تملک که پاک شده.

تعلیقاتی بر حواشی اکثر صفحات با علامات زیر وجود دارد:

«ه ح ی، ج ی، لمحورها محمد حسن، ظ ه، ه ش، ه ه».

جلد: تیماج قرمز با حاشیه زرکوب.

آغاز: الحمد لله الواحد الاحد الفرد الصمد الحی... انجام: ... کذلک یطبع الله علی کل قلب متکبر جبار. خط: نسخ. تاریخ کتابت: ۱۱-۱۲ هـ.

۲ صفحه از آغاز و ۶ صفحه از پایان به خط نسخ خوش و روشن نونویس و از ق ۱۳-۱۴ هـ است. چند برگ از آغاز دارای وصالی است و لکه‌های زرد بر چند برگ آغازین نسخه دیده می‌شود نسخه جای سخن تصحیح شده و در حواشی استدراک سقطات دیده می‌شود.

قطع: رحلی. ۲۱ × ۳۲ سم. ۱۷۷ گ. ۲۷ س.

جلد: تیماج نیلی.

کاغذ: ترکی بغدادی. (ثبت ۳۱۵۱۳)

۸۱۰

آسمان (نجوم - فارسی)

اصل متن به فرانسه از آمره کلیمان. ترجمه از: میرزا عبدالغفار منجم اصفهانی نجم‌الملک (استاد دارالفنون).

در علم نجوم و صور فلکی و به نام اصول نجوم طبیعی است که به سال ۱۲۹۴ هـ در پاریس به چاپ رسیده است و مترجم این کتاب را به دستور ناصرالدین شاه قاجار به سال ۱۳۰۰ هـ به فارسی برگردانده است.

وی به سال ۱۳۱۲ هـ این ترجمه را برای چاپ آماده کرد که نسخه مورد سخن همان است ولی به گفته صاحب ذریعه (به نقل از بدایة النجوم) مترجم موفق به چاپ آن نشده است.

نک: ذریعه، ۱/۳۵؛ مجلس، ش ۱۵۱؛ منزوی، ۱/۲۰۳.

آغاز: بسمله حمدله... و بعد چنین گوید بنده جانی ابن الفاضل الکامل... که چون از آن اوان که تخت سلطنت... انجام: ... بمرو دهور منفصل گشته و هر جزو عزلتی گزیده است و السلام ختم بخیر.

کاغذ: اصفهانی.

۱۱/۵ × ۲۰/۵ سم. ۲۱۴ گ. ۱۷ س.

(ثبت ۳۱۵۱۶)

لدى و فيه اجزت له ان يروى جميعها عنى لكل
من هو اهل لها حرره اقل الانام محمد المشتهر
ببهاء الدين العاملى عامله الله بلطفه الخفى سنه
۱۰۲۱ هـ.

بر پشت برگ آغاز، طلسمی است منسوب به
حضرت علی (ع) برای توفیق خواندن کتاب به
قلم محمد رضا قمی مورخ ۱۱۰۴ هـ و دیگر
یادداشت‌های متفرقه. بر پشت برگ اضافی آغاز
ابیاتی وجود دارد.

نسخه جای سخن به دقت تصحیح شده و
استدراک سقطات در حواشی صفحات دیده
می‌شود و تعلیقات پراکنده‌ای به نقل از شرح
حکمة الاشراق، اساس الاقتباس، نقد الاصول و
غیره در حواشی موجود است.
بر پشت برگ پایان تملکی است با مهری به نقش
«و افوض امری الی الله عبده عبدالله».

جلد: تیماج زرشکی.

کاغذ: اصفهانی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۱۴ × ۲۴/۵ سم. ۲۹۷ گ. ۱۹ س.

(ثبت ۳۱۵۱۷)

۸۱۲

التحصیل

(فلسفه - عربی)

از: ابوالحسن بهمنیار بن مرزبان آذربایجانی (د):

۴۵۸ هـ.

در منطق و فلسفه. وی چنانچه در دیباجه اشاره
می‌کند این کتاب را برای دایی‌اش رئیس ابومنصور
بهرام بن خورشید بن کیار نگاشته است.

این کتاب به تصحیح مرحوم استاد مرتضی مطهری
طی انتشارات دانشگاه تهران دو بار به چاپ رسیده
است.

نک: ذریعه، ۳/ ۳۹۵. مجلس، ش ۱۹۹۶، ۱۷۱۵.

۵۳۲۸، ۱۳۹۲ سنا.

آغاز: الحمد لله رب العالمین و هو حسبنا و نعم
المعین قال بهمنیار... فانی محصل فی هذه الرسالة
للخال... بهرام بن خورشید...

انجام: ... فهذا القدر من الحكمه اذا احکم سهل
السبیل الی ما بعده من التدقیق و التفصیل.

خط: نسخ تحریری. کاتب: علاء‌الدین بن شیخ

کمال‌الدین بن شیخ کمال. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.

کاتب خود را چنین توصیف می‌کند: «نسبیره

حضرت غوث العالم مخدوم شیخ بهاء والد ذکریا

اسدی القریشی سلسله سهروردی (کذا)».

پشت برگ پایان اجازه‌ای است از شیخ بهائی به

خط خود او مورخ ۱۰۲۱ هـ به یکی از شاگردان

که این نسخه را بر او خوانده است و تصریحی به

نام شاگرد نشده است.

صورت اجازه: «بسم الله الرحمن الرحيم بلغ

السید الاجل التقی الفاضل الزکی وفقه الله لارتقاء

ارفع مدارج الکمال برهة من هذا الکتاب سماعاً

۸۱۴

دلائل الخیرات و شوارق الانوار (ادعیه - عربی)

فی ذکر الصلاة علی النبی المختار

از: شیخ ابو عبدالله محمد بن سلیمان بن ابی بکر

جزولی (د: ۸۵۴ هـ).

در چگونگی صلوات بر رسول الله (ص) مستخرج از

روایات.

نک: مجلس، ش ۱۲۳۳۱ و ۷۴۲۳/۱.

آغاز موجود: و هكذا ذکره عروة بن الزبیر رضی الله

عنه قال دفن رسول الله صلی الله علیه و سلم فی

السهوة....

انجام موجود: ... صلی الله علی سیدنا و مولانا

محمد و علی آله و صحبه و سلم تسلیما.

خط: نسخ مغربی. تاریخ کتابت: ق ۱۴-۱۳ هـ.
نسخ از آغاز و انجام افتادگی دارد و نظم اوراق
در صحافی رعایت نشده است.

بر پشت برگ آغاز و انجام نسخه تصویری است
از منبر و محراب حضرت رسول (ص) به دو شیوه
جداگانه.

جلد: تیماج سیاه.

کاغذ: فرنگی.

۱۱/۵ × ۱۶/۵ سم. ۱۱۰ گ. ۱۱ س.

(ثبت ۳۱۵۱۹)

۸۱۵

شرح اصول الکافی

(حدیث - عربی)

از: صدر المتألهین محمد بن ابراهیم شیرازی (د):
۱۰۵۰ هـ.

وی کتاب عقل، توحید، و حجة از اصول کافی را
شرح کرده و به تاریخ ۱۰۴۴ هـ در شیراز از تألیف آن
فراغت یافته است. این کتاب دو بار در تهران به چاپ
سنگی رسیده است از جمله ۱۲۸۲ هـ.

نک: ذریعه، ۹۹/۱۳؛ مشار عربی، ۵۴۱.

آغاز: سبحانک اللهم و بحمدک توحید فی ذاتک
فحسب عن ادراکک... اما بعد فلما کان المقصود الاول من
بعثة الانبیاء....

انجام موجود: ... بحرین عظیمین من بحار علوم
المکاشفه کل عنهما.

خط: نستعلیق تحریری. کاتب: علی بن
عبدالغالب فیروزآبادی. تاریخ کتابت: ۱۰۸۵ هـ.
دو برگ الحاقی آغاز نسخه شامل یادداشت‌ها و
آیاتی است به خط سید محمد طباطبایی پنج
برگ آغاز دارای وصالی است.

نسخه از پایان نانوخته باقی مانده.

جلد: تیماج قرمز با حاشیه زرکوب.

کاغذ: اصفهانی.

۱۵ × ۲۶. ۲۹ گ. ۲۹ س. (ثبت ۳۱۵۲۰)

۸۱۶

عین الیقین = الأنوار والأسرار (فلسفه عربی)

از: مولی محسن فیض کاشانی (د): ۱۰۹۱ هـ.

مشمول بر یک مقدمه و دو «مقصد».

این کتاب چند بار به چاپ رسیده است از جمله به
سال‌های ۱۳۰۳ و ۱۳۱۱ و ۱۳۱۳ هـ در تهران.

نک: مجلس، ش ۵۸۸۱؛ مشار عربی، ۶۴۲.

آغاز موجود: و الاول ظل للثانی ینتزع فی الوجود
من نفس ذاته بذاته....

انجام موجود: ... و قیظه فی اوقاتهما و اختلاف ثماره

و تنوع اشجاره و مجی.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.

نسخه از آغاز و انجام افتادگی دارد.

یک سطر از آغاز زائد بوده و خطی بر آن
کشیده‌اند و قدری از سطر پایان آسیب دیده و
ناخوانا است.

تمام صفحات به قلم زر و لاجورد مجدول شده.
حواشی تمام صفحات دارای بیدخوردگی است.
تعلیقاتی از مصنف با علامت «منه دام فیضه» و
برخی «منه طاب ثراه» دیده می‌شود که از عین
خط فیض نقل شده است. عناوین در حواشی به
قلم شنگرف و نسخ است.

جلد: تیماج قهوه‌ای با حاشیه منگنه.

کاغذ: دولت‌آبادی آهارمهره.

۱۶/۵ × ۲۵/۵ سم. ۱۷۰ گ. ۲۱ س.

(ثبت ۳۱۵۲۱)

۸۱۷

معانی الاخبار

(حدیث - عربی)

از: شیخ صدوق محمد بن علی بن بابویه قمی.

نک: مجلس، ش ۳۳۶، همین فهرست.

خط: نسخ. کاتب: حسن بن شاه نظر قنقروی.

تاریخ کتابت: ۱۰۶۸ هـ.

تعلیقاتی در حواشی صفحات بدون علامت وجود دارد. استدراک سقطات در حواشی برخی صفحات وجود دارد. بر پشت برگ آغاز، حدیثی است در باب بریدن جامه در روزهای مختلف هفته به قول رسول الله (ص) و بر پشت برگ پایان، یادداشتی است در باب انواع موجودات و دو بیت مطابق آن معنی.

بر پشت آخرین برگ اضافی وجه تسمیه ماه‌های قمری است به نقل از تفسیر گازر.

جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم ترنج.

کاغذ: اصفهانی آهارمهره.

۱۲×۱۹ سم. ۲۱۰ گ. ۱۸ س. (ثبت ۳۱۵۲۳)

۸۱۹

الصحيفة الثالثة

(ادعیه - عربی)

= الدر المنظومة المأثورة

از: میرزا عبدالله افندی بن میرزا عیسی تبریزی اصفهانی (د: ۱۱۳۰ هـ).

در جمع ادعیه منسوب به امام علی بن الحسین (ع) که در صحیفه اولی و ثانیه نیامده است.

مرحوم میرزا حسین محدث نوری مقدمه مفیدی مورخ ۱۲۸۹ هـ بر این کتاب نگاشته که نکات مهمی را در باب مؤلف و تألیفات او به نقل از اجازه سید عبدالله بن نورالدین جزائری در آن بیان داشته است. نسخه جای سخن این مقدمه را در بر دارد.

اثر جای سخن به سال ۱۳۱۴ هـ در ایران به چاپ رسیده است.

نک: ذریعه، ۱۳۸/۸؛ اعیان الشیعه، ۶۴/۸.

آغاز مقدمه: الحمد لله و الصلوة... اعلم یا اخی

رزقک الله تعالی سعادة الدارين ان مصنف هذا الكتاب

الشریف ...

انجام مقدمه: ... فسینجز الله رجلا من بنی المروان

بذل المؤمنه حتی تمت انتهی حرره مذبذبا المسیحا حسین

بن محمد تقی النوری الطبرسی فی محرم ۱۲۸۹.

آغاز: الحمد لله الذی جعل الدعوات اللطیفه

الشامله... فیقول... ان وفور الادعیه المأثوره...

انجام: ... قال علی بن الحسین علیهما السلام اذا و

الله لا یزول حتی تقضى حاجته انشاء الله.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ۱۲ صفر ۱۲۹۸ هـ.

دارای دو سرلوح مذهب و مرصع است تمام صفحات به قلم زر و لاجورد و سیاه مجدول شده و به قلم سیاه دارای کمند است. عناوین به شنگرف.

جلد: تیماج عسلی با عطف و حاشیه مشکی.

کاغذ: فرنکی آهارمهره.

۱۲×۷/۵ سم. ۱۷۰ گ. ۱۲ س. (ثبت ۳۱۵۲۴)

۸۲۲

تحفة الاخوان

(تفسیر - عربی)

فی تقویم الايمان

کتابی است مشتمل بر اخبار وارده در تفسیر برخی آیات قرآن کریم که مشتمل بر مدح اهل بیت (ع) و ذم دشمنان ایشان است و به مناسبت به مواعظ و قصص نیز پرداخته شده.

در انتساب این کتاب به مؤلف اختلاف است برخی آن را از محمدسعید مرندی می‌دانند و برخی از شیخ فخرالدین طریحی.

با توجه به اینکه تحفة الاخوان مرندی در دست است و علاوه بر اینکه به زبان فارسی است مطالبی جز این دارد. انتساب کتاب به مرندی صحیح نیست.

نک: ذریعه، ۴۱۴/۳؛ مرعشی، ۳۵۷/۱۰؛ مجلس،

ش ۵۵۷ سنا.

آغاز: بسملة الحمد لله المتفضل الوهاب المبين من

آغاز: بسمله اقول بعد حمد الله و التناء عليه بما يليق به و الصلوة على محمد و آله... و اقول هذا الكتاب مشتمل على ثلث مقالات....

انجام: ... فان الكلام في هذا الشكل لم يتعلق... و هذا آخر الكتاب و قد فرغت من ايضاح مسائله و تحرير مطالبه في الحادي و العشرين من شعبان المعظم سنة ثلث و ستين و ستمائه الهجرية على مهاجرها آلاف السلام و التحية و صلى الله على محمد و آله و اصحابه. خط: نستعليق. كاتب: ميرزا عبدالله معلم رياضي (د: ۱۳۱۱ هـ). وي از اساتيد رياضي ق ۱۳ هـ و از شاگردان محمد علي قايني است که در تهران به تدریس رياضيات اشتغال داشته است. بر برگ اضافي آغاز نسخه يادداشتي است از جلال الدين طهراني مورخ ۱۳۵۰ هـ مشتمل بر شرح حال ميرزا عبدالله كاتب نسخه.

بر پشت برگ آغاز، قطعه عکسی است از کاتب با يادداشت‌هایی از سيد جلال نامبرده مورخ ۱۳۵۰ هـ و بنا به يادداشت برگ اضافي اين عکس در آلبوم خاندان طباطبائي سنگلجي موجود بوده و به دستور مرحوم سيدصادق طباطبائي به نسخه الحاق شده تمام صفحات داراي جدول به قلم‌های چندگانه زر و لاجورد و مشکی و کمند به قلم زر و مشکی است.

جلد: تيماج مشکی با حاشيه منگنه.

کاغذ: فرنگي آهارمهرة شیشه‌ای.

قطع: وزيري. ۱۶ × ۲۵/۵ سم. ۴۴ گ (با برگ‌های الحاقی). ۲۳ س.

(← تصوير) (ثبت ۳۱۵۲۹)

۸۲۷

الملخص (منطق و فلسفه - عربي)

في المنطق والحكمة

از: فخرالدين محمد بن عمر رازی (د: ۶۰۶ هـ).

عباده اولی الالباب... احببت ان اجمع کتاباً موجزاً فی تفسیر بعض الايات....

انجام: ... و يدخلنا الجنة في زمرةهم انه بالاجابة جدير و هو على كل شيء قدير.

خط: نسخ. كاتب: عبدالله بن محمد بن حسين.

تاريخ كتابت: ۷ جمادى الاولى ۱۱۲۴ هـ.

بر پشت برگ آغاز، يادداشت‌های پراکنده‌ای وجود دارد. در صدر صفحه آغاز، عنوان کتاب را به قلم شنگرف چنين نوشته‌اند: «تحفه الاخوان في تفسير بعض آيات القرآن».

چند برگ از آغاز نسخه وصالی شده است.

جلد: تيماج قهوه‌ای فرسوده با عطف و حاشيه تيماجی عسلی.

کاغذ: اصفهانی.

۱۲ × ۲۱/۵ سم. ۱۸۸ گ. ۲۱ س.

(ثبت ۳۱۵۲۷)

۸۲۶

تحرير أكر مانالوس و الاشكال الكرية (هندسه - عربي)

از: خواجه نصيرالدين طوسي.

مشتمل بر سه مقاله.

شماري از دانشمندان بر اين كتاب تعليقه زده‌اند که

از جمله می توان افراد زیر را نام برد:

مولى محمد باقر يزدى صاحب عيون الحساب،

محمد علي قايني، ميرزا عبدالله معلم مير مرتاض، ميرزا

نصير طبيب رشتي و ميرزا هدايت الله بن عنایت الله که

تعليقات افراد نامبرده در حواشي صفحات نسخه جای

سخن ديده می شود.

این کتاب به همراه چند اثر هندسی خواجه نصير

تحت عنوان تحرير الاكرات و المتوسطات به سال

۱۳۰۴ هـ در طهران به چاپ رسیده است.

نک: ذريعه، ۳/ ۳۸۴؛ مشار عربي، ۱۶۳.

است. نسخه‌ای است تصحیح شده و استدراک سقطات و بدل نسخه‌ها در حواشی صفحات وجود دارد و گواهی تصحیح و مقابله نیز در ذیل نسخه با این عبارت دیده می‌شود:

«قابلت هذه النسخة ثلاث مرات و صححتها بقدر الامکان و الله اعلم».

بر پشت برگ آغاز، نام کتاب به خط همان کاتب دیده می‌شود.

تملك سليمان بن عبد الله و عبد الحسين بن حسين الحسيني و يادداشت‌های پراکنده بر همان صفحه وجود دارد. عناوین به شنگرف.

در ذیل نسخه یادداشتی است گویا از فرهاد میرزا حاکی از تردید در اینکه تاریخ کتابت نسخه ۶۱۵ است یا ۶۲۵ هـ.

جلد: تیماج قرمز.

کاغذ: سمرقندی.

قطع: خستی. ۱۷/۵ × ۲۰/۵ سم. ۱۲۴ گ. ۲۸ س. (ثبت ۳۱۵۳۲)

۸۲۸

منتهی الادراك

(هیأت - عربی)

فی مدرک الافلاک

از: مولی شمس‌الدین محمد بن احمد خفری (د): ۹۴۲ هـ.

این کتاب در حقیقت به منزله شرحی است^۱ بر تحفه شاهیه قطب‌الدین شیرازی مشتمل بر ۴ مطلب:

۱. در مقدمات.
۲. هیأت اجرام علوی.
۳. هیأت زمین و تقسیمات جغرافیایی.

۱. صاحب ذریعه گوید که این کتاب در مقابل نهاییه الادراك قطب‌الدین شیرازی نوشته شده ولی مأخذ این سخن به دست نیامد.

در منطق و فلسفه بخش منطق مشتمل بر یک مقدمه و دو جمله و بخش حکمت در سه کتاب ۱. امور عامه ۲. جواهر و اعراض ۳. علم الهی.

وی در توصیف کتابش گوید: «ان کتابنا هذا یشتمل علی ملخص ابحاث المتقدمین و محصل آراء الاولین مع زیادات نفیسه من قبلنا». مؤلف تفصیل مطالب را به کتاب دیگرش با تعبیر «کتابنا الکبیر» احاله می‌کند.

نسخ دیگری از این کتاب در کتابخانه‌های ملی، دانشگاه تهران و ملک وجود دارد که همه آنها نواقصی دارد و نسخه جای سخن نسخه‌ای کامل است که از همه نسخ یاد شده کهن تر است و چند سالی بعد از درگذشت مؤلف کتابت شده.

نجم‌الدین دبیران شرح مفصلی بر این کتاب به نام المنصص نگاشته که نسخه کاملی از آن در این کتابخانه جزء مجموعه طباطبایی به ش ۸۵۶ و نسخه دیگری در ملک به ش ۱۱۱۹ وجود دارد.

اثیرالدین ابهری (م) حواشی بر این کتاب دارد که حاج خلیفه از آن نام می‌برد و حاشیه بر ملخص به ش ۱۵۳۷۶ در این کتابخانه وجود دارد که شاید همین حاشیه ابهری باشد.

نک: کشف الظنون، ۱۸۱۹/۲؛ ملی ۶۶۹/۱۱؛ ملک، ۷۲۸/۱؛ دانشگاه، ۳۷۷/۳.

آغاز: بسمله اما بعد حمد من یشتحق الحمد لوجوب وجوده و یشتوجب الشکر لکمال جوده... ان کتابنا هذا یشتمل علی ملخص ابحاث المتقدمین و محصل آراء الاولین....

انجام: ... اما القول بالمختار مع القول ینفی الحسن و القبح و انه یقال لا یسأل عما یفعل و هو الحق المبین و الدین المتین ولیکن هذا آخر کلامنا فی هذه المساله و به تم الکتاب.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ذی القعدة ۶۲۵ هـ. مکان کتابت: دمشق.

تمام اوراق نسخه در محل ته‌بندی و صالی شده

۴. ابعاد و مقادیر اجرام فلکی.
 نک: ذریعه، ۹/۲۳؛ مجلس، ش ۶۳۵۲.
 آغاز: بسملة تبارك الله سبحانه ما اعظم شانہ و اجلّ سلطانه هو ذوالعرش الاعلى... اما بعد فيقول الفقير... لما كان اجلّ العلوم شأناً و اوضحها بياناً...
 انجام: ... ثم القمر ثم عطارد و هو اصغر الكواكب قدراً و الله اعلم بحقايق الامور هذا آخر الكتاب.
 خط: نستعلیق. تاریخ کتابت: ق ۱۰-۱۱ هـ.
 برگ آغاز قدری آسیب دیده و بر پشت آن یادداشت‌ها و ابیات پراکنده‌ای وجود دارد.
 چهار برگ پایان نونویس‌تر از باقی نسخه است و ظاهراً از ق ۱۲ هـ است.
 در ذیل نسخه یادداشت‌هایی وجود دارد از جمله: «تاریخ وفات مولانای اعظم اکرم مولانا شمس‌الدین محمد الخفری نورالله مرقده روز یکشنبه ۲۸ ماه صفر سنه ۹۴۲ هجریه قبرش در کاشان خارج درب عطا در حوالی مقبره مقصود بیگ در زمین خواجه مظفر مخدوم».
 جلد: تیماج زرشکی با حاشیه زرکوب.
 کاغذ: سمرقندی.
 ۱۲×۲۱/۵ سم. ۱۸۷ گ. ۱۹ س.
 (ثبت ۳۱۵۳۳)

۸۳۰
المصباح = جنة الامان الواقية (ادعیه - عربی)
و جنة الامان الباقية
 از: شیخ تقی‌الدین ابراهیم بن علی کفعمی (د):
 ۹۰۵ هـ.
 در ادعیه مأثورہ.
 خود مؤلف حواشی بر کتاب دارد و به موازاة برخی چاپ‌های مصباح به چاپ رسیده است.

نک: ذریعه، ۵۷/۶.
 آغاز: الحمد لله الذي جعل الدعاء، سلماً يرتقى به اعلى مراتب المكارم...
 انجام: ... محمد رسوله العالم العلم الطهر و آله الانجم الزهر و شرف و كرم و عظم و سلم.
 خط: نسخ ممتاز. کاتب: محمود بن محمد باقر جزینی قهپایی. تاریخ کتابت: ۱۰۷۱ هـ.
 صفحه آغاز دارای یک سرلوح مذهّب و مرصّع است و تمام صفحات دارای جدول و کمند به قلم

۸۲۹
روضه الكافي (حدیث - عربی)
 از: ثقة الاسلام محمد بن یعقوب کلینی (د): ۳۲۸ هـ.
 نک: مجلس، ش ۶۸۳.
 آغاز: بسملة كتاب الروضة من الكافي محمد بن يعقوب الكليني قال حدثني علي بن ابراهيم عن... أنه كتب بهذه الرسالة الى اصحابه...
 خط: نسخ. کاتب: حسن الصالحی بن حاجی هلال. تاریخ کتابت: ۱۰۷۹ هـ.
 بر پشت برگ آغاز، وقف نامه‌ای است مورّخ

زر و مشکی است. عناوین به سنگرف.
برخی صفحات به مناسبت دارای جدول‌بندی به
قلم زر در متن است. حواشی مؤلف در حاشیه به
قلم کاتب وجود دارد.
جلد: تیماج ساغری مشکی با حاشیه زرین
عطف و حاشیه تیماج مشکی با آستر تیماج
قرمز.
کاغذ: دولت‌آبادی.
قطع: رحلی کوچک. ۱۶/۵ × ۳۰ سم. ۲۴۴ گ.
۲۴ س. (ثبت ۳۱۵۳۵)

۸۳۱

الایضاح فی شرح المقامات (ادب-عربی)

از: ابوالفتح ناصر بن عبدالسید مطرزی (د: ۶۱۰ هـ).
شرحی مزجی است بر مقامات محمد بن قاسم
حریری (د: ۵۱۶ هـ) با مقدمه‌ای در علم بلاغت مشتمل
بر چند فصل.

شارح در پایان گوید که پاره‌ای از این شرح را بر
«صدر کبیر علامه» فرو خواندم پستندید و گفت که
مشکلات کشف را گشوده‌ای. در حاشیه نسخه جای
سخن به قلم متأخرتری چنین آمده است که مقصود از
صدر «جارالله زمخشری» است

نک: کشف الظنون، ۲/ ۱۷۸۷؛ مرعشی، ۱۱/ ۱۱۲.
آغاز: الحمد لله المحمود علی جمیع الالاء، المشکور
بحسن البلاء... و بعد فانی لم ار فی کتب العربیه...
انجام: ... ما لقیته فیہ من العناو احمد لله علی آلیه
(کذا) المتظاهرة و اصلی علی محمد و عتره الطاهره و
اسلم تسلیماً کثیراً.

خط: نسخ. کاتب: خضر بن بهادر معروف به
برسق الشمسی. تاریخ کتابت: ۷۵۰ هـ.
بر پشت برگ آغاز، تملکی است از محمد طبری
مکتوب در قسطنطنیه و نیز یادداشت دیگری
است در ترجمه مطرزی به نقل از وفیات الاعیان

و نیز ابیاتی در توصیف کتاب الایضاح وی.
دو صفحه آغاز به قلم زرین مجدول گردیده. ذیل
رقم کاتب قطعه‌ای است به خط کاتب که آنها را از
خط علامه احمد بن محمد بن مظفر رازی نقل
کرده آخرین بیت آن چنین است:
اداه حریراً و الحریری حاکه

و طرزہ الشیخ الامام المطرزی
در حاشیه صفحه پایان گواهی مقابله به قلم نسخ
دیده می‌شود. در حواشی برخی صفحات
تعلیقاتی است با علامت اختصاری «۱۲» دیده
می‌شود.

بر پشت برگ پایان، قطعه‌ای است از عبیدالله بن
طاهر که به ابوالقاسم عبدالله بن سلیمان بن وهب
نگاشته است با این آغاز:

لَمَّا بَلَغْتَ الَّذِي كُنَّا نَوْمَلَهُ

واستحکمت فرحتی و ارتاح آلافی
و نیز دو بیت زیر از ابن الخطیب مغربی:

و لَمَّا رَأَتْ عِزْمِي حَثِيئاً عَلَى السَّهْمِي

و قد شاهدت صبري علی موقف البين
بکت بصحاح الجوهری عیونها
فعارضت من دمعی بمختصر العین

جلد: تیماج سیاه.

کاغذ: سمرقندی.

قطع: رحلی کوچک. ۱۸/۵ × ۲۷/۵ سم.

۱۲۲ گ. ۲۳ س.

(← تصویر) (ثبت ۳۱۵۳۶)

۸۳۴

مکاتیب قطب محیی

(عرفان-فارسی)

از: قطب‌الدین عبدالله بن محیی‌الدین شیرازی
(ق ۱۰ هـ).

مجموع نامه‌هایی است که قطب برای مریدان
نگاشته و تعداد آنها ۵۷ عدد است.

سنگی رسیده است.
 نک: کشف الظنون، ۸۰۹/۱؛ مشار عربی، ۵۴۸؛
 معجم المؤلفین، ۹۰/۲.
 آغاز: بسمله الحمد لله علی سوابع النعم و له الشکر
 علی دلائل القسم... اما بعد فانّ الشعر ابقى کلام و احلی
 نظام و ابعده مرمی...
 انجام: ... و هذا مثل معناه یسهل علیه ما یشق علی
 غیره فالمرتقی الصعب له حذور سهل.

خط: نسخ کهن. تاریخ کتابت: ق ۷ه و برگ‌های
 پایانی آن به قلم نسخ متأخر است مورّخ
 ۱۲۶۵ه.

برگ اضافی اول و صالی شده و بر پشت آن
 یادداشت زیر به قلم نسخ کهن دیده می‌شود:
 «عرض هذا الكتاب علی امام الثابت بحماسة حسبما
 رسم به و هو الشيخ الامام العروة شيخ الشيوخ
 شمس ابی عبدالله محمّد بن الصفدی» و نیز
 ابیاتی به عربی در مدح حسین پاشا مورّخ
 ۱۰۰۱ه و نیز تملک جعفر بن علی تبریزی.

بر برگ اضافی آغاز و پشت برگ آغاز فهرست
 مندرجات کتاب به قلم نسخ کهن وجود دارد. بر
 پشت برگ آغاز، یادداشت‌های تملک از افراد
 دیده می‌شود: ابراهیم بن العمر الحنفی مورّخ
 ۸۵۷ه، محمّد بن عمر بن النصیبی الشافعی^۱ از
 اعلام ق ۹ه و از قضاة دمشق و حلب، عمر بن
 داود بن شیخ سلمان فارسی، رستم بن احمد
 شیروانی، محمّد طرسوسی، محمّد سلیم کاتب
 محرّم ۱۱۱۵ه.

جلد: تیماج قهوه‌ای، حاشیه و عطف زرد.

کاغذ: سمرقندی.

۱۸×۲۵/۵ سم. ۴۷۳گ. ۲۴س.

(← تصویر) (ثبت ۳۱۵۴۱)

این کتاب به سعی میرزا احمد نائب الولاية ذهبی
 تبریزی تحت عنوان کفاية المؤمنین و مکاتیب چاپ
 شده.

نک: ذریعه، ۱۳۶/۲۲؛ مشار فارسی، ۴۹۰۲/۴؛
 مرعشی، ۷۱/۱۰.

آغاز: بسمله من عبدالله قطب بن محیی الی
 الاخوان الالهیین... و بعد فلما انعم الله علی اخواننا بما
 یسر لهم من الاجتماع و الانفراد بارض اخوان آباد....

انجام موجود: ...زیادتی توکید و تثبیت مقصود است
 و انه الموفق و هو مفیض الخیر و الجود و السلام علیکم.
 خط: نستعلیق خوش. تاریخ کتابت: ق ۱۰-
 ۱۱ه.

صفحه آغاز دارای یک سرلوح مذهب و مرصّع
 است. برگ آغاز دارای و صالی است همه اوراق
 دارای جدول است به قلم چندگانه زر و لاجورد.
 جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج زرکوب و
 آستر با ترنج و نیم ترنج مذهب با زمینه لاجورد
 و شنگرف.

کاغذ: دولت‌آبادی.

۱۶×۲۸/۵ سم. ۲۲۹گ. ۱۹س.

(ثبت ۳۱۵۳۹)

۸۳۶

شرح دیوان المتنّبی

(ادب-عربی)

شارح: ابوالحسن علی بن احمد واحدی نیشابوری
 (د: ۴۶۸ه).

بر دیوان ابوالطیب احمد بن حسین متنّبی (د:
 ۳۵۴ه).

نسخه جای سخن مشتمل بر جزء اول این شرح
 است. احمد بن محمّد بن حسن کواکبی (مفتی قسطنطنیه
 در ق ۱۱ه) تعلیقاتی بر این شرح دارد که نسخه جای
 سخن آنها را به خط نویسنده در بردارد.

این شرح به تاریخ ۱۲۷۱ه در بمبئی به چاپ

۱. اعلام زرکلی ۳۷۵/۶.

۸۳۷

حلبة الكمیت فی الادب و النوادر (ادب-عربی)

از: شمس‌الدین محمد بن الحسین التواجی القاهری الشافعی (د: ۸۵۹هـ).

مشمتمل بر ۲۵ باب در اوصاف خمر و ندیم و ساقی و از این قبیل و یک خاتمه در تویه و مذمت خمر. این کتاب به تاریخ ۱۲۷۶هـ در بولاق و ۱۲۹۹هـ در مطبعة الوطن به چاپ رسیده است. نک: کشف الظنون، ۱/ ۶۸۷؛ معجم المطبوعات، ۲/ ۱۸۷۲.

آغاز: بسملة الحمد لله الذی ادار کووس الادب علی اهل الذوق فمالوا طرباً بقهوة الانشاء... و بعد فقد سألنی من امره مطاع...

انجام:

قد قطف اللذة فی شبابه

بجهله فاغفر له ما قد جتنا

خط: نسخ خوش. کاتب: محمد کاظم بن صادق دزفولی. تاریخ کتابت: ۱۲۷۱هـ.

عناوین به شنگرف.

جلد: ساغری مشکى.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: رحلی. ۱۹ × ۳۱ × ۲۸۶ گ. ۱۹ س.

(ثبت ۳۱۵۴۲)

۸۳۹

شرح نهج البلاغة

(نهج البلاغه-عربی)

شارح: عبدالحمید بن ابی‌الحدید معتزلی (د: ۶۵۵هـ).

نسخه جای سخن از جزء یازدهم تا بیستم از این شرح را در بر دارد.

نک: مجلس، ش ۲۴۸، فهرست حاضر.

آغاز: بسملة الحمد لله الواحد العدل الاصل و من كلام له عليه السلام ايها الناس انما الدنيا... ذكر ابوالعباس

محمد بن يزيد المبرد في الكامل....

انجام: ...ان يصون وجهي عن المخلوقين و يكف عن عادية الظالمين و حسبنا الله وحده... و لله الحمد كما هو اهله حمداً دائماً لانقضاء له و لانفاد.

خط: نسخ روشن. تاریخ کتابت: ق ۱۱هـ.

بر پشت برگ آغاز، ابیاتی است منسوب به امام علی(ع) به قلم نستعلیق.

تمام نسخه جای سخن به دست مولی‌مسیح فسائی فیلسوف ق ۱۱هـ تصحیح شده و گواهی تصحیح به خط وی ذیل هر یک از اجزاء نسخه دیده می‌شود. اولین گواهی مورخ ۱۰۸۸هـ و آخرین آنها مورخ ۱۰۹۶هـ است.

استدراک سقطات در حواشی برخی صفحات دیده می‌شود. تعلیقات متفرقه‌ای با علامات «م س، ق، م س ط» و برخی نیز امضای «حسین علی زنگنه فرزند شیخ علی خان» در حواشی برخی صفحات دیده می‌شود.

تمام صفحات به قلم زر و مشکى مجدول گردیده است. عناوین به شنگرف.

جلد: تیماج زرشکی با ترنج و نیم ترنج و لچک منقش.

کاغذ: اصفهانی.

قطع: رحلی ۱۸/۵ × ۳۰ سم. ۴۵۴ گ (بدون برگ‌های الحاقی). ۲۹ س. (ثبت ۳۱۵۴۴)

۸۴۰

وفیات الأعیان

(تراجم-عربی)

از: شمس‌الدین احمد بن محمد بن خلکان اربلی (د: ۶۸۱هـ).

شرح حال حدود هشتصد و پنجاه نفر از اعیان و دانشمندان است.

مؤلف به تاریخ ۶۶۹هـ از نگارش کتاب فراغت یافته است.

۳۰۳۵، ۶۵۱، ۲۲۲ فیروز؛ مقدمه تصحیح جلالی نائینی. آغاز: برامست شکر و سپاس بی قیاس سزاوار حضرت دادار آفریدگار بی مثل و مانند و بی هم‌تاست... انجام موجود: ... باید که اول دل خود را بمرتبه جان که برترین مراتب است به بندی و صورت آب و گل را و.

۲. فرهنگ جوگ بشست

= کشف اللغات جوگ بشست

از: میر ابوالقاسم فندرسکی (د: ۱۰۵۰هـ).

در ترجمه لغات هندی مستعمل در ترجمه جوگ بشست مشتمل بر ۴۶۰ لغت.

آغاز موجود: ذات حق برهما در نسخه بر همان تعیین اولست یعنی آن هستی مطلق وجودی حقیقی پیدا کرد...

انجام: ... هر دتا به ذوق و دریافت رسیدن.

خط: نستعلیق و بعضاً به شیوه هندی به چند قلم از ق ۱۱هـ.

کشف اللغات میرفندرسکی در پایان نسخه به خط میر جمال‌الدین حسینی است از همان ق ۱۱هـ.

فهرست مطالب به خط شکسته نستعلیق به سبک سیاق در پایان نسخه وجود دارد. آثار کرم خوردگی در تمام اوراق دیده می‌شود.

جلد: تیماج زرشکی فرسوده.

کاغذ: هندی.

قطع: وزیری. ۱۴×۲۳/۵ سم. ۲۳۹ گ. ۱۷ س. (ثبت ۳۱۵۴۶)

۸۴۳

کامل الصناعة = الملکی (طب - عربی)

از: علی بن عباس مجوسی ارجانی اهوازی.

مشتمل بر ۲ جزء و هر جزء ۱۰ مقاله جزء اول در طب نظری و جزء دوم در طب عملی.

نسخه جای سخن مشتمل بر جلد دوم کتاب است و از احوال ابوسعید مهلب بن ابی صفره تا پایان کتاب را در بردارد.

این کتاب بارها به چاپ رسیده است و از جمله به تاریخ ۱۳۶۷هـ به تصحیح محمد محیی‌الدین عبدالحمید در مصر به چاپ رسیده است.

آغاز: بسمله ابوسعید المهلب بن ابی صفره کانت له بنت اسمها صفره و بها یکنی و اسمها ظالم بن سراق... انجام: ... و لا یکنر علینا ما منحنا من مشرع عطائه النمیر الصافی بمنه و کرمه و الحمد لله...

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳-۱۴هـ.

عناوین به شنگرف.

جلد: تیماج یشمی (کمند و جدول ضربی با ترنج و نیم ترنج و شمسه و داخل ترنج با نقش «یا قاضی الحاجات».

کاغذ: فرنگی.

قطع: رحلی کوچک. ۲۱×۳۰ سم. ۲۱۸ گ. ۲۹ س. (ثبت ۳۱۵۴۵)

۸۴۱

مجموعه

۱. جوگ بشست

(عرفان هندی - فارسی)

ترجمه نظام پانی پتی از «لگهو جوگ بشست» گزیده گودا بیندا پندیت کشمیری از اصل جوگ بشست که مؤلف اصل آن ناشناخته و احتمالاً از ق ۸م است.

نظام پانی پتی به دستور جهانگیر گورکانی به سال ۱۰۰۶هـ به این ترجمه پرداخت و دو پندیت هندی نیز او را در این راه یاری دادند.

این کتاب یک بار به تصحیح تارا چند و سید امیر حسین عابدی به سال ۱۹۶۸م در هند و دیگر بار به تصحیح جلالی نائینی و شو کلا به سال ۱۳۶۰ در تهران به چاپ رسیده است.

نک: مجلس، ش ۱۳۵۲۵، ۴۷۵۷/۱، ۷۲۴۳/۲.

احادیث صحیح بخاری دارای مقدمه‌ای مشتمل بر دوازده تمییز در تمییز بین تشیع و تسنن.

مؤلف در تمییز چهارم وعده کرده است که به زودی درباره مذاهب منکر ضروریات اسلام سخن براند و بعد از پایان اخبار البخاری به وعده خویش عمل می‌کند و بخش عمده‌ای را به ردّ بایه و بهائیه و احیاناً شیخیه اختصاص می‌دهد که عیناً بخشی از کتاب منهاج الطالبین خود مؤلف است و شاید این بخش طرح اولیه کتاب منهاج الطالبین باشد.

کتاب منهاج الطالبین به سال ۱۳۲۰ هـ در مطبعه گلزار حسینی بمبئی با تقاریظی از علماء به چاپ رسیده است.

نسخه جای سخن دارای تقریظاتی است از: فاضل شریانی، میرزا حبیب‌الله رشتی، علی بن شیخ حسن کاشف الغطاء، شیخ زین‌العابدین مازندرانی، میرزا اسماعیل سلماسی کاظمی، به خط و مهر خود آقایان نامبرده.

شایان توجه اینکه تقریظ میرزا ابراهیم سلماسی در منهاج الطالبین چایی و منابع عیناً تقریظ پدرش میرزا اسماعیل سلماسی است که در نسخه جای سخن به خط خود او موجود است.

نک: الذریعه، ۲۳/۱۶۵؛ الکرام البرره، ۲۳/۱۶۵.

آغاز: بسمله الحمد لله الذی خلق الانسان فی احسن تقویم و طوی فی العالم الاکبر... اما بعد اقول و بالله التوفیق انه انا... الفقیر... من ملة الارمن من فرق النصارى....

انجام: ... و علی الاخوان المؤمنین الخائفین المخلصین الموحدين... آمین یا رب العالمین و قد فرغنا من تصنیفه یوم الاثنین یوم العاشر من شهر جمادی الاولى.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳-۱۴ هـ گویا از مؤلف.

بر پشت برگ آغاز و پایان نسخه تقاریظی است

مؤلف، این کتاب را برای عضدالدوله فنا خسرو تألیف کرده است.

این اثر به سال ۱۲۹۴ هـ در بولاق به چاپ رسیده است.

نسخه جای سخن مشتمل بر تمام جزء اول و یک مقاله از جزء دوم کتاب است.

نک: کشف الظنون، ۲/۱۳۸۰؛ معجم المطبوعات، ۲/۱۶۱۹.

آغاز نسخه: عوناً یا رب و صلی الله علی محمد... المقالة الاولى من الجزء الاول من کتاب کامل الصناعة... آغاز دیباچه: ان احق ما ابتدی به فی جمیع الاحوال حمد الله و الثناء علیه و الشکر له... اما بعد فقد اسعد الله الملك الجلیل الکریم... عضدالدوله....

انجام: ... و یلبس الثیاب الکتان الناعمه النظیفه فان ذلك مما یزیده انشاء الله تعالی تمت المقالة الاولى من الجزء الثاني... من کامل الصناعة الطیبه المعروف بالملکی فی تدبیر الصحه تألیف علی بن العباس المتطبب.

خط: نسخ روشن. کاتب: نصیرالدین بن تقی‌الدین علوی بنجیری. تاریخ کتابت: ۹۷۱ هـ. چند برگ آغاز دارای وصالی در حاشیه است. تمام اوراق به قلم زر و مشککی مجدول شده است. عناوین به شنگرف.

برگ پایان نونویس و ظاهراً از ق ۱۲ هـ است.

جلد: تیماج قرمز.

کاغذ: اصفهانی.

قطع: وزیری بزرگ. ۱۷×۲۵ سم. ۳۱۰ گ. (ثبت ۳۱۵۴۸) ۲۵ س.

۸۴۴

اخبار البخاری

(عقاید-عربی)

از: میرزا حسینقلی جدیدالاسلام داغستانی (د): ۱۳۳۳ هـ).

در دفاع از مذهب تشیع و ردّ عامّه با تکیه بر

که یاد شده در صدر صفحه آغاز ابیات زیر در
توصیف کتاب آمده است:
هذا الكتاب هو الصواب
ما لمرء فيه ارتياب
هیهات ینکر فضله
الله یشهد والکتاب
بر پشت برگ الحاقی پایان تملک مرتضی بن
محمد صادق طوسی است مورخ ۱۲۱۹ هـ مطابق
۱۸۲۰ م.
جلد: تیماج مشکی فرسوده.
کاغذ: فرنگی.
۱۷/۵ × ۱۱/۵ سم. ۲۱۰ گ. ۱۵ س.
(← تصویر) (ثبت ۳۱۵۴۹)

انه الجواد المّان ذو الفضل العظيم أمين رب العالمين.
خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.
نسخه جای سخن مشتمل بر دو جزء است بر
پشت برگ الحاقی آغاز نام کتاب به خط و مهر
فرهاد میرزا معتمدالدوله دیده می‌شود بر پشت
برگ آغاز، تملک فرهاد میرزا است مورخ
۱۲۸۵ هـ و نیز یادداشتی درباره استنساخ کتاب.
بر پشت برگ آغاز، جزء دوم نیز تملک فرهاد
میرزا مورخ ۱۲۸۵ هـ دیده می‌شود.
برگ اول و دوم دارای وصالی است.
جلد: تیماج عسلی با ترنج و نیم ترنج.
کاغذ: ترکی بغدادی.
قطع: وزیری. ۱۶ × ۲۱ سم. ۴۲۴ گ. ۲۵ س.
(ثبت ۳۱۵۵۰)

۸۴۵

مرآة الجنان و عبرة اليقظان = تاریخ یافعی

از: ابومحمد عبدالله بن اسعد یافعی یمنی (د):
۷۶۸ هـ.
در تاریخ به ترتیب سال‌های هجرت از یکم تا
۷۵۰ هـ، چنانکه فرهاد میرزا معتمدالدوله بر پشت نسخه
گواهی داده است. شایان توجه اینکه صاحب کشف
الظنون اشاره نکرده است که این کتاب تا چه سالی از
هجرت ادامه یافته است و در چاپ‌های کنونی کشف
الظنون به جای سال پایانی تاریخ نقطه چین آمده است.
این کتاب به سال ۱۳۳۴ و ۱۳۳۹ هـ در حیدرآباد
دکن در چهار جزء به چاپ رسیده است.

۸۴۶ المفصل في النحو

(نحو-عربی)

از: جارالله محمود بن عمر زمخشری (د: ۵۳۸ هـ).
مشتمل بر چهار بخش ۱. فی الاسماء ۲. فی
الافعال ۳. فی الحروف ۴. فی المشترك من احوالها.
وی این کتاب را تلخیص کرده انموذج نامید.
این کتاب بارها به چاپ رسیده است از جمله به
سال ۱۲۹۱ و ۱۳۲۳ هـ در مصر و به سال ۱۸۹۱ م در
دهلی.
نک: کشف الظنون، ۲/ ۱۷۷۴؛ معجم المطبوعات، ۱/
۹۷۵.
آغاز: قال الاستاذ العالم جارالله... فخر خوارزم
محمود بن عمر الزمخشری... الله احمد علی ان جعلنی
من علماء العربیه...
انجام: ... و فی نسخه اخری یتسع و یتقی و هم عدم
امكانه احذف و الله اعلم بالصواب تم کتاب المفصل بحمد
الله و حسن توفیقه.
خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۹ هـ.

نک: کشف الظنون، ۲/ ۱۶۴۷.
آغاز: بسملة قال العبد الفقير الى لطف الله الكريم...
ابومحمد عبدالله بن اسعد... اما بعد حمد الله المتوحد
بالالهيه و الكمال...
انجام: ... فجاء متوسطاً بين الاختصار و الاطناب... و
نسال الله... ان یجمع بیننا و بین احبابنا فی جنات النعیم

جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج و حاشیه
منگنه.
کاغذ: اصفهانی.
قطع: وزیری. ۱۶×۲۵ سم. ۲۳۷ گ. ۲۴ س.
(ثبت ۳۱۵۵۳)

۸۴۹

شرح دیوان المتنبی (ادبیات - عربی)

شارح: ابن محمد بن عبدالجلیل الغازی.
مؤلف کتاب ظاهراً از شاگردان ابوبکر خوارزمی
است و از وی با عنوان الاستاد یاد می‌کند.

شرحی است غیر معروف بر دیوان متنبی که از
سیاق کلام ذیل در شرح یکی از ابیات ص ۲۸ نسخه
جای سخن، می‌توان به نام مؤلف پی برد.

«قال ابن فورجه دعوى ابى الفتح انه دون عليها ثلاثاً
و ابوالطيب لم يرد ما ذهب اليه وليس بواجب أن يكون
اسمها هذا الذى وقف به. قال بن محمد بن عبدالجلیل
الغازى كتب هذا من شرح الاوحدى».

شارح در شرح این بیت:
ما ينتهى لك فى ايامه كرم
فلا انتهى لك فى اعوامه عم
بیت فارسی ذیل را نقل می‌کند:
مهرگانیت واشمار نبود

زندگانیت واشمار مباد
در این شرح علاوه بر ابن فورجه و ابن جنی کراراً
از دو شرح العنبرى و عبدالملک رامنى نقل می‌شود که
در منابع قابل دسترسی نامی از آنها دیده نشد.
نسخه دیگری از این شرح به خط نسخ ق ۱۳ به
ش ۸۲۷۳ در همین کتابخانه وجود دارد.
آغاز موجود: ما اهتز (ناخوانا) بمعنی و الفاعل
الأهيف و المتقى هو العاشق... و یروى بترس من
تجلده....

بخش‌هایی از آغاز و میان و انجام نسخه
نونویس و متعلق به ق ۱۲ ه است.
بر پشت برگ آغاز، یادداشتی است در باب
تسهیل وضع حمل به نقل از امام صادق (ع).
استدراک سقطات و تعلیقاتی با علامات «کمال»،
ن، خبیصی زکریا» و غیره در حواشی برخی
صفحات وجود دارد. عناوین به شنگرف.

جلد: تیماج سورمه‌ای.
کاغذ: سمرقندی و فرنگی.
قطع: وزیری. ۱۵/۵×۲۳ سم. ۲۶۰ گ. ۹ س.
(ثبت ۳۸۵۵۱)

۸۴۸

الروضة البهية فى شرح اللمعة الدمشقية = شرح اللمعة

از: شیخ زین‌الدین علی بن احمد عاملی (د: ۹۶۶ ه).
شرحی است مزجی بر اللمعه دمشقیه شهید اول.
نسخه جای سخن مشتمل بر جزء اول شرح لمعه
است.

آغاز: بسملة الحمد لله الذى شرح صدورنا بلمعة من
شرايع الاسلام...
انجام: ... و فى المدة يحلف المنكر لاصالة عدم ما
يدعيه الاخر من الزيادة تم الجزء الاول من الروضة
البهية...

خط: نسخ آمیخته به نستعلیق. کاتب: محمد
هاشم. تاریخ کتابت: ۱۴ جمادى الاولى ۱۱۳۴ ه.
بر برگ اضافی آغاز و پشت برگ آغاز نسخه
یادداشت‌های پراکنده‌ای است که برخی در
احوال شهید اول و ثانی است. بر حاشیه صفحات
نسخه جای سخن تعلیقاتی است با علامت‌های
«زین، شیخ جعفر، م، ق، ع ل» و برخی منقول از
زین العابدین حسنی. برگ پایان دارای وصالی
است.

انجام موجود: ۱۳×۲۲ سم. ۲۶۰ گ. ۲۳ س. (ثبت ۳۱۵۵۵)

۸۵۱

نهج المسترشدين (کلام-عربی)

فی اصول الدین

علامه حلی حسن بن یوسف (د: ۷۲۶ هـ).

مختصری است از مباحث کلامی مشتمل بر ۱۳ فصل. مؤلف این کتاب را به درخواست فرزندش فخرالمحققین نگاشته است.

مؤلف به تاریخ ۶۹۹ هـ از تألیف پرداخته است.

این کتاب به تاریخ ۱۳۰۳ هـ همراه با ارشاد الطالبین در بمبئی به چاپ سنگی رسیده است.

نک: ذریعه، ۲۴/۴۲۴؛ مشار عربی، ۹۷۶.

آغاز: بسملة الحمد لله المنقذ من الحیره و الضلال المرشد الی سبیل الصواب فی المعاش... اما بعد فهذا کتاب... لحضت فيه مبادئ القواعد الکلامیه...

انجام... اظهار الايمان و بطلان الکفر و لیکن هذا آخر ما اوردها فی هذه المقدمه من کتاب مناهج المسمى بنهائة المرام فی علم الکلام و صلی الله...

خط: نسخ. کاتب: سلیمان بن میر معصوم بن امیر بهادر الحسینی التونی. تاریخ کتابت: ۱۰۳۳ هـ.

بر پشت برگ آغاز، یادداشت‌های پراکنده‌ای است از جمله یادداشتی به قلم شنگرف مورخ ۱۰۳۳ هـ که به غلط این کتاب را به خواجه نصیر

طوسی نسبت داده است.

جلد: تیماج قرمز یک لایه.

کاغذ: اصفهانی.

۱۱×۵/۱۹ سم. ۴۱ گ. ۱۹ س. (ثبت ۳۱۵۵۶)

۸۵۲

معالم الدین (اصول فقه-عربی)

از: حسن بن زین الدین عاملی.

نک: مجلس، ش ۳۵۴ همین مجموعه.

انجام موجود:

علی وجهک المیمون فی کل غارة

صلاة توالی منهم و سلام

خط: نسخ کهن. تاریخ کتابت: ق ۷ هـ.

نسخه از آغاز و انجام افتادگی دارد. ابیات به قلم درشت تر. پشت برگ اضافی آغاز نسخه تملک جعفر بن علی تبریزی است ۱۲۸۸ هـ.

جلد: تیماج یشمی با ترنج و نیم ترنج و حاشیه تیماجی قهوه‌ای.

کاغذ: سمرقندی.

قطع: وزیری. ۱۸×۲۷ سم. ۳۷۷ گ (بدون احتساب برگ‌های الحاقی). ۱۵ س.

(← تصویر) (ثبت ۳۱۵۵۴)

۸۵۰

التحفة السعدیة = شرح القانون (طب-عربی)

از: قطب‌الدین محمود بن مسعود شیرازی (د: ۷۱۶ هـ).

شرحی است مزجی بر کلیات قانون ابن سینا. نسخه‌ی جای سخن مشتمل بر جلد اول این کتاب است.

نک: مجلس، ش ۶۳۰ و ۶۳۰۴.

آغاز موجود: فی الطب علی ما قاله المسیحی لانّ الدخول ممنوع لكون الاحوال...

انجام: ... فکلما اجتمع فيه شيء اندفع الی خارج.

خط: نسخ آمیخته به نستعلیق. تاریخ کتابت: ق ۱۰ هـ.

نسخه از آغاز افتادگی دارد. بر پشت برگ الحاقی آغاز نسخه یادداشتی است که نام کتاب و مؤلف را به قلم نسخ نوشته است. عناوین به شنگرف.

جلد: تیماج قرمز با جدول و حاشیه منگنه.

کاغذ: شکری رنگ.

دیده می‌شود. ذیل صفحه پایان، مهری است با
نقش «عبدالله الراجی محمد».
جلد: تیماج قرمز.
کاغذ: فرنگی.
قطع: وزیری. ۱۵×۲۶ سم. ۲۵۴ گ. ۲۳ س.
(ثبت ۳۱۵۵۸)

۸۵۵

شرح حکمة الاشراق (فلسفه-عربی)
از: قطب‌الدین محمود بن مسعود شیرازی (د):
۵۷۱۰ هـ.

شرحی است ممزوج بر حکمة الاشراق شهاب‌الدین
یحیی سهروردی (د: ۵۸۷ هـ).
این کتاب به سال‌های ۱۳۱۳ و ۱۳۱۵ هـ به تصحیح
اسدالله یزدی هراتی در تهران به چاپ رسیده است.
هانری کرین نیز در حاشیه چاپ حکمة الاشراق
گزیده‌ای از این حاشیه چاپ کرده است.
نک: کشف الظنون، ۱/۶۸۴؛ مشار عربی، ۵۴۶.
آغاز: بسملة الاشراق سبيلك اللهم و الاشواق دليلك
انت ربنا... اما بعد فان احوج خلق الله....

انجام موجود: ... و مزاوله الاشغال الدنيويه من غير
معاودة تنقيح و لامراجعة تهذيب.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.
چند برگ آغاز دارای وصالی است و تمام اوراق
خوردگی‌هایی به صورت سوراخ‌های ریز دارد.
نسخه از پایان افتادگی دارد.
در حاشیه اکثر صفحات استدراك سقطات و
حواشی متفرقه دیده می‌شود. عناوین به شنگرف
در حاشیه صفحات.
جلد: تیماج قرمز.
کاغذ: اصفهانی.

قطع: وزیری. ۱۲/۵×۲۳ سم. ۲۴۵ گ. ۲۳ س.
(ثبت ۳۱۵۶۰)

آغاز: بسملة الحمد لله المتعالی فی عزّ جلاله عن
مطرح الاوهام... اما بعد فانّ اولی ما انفقت فی تحصیله
کنوز الاعمار....
انجام: ... فکلام الشیخ غندی هو الحق.

خط: نسخ. کاتب: اسماعیل بن جمشید بیگ.
تاریخ کتابت: ۱۲۴۶ هـ.

در حاشیه این نسخه تعلیقات خلیفه سلطان بر
معالم به خط نسخ تحریری مورّخ ۱۲۴۷ هـ
موجود است.

در صدر صفحه آغاز یادداشتی است درباره
وقفیت نسخه و تولیت آن به دست سیّد صادق

پدر سیّد محمد مجتهد سنگلجی مورّخ ۱۲۹۰ هـ.
صفحه آغاز قدری آسیب دیده است بر پشت
برگ آغاز یادداشت‌هایی بوده که زدوده شده.
جلد: تیماج قهوه‌ای.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.
قطع: وزیری کوچک. ۱۴/۵×۲۱ سم. ۱۵۶ گ.
۱۵ س. (ثبت ۳۱۵۵۷)

۸۵۳

تلخیص الشافی (کلام-عربی)
از: شریف مرتضی علم الهدی.

گزیده‌ای است از الشافی ابوجعفر بن حسن طوسی
(د: ۴۶۰ هـ).

نک: مجلس، ش ۴۶۳ همین مجموعه.
آغاز موجود: ان ما يقع من الفساد و الهرج و المرج
عند بعثة الانبياء... و ان بعثتهم لاتخرج أن يكون فيها....
خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۲ هـ.

این نسخه از آغاز دارای افتادگی است. علامت
وقف در صدر صفحات اولیه به قلم شنگرف دیده
می‌شود. استدراك سقطات در حواشی صفحات
وجود دارد. عناوین به شنگرف. گواهی مقابله در
حاشیه سمت چپ صفحه پایان به سبک طغرا

۸۵۶

المنصص فی شرح الملخص (فلسفه - عربی)

از: نجم‌الدین ابوالحسن علی بن عمر کاتبی قزوینی معروف به دبیران (د: ۵۶۷۵هـ).

شرح است بر الملخص فی المنطق و الحکمة امام فخرالدین محمد بن عمر رازی (د: ۵۶۰۶هـ).

شارح این کتاب را به نام شمس‌الدین محمد بن بهاء‌الدین محمد جوینی نگاشت و به تاریخ دوشنبه ۲۸ شعبان سال ۵۶۷۱هـ از آن پرداخت.

بنابر تصریح دیباجه، شارح نخست بر شرح قسم منطق الملخص پرداخت و سال‌ها بعد به درخواست یکی از شاگردان ابتداءً شرح امور عامه و سپس باقی بخش حکمت را تحریر کرد. شاگردان بعد از اتمام شرح، درخواست بازبینی و تحریر مجدد شرح را نموده او نیز به تجدید نظر در شرح پرداخت و با اضافات، شرح را تحریری دوباره کرد و المنصص نامید و نسخه‌های سخن شرح دوم دبیران بر الملخص است.

شایان ذکر اینکه در نسخه‌های سخن در پایان شرح بخش منطق، دیباجه بخش امور عامه به قلم تازه‌تر نوشته شده که متعلق به اولین شرح کاتبی است بر الملخص^۱ نسخه‌های دیگری از این کتاب در کتابخانه ملک و آستان قدس رضوی وجود دارد.

نک: کشف الظنون، ۲/ ۱۸۱۹؛ ملک، ۱/ ۷۴۸؛ آستان قدس، ۴/ ۲۶۰.

آغاز (منطق): بسمله الحمد لموجدٍ اوجد بقدرته التامة اجناس الموجودات و الشکر لمنعم انعم علينا بلطفه... و بعد فان کتاب الملخص... کتاب صغیر الحجم کثیر العلم اشرف الكتب المصنفة فی العلوم العقلیه... و قد اتفق منّا أن شرحنا القسم المنطقی منه قبل هذا بسنین کثیرة ثم شرح الامور العامة ثم بعد ذلك شرح تمام الكتاب... قال الامام قدس الله روحه... ان تصورا و اذا حکم علیه بنفی او اثبات... اقول معناه ان لا تصوراً او ان فی الوجود تصورا...

انجام (منطق): ... و لیکن هذا اخر ما اردنا ايراده فی المنطق و لواهب العقل بلانهايه و الصلوة علی محمد و آله بغير عدد. (کاتب می‌افزاید): و قد فرغ من تعليقه لنفسه العبد الضعیف علی بن القاسم الطبری... يوم السبت دون العصر الرابع و العشرين من شهر شعبان سنة ستین و تسعین و ستمائه...

آغاز (امور عامه): قال الامام... الكتاب الاول فی الامور العامه و مايجرى مجراها... اقول المراد بالامور الامور التي....

انجام (امور عامه): ...كان الحدوث الزماني بالضرورة مسبوفاً بالزمان فهذا ما نقوله فی هذا الباب و هو اخر الامور العامه و به نختمها و الحمد لله...

آغاز (بخش دوم حکمت): الكتاب الثاني فی احکام الجواهر و الاعراض... قال الاول فی تحقیق ما هذه الجوهر و العرض... اقول الموجود إما أن يكون فی شی اولاً يكون....

انجام: قال: ... و لیکن هذا اخر... فی هذه المسئلة و

۱. اینک دیباجه مذکور: «بسمله بعد السبح یا قیوم و اقدس لك و اصلى على محمد... ان كتاب الملخص... فيه شكوكاً قويه و اعتراضات متينه على كلمات الحكماء و قواعدهم و قد اتفق لنا أن شرحنا القسم المنطقی منه قبل هذا... و قد طالعه بعض المحصلين فالتمس أن اضيف اليه شرح المواضع المشكله من القسم الحكمی منه و التنبيه على ما فيه و حل الشكوك الواردة على القوم ان اتاني كلها و كان اكثر اوقاتي مستغرقاً بالمباحثه مع الفضلاء الذين شاركوا فی اللبحث... و مع ذلك فاردت أن لا اخالف مقتضى اشارته قابلت ببعض ما اشاراليه و شرحت الامور العامة من القسم الحكمی منه التي اشتملت على القواعد الكليه الحكميه و المباحث الشريفة اليقينية مع ايراد ما يتوجه عليه و الجواب عنه إن كان له جواب و إن آخر الله تعالى فی الاجل اضيف اليه شرح تمام الكتاب... متوكلاً عليه انه خير موفق و معين».

چند برگ پایانی وصالی شده و بخشی از سطور را ناخوانا کرده.
جلد: تیماج عسلی.
کاغذ: سمرقندی.
قطع: وزیری بزرگ. ۱۸/۵ × ۲۷ سم. ۸۶۴ گ
(بدون برگ‌های اضافی). ۳۳ س.
(تصویر) (ثبت ۳۱۵۶۱)

۸۵۷

شرح اصول الکافی (حدیث - عربی)
شارح: صدرالمؤمنین محمد بن ابراهیم شیرازی (د): ۱۰۵۰ ه.
بر اصول کافی از محمد بن یعقوب کلینی.
وی سه کتاب «عقل»، «توحید»، و «حجه» از اصول کافی را به شرح در آورده و طبق نسخه جای سخن تاریخ پایان شرح کتاب التوحید ۱۰۴۴ ه است.
این نسخه مشتمل است بر دو بخش کتاب توحید و کتاب الحججه.
این شرح یک بار به تاریخ ۱۲۸۲ ه و دیگر بار بدون ذکر تاریخ در تهران به چاپ رسیده است.
نک: ذریعه، ۹۹/۱۳؛ مشار عربی، ۵۴۱.
آغاز (کتاب التوحید): بسمله سبحانک اللهم و بحمدک، توحّدت فی ذاتک فحسر عن ادراکک انسان کل عارف... اما بعد فلما کان المقصود الاول من بعثة الانبياء...
(کتاب الحججه): بسمله الحمد لله الذی اجتبی من صفوة عبارة عصابة اهل الحق... و الذین طهرهم الله تعالی من نزغات الشیاطین.
انجام: ... و تتفضل علينا بما هو اهل من العفو... و الاحسان بمنه و کرمه... و کتب بیده الجانیه... محمد بن ابراهیم... مصلیاً مستغفراً فی سنة اربع و اربعین الف من الهجرة النبویه.
خط: نسخ و نستعلیق تحریری. کاتب: محمد باقر

به تمّ جمع کتاب (زیر وصالی رفته) ایضاً هذا آخر ما قصدنا ایراده فی هذا کتاب اذ قد وفینا بما وعدناه شرحنا جمیع الکتاب باوضح (زیر وصالی) الفراغ منه یوم الاثنین، الثامن و العشرین من شهر المبارک شعبان سنه احدى و سبعین و ستمائة... محمد و آله الطاهیرین.
خط: تعلیق. کاتب: علی بن القاسم الطبری است.
تاریخ کتابت: ۶۹۶ ه. که ۲۱ سال بعد از وفات مصنف نوشته شده.

بر پشت برگ آغاز، یادداشت‌ها و تملک‌های متعدد وجود دارد از جمله: تملک مرتضی بن روح الامین مختاری حسینی مورّخ ۱۱۳۱ ه و محمد رضا بن محمد صفی حسینی کاشانی مورّخ ۱۱۸۱ ه و مهرش و نیز تملک محمد رضا الحسینی با مهر منقش به عبارت: «المتوکل علی الله الغنی محمد رضا الحسینی» از جمله یادداشت‌های آن صفحه عبارت ذیل است که گویا از مرحوم محدث نوری باشد:
«هذا کتاب عزیز الوجود کثیر الفائده قليل النسخه و کان لطلابہ کنزاً وجدوه لیغتنموه» برگ آغاز وصالی شده است.
عناوین به قلم نسخ تازه‌تر از متن در هامش صفحات نوشته شده. در هامش بر صفحات از بخش امور عامه متن «الملخص» به قلم نسخ تحریری و شیوه چلیبیا نگاشته شده و نیز تعلیقاتی به نقل از شرح موافق.
گواهی بلوغ متقابل در پایان بخش امور عامه دیده می‌شود. در پایان نسخه یادداشت زیر به خط کهن دیده می‌شود:
«انتهت مقابله هذا کتاب من اول المجلد الثانی و هو البحث فی الامور العامة الی هیهنا. بنسخة مقابله بنسخة المصنف مقروءة علیه حرفاً فحرفاً فصیحاً المازلّ عن النظر او اهمله الفكر و ذل فی التاريخ المذكور الهجری ببغداد».

۸۵۹

(فلسفه - عربی)

الاسفار الاربعه

= **الحكمة المتعاليه**

از: صدرالدین محمد بن ابراهیم شیرازی (د: ۱۰۵۰هـ).

این نسخه مشتمل بر سفر دوم اسفار است. این کتاب چندین بار در ایران به چاپ رسیده از جمله اخیراً به تصحیح و تعلیق آقای حسن زاده آملی به چاپ رسیده است.

آغاز: بسمله المرحلة الثانية في المقولات و احوالها ان الترتيب الطبيعي و ان استدعى ان تقدم مباحث الجواهر... اما المقدمه ففي بيان عدد المقولات و هي عند الفلاسفه....

انجام: ... ما قال و لقد خلقنا الانسان في احسن تقويم و ما قال ثناءً على ذاته في خلقه اياه فتبارك الله احسن الخالقين.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳هـ.

بر پشت برگ اضافی آغاز، یادداشتی در باب صفات الهی به نقل از امام صادق (ع) و دیگری به نقل از کتاب مشارق انوار الیقین. بر روی دیگر این برگ تحقیقی است در باب اعراض به نقل از شرح مواقف. عناوین به قلم شنگرف.

جلد: تیماج مشکلی با ترنج و نیم ترنج.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۱۵ × ۲۱ سم. ۱۷۰ گ. ۲۱ س.

(ثبت ۳۱۵۶۴)

۸۶۱

(عرفان - عربی)

مقامات النجاة

از: سید نعمت الله جزائری شوشتری (د: ۱۱۱۲هـ). در شرح اسماء حسنی است به ترتیب حروف تهجی مشتمل بر مطالب لطیف عرفانی و ذوقی.

مؤلف به تاریخ ۱۳ رجب ۱۱۰۳هـ در شوشتر از

بن احمد اصفهانی. تاریخ کتابت: جمعه ۱۲ ربیع الثانی ۱۲۰۶هـ. مکان کتابت: مسجد جدید شیخ الاسلام.

بر پشت برگ اضافی آغاز نسخه یادداشتی است به نقل از اصول کافی در باب فرق بین نبی و رسول و امام و محدث و نیز ابیاتی به عربی.

در صدر صفحه آغاز نام کتاب و توضیحاتی در باب آن است به قلم شنگرف.

کاتب در ذیل جزء اول نسخه، اشاره می کند که نسخه جای سخن را از روی نسخه پر غلطی نوشته است.

جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج زرکوب. کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۱۵ × ۲۱ سم. ۳۰۵ گ. ۲۳ س.

(ثبت ۳۱۵۶۲)

۸۵۸

شرح التصريف

(صرف - عربی)

شارح: سعدالدین مسعود بن عمر تفتازانی (د: ۷۹۱هـ).

بر «تصريف» عزالدین ابراهیم بن عبدالوهاب زنجانی (د: ۶۵۵هـ).

آغاز: بسمله ان اروى زهر تخرج من رياض الكلام من الاكمام... اما بعد فيقول الحقيير....

انجام: ... و انطلاقه الواحدة للمرة و حسنه و قبيحه و غيرها للنوع و كذا (ناخوانا).

خط: نسخ. کاتب: مصطفی قلی بن میرزا ابوالحسن ارومچی. تاریخ کتابت: ۱۲۶۷هـ.

برگ آغاز آسیب دیده و وصالی شده. ذیل نسخه یادداشت‌ها و ابیات پراکنده‌ای دیده می شود.

کاغذ: فرنگی.

قطع: وزیری ۱۶ × ۲۱/۵ سم. ۱۰۲ گ. ۱۰ س.

(ثبت ۳۱۵۶۳)

جلد اول پرداخته است.

همان‌گونه که مصنف در مقدمه تصریح می‌کند، این کتاب را به تأسی از کتاب «فصول» ابن جوزی نگاشته است ولی اثر خود را از لحاظ اعتبار منابع بر آن ترجیح می‌دهد.

مؤلف می‌خواسته این کتاب را در سه مجلد بپردازد که چون جلد اول را به پایان می‌برد استادش «مجلسی دوم» به لحاظ اشمال کتاب بر مطالب صوفیانه او را از ادامه باز می‌دارد.

نسخه دیگری از این کتاب به ش ۶/۱۴۶۴ در همین کتابخانه موجود است.

نک: ذریعه، ۱۴/۲۲.

آغاز: بسملة الحمد لله الذی نزه قلوب اولیائه عن الالتفات الی ما سواه... و بعد فان العبد... یقول لَمَا فرغنا من اخر مؤلفاتنا....

انجام: ... ذیل العفو علی ما وقع فیہ من الهفو قال هذه الاحرف مؤلفه... حامدا مصلیاً.

خط: نسخ. کاتب: علی اکبر بن محمد مهدی است. تاریخ کتابت: ۱۲۷۴هـ.

شش برگ آغاز نسخه به صورت مجدول و مشتمل است بر فهرست مطالب کتاب.

جلد: تیماج قرمز.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: رحلی. ۱۹/۵ × ۳۱ سم. ۲۸۴ گ. ۲۳ س.

(ثبت ۳۱۵۶۶)

۸۶۳

الامامة و السياسة

(عربی)

منسوب به ابومحمد عبدالله بن مسلم بن قتیبه دینوری (د: ۲۷۶هـ).

در منابع کهن این کتاب جزء آثار وی شمرده نشده است. در انتساب این کتاب به ابن قتیبه اختلاف است و برخی از مورخین شواهدی را از متن می‌آورند که

انتساب کتاب به ابن قتیبه را مشکل می‌نماید، ولی تاکنون انتساب آن به شخص دیگری ثابت نشده است. نسخه کهنه‌ای نزدیک به عهد مصنف این کتاب در کتابخانه موجود است که به قلم کهن مغربی کتاب را به ابن قتیبه نسبت داده است.

این کتاب چندین بار به چاپ رسیده از جمله به سال ۱۳۲۲هـ در مصر و نیز به سال ۱۹۹۰م به تحقیق علی شیری طی انتشارات دارالاضواء بیروت به چاپ رسیده است. کتابخانه مجلس به اهتمام آقای رضا انصاری قمی به تصحیح کتاب بر اساس نسخه کهنه یاد شده همت گمارده است و ان شاء الله به چاپ می‌رسد و نیز همین نسخه اخیراً به چاپ عکسی رسیده.

نک: معجم المطبوعات، ۱/۲۱۲؛ مقدمه الامامة و السياسة تحقیق علی شیری.

آغاز: بسملة قال ابومحمد عبدالله بن مسلم بن قتیبه نفتح کلامنا بحمد الله و تقدس نادینا بذكر الله... قال حدثنا اسد بن موسى....

انجام: ... فهرب محمد من بین یدیه فبعث فی طلبه فاخذ و قتل و الله اعلم.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ۱۲۴۱هـ.

بر پشت برگ آغاز، نام کتاب به قلم شننگرف نوشته شده و یادداشت دیگری است مورخ ۱۳۰۲هـ که به غلط این نسخه را عیون الاخبار نامیده است.

عناوین صفحه آغاز نانوخته باقی مانده است. ذیل نسخه یادداشت مقابله و تملک نسخه است به خط سید محمد طباطبایی سنگلجی مورخ ۲۷ جمادی الثانیه ۱۳۳۱هـ.

جلد: تیماج مشکی با ترنج و نیم ترنج با نقش گل و بوته و حاشیه منگنه.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۱۶ × ۲۶/۵ سم. ۱۲۵ گ. ۲۱ س.

(ثبت ۳۱۵۶۸)

۸۶۴

تكملة نقد الرجال
=**تكملة الرجال**

(رجال - عربی)

از: شیخ عبدالنبی بن علی کاظمی (د: ۱۲۵۶ هـ). وی شاگرد سید عبدالله شبیر است.

حاشیه‌ای قولی است بر نقد الرجال میر مصطفی تفرشی (ق ۱۱۱ هـ). وی در مقدمه، مراجع کتاب را نام می‌برد و به مقدماتی در علم رجال می‌پردازد. مؤلف به تاریخ سه شنبه ربیع الاول ۱۲۴۰ هـ از تألیف پرداخته است. خود مؤلف تعلیقاتی بر این نگاشته است.

نک: مصفی المقال، ۲۵۵؛ مرعشی، ۲/۴۰.

آغاز: بسمله الحمد لله الذی رفع قدر العلماء، ففضل مدادهم... و بعد فیقول العبد الجانی... لا یخفی ان من اجل العلوم...

انجام: ... و علی تصحیحه من الفهرست بطریق اخر فافهم و هذا ما یسر لنا جل جلاله... و نسأله أن یجعلہ خالصاً لوجهه... و الحمد لله رب العالمین و له الشکر دائماً ابداً و الحمد لله اولاً و آخراً.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ و گویا از همان مؤلف باشد.

حواشی مؤلف بر این کتاب با علامت «منه قدس سره» در اکثر صفحات دیده می‌شود. در حاشیه ص ۲۴ تعلیقه‌ای به خط از محمد مهدی گلستانه به خط وی از ق ۱۳ هـ.

جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم ترنج ضربی. کاغذ: فرنگی.

قطع: وزیری. ۱۵/۵ × ۲۲ سم. ۲۳۹ گ. ۲۱ س. (ثبت ۳۱۵۶۹)

۸۶۶

فوائد العلماء

(چند دانشی - عربی)

و فوائد الحكماء

از: محمد بن محمد بن حسن بن قاسم العینائی العاملی (ق ۱۱ هـ).

نسخه جای سخن مشتمل طبیعیات و الهیات شفا. به گفته صاحب ذریعه مرحوم میرزا ابوالحسن جلوه طباطبایی تعلیقاتی بر شفا دارد و نسخه‌ای از آن در کتابخانه مشکوة دیده است که فقط حواشی بخش الهیات و منطق را داشته است ولی نسخه جای سخن حواشی جلوه بر بخش طبیعیات شفا را در بر دارد. آغاز: بسمله و اذ فرغنا بتیسیر الله و عونہ مما وجب تقدیمه فی کتاب هذا....

انجام: ... سلطان العالم الارضی و هو خلیفه الله فیه. خط: نسخ. کاتب: علی بن حبیب الله طالقانی. تاریخ کتابت: ۱۰۲۹ هـ.

حواشی متعدد از میرزا ابوالحسن جلوه، آقا جمال خوانساری و مطالبی به نقل از المباحث المشرقیه و اسفار به خط سید محمد طباطبایی سنگلجی مورخ ۱۲۹۹ هـ در حواشی صفحات بخش طبیعیات وجود دارد. بر بخش الهیات نسخه نیز تعلیقاتی است از محمد باقر سیزواری به خط خود ایشان، ص ۸۸۶ و ۸۸۷ نسخه مشتمل بر تعلیقاتی است از میرداماد که در حال حیات ایشان نوشته شده است.

ص ش ۱۲ و ۷۹۷ نسخه سرلوح مذهب و مرصع دارد با نقش گل و بوته. ده صفحه آغاز نسخه مشتمل است بر فهرست تفصیلی مطالب کتاب.

جلد: تیماج عسلی.

کاغذ: دولت آبادی.

قطع: وزیری بزرگ. ۱۵/۵ × ۲۶/۵ سم. ۵۲۶ گ. ۲۳ س. (ثبت ۳۱۵۷۰)

۸۶۵

الشفاء

(فلسفه - عربی)

از: شیخ رئیس حسین بن عبدالله بن سینا (د: ۴۲۸ هـ).

جلد: تیماج با روکش کاغذی رنگین با نقش جدول و ترنج و نیم ترنج منقش. کاغذ: دولت‌آبادی. قطع: وزیری کوچک. ۱۵×۲۴ سم. ۳۴۷ گ. (ثبت ۳۱۵۷۱) ۲۰ س.

۸۶۷

الأسفار الأربعة = الحكمة المتعالية

(فلسفه - عربی)

از: صدرالدین محمد بن ابراهیم شیرازی (د): ۱۰۵۰ هـ.

این نسخه مشتمل بر جزء اول اسفار است. نک: مجلس، ش ۸۵۹، همین فهرست. آغاز: بسملة الحمد لله فاعل كل محسوس و معقول و غاية كل مطلوب و مسئول... و بعد فيقول الفقير... انجام: ... و هو الاستدلال بالاشكال على الاحوال... فيا ناظراً فيها سل الله رحمة لكتابه المدفون تحت الجنادل.

خط: نستعلیق. کاتب: محمد ابراهیم بن علی. تاریخ کتابت: ۱۲۵۸ هـ. مکان کتابت: قزوین. بر پشت برگ آغاز، ابیاتی است در وصیت به فرزند. در حاشیه صفحه پایان، استقبالی است از غزل معروف حافظ «بلبلی برگ گلی خوش رنگ در منقار داشت» از شاعری با تلخیص کریم با این آغاز و انجام:

احسن احسن آن دهانی را که گوهر بار داشت
طوطی شکر لب شیرین سخن گفتار داشت
ای کریمای این صفات ظاهری و باطنی
خواجه از سر نهانی خود همین اقرار داشت
جلد: تیماج قهوه‌ای با حاشیه منگنه.
کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۱۴/۵×۲۱ سم. ۴۵۹ گ. ۱۸ س. (ثبت ۳۱۵۷۲)

کتابی است کشکول گونه در علوم و فنون مختلف، مشتمل بر یک مقدمه و چند فصل و یک خاتمه. مؤلف به تاریخ جمادی الثانیه ۱۰۸۵ هـ در مشهد رضوی از تألیف پرداخته است. نک: ذریعه، ۳۴۹/۱۶.

آغاز: الحمد لله الذي علمنا فوائد احكامه و فهمنا لان نشكر فرائد الغامه... فيقول الجاني على نفسه... انى كنت مولداً فى عنوان الشباب...

انجام: ... فاذا ظفرت بزلة فافتح باب التجاوز ان ذلك اجدر فرغ من تأليفه و الحمد لله على اتمامه فى الروضة الرضوية... و قد فرغ من تحريره فى شهر جمادى الثانية من شهر سنة خمس و ثمانين بعد الالف.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.

برگ آغاز به صورت متن و حاشیه وصالی شده است. در حاشیه سمت چپ صفحه دوم تملك فرهاد میرزا معتمدالدوله است مورخ ۱۳۰۴ هـ و تملك محمد طباطبایی سنگلجی است مورخ ۲۴ جمادى الثاني ۱۳۳۱ هـ.

دو صفحه آغاز به قلم چندگانه زر و مشکی و لاجورد و نارنجی و تمام صفحات و به قلم سه گانه زر و لاجورد و مشکی مجدول شده است. عناوین به شنگرف.

در حاشیه صفحات ش ۱۲، ۳۲۰، ۵۲۶، ۶۲۳ و ۶۲۹ تعلیقاتی است با امضای «رضوی عفی عنه». در حاشیه ص ش ۲۳ به خط نسخ زیبا چنین آمده است:

برهن اقلیدس فی فنه
بأنما النقطة لا تنقسم
و لی حیب فمه نقطه
موهومة تنقسم اذ یبتسم

و قیل بالفارسیه:

ای آنکه جزء لا یتجزی دهان توست
طولی که هیچ عرض ندارد لبان تو است

۸۶۸

أدب الکاتب

(ادبیات - عربی)

از: ابومحمد عبدالله بن مسلم بن قتیبه نحوی (د: ۲۷۰هـ).

در باره فن نویسندگی و کتابت مشتمل بر چهار کتاب:

۱. کتاب المعرفة.
۲. اقامه الهیجا.
۳. تقویم اللسان.
۴. کتاب الابنیه.

این کتاب به سال‌های ۱۳۰۰ و ۱۳۲۸ هـ در مصر و به سال ۱۸۴۷ م در لایزیک و سال ۱۹۰۱ م در لیدن به چاپ رسیده است.

نک: معجم المطبوعات، ۱/ ۲۱۱؛ کشف الظنون، ۱/ ۴۷؛ مجلس، ش ۴۸۵۵ و ۱۵۹۱.

آغاز: اما بعد حمد الله بجمیع محامده و الثناء علیه بما هو اهله... فأبعد غایات کاتبنا فی کتابته...

انجام: ... لانّ الافعال و اختلفت ابنتها واحدة فی المعنی.

خط: نسخ، تاریخ کتابت: ۱۲۸۴ هـ.

بر پشت برگ پایان یادداشتی است مورّخ ۱۲۸۴ هـ. عناوین به سنگرف.

جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج مذهب و جدول و حاشیه منگنه.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

۱۴ × ۲۲ سم. ۱۶۴ گ. ۱۷ س. (ثبت ۳۱۵۷۳)

۸۶۹

رسالة فی علم المنطق

(منطق - عربی)

= مختصر فی علم المنطق

از: حاجی محمد بن محمد علی خوانساری.

مؤلف در متن تصریحی به نام کتاب ندارد و چندین جا از آن با عنوان مختصر یاد می‌کند و در منابع قابل

دسترس نامی از مؤلف و اثرش وادید نیامد، جز اینکه حدس نگارنده بر تعلق وی به قرن دوازده هجری است. وی کتاب را یک مقدمه و چند مقاله و یک خاتمه برگزار کرده است که در نسخه جای سخن تا مقاله سوم را در بر دارد:

المقالة الاولى: فی الحدود و القضايا.

المقالة الثانية: فی القضايا و احوالها.

المقالة الثالثة: فی اقسام الحجّة.

آغاز: بسمله الحمد لله الذى جعل خزائنه بين الكاف و النون و ابداع الاشياء كلّها كما هي فى علمه المخزون... اما بعد فيقول افقر الفقراء... انى مورد فى هذا المختصر تنقيح علم المسمى....

انجام موجود: ... و كلّ خشبة مسّته النار فانها تحترق فهذه الخشبة تحترق فالأوسط.

خط: نسخ، تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.

ص ۱۱۳ نسخه تعلیقاتی است بر کتاب با علامت «قوله مدظله و سلمه الله» در آغاز آن. نسخه از انجام افتادگی دارد. عناوین به سنگرف در حواشی.

جلد: تیماج مشکی.

کاغذ: اصفهانی آهارمهره.

۱۰ × ۱۹ سم. ۱۵۲ گ. ۱۷ س.

(تصویر) (ثبت ۳۱۵۷۴)

۸۷۱

ديوان ابى نواس

(شعر - عربی)

از: ابونواس، حسن بن هانی اهوازی.

ديوان وی روایات مختلفی دارد که هر کدام تفاوت‌هایی دارد.

از جمله این روایات، روایت ابوحمزه اصفهانی است مشتمل بر ۱۵ باب که امتیاز آن در برداشتن اشعار مبتذل و خارج از شرط ابونواس است که در دواوین مشهور موجود نیست.

دیوان وی مشتمل بر دو جلد است که در یکی تخلص «نور» و در دیگری تخلص «نورعلی» دارد. این دیوان چندین بار به چاپ رسیده است، از جمله به سال ۱۳۲۳ هـ به چاپ سنگی و به سال ۱۳۷۰ هـ به انضمام دو رساله جامع الاسرار و کنز الاسرار از همان نور علی‌شاه به کوشش احمد خوشنویس طی انتشارات منوچهری در تهران.

نک: ذریعه، ۹/ ۱۲۳۱.

آغاز جلد اول:

ساقی بیا در جام کن آن باده گفام را

تا ریشه از دل برکنم خار غم ایام را

انجام:

نوری از علی زاهد، تا نتابد اندر دل

کی بدل عیان بینی رازهای پنهانی

آغاز جلد دوم:

زهی نام تو سردفترو، کتاب نکته‌دانی را

بلند از نام تو افسر به سر کنز معانی را

انجام:

برخیزم سر نهم به پایت

بنشینم و جان کنم فدایت

خط: تحریری. تاریخ کتابت: شعبان ۱۲۷۶ هـ.

مکان کتابت: رشت.

بر پشت برگ آغاز یادداشت‌هایی است از جمله:

«این منتخبات حضرت قطب الاقطاب مولانا نور

الله مرقده، نورعلی شاه رسم الارادت به سرکار

عبدالحسین خان بندگی نمودم که مال طلق او

است که از مطالعه او محظوظ باشم».

چند برگ اضافی آغاز و انجام، یادداشت‌های

پراکنده‌ای را در بردارد.

جلد: تیماج یک لایه عسلی.

کاغذ: فرنگی.

قطع: وزیری. ۱۵/۵ × ۲۱ سم. ۵۱۸ گ. ۱۱ س.

(ثبت ۳۱۵۷۸)

نسخه جای سخن بخشی از دیوان ابونواس است به روایت ابوحمزه اصفهانی که از باب دوازدهم تا پانزدهم از این کتاب را در بر دارد:

باب دوازدهم: فی مجون ابی نواس.

باب سیزدهم: فی اقتصاص رساله الشامی.

باب چهاردهم: فی احتجاجات قدح فی اعرابها و

معایبها.

باب پانزدهم: فی جمل من اخباره و نبذ من اشعاره

خارجة عن شرط. تاریخ التراث العربی (سزگین)، ج ۲،

جزء چهارم، ص ۱۰۹.

آغاز موجود:

اقطع الدهر بالتدامی الکرام

و رکوب الهوی و شرب المدام

انجام موجود:

لینک اذ لم تکن بقیت لنا

لم یبق روح بحوطها بدّ

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ. مکان کتابت:

تهران.

نسخه از آغاز و انجام افتادگی دارد. چندین برگ

نانونشته به آغاز و انجام نسخه الحاق شده است.

بر پشت برگ الحاقی آغاز نسخه این یادداشت

آمده است: «در دارالخلافة طهران استکتاب شد

سنه ۱۲۵۳» نقش مهر: «عبده الراجی اردشیر».

عناوین به شنگرف.

جلد: تیماج حنایی با ترنج و نیم ترنج.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

۱۴ × ۲۳ سم. ۱۳ گ (با احتساب برگ‌های

اضافی). ۲۰ س. (ثبت ۳۱۵۷۶)

۸۷۳

دیوان نورعلی شاه اصفهانی (شعر - فارسی)

از: محمد علی بن فیضعلی شاه تونی طبسی

اصفهانی (د: ۱۲۱۲ هـ).

است که غالباً در مدح حضرت رسول الله (ص) است.
قصائد جنگ بر اساس حروف الفبا مرتب شده است.

در فهرست دارالکتب نسخه‌ای با عنوان تأهیل الغریب به تقی‌الدین ابوبکر علی بن عبدالله معروف به ابن حجة حموی نسبت داده است و آغاز آن با این نسخه متفاوت است.

نام برخی از شاعران این جنگ عبارت است از:
علی بن قزل المشد، شمس‌الدین محمد بن عبدالرحیم ابن اللبان المنهاجی، قاضی صدرالدین علی بن الادمی الحنفی، ابن الزین لسیکم، عبدالملک بن عبدالرحیم حارثی، احمد بن عبدالسلام الثارماجی، سعدالدین محمد بن محمد، ابوعمر العریب القلعی، ابن الواعظ، ابراهیم بن سهل بن ابی‌العیش اسرائیلی اشبیلی، شیخ قطب‌الدین حنفی، اسعد بن ممات، علی سبط الشیخ شرف‌الدین بن الفارض، شرف بن اسماعیل راجح حلّی، امیر ناصرالدین بن التقیب، شرف‌الدین شعیب بن محمد بن سوار بن اسرائیل شیبانی دمشقی، شیخ شرف‌الدین بن عنین، سعدالدین محمد بن عربی، شهاب‌الدین محمد بن عبدالمنعم معروف به ابن الخیمی، شهاب محمود، صدرالدین بن الوکیل، نجم‌الدین عماره یمنی، شمس‌الدین محمد بن فرّ الضریر النحوی، تاج‌الدین محمد بن عبدالمنعم بن حواری تنوخی دمشقی، ابواسحاق ابراهیم بن عثمان غزی کلبی، عرقله دمشقی، مهذب‌الدین بن الدهان الموصلی، مهذب‌الدین بن القیسرانی، شمس‌الدین بن صائغ عجمی، ابن المستوفی، نورالدین بن صاحب تکریت، شیخ المشایخ انصاری حموی، ابونصر احمد بن یوسف المنازی، ابن زقاق، ابوعلی بن الحماره اندلسی، شهاب‌الدین احمد بن یهوذا حنفی، شمس‌الدین محمد بن عبدالکریم موصلی.

۸۷۶

حاشیه المطول

(عربی - علوم بلاغی)

از: میر سید شریف علی بن محمد گرگانی (د: ۵۸۱۶هـ).

حاشیه قولی محشی است بر مطول سعدالدین تفتازانی نسخه‌ی جای سخن فاقد دیباجه است.

این حاشیه در هامش مطول در مصر به چاپ رسیده است.

آغاز: بسمله قوله و بهذا يظهر أنّ ما ذهب اليه من ان اللام ...

انجام: ... و مثل الرقطاء الرقطة سوداء يشوبها نقط بياض يقال دجاجة رقطاء.

خط: نسخ. کاتب: محمد. تاریخ کتابت: ق ۵۱۱هـ. نسخه‌ی جای سخن فاقد خطبه است و بر پشت برگ آغاز، خطبه‌ی کتاب به قلم نسخ ممتاز رضوی استدراک شده است.

از ص ۲۱-۲۸ و نیز صفحه‌ی پایان نونویس است به قلم نسخ محمد دیده می‌شود.

حواشی مختلف با علامت‌های «رض، زاد الله توفیقاته، م ن، م س، چلپی، خواجه ابوالقاسم سمرقندی».

جلد: تیماج عسلی.

کاغذ: اصفهانی کاهی.

۱۲×۵/۲۰ سم. ۲۵۶ گ. ۱۷ س.

(ثبت ۳۱۵۸۱)

۸۷۷

تأهیل الغریب

(ادبیات - عربی)

از: شیخ شمس‌الدین محمد بن حسن بن علی النواجی الشافعی (د: ۸۵۹هـ).

جنگی است از قصائد عربی شعرای متقدم و معاصر مؤلف که آنها را به خواهش یکی از دوستان خویش گرد آورده است. برخی از قصاید نیز از خود گرد آورنده

نیز وقایع تاریخی آن خطه تا سال ۷۵۰ هـ را به کتاب افزوده‌اند.

این کتاب به سال ۱۳۲۰ ش خورشیدی به کوشش مرحوم عباس اقبال آشتیانی به چاپ رسیده است.

نک: مشار، ۳۲۲؛ منزوی، ۴۲۵۵/۶.

آغاز: بسمله حمد و ثنا و مدح بی منتها آفریدگاری را سزاست... اما بعد چنین گوید احقر عبادالله... که در سنه ست و ستمائة الهلالیه ...

انجام: ... و آخر ایشان ملک فخرالدوله حسن بود که واقعه او در سنه خمس و سبعمائه بود الملك لله تعالى الواحد القهار و الباقي هو الله و الحكم عند الله.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: محرم الحرام ۱۲۹۴ هـ.

عناوین به سنگرف.

جلد: تیماج قرمز زرشکی.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

۱۴/۵ × ۲۱/۵ سم. ۲۰۴ گ. ۱۵ س.

(ثبت ۳۱۵۸۵)

۸۸۱

تاریخ عالم آرای عباسی (تاریخ-فارسی)

از: میرزا اسکندربیک منشی (ق ۱۱ هـ).

در تاریخ سلسله صفویه مشتمل بر مقدمه و دوازده مقاله و خاتمه است که در سه جلد برگزار گردیده است.

این کتاب چندین بار به چاپ رسیده از جمله یک بار به سال ۱۳۱۴ هـ به چاپ سنگی و به سال ۱۳۳۴-۵ هـ به اهتمام ایرج افشار طی انتشارات امیر کبیر به چاپ رسیده است.

نک: ذریعه، ۲۶۳/۳؛ مشار، ۱۱۰۱.

آغاز: بسمله چون نشر محامد کبریای الهی که بیرون از دایره عقول... بنان قلم را قدرت تحریر...

انجام موجود: ... در پای قلعه نزول اجلال واقع شد

روز دیگر حسین بیک وکیل.

خط: نستعلیق و مطابق یادداشت حاشیه ص ۵۸

نک: دارالکتب فؤادیه، ۱/۱۲۲؛ معجم المؤلفین، ۹/

۲۰۳.

آغاز نسخه جای سخن: بسمله و صلی الله... قال الفقیر... الحمد لله جامع الناس لیوم لاریب فیه، مدیر الخلق ببیدیع حکمه البلیغه... و بعد فقد سألنی من لاستطیع له ردأ و لا اجد من امثال اوامرہ... .

انجام:

یبلغ فی الاعداء ما یرید

و هو بری منهم فی اکید

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۹-۱۰ هـ.

بر پشت برگ آن یادداشت زیر دیده می‌شود:

«هذا کتاب تأهیل الغریب تالیف راجی عفور به القریب محمد بن حسن بن علی النواجی رحمہ الله تعالی و عفی عنه».

و نیز شرح حال ابن سراج به نقل از ابن خلکان و نیز تملک عبدالمحسن مشغری بکیری با مهر او. برگ آغاز دارای وصالی است. برگ پایان نیز آسیب دیده و وصالی شده است. بر برگ‌های پایانی کتاب لکه‌های زرد دیده می‌شود.

جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج با عطف دامن.

کاغذ: ترکی بغدادی.

۱۳/۵ × ۱۹/۵ سم. ۲۳۹ گ. ۲۳ س.

(← تصویر) (ثبت ۳۱۵۸۲)

۸۸۰

تاریخ طبرستان (تاریخ-فارسی)

از: بهاء‌الدین محمد بن حسن بن اسفندیار کاتب آملی (ق ۷ هـ).

وی معاصر رستم بن اسفندیار پادشاه طبرستان بوده است.

رویدادهای ۳۸ ساله روزگار خود او است که در طی سال‌های ۶۰۴-۶۱۳ هـ به آن پرداخته است و بعدها

انجام: ... و لو قلت هذا البسر اطيّب منه عنب لا
تضحّت المسألة و انكشف معناها قال المؤلف و الله اعلم
اخر (كذا) الجزء علقه مؤلفه عبدالرحمن بن ابى بكر
السيوطى الشافعى.

خط: نسخ. كاتب: محمد رحيم حسيني قزوینی.
تاریخ کتابت: ذی القعدة الحرام ۱۲۸۶ هـ.
عناوین به قلم نسخ درشت تر.
جلد: تیماج نیلی.
کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: رحلی. ۲۰ × ۳۴/۵ سم. ۲۰۸ گ. ۲۷ س.
(ثبت ۳۱۵۸۷)

۸۸۵

الأسفار الأربعة
(فلسفه - عربی) =
الحکمة المتعالیة

از: صدر المتألهین محمد بن ابراهیم شیرازی (د):
۱۰۵۰ هـ).

نسخه جای سخن مشتمل بر جزء اول اسفار است.
نک: مجلس، ش ۸۶۵ همین فهرست.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱۳ هـ.
بر پشت برگ اضافی آغاز چند بیت وجود دارد.
بر پشت برگ آغاز یادداشت‌ها ابیاتی است از
دیوان امیرالمومنین علی (ع) به خط سیّد
طباطبایی مورّخ ۱۲۹۷ هـ.

در هامش برخی صفحات تعلیقاتی است از
اسماعیل واحد العین، میرزا ابوالحسن جلوه و
منقولاتی از شواهد ربوبیه و نیز یادداشتی از سیّد
محمد طباطبایی و به خط خود وی.

جلد: تیماج سیاه با ترنج و نیم ترنج.
کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۱۵ × ۲۱ سم. ۲۹۹ گ. با برگ‌های
اضافی و الحاقی. ۲۱ س.

(ثبت ۳۱۵۹۰)

که نیمی از آن برش خورده. تاریخ کتابت:
جمادی الاولی ۱۰۲۸ هـ.

پشت برگ آغاز یادداشتی است به خط نسخ
مورّخ ۱۱۳۸ هـ که زیروصالی ناخوانا شده. دو
برگ آغاز در حاشیه وصالی شده است.

تمام صفحات به قلم چندگانه زر و مشکى و
شنگرف و لاجورد مجدول شده است. عناوین به
شنگرف.

جلد: تیماج قرمز.
کاغذ: دولت آبادی.

۱۵/۵ × ۲۸ سم. ۷۹ گ. ۱۷ س.
(ثبت ۳۱۵۸۶)

۸۸۲

الاشباه و النظائر النحویة
(ادبیات - عربی) =
الاشباه و النظائر فی النحو

از: جلال‌الدین عبدالرحمن بن ابی بکر سیوطی.
در فنون عربیّت مشتمل بر هفت فن که هر قسم آن
کتابی است مستقل با نام و خطبه جداگانه:

۱. المصاعد العلیه فی القواعد النحویه.
۲. تدریب اولی الطلب فی ضوابط کلام العرب.
۳. سلسله الذهب فی البناء کلام العرب.
۴. اللمع و البرق فی الجمع و الفرق.
۵. الطراز فی الالغاز...
۶. المناظرات و المجالسات و المطارحات.
۷. التبر الذائب فی الافراد و الغرائب.

این کتاب به سال ۱۷-۱۳۱۶ در حیدرآباد دکن به
چاپ رسیده است.

نک: کشف الظنون، ۱/ ۱۰۰؛ معجم المطبوعات، ۱/
۱۰۷۵.

آغاز: بسمله سبحانه المتنزه عن الاشباه و النظائر و
الحمد لله المتفضل بغفران الكبائر و الصغایر... اما بعد فان
فنون العربیه

۸۸۶

شرح الهدایة فی الحکمة

(فلسفه - عربی)

از: صدرالمتألهین محمد بن ابراهیم شیرازی (د):
 (۱۰۵۰هـ).

در شرح الهدایة فی الحکمة اثیرالدین ابهری (د):
 (۶۶۳هـ).

این کتاب چندین بار به چاپ رسیده از جمله به
 سال‌های ۱۲۹۷ و ۱۳۱۳هـ در تهران.

نک: مشار عربی، ۵۷۰؛ ذریعه، ۱۷۵/۱۴.

آغاز: بسمله الحمد لله مخترع العقل الفعال و مبدع
 النفس المکمال... اما بعد فیقول الفقیر... لَمَا تطابقت
 القوانین الحکمیة....

انجام: ...فان الحق اوسع من ان یحیط به عقل و
 حدّ و اعظم من ان یحصره عقلٌ دون عقل و الله اعلم
 بالصواب.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ۱۲۶۰هـ.

در هامش ص ۳۵۶ نسخه تعلیقاتی است به نقل
 از شوارق الالهام در حاشیه برخی صفحات
 استدراک سقطات دیده می‌شود.

تمام صفحات به قلم شنکرف مجدول گردیده.

جلد: تیماج عسلی با ترنج و نیم ترنج و لچک و
 حاشیه منگنه.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: رحلی. ۲۰×۳۴/۵سم. ۲۰۸گ. ۲۷س.

۱۵×۲۶/۵سم. ۲۵۰گ. ۲۴س.

(ثبت ۳۱۵۹۱)

ابوعبید احمد الله علی نعمه... و بعد فقد کانت محبتی
 للعلوم الحکمیة....
 انجام موجود: ...و قد علم ان الامر بخلاف هذا
 فالصورة الجوهرة.

خط: نسخ عالی. تاریخ کتابت: ق ۷هـ.

در آغاز نسخه، رساله ابوعبید جوزجانی در
 ترجمه بو علی به همان قلم متن وجود دارد.

بر پشت برگ آغاز، نام کتاب و مؤلف به قلم نسخ
 کهن و نیز تملک افراد زیر دیده می‌شود:

ماجد بن محمد حسینی بحرانی و نقش مهر او،
 «موسی بن ابراهیم... محمد بن الشریف الحسینی
 فیض الله بن عبد القاهر، بهاءالدین حسینی
 عاملی» مورخ ۱۰۷۱هـ و نیز محمد تقی در
 شیراز.

بهاءالدین حسینی نامبرده گویا همان بهاءالدین
 حسینی عاملی شیخ الاسلام قزوین بوده باشد که
 جدّ اعلاّی سادات شیخ الاسلام قزوین است.

بر همان صفحه نقوش چند مهر دیده می‌شود از
 جمله: «هو المالك بالاستحقاق من عواری الزمان
 لدی الاحقر عبده حسین» (ناخوانا) این مهر به
 صورت هشت‌گوش است و در صفحه آخر نسخه
 نیز نقش بسته است.

جلد: ساغری مشککی.

قطع: رحلی. ۲۴×۳۲سم. ۲۶۹گ. ۴۱س.

(← تصویر) (ثبت ۳۱۵۹۴)

۸۹۰

ناپسری

(داستان - فارسی)

متن از: پول دوکک.

ترجمه از: علی‌قلی سردار اسعد بختیاری (د):
 (۱۳۳۶هـ).

۱. رجال مهدی بامداد، ۷/ ۳۲۴.

۸۸۹

الشفاء

(فلسفه - عربی)

از: شیخ الرئیس حسین بن عبدالله بن سینا.

نسخه جای سخن مشتمل بر بخش منطق و دو مقاله
 از بخش طبیعیات شفاء است.

آغاز: بسمله حمد له... هذا کتاب الشفاء... قال

وی در پایان، این ترجمه را چنین توصیف می‌کند: «تمام شد کتاب ابن الزوجه که در فارسی ناپسری ترجمه می‌شود. این کتاب از تألیفات پول دو کک فرانسوی است که صاحب (روایات شهریه) مصر ترجمه به عربی کرده است بنده از عربی به فارسی ترجمه کرده‌ام به تاریخ پانزدهم ذی القعدة الحرام هزار و سیصد و بیست و سه هجری علیقلی بختیاری».

آغاز: بسم الله و به نستعین کلنل فرامبر با نوکر امین خود در حالتی که به گالسکه چاپاری نشست بود... به این نحو که گالسکه ما می‌رود....

انجام: ...براحتی و عیش زندگی می‌کردند و مولر نیز از شادی آنان شاد بود... و بنده از عربی به فارسی ترجمه کرده‌ام به تاریخ هزار و سیصد و بیست و سه هجری علیقلی بختیاری.

خط: نستعلیق تحریری. کاتب: علی‌قلی سردار اسعد بختیاری. تاریخ کتابت: ۱۳۲۳هـ که همان مترجم است.

جلد: تیماج مشکی.

کاغذ: فرنگی.

۱۴ × ۲۲ سم. ۱۱۸ گ. ۱۳ س. (ثبت ۳۱۵۹۵)

۸۹۱

اصول الکافی

(حدیث - عربی)

از: ثقة الاسلام محمد بن یعقوب کلینی (د: ۳۲۸هـ).

نسخه جای سخن، از آغاز تا پایان کتاب العشره از این کتاب را در بردارد.

آغاز: بسملة الحمد لله المحمود لنعمته المعبود لقدرته ...

انجام: ... فی الظهور التی فیها ذکر الله عزوجل قال اغسلها تمت کتاب العشرة و الحمد لله... و سلم کثیراً.

خط: نسخ دو قلم. تاریخ کتابت: ق ۱۳هـ.

تعلیقاتی بر حاشیه برخی صفحات با علامت «م ح ق ی، ص، م ح دی، ا م ق» دیده می‌شود. در

حواشی اکثر صفحات گواهی بلوغ سماع دیده می‌شود.

جلد: تیماج عسلی.

کاغذ: فرنگی.

قطع: رحلی. ۲۰/۵ × ۳۰ سم. ۴۳۴ گ. ۲۱ س.

(ثبت ۳۱۵۹۶)

۸۹۲

تاریخ جهان گشا

(تاریخ - فارسی)

از: خواجه علاء‌الدین عظاملك جوینی (د: ۶۸۰هـ).

در تاریخ چنگیز خاندان او است تا فتح بغداد به سال ۶۵۶هـ.

مشمول بر ۳ جلد ولی نسخه جای سخن در دو جزء برگزار شده که جزء اول آن برابر است با جلد اول و دوم چاپ قزوینی و جزء دوم برابر است با جلد سوم آن چاپ که البته تمام آن را دربر ندارد و تا پایان بخش «نسخه فتح نامه الموت» را شامل است.

نک: مزوی، ۴۳۰۶/۶؛ ذریعه، ۲۴۷/۳.

آغاز (ج ۱): بسملة سپاس و ثنا معبودی را که واجب

الوجود است....

انجام:

تو چنان زی که بمیری برهی

نه چنان زی که بمیری برهند

آغاز (ج ۲): بسملة سپاس، آفرین خدای را است

آنکه اختران رخشان....

انجام: ... نوروز عالم افروز ازین کار با زیب و تزئین

فقط دابر القوم الذین ظلموا و الحمد لله رب العالمین و صلی...

خط: نستعلیق. کاتب: حسن بن عبدالمجید

حسینی واعظ اصفهانی. تاریخ کتابت: ۲۱ رجب

۱۲۸۰هـ.

در حاشیه ص ۹۹ و ۲۰۳ تعلیقاتی به قلم کاتب

دیده می‌شود.

عناوین به شنگرف در حواشی. بر برگ اضافی پایان پاسخی است به یک پرسش فلسفی در باب «ان نسبته تعالی الی الکل واحده» که گویا برگ‌گی از یک مجموعه باشد. بر پشت همان برگ یادداشتی است تحت عنوان مسیر رجال الغیب به قلم نسخ عبدالله نجفی مورخ ۱۰۷۴ هـ. جلد: تیماج قهوه‌ای با عطف دامن. کاغذ: ترکی بغدادی.

قطع: رحلی. ۲۱ × ۳۰ سم. ۱۶۲ گ. ۳۰ س. (ثبت ۳۱۵۹۸)

۸۹۴

التفسیر الصافی
= **الصافی فی التفسیر** (تفسیر - عربی)

از: مولا محمد محسن بن مرتضی، فیض کاشانی (د): ۱۰۹۱ هـ.

نسخه مورد سخن مشتمل است بر ربع اول و دوم این تفسیر.

این تفسیر چندین بار در ایران و بیروت به چاپ رسیده است.

نک: ذریعه، ۵/۱۵.

آغاز: بسمله نحمدک یا من تجلی لعباده فی کتابه بل فی کل شیء... اما بعد فیقول خادم علوم‌الدین و راصد اسرار کتاب الله....

انجام: ... لم یمت حتی یدرک الامام القائم و یکون مع اصحابه... و یتلوه فی الربع الثالث تفسیر سورة الکهف ان شاء الله و الحمد لله اولاً و آخراً.

خط: نسخ. کاتب: قربان‌علی بن محمد شفیع تقوی رضوی. تاریخ کتابت: ۱۱۹۵ هـ.

بر پشت برگ آغاز، چند یادداشت دیده می‌شود از جمله یادداشتی به نقل از کشف الغمه. تعلیقاتی به نقل از منابع و تفاسیر مختلف و نیز برخی با علامت‌های «ق» و برخی با علامت «منه» که از

یازده سطر از میان ص ۲۴۴ نانوشته باقی مانده است. عناوین به شنگرف.

جلد: تیماج عسلی با ترنج و حاشیه منگنه.

کاغذ: فرنگی آهارمهره زرافشان.

قطع: رحلی. ۱۸ × ۲۸/۵ سم. ۲۰۸ گ.

(با احتساب برگ‌های اضافی) ۱۹ س.

(ثبت ۳۱۵۹۷)

۸۹۳

المجلی لمرآة المنجی (کلام - عربی)

از: محمد بن زین‌الدین علی مشهور به ابن ابی‌جمهور احسائی (ق ۹-۱۰ هـ).

وی ابتدا کتابی در علم کلام به نام مسالک الافهام پرداخت و سپس دو حاشیه بر همان کتاب نگاشت که بعدها مجموع متن و دو حاشیه را گردآورد و المجلی لمرآة المنجی نامید.

این کتاب به سال ۱۳۲۴ هـ به چاپ سنگی رسیده است.

نک: ذریعه، ۱۳/۲۰.

آغاز: بسمله اللهم یا ذالمنّ الجسیم و الطول العظیم... و یا مکمل القوالب الانسیه و معطیها النفوس النوریه....

انجام موجود: ... و کلهم اخوان الحقیقه و ابناء الطریقه حجوا برؤیة انفسهم و هذه ایناتهم.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.

بر پشت جلد، یادداشت ذیل دیده می‌شود:

«تاریخ قتل نادر، شب سه شنبه یازدهم شهر جمادی الثانیة من سنة ۱۱۶۰ جعل الله تعالی عواقب الامور بخیر

بنگر جانب گلزار و بگو ذوق‌کنان

بهر تاریخ وفاتش شده نادر مقتول

اکثر اوراق در حاشیه پایین و صالی شده است.

استدراک سقطات در حواشی دیده می‌شود.

بر برگ اضافی، آغاز روایتی است از ابن عباس در باب آیات مکی و مدنی سور.
دو طرف برگ اضافی انجام نسخه مشتمل بر توضیحاتی در باب برخی کلمات قرآنی است.
جلد: تیماج آبی.
کاغذ: ترکی بغدادی.
۲۰ × ۱۴ سم. ۸۶ گ. ۲۲ س. (ثبت ۳۱۶۰۲)

۸۹۸

**نزهة المشتاق
فی ریاض العشاق**
(اخلاق - عربی)

از: محمد هیکل بن محمد حدیثی شافعی (ق ۱۲ هـ).
او در دیباجه نسب خود را چنین بیان می‌کند:
«محمد هیکل بن محمد بن ناصر بن علی بن بدر بن حسن بن محمد بن عبدالمجید بن العارف بالله السید ابی‌العباس احمد الحرثی الشافعی».
مؤلف گوید که به سال ۱۱۱۵ هـ مواد این کتاب را گرد آورد و به توصیه یکی از استادان آنها را طی یک مقدمه و ده باب و یک خاتمه می‌پردازد.
مقدمه: فی المحبة و معناها و علاماتها.
الباب الاول: فیمن قتل من المحبین بسهام المحبة.
الباب الثانی: فی الصحبة و الصداقة.
الباب الثالث: فی ذکر حقوق الصحبته.
الباب الرابع: فی ذکر شروط من تجب صحبته.
الباب الخامس: فی ذکر حقوق المسلم علی المسلم.
الباب السادس: فی ذکر الحسن و الجمال.
الباب السابع: فی السخاء و الکرّم و الجود.
الباب الثامن: فی ذکر الفصحاء من الرجال و النساء.
الباب التاسع: فی ذکر محاسن الاخلاق.
الباب العاشر: فی ذکر هدايا الملوک.
خاتمه: فی ذکر النوادر و النکت و الاشعار.
خط: نسخ. کاتب: محمد هیکل بن محمد حرثی شافعی (مؤلف). تاریخ کتابت: ۱۱۴۷ هـ.

خود مؤلف است در حواشی صفحات وجود دارد.
چند برگ اضافی آغاز و پشت برگ آغاز مشتمل بر اوراد و تعاویذی، چند برگ الحاقی پایان نسخه مشتمل بر سؤال و جواب‌های فقهی است که شاید بخشی از سؤال و جواب سید محمد باقر شفتی باشد.
جلد: تیماج قهوه‌ای.
کاغذ: فرنگی.

۲۱/۵ × ۳۴/۵ سم. ۲۳۷ گ. ۲۹ س.

(ثبت ۳۱۵۹۹)

۸۹۷

الوقوف = وقوف السجاوندی
(تجوید - عربی)

از: امام ابو‌عبدالله محمد بن طیفور سجاوندی (ق ۵۶ هـ).
ذهبی گوید از اساتید و شاگردانش بی‌خبرم ولی قفطی او را از اواسط ق ۵۶ می‌داند.
در پایان نسخه جای سخن، نام وی را چنین آورده: ابو‌جعفر محمد بن طیفور سجاوندی.
وی در این کتاب پنج نوع وقف و هفت علامت برای آیات ابداع کرده است.
این جزری در غایة النهایة دو کتاب الوقوف را برای سجاوندی ذکر می‌کند یکی صغیر و دیگری کبیر که در فهرس موجود اشاره نشده که نسخه‌های معرفی شده کدام یک از آن دو است.
نک: ذریعه، ۲۵ / ۱۴۰؛ مجلس، ش ۱۲۰۸، ۲۷۲۵، ۵۹۵۸ / ۳۳۵۱/۶.
آغاز: بسملة الحمد لله المفتتح کلامه بحمده...
المستغرق خصایل الشکر و طوایل شکره...
انجام: ...انتساق الکلمات بعضها علی بعض فی مقول واحد و الله اعلم.
خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۰ هـ.

انجام: ... کذلک بالمفضل تجده لیث هذّار و بحر مؤار
و محمّد لیث غاب.
خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.
استدراک سقطات در حواشی برخی صفحات
دیده می‌شود.
جلد: تیماج قهوه‌ای.
کاغذ: فرنگی آهارمهره.
۱۵ × ۲۶ سم. ۲۶۰ گ. ۲۵ س. (ثبت ۳۱۶۰۴)

۹۰۲

جواهرنامه

(طبیعیات - فارسی)
از: شاه محمّد بن مبارک قزوینی^۱ (د: ۹۶۶ هـ).
از شاگردان امیر صدرالدین محمّد دشتکی شیرازی
(د: ۹۰۳ هـ).
در انواع سنگ‌ها و جواهر مشتمل بر مقدمه و دو
معدن و یک خاتمه که آن‌را به نام سلطان سلیم عثمانی
نگاشته است.

۱. وی طبیب دربار عثمانی بوده است و طاشکیری
زاده در الشقاق النعمانیه در شرح حال وی چنین
می‌گوید: «العالم الفاضل الکامل الحکیم شاه‌القزوینی...
من تلامیذ العلامه جلال‌الدین الدّوانی قرء علیه العلوم
و کان ماهراً فی علم الطب لآنه کان من اولاد الاطباء،
ثم سافر الی مکّه المشرفه و جاور بها مدّة، ثم انّ
المولی بن المؤید ذکره عند السلطان بایزید خان و
اخرجه من مکّه الی قسطنطنیه و عین له کلّ یوم مائة
و عشرين درهما برسم الطب. ثم جلس السلطان سلیم
خان علی سریر السلطنة صاحب معه و تقرّب الیه و
بلغ عنده المراتب العالیه و مات فی ایام سلطانتنا
الاعظم اراد السلطان سلیمان خان... و له کثیر من
المصنفات...».

از دیگر آثار وی ترجمه مجالس النفاثات است که در
۱۳۲۳ هـ به تصحیح مرحوم علی اصغر حکمت به
چاپ رسیده است. نک: مقدمه تصحیح حکمت.

بر پشت برگ آغاز، معرفی کتاب به قلم نسخ
مؤلف دیده می‌شود و نیز تملک علی عبدالباقی
المنشاوی المالکی و احمد البشّار الشافعی
الازمری.

در حاشیه سمت راست صفحه آغاز تملک
عبدالباقی قاجار مورّخ ۱۲۷۴ هـ.
چهار برگ پایانی نسخه وصالی شده. پشت برگ
پایان یادداشتی است مورّخ ۱۱۶۶ هـ در باب
ولادت شخصی به نام رضوان و تعیین کنیه او به
ابومرزوق و اشعاری که در تهنیت ولادت او
سروده شده.

جلد: تیماج مشککی با ترنج و مرمت حواشی.

کاغذ: ترکی بغدادی.

قطع: وزیری. ۱۵/۵ × ۲۱ سم. ۲۹۲ گ. ۲۳ س.
(ثبت ۳۱۶۰۳)

۸۹۹

مختار الأغانی

(ادب - عربی)

فی الأخبار و التهانی

از: جمال‌الدین محمّد بن مکرم بن ابی‌الحسن علی
بن احمد معروف به ابن منظور مصری (د: ۷۱۱ هـ).
گزیده‌ای است از الأغانی ابوالفرج علی بن الحسین
اصفهانی (د: ۳۵۶ هـ) که آن‌را به ترتیب حروف الفبا
مرتب کرده است.

وی در دیباجه از گزیده دیگر الأغانی از آن
ابوالحسین احمد بن الرشید یاد می‌کند.

نسخه جای سخن از ترجمه عبید بن سریج تا کلثوم
بن عمر را در بر دارد و مجلد سوم از این گزیده است.

نک: کشف الظنون، ۱/ ۱۲۹؛ فهرست المخطوطات
فؤاد سید، ۳/ ۲۳.

نک: مجلس، ش ۹۰۵ ط و ۱۰۱۳ ط.

آغاز: عبید بن سریج هو عبید بن سریج کنیته
ابویحیی مولى بنی نوفل احد المعینین المشهورین....

در دیباجه^۱ آمده است: «... علمای عالی مقدار رسائل کبار در معرفت انواع جواهر تصنیف و تألیف فرموده‌اند و بهترین آنها رساله فارسی... امیر صدرالدین شیرازی... بوده که به امر سلطان خلیل ترجمه رساله عربی که علامه طوسی فرموده و آن... خالی بود از تفصیل بعضی احوال طبی در منفعت و مضرت جواهر به بدن انسانی و کیفیت استعمال آنها در امراض و اعراض مخصوصه و کمیت مقادیر استعمال آنها در اوقات مخصوصه... و همچنین بعضی احوال که در رساله حکیم تیفاشی بوده امیر مذکور ذکر فرموده... حقیر... رساله‌ای فارسی در معرفت جواهر ترتیب نمود» نسخه جای سخن از آغاز افتادگی دارد ولی در دیباجه نسخه سپهسالار که مشتمل بر فهرست مفصل کتاب است:

رساله مشتمل بر یک مقدمه، دو معدن و دو خاتمه. مقدمه: در تقسیم موجودات.

دو معدن: در معرفت جواهر و فلزات.

معدن اول: در جواهر مشتمل بر ۲۱ «درج» که هر درج به چند «عقد» تقسیم می‌شود. به جز درج ششم که به چند «فص» تقسیم می‌شود.

درج اول: در درّ.

درج دوم: در یاقوت.

درج سوم: در زمرد.

درج چهارم: در زبرجد.

درج پنجم: در الماس.

درج ششم: در عین الهمر.

درج هفتم: در لعل.

درج هشتم: در فیروزه.

درج نهم: در یازهر و احجار حیوانی.

درج دهم: در عقیق.

درج یازدهم: در بعضی اشباه یاقوت.

درج دوازدهم: در جزع.

درج سیزدهم: در مقتاطیس.

درج چهارم: در سنباده.

درج پانزدهم: در دهنه.
درج شانزدهم: در لاجورد.
درج هفدهم: در مرجان.
درج هجدهم: در یشب.
درج نوزدهم: در بلور.
درج بیستم: جمست.

۱. بنا به نوشته دیباجه اثبات می‌شود که رساله فارسی معروف جواهر نامه که نام مؤلف در دیباجه آن‌بن منصور آمده و در شناخت او اختلاف است همان صدرالدین محمد دشتکی شیرازی است و استاد محمد بن مبارک قزوینی صاحب کتاب جای سخن، همان رساله استادش را به اضافه آثار طبی جواهر و نیز افادات حکیم تیفاشی از نو تحریر کرده است از جمله قرائن این مطلب که مؤلف جواهر نامه معهود همان صدرالدین محمد بن غیاث‌الدین منصور است و از دیباجه ابن مبارک استنباط می‌شود اینکه صدرالدین شیرازی رساله جواهرش را به نام سلطان خلیل نگاشته و این مطلب در تمام نسخ جواهر نامه محمد بن منصور تصریح شده است.

مؤید دیگر اینکه غیاث‌الدین منصور (د: ۹۴۵هـ) در شرح رساله حقایق محمدیه پدرش صدرالدین جواهر نامه فارسی را به او نسبت می‌دهد. اما آنچه محل تأمل است اینکه در منابع و مأخذ دیده نشده که خواجه نصیرالدین طوسی رساله‌ای در جواهر به عربی داشته باشد و صدر دشتکی آن را ترجمه کرده باشد مگر اینکه افندی در ریاض العلما علاوه بر تنسوخ نامه در جای دیگر از رساله الجواهر خواجه نصیر نام می‌برد که شاید غیر از تنسوخ نامه باشد. نکته دیگری که بر اشکال مطلب می‌افزاید اینکه مرحوم مدرس رضوی گوید: «حکیم تحریر امیر صدرالدین دشتکی شیرازی تنسوخ نامه را به عربی نقل کرده است» که در هیچ مدرکی بدست نیامد. نک: احوال و آثار خواجه نصیر، ۵۲۹؛ فارسانه ناصری، چاپ رستگار فسانی، ۲ / ۱۰۳۹.

درج بیست و یکم: در احجار متفرقه و نسبت
جواهر با یکدیگر.

معدن دوم: مشتمل است بر هشت مخزن.

مخزن اول: در طلا.

مخزن دوم: در نقره.

مخزن سوم: در مس.

مخزن چهارم: در قلع.

مخزن پنجم: در اسرب.

مخزن ششم: در آهن.

مخزن هفتم: در خارچینی.

مخزن هشتم: در مرکب از فلزات و نسبت ایشان با
یکدیگر.

نسخه سپهسالار تا عقد یکم از درج شانزدهم «معدن
اول» را دارد و نسخه جای سخن، علاوه بر تمام معدن
اول، بدون تصریح به شروع معدن دوم یک مخزن دارد
شامل هفت «ظرف» و هر یک شامل دو «اناء» و ظاهراً
تألیف در همین جا به پایان رسیده. این بخش با فهرست
موجود در دیباجه نسخه سپهسالار مطابقت نمی‌کند.

نک: منزوی، ۱/۴۱۰؛ مجلس، ش ۲۱۶۷، ۵/۸۳۸ ط،
۲/۷۹۳، ۵۶۸۴، ۲/۷۳۵۴، ۳/۲۱۶۶، ۳/۵۶۹۰.

آغاز: حمد پاکی را سزد که گوهر پنهان جان انسان
را از خلاصه گوهر ...

آغاز موجود: به بندگان داد و تاج خلافت خود بر
سر ایشان نهاد ...

انجام: ... و سرب پنجه و نه، آهن چل، برنج و مس
چهل و پنج، نقره پنجه و چار تمت الرساله بعون الملك
الوهاب.

خط: نستعلیق تحریری. تاریخ کتابت: رجب

۱۰۴۷ هـ.

چند برگ آغاز در حاشیه دارای وصالی است.

عناوین به سنگرف نیمه اخیر برگ‌های نسخه

دارای لکه‌هایی است.

جلد: تیماج عسلی.

کاغذ: اصفهانی.

۱۳×۲۱ سم. ۱۴۴گ. ۱۴ س. (ثبت ۳۱۶۰۷)

۹۰۳

الاشباه و النظائر النحویة (ادبیات - عربی)

از: جلال‌الدین عبدالرحمن بن ابی‌بکر سیوطی.

نسخه جای سخن شامل چهار فن از هفت فن است.

نک: مجلس، ش ۸۸۲ همین فهرست.

آغاز: بسملة سبحان الله الممتنزه عن الاشباه و
النظائر ...

انجام: ... لم يجعلوها منفردة فى الوزن تم الفن
الرابع ... و هو آخر النصف الأول ... يتلوه الفن الخامس
الطراز فى الالغاز.

خط: نسخ شیوه ترکی. تاریخ کتابت: ق ۱۲ هـ.
بر پشت برگ آغاز نام کتاب به قلم نسخ درشت
دیده می‌شود و نیز دو مهر مربع یکی با نقش:
«ارجوا حسن الختام من الجلی عبد السمیع بن
محمد علی» و نیز «عبد فقیر عقی عنه بمئی
۱۱۹۹» بر پشت برگ الحاقی آغاز، یک سطر به
خط سانسکریت و در صدر صفحه آغاز نیز دو
سطر به همان خط وجود دارد.

عناوین به سنگرف.

جلد: تیماج قرمز.

کاغذ: ترکی فرنگی.

قطع: وزیری کوچک. ۳۰۱گ. ۲۱ س.

(ثبت ۳۱۶۰۸)

۹۰۴

حاشیة البهجة المرضیة (نحو - عربی)

= حاشیة الحکیم

از: محمد صالح بن ابراهیم بن حسن احسائی نحوی

معروف به حکیم (د: ۱۰۷۳ هـ).

حاشیه‌ای است مفصل با عناوین «قوله، قوله» بر

- البهجة المرضية عبدالرحمن سيوطي.
نک: مجلس، ش ۷۴۳۰؛ معجم المؤلفين، ۱۰ / ۷۹؛
ذريعه، ۶ / ۲۹.
- آغاز: نحمدک يا من رفع انخفص لعزّ جنابه و ميّزه
بأن جعله من جملة أحبائه... و بعد فيقول الفقير الى مولاه
الكريم محمّد صالح ...
- آغاز موجود: كما تقدمت الإشارة اليه انفا يا الله
حذف حرف النداء ...
- انجام: ... انّ هذا القديم كان حديثاً و سيبقى هذا
الحديث قديماً و الحمد لله الذي هدانا لهذا و ما كان.
خط: نسخ. تاريخ کتابت: ۱۲۰۵هـ.
از آغاز افتادگی دارد. عناوين به شنگرف.
جلد: تیماج عسلی.
کاغذ: فرنکی آهارمه‌ره.
قطع: وزیری. ۲۸۳گ. ۱۸س. (ثبت ۳۱۶۰۹)
- ۹۰۶
- حاشية تحرير القواعد المنطقية (منطق-عربی)**
از: مير سيّد شريف علي بن محمّد گرگانی (د):
۸۱۶هـ.)
حاشیه بر تحرير القواعد المنطقية قطب‌الدين رازی
(د: ۷۶۶هـ.)
آغاز: بسمله قوله و ترتيبه على مقدمة و ثلث مقالات
و خاتمه هكذا وجد عبارة المتن ...
انجام: ... فلا يكون أيضاً جزءاً عليه بل مندرجاً
في جزء المبادئ تمت.
خط: نستعلیق تحریری. تاريخ کتابت: ق ۱۱هـ.
برگ آغاز و چند برگ پایان نونویس است.
صفحه آغاز با قلم زر مجدول گردیده است. در
هامش صفحات نسخه، تعلیقاتی از اشخاص زیر
وجود دارد: مير صدرالدين، سيّد علي عجمی،
سيّد عليتقي، قرجه احمد، عماد بن فارسی،
محبی الدين، ملّا احمد، بردعی، مير خليل،
ابوالحسن ايوردی، ملّا سعدالدين، داود.
جلد: ترمه‌ای مندرس.
کاغذ: اصفهانی.
۸×۵/۱۹سم. ۱۲۷گ (با احتساب برگ‌های
الحاقی). ۱۶س. (ثبت ۳۱۶۱۱)
- ۹۰۷
- الوافية في شرح الكافية**
= **الشرح المتوسط**
(نحو-عربی)
از: ركن الدين حسن بن محمّد استرآبادی (د):
۷۱۷هـ.)
- خط: نسخ. تاريخ کتابت: ق ۱۳هـ.
عناوين به شنگرف در هامش صفحات.
استدراک سقطات در حواشی برخی صفحات
ديده می شود.
- ۹۰۵
- مختار الاغانى**
في الأخبار و التهاني
(ادب-عربی)
از: جمال الدين محمّد بن مكرم معروف به ابن منظور
مصری انصاری (د: ۷۱۱هـ.)
نسخه جای سخن مشتمل بر مجلد اول است و از
حرف الف تا جیم اسامی شاعران را در بردارد.
نک: مجلس، ش ۸۹۹ط.
آغاز: بسمله حمد له و صلى الله على سيدنا محمّد و
على آله و صحبه و سلم قال المصنف رحمه الله اقدم هنا
حكايه... من هذا الكتاب اختصره الرشيد ابوالحسين ...
انجام: ... مات حكم الوادي من فرصة اصابته في
صدره.

از آغاز و انجام نسخه نونویس و از ق ۱۳ هـ است.

تمام صفحات دارای جدول و کمند به قلم شنگرف و پایان آیات با علامت‌های زرکوب مشخص گردیده. در چهار گوشه همه صفحات، برخی کلمات همان صفحات به قلم شنگرف نگاشته شده که در ذیل آنها توضیحات تجویدی به قلم مشکی دیده می‌شود.

ترجمه آیات به قلم نسخ و به شیوه چلیبایی یا تشجیر در حاشیه صفحات دیده می‌شود. در حاشیه برخی صفحات شمس‌های مرصع و مذهب دیده می‌شود. سر سوره‌ها مرصع و مذهب است و کلمه «الله» در همه جای قرآن به قلم شنگرف است.

جلد: تیماج قهوه‌ای و شمسه.

کاغذ: سمرقندی و بعضاً فرنگی.

قطع: رحلی بزرگ. ۲۹/۵ × ۴۵ سم. ۴۹۳ گ. ۱۵ س.

(← تصویر) (ثبت ۳۱۶۱۳)

۹۰۹

المحاكمة بين شرحی الاشارات (فلسفه - عربی)
= المحاکمات

از: قطب‌الدین محمد رازی (د: ۶۷۲ هـ).

نک: مجلس، ش ۴۱۳ از همین فهرست.

آغاز موجود: و القاسم و المركب و المفصل بواسطها بل التحقیق یقتضی انّ الحکم...

خط: نستعلیق تحریری. کاتب: ابن وحید یمنی.

تاریخ کتابت: ربیع الاول ۱۰۷۱ هـ.

نسخه از آغاز افتادگی دارد و استدراک سقطات

شرح متوسط استرآبادی است بر الکافیة ابن حاجب. وی این کتاب را به نام شمس‌الاسلام یحیی بن ابراهیم معروف به ابن بلیکا نگاشته است. نسخه دیگری از این کتاب در فهرست ۱/ ۱۰ با عنوان شرح بر کافیة بدون ذکر عنوان و نام مؤلف آمده است.
نک: کشف الظنون، ۲/ ۱۳۷۰.

آغاز: بسملة احمد الله على عظمة جلاله، حمد غریق بمطالعة جماله... و بعد فانی بعد ان شرح کتاب الکافیة....

آغاز موجود: و المراد من الوضع هیهنا تخصیص شیء بشیء....

انجام: ... فانك اذا قلت فی یا زیدون اضربن اضربوا (کذا) فی الوقف لم یعلم انه بدل عن النون المحذوف و الله اعلم بالصواب.

خط: نستعلیق تحریری. کاتب: شمس‌الدین

محمد بن صالح ابدال. تاریخ کتابت: پنجم ربیع الاول ۱۰۹۲ هـ.

ذیل رقم کاتب مهر کاتب با نقش «و الشمس و ضحیها والقمر اذا تلبیها» دیده می‌شود.

برگ‌های آغازین نسخه وصالی شده است. در هامش برخی صفحات استدراک سقطات و نیز تعلیقاتی با علامت‌های: «میر، س، شریف محمد، ه س» و غیره دیده می‌شود. بر پشت جلد به غلط این کتاب المناهل الصافیة که شرح دیگری بر کافیة است نامیده شده است.

جلد: تیماج عسلی با ترنج و نیم ترنج.

کاغذ: ترکی بغدادی.

قطع: وزیری. ۱۵/۵ × ۲۱/۵ سم. ۱۵۸ گ.

۱۵ س. (ثبت ۳۱۶۱۲)

۹۰۸

قرآن مجید

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۸-۹ هـ. بخش‌هایی

۱. در نسخه چنین آمده ولی صحیح آن چنین است:
فی یا امرأة اضربن اضربى.

معية اقترانية كذلك في الزمان و الزمانى و قد فصل كيفية ارتباطهما بما فصل و الحمد لله على توفيقه.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ۱۲۷۷ هـ.

چند برگ آغاز و وسط و انجام نسخه نانوخته است.

بر پشت برگ آغاز، یادداشت زیر دیده می‌شود:

«حاشیه سفر نفس به حساب سبزواری که هر چهل

حرف بیتی محسوب می‌شود بعد از دقت بسیاری

که جناب فرموده‌اند نه هزار و سیصد و پنجاه بیت.

عدد جزوه‌ها بیست و پنج جزو است» ذیل برگ

پایان نیز یادداشت زیر وجود دارد:

«حاشیه الهیات به حساب سبزواری که تمام که

حساب شده هر بیتی چهل حرف است. نه هزار و

پانصد بیت است بلاخلاف».

جلد: تیماج یشمی با حاشیه زرکوب و ترنج.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۱۴/۵ × ۲۲ سم. ۴۰۶ گ. ۱۹ س.

(ثبت ۳۱۶۱۵)

۹۱۱

أطباق الذهب (مواعظ و خطب - عربی)

في الاخلاق و الادب

از: شرف‌الدین عبدالؤمن بن هبة‌الله معروف به شفروه اصفهانی به شیوه مقامات.

مختصری است در وعظ و خطابه به مشتمل بر ۱۰۰ مقاله که آنرا به تقلید اطواق الذهب زمخسری و به گفته خود او به فرمان یکی از اولیاء الله نگاشته است.

این کتاب چندین بار در قاهره و بولاتق به چاپ رسیده است.

نک: کشف الظنون، ۱/ ۱۱۶؛ معجم المطبوعات، ۲/ ۱۳۰۰.

آغاز: بسمله اللهم انا نحمدك ما اسبلت علينا من جلابیب كرمك ...

در هامش صفحات انجام گرفته است. بر پشت

برگ اضافی پایان، یادداشتی است به نقل از

شرح لمعه.

جلد: تیماج عسلی.

کاغذ: اصفهانی.

۱۲/۵ × ۲۴/۵ سم. ۲۳۹ گ. ۲۶ س.

(ثبت ۳۱۶۱۴)

۹۱۰

حاشية الأسفار الأربعة

(فلسفه - عربی)

از: حاج ملاهادی بن مهدی سبزواری (د: ۱۲۸۹ هـ).

بر اسفار اربعة یا الحکمة المتعالیة ملاً صدرا (د:

۱۰۵۰ هـ).

وی بر سه مجلد از اسفار حاشیه نگاشته است که

نسخه‌های سخن، مشتمل بر حواشی سفر نفس و الهیات است.

این حواشی در هامش اسفار به چاپ سنگی رسیده است.

نک: ذریعه، ۲۰/۶.

۱. حاشیه علی سفر النفس

آغاز: بسمله الحمد لله الذى خلق النفس الانسانية على صورته و جعل معرفتها مرقاة لمعرفة... فهذه حواش من الحقیق... علی سفر النفس ...

انجام: ... و جعلوا النفوس المنطبعة الفلكية كتاب المحو و الاثبات و هذا آخر ما كتبه على سفر النفس و الحمد لله اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً.

۲. حاشیه علی سفر الالهیات

آغاز: بسمله س الحمد لله الذى انار (اه) فى كلامه س فى مقام الحمد بعلاوة كثير من المحسنات الذاتية و العرضية ...

انجام: ... و انهما قديمان موجودان احدهما مع الآخر

انجام: ... و اذا ابتلی ابراهیم ربّه بکلمات فاتمهن.
خط: نسخ خوش. کاتب: محمد بن محمد صادق
شهیر به جناب الله. تاریخ کتابت: ۲۵ ذی القعدة
۱۲۸۵ هـ.
تمام صفحات دارای کمند و جدول با قلم زر
است و مابین سطور نیز به قلم زر خط کشی شده
است.
جلد: تیماج قهوه‌ای.
کاغذ: فرنگی آهارمهره.
۲۰/۵ × ۱۱/۵ سم. ۱۵۰ گ. ۸ س. (ثبت ۳۱۶۱۶)

کتاب فی سرایره سرور
مناجیه من الاحزان ناج
بر پشت برگ آغاز تملک محمد خلوتی احوالی
و نیز محمد بن مؤمن دیده می‌شود.
جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و عطف دامن.
کاغذ: دولت‌آبادی.
قطع: وزیری. ۱۵/۵ × ۲۶/۵ سم. ۲۰۵ گ (با
برگ‌های اضافی) ۲۵ س. (ثبت ۳۱۶۱۷)

۹۱۳

نهج البلاغة

از: شریف رضی محمد بن الحسین الموسوی
نک: مجلس، ش ۲۱ از همین فهرست.
خط: نسخ. تاریخ کتابت: ۶۹۶ هـ. مکان کتابت:
نجف اشرف. از روی نسخه اصل که مکتوب به
سال ۴۰۰ هـ بوده کتابت شده است.
پنجاه و یک صفحه از آغاز نونویس و از ق ۱۳ هـ
است. صفحات آغازین و برگ پایان نسخه
وصالی شده است.
جلد: تیماج مشکی با ترنج و لچک و حاشیه
زرکوب و عطف تیماجی قهوه‌ای.
کاغذ: سمرقندی.
قطع: وزیری. ۱۵ × ۲۳ سم. ۳۳۵ گ. ۱۳ س.
(ثبت ۳۱۶۱۸)

۹۱۵

شرح هیاکل النور
= شواکل الحور

از: جلال‌الدین محمد بن اسعد دوانی (د: ۹۰۸ هـ).
شرح است بر هیاکل النور شهاب‌الدین سهروردی.
وی به تاریخ ۸۷۲ هـ در تبری از این شرح بیرداخت
و دوانی این شرح را یک بار به نام خواجه جهان سلطان
محمود و دیگر بار به نام سلطان ابوسعید گورکان کرده
است.

۹۱۲

حاشیه شرح تجرید الاعتقاد (فلسفه - عربی)

از: میر سید شریف جرجانی (د: ۸۱۶ هـ).
بر شرح قدیم تجرید طوسی، تألیف شمس‌الدین
محمود اصفهانی (د: ۷۴۹ هـ).
این حاشیه از آغاز (مقصد اول) شرح اصفهانی است
تا پایان جواهر و اعراض (مقصد دوم).
نک: مجلس، ش ۱۷۴۷، ۱۷۴۸، ۱۷۴۹، ۱۷۵۰،
۱۷۵۱.
آغاز: بسمله قوله اما بعد حمد واجب الوجود... خص
بالذکر من بین صفاته العلی ما هو احق به تعالی اعنی
الوجوب الذاتی ...

انجام: ... فتکون هناك مؤثرية اخرى فننقل الكلام
اليها... اذ كانت صفة موجودة في المتأثر فتكون هناك
متأثرية اخرى و هكذا و يلزم التسلسل.
خط: نستعلیق تحریری. تاریخ کتابت: ق ۱۰ هـ.
برگ آغاز دارای کتیبه‌ای است منقش که بسمله
را به قلم زر در آن نگاشته‌اند.
عناوین قوله به زر.
تمام صفحات به قلم شنگرف مجدول گردیده.
ذیل نسخه بیت زیر به قلم زر دیده می‌شود:

آغاز: انّ ابھی درّ تنتظم بینان البیان...
انجام: ... و الحمد لواجب الوجود مفیض الارفاق... و
الصلوة علی افضل البشر و آله مصابیح الدجی و اصحابه
مفاتیح الحجی و انه اعلم بالصواب.
خط: نستعلیق تحریری. کاتب: ملک علی بن
حسین ایزد خواستی. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.
بر پشت برگ اضافی آغاز، تملک عبدالوهاب
بن محمّد مسیح بن محمّد سعید و یادداشت‌های
پراکنده.
در کنار صفحات حاشیه‌هایی است با نشان:
عماد، محیی‌الدین، سید علی، احمد، داود و
غیره.
جلد: تیماج قهوه‌ای.
کاغذ: اصفهانی.
۱۳ × ۱۶ سم. ۹۷ گ. ۱۶ س. (ثبت ۳۱۶۲۱)

۹۱۷

عین الیقین فی اصول الدین (حکمت-عربی)
از: فیض کاشانی محمّد بن مرتضی (د: ۱۰۹۱ هـ).
نک: مجلس، ش ۶۴۴ همین فهرست.
آغاز: بسمله سبحان من حارت لطائف الاوهام فی
بیداء کبریائه اما بعد فیقول...، هذه رموز ربانیه اوتبتها من
فضل الله...
انجام موجود: ... و اعضائها المناسبة لها المتفقتة
بحسب نوعها المختلفة بشخصياتها واصله الى مبداء.
خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.
برگ آغاز فرسوده و وصالی شده است. بر پشت
برگ آغاز، یادداشتی است در بیان ماجرای
معامله‌ای بین دو شخص مسلمان و یهودی.
نسخه از انجام افتادگی دارد و چند برگ از پایان
نسخه به تناوب نانوشته باقی مانده است.
لکه‌های رطوبت در صفحات پایانی نسخه دیده
می‌شود.

این کتاب به سال ۱۹۵۳ م در مدرس هندوستان به
چاپ سری رسیده است.
نک: کشف الظنون، ۲/ ۲۰۴۷؛ ف، ۵/ ۳۷۵؛ مشار
عربی، ۵۷۶؛ مجلس، ش ۱۸۰۵/۷۲، ۱۸۸۴، ۱۸۸۵،
۱۸۸۶، ۱۸۸۷، ۱۸۸۸، ۱۸۸۹، ۱۸۹۰، ۱۸۹۱/۱،
۱۸۹۲/۱.
آغاز: بسمله یا من نصب رایات قدرته علی کواهل
هیاکل الممكنات... اما بعد فهذا ایها الذکی المتوقد شرح
هیاکل النور...
آغاز: ... فائئ مع ذلك معترف بقصور باعی فی هذه
الصناعة و قلة ذات یدی من هذه البضاعة... و الصلوة و
السلام... علی سیدنا سید الكل فی الكل و آله... افضل
السلام. تمت كتابة هذه النسخة الشریفه... فی خدمت
مولانا جودی... علی ید الحقییر... علی بن بنیاد علی فی
تاریخ الف و اثنا و تسعون من هجرة النبوة (کذا) المصطفی
صلی الله علیه و سلم.
خط: نسخ تحریری. کاتب: علی بن بنیاد علی.
تاریخ کتابت: ۱۰۹۲ هـ.
بر پشت برگ آغاز، یادداشتی است در معرفی
کتاب و نیز گواهی مقابله و تصحیح نسخه مورّخ
شوال ۱۲۹۱ هـ. تعلیقاتی به نقل از منابع متعدد و
نیز از خود شارح، برخی به قلم نسخ و برخی به
نستعلیق متأخر، در حواشی صفحات آمده است.
جلد: تیماج عسلی یک لایه.
کاغذ: فرنگی.
قطع: وزیری کوچک. ۱۶ × ۲۰ سم. ۱۰۹ گ.
۱۴ س. (ثبت ۳۱۶۲۰)

۹۱۶

تحریر القواعد المنطقية
(منطق-عربی)
از: قطب‌الدین محمّد بن محمّد رازی (د: ۷۶۶ هـ).
شرح بر الرسالة الشمسية نجم‌الدین عمر بن علی
کاتبی قزوینی (د: ۶۷۵ هـ).

جلد: تیماج فرمز با ترنج و حاشیه منگنه.

کاغذ: اصفهانی.

۱۳/۵ × ۲۱ سم. ۲۲۶ گ. ۱۸ س.

(ثبت ۳۱۶۲۲)

۹۱۸

تشییید القواعد

(کلام - عربی)

فی شرح تجرید العقائد = الشرح القديم

از: شمس‌الدین محمود بن عبدالرحمن اصفهانی (د): ۷۴۶ هـ.

شرح است بر تجرید الاعتقاد خواجه نصیرالدین طوسی (د: ۶۷۲ هـ) معروف به شرح قدیم.

نسخه جای سخن فاقد، دیباچه‌ای است که صاحب ذریعه برای آن یاد می‌کند.

نک: ذریعه، ۳/۳۵۳؛ مرعشی، ۱۰/۱۲.

آغاز: بسمله قال اما بعد حمد واجب الوجود علی نعمائه... اقول لما کان علم الکلام باحثاً عن امور يعلم منها المعاد و ما يتعلق به من الجنّه و النار...

انجام: ... فلیسترها یستر الله تعالی هذا آخر ما تیسر لنا من شرح التجرید و المسئول من الله تعالی أن یجعله نافعاً للمستعدين و ذخراً لنا و الحمد لله وقع الفراغ...

خط: نستعلیق شیوه ترکی. تاریخ کتابت: ۸۱۵ هـ.

مکان کتابت: مدرسه ولدیّه شیراز.

بر پشت برگ الحاقی آغاز یادداشتی است از

مرتضی بن سید احمد کاظمی بر پشت برگ آغاز

نسخه یادداشت‌های پراکنده‌ای است از جمله

تملک شیخ بهائی (د) و نیز تملک محمد جعفر بن

نجم‌الدین محمود خادم مشهدی اصفهانی مورّخ

۱۰۳۶ هـ. ذیل نسخه تملک حسین محمد تقوی

مورّخ ۸۴۹ هـ و محمد بن حسین مورّخ ۱۲۸۲ هـ

دیده می‌شود.

بر پشت برگ پایان، فوایدی منطقی به نقل از

شرح موافق به قلم نستعلیق دیده می‌شود.

جلد: تیماج مشکی فرسوده و ترنج با مرمت

عطف و حاشیه.

کاغذ: دولت‌آبادی.

۱۴/۵ × ۲۳ سم. ۱۹۴ گ. ۲۴ س.

(ثبت ۳۱۶۲۳)

(← تصویر)

۹۱۹

حاشیة الشفاء

(فلسفه - عربی)

از: صدرالمتألهین محمد بن ابراهیم شیرازی (د):

۱۰۵۰ هـ.

حاشیه بر امور عامّه شفای ابن سینا (= الهیات به

معنی اعم) است تا مبحث علّت غائی.

این حاشیه چندین بار در تهران به چاپ رسیده

است.

نک: فهرست، ۵/۱۶۴؛ مشار عربی، ۲۸۴.

آغاز موجود: و اقسامه الی الاربعه باعتبار انقسام

موضوعه الیه... قوله و لم یکن ایضاً ذلك البحث....

انجام موجود: ... لاضافة الی واحد منها یحصل

التعریف بخلاف الكتابة فانها لا موضوع.

خط: نستعلیق تحریری. تاریخ کتابت: ق ۱۲ هـ.

نسخه از آغاز و انجام افتادگی دارد. در حاشیة

صفحات استدراک سقطات انجام پذیرفته است.

جلد: تیماج سیاه فرسوده با حاشیه منگنه.

کاغذ: فرنگی.

قطع: وزیری کوچک. ۱۵ × ۱۹/۵ سم. ۲۳۴ گ

(بدون برگ‌های اضافی). ۱۶ س.

(ثبت ۳۱۶۲۴)

۹۲۱

شرح حدیث الغمامة

(حدیث - عربی)

= شرح حدیث البساط

از: قاضی محمد سعید بن محمد مفید قمی (ق ۱۱ هـ).

بر پشت برگ آغاز، تملکی است با مهر که نقش آن به: «متوکل علی الله عبده محمدکاظم» است و نیز مهری با نقش محمد علی الرضوی که در ذیل نسخه نیز همین مهر آمده است.

در هامش صفحات تعلیقاتی است به نقل از حاشیه چلیپی و نیز با علامت‌های «س و ۱۲».

جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

۱۹×۱۲ سم. ۲۴۱ گ (با برگ‌های اضافی) ۱۵ س. (ثبت ۳۱۶۲۷)

۹۲۳

شرح هداية الحكمة

(فلسفه - عربی)

از: صدرالمتألهین محمد بن ابراهیم شیرازی (د: ۱۰۵۰ هـ).

شرح است بر هداية الحكمة تألیف اثیرالدین ابهری. ملاً صدرا در این کتاب که پس از اسفار پرداخته، حرکت جوهریه را منکر است و بر استحاله آن اقامت دلیل می‌کند و هیچ‌گونه اشارتی به اینکه در اسفار با اصرار فراوان، آن را اثبات و ادله استحالت را ابطال کرده ندارد.

این کتاب چندین بار به چاپ رسیده است.

نک: مجلس، ش ۱/۱۸۷۱، ۱۸۷۷؛ مشار عربی، ۵۷۰-۵۷۱.

آغاز: بسملة الحمد لله مخترع العقل الفعال و مبدع نفس الكمال... فیول الفقیر... لما تطابقت القوانين الحکمیة...

انجام: ... فان الحق اوسع من أن یحیط به عقل و حدّ و اعظم من أن یحضره عقد دون عقد و الله اعلم بالصواب و الملهم لاولی الالباب.

خط: نسخ. کاتب: شاهقلی فرزند محمد یوسف

۱. در نسخه چنین است: یستویه یفسط.

شرح است بر حدیث معروف به غمامه یا بساط در معجزه امیرالمؤمنین (ع) با مقدمه‌ای مشتمل بر دو مطلب. شارح به تاریخ ۱۰۹۹ هـ در سن پنجاه سالگی این شرح را در اصفهان نگاشته است.

نک: ذریعه، ۱۳/۱۹۰.

آغاز: الحمد لله مدیر الادوار و معید الاکوار طبقاً عن طبق... فیقول کاسد رأس المال... انی کنت شدید الحریص للاستضاء بانوار القدس...

انجام: ... و من الله اسئل العصمة عن الخطاء و الی الله المشتکی. اتفقت عناية الله لتمام هذه النعمة... و صلی الله علی سید المرسلین... و الحمد لله رب العالمین.

خط: نستعلیق. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.

چند برگ اضافی نانوشته در آغاز و انجام نسخه وجود دارد.

جلد: تیماج قرمز با حاشیه و عطف قهوه‌ای. کاغذ: فرنگی.

۱۰/۵ × ۱۵/۵ سم. ۱۱۹ گ (دو برگ نانوشته در آغاز و ۸ برگ در انجام) ۱۵ س.

(ثبت ۳۱۶۲۶)

۹۲۲

حاشية المطول

(بلاغت - عربی)

از: میر سید شریف علی بن محمد گرگانی (د: ۸۱۶ هـ).

تعلیقات گرگانی است بر مطول سعدالدین تفتازانی. وی در دیباجه گوید: «این تعلیقاتی است که به هنگام تدریس مطول نگاشته‌ام و بعدها به درخواست شاگردان آنها را گرد آورده‌ام».

آغاز: بسملة حمدله... و بعد فهذه حواش علی الشرح المشهور لتلخیص المفتاح کنت قیدتها علیه...

انجام: ... مثل الرقطاء الرقطة سواد یشویه \ نقط بیاض یقال دجاجة رقطاء.

خط: نسخ روشن. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.

سقطات به قلم متن در هامش برخی صفحات
استدراک شده است.
جلد: تیماج مشکى.
کاغذ: اصفهانی.
۱۱/۵ × ۲۰/۵ سم. ۱۲۲ گ. ۱۳ س.
(ثبت ۳۱۶۲۹)

۹۲۵

تذکره دولتشاهیّه
= تذکره الشعراء
(تراجم-فارسی)
از: امیر دولت شاه بن علاءالدوله غازی سمرقندی
(ق ۹۹).

مشمول بر مقدمه‌ای در ترجمه بیست تن از شعرای
عرب و هفت طبقه از شعرای فارسی گوی و خاتمه در
ترجمه شعرای معاصر نویسنده و فتوحات سلطان
حسین بهادر (جلوس ۸۶۱ در مرو).
این کتاب چندین بار به چاپ رسیده است از جمله
مورّخ ۱۳۰۵ هـ در بمبئی و به سال ۱۳۱۸ هـ در اروپا.
نک: ذریعه، ۳۲/۴.
آغاز: بسمله تحمیدی که شاه باز بلند پرواز اندیشه
به ساخت کبریای آن طیران نتواند نمود....
انجام: ... و شاهزاده‌های عالی مقام که هر کدام شمع
شبستان دولتند و سرو بوستان حشمتند در پناه ظل
خسرو دولت در پناه بدارد بحق محمّد و آل محمّد.
خط: نستعلیق آمیخته به شکسته. کاتب: باقر
فرزند میرزا رضی. تاریخ کتابت: ۱۲۸۴ هـ.
عناوین و آیات به قلم شنگرف.
جلد: تیماج یشمی.
کاغذ: فرنگی.
قطع: رحلی. ۲۱ × ۳۴/۵ سم. ۱۲۰ گ (با
احتساب یک برگ اضافی پایان). ۱۶ س.
(ثبت ۳۱۶۳۰)

افشار. تاریخ کتابت: ۱۱۰۳ هـ.
که از نسخه محمّد مؤمن بن جلال‌الدین کاشانی
مورّخ ۱۰۲۵ هـ رونویس شده است.
هشت برگ به آغاز و هشت برگ به انجام نسخه
الحاق شده. حواشی ص ۲۲۲-۲۳۷ بریده شده.
جلد: تیماج مشکى با حاشیه زرین و عطف
دامن.
کاغذ: فرنگی.

۲۱/۵ × ۱۱/۵ سم. ۲۷۰ گ (بدون برگ‌های
الحاقی). ۲۴ س.
(ثبت ۳۱۶۲۸)

۹۲۴

تحفة العراقین
(شعر-فارسی)
از: افضل‌الدین ابوبدیل ابراهیم خاقانی شروانی (د:
۵۵۸۲ هـ).
سفرنامه عرفانی و منظوم خاقانی است از شیروان به
مکه در سال ۵۵۱ هـ در قالب مثنوی با دیباچه‌ای به نثر
مشمول بر شش مقاله که آنرا به نام جمال‌الدین وزیر
محمّد بن علی اصفهانی حاکم موصل نگاشته است.
این اثر مکرّر به صورت عکسی و حروفی به چاپ
رسیده است.
نک: منزوی، ۴/۲۷۱۴؛ مشار فارسی، ۳۶۹.
آغاز موجود:
در دیده ابلق جهان باز
از ناخنه روید استخوان، باز
انجام:
این دعوت را به گاه تهلیل

آمین آمین کناد جبریل
خط: نستعلیق. تاریخ کتابت: ق ۱۱-۱۲ هـ.
نسخه از آغاز افتادگی دارد. برگ آغاز و انجام
نسخه وصالی شده و بخشی از کلمات را ناخوانا
کرده است.

۹۲۶

مغنی اللیبیب عن کتب الاعاریب (نحو-عربی)

از: شیخ جمال‌الدین عبداللّه بن یوسف معروف به ابن هشام نحوی (د: ۵۷۶۲هـ).

در نحو، مشتمل بر هشت باب. بارها در ایران و مصر به چاپ رسیده است.

نک: کشف الظنون، ۲/ ۱۷۵۱؛ مشار عربی، ۸۷۷.

آغاز: قال سیّد و شیخنا الشیخ الامام... اما بعد حمد الله علی افضاله... فإنّ اولی ما تقترحه القرائح....

انجام موجود: ... و خرجها ابن مالک علی کلا حال... و هو نادر کقول بعضهم مررت بهم.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱هـ.

بر پشت برگ آغاز، تملک علیقلی و جعفر هر دو مورّخ ۱۲۹۴هـ.

برگ آغاز، دارای وصالی است. تعلیقات صدر صفحه آغاز به شیوه تشجیر نوشته شده. تعلیقات فراوان در هامش صفحات با علامت‌های «ه د، شمنی، دین، ح س ع» و غیره دیده می‌شود.

بر پشت برگ اضافی پایان نسخه، صورت اسامی چند نسخه و یادداشتی با مهر اسماعیل مورّخ ۱۲۹۲هـ و یادداشت دیگر مورّخ ۱۲۵۵هـ دیده می‌شود.

جلد: تیماج قهوه‌ای.

کاغذ: اصفهانی.

۱۲×۲۱ سم. ۲۰۹ گ. ۲۱ س. (ثبت ۳۱۶۳۱)

۹۲۷

ترغیب المسلمین علی دفاع المشرکین

= رساله جهادیه

از: ملا محمّد رضا بن محمّد محسن همدانی (ق ۱۳هـ).

وی این کتاب را به هنگام حمله سپاه انگلیس به سواحل خلیج فارس و دریای عمان در عهد ناصرالدین

شاه قاجار نگاشته و در آن مسلمین را به دفاع برانگیخته است.

مؤلف، این کتاب را در یک مقدمه و هشت فصل و یک خاتمه برگزار کرده و مورّخ جمادی الاولی ۱۲۷۳هـ از آن پرداخته و به نام صدر اعظم وقت کرده است.

نسخه دیگری از این کتاب به ش ۳۲۲۶ در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران وجود دارد.

نک: منزوی، ۲/۲ / ۱۵۷۹.

آغاز: بسمله حمد بی حد و ثنای بی عدد فرد یگانه را سزد که سلاطین جم نگین... را مظهر سلطنت خود نموده....

انجام: ... و مصداق آیه کریمه اولئك الذین انعم الله علیهم... هذان الله و ایاکم الی سواء الصراط قد فرغ من تسویده مؤلفه...

خط: نسخ. کاتب: تقی علوی. تاریخ کتابت: ق ۱۳هـ.

عناوین به شنگرف.

جلد: تیماج یشمی با آستر تیماج عسلی.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

۱۴×۲۱/۵ سم. ۲۸ گ. ۱۶ س. (ثبت ۳۱۶۳۲)

۹۲۹

الشفاء = الإلهیات

(فلسفه-عربی)

از: شیخ الرئیس حسین بن عبداللّه بن سینا.

نسخه جای سخن، مشتمل بر الهیات شفا است.

نک: مجلس، ش ۱۸۹۹، ۱۹۰۰، ۱۹۰۶، ۱۹۰۷، ۱۹۰۹، ۱۹۱۰، ۱۹۱۱.

آغاز: بسمله حمد له... الفن الثالث عشر... فی الالهیات... فی ابتداء طلب موضوع الفلسفة الاولى....

انجام: ... فکاد أن یحل عبادته بعد الله و هو سلطان العالم الارضی و خلیفة الله فیہ و لله الحمد و المنة.

خط: نسخ. کاتب: محمّد الحقیق بن احمد گیلانی.

تاریخ کتابت: ۱۰۶۷هـ.

بر پشت برگ اضافی آغاز، یادداشت‌های

خط: نسخ. کاتب: عبدالله خوانساری. تاریخ کتابت: جمادی الاولی ۱۲۳۲ هـ. بر پشت برگ آغاز تملک احتشام الدوله است مورخ ۱۲۸۹ هـ در هامش صفحه پایان گواهی بلوغ مورخ ۱۲۳۳ هـ دیده می‌شود. جلد: روغنی با ترنج و نیم ترنج به نقش گل و بوته و حاشیه زر با آستر روغنی. کاغذ: فرنگی آهارمهره. ۱۳×۵/۱۹ س.م. ۱۰۹ گ (دو برگ اضافی نانوشته در پایان الحاق شده است) ۱۸ س. (ثبت ۳۱۶۳۵)

۹۳۱

مولود النبّی

(سیره-عربی)
از: سعیدالدین محمد بن مسعود کازرونی (د: ۷۵۸ هـ).

در سیره رسول الله (ص) مشتمل بر چهار قسم و یک خاتمه:

القسم الاول: من اول خلق نوره الی زمان ولادته.
القسم الثانی: فیما کان من اول ولادته الی اوان نبوته.

القسم الثالث: فیما کان من زمان نبوته و مدّة اقامته بمکة.

القسم الرابع: فیما کان من سنی هجرته.
خاتمه الكتاب: فی انواع شتی يعود کلهما الی تعظیم النبی صلی الله علیه و آله.

در نسخه جای سخن، قسم اول و دوم کتاب خلاصه شده و اسناد نیز حذف گردیده ولی باقی کتاب بتمامه آمده است.

کشف الظنون کتابی را در سیره با همان ابواب یاد کرده، به زبان فارسی تحت عنوان المنتقی فی السیر به کازرونی نسبت می‌دهد و می‌افزاید که فرزند مؤلف یعنی عقیف‌الدین کازرونی آن را به عربی ترجمه کرده

پراکنده‌ای دیده می‌شود و بر روی دیگر همان برگ، شجره‌نامه محمد رفیع ملقب به پیرزاده است که به سلطان ابراهیم زاهد ختم می‌شود. بر پشت برگ آغاز یادداشتی است در انواع طی و بسط مکانی و نیز تملک و مهر ابوطالب مورخ ۱۲۴۴ هـ و تملک و مهر عبدالعظیم مورخ ۱۲۸۴ هـ برگ اول و دوم و آخر نسخه وصالی شده. تعلیقات به فارسی و عربی در هامش صفحات بدون امضای خاصی دیده می‌شود. صفحه ش ۳۰ برگی است الحاقی متضمن چند تعلیقه. عناوین به سنگرف. جلد: تیماج مشککی. با حاشیه و عطف دامن قرمز با آستر تیماجی قهوه‌ای. کاغذ: اصفهانی.

۱۳/۵×۲۲/۵ س.م. ۱۸۴ گ. ۲۱ س.

(ثبت ۳۱۶۳۴)

۹۳۰

السامی فی الاسامی (لغت-عربی-فارسی)

از: ابوالفضل احمد بن محمد میدانی نیشابوری (د: ۵۱۸ هـ).

در علم لغت مشتمل بر چهار قسم.
مؤلف آن را به نام ابوالبرکات علی بن مسعود ثقة الملك نوشته است.

این کتاب به سال ۱۲۹۴ هـ به چاپ رسیده است.
نک: کشف الظنون، ۲/ ۹۷۴؛ معجم المطبوعات، ۲/ ۱۸۲۴.

آغاز: بسملة الحمد لله الذی لایتم امرٌ دون حمده و لا یبلغ وصف کنه قدره... و بعد فان الله تعالی اذخر لكل قرن فضیلة....

انجام: ... و من ولیهما جمیعاً صفحه الاعراض نعتان امره ببیدیه و الله المستعان و علیه التکلان انه الملك الدیان.

امام شافعی و میرزا قوام‌الدین و نیز دو صلوات نامه به قلم فرهاد میرزا معتمدالدوله مورّخ ۱۲۸۵ هـ در سنندج و نیز در باغ تپه. بر پشت برگ آغاز، تملک محمد حسین و فرهاد میرزا مورّخ ۱۲۸۵ هـ و نیز یادداشت ورود نسخه در یکی از کتابخانه‌ها از بابت پیشکشی شیخ محمد حسین مورّخ ۱۲۷۴ هـ دیده می‌شود. دو تملک پاک شده نیز وجود دارد. جلد: تیماج عسلی با ترنج و نیم ترنج و حاشیه منگنه.

کاغذ: فرنگی.
قطع: وزیری. ۱۶/۵ × ۲۶ سم. ۲۲۳ گ (با برگ‌های الحاقی) ۲۱ س. (ثبت ۳۱۶۳۶)

۹۳۴

الأسفار الأربعة
= **الحكمة المتعالية**

از: صدر المتألهین محمد بن ابراهیم شیرازی (د): ۱۰۵۰ هـ.
نسخه جای سخن، مشتمل بر جلد رابع اسفار است در نفس.

آغاز: بسمله السفر الثالث هو الذى من الحق الى الخلق بالحق فى علم النفس من مبدأ تكوینها...
انجام: ... و الافلاك الجسیمه الساكنة و المتحرکة و البلاد الكثيرة و خلايقها و صفاتها فى طرفة عين هان عليه التصديق.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.
یک برگ اضافی در آغاز و انجام نسخه وجود دارد. جلد: تیماج مشکى با ترنج و نیم ترنج.
کاغذ: فرنگی آهارمهره.
قطع: وزیری کوچک. ۱۶/۵ × ۲۱ سم. ۱۹۱ گ (بدون برگ‌های الحاقی) ۲۱ س. (ثبت ۳۱۶۳۹)

است که بر این مطلب دو خرده می‌توان گرفت:
یکی آنکه مسلم به نظر می‌رسد کتاب مولود النبى یا مولود المصطفى به زبان عربی تألیف شده و به دست عقیف‌الدین به فارسی ترجمه شده چنانچه در پایان نسخه خطی ترجمه مولود المصطفى موجود در کتابخانه بانکی پور چنین آمده است:
«تمام شد ترجمه مولود مصطفى... به دست مترجم این کتاب... عقیف بن سعید بن مسعود... سنه ستین و سبعمائه در شیراز...».

دو دیگر اینکه در منابع نزدیک به عهد مؤلف مانند شد الازار و الدرر الکامنه و نیز ترجمه مولود النبى - یکی از فرزند مؤلف و دیگری ابرقوهی معاصر مؤلف، تصریح شده به اینکه نام سیره کازرونی، مولود النبى یا المولد النبوی است و حتی خود مؤلف که در دیباجه کتاب به نام آثار خود تصریح دارد با جمله: فصارت کتاباً مجموعاً فی مولود النبى (ص) «...» از این کتاب یاد می‌کند و نامی دیگر بر آن نمی‌نهد.

نک: کشف الظنون، ۲/ ۱۸۵۱؛ الدرر الکامنه، ۵/ ۲۴؛ تذکره هزار مزار، ۱۰۳؛ منزوی، ۶/ ۴۴۱؛ بانکی پور، ۶/ ۸۴.

آغاز موجود: اما بعد فائنه يقول خادم الاحادیث النبویه سعید محمد بن مسعود... لكل عمل رجال بایدیهم یرتفع اعلامه... قال شارح مشارق الانوار... فی کتاب له فی مولود النبى... و فیه عن الاوزاعی...
انجام: ... و اطلق بها السنن... و استعمل بها ابداننا انک رؤف رحیم و صلی الله علی رسوله محمد و آله اجمعین ثم بحمد الله و حسن توفیقه.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱-۱۲ هـ.
نسخه جای سخن، فاقد دیباجه است.
تعلیقات متفرقه در هامش صفحات دیده می‌شود.
چند برگ الحاقی آغاز نسخه حاوی اشعار متفرقه عربی و فارسی است از امیر علیشیر و

۹۳۶

شرح هدایة الحکمة

(فلسفه - عربی)

از: قاضی میر حسین بن معین‌الدین حسینی میبیدی
(د: ۹۱۱ هـ).

شرحی است مزجی بر هدایة الحکمة اثرالدین
مفضل بن عمر ابهری (د: ۶۶۳ هـ).

نک: ذریعه، ۱۴ / ۱۷۴؛ مجلس، ش ۱ / ۱۸۱۳،
۱۸۷۲، ۱۸۷۳، ۱۸۷۴، ۱۸۷۵، ۱۸۷۶، ۱۸۸۱ / ۲،
۲۹۱۳ / ۱، ۳۳۱۵ / ۸، ۳۳۱۵ / ۸، ۱۴۳۰ / ۵ / ۲.

آغاز: بسملة الهدایة امرٌ من لدیه و کل شی یعود
الیه... و بعد یقول المعتصم بطفه الابدی...

انجام: ... و ظنی ان الواجب علی طالب الحق مطالعة
کتب الشیخین... کالکبریت الاحمر... قال الشیخ... فرغت
من تالیفه... سنه ثمانین و ستمائه...

خط: نسخ. تاریخ کتابت: جمادی الآخر
۱۰۱۴ هـ.

بر پشت برگ آغاز، یادداشت‌های متفرقه‌ای
دیده می‌شود. شش برگ از آغاز و یک برگ از
انجام نسخه وصال شده است.

تعلیقاتی در هامش صفحات با علامات: حسن
عفی عنه، آقا محمد الحسنی، غیاث، میر فخر،
۲۱ و نیز تعلیقاتی به نقل از حاشیه حکمة العین و
شرح مواقف مولانا زاده، استدراک سقطات در
حواشی صورت پذیرفته.

گواهی مقابله در ذیل صفحه پایان به امضای
محمد باقی دیده می‌شود. پشت برگ پایان گویی
صفحه‌ای از کتاب دیگر بوده و در حاشیه همان
صفحه یادداشت‌های متفرقه‌ای دیده می‌شود.

جلد: تیماج یشمی با ترنج و نیم ترنج و حاشیه
منگنه.

کاغذ: اصفهانی.

۱۳ × ۲۲ / ۵ سم. ۱۱۲ گ. ۱۷ س.

(ثبت ۳۱۶۴۱)

۹۳۸

مستخلص احیاء علوم الدین

(اخلاق - عربی)

(منتخب)

خلاصه‌ای است از احیاء علوم الدین ابو حامد محمد
بن محمد غزالی.

خلاصه کننده آن شناخته نشد ولی در صفحه آغاز
به قلم متن، عنوان کتاب المستخلص یاد شده است و با
توجه به قدمت نسخه این انتخاب حداکثر در ق ۷
صورت پذیرفته.

نسخه جای سخن مشتمل بر خلاصه ربع مهلکات و
منجیات احیاء العلوم است. نک: کشف الظنون، ۱ / ۲۳.

آغاز: بسملة... الشطر الثانی من المستخلص... کتاب
عجائب القلب الحمد لله الذی تحیرت دون ادراک کماله...
و لنبدأ بذكر عجائب القلب بطریق التمثیل... .

انجام موجود: ... و من استوت حسناته و سیئاته
فذلک الذی.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۷ هـ.

بر پشت برگ آغاز وقف‌نامه‌ای است به خط
محمد داود بن عنایت‌الله مخاطب به تفریح خان
و دو مهر دایره شکل و یادداشت‌های متفرقه
دیگر برگ اول و دوم دارای وصال است. در
حاشیه صفحه ش ۲ تملک فرهاد میرزا مورخ ۲
ربیع الثانی ۱۲۹۰ هـ.

صفحه ۲۸ و ۲۹ برگی است متضمن تعلیقاتی
چند که بین اوراق الصاق شده است. تعلیقات و
استدراک سقطات در هامش صفحات دیده
می‌شود. نشانه وقف به قلم شنگرف در صفحات
متعدد تکرار شده است. از انجام افتادگی دارد.

جلد: تیماج عسلی.

کاغذ: سمرقندی.

قطع: وزیری بزرگ. ۱۶ / ۵ × ۲۸ / ۵ سم. ۲۸۷ گ.

۲۱ س.

(ثبت ۳۱۶۴۳)

(← تصویر)

۹۳۹

حياة الحيوان الكبرى (طبیعیات-عربی)

از: شیخ کمال‌الدین محمد بن عیسی الامیری الشافعی (د: ۸۰۸هـ).

در شناخت اسامی حیوانات به ترتیب حروف الفبا که به مطالب متنوع ادبی نیز پرداخته شده است.

مؤلف کتاب را به ترتیب حروف الفبا مرتب کرده به سال ۷۷۳هـ از تألیف پرداخته است.

مؤلف را دو حیات‌الحيوان است: صغری و کبری. نسخه‌ای از حیات‌الحيوان صغری به ش ۲۲۶ در همین مجموعه طباطبایی موجود است که تاکنون به چاپ نرسیده است. نسخه جای سخن تا حرف «ش» از این کتاب را دربر دارد و جلد اول است.

حیات‌الحيوان کبری چندین بار به چاپ رسیده است.

نک: کشف الظنون، ۱/ ۶۹۶؛ معجم المطبوعات، ۱/ ۸۸۷؛ مجلس، ش ۲۲۶ ط؛ ملک، ۱/ ۲۷۴.

آغاز: بسملة الحمد لله الذى شرف نوع الانسان بالاصغرين القلب واللسان....

انجام نسخه: ... انه طائر مع الحمر و الغنم ياكل الذباب سبحانه و تعالى و لا حول و لا قوة الا بالله العلى العظيم.

خط: نسخ شیوه ترکی.

بر پشت برگ اضافی آغاز یادداشت‌های متفرقه دیده می‌شود. بر پشت برگ آغاز، یادداشت تملک محمد باقر بن حسین در مکه مورخ رجب ۱۰۴۹هـ و یادداشت دیگری است مورخ ۱۰۸۹هـ دو برگ آغاز و صالی شده.

عناوین به شنگرف.

جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج.

کاغذ: ترکی بغدادی.

قطع: رحلی. ۱۹/۵ × ۳۰ سم. ۲۲۸ گ. ۳۳ س.

(ثبت ۳۱۶۴۴)

۹۴۰

زبدة نادری

(تاریخ-فارسی)

از: شهاب‌الدین علی علوی وزیر (ق ۱۲-۱۳هـ).

این کتاب در اصل به نام زبدة التواریخ و تألیف میرزا محمد محسن مستوفی کارگزار نادرشاه است که آن را به دستور رضاقلی میرزا فرزند نادرشاه به سال ۱۱۴۵هـ تألیف کرده است.

از آنجا که زبدة التواریخ دارای نثری مکلف و مصنوع است نادر میرزا پسر شاهرخ شاه (د: ۱۲۱۸هـ) شهاب‌الدین علوی را امر به تحریر ساده فارسی آن کتاب کرد وی نیز تحریر جدید را مشتمل بر دو مقصد و یک خاتمه و به نام نادر میرزا زبدة نادری نامید.

نک: منزوی، ۶/ ۴۱۷۳.

آغاز: بسملة جواهر زواهر نیایش بی حد و لآلی متلالی ستایش لا تحصی و لا تعدا... و بعد بر ضمیر مرآت نظیر صرافان نقود معانی....

انجام: ... و جمعی که از شهر فرار کرده در عرض راه دهات به قتل رسیده بودند... سیصد و بیست و سه هزار نفر به قلم آمده بود. در سنه ۱۲۰۵ به اتمام رسید.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳هـ.

کاغذ: فرنگی.

قطع: رحلی. ۱۹/۵ × ۳۱/۵ سم. ۳۸۰ گ.

(ثبت ۳۱۶۴۵) ۲۳ س.

۹۴۱

شرح دیوان نابغة الذبیانی

(ادبیات-عربی)

از: علامه ابوبکر عاصم بن ایوب نحوی بطلیوسی (د: ۴۹۴هـ).

شرحی است مختصر بر دیوان زیاد بن معاویه معروف به نابغه ذبیانی که اشعار این شرح به روایت خود شارح است.

این شرح به سال ۱۲۹۳هـ ضمن مجموعه‌ای در مطبعة وهیبه مصر به چاپ رسیده است.

انجام: ... و يكون محصل كلامه ان الایجاد الذی يكون بعد العدم المطلق اولی بأن يكون ايجاداً و هو ايضاً كما ترى فتدبر (کاتب افزاید) تمت الكتاب بعون الله الملك الوهاب.

خط: نستعلیق تحریری. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ. بر پشت برگ اضافی آغاز نسخه، یادداشتی به قلم نسخ است با امضای عبدالله که به غلط این حاشیه را به ملاحظه نسبت داده است.

بر پشت برگ آغاز، تملک علی بن حبّه دیده می‌شود و نیز تملکی با نقش مهر «و رفعناه مکاناً علیاً» و نیز تملک محمد صادق بن ملا قطب‌الدین محمد جیلی با نقش: «ان الله يحب الصادقین». در هامش برخی صفحات تعلیقاتی است با علامت «منه مدّ ظلّه» از آقا حسین خوانساری که نشان‌دهنده کتابت نسخه در حیات محشی است.

جلد: تیماج مشکی.

کاغذ: اصفهانی.

۱۱/۵ × ۲۰/۵ سم. ۲۶۰ گ. ۲۱ س.

(ثبت ۳۱۶۴۷)

۹۴۳

شرح شذور الذهب (نحو - عربی)

شارح: جمال‌الدین عبدالله بن یوسف معروف به ابن هشام (د: ۷۶۲ هـ).

شرحی است با شیوه (قلت، اقول) بر کتاب شذور الذهب از خود شارح در نحو.

این کتاب چندین بار در مصر به چاپ رسیده است.

نک: کشف الظنون، ۲/ ۱۰۲۹؛ معجم المطبوعات، ۱/

۲۷۵.

آغاز: بسملة أول ما اقول انی احمد الله العلی الاکرم الذی علم بالقلم... و بعد فهذا کتاب شرحته به مختصری المسمی بشذور الذهب...

نک: دارالکتب، ۳/ ۲۰۷؛ هدیه العارفين، ۱/ ۴۳۵؛ معجم المؤلفين، ۵/ ۵۱؛ بغية الوعاة، ۲/ ۲۴.

آغاز: بسملة قال الوزير ابوبکر صاحب المظالم عاصم بن ايوب ابقاه الله... يمدح النعمان بن المنذر و يعتذر اليه...

انجام: ... وصف بالبيت انّ العرب و الترك و العجم كانوا يأملونه و يرجون خيره.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ۲۱ صفر ۱۲۰۵ هـ.

بر پشت برگ آغاز، یادداشت ورود نسخه به کتابخانه‌ای است مورّخ ۱۲۰۵ هـ با مهر مربع به نقش: «آرایش خسروی محمد محسن». بالای تمام ابیات را به قلم شنگرف خط کشیده‌اند.

جلد: تیماج مشکی یک لایه.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری کوچک. ۱۵ × ۲۱ سم. ۸۰ گ (با برگ اضافه پایان) ۱۵ س. (ثبت ۳۱۶۴۶)

۹۴۲

حاشية الشفاء

(فلسفه - عربی)

از: آقا حسین خوانساری (د: ۱۰۹۹ هـ).

حاشیه‌ای است بر الهیات شفا که محشی آن را به شاه سلیمان صفوی اهدا کرده است.

وی در آغاز حاشیه‌ای بر شفا نگاشت که محمد باقر سزواری در حاشیه‌اش بر شفا ایراداتی بر آن حاشیه وارد کرد و خوانساری نیز در پاسخ به وی حاشیه دیگری بر شفا نگاشت.

نسخه جای سخن، حاشیه اول خوانساری بر الهیات شفا است که فاقد دیباچه است.

نک: مجلس، ش ۱۲۱، ۱۷۸۲، ۱۷۸۳/۲، ۱۷۸۳، ۴۳۲۹؛

الشریعة الی استدراک الذریعة، ۱/ ۱۲۶-۱۲۷.

آغاز: بسملة الحمد لله فی ابتداء طلب موضوع الفلسفة الاولی اقحام لفظ الابتداء بناء على ان الفصل الثانی ايضاً فی ذلك الطلب...

انجام: ... لائنی قد ذکرته فی باب التمییز... و سلامه علی اشرف خلقه محمّد النبی... و ذریاته المنتجبین و سلّم تسلیماً کثیراً مبارکاً یا کریم یا کریم.

خط: نسخ. کاتب: محمّد بن علی بن عیثان احساوی قاری. تاریخ کتابت: ۱۱۸۲ هـ. مکان کتابت: قریه شاخور بحرین.

بر پشت برگ آغاز تملک شیخ احمد بن عیثان و شیخ احمد بن علی و نیز خطوط پراکنده کودکانه. دو برگ آغاز دارای وصالی است.

در هامش صفحه پایان خطوط پراکنده‌ای دیده می‌شود. بر دو جانب برگ اضافی پایان نیز یادداشت‌های پراکنده‌ای وجود دارد.

جلد: تیماج سیاه یک لایه.

کاغذ: فرنگی.

قطع: وزیری. ۱۶ × ۲۱ سم. ۱۰۴ گ. ۱۷ س.

(ثبت ۳۱۶۴۸)

۹۴۴

دیوان ناصر خسرو

(شعر-فارسی)

از: ناصر بن خسرو قبادیانی بلخی (د: ۴۸۱ هـ).

نک: منزوی، ۳/ ۲۵۵۹.

آغاز: بسمله

در بند مدارا کن و دربند میانرا

در بند مکن خیره طلب ملک دارا

انجام:

که از دست لب و دندان ایشان

به دندان دست و لب باید گزیدن

خط: نستعلیق. کاتب: علی حسینی تفرشی.

تاریخ کتابت: ۱۰ ربیع الاول ۱۲۳۳ هـ.

که به دستور عبدالله میرزا متخلص به دارا فرزند یازدهم فتح‌علی شاه نگاشته شده.

برگ آغاز دارای سرلوح مذهب و مرصع است. تمام صفحات دارای جدول به قلم زر و شنگرف

و لاجورد و دارای کمند به قلم شنگرف است. ذیل نسخه یادداشت منشیانه‌ای است که چنین می‌نویسد:

«در زمان سلطنت همایون... سلیمان حشمتی که به یمن تربیتش... بساتین شریعت غزا خرم و سیراب و از مکرمت سحاب معدلتش حدایق ملت بیضا-المنه لله- سرسبز و شاداب... فتح‌علی شاه قاجار... حسب المثال... ثمره شجره خلافت و شهریاری و بهین گوهر صدف سلطنت و تاجداری... اعنی شاهزاده اعظم و ملکزاده مکرّم عبدالله میرزا... این داعی بی بضاعت... بتسویّد این کتاب شریفه المضامین پرداخت.»

بر پشت برگ اضافی پایان یادداشتی است مورّخ ۱۲۸۲ هـ.

جلد: روغنی با ترنج و نیم ترنج منقش و آستر گل و بوته فرسوده (فقط یک طرف جلد موجود است).

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

۱۳/۵ × ۲۰/۵ سم. ۲۷۹ گ. ۱۷ س.

(ثبت ۳۱۶۴۹)

۹۴۵

جامع الاسرار

(عرفان-شیعی-فارسی)

و منبع الانوار

از: سیّد حیدر بن علی حسینی آملی (ز: ۷۸۷ هـ).

در علم توحید و اسرار انبیاء و اولیاء مطابق عرفان شیعی اثنی عشری.

مشمتمل بر مقدمه و سه «اصل» که هر اصل مشتمل بر چهار «قاعده» است.

این کتاب به انضمام رساله نقد التقود از همین مؤلف به تصحیح هانری کرین و عثمان یحیی به سال ۱۳۴۸ ش توسط انجمن ایران‌شناسی فرانسه در تهران به چاپ رسید و در سال ۱۳۶۸ نیز با تجدید نظر و ترجمه

جلد: تیماج یشمی با حاشیه منگنه. کاغذ فرنگی.
۱۴×۲۲/۵ سم. ۲۵۳ گ. ۲۰ س.
(ثبت ۳۱۶۵۰)

۹۴۶

عون اخوان الصفا (فلسفه - عربی)

علی فهم کتاب الشفاء = تلخیص الشفاء^۱

از: بهاء‌الدین محمد بن تاج‌الدین حسن اصفهانی
مشهور به فاضل هندی (۱۰۵۸-۱۱۳۷ هـ).

تلخیصی از شفا و نیز شرح بر آن است مشتمل بر سه
جمله: کتاب منطق، طبیعیات و الهیات که آن را در ۲۶
سالگی برابر سال ۱۰۸۴ هـ به پایان برد و به شاه سلیمان
صفوی بهادرخان اهدا کرد.

نسخه جای سخن، اصل خط مصنف و تنها مشتمل
بر بخش منطق از این کتاب است. نسخه دیگری از این
کتاب که پیش از این جزء کتابخانه مرحوم میرزا طاهر
تنکابنی بوده و بعدها به کتابخانه مجلس منتقل شده و
اینک به ش ۱۹۲۰ در این کتابخانه حفظ می‌شود
مشتمل است بر سه جمله یاد شده و تمام چیزی است که
از دست تألیف خارج شد. نسخه یاد شده به دست مؤلف
با نسخه اصل مقابله شده و گواهی مقابله در ذیل نسخه
به خط شارح وجود دارد و شاید به همین دلیل صاحب
ذریعه که از آن یاد می‌کند تمام آن را به خط مؤلف
پنداشته است. نسخه دیگر مشتمل بر طبیعی و الهی نیز
به شماره ۱۹۲۱ در کتابخانه مجلس موجود است و

۱. برگ اضافی آغاز نسخه ش ۱۹۲۰ مشتمل بر
یادداشت تملک مفصلی است از آقا میر ناصرالدین
احمد بن محمد بن روح‌الامین مختاری حسینی
مورخ ۱۱۲۲ هـ. وی از اعلام شیعه در ق ۱۲ هـ و
شاگرد بهاء‌الدین محمد اصفهانی است که در این
یادداشت به معرفی مکانت شرح و شارح می‌پردازد و
چون در نسخه‌شناسی فهرست ۵ فوت شده استدراک
گردید (طبقات اعلام الشیعه، ق ۱۲ هـ، ص ۴۵).

مقدمه‌های فرانسوی کتاب به فارسی توسط سید جواد
طباطبایی با همکاری انجمن یاد شده و انتشارات علمی
فرهنگی به چاپ مجدد رسید.
نک: ذریعه، ۳۸/۵.

آغاز: بسمله الحمد لله الذی کشف عن جماله
المطلق حجاب الجلال المسمی بالکثرة... اما بعد فائی لَمَا
فرغت من رساله منتخب التأویل... التمس منی جماعة...
أن اکتب لهم کتاباً جامعاً مشتملاً علی معظم اسرار الله...
انجام:

أدین بدين الحبّ أنى توجهت
و کایه ارسلت دینی و ایمانی
هذا آخر الوجه و آخر الكتاب و الحمد لله ربّ
العالمین.

خط: نسخ. کاتب: سید حسین حسینی ساوجی.

تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.

بر پشت برگ آغاز، یادداشتی است به قلم نسخ
زیبا متضمن نام کتاب و مؤلف. استدراک سقطات
در هامش برخی صفحات صورت گرفته. ص ۲۰
نسخه متضمن تعلیقه‌ای است از سیدحسینی
طباطبایی. عبارات نسخه در برخی صفحات
تقدیم و تأخیرهایی دارد که در هامش صفحات
بدان اشاره رفته است. گواهی بلوغ در حاشیه
صفحه پایان دیده می‌شود. عناوین به شنگرف.

کاتب در پایان می‌افزاید: «تمام شد در روز عید
نوروز. کتبه... چون نسخه که این رساله از او
استکتاب شد مغلوط بود و کاتب هم سواد درستی
نداشت لهذا این رساله بسیار مغلوط شده بود لکن
بعون الله تعالی و باطن عرفا اهتمام در مقابله و
تصحیح آن شده دور نیست که در صحت تالی تلوی
نسخه اصل باشد و الله اعلم بالصواب».

ذیل نسخه یادداشتی است به قلم نستعلیق
تحریری در باب آثار سید حیدر به نقل از
مجالس المؤمنین شوشتری.

سراج‌الدین محمد بن محمد اسفراینی شرحی بر المصباح ناصر بن عبدالسید مطرزی (د: ۶۱۰هـ) نگاشت به نام المفتاح سپس این شرح را خلاصه کرده الضوء نامید. این حاشیه^۱ شرحی است بر باب اول و دوم الضوء که شخصی به نام کلنجک بر سه باب دیگر الضوء شرح را کامل کرد.

نک: کشف الظنون، ۲ / ۱۰۷۹.

آغاز: بسمله قوله ای قول المصنف اما بعد حمد الله اما کلمه فيها ای مفهومها... فذهب ابن الحاجب و من تابعه الى الاول....

انجام: ...فارتفع بقولك خلاً ما يرفع الابهام عن احد طرفي النسبة تم شرح شرح الباب الثاني بحسن عناية الله خط: نستعليق تحریری. کاتب: مصطفی بن ابراهیم. تاریخ کتابت: ۱۰۶۴هـ. بر پشت برگ اضافی آغاز، یادداشتی است از محمود در کتاب‌شناسی نسخه.

بر پشت برگ آغاز شانزده بیت عربی است به اضافه تعلیقاتی در هامش. تمام صفحات به قلم شنگرف مجدول شده است. استدراک سقطات در هامش برخی صفحات انجام گرفته است. در هامش صفحات تعلیقاتی است با علامت‌های «لمحرره، مقالید، رحمه الله، سید علی، لمحررها محمود عفی عنه» و نیز تعلیقاتی به نقل از شرح عصام‌الدین بر کافیه، شرح مفصل، مطول، تحریر قوچق زاده علی افندی جامی، صحاح. بر پشت برگ اضافی پایان، یادداشت‌های عربی و ترکی و مشق خط نسخه دیده می‌شود. جلد: تیماج مشکى با حاشیه منگنه. کاغذ: فرنکی.

نسخه‌ای نیز مشتمل بر بخشی الهیات به شماره ۳۲۴ در کتابخانه آستان قدس نگهداری می‌شود.

نک: ذریعه، ۱۵ / ۳۶۱ و ۴ / ۴۲۳؛ مجلس، ش ۱۹۲۰ و ۱۹۲۱؛ آستان قدس، ۴ / ۱۳.

آغاز: بسمله الحمد لله مکحل بصائرنا بعیون الحکمه و اناسیها... اما بعد فبقول... لا یخفی من شرح الله صدره للایمان....

آغاز موجود: کان یقال الحيوان إما ناطق او اعجم ثم یقال الاعجم إما طائر او ماشی... ان نجعل التقسیم بحیث یشتمل کلا معینی النوع....

انجام: ...الفصل السادس فی بیان غلط الشاعر اعلم ان الشاعر لما كان محاكياً كان غلطه إما بالذات... و اذ قد بلغنا الغايه فی تلخیص فنون المنطق من الشفاء فلنقطع الکلام فيه حامدين لله علی جزیل نعمائه و جلیل آلائه و نتلوه. بتلخیص فنون الطبیعی و الالهی مستعینین به متوکلین علیه.

خط: نسخ. کاتب: بهاء‌الدین محمد بن تاج‌الدین حسن اصفهانی (مؤلف کتاب). تاریخ کتابت: ق ۱۱هـ.

نسخه از آغاز افتادگی دارد. استدراک سقطات و اصلاحات به خط مؤلف در هامش صفحات انجام گرفته است و برخی عبارات خط خورده است. عناوین به شنگرف.

جلد: تیماج عسلی.

کاغذ: اصفهانی آهارمهره.

۱۴ × ۵ / ۲۵ سم. ۳۰۲ گ. ۲۱ س.

(← تصویر) (ثبت ۳۱۶۵۱)

۹۴۷

أبکار الأفكار

(نحو - عربی)

= شرح شرح الافکار

از: عبداللطیف بن جلال‌الدین محمد قزوینی خطیب

دمشق معروف به قاضیچق.

۱. صاحب کشف الظنون از این کتاب با عنوان حاشیه یاد می‌کند ولی شارح تصریح می‌کند که این کتاب شرح است.

المسائل سیّد علی طباطبایی (د: ۱۲۳۴هـ) تا باب منضوحات البئر. صاحب جواهر و شیخ حسن کاشف الغطاء این کتاب را دیده و بر آن تقریظ نوشته و مقام علمی او را گواهی کرده‌اند. این تقریظ‌ها به خط ایشان در آغاز نسخه جای سخن، موجود است.

وی نوه دختری سیّد محمّد مجاهد طباطبایی است و از او با عنوان «جدی الطباطبایی» یاد می‌کند. از جمله اساتید او می‌توان صاحب فصول و صاحب جواهر را نام برد و از دیگر آثار وی حاشیه‌ای است بر فصول که صاحب ذریعه از آن یاد کرده است و در همین مجموعه اهدائی مشتمل بر چند جلد موجود است. برای شرح حال این خاندان به مقدمه همین جلد رجوع شود.

نک: الکرّام البررة، ۲/۶۴۷؛ ذریعه، ۶/۱۶۵.

آغاز: الطهارة و هی فی اللغة بمعنی النزهة و النظافة و فی اصطلاح الشرع و المتشرعه اسم للوضوء و الغسل... و خرج بهذا القید ما لا یكون... انجام: ... من التّص و یحتمل ضعيفاً اعتبارها بالاضافة الی الماء فتأمل.

خط: نسخ. کاتب: سیّد محمّد صادق حسینی سنگلجی (مؤلف کتاب). تاریخ کتابت: ق ۱۳هـ. پشت برگ اضافی آغاز، فهرست کتاب‌های شخصی نویسنده است به خط ایشان که نزد عالمانی با اسامی زیر به امانت داشته است: آخوند ملاً قاسم رشتی، آخوند ملاً باقر خراسانی، ملاً عباس مازندرانی، میرزاعلی همدانی، آقاخوند کرهرودی، ملاً باقر جندقی، ملاً علی نوری، آقامحمّد داماد، آخوند ملاً کهکی، آقا شیخ علی پسر مرحوم حاجی، ملاً هادی طالقانی، شیخ محمّد تقی دزفولی، ملاً حسن علی درّ جزینی.

صفحه ش ۳ تقریظ و اجازه صاحب جواهر به مؤلف و صفحه ش ۴ تقریظ و اجازه شیخ حسن

۱۲/۵ × ۱۹/۵ سم. ۱۷۱گ. ۲۱س.

(ثبت ۳۱۶۵۲)

۹۴۸

شرح اصول کافی (حدیث-فارسی)

از: ملاً محمّد صالح بن احمد مازندرانی (د: ۱۰۸۶هـ).

مشمول بر چهار مجلد.

نسخه جای سخن مشتمل بر بخشی از کتاب الحجّه اصول کافی است.

این شرح به تاریخ شوال ۱۳۸۴هـ با تعلیقات مرحوم شیخ ابوالحسن شعرانی و تصحیح علی اکبر غفاری در ۱۲ جزء و ۶ مجلد به چاپ رسیده است.

نک: ذریعه، ۱۳/۹۷.

آغاز موجود: و قبولهم و ما ذهب الیه قدمائهم من ان المراد بالامام فیہ صاحب الشوکه... .

انجام: ... ثم قوله و الله لیسألنهم يوم القیمة... دلّ ظاهراً علی ان من اصل له الامام ایضاً مسئول و هو بعید جدّاً و لا یبعد تخصیص السؤال بمن عداه و الله اعلم.

خط: نستعلیق تحریری. تاریخ کتابت: ق ۱۱هـ و از آغاز افتادگی دارد.

چند برگ ابتدای نسخه و صالی شده است. چهار برگ نانوخته به آغاز نسخه الصاق شده است.

جلد: تیماج زرد با ترنج و جدول.

کاغذ: اصفهانی.

۱۱/۵ × ۱۸ سم. ۱۹۸گ (با برگ‌های الحاقی) (ثبت ۳۱۶۵۳) ۱۵س.

۹۵۰

حاشیه ریاض المسائل (فقه-عربی)

از: سیّد محمّد صادق بن سیّد مهدی حسینی سنگلجی (د: ۱۳۰۰هـ).

شرح یا حاشیه‌ای است بر کتاب الطهارة ریاض

مرید حضرت مجدالدین محمد معصوم (د: ۱۰۷۰ هـ) مرید حضرت مجدّد الف ثانی...».

نک: مجلس، ش ۴۶۶ همین فهرست؛ منزوی، ۱۱ / ۹۸۱.

آغاز: بسمله لا احصى ثناءً عليك... خداوندا سپاس تو بر زبان نمی‌آوریم....
انجام:

چون لال توان بود دگر گر پس از این

لب بگشایی به نطق خاکت به دهن

خط: نستعلیق ممتاز. تاریخ کتابت: ق ۱۲ هـ.

برگ آغاز دارای سرلوح مذهّب و مرصّع است و حاشیه دو صفحه آغاز نسخه به سبک گل و بوته تذهیب و ترصیع شده است.

تمام صفحات به قلم زر و شنگرف و لاجورد مجدول و به قلم شنگرف دارای کمند است. خط کشی بین ابیات به قلم زر است. تمام برگ‌ها متن و حاشیه است. متن، دولت‌آبادی شیرینی رنگ و حاشیه اصفهانی است.

جلد: مخمل قرمز با شمشه و حواشی منگنه.

کاغذ: دولت‌آبادی و اصفهانی.

۱۴/۵ × ۲۴/۵ سم. ۷۴ گ. ۱۱ س.

(ثبت ۳۱۶۵۶)

۹۵۲

جامع التمثیل

(ادبیات - فارسی)

از: میرزا محمد علی حبل‌رودی (هول‌رودی) (ق ۱۱ هـ).

مجموعه‌ای است از امثال و حکم فارسی مشتمل بر ۲۸ باب به ترتیب الفبا.

مؤلف این کتاب را به سال ۱۰۴۵ هـ در حیدرآباد دکن به دستور سلطان عبداللّه قطب شاه نگاشته و به همو هدیه کرده است.

این کتاب مکرر در ایران به چاپ رسیده است.

کاشف الغطاء به مؤلف را دربر دارد.

صفحه ۵ مشتمل بر یادداشتی است از سید محمد صادق طباطبایی مورّخ ۱۵ رمضان ۱۳۴۸ هـ مطابق ۲۵ اسفند ۱۳۰۸ ش شامل توضیحاتی در باب کتاب و نویسنده و نیز درباره کتابخانه خانوادگی سنگلجی. وی در پایان اظهار امیدواری می‌کند که آن را به کتابخانه عمومی تبدیل کند.

وی فرزند سید محمد طباطبایی سنگلجی و رئیس مجلس شورای ملی در دوره ۱۴ بوده و در همین دوره مجموعه عظیم طباطبایی را به کتابخانه مجلس اهداء کرد.

برای ملاحظه تقریظات و یادداشت نامبرده به مقدمه همین مجلد مراجعه شود. در نسخه علائم اصلاح به قلم مصنف دیده می‌شود. بر پشت برگ اضافی پایان، نیز سیاهه کتاب‌های امانی مصنف دیده می‌شود.

جلد: تیماج قهوه‌ای فرسوده.

کاغذ: فرنگی.

۱۵/۵ × ۲۱/۵ سم. ۷۸ گ. ۲۳ س.

(ثبت ۳۱۶۵۵)

۹۵۱

لوايح

(عرفان - فارسی)

از: مولانا نورالدین عبدالرحمن جامی (د: ۸۹۸ هـ). مشتمل بر دیباجه و ۳۵ لایحه.

شیخ محمد فضل‌الله نقشبندی از صوفیان ق ۱۲ هـ تعلیقاتی بر لوايح دارد به عربی آمیخته به فارسی که در هامش نسخه جای سخن وجود دارد.

وی از مشایخ فرقه نقشبندی است و در نسخه خطی شجره‌نامه پیران نقشبند موجود در دانشگاه پنجاب به ش ۱۲/۸۳۰۵ سلسله طریقتی او را چنین آغاز می‌کند: «حضرت شیخ محمد فضل‌الله مرید حضرت سیف‌الدین

این حاشیه در هامش حکمة الاشراق به سال ۵۱۳۱۵ هـ در تهران به چاپ سنگی رسیده است.
 نک: ذریعه، ۶/۲۱؛ مشار عربی، ۲۸۰.
 آغاز: بسملة الحمد لله الذى انار بوجوب وجوده وجوه الممكنات... قول الشارح^(ره) دلالة اللفظ على المعنى الدلالة مطلقاً كون الشىء بحيث يعلم منه شىء آخر...
 انجام موجود: ... کمن يشاهد انواعاً من الاطعمه فاذا ذاق منها و اكل اطلع على.

خط: نستعلیق تحریری. نویساننده: ابوالقاسم بن محمد علی کاشانی. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.
 چهار برگ اضافی نانوشته به آغاز الحاق شده. بر پشت برگ آغاز، تملک ابوالقاسم بن محمد علی با مهر او دیده می‌شود. نسخه از پایان نانوشته باقی مانده است. تعلیقاتی در هامش صفحات با علامت‌های «ص م، منه» دیده می‌شود. استدراک سقطات در کنار برخی صفحات وجود دارد.

جلد: تیماج عسلی.

کاغذ: فرنگی.

قطع: وزیری. ۱۵×۲۱/۵ سم. ۳۲۱ گ. ۱۸ س.
 (ثبت ۳۱۶۵۸)

۹۵۴

الأسفار الأربعة

(فلسفه - عربی)

= الحكمة المتعالية

از: صدرالدین محمد ابراهیم شیرازی (د: ۱۰۵۰ هـ).
 نسخه‌ی جای سخن مشتمل بر سفر ثالث اسفار است در الهیات.
 آغاز: بسملة الحمد لله الذى انار بوجوب وجوده الكائنات... اما بعد فهذا شروع فى طور آخر من الحكمة...
 انجام موجود: ... فى كل واحد من الامكنة لاعلى وجه التقيد والتطبيق كما يقوله المشبهة و لا على وجه المباینة و الفراغ.

نک: ذریعه، ۵/۴۶؛ مجلس، ش ۱۳۱۶ سنا.

آغاز: بسملة سپاس بی حد و ستایش بی عدد بی مثلی را سزد که به ایماى دل گشای و لله المثل الاعلی...
 اما بعد این حقیر... که دست در عروة الوثقی جبل المتین زده....

انجام: ... چنانچه سهوی در نوشتن نیز واقع شده باشد آنرا نیز به کرم عمیم عفو فرمایند و فوق کل ذی علم علیهم.

خط: نستعلیق آمیخته به شکسته. کاتب: کریم بن رئیس شعبان علی‌آبادی. تاریخ کتابت: ۱۴ ذی الحجه ۱۲۴۵ هـ.

برگ اضافی آغاز مشتمل بر چند فقره دعا و تعویذ است. دو صفحه آغاز به قلم شنگرف و مشکى نوشته شده. عناوین به شنگرف.

در صدر صفحه پایان یادداشتی از محمد جعفر بن حاج حسین علی شیرازی است مورخ ۱۲۶۶ هـ و نقش چند مهر.

جلد: تیماج قهوه‌ای فرسوده.

کاغذ: فرنگی.

۱۴×۲۱/۵ سم. ۱۸۲ گ. ۱۴ س.
 (ثبت ۳۱۶۵۷)

۹۵۳

حاشیه شرح حکمة الاشراق

(فلسفه - عربی)

از: صدرالدین محمد بن ابراهیم شیرازی (د: ۱۰۵۰ هـ).

حاشیه‌ای است بر شرح قطب‌الدین محمود شیرازی (د: ۷۱۰ هـ) بر حکمة الاشراق شهاب‌الدین سهروردی (د: ۵۸۷ هـ).

نسخه جای سخن دارای دیباجه‌ای است که سایر نسخه‌های دیده شده از این حاشیه فاقد آن است و مأخوذ از دیباجه الهیات اسفار است و به نظر می‌رسد که کسی جز محشی آنرا افزوده باشد.

در هاشم صفحات تعلیقاتی با علامت‌های «منه، م ن، صدرالدین، ج ن م ح ص، مدّ ظلّه، مخ، فح، ح، احمد، سط مد ظلّه» و نیز تعلیقاتی به نقل از صحاح و شرح مواقف و شرح علامه حلی دیده می‌شود.
بر پشت برگ پایان فایده‌ای است در باب نقطه و خط به نقل شمس‌الدین محمد خفّری. برگ پایان وصالی شده است.
جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم ترنج.
کاغذ: اصفهانی.
۱۳×۲۱/۵ سم. ۲۷۴ گ. ۲۷ س.
(ثبت ۳۱۶۶۱)

۹۵۷

الاعجاز و الایجاز (ادبیات - عربی)
= **عجاز الایجاز**
از: شیخ ابومنصور عبدالملک بن محمد ثعالبی (د): (۴۳۰ هـ).
مشمول بر نصایح و حکمیات موجز اعم از نظم و نثر مشتمل بر ده باب.
این کتاب به سال ۱۸۹۷ م در مصر به چاپ رسیده است.
نک: کشف الظنون، ۱/ ۱۲۰؛ معجم المطبوعات، ۱/ ۶۵۷؛ دارالکتب، ۱۶/۳.
آغاز: بسمله قال العبد الفقیر... اما بعد حمد الله علی آلائه فانّ القاضی الاجل... فلا بدّ لی مع مودته الّتی تتصل مودتها...
انجام:
کالعین لاتبصر ما حولها
ولحظها یدرک ما یبعد
خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.
پشت برگ آغاز یادداشت ورود نسخه به کتابخانه است مورّخ ۱۲۵۵ هـ.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ و از پایان نانوشتنه باقی مانده است.
بر پشت برگ آغاز، یادداشتی است درباره حقیقت نزول ملائکه بر رسول خدا (ص) به نقل از شرح صحیفه سیّد علی خان مدنی.
بر پشت برگ اضافی پایان فایده‌ای است در حقیقت رویا به قلم محمد علی بن زین‌العابدین رضوی همدانی مورّخ ۱۲۶۳ هـ.
جلد: تیماج مشکی با ترنج و نیم ترنج و حاشیه منگنه.
کاغذ: فرنگی.
۱۵×۱۲ سم. ۱۸۱ گ. ۲۱ س. (ثبت ۳۱۶۵۹)

۹۵۶

شرح تجرید الکلام (کلام - عربی)
شارح: علاءالدین علی بن محمد قوشچی (د): (۸۷۹ هـ).
شرح مزجی مبسوطی است بر تجرید خواجه نصیرالدین طوسی که مؤلف آن را به نام ابوسعید گورکان نوشته است.
این شرح بارها به چاپ رسیده است.
نک: مشار عربی، ۵۴۴.
آغاز: بسمله اما بعد حمد واجب الوجود علی نعمائه و الصلوة علی سیّد انبیائه و علی اکرم اجنائه ای علی آله و اصحابه الذین هم موصوفون بزیادة الکرّم علی من عداهم من محبوبیه...
انجام: ... و اذا ظنّ طائفة انه لم یقم به الاخری اتم الکل بترکه.
خط: نسخ. تاریخ کتابت: ۲۰ ذی القعدة ۱۰۱۰ هـ.
دو طرف برگ اضافی آغاز، یادداشت‌های متفرقه‌ای وجود دارد. چند برگ از آغاز نسخه وصالی شده. تمام صفحات به قلم زر و شنگرف و سیاه مجدول شده است.

جلد: تیماج مشکى با حاشیه منگنه.

کاغذ: فرنگی.

قطع: وزیری کوچک. ۲۰/۵ × ۱۴/۵ سم.

۱۷ گ. ۱۷ س. (ثبت ۳۱۶۶۲)

به تاریخ ۱۳۱۸ ش به چاپ رسیده است.

نک: منزوی، ۲۵۳۵/۳؛ ذریعه، ۱۰۶۹/۹.

آغاز:

ستاره سجده برد طلعت منیر ترا

زمانه بوسه دهد پایۀ سریر ترا

انجام:

بهر جشنی که بنشینى سعادت همنشین بادت

به‌زاهى که بخرامى سلامت راهبر بادت

خط: نستعلیق. کاتب: محمد یوسف بن ابراهیم

آشتیانی قمی. تاریخ کتابت: ۱۲۵۰ هـ.

بر پشت برگ پایان بیتی است به قلم نستعلیق.

جلد: تیماج مشکى با ترنج و نیم ترنج و لچک

ضربى با حاشیه منگنه.

کاغذ: فرنگی.

۱۲ × ۱۹ سم. ۲۲۵ گ. ۱۷ س. (ثبت ۳۱۶۶۴)

۹۵۸

انیس العشاق

(نظم-فارسی)

از: حسام الشعراء ابوسعید میرزا محمد ابراهیم

مشرى خراسانى (د: ۱۳۰۵ هـ).

منظومه‌ای است مشتمل بر سرگذشت شاعر با

دوست نوجوان خود آمیخته به هزل. وی در دیباجه

مختصرى به شرح حال خود مى‌پردازد.

آغاز:

ای خوش آن عشقى که از روی نیاز

در حقیقت سر بر آورد از نیاز

منزل عشق حقیقى در دل است

دل که بی عشق است مشتى از گل است

انجام موجود:

رشوه گیرد هم از این و هم از آن

صلح بدهدشان میان مردمان

خط: نستعلیق تحریری. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.

این نسخه از پایان ناقص است و استدراک

سقطات به قلم متن در حاشیه صورت گرفته

است.

جلد: تیماج سبز.

کاغذ: فرنگی.

۱۱ × ۱۷/۵ سم. ۷۴ گ. ۱۳ س. (ثبت ۳۱۶۶۳)

۹۶۳

شرح الشافية = شرح النظام (صرف-عربی)

از: نظام‌الدین حسن بن محمد نیشابوری معروف به

اعرج (ق ۷-۸ هـ).

شرحی است بر شافیة ابن حاجب در صرف و خط.

این کتاب چندین بار به چاپ رسیده است.

نک: کشف الظنون، ۱۰۲/۲؛ مشار عربی، ۵۵۱.

آغاز: الحمدک اللهم على أن وفقتنى بصرف ربعان

الشباب فى اقتناء العلوم و الاداب ...

انجام: ... و ذلك لمجىء الامالة فيه و الی و علی

لقولهم اليك و عليك و حتى لكونه بمعنى الی... و لا

یحزّمنّا ثوابه اذا قبض فى اللحد المقام و یرحم الله عبداً

قال آمینا.

خط: نستعلیق. کاتب: مرتضى بن الحسين بن

طاهر. تاریخ کتابت: سوم جمادى الاولى

۱۱۲۶ هـ.

بر پشت برگ آغاز، یادداشتی است درباره

۹۵۹

دیوان امیر معزى

(شعر-فارسی)

از: ابو عبد الله محمد بن عبد الملك برهانی

نیشابوری (د: ۵۲۰ هـ).

این دیوان به کوشش مرحوم عباس اقبال آشتیانی

کتابت: غزه جمادی الثانی ۱۲۵۹ هـ.
بر پشت برگ آغاز، یادداشت تاریخ تولدی است
مورخ ۱۲۸۹ هـ و دیگری مورخ ۱۲۹۱ هـ.
۹ صفحه آغاز مشتمل بر فهرست عناوین کتاب
است. تمام صفحات دارای جدول به قلم زر و
لاجورد و مشکی و کمند به قلم زر و مشکی.
جلد: روغنی با جدول و کمند و نقش گل و بوته با
نقش نرگس درون.
کاغذ: فرنگی آهارمهره.
۱۲/۵ × ۲۲ سم. ۱۴۴ گ. ۲۰ س.
(ثبت ۳۱۶۶۹)

۹۶۵

حاشیه الشفاء

(فلسفه - عربی)

از: صدرالدین محمد بن ابراهیم شیرازی (د):
۱۰۵۰ هـ).

حاشیه است بر امور عامه شفای ابن سینا.
نک: مجلس، ش ۹۱۹.
آغاز موجود: و العدد الذی هو اکثره و هذه فإما أن
ینظر إليها من حیث هی هی ...
انجام: ... و عن اقسامها الاوله فیکون البحث عن
کل من الاربع جزءاً من اجزاء ذلك العلم فحینئذ ایضا
یکون النظر فی احوال العلل الغائیه افضلها.
خط: نستعلیق تحریری. تاریخ کتابت: شانزدهم
شوال ۱۰۷۳ هـ. مکان کتابت: مدرسه المعصومه
قم.

نسخه از آغاز افتادگی دارد. استدراک سقطات
در هامش صفحات صورت گرفته است.
تعلیقاتی با علامت «منه» از ملاً صدرا در
حواشی برخی صفحات دیده می‌شود.
بر پشت برگ پایان فائده‌ای است به نقل از برخی
آثار ملاً صدرا درباره حقیقت علم.
ص ۶۳۴ مشتمل بر دو حدیث یکی به نقل از

تقویت حافظه در اثر خواندن آیه شریفه: «لهم
دار السلام عند ربهم» و نیز تملک و مهر جعفر
حسینی طباطبایی. برگ آغاز و صالی شده است.
استدراک سقطات در حواشی صورت گرفته
است.
در هامش صفحات تعلیقاتی است با علامت «س
ب ج، آقا هادی» و نیز تعلیقاتی به نقل از شرح
جاربردی بر شافیه.
بر پشت برگ اضافی پایان، ابیات و
یادداشت‌های متفرقه‌ای دیده می‌شود.
جلد: تیماج عسلی.
کاغذ: فرنگی.

قطع: وزیری کوچک. ۱۵ × ۲۲ سم. ۱۶۹ گ.
(ثبت ۳۱۶۶۸) ۱۸ س.

۹۶۴

کلمات مکنونه

(عرفان - عربی - فارسی)

از: محمد محسن بن مرتضی فیض کاشانی (د):
۱۰۹۰ هـ).

در معارف دینی و کلمات عرفا به عربی و فارسی
مشتمل بر صد کلمه که نام هر فصل است.
وی به تاریخ ۱۰۵۷ هـ از تألیف پرداخت که ماده
تاریخ آن مطابق همان نام کتاب است.
این کتاب به سال ۱۲۹۶ هـ در ایران به چاپ سنگی
رسیده است.
نک: ذریعه، ۱۸ / ۱۲۰.

آغاز: بسملة الحمد لله الاول فی آخريته الاخر فی
اوليته... و بعد فیقول المعتصم بحبل الله... هذه کلمات
مکنونه....

انجام: ... و اتفق تاریخ التصنیف کلمات مکنونه و
ذلك بعد ماسمیت به و هو من غرایب حسن الاتفاق و
الحمد لله اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً.
خط: نسخ. کاتب: محمد جواد اماسی. تاریخ

تمام صفحات متن و حاشیه است و به قلم دوگانه
شنگرف مجدول گردیده است.
جلد: تیماج قرمز.
کاغذ: سمرقندی.
۱۵×۲۴/۵ سم. ۴۷ گ. ۱۲ س. (ثبت ۳۱۶۷۱)

۹۶۷

فهرس دول (تاریخ-ترکی)

از: عبدالرحمن رازی زاده منیب (ق ۱۱۲ هـ).
در تاریخ سلسله‌های پادشاهی جهان مشتمل بر ۸۵
طبقه که از پیشدادیان شروع و به پادشاهان آلمان ختم
می‌شود (عنوان در نسخه چنین است: ذکر ملوک آلمان
یعنی نمچه).

وی در بخش پادشاهان صفویه به انقراض این
دولت به دست افغان اشاره می‌کند.

مؤلف کتاب را به سلطان احمد خان بن سلطان
محمد خان غازی (د: ۱۱۴۹ هـ) و وزیر وی داماد ابراهیم
پاشا (مقتول ۱۸ ربیع الاول ۱۱۴۳ هـ) هدیه کرده است.
نک: معجم الانساب زامباور، ۲۳۹ و ۲۴۵.

آغاز: حمد و سپاس و شکر بی قیاس احد صمد، لم
یلد و لم یولد... حضرتلرینک درگاه اقدس و بارگاه
مقدس‌ترین و آخری درکه... اما بعد صاحبقران زمان...
حضرتلرینک وزیر اعظم صهر محترم و مکزملری...
انجام: ... دارملک مدینه بج هنوز طایفه سفوهه
متعرضه المیوب دیار الامانده مسندنشین حکومت مزبور
لر در قطع الله دابوهم.

خط: نسخ شیوه ترکی. تاریخ کتابت: ق ۱۱۲ هـ.
بر پشت برگ اضافه آغاز و برگ آغاز، تملک
محمدعارف دیده می‌شود.

نه صفحه آغاز مشتمل بر فهرس کتاب است که
به قلم زر مجدول شده است. برگ آغاز و ص ۴۴
و ۱۳۵ دارای سرلوح و کتیبه مذهب و مرصع
است. تمام صفحات به قلم زر و مشکی مجدول

حضرت امیر و دیگر به نقل از امام صادق (ع) و
پشت همان صفحه سیاهه نسخه‌هایی است که
صاحب نسخه نزد طلاب به امانت داشته است
برخی از آنها: محمدمقیم لاهیجانی، محمدفاضل
اردستانی، میرزا علاءالدین، آخوند صادق‌ای
گیلانی، ملا محمدعلی مازندرانی، محمدتقی
گیلانی، کربلائی محمدقاسم گیلانی، آقا معصوم
وروجردی، ملا عبدالرزاق اردستانی.

جلد: تیماج قرمز.

کاغذ: اصفهانی.

۱۲/۵×۱۹ سم. ۳۱۸ گ. ۲۳ س.

(ثبت ۳۱۶۷۰)

۹۶۶

حرز الامانی و وجه التهنانی (تجوید-عربی)
= القصیده الشاطبیه

از: شیخ ابو محمد قاسم شاطبی (د: ۵۹۰ هـ).
قصیده‌ای است مشتمل بر ۱۱۷۳ بیت در قرآانات
سبع مشهور به قصیده شاطبیه.

نک: کشف الظنون، ۱/ ۶۴۶؛ مجلس، ش ۶۵، ۳۸۷۲،
۱۲۰۲۹، ۱۲۰۳۹/۱، ۱۲۱۴۶، ۱۲۱۴۸/۲،
۱۲۱۸۲/۲، ۱۲۶۵۵/۱، ۵۲۹/۶ سنه.

آغاز موجود:

و هذا اذا ما قبله متحرك

مبین و بعد الکاف میم تخللاً

انجام موجود:

و بعد صلوة ثم سلامه

علی سید الخلق الرضی متخللاً

خط: نسخ و نستعلیق تحریری. تاریخ کتابت:

ق ۱۱۰ هـ.

نسخه از آغاز و انجام افتادگی دارد. حواشی
صفحات پر است از تعلیقاتی به سبک چلیپا در
توضیح ابیات گویا به نقل از شروح.

گردیده است.

در هامش ص ۱۶۰ تعلیقه‌ای است به ترکی به همان قلم متن با امضای محمد تائب.

جلد: جبر پسته‌ای با حاشیه تیماجی مذهب. کاغذ: فرنگی.

۱۲/۵ × ۲۰/۵ سم. ۹۲ گ. ۱۹ س.

(ثبت ۳۱۷۶۲)

۹۶۹

جمهرة الامثال

(امثال - عربی)

از: ابوهلال حسن بن عبدالله عسکری نحوی (د):

۳۹۵ هـ).

مجموعه امثال عربی و تفسیر آنها است که بر طبق حروف الفبا مرتب شده است.

این کتاب به سال ۱۳۰۷ هـ به اهتمام میرزاملک الکتاب شیرازی در بمبئی و به سال ۱۳۱۰ هـ در مطبعة الخیریه در هامش مجمع الامثال میدانی به چاپ رسیده است.

نک: معجم المطبوعات، ۲/ ۱۳۲۸؛ کشف الظنون، ۱/

۶۰۶.

آغاز: بسمله احمد الله حمد الشاکرین و اشهد بوحدانیه شهادة العارفين... فقال جل ثناؤه یا ایها الناس ضرب مثل فاستمعوا له...

انجام: ... قال طرفه و هم ایسار لقمن اذا اغلت

الشتوة ابدأ الجزر

انجامه: تم کتاب الامثال نسل الله الانتفاع به بحمد الله و منه و الصلوة علی نبیه محمد و آله و سلامه و فرغ من کتبه عبدالمسلمین علی بن جعفر فی شهر ربیع الاول سنه احدى و خمس مائه... الحمد لله... للحکیم الاجل السید الخطیر مکرم بن عبدالعزیز بن الحسین الطیب ادام الله سعادتہ و ابقی جماله.

خط: نسخ کهن. کاتب: علی بن جعفر. تاریخ

کتابت: ربیع الاول ۵۰۹ هـ. آنرا برای سید مکرم

بن عبدالعزیز بن حسین طیب نگاشته است.

بر پشت اولین برگ اضافی آغاز به قلم نسخ کهن و به غلط این نسخه مجمع الامثال معرفی شده است و نیز تملک قاسم بن مصطفی و تملک‌های دیگری که به علت وصالی ناخوانا شده.

ص ۱ و ۲ و ۳ مشتمل بر فهرست امثالی است که با الف شروع می‌شود به قلم نسخ کهن.

بر پشت برگ آغاز نیز به غلط چنین آمده: «مجمع الامثال میدانی».

بر همان صفحه این یادداشت دیده می‌شود: «به عرض می‌رساند که: درین چند روز دو سه اوراق کهنه خرید و این کهنه اوراق در آن میان بود اگر بخاطر اشرف خوش آمد ملاحظه فرمایند و الا در طاقچه بگذارند تا حقیر بشراف خدمت برسد ظلکم ممدود» و مهری با سجع: «ابراهیم بن عبدالله الموسوی» و نیز یادداشتی از محمد تقی بن رفیع الدین غفاری کاشانی مورخ دهم ربیع الثانی ۱۰۳۹ هـ.

چند برگ اضافی آغاز صحافی شده است. در هامش صفحه پایان گواهی بلوغ مقابله‌ای است با این عبارت: «بلغت المقابله بنسخه مرقوة علی ابی محمد الاعرابی و فیها مواضع تحتاج الی اصلاحها...».

ذیل همان صفحه سجع مهر سید محمد صادق طباطبایی و سجع مهر یاد شده دیده می‌شود.

بر پشت برگ پایان، بلوغ قرائتی است با قلم نسخ کهن به امضای محمد بن محمود بن حمزه و نیز یادداشتی به نثر و نظم در باب اختیارات ایام.

جلد: تیماج عسلی رنگ.

کاغذ: خان بالغ.

قطع: وزیری. ۱۷ × ۲۱ سم. ۱۶۴ گ. ۲۲ س.

(← تصویر) (ثبت ۳۱۶۷۴)

۹۷۰

- تحقیق الفوائد** (بلاغت - عربی)
= شرح الفوائد الغیائیة
 از: شمس‌الدین محمد بن بهاء‌الدین یوسف کرمانی (د: ۷۸۶هـ).
 شرحی است بر الفوائد الغیائیة^۱ قاضی عضدالدین عبدالرحمن ایجی (د: ۷۵۶هـ) که تلخیصی است از جلد سوم مفتاح العلوم سکاکی. ایجی این کتاب را به نام غیاث‌الدین محمد بن رشید همدانی وزیر سلطان خدابنده نوشته است.
 شارح از شاگردان قاضی عضدایجی است و تصریح می‌کند که فوائد غیائیة را نزد مصنف قرائت کرده است. قابل توجه اینکه نسخه‌ای به نام الفوائد الغیائیة به ش ۱۷۸۹ در فهرست ملک معرفی شده و فهرست‌نویس آن را همین تلخیص مفتاح العلوم می‌داند ولی نسخه دیده شد و کتاب دیگری است از قاضی عضد که موضوع آن علم کلام است و تحقیق بیشتری می‌طلبد.
 نک: کشف الظنون، ۲ / ۱۲۹۹، مفتاح السعادة، ۱ / ۲۱۲؛ ملک، ۵ / ۳۶۵؛ الدرر الکامنه، ۵ / ۷۷.
 آغاز موجود: و هو السيد الشجاع و امتثالاً له عطف علی قوله: حین امر بتلخیص مستودعاته و تجربیدها عن فضفاض عبارته المنممة...
 انجام موجود: ... فالجبل من تحت الفوارس ینحبط المزوجة ان یزواج بین مجیثین فی الشرط.
 خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۰هـ.
 از آغاز و انجام افتادگی دارد. در هامش صفحات تعلیقاتی با علامت «ه» و «۲» و غیره وجود دارد.
 متن به شنگرف و شرح به قلم سیاه است.
 جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم‌ترنج و لچک.
 کاغذ: سمرقندی.
 قطع: وزیری. ۱۵ × ۲۳ سم. ۸۲ گ. ۱۹ س.
 (ثبت ۳۱۶۷۵)
- المطوّل** (بلاغت - عربی)
= شرح تلخیص المفتاح
 از: سعدالدین مسعود بن عمر تفتازانی (د: ۷۹۲هـ).
 شرح تلخیص المفتاح جلال‌الدین محمد بن عبدالرحمن قزوینی (د: ۷۳۹هـ).
 نک: کشف الظنون، ۱ / ۴۷۳.
 آغاز: بسمله الحمد لله الذی الهمنا حقائق المعانی و دقائق البیان... فان احق الفضائل بالتقدیم...
 انجام: ... و كان الافتتاح يوم الاثنين من رمضان الواقع فی سنة اثنين و اربعین و سبعمائه بمحرسة خوارزم... و الصلوة علی خیر البریة و اصحابه ذوی النفوس الزکیة.
 خط: نستعلیق. کاتب: شیخ علی بن حصارى.
 تاریخ کتابت: دوشنبه ۲۸ شهر ... ۸۲۹هـ.
 بر پشت برگ اضافی آغاز، تملک و مهر الحقیق الشهیر بسلامی‌زاده و نیز سید ابراهیم البسابکری مورخ ۱۲۴۹هـ در قسطنطنیه و نیز ابیاتی از جامی و محمد علی بیطریق دیده می‌شود
 بر طرف دیگر همان برگ ابیات و یادداشت‌های متفرقه‌ای است از جمله تملک محمد محسن بن سید حسن صامت حسینی.
 بر پشت برگ آغاز، تملک شیخ محمد بن حسن
۱. شایان ذکر اینکه شرح دیگری بر الفوائد الغیائیة از محمد بن سلیمان بن حسن قزوینی به ش ۳۰۶۰ در همین کتابخانه موجود است که در فهرست ۱۰/۲ / ۵۷۴ به عنوان الفوائد الغیائیة معرفی شده و بدین وسیله تصحیح می‌گردد.
 در منابع موجود نامی از این شرح و شارح دیده نشد جز اینکه نسخه کاملی از آن به ش ۵۰۹ در کتابخانه کوپریلی استانبول نگهداری می‌شود. در حواشی آن نسخه تعلیقاتی به نقل از شرح شمس‌الدین کرمانی بر فوائد غیائیة و شرح علامه قطب‌الدین شیرازی و میر سید شریف بر مفتاح العلوم دیده می‌شود.

بن شعبان و نیز تملک محمد علی بن علی اکبر و یادداشت‌های پراکنده از جمله خط کاتب که گوید:

«ابتدأت کتابته و قرائته فی غرة ربيع الاول سنة سبع و عشرين و ثمانمائه اللهم يسر علی اتمامها علی سبیل التحقیق...».

برگ آغاز دارای سرلوح مذهب و مرصع است و تمام صفحات به قلم زر و مشکي مجدول گردیده است.

در هامش صفحات تعلیقات متفرقه از شروح و حواشی مطول دیده می‌شود.

ص ۴۲۲ مشتمل بر یک نقش اسلیمی است با زمینه سنگرفی.

جلد: تیماج قرمز.

کاغذ: سمرقندی.

قطع: وزیری. ۱۵/۵ × ۲۳/۵ سم. ۲۱۳ گ. (ثبت ۳۱۶۷۷)

۹۷۳

منطق ابن رشد

(منطق - عربی)

= تلخیص منطق ارسطو

از: ابوالولید محمد بن احمد معروف به ابن رشد اندلسی (۵۲۰-۵۹۵هـ).

تلخیصی است از منطق ارسطو با شرح آن.

وی ترجمه عبارات ارسطو را با «قال» آغاز می‌کند و پس از آن به شرح می‌پردازد. نسخه جای سخن سه بخش از کتاب را دربر دارد: ۱. معانی. ۲. عبارات. ۳. قیاس.

نک: مجلس، ش ۱۹۷۸؛ دانشگاه، ۳/۲۷؛ ابن رشد، تألیف ماجد فخری، ص ۱۲-۱۳.

آغاز: بسملة الغرض فی هذا القول تلخیص المعانی التي تضمّنها كتب ارسطو فی صناعة المنطق....

انجام موجود: ... و الممكن من مقدمات ممکنه فاما

المقاییس التي تأتلف.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱هـ.

بر پشت برگ اضافی آغاز، تملک عبدالوهاب بن صفی‌الدین محمد حسنی قمی مورخ ۱۱۵۱هـ با نقش مهر او. بر پشت برگ آغاز، تملک همو با مهرش دیده می‌شود.

عناوین به سنگرف. حاشیه دو برگ آغاز و صالی شده است. نسخه از انجام افتادگی دارد. تعلیقاتی با علامت «۵ و ۱۲» در حواشی دیده می‌شود. ذیل صفحه پایان و صالی شده است.

جلد: تیماج قرمز.

کاغذ: اصفهانی.

۱۲/۵ × ۱۹/۵ سم. ۱۰۶ گ. ۱۷ س.

(ثبت ۳۱۶۷۸)

۹۷۴

دیوان الشریف الرضی

(شعر - عربی)

از: سید ابوالحسن، محمد بن الحسین شریف رضی (د: ۳۵۹هـ).

این دیوان چندین بار به چاپ رسیده است از جمله به سال ۱۴۰۶هـ به مناسبت هزاره سید رضی جزء انتشارات وزارت ارشاد اسلامی در دو جلد به چاپ رسیده. نسخه جای سخن مشتمل بر جزء چهارم دیوان است.

نک: ذریعه، ۹/۳۷۲.

آغاز: قافیة الزاء و قال یرثی الحسین بن علی علیهما السلام فی یوم عاشوراء صاحب بذوی بغداد و آنسنی

تقلبی فی ظهور الخیل و العیر

انجام موجود:

فلا یعدنک الله من متفرد

رأی الموت انساً فاستراح...

ادامه زیر و صالی رفته است.

نقش مهر «عبداله‌الراجی حاجی آقا» یک برگ از پایان نسخه الحاقی است که ظاهراً متعلق به کتابی است به نام «السدة».

جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج.

کاغذ: ضحیم نخودی.

۱۷/۵ × ۲۸/۵ سم. ۴۸۴ گ. ۲۳ س.

(ثبت ۳۱۶۸۱)

۹۷۸

الدرة الفاخرة
فی کشف علوم الآخرة

(اعتقادات - عربی)

از: امام ابو حامد محمد بن محمد غزالی (د):

۵۰۵ هـ.

در احوال مرگ و حالات مؤمن و کافر بعد از مرگ و چگونگی عوالم بعد از مرگ بر اساس آیات و روایات و اقوال بزرگان.

این کتاب چندین بار به چاپ رسیده است.

نک: کشف الظنون، ۱/ ۷۴۲؛ معجم المطبوعات، ۲/ ۱۴۱۲.

آغاز: بسملة الحمد لله الذى خص نفسه بالدوام و حکم على من سواه بالانصرام... اما بعد فان الله تعالى يقول كل نفس ذائقة الموت....

انجام: ... ولا يلتفت الى البدع الطارئة على الشريعة... فنسأل الله العصمة و التوفيق و هو حسينا و نعم الوكيل... و الحمد لله وحده و صلواته على خير خلقه محمد النبى الامى و على آله و اصحابه و سلم تسليماً كثيراً كثيراً برحمتك يا ارحم الراحمين.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۰ هـ.

چند برگ از نسخه نونویس است. بر برگ اضافی آغاز سه بیت عربی است و پشت برگ آغاز عنوان کتاب به خط نسخ و یک تعمیه وجود دارد.

در هامش صفحات استدراک سقطات و تعلیقات

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱-۱۰ هـ.

بر پشت برگ آغاز، تملک بن آقایی بیک و بروجردی خارطی و نام نسخه به قلم نسخ دیده می‌شود.

دو برگ آغاز و یک برگ پایان نسخه وصالی شده است. در اکثر برگ‌ها آثار رطوبت دیده می‌شود.

جلد: تیماج مشکى.

کاغذ: اصفهانی.

۱۲ × ۱۸/۵ سم. ۱۶۸ گ. ۱۴ س.

(ثبت ۳۱۶۷۹)

۹۷۶

کنز اللغة

(لغت - عربی - فارسی)

از: محمد بن عبدالخالق بن معروف (ق ۹ هـ).

فرهنگ عربی به فارسی است و مؤلف آن را به اسم سلطان محمد کیا از سلاطین گیلان در ق ۹ هـ هدیه کرده است.

نک: ذریعه، ۱۸/ ۱۶۴.

آغاز: (پارگی) حمد و سپاس نثار بارگاه آن حضرت متکلمی که زبان اصناف آدمیان را کلید گنج خانه سخن گردانید.

انجام:

هزاران درود و هزاران سلام

ز ما بر محمد و آله تمام

خط: نسخ. تاریخ کتابت: سلخ رمضان ۹۸۴ هـ.

گویا اواخر نسخه نونویس تر از باقی باشد و این تاریخ گویا از بخش پایانی نسخه پیش از نونویس شدن نقل شده باشد.

صفحه آغاز دارای یک کتیبه مرصع است و بر پشت آن برگه‌ای چسبانده شده است. دو صفحه آغاز دارای جدول به قلم سه گانه زر و لاجورد و مشکى است. ذیل صفحه پایان یادداشتی است با

مختصری دیده می‌شود. آثار کرم‌خوردگی در اکثر صفحات دیده می‌شود. برگ‌های اضافی پایان مشتمل بر احادیثی است در باب زیارت اهل قبور. برگ اضافی پایان مشتمل بر یک تعمیه پزشکی در باب عطر دماغ و پشت همان برگ فائده‌ای است به نقل از شیخ بهائی و دیگر معنائی با اسم یوسف. چند برگ انجام وصالی شده است.

جلد: تیماج قرمز با عطف دامن و آستر تیماجی لیمویی.

کاغذ: اصفهانی.

۱۰×۱۴/۵ سم. ۱۰۲ گ. ۱۱ س.

(ثبت ۳۱۶۸۳)

۹۷۹

تحفة شاهیه

(اعتقادات - فارسی)

= رساله در امامت (صغیر)

از: قاضی علاءالدین عبدالخالق شریف، معروف به قاضی زاده کرهرودی (ق ۱۱ هـ).

در اثبات امامت امیرمؤمنان علی (ع) و دفاع از تشیع.

بخش اساسی کتاب، مناظرات مؤلف است با قاضی زاده ماوراءالنهری در مجلس شاه عباس صفوی که در حضور ایلچیان ممالک انجام گرفته است و از جمله مخاطبین مؤلف در این مجلس احمد آقا چراغ اوغلی از تبعه عثمانی و ایلچی قندهار است.

مؤلف به امر پادشاه صفوی مناظرات یاد شده را به انضمام ابواب دیگر مشتمل بر مقدمه، دو قاعده و خاتمه نگاشت:

مقدمه: در بیان معنی و مقصود از لفظ امام و بیان احتیاج به وجود وی.

قاعده اول: مشتمل بر سه منهج:

منهج اول: در بیان آنکه فرقه ناجیه عبارت از شیعه

اثنی عشریه است لا غیر.

منهج دوم: در ذکر آیات و روایات صریحه الدلالة بر خلافت بی واسطه شاه ولایت و آن مشتمل است بر دو لمعه:

لمعه اول: در بیان آیات داله بر مقصد.

لمعه دوم: در ذکر روایات مصححه در این باب.

منهج سوم: در ذکر امامت حضرات ائمه طاهرین (ع). قاعده ثانیة: مباحثات واقع بین مؤلف و قاضی زاده ماوراءالنهری در مجلس شاه عباس صفوی مشتمل بر دو فصل.

خاتمه: در نسخه جای سخن، مشتمل بر مجملی از عقاید امامیه و در نسخ دیگر مشتمل بر تلخیصی از کل کتاب است در دو «اشارت».

مؤلف در این رساله کراراً به رساله بزرگش در امامت احاله می‌کند. کتاب دیگری در همین موضوع از مؤلف با عناوین: رساله امامت و نیز کحل الجواهر در کتابخانه ملک موجود است که شاید همان رساله بزرگ مؤلف باشد.

صاحب ذریعه به نقل از آیه الله مرعشی کتابی را با آغاز کتاب جای سخن به نام السراج المنیر به قاضی زاده رومی نسبت و احتمال خلط در این باره می‌دهد و نیز گوید شاید همان رساله بزرگ مؤلف باشد.

در ص ۱۲۰ نسخه جای سخن بیتنی از قاضی علائی کرهرودی نقل شده است که موفق به شناخت این شاعر هم‌نام مؤلف نگشتیم.

نک: ذریعه، ۲/ ۳۲۸ و ۱۲/ ۱۶۲؛ ملک، ۸/ ۲۴۸ و ۲/ ۳۵.

آغاز: بسمله

کس نامه اسرار جلی ننویسد

تا بر سر او هوالعلی ننویسد

کی دست قضا خامه نهد بر نامه

تا نادعلی سینجلی ننویسد

طلیعه صباح ستایش بی آیش پرتوانگیز فضای دلکشای

احدی ...

انجام: ... امید که خالصاً لله تعالی و ذکر يوم المعاد
مرقوم حسن اعتقاد گشته در رشته خلوص نیت و صفای
طوبیت منتظم باد بالنبی و آله الامجاد.

خط: نستعلیق. کاتب: عبدالقادر بن محمد حسین
سمنانی. تاریخ کتابت: رمضان ۱۰۶۲ هـ.

بر پشت برگ آغاز تملکی است در مشهد مقدس
مورخ ۱۱۶۱ هـ و تاریخ تولدی مورخ ۱۱۵۴ هـ و
نیز ابیات متفرقه و نقش مهرهای: «العبد محمد
علی، سلام علی ابراهیم و عبده الراجی
عبدالغنی».

حاشیه برگ آغاز آسیب دیده است. محل نوشتن
عناوین نانوشته باقی مانده.

در صدر صفحه پایان، تملک تقی‌الدین رضوی
خادم دیده می‌شود.

جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم ترنج.
کاغذ: اصفهانی.

۱۲/۵/۱۸ سم. ۲۹۶ گ. ۱۳ س.

(ثبت ۳۱۶۸۴)

۹۸۰

المطوّل

(بلاغت - عربی)

= شرح تلخیص المفتاح

از: سعدالدین مسعود بن عمر تفتازانی (د: ۷۹۲ هـ).
شرحی است بر تلخیص المفتاح جلال‌الدین محمد
بن عبدالرحمن قزوینی (د: ۷۳۹ هـ).

نک: کشف الظنون، ۱/ ۴۷۳؛ مجلس، ش ۹۷۲، همین
فهرست.

آغاز: بسمله الحمد لله الذی الهمنا حقائک المعانی و
دقائق البیان... فان احق الفضائل بالتقديم...

انجام: ... و كان الافتتاح يوم الاثنين من رمضان
الواقع في سنة اثنين و اربعين و سبعمائه بمحروسة
خوارزم... و الصلوة على خير البریه و اصحابه ذوی النفوس

الزکیة.

خط: نستعلیق. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.

بر پشت برگ آغاز یادداشت‌های متفرقه‌ای است
از جمله ادعیه پیش از قرائت و نسخه مشهور به
حافظ الصحة جهت تقویت باه و نیز نسخه فلونیا
از عمادالدین محمود طبیب.

تعلیقات متفرقه با علامت‌های زیر در هامش
صفحات موجود است: «چلبی، تاج، ۱۲، ع ب د،
مولانا زاده، خطائی، شواهد، م ی، منه، قاسم،
اطول، ه، محمد مسیح».

جلد: تیماج عسلی.

کاغذ: اصفهانی.

قطع: وزیری. ۱۷×۲۶ سم. ۲۷۳ گ. ۱۹ س.

(ثبت ۳۱۶۸۵)

۹۸۱

اوضح المسالك

(نحو - عربی)

الی الفیة ابن مالک = توضیح المسالك

از: جمال‌الدین عبدالله بن یوسف معروف به ابن
هشام شرح است بر الفیه ابن مالک (د: ۶۷۲ هـ).

این کتاب چندین بار به چاپ رسیده است از جمله
به سال ۱۸۳۳ م در کلکته.

نک: کشف الظنون، ۱/ ۱۵۴؛ معجم المطبوعات، ۱/
۲۷۴.

آغاز: بسمله الحمد لله رب العالمین و الصلوة و
السلام الاثمان والاكملان... اما بعد حمد الله مستحق
الحمد و ملهمه و منشیء الخلق...

انجام: ... کقولہ الحمد لله العلی الاجلل الواسع
الفضل الوهوب المجزل.

خط: نسخ. کاتب: ابراهیم بن عبدالوهاب

احسائی. تاریخ کتابت: چهارشنبه دوازدهم
شعبان ۱۰۸۷ هـ.

بر پشت برگ الحاقی آغاز، این یادداشت دیده

حسابی نطنزی، مولانا موحدالدین فهمی، میرزا علی اکبر تشبیهی، مولانا کمال‌الدین حاتمی، مولانا مظفرالدین حسرتی، مولانا رضائی، مولانا شجاع کور، قاضی نورالدین اصفهانی، مولانا ملک قمی، میر یوسف والهی، مولانا علی نقی کمره‌ای، مولانا نفیس‌الدین شأنی، مولانا رشکی همدانی، مولانا شرف‌الدین غیرتی، مولانا عرفی، قاسم بیک حالتی، مولانا سحابی استرآبادی، خواجه محمد میرک صالحی، مولانا محمدظهوری ترشیزی، مولانا محمد اقدسی، محمدهاشم مردمی، مولانا نسبتی، مولانا صبوچی هروی، مولانا محمدامین، ذوقی تونی، سید محمد جامه باف مشهدی، شیخ رباعی، مولانا مخلصی سبزواری، شیخ عبدالسلام بحرانی، چلبی بیک تبریزی».

نیمی از خاتمه خلاصه الاشعار از اصل اول تا هفتم به ش ۳۳۴ در همین کتابخانه موجود است و تتمه آن به قلم کاتب همان نسخه متعلق به شاعر معاصر ادیب برومند است که میکروفیلم آن در کتابخانه مجلس موجود است. دو بخش «کاشان» و «اصفهان» این کتاب در سال ۱۳۸۶ ه.ش جزء انتشارات میراث مکتوب به چاپ رسیده.

نک: تاریخ تذکره‌های فارسی، مجلس، ش ۲۴۴ سنه، ۲۷۲ فیروز، ۲۸۲ فیروز، ۳۳۴، ۴۵۴۹، ۵۰۳۴. آغاز موجود:

و آن نظم مدح نکته‌شناسی بود که او از بهر نکته‌دان دل و کف، بحر و کان کند انجام:

بقا طفیلی خوان تو باد تا به ابد
چو عمر منزلت را مباد بیم زوال
تمت الانتخابات من جمله خاتمة کتاب خلاصه الاشعار... فی بلدة المؤمنین کاشان حماها الله تعالی عن آفات الزمان و تغیر الدوران بحق محمد و آله المعصومین. خط: نستعلیق. کاتب: تقی‌الدین محمد بن شرف‌الدین علی حسینی (همان مؤلف کتاب).

می‌شود: «من السيد ابی القاسم الرشتی وفقه الله لدى الاثیم عبدالرحیم الشوشتری امانة». بر پشت برگ آغاز یادداشت‌های متفرقه دیده می‌شود. صدر صفحه آغاز مشتمل بر تعلیقه‌ای است در باب معنی «عزّه».

در حواشی ص ۴ و ۵ تعلیقاتی است به نقل از شرح بهاء‌الدین حسینی مختاری بر صمدیه. در هامش برخی صفحات تعلیقات مختصری وجود دارد.

بر پشت برگ پایان نیز چند بیت پراکنده دیده می‌شود.

جلد: تیماج تریاکی فرسوده با ترنج و نیم ترنج. کاغذ: اصفهانی.

۱۸ × ۱۱/۵ سم. ۱۶۰ گ (با برگ‌های الحاقی). ۱۵ س. (ثبت ۳۱۶۸۶)

۹۸۲

خلاصه الاشعار و زبدة الافکار (تذکره-فارسی) = منتخب خاتمه

از: سید تقی‌الدین محمد بن شرف‌الدین علی حسینی کاشانی (ق ۱۱ ه.ش).

از مفصل‌ترین تذکره‌های شعر فارسی است مشتمل بر مقدمه و چهار رکن و خاتمه.

خاتمه کتاب مشتمل است بر دوازده اصل در شرح حال شاعران معاصر مؤلف. نسخه جای سخن، انتخاب نامنظمی است از خاتمه یاد شده که به دست مؤلف صورت گرفته است. تاریخ این انتخاب بنا به تصریح در پایان نسخه ۱۴ جمادی الاخری ۱۰۰۱ ه.ش است.

مؤلف در پایان می‌افزاید: «تمت الانتخابات من جمله خاتمة کتاب خلاصه الاشعار و زبدة الافکار علی يد مؤلفه و مصنّفه و منتخبه... تقی‌الدین محمد...».

در نسخه شرح حال شاعران زیر وجود دارد: «محتشم کاشانی، مولانا سحابی نطنزی، میرزا

نک: کشف الظنون، ۲ / ۱۵۴۳ و ۱۵۴۵؛ معجم المؤلفین، ۶ / ۱۰۸.

آغاز: بسمله الحمد لله قاشع غمام الغموم و قاصع همام الهموم... و بعد فان لباب الالباب فی علم الاعراب لایخفی علی ذوی الالباب انه کثیر الفوائد جسیم العوائد....

انجام: ... فانه لایقصد الوقف و انما عرض له ما اوجب قطع کلامه من النسیان (کاتب افزاید) تم الکتاب بعون الله الملك العلام الغفور الشکور الذی لیس بظلام.

خط: نسخ شیوه ترکی. تاریخ کتابت: ق ۹۹.

بر پشت برگ اضافی آغاز، جدول اعداد سیاق و تملک محمد طرنوتی است مورخ ۱۰۸۹ هـ که کتاب را از استادش حاجی مصطفی افندی خریداری کرده است و نیز تملک احمد بن عثمان الارزن الرومی مورخ رمضان ۱۱۱۷ هـ.

بر طرف دیگر همان برگ یادداشتی است در باب علم به نقل از مالک و ذیل همان یادداشتی است به ترکی درباره شیخ ابو حسن خراسانی و یادداشت‌های متفرقه دیگر. بر پشت برگ الحاقی پیش از آغاز، تملک ابراهیم بن حسن القاسغر مافی با مهر او و همچنین تملک عبدالباقی بن جلال‌الدین حسینی لواسانی مورخ رجب ۱۲۹۵ هـ و ذیل همان نیز تملک او است مورخ ۱۲۹۷ هـ، با سجع مهرش.

بر پشت برگ آغاز، تعلیقات مفصلی است منقول از خلاصه الافکار که از دیگر شروح لب الالباب است و شارح آن «قوبل بابا ثلوع» (د: ۷۶۸ هـ) است در هامش تعلیقاتی است با علامت‌های: «جمال‌الدین آقسرائی، شهاب‌الدین، شرح رضی، بابا، خلاصه الافکار، اقلید، م ح ر، س، شرح مفصل، حسن پاشا، قاضی زوزنی، العالی، شرح المفتاح للسید»، قابل ذکر اینکه از شروح لب الالباب که در هامش نسخه بدان اشاره شده

تاریخ کتابت: ۱۴ جمادی الاخری ۱۰۰۱ هـ. محل کتابت: کاشان.

نسخه از آغاز افتادگی دارد. استدراک سقطات در هامش به قلم متن صورت گرفته است. ذیل نسخه ابیاتی است در مدح یک سفینه که نویسنده آن را به خط خود تحت عنوان «لواحد من القدماء» با این آغاز آورده است.

درین سفینه نگه کن به چشم معنی بین که رشک لعبت مانی و صورت چین است جلد: تیماج مشکوی.

کاغذ: سمرقندی.

۱۱/۵ × ۱۹ سم. ۲۵۹ گ. ۲۰ س.

(← تصویر) (ثبت ۳۱۶۸۷)

۹۸۴

شرح لبّ الالباب فی علم الاعراب (نحو-عربی)
از: سید جمال‌الدین عبداللّه بن محمد حسینی نیشابوری معروف به نقره‌کار (د: ۷۷۶ هـ).

شرح مزجی مفصلی است بر «لبّ الالباب فی علم الاعراب» تاج‌الدین محمد اسفراینی (د: ۶۸۴ هـ). چنانچه از دیباجه شارح بر می‌آید اولین شرحی است که بر لبّ الالباب نگاشته شده است. وی این شرح را به فخرالدین ابوطالب علوی وزیر وقت اهداء کرده است و نسب وی را چنین ثبت کرده:

«فخرالدین ابوطالب بن علی بن محمد بن محمد بن ابی طالب بن علی بن ابی‌الشریف بن ابی‌الفضل بن احمد بن عیسی بن محمد بن محمد بن الحسین بن عیسی بن محمد بن علی بن الامام جعفر بن محمد بن علی بن الحسین بن امیرالمؤمنین علی بن ابی‌طالب(ع)».

لازم به ذکر است که تاج‌الدین اسفراینی کتاب دیگری به نام اللباب فی علم النحو دارد که همین نقره‌کار شرحی به نام العباب فی شرح اللباب بر آن نگاشته و نباید با شرح جای سخن مشتبه شود.

اوزان به قلم سید محمد طباطبایی سنگلجی.
 عناوین به سنگرف.
 جلد: تیماج مشکی با جدول مذهب و عطف و
 حاشیه تیماجی قرمز و مذهب.
 کاغذ: فرنگی کهنه.
 ۱۲/۵ × ۱۹ سم. ۴۳۱ گ. ۲۴ س.
 (ثبت ۳۱۶۹۱)

۹۸۷

بحر الغرائب
فی خواص الاسماء الحسنی
 (علوم غریبه - فارسی)
 از: شیخ محمد بن محمد بن ابی سعید هروی فارسی
 (ق ۵۹).
 در خواص اسماء حسنی.

وی این کتاب را به درخواست استادش مولانا
 شمس‌الدین محمد اسفراینی نگاشت و آن را به امیر
 علیشیر نوایی اهدا کرد.
 نک: ذریعه، ۳/ ۴۲.
 آغاز موجود: العترة الطاهرة سید امیر حسینی و
 سلطان الاولیاء و قدوة العرفاء... ابوسعید بن ابوالخیر
 خراسانی....

انجام موجود: ... و از حضرت امیرالمؤمنین علیه
 السلام منقول است و واضح این مرتب آن حضرت است و
 آن حضرت نود و نه نام باری تعالی را در این.
 خط: نستعلیق تحریری. تاریخ کتابت: ق ۱۳ ه.
 نسخه از آغاز افتادگی دارد و از انجام نانوشته
 باقی مانده است.
 ۱۶۸ مشتمل بر حرزی است خارج از کتاب.
 چند برگ نانوشته به آغاز و انجام نسخه الحاق
 شده است.
 جلد: تیماج زرد یک لایه.

۱. کذا.

است، شرح شهاب‌الدین است که در کشف الظنون
 نامی از آن نیامده است.
 ذیل صفحه پایان مهری است با سجع «عبدالرزاق
 بن جلال‌الدین الحسینی».
 ص ۲۷۱ نسخه مشتمل بر دو نامه به زبان ترکی
 است خطاب به «افندی کامین کامیات».
 ص ۲۷۲ و ۲۷۳ شامل فوائدی است در انواع
 حروف شرط. ص ۲۷۸ شامل یادداشت‌های
 پراکنده‌ای است از جمله تملک مصطفی بن
 حوچه المشتهر برادر اکل مورخ ۵۸۶ ه.
 جلد: روکش کاغذی.
 کاغذ: ترکی بغدادی.
 قطع: رحلی کوچک. ۱۸ × ۲۷/۵ سم. ۱۴۴ گ.
 (ثبت ۳۱۶۸۹). ص ۲۱.

۹۸۶

تحفة المؤمنین
= تحفة حکیم مؤمن
 (پزشکی - فارسی)
 از: امیر محمد مؤمن بن محمد زمان حسینی
 تنکابنی (ق ۱۱ ه).
 نک: ذریعه، ۳/ ۴۰۲.
 آغاز: سبحانک اللهم یا قدوس و یا طیب النفس...
 شکر شیرینی حیات، حکیمی را جل شأنه...
 انجام: ... ریسمان بر روی اشجار نصب کنند طیوری
 که بر آن نشینند پای بست گردند. قد تم بحمد الله...
 خط: نستعلیق. کاتب: محمد جعفر بن میرزا علی
 اکبر. تاریخ کتابت: چهارشنبه هشتم جمادی
 الاولى ۱۱۷۶ ه.
 برگ آغاز دارای سرلوح مذهب و مرصع به نقش
 گل و بوته. حاشیه صفحه اول و دوم با نقش گل و
 بوته تذهیب شده است. مابین سطور صفحه اول
 و دوم به شیوه دندان‌ه موشی مزین شده است.
 ص ۷۵۸ مشتمل بر یادداشت‌هایی است در باب

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

از: ۱۳ × ۲۰ سم. ۱۰۷ گ. ۱۶ س. (ثبت ۳۱۶۹۲)

۹۹۰

ذخیره خوارزمشاهی (پزشکی - فارسی)

از: سید زین‌الدین اسماعیل جرجانی (د: ۵۳۵ یا ۵۳۱ هـ).

صاحب ذریعه این کتاب را مشتمل بر ده جزء می‌داند ولی حاج خلیفه آن را منقسم بر دوازده بخش دانسته است که گویا ناشی از اختلاف در تقسیم‌بندی باشد.

نسخه جای سخن، مشتمل است بر بخش نخست از کتاب دوم، کتاب سوم، چهارم و پنجم ذخیره.

نسخه‌های ش ۱۲۹ و ۱۳۴۶ در این مجموعه (طباطبایی) نسخ دیگری از ذخیره است.

نک: ذریعه، ۱۰/۱۰؛ پزشکی، ۲۰۵.

کتاب دوم:

آغاز: باب نخستین اندر تن درستی و بیماری اجناس آن، بیاید دانست که تن درستی مطلق آن است که مزاج هر اندامی از اندامها....

انجام: ... قسطا بن لوقا گوید من دیدم مردی را کی بشتاب برخاست تا نعلین اندر پوشد بزودی یکپای نعلین اندر پوشید و فرو برد تا دیگر پای راست کند اندرین فرو بردن بیفتاد و بمرد و الله اعلم بالصواب.

کتاب سوم:

آغاز: بسمله کتاب سیوم از ذخیره اندر تدبیر نگاه داشتن تن درستی و این کتاب چهارده گفتار است....

انجام (بخش نخستین): ... و سوزش روده‌ها و مثانه و در دسر را کی از گرمی باشد زایل کند ان شاء الله تعالی و الحمد لله رب العالمین... سپری شد نخستین بخش از کتاب ذخیره خوارزمشاهی بعد از این بخش دوم باشد از کتاب سیوم و الله اعلم بالصواب.

کتاب چهارم:

آغاز: بسمله گفتار نخستین، اندر شناختن و بیرون آوردن کی هر بیماری کدام بیماری است و این گفتار سه باب است....

انجام: ... و اگر علامت‌های بد، نه اندر چنین وقتها که یاد کرده آمده پدید آید حکم باید کرد که بخواهد مرد نص کل من علیها فان و یبقی وجه ربک ذوالجلال والاکرام تمام شد کتاب چهارم اندر... از جمله کتاب ذخیره خوارزم شاهی و تمامی این کتاب، بخش علمی از کتاب ذخیره خوارزمشاهی تمام شد بحمد الله...

کتاب پنجم:

آغاز: بسمله گفتار نخستین اندر آنک تب چیست و چند نوع است و چگونه پدید آید. باب نخستین اندر آنک تب چیست تب حرارتی غریب است که اندر دل برافروزد و به میانجی روح و خون اندر رگها بگذرد....

انجام: ... چون قرص گل و گل انگبین و غیر آن سبب نکس شود و الله اعلم و هو خیر الحاکمین تمام شد کتاب پنجم از ذخیره خوارزم شاهی بحمد الله.

خط: نسخ عالی. تاریخ کتابت: ق ۷۷.

پیش از آغاز هر بخش، فهرست کامل مطالب به قلم مشکی و شنگرف نوشته شده هر کدام از ص ۳۹۴ و ۳۹۵ مشتمل بر تصویری آدمی است که مواضع فصد و حجامت در نقاط مختلف بدن را مشخص کرده است.

ذیل بخش نخست از کتاب سوم (ص ۲۴۰) چند سطر است از فهرست بخش دوم از کتاب سوم ذخیره که بر آن قلم کشیده‌اند. ذیل صفحه پایان تجویز پزشکی است با تعیین میزان مفردات آن. دو برگ پایان وصال شده است.

جلد: تیماج قرمز.

کاغذ: سمرقندی.

قطع: وزیری. ۱۸/۵ × ۲۱ سم. ۲۰۳ گ. ۲۷ س.

(← تصویر) (ثبت ۳۱۶۹۵)

دعاء کمیل

خط: نسخ ممتاز. کاتب: احمد شاملو مشهدی.
تاریخ کتابت: ۱۲۴۹ هـ.

برگ آغاز دارای سرلوح مذهب و مرصع است
تمام صفحات به قلم زر و لاجورد و مشکی
مجدول است و دارای کمند به قلم مشکی است.
مابین سطور به شیوه دندان‌ه موشی تذهیب شده و
تمام صفحات، متن و حاشیه است.
جلد: تیماج مشکی با شمشه و حواشی زرکوب.
کاغذ: فرنگی.

۲۱×۱۴ سم. ۱۶ گ. ۹ س. (ثبت ۳۱۶۹۶)

است تأمل برانگیز است زیرا مسلماً میر عماد پیش از
این تاریخ به سال ۱۰۲۴ یا ۱۰۲۷ هـ کشته شده است.
نک: احوال و آثار خوشنویسان از مرحوم دکتر
بیانی، ۵۱۸.

قطع: رحلی. ۲۳/۵×۳۳/۵ سم.
تمام صفحات متن و حاشیه است و مجدول به
قلم اکلیل زرد و بنفش و مشکی و دارای کمند به
قلم اکلیل قرمز و زرد و مشکی است.
قطعه ش ۳۴ یک قطعه عکس از دوره قاجار
است که گویا همان رضا قلی بن محمد تفرشی
است.

جلد: مخملی قرمز.

(← تصویر) (ثبت ۳۱۶۹۷)

۹۹۲

مرقع خطوط

(فارسی)

تعداد ۳۳ قطعه نستعلیق و شکسته است که ۲۶ قطعه
آن به رقم رضاقلی بن محمدعلی تفرشی ملقب به
منصور علی نعمة اللّٰهی است، مورخ بیشتر ۱۳۱۷ هـ.
به شرح حال وی دست نیافتیم جز اینکه از قطعه
ش ۹ چنین بر می‌آید که از شاگردان میرزا رضا کلهر
است.

از کل ۲۶ قطعه نامبرده ۲۰ عدد به قلم نستعلیق و ۵
شکسته نستعلیق و یک نستعلیق آمیخته به شکسته
است.

وی دارای رقم‌های متفاوتی در ذیل قطعات است:
منصور علی تفرشی، رضاقلی، رضا قلی بن علی
تفرشی، منصور علی، رضا قلی منصور علی، منصور
علی نعمة اللّٰهی، رضا قلی منصور علی نعمة اللّٰهی.

قطعه شماره ۷ به قلم شکسته از خط درویش
عبدالمجید نقل شده است و قطعه ش ۹ به نقل از خط
میرزا رضای کلهر است.

۸ قطعه دیگر به رقم میرعماد قزوینی است که باید
تقلیدی از خط او باشد و ظاهراً به قلم همان منصور علی
نعمة اللّٰهی است. تاریخ یکی از این رقم‌ها که ۱۰۳۲ هـ

۹۹۳

**المغنی فی شرح الموجز
= الشرح السدید**

(طب - عربی)

از: سیدالدین کازرونی (زنده در سال ۷۴۵ هـ).
شرح مزجی است بر موجز القانون علاءالدین علی
بن ابی‌الحزم قرشی معروف به ابن نفیس (د: ۶۸۷ هـ) که
بر پایه شروح متعدد نوشته شده است.
شایان توجه اینکه حاجی خلیفه در جمله شروح
موجز بعد از ذکر شرح سدید، المغنی را به عنوان شرح
دیگری بر موجز نام می‌برد که همین شرح سدید است.
این شرح به سال ۱۲۴۹ هـ در کلکته به چاپ رسیده
است.

نسخه جای سخن از فنّ ثانی تا پایان کتاب را در بر
دارد.

نک: کشف‌الظنون، ۲/ ۹۰؛ مجلس، ش ۵۲۶، ۲۸۴۴،
۶۰۵۶، ۶۰۸۴؛ معجم المطبوعات، ۲/ ۱۵۳۹.

آغاز: بسملة الفن الثانی مشتمل علی جملتین
الاولی فی احکام الادویه ...

انجام: ... فاذا بال الدم فقد امن الفرع من الماء هذا.

اقول و انا سدید الکازرونی هذا آخر شرح الموجز.

خط: تعلیق. تاریخ کتابت: ۷۷۹هـ.

برگ اضافی آغاز نسخه مشتمل بر چند نسخه طبی در دو طرف است. دو برگ آغاز نسخه وصال شده و بر پشت برگ آغاز، یادداشت‌های پراکنده‌ای دیده می‌شود. تعلیقات و استدراک سقظات در هامش صفحات وجود دارد. عناوین به قلم نسخ و شنگرف در هامش صفحات. در ذیل نسخه یک دستور پزشکی است به زبان ترکی و در صدر آن چنین آمده: «ترجمه کلام رازی».

چند برگ الحاقی پایان مشتمل است بر چندین نسخه پزشکی به نقل از منابع به یک قلم. جلد: تیماج مشکلی با ترنج و نیم ترنج. کاغذ: سمرقندی.

قطع: وزیری. ۱۷ × ۲۴/۵ سم. ۱۹۳ گ (با احتساب برگ‌های الحاقی). ۲۹ س.

(ثبت ۳۱۶۹۸)

۹۹۵

مطارح الانظار = التقریرات (اصول فقه - عربی)

از: میرزا ابوالقاسم بن محمد کلانتر تهرانی (د: ۱۲۹۲هـ).

تقریرات خارج اصول شیخ انصاری (د: ۱۲۸۱هـ) است.

نسخه جای سخن مشتمل بر این ابواب از مطارح الانظار است: ادله عقلیه، اصل برائت، تقلید میّت، تقلید اعلم، تعادل و تراجیح. بخشی از مباحث الفاظ این کتاب به چاپ نرسیده است و بخش‌های این نسخه تاکنون به چاپ رسیده است.

نک: ذریعه، ۴/ ۳۶۹ و ۱۶/ ۲۸۲ و ۲۱/ ۱۳۶؛ مجلس، ش ۱/ ۱۱۱۶ ط، ۱/ ۱۱۷۱ ط، ۷۴۴۶، ۷۴۴۷، ۷۶۱۳/۱.

«الأدلة العقلية»:

آغاز: القول فی الادلة العقلية و يتم الكلام فيه فی طی اصول تحديد عرف الدليل العقلي بأنه حكم عقلي يتوصل به الى حكم شرعي... و يرد على التعريف... انجام: ... يحكم حكماً ظنياً... نحو حكم العقل فی ساير الادلة العقلية الظنية كالاستقراء مثلاً.

«اصل البراءة»:

آغاز: ثم انه ينبغي أن يعلم أن المرجع عند الشك للمكلف ينحصر في الاصول الاربعة... انجام: ... فهو يفتيه بفسادها و قد عرفت أن الكلام معه في مبني هذه.

«تقليد الميّت»:

آغاز: هدايه، اختلفت كلمات ارباب النقل في اشتراط الحيوة للمفتي فالمعروف بين اصحابنا الاشتراط... انجام: ... و كذلك نيهنا في بعض مباحث الظن فراجع.

«تقليد الأعلم»:

آغاز: هدايه، اختلف الاحياء في العلم و الفضيلة فمع علم المقلد بالاختلاف...

انجام: ... فاللازم هو الرجوع الى من هو اعلم من غيره فالاعلم فان ذلك مقتضى الادلة السابقة. هذا آخر ما اردنا ايراده في هذه المسألة المهمة على ما افاده الاستاد... مد الله ظلال وجوده على رؤس ارباب العلم و العمل بحق محمد و آله.

«التعادل و التراجيح»:

آغاز: القول في التعادل و التراجيح و هو من احوال التعارض و بذلك ستعلم دخول المبحث... انجام: ... فيكون ملحقاً بالعامي فيجب عليه التقليد او يحتاط و ذلك امر ظاهر في الغاية لا حاجة الى اطالة الكلام فيه اطال الله اعمارنا و وفقنا لصرها فيما يرضيه و يجنب عما يسخطه بحق محمد و آله الاطهار الامجاد هذا آخر ما افاده الاستاد المحقق نور الله شمس سماء تحقيقه و اكمل بدر فلك تدقيقه.

چند برگ از آغاز و انجام نسخه وصالی شده است.
جلد: تیماج مشکی.
کاغذ: سمرقندی.
قطع: وزیری ۱۵/۵ × ۲۰ سم. ۱۲۱ گ. ۲۱ س.
(ثبت ۳۱۷۰۱)

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.
چند برگ نانوشته به آغاز و انجام نسخه الحاق شده است.
جلد: تیماج قرمز.
کاغذ: فرنگی.
قطع: وزیری. ۱۵ × ۲۲ سم. ۲۵۴ گ. ۱۷ س.
(ثبت ۳۱۷۰۰)

۹۹۷

حاشیة المطوّل

(بلاغت - عربی)
از: میر سید شریف علی بن محمد گرگانی (د):
(۸۱۶ هـ).
نک: مجلس، ش ۸۷۶ همین فهرست.
آغاز: بسملة الحمد لله... اما بعد فهذه حواش علی الشرح المشهور لتلخیص المفتاح کنت قد قیدتها علیه مجملہ حال ما قرأه علی بعض احبتی....
انجام: ... قوله و مثل الرقطاء و الرقطة سواد یشوبها نقط بیاض یقال دجاجة رقطاء و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المأب تم الكتاب بعون الملك الوهاب.
خط: نستعلیق تحریری. کاتب: محمد جعفر بن ابی القاسم حسینی استرآبادی مورّخ ۱۰۷۲ در اصفهان.
بر پشت برگ آغاز، تملک کاتب است مورّخ ۱۰۷۲ هـ و نیز یادداشتی به نقل از صحایف الاعمال و دو تملک که پاک شده است.
در هامش صفحات تعلیقاتی با علامات ذیل دیده می‌شود:
«م ل، ع، ه، م ن، مولانا احمد، شیخ ابوالقاسم، خواجه ره، چلبی، مولانا حامد، باوردی، خطائی، شیخ الاسلام، حاشیه مطالع، م ق...».
استدراک سقطات نیز در حواشی دیده می‌شود.
جلد: تیماج جگری با عطف زرد.
کاغذ: اصفهانی.

۹۹۶

الایضاح فی المعانی و البیان

(بلاغت - عربی)
از: جلال‌الدین محمد بن عبدالرحمن قزوینی معروف به خطیب دمشق (د: ۷۳۹ هـ).
وی این کتاب را به ترتیب تلخیص المفتاح نگاشته و در حقیقت به منزله شرحی بر همان کتاب است.
این کتاب در هامش مختصر تفتازانی به سال ۱۳۱۷ هـ در بلاق به چاپ رسیده است.
نک: کشف الظنون، ۱/ ۲۱۰؛ معجم المطبوعات، ۲/ ۱۵۰۹.
آغاز: بسملة الحمد لله رب العالمین اما بعد فهذا کتابی فی علم البلاغة و توابعها... و جعلته علی ترتیب مختصری... سَمَّیْتَهُ «تلخیص المفتاح»... لیکون كالشرح له....
انجام: ... علی احسن وجوه البلاغة و اکملها یشهر ذلك بالتأمل فیها مع التذکر لما تقدم من الاصول و الله الموفق و المعین.
خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۸ هـ.
برگ الحاقی آغاز مشتمل بر روایات و اورادی است مورّخ ۱۲۸۹ هـ.
تعلیقاتی به نقل از تفتازانی، و صحاح و شارح مفتاح در هامش صفحات دیده می‌شود.
استدراک سقطات و بدل نسخه‌ها در حواشی وجود دارد.

از: ۹/۵ × ۱۸/۵ سم. ۱۶۰ گ. ۱۹ س. (ثبت ۹۹)

۹۹۸

حلّ مشکلات الاشارات
= شرح الاشارات
(فلسفه - عربی)

از: خواجه نصیرالدین محمد بن محمد طوسی (د): ۶۷۲ هـ.

در شرح الاشارات و التنبیها ابن سینا. این کتاب بارها به چاپ رسیده است.

نک: ذریعه، ۷/ ۷۵، ۱۳/ ۹۱.

آغاز: بسمله الحمد لله الذی وفقنا لافتتاح المقال بتحمیده... فکما انّ اکمل المعارف و اجلّها شأناً و اصدق العلوم و احکمها تبياناً....

انجام: ... و انا اتوقع ممن يقع اليه کتابی هذا أن يصلح ما يعثر عليه من الخلل و الفساد بعد أن ينظر فيه بعين الرضا و تتجنب طریق العناد و الله ولی السداد و الرشاد و منه المبدء و اليه المعاد.

انجامه: فرغ المصنّف... من تحريره فى اواسط صفر عام اربع و اربعين و ستمائه و الكاتب من تعليقه فى ذى الحجة حجة اثنين و تسعين و ثمانمائه و الحمد لله... و السلام على سيّد الكل و آله الكرام.

خط: نسخ ممتاز. تاريخ كتابت: ذى الحجة ۸۹۲ هـ.

صفحة آغاز دارای کتیبه مرصّع و مذهب است که نام کتاب به قلم نستعلیق و سفیداب در آن نوشته شده.

ذیل صفحه پایان دو گواهی عرض دیده می شود یکی مورّخ ۳۰ جمادى الاخر ۹۱۰ هـ و دیگری مورّخ ۲۲ ربیع الاخر ۹۲۰ هـ و مهر چهارگوش ناخوانا «گویا تیموری».

صفحه ش ۲۴۱ نیز دارای کتیبه مذهب و مرصّع است. استدراک سقطات در حواشی صورت گرفته است.

جلد: تیماج قرمز.

کاغذ: دولت آبادی.

۱۵ × ۷/۵ سم. ۴۳۶ گ. ۲۳ س. (ثبت ۳۱۷۰۳)

۱۰۰۰

حاشیه الفوائد الضیائیة
(نحو - عربی)

از: عبدالغفور لاری (د): ۹۱۲ هـ.

حاشیه ای است با عناوین «قوله - قوله» بر الفوائد الضیائیة عبدالرحمن جامی بنا به گفته حاج خلیفه محشی تا نیمه این کتاب را تحشیه کرده است.

نک: کشف الظنون، ۲/ ۱۳۷۲؛ مجلس، ش ۷۱۹۲.

آغاز: بسمله قوله «الحمد» مصدر المعلوم و اللام للجنس او الاستغراق ای کل حمد من الازل الى الابد من ایّ حامدٍ کان....

انجام: ... و هی لایحصل الا بتقدير البناء لانه اذا اعرب منع الصرف فلم یکسر.

خط: نیمی نسخ و نیمی به قلم نستعلیق تحریری.

تاریخ کتابت: ۹۲۸ هـ.

بر پشت برگ آغاز، یادداشتی است به قلم نسخ گویا منقول از یکی از حواشی یا شروح کافیه.

برگ آغاز وصالی شده است. ذیل نسخه سجع مهر «المذنب ابراهیم الرضوی» دیده می شود. بر پشت برگ پایان، یادداشت های پراکنده ای است از جمله تولد محمد باقر مورّخ نهصد و سی و دو.

جلد: تیماج قرمز.

کاغذ: اصفهانی.

۱۸ × ۱۳ سم. ۱۶۴ گ. ۱۷ و ۱۹ س.

(ثبت ۳۱۷۰۵)

۱۰۰۱

کلمات مکنونه
(عرفان - عربی - فارسی)

از: محمد محسن بن مرتضی، فیض کاشانی (د):

۱۰۹۰ هـ.

نک: مجلس، ش ۹۶۴ همین فهرست، ۱۷۲۱/۴، ۳۸۲۷/۲ ط، ۹۳۳/۹

خط: نستعلیق. کاتب: عبدالله بن حسن کهکی ساوجی. تاریخ کتابت: محرم ۱۲۷۹ هـ. در هامش برخی صفحات تعلیقاتی با امضای منه و منه طاب ثراه وجود دارد. در حاشیه ص ۱۰۱ یادداشت نسبتاً مفصلی است با علامت «من بعض الفضلاء طاب ثراه». جلد: تیماج عسلی رنگ یک لایه. کاغذ: فرنگی آهارمهره.

۱۴/۵ × ۲۱ سم. ۸۶ گ. ۱۸ س. (ثبت ۳۱۷۰۶)

۱۲۸۶ هـ.

کاتب در پایان نسخه گوید: «نقلت من نسخة کاتبه علی بن شعیر الشهیر بالطعم و والده بن الطعم و والده محمد بن الطعم الشافعی». عناوین به سنگرف و لاجورد و سبز. جلد: تیماج نیلی با حاشیه و شمشیه مذهب. کاغذ: فرنگی آهارمهره. قطع: وزیری. ۱۷ × ۲۶ سم. ۲۳۵ گ. ۲۸ س. (ثبت ۳۱۷۰۷)

۱۰۰۴

مختصر المعانی

(بلاغت - عربی)

از: سعدالدین مسعود بن عمر تفتازانی (د: ۷۹۲ هـ). در شرح تلخیص المفتاح خطیب قزوینی. نک: کشف الظنون، ۲ / ۴۷۴. آغاز: بسمله نعمدک یا من شرح صدورنا لتلخیص البیان فی ابضاح المعانی... اما بعد فبقول العبد... قد شرحت فیما مضی تلخیص المفتاح.... انجام: ... و ان کلاً من السور بالنسبة الی المعنی الذی یتضمنه مشتمل علی لطف الفاتحه و علی حسن الخاتمه ختم الله لنا بالحسنی... بحق النبی و آله العلی اجمعین. خط: نسخ. کاتب: عبدالغنی بن بابا بن ایوب. تاریخ کتابت: ۹۷۷ هـ. ذیل نسخه یادداشت کاتب است در توصیف کتاب مختصر المعانی در حاشیه صفحه پایان ابیاتی است به عربی تحت عبارت: «رأی الاصمعی مکتوباً علی حجر بطریق البادیه». بر پشت برگ پایان، یادداشت‌های متفرقه‌ای است از جمله یادداشتی در تاریخ تألیفات تفتازانی. چند برگ پایان وصالی شده است. برگ الحاقی آغاز مشتمل بر روایتی است به نقل از طاووس یمانی.

۱۰۰۲

الاتقان فی علوم القرآن (علوم قرآنی - عربی)

از: جلال‌الدین عبدالرحمن بن ابی بکر سیوطی (د: ۹۱۱ هـ).

وی این کتاب را بر پایه «البرهان فی علوم القرآن» زرکشی و به ترتیب همان کتاب نوشته است. سیوطی در دیباجه الاتقان گوید که این کتاب را مقدمه تفسیرش مجمع البحرین و مطلع البدرین که شروع در تألیف آن کرده است - قرار داده است. حاج خلیفه در اینکه این تفسیر به پایان رسیده یا نه اظهار بی‌اطلاعی می‌کند. این کتاب بارها به چاپ رسیده و اخیراً توسط آقای دکتر مهدوی دامغانی به فارسی ترجمه شده و طی انتشارات امیرکبیر به چاپ رسیده است. نک: کشف الظنون، ۲ / ۱۵۹۹؛ مشار عربی، ۱۵ مجلس، ش ۵۳.

آغاز: بسمله الحمد لله الذی انزل علی عبده الکتاب تبصرة لاولی الالباب و اودعه من فنون الحکمه و بعد فان العلم بحر زخار لا یدرک له قرار.... انجام: ... فهو الجواد الذی لا یخیب من امله و لا یخذل من انقطع عن سواه امله. خط: نسخ ممتاز. تاریخ کتابت: ربیع الآخر

۱۰۰۷

حاشیه تحریر القواعد المنطقية (منطق-عربی)
= حاشیه شرح الشمسیةاز: میر سید شریف علی بن محمد گرگانی (د):
۵۸۱۶هـ.حاشیه تحریر القواعد المنطقية فی شرح الشمسیة
قطب‌الدین رازی.

نک: مجلس، ش ۶۱۸ از همین فهرست.

خط: نسخ. کاتب: عبدالرحیم ولد عبداللّه
دستجردی. تاریخ کتابت: ۱۲۳۲هـ.ذیل رقم کاتب مهوری با سجع: «سلام قولاً من
رب رحیم».برگ آغاز، آسیب دیده است. در هامش صفحات
تعلیقاتی است با علامت‌های «داود، عماد،
ابیوردی، علی، شرح احمد، سعدی، محیی‌الدین،
شرح مطالع، فاضل سمرقندی، قرجه احمد، سید
عبدالمحسن...».جلد: تیماج سیاه یک لایه با ترنج و نیم ترنج
ضربی.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری کوچک. ۱۵×۲۰/۵ سم. ۹۱گ.
۱۷س. (ثبت ۳۱۷۱۲)

۱۰۰۹

حاشية الأسفار الأربعة (فلسفه عربی)از: ملاهادی بن مهدی سبزواری (د: ۱۲۸۹هـ).
بر الأسفار الأربعة یا الحکمة المتعالیة صدرالمتألهین
شیرازی (د: ۱۰۵۰هـ).نسخه جای سخن مشتمل بر حواشی امور عامه
(جلد اول) اسفار است.

نک: مجلس، ش ۱۲۲، ۹۱۰، ۱۷۲۲، ۱/۱۷۸۹.

آغاز: بسمله نجمک یا من لا اله الا هو و یامن
لا یعلم ما هو الا هو... و بعد فیقول المحتاج الی رحمةبر پشت برگ اضافی آغاز، ابیاتی است از میرزا
مقیم کتابدار. صفحه‌ش ۱ و ۲ نسخه مشتمل بر
اشعار متفرقه است. ص ۴-۷ نونویس است. در
هامش صفحات تعلیقاتی است با علامت‌های
«عبدالعزیز سلمه الله، سید قدس سره، شرح
مفتاح سید، کشف، شرح ایضاح» و غیره.
جلد: تیماج عسلی.

کاغذ: اصفهانی.

۱۲×۱۹ سم. ۱۹۳گ (با برگ‌های الحاقی).
۱۵س. (ثبت ۳۱۷۰۹)

۱۰۰۵

مغنی اللیب
عن کتب الاعراب (نحو-عربی)از: شیخ جمال‌الدین عبداللّه بن یوسف معروف به
ابن هشام (د: ۷۶۲هـ).

نک: مجلس، ش ۹۲۶ همین فهرست.

خط: نسخ ممتاز. تاریخ کتابت: ق ۱۰هـ.

بر پشت دومین برگ اضافی، یادداشت‌های
متفرقه‌ای است از جمله ترجمه ابن هشام نحوی.
بر پشت برگ آغاز، تملکی است مورّخ ۱۱۲۱هـ
که نام مالک را سترده‌اند.صفحه آغاز دارای سرلوح مذهب و مرصع است
که «بسمله» به قلم سفیداب در آن نوشته شده. در
هامش صفحات تعلیقاتی با علامت «بدرالدین بن
الدامینی، جوهری، شمینی» و غیره.تمام صفحات به قلم زر و لاجورد و زنگار
مجدول شده است.جلد: تیماج قهوه‌ای با حاشیه و ترنج و نیم ترنج
سوخته زرکوب و عطف.

کاغذ: دولت‌آبادی.

قطع: وزیری. ۱۴/۵×۲۴ سم. ۲۳۷گ. ۲۳س.
(ثبت ۳۱۷۱۰)

الباری... هذه تعليقات منى على السفر الاول....

انجام: ... و نتیجه له الاولى و له كما لا يخفى.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳هـ.

چند برگ نانوشته به آغاز و انجام نسخه الحاق شده است.

بر پشت برگ آغاز چنین آمده است: «حاشیه امور عامه به حساب سبزواری که هر بیتی چهل حرف است بعد از دقت بسیار چهارده هزار و سی صد بیت است».

جلد: تیماج یشمی با شمشه و حاشیه زرکوب.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری ۱۵/۵ × ۲۲. ۳۱۶ گ. ۱۹ س.

(ثبت ۳۱۷۱۴)

۱۰۱۰

وقعة الصقین

(تاریخ اسلام - عربی)

= کتاب صقین

از: نصر بن مزاحم منقری عطار کوفی (د: ۲۱۲هـ).

ماجرای صقین و اختلافات بین امیرالمؤمنین (ع) و معاویه است.

نک: ذریعه، ۵۲/۱۵.

آغاز: بسمله اخبارنا الشیخ الحافظ شیخ الاسلام ابوالبرکات عبدالوهاب بن المبارک... لما قدم علی بن ابی طالب علیه السلام من البصرة الى الكوفة....

انجام: ... و ذکر جابر عن الشعبی و ابی الطفیل ذکرُوا فی عدة قتلی صقین و النهروان و النخيلة نحواً مما ذکر تمیم النّاحی.

خط: نسخ. کاتب: جاسم بن سید احمد الفحام بن

سید صالح بن سید قاسم الاعرجی الحسینی.

تاریخ کتابت: ۸ جمادی الاخر ۱۲۸۴هـ. بر پشت

برگ آغاز یادداشتی است تحت عنوان «تخمین

کتاب صقین».

جلد: تیماج قهوه‌ای.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۱۴ × ۲۱/۵ سم. ۱۷۶ گ. ۱۹ س.

(ثبت ۳۱۷۱۵)

۱۰۱۱

شرح اللباب فی النحو

(نحو - عربی)

از: قطب‌الدین محمد بن سعید (مسعود) بن سیرافی

فالی (زنده در ۷۱۲هـ).

شرح است بر اللباب فی النحو تاج‌الدین محمد بن

محمد بن احمد اسفراینی (د: ۶۸۴هـ).

شارح در ۷۱۲هـ از شرح لباب پرداخته است.

در نسخه جای سخن نام وی را محمد بن سعید یاد

کرده ولی در منابعی چون کشف الظنون و معجم المؤلفین

نام او را محمد بن مسعود یاد کرده است.

نک: کشف الظنون، ۲/۱۵۴۳؛ معجم المؤلفین، ۱۲/

۲۰.

آغاز: بسمله الحمد لله الذى هدانا الى معرفة اعجاز

القرآن و نصب لنا دليلاً عليها و هو علم المعانى و البيان..

اما بعد فان كتاب اللباب فى النحو... كتاب لا يخفى مقداره و لا يشق غباره....

انجام: ... مصلحين لما عثر عليه من الخلل داعين

لمن املأه بالفقران و حسينا الله و عليه التكلان و الحمد

لله. و الصلوة و السلام على من لا نبى من بعده محمد و

آله الطاهرين... و الله اعلم.

خط: تعليق. تاریخ کتابت: غره شعبان ۸۰۴هـ. در

محل رقم کاتب نام مؤلف دیده می‌شود که علائم

دستخوردگی نیز در آن ظاهر است و بدون شک

سیرافی در این تاریخ در حیات نبوده است. بر

پشت برگ آغاز یادداشت‌ها و ابیات پراکنده‌ای

وجود دارد.

استدراک سقطات و تعلیقاتی با علامات: «جامی،

رضی، رکن، ه، صحاح، سید، ه س، شرح کشف

مولانا سعدالدین، غجدوانی».

«هو، الفقير محمد سعيد بن پير عثمان عفی عنهما» و نیز دو بیت از ابوالفتح نصرالله بن قلاقس اسکندرانی در توصیف یتیمه الدهر. دو صفحه اضافی آغاز مشتمل بر فهرست اسامی شاعرانی است که در این مجلد اشعار آنها آمده. تمام صفحات به قلم شنگرف مجدول شده. عناوین به شنگرف. جلد: تیماج عسلی با حاشیه زرین. کاغذ: فرنگی. قطع: وزیری. ۱۵×۲۱ سم. ۳۶۴ گ. ۲۳ س. (ثبت ۳۱۷۱۷)

۱۰۱۳

مختار الاغانی (ادب-عربی)
فی الاخبار و التهنانی

از: جمال‌الدین محمد بن مکرم بن ابی‌الحسن معروف به ابن منظور مصری (د: ۷۱۱ هـ). گزیده‌ای است از الاغانی ابوالفرج اصفهانی (د: ۳۵۶ هـ) که آن را به ترتیب حروف الفبا مرتب کرده است. نسخه‌ی جای سخن مشتمل است بر مجلد رابع این کتاب که از حرف «ک» تا «ی» را دربردارد. نک: مجلس، ش ۸۹۹ ط، ۹۰۵ ط. آغاز: هو کعب بن مالک بن ابی‌کعب و اسمه عمرو العمر بن کعب... من شعراء رسول الله المعدودین... انجام: ... و قد مررنا علیه فجعلت اعجب من قوله و من فعله.

خط: نسخ ترکی. تاریخ کتابت: دوشنبه ۱۶ شوال ۱۲۷۹ هـ. عناوین به شنگرف. جلد: تیماج قرمز با حاشیه منگنه. کاغذ: فرنگی آهارمهره. قطع: وزیری. ۱۵×۲۶ سم. ۲۵۴ گ. ۲۵ س. (ثبت ۳۱۷۱۸)

در صدر صفحه‌ی ش ۳ تملک فرهاد میرزا معتمدالدوله است مورخ رجب ۱۳۰۵ هـ. ذیل صفحه‌ی پایان تملک محمد تقی بن محمد باقر الحسینی مورخ صفر ۱۱۰۵ هـ. بر پشت برگ پایان چند غزل از حافظ به قلم نستعلیق ناپخته کهن دیده می‌شود که از کهن‌ترین نسخ حافظ به شمار می‌رود. جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج و عطف دامن با حاشیه زرین با آستر تیماج زرشکی. کاغذ: سمرقندی. قطع: وزیری بزرگ. ۱۷/۵×۲۷/۵ سم. ۲۰۱ گ. ۲۹ س. (ثبت ۳۱۷۱۶)

۱۰۱۲

یتیمه الدهر (ادبیات-عربی)
فی محاسن اهل العصر

از: امام ابومنصور عبدالملک بن محمد ثعالبی (د: ۴۳۰ هـ). مشتمل بر چهار قسم. نسخه‌ی جای سخن بخش سوم کتاب یتیمه الدهر است شامل محاسن اشعار اهل جبال و فارس و جرجان و طبرستان. نک: کشف الظنون، ۲/۲۰۴۹. آغاز: بسملة القسم الثالث من کتاب یتیمه الدهر... الباب الاول فی ذکر بن العمید و ایراد لمع من اوصافه و اخباره...

انجام: ... و سیتفق لی و لمن بعدی الحاق ما یلیق من ملح اشعارهم بهذا الباب و صلی الله علی سیدناو آله و صحبه اجمعین و الحمد لله رب العالمین. خط: نسخ عربی. تاریخ کتابت: ۱۹ صفر ۱۰۳۵ هـ. بر پشت برگ اضافی آغاز مهری است با سجع:

بتوفیق الله الوحید صاحب الوعد و الوعید
و نبیّه و وصیه الحمید علی ید عبید العبید
المفتقر الی ربّه الغنی حبیب الله الحسینی
بر پشت برگ اضافی آغاز تملک رضی‌الدین
الحسینی الخادم و سجع مهر او دیده می‌شود و
چندین بیت از مثنوی دیده می‌شود.
صفحه ش ۱ مشتمل بر چندین ماده تاریخ در
تولد و وفات افراد زیر دیده می‌شود:
شیخ ابوعلی سینا، امیر تیمور گورگانی،
میر شریف، جلوس شاه طهماسب، وفات میر
جمال‌الدین صدر، قاضی احمد غفاری، جلوس
شاه عباس.
صفحه ش ۲ مشتمل بر یادداشتی درباره اجداد
حضرت رسول (ص).
صفحه ش ۳ مشتمل بر تعلیقاتی است با علامت:
«ج م رحمه الله، منه، مرتاض»، و هفت بیت در
تقسیم وجود با این آغاز:
موجود منقسم بدو قسم است نزد عقل
یا واجب‌الوجود و یا ممکن‌الوجود
در هاشم صفحات تعلیقاتی است با علامات:
«منه، ح م رحمه الله تعالی، محمّد، م ن، ص،
۱۲، مولانا علینقی، مولانا نعیم طالقانی، شرح
تذکره، نظرعلی، صحایف، عبدالحسن، مصادر،
شرح طوالع، شرح عقاید التفتازانی، علامه».
صفحه ش ۷۱۲ فایده‌ای است در باب «شبهه
قسطاسیه» به نقل از خط سید جلال‌الدین محمّد
حسنی سیفی قزوینی.
صفحه ش ۷۱۳ یادداشت‌های پراکنده‌ای است
به نقل از شیخ بهایی و ابن سینا.
صفحه ش ۷۱۴ مشتمل بر تعلیقه‌ای است با
علامت «رن».
صفحه ش ۷۲۰ مشتمل بر فایده‌ای است در باب
دوزخ به نقل از فلاسفه صوفیه.

۱۰۱۴

**الحکمة المتعالیة
فی الاسفار الاربعه**

(فلسفه - عربی)

از: صدرالدین محمّد بن ابراهیم شیرازی (د):
۱۰۵۰ هـ).
نسخه جای سخن مشتمل بر سفر ثالث اسفار است
در الهیات.
نک: مجلس، ش ۹۵۴ ط.
آغاز: بسملة الحمد لله الذی انار بوجوب وجوده
الکائنات
انجام: ... و لیس فی مکان بل هو کل الاشیاء و لیس
هو الاشیاء. تم بعون الله السطور من الحکمة التی هی
مطرح الآراء و منظر العرفاء الاذکیاء و مطرح ارباب العقول
و من دونهم الهمج و الرعاء.
خط: نستعلیق. کاتب: جعفر. تاریخ کتابت: ۲۵
شعبان ۱۲۴۰ هـ.
در حاشیه ص ۸ تعلیقه‌ای است با علامت
«للاستاذ الفاضل الجلیل محمّد اسماعیل دام ظلّه
العالی».
جلد: تیماج مشکئی با ترنج و نیم ترنج.
کاغذ: فرنگی آهارمهره.
قطع: وزیری. ۱۵ × ۲۱ سم. ۲۳۲ گ. ۱۹ س.
(ثبت ۳۱۷۱۹)

۱۰۱۵

شرح تجرید الاعتقاد

(کلام - عربی)

شارح: علاء‌الدین علی قوشچی (د: ۸۷۹ هـ).
شرح است بر تجرید الاعتقاد خواجه نصیرالدین
طوسی (د: ۶۷۲ هـ).
نک: مجلس، ش ۹۵۶ ط.
انجامه:
تمت کتابة شرح التجرید
مصنف العلامة الفرید

۱۰۱۸

(مقامه - عربی)

طیف الخیال**فی مناظرة العلم و المال**

از: ملا محمد مؤمن بن حاج محمد قاسم جزایری شیرازی (ق ۱۱-۱۲هـ).

متنی است منشیانه و مکلف در مناظره علم و مال که نویسنده طی آن به بیان شرافت علم و مال و آفت هر یک از آنها پرداخته.

این کتاب دارای عناوین مختلفی است از جمله ده مقامه. مقامه دهم به نام مقامه شیرازیه مشتمل است بر شرح احوال مؤلف، استادان و آثار وی.

مؤلف به هنگام مهاجرت به هندوستان به قصد نزدیکی به سلطان این کتاب را نگاشته و چنانچه در خاتمه کتاب تصریح می‌کند به تاریخ ۱۱۱۴هـ در ح ۳۵ سالگی تألیف را آغاز کرد و به تاریخ ۱۸ شوال ۱۱۱۶هـ مطابق ماده تاریخ «کمال السجع فی طیف الخیال» آن را به پایان برد.

وی شرحی بر همین کتاب خود دارد به نام: تعبیر طیف الخیال که صاحب ذریعه از آن یاد می‌کند.

نک: ذریعه، ۱۵/۱۹۶؛ مجلس، ش ۲۹۰، ۴۱۴۷، ۵۴۴۹.

آغاز: بسمله الحمد لله رافع درجات العلماء الی سماک السماء... و بعد فیقول مسود هذه الاوراق و ممهد هذه الاطباق....

انجام: ... لیس بمیت عند اهل النهی ممن کان هذا بعض آثاره تم کتاب طیف الخیال هذا کتاب کثرت بدائعه لایب فیہ بیدائی جامعه فلیات من انکره بمثله او لیصدق بکمال فضله و صلی الله علی محمد و آله.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۲هـ.

بر پشت جلد یادداشتی است از اسدالله منجم مورخ ۱۳۱۵هـ که نسخه را به جهت استنساخ از محمد طباطبایی به امانت گرفته بوده است.

صفحه ش ۷۲۱ مشتمل بر فوایدی است به نقل از شرح مقاصد.

ص ۷۲۲ یادداشت‌های متفرقه‌ای دارد.

برگ پایان وصالی شده است.

خط: نستعلیق. کاتب: حبیب‌الله حسینی. تاریخ کتابت: ق ۱۱هـ.

جلد: تیماج سبز.

کاغذ: اصفهانی.

قطع: وزیری کوچک. ۱۲/۵ × ۲۳ سم. ۷۶۲ گ. ۲۳ س. (ثبت ۳۱۷۲۰)

۱۰۱۷

القانون

(پزشکی - عربی)

از: شیخ رئیس حسین بن عبدالله بن سینا (د: ۴۲۸هـ).

نسخه جای سخن مشتمل است بر کتاب اول از قانون مشتمل بر چهار فن.

آغاز: بسمله الحمد لله... و بعد فقد التمس منی بعض خلص اخوانی و من یلزمی اسعافه....

انجام: ... لئلا یحلل من الرطوبة الغریزیه فلیکن هذا القول من کلامنا المختصر فی الاصول الکلیة لصناعة الطب کامنا و لناخذ فی الادویة المفردة.

خط: نستعلیق. تاریخ کتابت: ۱۰۷۸هـ.

پشت برگ آغاز تملک عبدالکریم بن قراخفری شروانی است مورخ ۱۱۳۸هـ و فایده طیبی به نقل از شرح قطب‌الدین شیرازی بر قانون و چند یادداشت‌های پراکنده. در هامش صفحات تعلیقاتی است با امضای آملی.

جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج ضربی و حاشیه منگنه.

کاغذ: اصفهانی آهارمهره.

۱۲ × ۱۹ سم. ۲۱۱ گ (بدون برگ‌های الحاقی). ۱۷ س. (ثبت ۳۱۷۲۲)

بر پشت برگ اضافی آغاز یادداشت‌های متفرقه‌ای وجود دارد. بر پشت برگ آغاز یادداشت استکتاب محمد بن اسماعیل با سجع مهر وی: «عبدہ الذلیل محمد بن اسماعیل» در صدر صفحه آغاز همین سجع مهر و مهر محمد بن صادق حسینی طباطبایی. برگ اضافی پایان مشتمل بر یادداشتی است از محمد امین اصطهباناتی مورخ ۱۲۳۸ هـ در شیراز و نیز یادداشت استکتاب محمد بن ملا اسماعیل با سجع مهر: «لا اله الا الله الملك الحق المبين عبده محمد بن اسماعیل».

جلد: تیماج مشکى فرسوده.
کاغذ: فرنگی.
۱۰/۵ × ۱۸/۵ سم. ۲۴۱ گ. ۲۲ س.
(ثبت ۳۱۷۲۳)

انجام:

ما احمر شفق الاصيل
ورب سواد عارض الاسمر بخذه الاسيل
خط: نسخ. کاتب: محمد بن الشيخ ابى بکر بن الشيخ احمد بن عمر اللاهبي الامام. تاریخ کتابت: رجب ۹۶۹ هـ. مکان کتابت: باب السلامه دمشق.
بر پشت برگ آغاز تملک عطاء الله بن محمد و یادداشتی در باب کتاب دیده می‌شود. صفحه آغاز و صفحاتی از وسط نسخه نونویس‌تر از باقی نسخه است.
بر برگ اضافی پایان یک بیت عربی به قلم بن حاج محمد قبانی دیده می‌شود مورخ ۱۱۵۸ هـ با سجع مهری که ناخوانا است.
جلد: مقوایی با عطف تیماجی قرمز.
کاغذ: ضخیم کاهی.
۱۲ × ۱۸ سم. ۱۱۲ گ. ۲۳ س. (ثبت ۳۱۷۲۴)

۱۰۱۹

سگردان السلطان (کشکول - عربی)

از: شهاب‌الدین ابوالعباس احمد بن یحیی بن ابی بکر معروف به ابن حجله تلمسانی حنبلی (د: ۷۶۲ یا ۷۷۶ هـ).
کشکولی است متنوع مشتمل بر مقدمه و هفت باب. مؤلف این کتاب را به نام ناصرالدین ابوالمحاسن حسن معروف به الملك الناصر پادشاه وقت مصر اهدا کرده است.
این کتاب در ۱۲۸۸ هـ به طور مستقل در بولاق و سال ۱۳۱۷ هـ در هامش المخلاة منسوب به شیخ بهائی در قاهره به چاپ رسیده است.
نک: کشف الظنون، ۲/۹۹۴؛ معجم المطبوعات، ۱/۲۹.
آغاز: بسملة الحمد لله الذى انطق الطير بحكمته و اجرى البحار السبعة بقدرته... و بعد فلما كانت السبعة من اشرف الاعداد....

۱۰۲۲

الشفاء (طبیعیات) (فلسفه - عربی)

از: شیخ رئیس حسین بن عبداللّه بن سینا (د: ۴۲۸ هـ).
نسخه جای سخن مشتمل بر فن هفتم (نبات) و فن هشتم (طبیاع الحيوانات) از طبیعیات شفا است.
آغاز: کتاب النبات الفن السابع من الطبيعيات فى النبات و هو مقالة واحدة... الاول فى توليد النبات
انجام: ... و ليعترض و ترها و ينقسم الى اوتار.
خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.
نسخه از پایان نونویس باقی مانده است. صفحات نسخه بعضاً نامرتب است. بر پشت برگ آغاز یادداشتی است درباره بیعت نکردن عبدالله بن عمر با امیرالمؤمنین علی (ع).
برخی صفحات به شیوه زرافشان مذهب شده

۱۰۲۵

نماز جمعه (رسالة...) (فقه - فارسی)

= رسالة في صلاة الجمعة

از: جمال‌الدین محمد بن حسین خوانساری (د):

۱۱۲۵ هـ).

در نفی وجوب عینی نماز جمعه در عصر غیبت
مشمول بر مقدمه و سه فصل. مؤلف به تاریخ ۱۰۹۱ هـ از
تألیف فارغ شد و آن را به شاه سلیمان صفوی اهدا کرد.
مؤلف خود حواشی مفصل بر این رساله نگاشته
است.

نک: ذریعه، ۷۹/۱۵؛ مجلس، ش ۵۴۳۱.

آغاز: بسمله حمد بیحد و ثنای بیعد واجب الوجودی
را سزد....

انجام: ... اینست آنچه بنظر رسید از دلایل قول
بوجوب عینی و بحمد الله ضعف آنها تمام بوضوح پیوست
و الصلوة والسلام علی خاتم الرساله و آله اولی الهدایة و
الدلالة.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: جمادی الاخره
۱۰۹۵ هـ.

بر پشت برگ آغاز تملک عبدالائمه بن
عبدالحسین نجفی خادم و سجع مهر وی دیده
می‌شود. در هامش بیشتر صفحات با علامت
«منه» دیده می‌شود.

جلد: تیماج مشکی فرسوده با حاشیه.

کاغذ: اصفهانی.

۱۶/۵ × ۹/۵ سم. ۱۱۲ گ. ۱۶ س.

(ثبت ۳۱۷۳۰)

۱۰۲۷

حرز الامان من فتن الزمان (علوم غریبه - فارسی)

از: ملا صفی‌الدین علی بن ملا حسین بیهقی کاشفی

(ق ۱۰ هـ).

در علم حروف و اسرار و خواص آن و دیگر ابواب

است. تعلیقات متفرقه در هامش صفحات دیده
می‌شود. عناوین به سنگرف.

جلد: تیماج مشکی فرسوده با مرمت در حاشیه.

کاغذ: اصفهانی و فرنگی (به چند رنگ).

۱۲/۵ × ۱۹ سم. ۱۴۴ گ. ۱۷-۱۸ س.

(ثبت ۳۱۷۲۷)

۱۰۲۳

شرح الاسباب والعلامات (طب - عربی)

شارح: برهان‌الدین نفیس بن عوض بن حکیم
منتطب کرمانی.

شرح مزجی مفصلی است بر «الاسباب والعلامات»
نجیب‌الدین محمد بن علی بن عمر سمرقندی.

شارح به تاریخ صفر ۸۲۷ هـ در سمرقند از تألیف
فراغت یافت و کتابش را به سلطان الغ بیک اهدا کرد.

این کتاب به سال ۱۸۳۶ م در کلکته مشتمل بر ۲
جزء به چاپ رسیده است.

نک: کشف الظنون، ۱/۷۷؛ معجم المطبوعات، ۲/
۱۸۶۴.

آغاز: بسمله الحمد... و الصلوة والسلام الاتمان
الاکملان علی من یداوی الارواح بطب الحقیقه... و بعد
فان الفقیر... یقول ائی قد کنت من اهل بیت مشهورین
بهذه الصناعة....

انجام: ... فأنها تشد العضو و تشف الرطوبات.

خط: نستعلیق. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.

بر پشت برگ آغاز تملک و نقش مهر «محمد

جلیل بن محمد صادق» دیده می‌شود.

چند برگ آغاز رطوبت دیده و وصالی شده. در

هامش صفحات آغازین تعلیقاتی دیده می‌شود.

جلد: تیماج قرمز.

کاغذ: اصفهانی.

قطع: وزیری. ۱۹ × ۲۶ سم. ۳۰۹ گ. ۲۲ س.

(ثبت ۳۱۷۲۸)

ندیده و تنها جلد دوم کتاب را معرفی کرده است. فهرست تفصیلی کتاب با دیباجه مستقل در آغاز نسخه جای سخن دیده می‌شود که باید از غیر نویسنده باشد. مجلد دوم: مشتمل بر ۳۰ فایده در مطالب متفرقه که برخی در شرح ادعیه و نیز در فواید متفرقه فقهی. مؤلف به تاریخ ذی حجه ۱۲۳۵ هـ از این جلد فارغ گردیده است. نسخه‌ای از این مجلد به ش ۱۳۱۷۵ در همین کتابخانه وجود دارد.

نک: ذریعه، ۲/ ۴۶۰؛ مجلس، ش ۱۳۱۷۵؛ مرعشی، ۲۱/۱۲.

آغاز فهرست: بسمله نعمد...الکریم... ذالفضل و الاحسان علی كافة البرایا... و بعد فلما رایت هذه الرسالة الشریفه...

آغاز: بسمله نعمدک یا من بسط صدورنا بابداع التحقیق و التدقیق... اما بعد فیقول العبد... ان هذه فوائد نفیسه و عوائد...

انجام: ... و لذک قیل الرّحیم لجمیع الخلائق و الرّحمن بالمؤمنین خاصّة فتدبر. قد تم المجلد الاول من رساله انیس الطلاب علی ید مؤلفه الجانی محمّد جعفر بن محمّد علی فی شهر ربیع الثانی من شهور السنة الخامسة عشر بعد المأتین و الالف من الهجرة المقدسه... خط: نسخ. تاریخ کتابت: ملاً محمّد حسین استرآبادی. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.

جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج ضربی.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۱۴ × ۲۱ سم. ۳۵۵ گ. ۲۰ س.

(ثبت ۳۱۷۳۳)

۱۰۳۰

شوارق الإلهام

(کلام-عربی)

فی شرح تجرید الکلام

از: ملاً عبدالرزاق بن علی بن حسین لاهیجی (د):

(۱۰۵۱ هـ).

علوم غریبه مشتمل بر پنج مقاله که هر مقاله دارای پنج باب است و هر باب به ۱۲ فصل منقسم می‌شود.

نک: ذریعه، ۶/ ۳۹۲.

آغاز: بسمله الحمد... الذی انزل الكتاب مشتملاً علی غرایب الخواص الحروفیه... و بعد چنین گوید فقیر داعی و... که این رساله‌ای است کثیر الفائده...

انجام: ... و بمشاهده جمال آن حضرت مشرف شود و دیدار مبارک وی را علانیه بیند و السلام علی من اتبع الهدی.

خط: نستعلیق تحریری. کاتب: احمد بن حسین

شاهرودی. تاریخ کتابت: یکشنبه ۸ ذی القعدة

۱۳۱۴ هـ. نوشته از روی نسخه احمد بن قاسم

مورّخ شعبان ۱۱۵۵ هـ.

جلد: تیماج حنایی یک لایه.

کاغذ: فرنگی.

قطع: وزیری کوچک. ۱۵ × ۲۱/۵ سم. ۱۲۹ گ.

۱۷ س. (ثبت ۳۱۷۳۲)

۱۰۲۸

انیس الطلاب

(اصول، فقه-عربی)

از: آقا محمّد جعفر بن آقا محمّد علی بن آقا باقر بهبهانی (د: ۱۲۵۴ هـ).

در فوائد متفرقه فقهی و اصولی و احیاناً شرح برخی ادعیه مشتمل بر دو مجلد.

مجلد اول: مشتمل است بر صد «فایده» فقهی و

اصولی و یک «اختتام» در حل مشکلات برخی اخبار به

نقل از مقام الفضل آقا محمّد علی بهبهانی (د: ۱۲۱۶ هـ

پدر نویسنده).

قابل ذکر اینکه نویسنده از کتاب پدرش با عنوان

کتاب الفوائد نام می‌برد که گویا مقصودش الفوائد

المتفرقه است.

مؤلف به تاریخ ربیع الثانی ۱۲۱۵ هـ جلد اول را به

پایان برده است. صاحب ذریعه مجلد اول این کتاب را

آغاز: قوله قدس سره «الاصول لغة ما بيني عليه الشئ» اقول قد جرت عادة الاصوليين بتعريف اصول الفقه بكلا معنييه ...
انجام موجود: كما في قوله رأيت اسداً و انما الفرق بينهما ان.

خط: نسخ تحریری. کاتب: حمید بن اسماعیل. تاریخ کتابت: ق ۱۳هـ.

حواشی مؤلف با علامت «منه دام ظلّه» در هامش صفحات دیده می‌شود.

بر پشت برگ اضافی آغاز یادداشتی است حاکی از عاریت گرفتن نسخه از سید رضا بن سید محمد مهدی طباطبایی مورخ ۱۲۳۷هـ.

هشت برگ نانوشته به آغاز نسخه الحاق شده است.

عناوین و استدراک سقطات در هامش صفحات دیده می‌شود.

جلد: تیماج مشکی.

کاغذ: فرنگی.

۱۱ × ۲۰ سم. ۱۰۸ گ (با برگ‌های اضافی).
۲۲ س. (ثبت ۳۱۷۳۸)

۱۰۳۵

البساتین (اصول فقه - عربی)

از: سید ابوطالب بن عبداللّه طباطبایی اردکانی یزدی (ق ۱۳هـ).

به شرح حال مؤلف دست نیافتیم ولی به تصریح خود از شاگردان شریف العلماء مازندرانی و اسماعیل عقدايي یزدی بوده است.

کتاب جای سخن در اصول فقه است مشتمل بر چند «بستان».

در منابع موجود نامی از این اثر دیده نشد و چنانچه از ابیات موجود در پایان نسخه - از خود مؤلف - فهمیده می‌شود که قصد داشته آن را در چند مجلد بنگارد و در

در شرح تجرید الکلام خواجه نصیر مشتمل بر دو مقصد: ۱. امور عامه. ۲. جواهر و اعراض.

نسخه جای سخن مشتمل بر مقصد اول کتاب است. نک: ذریعه، ۲۳۸/۱۴.

آغاز: بسمله ربنا افتح بیننا و بین قومنا... الحمد لله الذی انه کمان أن... نصیر الحق و الملة... قد کان متفرداً فیما بین علماء الشریعه ...

انجام: ... فان شرب السقمونیا علّة فاعلیة عرضیة لحصول البرودة و علّة معدة ذاته له ایضاً.

خط: نستعلیق آمیخته به نسخ. کاتب: رضی الدین

ابهری. تاریخ کتابت: ۱۴ رجب ۱۰۶۳هـ.

صفحاتی از آغاز و وسط نسخه نونویس است.

تعلیقاتی با علامات «صد، لمحرره، ملاً صدرا، م ن» در هامش صفحات دیده می‌شود.

قطع: نیم خستی. ۱۱ × ۲۲/۵ سم. ۱۹۰ گ. ۲۵ س. (ثبت ۳۱۷۳۵)

۱۰۳۳

حاشیه معالم الاصول (اصول فقه - عربی)

از: ملاً محمد تقی بن ملاً محمد برغانی قزوینی معروف به شهید ثالث (د: ۱۲۶۴هـ).

حاشیه مزجی است بر معالم الاصول شیخ حسن بن زین الدین (د: ۱۱۰۱هـ).

ظاهراً بنا به نسخه موجود در کتابخانه مرعشی به تاریخ پنج شنبه ۲۰ محرم ۱۲۴۵هـ از تألیف فراغت یافته است ولی بر پشت برگ آغاز نسخه جای سخن یادداشتی است حاکی از به عاریت گرفتن نسخه مورخ

۱۲۳۷هـ که نشان دهنده تقدم تاریخ تألیف است. نسخه‌ای با همین آغاز به ش ۱۵۷۹ در جلد ۲۱

فهرست بانکی پور معرفی شده که نویسنده مؤلف را نشناخته و احتمال می‌دهد که نویسنده آن سید علی صاحب ریاض طباطبایی باشد.

نک: ذریعه، ۲۰۵/۶؛ مرعشی، ۹۱/۱۲.

این کتاب به تاریخ ۱۲۹۱ هـ در بولاق به چاپ رسیده است.

نک: کشف الظنون، ۱/ ۱۷۷۲؛ مجلس، ش ۱۵۳۵.
آغاز: الحمد لله الذی اقام بلطف حکمته... و بعد لما رسم بالاوامر المطاعة العالیة... العرض الاول استيعاب القول فی الادویة المفردة...
انجام: ... یخرج من ورقها فی الوسط ساق طولها شبر و اقل و اکبر فی غلط المعرل و ارق تم بالخیر.

خط: نسخ ممتاز. تاریخ کتابت: ق ۱۰ هـ.

تمام صفحات دارای جدول به قلم زر و لاجورد و مشکی. صفحه آغاز دارای سرلوح مذهب و مرصع است. بین جدول و کمند دو صفحه اول به شیوه گل و بوته تذهیب و ترصیع شده و مابین سطور آن نیز به سبک دندانه‌موشی تذهیب شده است. پشت برگ آغاز، تملک و یادداشتی است از فرهاد میرزا معتمدالدوله مورخ ۲۱ ربیع الاول ۱۲۹۶ هـ.

جلد: تیماج قرمز با حاشیه.

کاغذ: دولت‌آبادی.

قطع: وزیری. ۱۵/۵×۲۵ سم. ۴۱۶ گ. ۲۹ س.
(ثبت ۳۱۷۴۱)

۱۰۳۷

ریاض الملوک

(اخلاق عملی - فارسی)

فی ریاضات السلوک

از: نظام‌الدین شامی تبریزی (ق ۸ هـ).

ترجمه آزاد و شیوای فارسی کتاب سلوان المطاع فی عدوان الطباع ابن مظفر مکی اندلسی (د: ۵۶۸ هـ) است در اخلاق عملی مشتمل بر مقدمه و پنج باب و خاتمه.

مؤلف به ظن غالب همان نظام‌الدین شامی صاحب ظفرنامه است و شهرت وی به «شامی» به جهت انتساب وی به «سنب غازان» تبریز است نه شام سوریا و آنچه از

ابیات مزبور از خداوند تعالی توفیق نگاشتن دیگر مجلدات را درخواست می‌کند.

نسخه جای سخن مشتمل است بر مجلد دوم کتاب در بخش‌های زیر است:

در حجیت ظواهر آیات، اجماع، سنت، حجیت ظن، فعل و تقریر معصوم (ع). مؤلف به تاریخ ۱۲۳۴ هـ در نجف اشرف از تألیف این جزء فارغ گردیده. وی در پایان چندین بیت در توصیف کتاب سروده است.

آغاز: بسمله (نانوشته) فی الکتاب العزیز و الکلام فیه یقع فی بساتین (نانوشته) فی حجیته و عدمه... و لتتکلم قبل الخوض فی المسألة...
انجام: ... و الاصل یکفی فی نفی حجیته مثل ذلك کمالا یخفی قد فرغ من البساتین المجلد الثانی...
فانه ماحی سیتاتی و لیس لی الا بهم نجاتی

خط: نسخ. کاتب: ابوطالب بن عبدالله طباطبایی اردکانی یزدی (مؤلف). تاریخ کتابت: شنبه ۵ جمادی الثانیه ۱۲۳۴ هـ.

بر پشت برگ آغاز تملک ابراهیم بن موسی است با سجع مهر: «سلام علی ابراهیم». تعلیقاتی در هامش صفحات به قلم نویسنده دیده می‌شود.

جلد: تیماج زرد فرسوده.

کاغذ: فرنگی.

قطع: وزیری. ۱۵/۵×۲۲ سم. ۱۹۷ گ. ۲۷ س.
(ثبت ۳۱۷۴۰)

۱۰۳۶

مفردات ابن البیطار

(پزشکی - عربی)

= جامع الادویة و الاغذیة

از: ضیاء‌الدین عبدالله بن احمد عشاب مالقی (د: ۶۴۶ هـ).

در مفردات ادویه و اغذیه.

وی این کتاب را به نام ملک صالح وارث ملک کامل محمد ایوبی نگاشته است.

متن کتاب به دست می‌آید اینکه وی از خانه‌زادان سلطان اویس بهادرخان جلایری است.

چنان‌که مسلم است نظام شامی در بغداد می‌زیسته و چون تیمور در ۷۹۵هـ آنجا را گشود نظام را نزد خود خوانده او را به نگاشتن ظفرنامه امر کرد.

نظام تبریزی صاحب ریاض الملوک نیز در دیباجه گوید که کتاب را در بغداد به عرض سلطان اویس رسانده است که این خود قرینه‌ای است بر اتحاد نظام شامی و نظام تبریزی و مرحوم علی اصغر حکمت در این باب تحقیقی دارند^۱.

لازم به ذکر اینکه همزمان با این نظام، نظام تبریزی دیگری در بغداد می‌زیسته و نباید که با نظام جای سخن خلط شود. حافظ حسین کربلایی نام و نسب وی را از قول طبقات چنین ذکر می‌کند: ابومحمد نظام‌الدین عبدالصمد بن حامد بن ابی البرکات تبریزی، تولدش در ۷۰۳هـ در تبریز اتفاق افتاد. در سال ۷۶۹هـ از شام به حج رفت و اواخر عمر به تبریز برگشته متصدی منصب قضا گشت و وفات وی را ۵ جمادی الاول ۷۶۶هـ به روزگار اویس ایلکانی نوشته‌اند. مترجم درباره اثرش چنین گوید: «مفاصل فصول و ابواب آن (سلوان المطاع) از هم گشودم و هر چه در آن سماجی یافتم طرح کردم و خلاصه و نقاوه آن را در سلک عبارت کشیدم و در بعضی حکایتی چند بر سبیل تمثیل زیادت کردم و برحسب مصلحت بر تقدیم و تأخیر حکایات و زیادت و نقصان آن تصرف نمودم... و اصل وضع آن بر پنج «سلوان» بود آن را به ابواب معین گردانیدم...».

وی این کتاب را در یک مقدمه و پنج باب ترجمه کرد و خاتمه‌ای در سرگذشت شیخ اویس خان جلایری بدان افزوده است:

مقدمه: در سبب تألیف و تمهید معذرت در حکایت از زبان وحوش.

باب اول: در تغویض و نتایج.

باب دوم: در تأسی و فواید آن.

باب سیم: در صبر و میامن آن.

باب چهارم: در رضا و عواید آن.

باب پنجم: در زهد و عواقب آن.

خاتمه: شرح حال شیخ اویس بهادرخان جلایری.

شایان ذکر اینکه این کتاب به تصحیح آقای بهروز

ایمانی در دست چاپ است.

نک: مجلس، ش ۲۲۳۴، کشف الظنون، ۲ / ۹۹۸؛ ملک، ۳ / ۴۲۹؛ فهرست فیلم‌ها، ۱ / ۱۱۳؛ دانشگاه، ۸ / ۵۲؛ منزوی، ۳۵۷۷؛ مجله پیام بهارستان، ۲ / ۲۴؛ دانشمندان آذربایجان، ص ۲۵۵؛ طبقات المفسرین، ۱ / ۳۰۹؛ طبقات القراء ابن جزری، ۱ / ۳۸۸؛ از سعدی تا جامی، ۲۲۴ و ۲۴۳؛

آغاز: بسمله

الیک و الا لا تُساق الرکایب

و منک و الا ترام المواهب

اگرچه فواتح کتاب خطاب با^۲ تقدم ذکر سوانح منایح، فضل ایزدی میسر نشود... سبب تألیف کتاب چنین گوید نظام در این عبارت «نظام» اصلح الله شأنه...

انجام موجود: ... هر که به عمارت او از سر غرور و نخوت مشغول شود ناچارش مایه دنیا به باد دهد و زیاده خسر دنیا و الآخرة ذلک هو الخسران المبین.

خط: نستعلیق آمیخته به شکسته. تاریخ کتابت:

۱۳هـ.

نسخه از پایان نانوشته باقی مانده و بخش (خاتمه) را ندارد. تمام صفحات دارای جدول به قلم شنگرف و لاجورد و به همان قلم دارای کمند است.

جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم ترنج ضربی و

حاشیه منگنه.

کاغذ: فرنگی.

۱. از سعدی تا جامی، ص ۲۲۴ و ۲۴۳.

۲. در دیگر نسخ «بی».

دهنده خطی در این موضوع است که بررسی آن مجالی فراخ تر می‌طلبد.

نک: کشف الظنون، ۱/ ۴۳ و ۵۵۷؛ دائرة المعارف، ۱/ ۲۷۸؛ اعیان الشیعه، ۳/ ۱۶۰؛ ذریعه، ۵/ ۷۸؛ مخطوطات الموصل (چاپ ۱۳۴۶هـ)، ص ۳۰.

آغاز موجود: الروح للجسد لا ینفع احدهما الا بالآخر الحق یرعر من وجهین
انجام موجود: ... فانظر الی هذه المقامات سرها و علا نیتها فأن سببها الهوی و یمکن.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۲هـ. نسخه از آغاز و انجام افتادگی دارد.
تمام صفحات دارای جدول به قلم سنگرف و زر و مشکی است. نسخه از آغاز و انجام افتادگی دارد.

جلد: تیماج حنایی.

کاغذ: اصفهانی.

قطع: وزیری. ۱۵×۲۳ سم. ۱۸۱گ. ۱۴ س.

(ثبت ۳۱۷۴۳)

۱۰۴۰

شرح الاربعین

(حدیث-عربی)

= مشکلات الاخبار = الاربعون حدیثاً

از: قاضی محمدسعید بن محمد مفید قمی (ق ۱۲هـ).
شرحی است عرفانی بر برخی احادیث مشکله.
این کتاب به شرح اربعین شهرت دارد و علامه طهرانی نیز از آن با عنوان الاربعون حدیثاً یاد می‌کند.
مرحوم محمد علی بامداد نیز آن را با نام شرح اربعین به چاپ رسانده است؛ ولی چنانچه از دیباجه برمی‌آید مؤلف قصد شرح برخی احادیث مشکل را داشته و هیچ اشارت یا تصریحی به شمار احادیث ندارد و خود مؤلف در دیباجه قصد خود را چنین بیان می‌دارد:

«هذه جملة من الاخبار المستعصلة و نبذة من

قطع: وزیری. ۱۶×۲۷ سم. ۸۴گ. ۲۳ س.

(ثبت ۳۱۷۴۲)

۱۰۳۸

آداب العرب و الفرس

(اخلاق-عربی)

از: ابوعلی احمد بن یعقوب بن مسکویه رازی (د: ۴۲۰ یا ۴۲۱هـ).

مجموعه‌ای است از اقوال حکمای فارس، هند، عرب و یونان مشتمل بر شش قسم.

مؤلف در این اثر به جزئیات آداب و اخلاق و مواعظ حکما پرداخته و بیان اصول علم اخلاق را به کتاب دیگرش تهذیب الاخلاق، که همان طهارة الاعراق باشد، احاله می‌کند.

مؤلف اثر خود را چنین توصیف می‌کند (ص ۲۱ نسخه):

«فهذه جمل نحکمها قبل تفصیلها بالجزئیات و این کتا قد أحکمتنا لک الاصول کلها فی کتابنا الموسوم «تهذیب الاخلاق» لاجبنا لک ایرادها هنا و لکن هذا کتاب عرضنا فیه ایراد جزئیات...».

در نام کتاب اختلاف است چنانچه در ترجمه‌ای که تقی‌الدین محمد بن ارجانی شوشتری (ق ۱۰هـ) از این کتاب ترتیب داده، از اصل کتاب با عنوان جاوید خرد یاد می‌کند و همین نام را بر ترجمه نهاده است.

در کشف الظنون و ذریعه از این کتاب با عنوان آداب العرب و الفرس یاد می‌کند.

دایرة المعارف اسلامی برای این کتاب عنوان ذکر نمی‌کند و با عبارت «مجموعه من الحکم...» از آن یاد می‌کند و عبدالرحمن بدوی اصل کتاب را با عنوان «الحکمة الخالدة» به چاپ رسانیده است.

حال آنکه به گفته صاحب ذریعه، جاویدان خرد عنوان ترجمه فارسی این مسکویه از ملخص عربی جاویدان خرد تألیف حسن بن سهل است که نیز به گفته ایشان به چاپ رسیده است. باری این همه تشتت نشان

- الاحادیث المستصعبة... قد تيسر لى يعون الله حلها». شایان ذکر اینکه بر پشت برگ آغاز نسخه نام کتاب مشکلات الاخبار یاد شده که مؤید گفته فوق است و گویا تألیف کتاب به پایان نرسیده باشد.
- نک: ذریعه، ۴۷/۱؛ مجلس، ش ۴۳۴۴/۱، ۴۶۳۷/۲. آغاز: بسملة الحمد لله الذى اغنانا بمعادن حكمته عن زخارف الدنيا... اما بعد فيقول خادم الشرع... هذه جملة من الاخبار المستعصلة... قد تيسرلى... حلها... انجام... و انت بالخيار ان استعملت فى الكل لفظ... على فإن وضع الاسماء وضع معقول الهى يترتب عليها احكام عقلية...
- خط: نسخ ممتاز. تاریخ کتابت: ۱۳هـ. هشت برگ اضافی نانوشته در پایان نسخه موجود است.
- جلد: تیماج سبز. کاغذ: فرنگی آهارمهره. قطع: وزیری کوچک. ۲۲/۵ × ۱۶/۵ سم. (ثبت ۳۱۷۴۵) ۱۸۵گ. ۲۰س.
- ۱۰۴۱
- ترسل ابن حبيب** (منشآت - عربی)
از: ابن حبيب.
در منابع دسترس شرح حالش را نیافتیم. مجموعه منشآت است با عناوینی چون عناوین ذیل:
- خطبة ختم القرآن الکریم.
خطبة التدریس.
توقيع القاضي كمال الدين بعشاب (کذا).
توقيع القاضي شرف الدين ابى بكر باعاده الى وظيفته.
توقيع القاضي شرف الدين بصهيون.
توقيع القاضي زين الدين.
توقيع باعاده الشيخ كمال الدين الى تدریس
- المدرسة الظاهرية بحلب.
توقيع بنظر الامام بحلب للشيخ فخرالدين محمود.
مرسوم باستمرار الشيخ شمس الدين بمسجد الارزنى المعروف بالشيخ فضل الله.
خط: تعليق. كاتب: محمد بن على بن عثمان الحنفى. تاريخ كتابت: دهم شعبان ۸۶۲هـ.
بر پشت برگ آغاز نام کتاب با عنوان «ترسل ابن حبيب احسن الله عاقبته و غفر له» آمده است که ظاهراً نسخه در عصر حیات مصنف نگاشته شده.
بر همان صفحه تملك محمد بن عمر الحسنی القادری الشافعی از ق ۹هـ و نیز تملك على بغدادى كاتب مورخ ۱۰۲۵هـ و دو تملك زدوده شده دیده می شود.
در پایان نسخه منشآت متفرقه ادبی به قلم نسخ کهن دیده می شود.
جلد: مقوایی. کاغذ: نخودی ضخیم (گویا ترکی بغدادی). ۱۳ × ۱۸ سم. ۷۹گ. ۱۳س. (ثبت ۳۱۷۴۶)
- ۱۰۴۲
- مرصاد العباد** (تصوف - فارسی)
من المبدأ الى المعاد
از: شيخ نجم الدين ابوبكر بن عبداللّه رازی (د: ۵۶۵۴هـ).
مشمول بر پنج باب و چهل فصل در سلوک. مؤلف به تاریخ ۶۲۰هـ در شهر سیواس از تألیف آن فراغت حاصل کرده است.
این کتاب به تصحیح دکتر امین ریاحی به چاپ رسیده است.
نک: كشف الظنون، ۲/۵۳۸ (چاپ دارالفکر).
آغاز: بسملة حمد بيحد و ثنای بيعد پادشاهی را سزد که وجود هر موجود...

انجام موجود: ... و وجه حکمت احتیاج به شیخ این است مثلاً آتش را در هر مقام معنی دیگر باشد.

خط: نستعلیق. کاتب: حسنی شیرازی. تاریخ کتابت: ۱۲۵۵ هـ. مکان کتابت: دزفول.

ص ۱ نسخه مشتمل بر ابیات متفرقه‌ای است با عنوان‌هایی چون: فی العشق، فی الشکوه، فی الفراق...

عناوین و آیات به قلم شنگرف. در هامش برخی صفحات اشعاری به مناسبت متن به قلم شنگرف نوشته شده.

در صفحات پایانی نسخه محل کتابت آیات سفید مانده است. چند برگ از پایان نسخه نانوخته باقی مانده است.

جلد: تیماج مشکی یک لایه.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: رقعی. ۱۳/۵ × ۲۰ سم. (ثبت ۳۱۷۴۷)

۱۰۴۳

قرآن مجید

ص ۲۵۵ و ۲۵۶ نسخه مشتمل بر فال‌نامه منظوم قرآن است که از بیت ششم به بعد آن به ترتیب الفبا است و مطالب ذیل عنوان «ه، لا، ی» به نثر است.

آغاز فالنامه:

هر که از قرآن گشاید فال خویش

بی‌شک او واقف شود بر حال خویش

آغاز حروف:

چون الف آید به فال اندر کتاب

ابتدای کار شد خیر و ثواب

انجام: ... ای خداوند فال عجب دولتی داری و فرح و

خوشحالی بتو رسد... و اگر بیمار داری صحت یابد

ان شاء الله تعالی.

نسخه دیگری از این فال‌نامه ضمن نسخه ش ۳۰۲

مجموعه فیروز معرفی شده است.

خط: نسخ ممتاز. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.

برگ آغاز دارای سرلوحه مذهب و مرصع است و در همان صفحه دو سر سوره مذهب موجود است. حواشی دو صفحه آغاز دارای تذهیب به شیوه گل و بوته است.

تمام صفحات به قلم زر و مشکی دارای جدول و کمند است. علامات ختم آیات به شکل دوایر زر، عناوین سور به قلم نسخ زرین.

جلد: روغنی با نقش گل و بوته با زمینه قرمز و آستر جلد نیز روغنی با نقش گل نرگس و زمینه سبز به انضمام محفظه تیماجی قرمز.

کاغذ: اصفهانی.

۱۱/۵ × ۱۹ سم. ۱۳۰ گ. ۲۷ س.

(ثبت ۳۱۷۴۷)

۱۰۴۴

غرر الفرائد و درر القلائد

(امالی - عربی)

= امالی المرتضی

از: سید شریف مرتضی، ابوالقاسم، علی بن طاهر موسوی (د: ۴۳۶ هـ).

مجموع امالی سید مرتضی است در محاضرات و ادب و تفسیر و تأویل و شرح احادیث و تراجم رجال.

به گفته صاحب کشف الحجب، سید مرتضی این مباحث را در سفرش به حجاز منزل به منزل بر شاگردان می‌خوانده است و آنان نیز به همان ترتیب می‌نگاشته‌اند.

این کتاب به تاریخ ۱۳۲۵ هـ در مطبعه سعادت مصر و نیز در ایران به چاپ رسیده است.

آغاز: بسملة قال الشریف الاجل المرتضی ذوالمجدین... مجلس تأویل آیه قال الله جل من قائل و

اذا اردنا أن نهلك... فی هذه الایة وجوه من التأویل... انجام موجود: ... تقدیر لفعّل مضمّن بل الكلام فی

کل بیت منها محمول علی المعنی و معطوف.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: اوایل نسخه از ق ۱۱ هـ.

اواسط از ق ۷ و اواخر از ق ۹ هـ ده برگ الحاقی به آغاز نسخه افزوده‌اند که بر دو برگ اول و دوم آنها یادداشت‌های پراکنده دیده می‌شود. ص ۱ تا ۵ نسخه مشتمل بر فهرست تأویل آیات است. بر پشت برگ آغاز تملک ابوالقاسم بن کاظم موسوی ۱۲۵۵ هـ در زنجان و سجع مهر وی و نیز یادداشت استعاره کتاب سید محمد علی از سید کاظم دیده می‌شود و در صدر همان صفحه سجع مهر مربعی است با نوشته «محسن بن غلام‌علی آل عبدالله».

جلد: تیماج مشکی.

کاغذ: اصفهانی، سمرقندی.

قطع: وزیری. ۱۵/۵ × ۲۳ سم. ۲۵۵ گ. ۲۲ س.

(ثبت ۳۱۷۴۹)

خط: نستعلیق تحریری. تاریخ کتابت: ۸۳۲ هـ. بر پشت برگ آغاز یادداشت‌هایی است به نقل از شرح کلیات و چند تملک و مهر که زیر وصالی رفته و از جمله تملک‌های یاد شده به نام همایون است. دو برگ آغاز دارای وصالی است. عناوین به سنگرف. تعلیقاتی در هامش نسخه به نقل از شرح کلیات، مصباح، و صحاح دیده می‌شود. برگ پایان نیز دارای وصالی است. ص ۲۵ و ۲۶ نونویس است. در ذیل نسخه مهری است دایره‌ای و ظاهراً تیموری که ناخوانا است.

جلد: تیماج مشکی با ترنج و نیم ترنج.

کاغذ: سمرقندی.

۱۲/۵ × ۲۰ سم. ۱۸۹ گ. ۱۷ س.

(ثبت ۳۱۷۵۲)

۱۰۴۷

الاسباب و العلامات

(طب - عربی)

از: شیخ نجیب‌الدین محمد بن علی بن عمر سمرقندی (د: ۶۱۸ هـ).

مجموعه علل و امراض جزئی است که مؤلف بر سبیل استقصا گرد آورده و تحت هر یک از امراض مختصری در علاج آنها پرداخته است.

مؤلف به تاریخ صفر ۸۲۷ هـ در سمرقند از تألیف پرداخته و آن را به سلطان الغ بیگ اهدا کرده است.

این کتاب به همراه شرح نفیس بن عوض کرمانی (د: ۸۲۴ هـ) بر آن بارها چاپ شده است.

نک: کشف الظنون، ۱/ ۷۷.

آغاز: بسملة الحمد لله علی نعمائه السابقة و آیادیه اللاحقة حمداً... قال الشيخ الامام الاعز... انی قد جمعت لأجلی فی هذه المجلدة ما کانت حاجتی الیه اضطراراً... انجام: ...زهرة الخنثی من تریاقاتنه و ربما کفی استعمال الملح و الخل علی موضع العضة و الله تعالی اعلم بالحقیقة.

۱۰۴۸

مضمار دانش = فرس نامه (دامپزشکی - فارسی)

از: نظام‌الدین احمد بن ملاًصدرا گیلانی (ق ۱۱ هـ). در شناخت اسب.

مشتمل بر مقدمه و سه مرحله، به منزله قلب سپاه و دو جناح یمین و یسار لشکر و یک خاتمه که به امر شاه عباس ثانی (۱۰۵۲-۱۰۷۷ هـ) تألیف شده است.

مقدمه: در خلقت اسب.

مرحله اول: در ذکر محامد و ذمائم اسب.

مرحله دوم: در آداب تربیت اسب.

مرحله سوم: در امراض و معالجات اسب.

مؤلف به تاریخ رجب ۱۰۶۷ هـ از تألیف پرداخته است.

نک: ذریعه، ۲۱/ ۱۳۵.

آغاز موجود: روی عجز و انکسار بلکه به طریق مباحات و افتخار بر وی محل عرضه فصحای فصاحت... انجام: ...نقلست که... یکشبانه روز... دلدل رنجور شد جبرئیل (ع) آمد و این طلسم را آورده بگردن دلدل

بستند به فرمان الهی فی الحال شفا یافت...

خط: نسخ. کاتب: عیسی. تاریخ کتابت: ۱۰۸۶ هـ.

نسخه از آغاز افتادگی دارد. عناوین به سنگرف، برگ پایان در حاشیه وصالی شده.

بر برگ الحاقی پایان نسخه که مصدوم است یادداشت ذیل از عباسعلی نوری فرزند میرزا آقاخان صدر اعظم نوری دیده می‌شود:

«در حینی که قیله عالم و عالمیان از دارالخلافة طهران... اصفهان تشریف شریف ارزانی فرموده، کمترین پیش‌گاه ملتزم رکاب ظفر انتساب بودم و لازم توقف اصفهان، این فرس‌نامه مع چند جلد کتاب بسهل البیع ابتیاع گردید. العبد الاقل الجانی عباسعلی نوری شهر رمضان ۱۲۴۰».

جلد: تیماج قهوه‌ای یک لایه.

کاغذ: اصفهانی آهار.

قطع: رقعی. ۱۲×۱۸ سم. ۶۹ گ. ۱۵ س.

(ثبت ۳۱۷۵۳)

۱۰۵۲

نمایشنامه

(نمایشنامه - فارسی)

رستم و الماس سیاه

سرگذشت «رستم» دزد معروف گیلانی و «الماس سیاه» که از مجلس عمیدالسلطنه در طالش فرار کرده، از راه قزوین عازم طهران شدند در هفت پرده.

نویسنده طی این نمایشنامه وضعیت اجتماعی، سیاسی ایران در اواخر عهد قاجار بالاخص مظفرالدین شاه را که معاصر نمایشنامه‌نویس بوده، به نمایش می‌گذارد و شؤونات سیاسی اجتماعی و مذهبی ایران را به باد انتقاد می‌گیرد. شخصیت‌های این نمایشنامه به ترتیب مطرح بودن عبارتند از: رستم، الماس سیاه، خاور سلطان، خانم، حاجی و شیخ الاسلام.

آغاز: بسمه تبارک و تعالی سرگذشت دزد معروف گیلانی... رستم، الماس هیچ می‌دانی که در طهران آسانتر

از طالش و گیلان و زنجان می‌شود دزدی کرد....

انجام: ... شرافت از دست رفته ایران... مجدداً تحصیل فرموده ملک و ملت را مفتخر فرمایند امین یا رب العالمین. (کاتب می‌افزاید): شهر رمضان المبارک یونیئیل از روی یک نسخه خطی برداشته شده است مطابق یونیئیل ۱۳۲۵.

خط: نستعلیق آمیخته به شکسته. تاریخ کتابت:

۱۳۲۵ هـ.

جلد: تیماج مشکی.

کاغذ: فرنگی.

قطع: رقعی. ۱۲×۱۸ سم. ۶۹ گ. ۱۵ س.

(ثبت ۳۱۷۵۷)

۱۰۵۳

الملل و النحل

(ملل و نحل - عربی)

از: محمد بن عبدالکریم شهرستانی (د: ۵۴۸ هـ).

نک: ذریعه، ۲۲/۲۲۰؛ مجلس، ش ۳۲۹۵، ۷۹۷۷.

۷۹۹۰/۳

آغاز: الحمد لله حمد الشاکرین بجمع محامده علی جمیع نعمائه کلها کثیراً طیباً مبارکاً... و بعد لما وفقنی الله تعالی بمطالعة مقامات اهل العالم من ارباب الادیانات... اردت ان اجمع ذلک فی مختصر تحوی (کذا)....

انجام: ... هذا ما وجدته من مقالات اهل العالم و نقلته علی ما وجدته فمن صادف فيه خللاً فی النقل فأصلحه اصلح الله... و سدّد اقواله و افعاله و الحمد لله.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.

بر پشت برگ آغاز به غلط کتاب را به ابن حزم ظاهری صاحب الفصل نسبت داده‌اند که بعداً زدوده شده و نیز تملک زیر به قلم نستعلیق زیبا: «هو المالک الحقیقی این نسخه ملل و نحل را میرزا سلیمان پسر مرحوم حجة الاسلام بروجردی به این حقیر تعارف نمودند. تحریراً فی شهر صفر المظفر سنه ۱۲۷۷».

ابی‌بکر... بعد طول شروعه فی بحر الذنوب و المعاصی...
انه وجد فی حدیث خیر الانسان... من جمع اربعین حدیثاً
فهو فی العفو... فجمع العبد اربعین حدیثاً بالاسانید
المتصلة الى النبی المختار و المشایخ و الائمة الکبار... و
زاد العبد فيه ما یلیق به الواعظ من الحکایة...
انجام: ... قالوا کیف یحفظون دینهم قال کالمحمر
فی الیدان وضعه طفیء و ان امسکه احرق، تمت الحدیث
الاربعین بعون الله الملك المعین.

خط: نسخ ترکی. کاتب: موسی بن حاجی
عبدالغزیز افندی بن ابراهیم. تاریخ کتابت:
چهارشنبه غره صفر ۱۱۲۱ هـ در مدرسه دیصان
یک بلده قرمان.

چند برگ اضافی آغاز نسخه (ص ۱ و ۲ و ۳)
شامل یادداشت‌های متفرقه به عربی و فارسی و
ترکی از جمله غزلی از حافظ است. در اوراق
آغاز نسخه علائم رطوبت و آب‌گرفتگی دیده
می‌شود.

جلد: تیماج مشکی یک لایه.

کاغذ: فرنگی کهنه.

قطع: ۱۴×۱۹ سم. ۳۵ گ (بدون احتساب
برگ‌های الحاقی). ۲۱ س. (ثبت ۳۱۷۵۹)

۱۰۵۵

آداب الطریق

(فتوت - فارسی)

از: حاجی عبدالرحیم (ق ۱۱۱ هـ).

رساله‌ای است مختصر در بیان آداب فتوت مشتمل
بر ۱۲ باب که به گفته نویسنده به درخواست دوستانش
آنرا تألیف کرده است.

نام کتاب در نسخه جای سخن، ارباب الطریق است
ولی در فهرست لنین‌گرد نام آداب الطریق ثبت شده؛ که
این صحیح به نظر می‌رسد.

۱. الجواهر المزیئه، ۲/ ۳۶.

در ذیل این دو مهر یکی مربع و دیگری بیضی، با
سجع: «عبد جلال‌الدین» دیده می‌شود. عناوین
به سنگرف. چند برگ آغاز دارای وصالی است.
برگ پایان نونویس است.

جلد: مقوا با روکش کاغذی ابر و باد و عطف
تیماج.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: رقعی. ۱۲×۱۸ سم. ۶۹ گ. ۱۵ س.

(ثبت ۳۱۷۵۸)

۱۰۵۴

الاربعون حدیثاً

(حدیث - عربی)

از: محمد بن ابی‌بکر مفتی واعظ، امام‌زاده بخاری
(د: ۵۷۳ هـ).

مجموعهٔ چهل حدیث اخلاقی است از حضرت
ختمی مرتبت که گردآورنده در پایان هر حدیث حکایت
یا حکایاتی را به تناسب برای استفاده و عاظم نقل کرده
است.

با وجود شیاع نسخ این کتاب و ارائه نسخه‌هایی از
آن در فهراس کتابخانه‌هایی چون دارالکتب، مرعشی و
اوقاف موصل، هیچ یک از فهراس دیده شده اطلاعی از
احوال مؤلف به دست نداده‌اند. ولی با توجه به نقل مکرر
از روضه العلماء علاءالدین حسین زند ویستی بخاری
(د: ۴۰۰ هـ) که از علماء بخارا بوده و اینکه از دیباچه،
شغل واعظی نویسنده استنباط می‌شود می‌توان به حدس
غالب گفت که این محمد بن ابی‌بکر همان محمد بن
ابی‌بکر مفتی واعظ معروف به امام‌زاده بخاری^۱ (ت:
۴۹۱ هـ و د: ۵۷۳ هـ) است که در نقل مطالب از کتاب
همشهری‌اش علاءالدین بخاری استفاده زیاد برده باشد.
نک: فهرست المخطوطات دارالکتب، ۱/ ۳۰؛ فهرست
مخطوطات موصل، ۷/ ۲۸۰؛ مرعشی، ۳/ ۱۱۴.

آغاز: بسملة الحمد لله... و العاقبة للمتقين و لا
عدوان الا علی الظالمین... اما بعد فان العبد المذنب بن

- اینک ابواب کتاب:
 باب اول: در بیان کلاه.
 باب دوم: در بیان موی سر.
 باب سیم: در بیان دلق و خرقة و ژنده.
 باب چهارم: در بیان کمر بند.
 باب پنجم: در بیان عصا.
 باب ششم: در بیان کشکول.
 باب هفتم: در بیان کدو مطبخ.
 باب هشتم: در بیان سفره.
 باب نهم: در بیان خادمی.
 باب دهم: در بیان تخته پوست.
 باب یازدهم: در بیان جاروب.
 باب دوازدهم: در بیان اقسام لباس فقر.
- اطلاعی از احوال مؤلف به دست نیامد جز اینکه در ق ۱۱ معاصر سلطان ناصرالدین عبدالعزیز بهادرخان می‌زیسته است. وی به تاریخ ۱۰۳۳هـ از تألیف پرداخته و کتابش را به سلطان وقت اهدا کرده است.
- از احوال این پادشاه نیز اطلاعی به دست نیامد جز اینکه یکی از مطلعان او را از سلسله جانیون بخارا می‌دانست که در منابع به نام وی دست نیافتیم.
- فهرست لئین‌گرا، ۴۱/۱.
- آغاز: بسمله ستایش و سپاس بی قیاس مرخیاطی را در خور است که به سوزن الوهیت و رشته ربوبیت لباس فقر در بر و دوش و سر به عریانی برآورده....
- انجام: ... ندای سید القوم و خادم الفقرا زده امید بروزنات نوید نهاده. امید است که خطاب مستطاب رب الارباب شود که فادخلوها خالدین برحمتک یا ارحم الراحمین.
- خط: نستعلیق تحریری. تاریخ کتابت: ق ۱۳هـ.
 برگ‌های اضافی آغاز نسخه (ص ۱-۸) مشتمل بر تعقیب مشترک رمضان المبارک و نیز دعای سحر است.
 در صدر صفحه آغاز بیت ذیل به قلم شنگرف
- وجود دارد:
 حب درویشان کلید جنت است
 دشمن ایشان سزای لعنت است
 عناوین به شنگرف. بر پشت برگ پابان سه بیت ترکی و نیز یاداشتی درباره اقسام ایمان دیده می‌شود.
 جلد: تیماج حنایی یک لایه.
 کاغذ: فرنگی آهارمهره.
 قطع: جیبی. ۱۱×۱۵/۵ سم. ۵۹گ (با احتساب برگ‌های اضافی). ۱۵س. (ثبت ۳۱۷۶۰)
- ۱۰۵۶
- تبصرة العوام**
 (ملل و نحل - فارسی)
فی معرفة مقالات الانام
 از: جمال‌الدین ابوعبدالله محمد بن الحسن (حسین) رازی (ق ۵ و ۶هـ).
 در شناخت ادیان و مذاهب و ارباب آن اعم از فلاسفه و اصحاب طبایع و منجمین و مجوس و صابئین و فرق اسلامی و غیره مشتمل بر ۲۶ باب.
 صاحب ذریعه فرماید چنانکه صاحب ریاض (افندی) اصرار دارد ما نیز به اشتباه این کتاب را در ذریعه به مرتضی داعی رازی نسبت داده‌ایم؛ ولی بعدها نسخه‌ای از ترجمه عربی تبصره را، که مترجم مورخ رجب ۶۵۸هـ از آن پرداخته بود، یافتیم که مترجم تصریح به نام مؤلف دارد و نیز صاحب ذریعه فرماید که^۱: مؤلف نامبرده در کتاب نزهة الکرام (ملک ۶/ ۸۱۷) خود به تصریح از اثر دیگرش یعنی همین تبصرة العوام نام می‌برد و از آن نقل مطلب می‌کند.
 لازم به ذکر اینکه در منابع این کتاب به اختلاف به مرتضی داعی رازی، ابوالفتح رازی و نصیرالدین طوسی نسبت داده شده.
۱. ذریعه، ۲۴/۱۲۳.

دارد. بنا به گفته صاحب ذریعه شارح به تاریخ ۱۰۷۹ هـ از شرح کبیر پرداخته است ولی در چاپ سنگی آن تاریخ تألیف آن ۱۰۹۹ هـ است که باید تصحیف سبعین به تسعین باشد.

نک: ذریعه، ۶/۲۹۰؛ مجلس، ش ۵۳۰۲، ۷۲۱۰. آغاز موجود: بضوء انوارهم بهاءالدین و انتصب برفعههم و خفض اعدائهم اعلام الحق و الیقین... اما بعد فبقول... اعلم ان العربیة من اهم ما تصرف الیه... انجام: ... و انا اسال الله جل جلاله... و ان يجعله

خالصاً لوجهه... و ان ینفع به طالبیه بکره و احسانه. خط: نستعلیق و نسخ. کاتب: ابوالحسن بن مؤمن الحسنی الحسینی. تاریخ کتابت: ۱۲۱۱ هـ.

برگ آغاز افتاده است. ۲۶ برگ آغاز و صالی شده است. در هامش صفحه پایان چند بیت فارسی است مورخ ۱۲۵۴ هـ.

در هامش صفحات ش ۲۲۰، ۲۲۲، ۲۹۲، ۲۹۳، ۲۹۴، ۲۹۵، ۳۶۸، ۳۷۷، ۴۰۳، ۴۰۵، تعلیقاتی با امضای سید نعمت دیده می‌شود.

جلد: تیماج قهوه‌ای با نقش ترنج و نیم ترنج و لچک و حاشیه منگنه. کاغذ: فرنگی.

قطع: وزیری. ۱۵/۵ × ۲۲ سم. ۴۳۱ گ. ۱۷ س. (ثبت ۳۱۷۶۲)

۱۰۵۹

دیوان مسعود سعد (شعر - فارسی)
از: مسعود بن سعد بن سلمان گرگانی یا همدانی
الاصل (د: ۵۱۵ یا ۵۲۵ هـ).

این دیوان بارها به چاپ رسیده است.
نک: مجلس، ش ۱۵۳ فیروز، ۳۸۴، ۴۶۸۴/۳، ۱۰۶۴، ۱۰۶۵، ۲۴۸۷، ۲۸۸۹/۴، ۷۸۸۶/۷، ۱۳۲۱۴/۵؛ ذریعه، ۹/۱۰۳۶؛ فرهنگ سخنوران، ۵۳۸؛ منزوی، ۶/۲۵۲۵.

تبصره کراراً به چاپ رسیده از جمله در سال‌های ۱۳۰۴ و ۱۳۱۹ هـ. بعدها مرحوم عباس اقبال به چاپ آن اقدام کرد که البته خالی از اغلاط و نواقص نیست، از این رو جناب استاد عبدالحسین حائری، دامت معالیه، به تصحیح مجدد آن همت گماشت و ظاهراً ح ۱۳۳۱ هـ توسط کتابخانه مرحوم میرزا حسن مصطفوی به چاپ رسید که نسخه‌ای از این چاپ دیده نشد.

نسخه جای سخن از لحاظ تحریر تفاوت‌هایی با نسخه چاپ اقبال دارد.

نک: ذریعه، ۳/۳۱۹، ۲۴/۱۲۳؛ فرهنگ ایران زمین (گفتار دانش‌پژوه)، ۱۲/۱۰۲؛ مکتب اسلام، ش ۸؛ کشف الحجب، ۹۶؛ نسخه‌ها، ۲/۱۷۲۲؛ الذریعه، ۲/۱۲۳.

آغاز موجود: خسیسند و گویند هر ملائکه جبار که در آسمانند پادشاهی بودند بزرگ... .

انجام موجود: ... اما آنچه می‌گویند از علامات اهل بدعت یکی آن بود که.

خط: نستعلیق تحریری. تاریخ کتابت: ق ۱۱ یا ۱۲ هـ. نسخه از آغاز و انجام افتادگی دارد.

عناوین به شنگرف. جلد: تیماج مشکی. کاغذ: فرنگی کهنه.

قطع: رقعی. ۱۲ × ۱۹ سم. ۱۵۲ گ. ۱۵ س. (ثبت ۳۱۷۶۱)

۱۰۵۷

الحدائق الندیة (نحو - عربی)
فی شرح الفوائد الصمدیة

از: سید صدرالدین علی خان بن نظام‌الدین احمد حسینی دشتکی مدنی (د: ۱۱۲۰ هـ).

شرح کبیر او است بر الفوائد الصمدیه بهاءالدین عاملی (د: ۱۰۳۰ هـ).

وی دو شرح متوسط و صغیر نیز بر فوائد صمدیه

آغاز: بسمله

چون نای بینوایم ازین نای بی نوا
شادی ندید هیچ کس از نای بینوا

انجام:

تاریخ طلب نمودم از عقل

گفتا سخنان نیک مسعود

انجامه:

تمت الكتاب بعون الله و توفيقه در بلدة غمکده

همدان ۱۲۵۹.

خط: نستعلیق. تاریخ کتابت: چهارشنبه ۲۲

جمادی الثانی ۱۲۵۹ هـ. مکان کتابت: همدان.

بر پشت برگ اضافی آغاز یادداشت تملک ذیل

از محمد اسماعیل بروجردی متخلص به فارس

دیده می‌شود:

«کتاب مستطاب دیوان... از نوایان امیر زادگان

نصرالله میرزا و علی محمد میرزا، زید شوکت‌هما،

به وجه شرعی به... محمد اسماعیل بن محمد

علی البروجردی متخلص بفارس گردید حرره فی

سابع رمضان ۱۲۸۴».

و نیز چند بیت شعر.

در صدر صفحه آغاز یادداشت ورود نسخه در

کتابخانه خانلر میرزا احتشام‌الدوله مورخ ۱۲۷۰

با سجع مهر «احتشام‌الدوله» و یادداشت تملکی

مورخ ۱۲۸۸ با سجع مهر «عبده الراجی محمد

علی» دیده می‌شود. نیمی از قصاید در هامش

صفحات به شیوه چلیپا نگاشته می‌شود.

عناوین به قلم شنگرف. در ذیل رقم کتابت

یادداشتی است از محمد علی بن حاتم به تاریخ

پنجم شعبان ۱۲۸۸ هـ در بروجرد که پاره‌ای از

آن را زدوده‌اند و نامفهوم است.

جلد: روغنی با نقش گل و بوته در سه ردیف با

حاشیه زرکوب، با نقش گل نرگس با زمینه قرمز

در داخل هر طرف جلد. کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۱۵/۵ × ۲۶/۵ سم. ۲۲۱ گ.

۲۰ س. (ثبت ۳۱۷۶۴)

۱۰۶۱

شرح القانون

(پزشکی - فارسی)

= التحفة السعدية

شارح: قطب‌الدین محمود بن ضیاء‌الدین مسعود

شیرازی (د: ۷۱۰ هـ).

وی ابتدا سال ۶۸۱ هـ شرحی مفصل بر کلیات قانون

از آغاز تا مبحث ارکان نگاشت و دنبال آن رها کرد و

پس از بیست سال، شرح مزجی حاضر را بر تمام بخش

کلیات نگاشت. شارح اثرش را به نام سعدالدین بن

تاج‌الدین علی ساوجی تألیف کرده و به همین سبب به

تحفة سعدیه شهرت یافته است.

نک: مجلس، ش ۴۹۳، ۳۸۶۵، ۳۹۰۴، ۴۷۲۳،

۵۱۷۶/۴، ۵۲۸۸، ۶۰۳۵/۱، ۱۸، ۱۱۷۷؛ کشف

الظنون، ۱۳۱۲/۲؛ مرعشی، ۳/۱۰؛ ملک، ۱۱۸/۱.

آغاز: بسمله ان اولی ما افتتح به خطاب و احری ما

ابتدیء به الکتاب حمد الله المنعم بحیوة النفوس....

انجام: ... لانهما قریبان من مخرج الانفال و

الانفصالات فکلما اجتمع فیه شیء اندفع الی خارج.

خط: نسخ کهن. کاتب: عبدالله قیصری. تاریخ

کتابت: شنبه ۲۶ ذی الحجه ۷۴۷ هـ.

نسخه جای سخن مشتمل بر مجلد اول از کتاب

است.

بر پشت برگ آغاز یادداشت‌های متفرقه‌ای است

از جمله چند سطر در شرح حال مؤلف که تقریباً

امحاء شده و نیز تملک محمد بن جلیل طهرانی

مورخ ۱۲۵۲ هـ در هامش برخی صفحات

تعلیقاتی است با امضای لمحرره. برگ پایان

وصالی شده و بر همان قطعه الصاق شده

تعلیقه‌ای دیده می‌شود.

جلد: تیماج مشکی فرسوده با ترنج و عطف و

حاشیه تیماجی قرمز.

کاغذ: سمرقندی.

قطع: وزیری. ۱۵/۵ × ۲۳ سم. ۳۲۳ گ. ۲۵ س. (ثبت ۳۱۷۶۶)

۱۰۶۳

سیف المؤمنین

(عقاید-فارسی)

فی قتال المشركين

از: علیقلی جدید الاسلام (ق ۱۱۱هـ).

در رد بر یهود و نصاری و اثبات تحریف تورات.

مؤلف این کتاب را به دستور بهاءالدین اصفهانی

معروف به فاضل هندی نگاشته و آن را به شاه سلطان

حسین صفوی (د: ۱۱۳۵هـ) اهدا کرد.

وی گوید چون یکی از پادری‌های مسیحی عهدین

را به عربی ترجمه کرده، تحریف بسیار در آن راه داده

بود، وی به جهت مقابله، قصد ترجمه تمام عهدین را

نموده ولی به جهت اهمیت، پنج کتاب تورات را در

ترجمه و نقد مقدم می‌دارد.

به گفته وی ابتدا ترجمه عربی محرف را با اصل

لاتینی مقابله کرده سپس تفسیر و تأویل آن را بر وجهی

که الزام و اتمام حجت بر نصاری باشد به تحریر آورده

است و هر عبارتی را که حقانیت اسلام و رسول الله و

امامت ائمه^(ع) از آن اثبات شود، از هم وا کرده به بیان

آنها می‌پردازد. مؤلف در پایان مطالب، ترجمه فارسی

چهل سوره تورات که عربی آن منسوب به حضرت

امیر^(ع) است و نیز دوازده فصل از حکمت سلیمان را که

گواه امامت ائمه است را به کتاب می‌افزاید.

نک: ذریعه، ۱۲/۲۸۹؛ دانشگاه، ۶۵۳؛ آستان قدس،

۷۵۹.

آغاز: بسمله، بهترین نغمه که عندلیب زبان در

بوستان زندگی به آن ترنم تواند نمود....

انجام: ... هرچه از کتاب تکوین الخلاق توریه بر

حقیقت دین پیغمبر آخرالزمان دلالت می‌کرده، استخراج

کرده در این کتاب سیف المؤمنین در آوردیم و تذکیر

ترجمه این دوازده فصل، رشته عذر نصاری و یهود را

بالکلیه از بیخ برکنیدم و بالله التوفیق و علیه التکلان.

انجامه: تمام شد در روز دوشنبه... در ید حقیر و فقیر

حسین بن محمد امین کوزه‌کنی... در وقتی که اعتشاش

مردم به سبب طاعون و وبا بیش از پیش بود التماس از

مطالعه کنندگان این است که در وقت مطالعه این کتاب،

اشخاصی را که در سنه ماضیه بسبب طاعون فوت شده‌اند

بفاتحه یاد نمایند و هم چنین کاتب الحروف را.

خط: نسخ. کاتب: حسین بن محمد امین کوزه‌کنی

قرچه داغی (من محال ریزبار). تاریخ کتابت:

دوشنبه ۱۸ صفر ۱۲۵۱هـ.

بر پشت برگ آغاز یادداشتی است درباره بهلول

و سخن او خطاب به هارون الرشید.

بر پشت برگ در صدر صفحه آغاز علامات وقف

خاص و نیز مهری بیضی با سجع: «از خدای

ذوالمنن میجوی توفیق هدا. علی» دیده می‌شود.

عناوین به شنگرف.

بر پشت برگ پایان وقف نامه‌ای است از علی

بک بن محمود پاشا میرمیران مورخ شنبه سلخ

صفر ۱۲۵۱هـ با همان سجع در ذیل آن و مهر

چهارگوشی در صدر.

جلد: تیماج مشکلی با ترنج و نیم ترنج.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: رحلی. ۲۰ × ۳۱/۵ سم. ۶۸ گ. ۳۰ س.

(ثبت ۳۱۷۶۸)

۱۰۶۴

خیراتیّه

(رد صوفیه-فارسی)

از: آقا محمد علی بن آقا باقر وحید بهبهانی (د):

۱۲۱۶هـ).

ردیه‌ای است بر طریق تصوف که مؤلف شدیداً به

صوفیه تاخته است.

جلد: تیماج قهوه‌ای یک لایه.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری کوچک. ۱۵ × ۲۰ سم. ۱۵۱ گ.

۱۹ س. (ثبت ۳۱۷۶۹)

۱۰۶۶

داستان متظلم و خبیر (داستان-فارسی)

سرگذشت شخصی است ناشناس که سعی در پوشیده‌داشتن خود دارد و در ضمن شرح حال خویش به نقد احوال اجتماعی، سیاسی و باورهای مردم ایران در اواخر عهد قاجار می‌پردازد.

نسخه جای سخن مجلد اول کتاب است و جلد دوم آن پیش از این ذکر شد.

آغاز: بسمله پدر من از متمولین یکی از شهرهای بزرگ دور از طهران بود، املاک زیادی داشت، تجارت هم می‌کرد....

انجام: ... عابد شاهزاده را به شاهزاده پریان سپرده در حق او آنچه لازم بود سفارش نمود شاهزاده پریان امر کرد همان.

نک: مجلس، ش ۳۰۶ ط.

خط: نستعلیق تحریری. کاتب: ظاهراً سید طباطبایی سنگلجی باشد. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ. جلد: مقوایی با روکش کاغذی ابر و باد با زمینه قهوه‌ای، عطف و تیماج.

کاغذ: فرنگی.

دو صفحه آخر نسخه مشتمل بر عریضه‌ای از زبان محصلان مدرسه اسلام، مؤسسه مرحوم سید محمد طباطبایی، خطاب به بزرگان دولت عصر. چون این عریضه حکم یک سند تاریخی را داشت تمام آن نقل شد:

«بسم الله الرحمن الرحيم. ما کودکان که نونهال بوستان قدرت و ودایع حضرت عزت و ناموس

نسخه جای سخن با دیگر نسخ شایع خیراتیه مختصر تفاوتی دارد از جمله اینکه فاقد دیباجه مرسوم این کتاب است.

آنچه از این نسخه استنباط می‌شود اینکه خیراتیه در اصل به صورت مکاتبه آقا محمد علی بهبهانی به برخی افراد بوده است، و بعدها به اضافه ملحقات و منضمات به صورت کتاب موجود خیراتیه درآمده است. باری نسخه جای سخن چهارچوب اصلی خیراتیه است. آخوند ملا محمد صادق بروجردی تعلیقاتی بر این کتاب دارد که نسخه جای سخن آنها را به خط نویسنده در بردارد.

خیراتیه به تاریخ ۱۴۱۲ هـ به وسیله «مؤسسه علامه مجدد وحید بهبهانی» به چاپ رسیده که البته مطابق تصحیح انتقادی نیست.
نک: ذریعه، ۷/ ۲۸۶.

آغاز: بسمله احمده علی نواله مصلیاً علی احمده (ص) و آله. صورت مکتوب قاصر محمدعلی بن محمد باقر اصفهانی شهیر بهبهانی ببعضی از اعظام اخلاء ایمانی و اناخم سادات امراء اصدقاء روحانی باضافه بعضی از فقرات ملحقات و منضمات

انجام: ... احتمال آنکه خوارق مانند خارق باشد که از فرعون و دجال و بلعم و جوکی و خارجی و غالی ظاهر شده و می‌شود.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.

بر پشت برگ آغاز یادداشت‌های مستفرقه‌ای است. برگ آغاز وصال شده است. عناوین به شنگرف. تعلیقاتی به قلم شنگرف به امضای محمد صادق در هامش برخی صفحات دیده می‌شود که همان تعلیقات آخوند ملاصادق بروجردی است.

بر پشت برگ پایان یادداشتی است به قلم محمد طباطبایی مورخ ۹ ذی الحجه ۱۳۲۰ هـ.

۱۰۶۷

حاشیة الفصول في علم الاصول

از: سیّد محمّد صادق حسینی سنگلجی (د):
۱۳۰۰هـ.

حاشیه است بر فصول شیخ محمّد حسین اصفهانی
(د): ۱۲۵۴هـ.

محشی، پدر سیّد محمّد طباطبایی سنگلجی که
مؤسس و صاحب اصلی مجموعه حاضر است. وی نوه
دختری سیّد مجاهد طباطبایی است و شهرت خاندان
وی به طباطبایی به سبب نسبت مادری او است و به
همین سبب نیز از وحید بهبهانی با عبارت «جدنا العلامة
البهبهانی» یاد می‌کند.

نک: مقدمه مجلد دیگر این حاشیه که در مجموعه
حاضر موجود است که معرفی آن ان شاء الله خواهد
آمد.

ملاً محمّد بن احمد آملی صاحب اخبار الاسرار
حاشیه‌ای بر این حاشیه دارد.

نک: ذریعه، ۱۶۶/۶؛ مجلس، ش ۱۲۱۷/۱ ط.
آغاز: بسمله قوله مع احتمال الخ اقول لاریب فی ان
المتعلق بهذا العلم لیس الا بیان تعریفه

انجام موجود: ... لا سیما تأیید ذلك بما نقله عن
جدنا العلامة البهبهانی... من كلامه الوارد فی
الاستصحاب لانه لم یحرز فی كلامهم الا التمسك
باصل العدم (نانوشته) و هو.

خط: نسخ ممتاز. تاریخ کتابت: ق ۱۳هـ.

نسخه از پایان ناتمام مانده است.

جلد: تیماج عسلی.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: رقعی. ۱۱/۵ × ۱۹ سم. ۹۵ گ. ۱۴ س.

(ثبت ۳۱۷۷۲)

ملت و دولتی، سال‌ها در وادی جهالت و بیدای
غوایت عمر به غفلت گذرانده از حلیه علم و هنر
عاری، و شغلی جز بیکاری نداشته، امثال ما از ما
به زحمت، و بزرگان از ما، در کربت، ننگ ملت و
دولت بودیم؛ تا اینکه قائد هدایت، راه نما؛ و دست
غیب مشکل‌گشا شده ما را به دار الامن علم و
تربیت دلالت نمودند.

یک‌سال است به توجهات کامله امام عصر، عجل
الله فرجه، و عنایت اعلیحضرت و علماء اعلام و
رجال دولت علیه و غیرت غیرتمندان در مدرسه
مبارکه اسلام که پدر روحانی ما سیّد محمّد مفتوح
نموده، و رؤساء این مبارک مدرسه از مدیر و ناظم
و معلم با نهایت گرمی و شوق مواظبت فرموده،
مشغول تحصیل در انواع علوم صرف و نحو و
لغت و ترجمه کلام مجید و ریاضی و ژوگرافی و
غیره، بیش از آنچه مأمول بود ترقی نموده
امیدواریم در سایه عنایت امام عصر و توجه خاصه
اعلیحضرت و علماء اعلام و غیرت اعیان ملت
عن قریب در اغلب علوم مفیده و صنایع ضروریه
به مقامات عالییه رسیده موجب فخر دولت و
اسباب آسایش ملت شده تا از زیر بار احتیاج
بیرون و از طعن مؤالف و مخالف مصون مانند.

امید این غیرتمندان ملت بر بقاء این دارالتربیه و
دوام این دارالعلم همت گمارند، بلکه مکاتب و
مدارس تأسیس فرموده، امثال و اقران ما را که
فعالاً از دائره تحصیل خارجند به تحصیل وا دارند؛
تا موجب افتخار ملت و دولت شوند. بر این نعمت
عظمی شاکر، و ازدیاد عمر و شوکت اعلیحضرت،
و عزت علماء اعلام و توفیق اعیان ملت را از
حضرت احدیت ملت‌مسیم».

قطع: رقعی. ۱۱/۵ × ۱۹ سم. ۹۵ گ. ۱۴ س.

(ثبت ۳۱۷۷۱)

۱۰۶۹

بحرالجوهر

(پزشکی - عربی)

از: محمد بن یوسف طبیب هروی (ق ۱۰ هـ).
در شرح اسامی ادویه و اغذیه و مفردات و اصطلاحات پزشکی و ترجمه برخی مشاهیر پزشکان به ترتیب الفبا. مؤلف در دیباجه، فهرست منابع و مراجع خود را ذکر کرده است.

وی اثر خود را به نام ظهیرالدوله والدین مشهور به امیر بک نگاشته است و در آخر رجب ۹۳۸ هـ از تألیف پرداخته است. این کتاب به تاریخ ۱۲۸۸ هـ در تهران به چاپ رسیده است.

نک: مجلس، ش ۳۰۲۶/۲؛ ذریعه، ۳۳/۳.

آغاز: بسمله حمد العلام احدى ذوی الافهام تحقیق دقایق اللغات الغریبه و شکر الوهاب ایدی علی اولی الالباب....

انجام: ...الزنج یبریء ناصور الغرب و صمعه یقع فی المراهم.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.

بر پشت برگ آغاز و انجام تجویزهای مختلف پزشکی نوشته شده. چند جمله فارسی به ذیل نسخه افزوده شده که ربطی به متن ندارد.

جلد: تیماج مشکى یک لایه.

کاغذ: فرنگی آهارمهره آبی.

۱۴×۲۰/۵ سم. ۷۸ گ. ۱۹ س. (ثبت ۳۱۷۷۴)

۱۰۷۱

العذاب الواصب علی الجاحد و الناصب = معائب النواصب

(عقاید - عربی)

از: شیخ ابوعلی، محمد بن اسماعیل رجالی حائری (د: ۱۲۲۶ هـ).

مشمول بر سه جلد در رد بر نواقض الروافض میرزا مخدوم شریفی که به گفته صاحب ذریعه جلد دوم آن ضایع گشته است.

وی در آغاز سه مقدمه آورده است که به تنهایی می تواند کتابی مستقل در امامت باشد، و نسخه جای سخن همان مقدمات مذکوره است.

المقدمة الاولى: فی فساد ما حدثه القوم من القول بعدالة الصحابة.

المقدمة الثانية: و فیها مقصدان و خاتمة:

المقصد الاول: فی بیان ان مذهب الامامية مذهب ائمة اهل البيت.

المقصد الثاني: فی وجوب التمسك بمذهب اهل البيت.

اما الخاتمة: ففي نبذة من احوال الائمة الاثني عشر... و تنمة فی نبذة من احوال شيخ البطحاء ابی طالب...

آغاز: الحمد لله محق الحق بآياته و مزهق الباطل بیناته... فیقول... انی وقفت علی رسالة ردية....

انجام:

و وال انساناً قولهم و حدیثهم

روی جدنا عن جبرئیل عن الباری

خط: نسخ. کاتب: شیخ علی فرزند شیخ ابوعلی

مؤلف کتاب. تاریخ کتابت: محرم ۱۲۳۸ هـ.

بر پشت برگ پایان دو بیت عربی و یادداشتی به فارسی موجود است.

جلد: تیماج مشکى با ترنج و نیم ترنج.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۱۵×۲۱/۵ سم. ۳۴۷ گ. ۲۱ س.

(ثبت ۳۱۷۷۶)

۱۰۷۳

المجلی لمرآة المنجی

(کلام - عربی)

از: ابن ابی جمهور احسائی، محمد بن زین الدین

علی (ق ۹ هـ).

شامل الهیات و طبیعیات آمیخته به ذوقیات عرفانی.

در قواعد کلی اصول فقه و اصول عقاید و فقه و طب به نقل از ائمه (ع) و نوادر مشتمل بر یک مقدمه و بیش از هزار باب. مؤلف به تاریخ ۱۰۹۷ از کتاب پرداخته است. این کتاب به تاریخ ۱۳۰۴ هـ در ایران به چاپ سنگی رسیده است.

نسخه مشتمل بر بخش طب و نوادر این کتاب است. نک: مجلس، ش ۳۱۱۳، ۵۴۶۵؛ ذریعه، ۱۶/۲۴۵؛ سپهسالار، ش ۶۵۲۰.

آغاز موجود: بسملة ابواب الکلیات المتعلقة بالطب و ما یناسبها ان الداء من الله و الشفاء من الله ...
انجام: ... و فی هذه الابواب کفاية لمن اراد الهداية بالرواية و الله الهادی ... و المسؤول ان الا یحرمنی من الاجر و الثواب و كان الفراغ منه فی شهر ربیع الاول ...
خط: نسخ. کاتب: فضل الله. تاریخ کتابت: ق ۱۱۱ هـ.

بر پشت برگ آغاز به غلط نام طب الائمه به کتاب نسبت داده شده است. برگ آغاز و صالی شده است.

جلد: تیماج سبز.

کاغذ: اصفهانی آهارمهره.

قطع: رقعی. ۱۱/۵ × ۱۹/۵ سم. ۹۷ گ. ۲۰ س.

(ثبت ۳۱۷۷۹)

۱۰۷۵

حدائق الدقائق (نحو-عربی)

فی شرح رسالة علامة الحقائق

= شرح الأنموذج

از: سعدالدين سعدالله بردعی (ق ۱۱۱ هـ).

شرح مبسوطی است بر الانموذج فی النحو جارالله زمخشری (د: ۵۳۳ هـ) که آن مختصر المفصل زمخشری است، با عناوین «قال-اقول». شارح در دیباجه گوید جز در موارد معدود که به المفصل مراجعه داشته است بدون توجه به اقوال نحویین این شرح را نگاشته است.

وی اول کتابی به نام مسالک الافهام در علم کلام نگاشت سپس حواشی بر آن نگاشت به نام النور المنجی من الظلام فی حاشية مسالک الافهام. وی پس از این به تاریخ ۸۹۴ هـ دیگر حاشیه‌ای بر مسالک نگاشت. وی بعدها متن و دو حاشیه بر آن را در این کتاب جمع کرده و عنوان اصل متن را با «قوله» مشخص کرده و حاشیه اول را با عنوان «الحاشیه» و حاشیه دوم را با عنوان «اقول».

مؤلف در این اثر بنا به مذاق تصوف بین کلام و حکمت را جمع کرده است. وی به تاریخ جمادی الثانية ۸۹۵ هـ در نجف اشرف از این کتاب پرداخته است. نک: فهرست، ۴/۱۴۰؛ ذریعه، ۲۰/۱۳.

آغاز: بسملة اللهم يا ذا المن الجسيم و الطول العظيم و الامر الحكيم ...

انجام: ... و كانت المقدمة الثالثة من قدماتي اليه و الزيارة الثالثة من بلاده معولاً فی عفو الذنوب غفرالله له ذنوبه و ستر عيوبه... و الصلوة على محمد خاتم النبيين و آله المعصومين.

خط: نستعلیق. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.

این نسخه منقول از نسخه مؤلف است که در ۸۹۶ هـ در مشهد الرضا (ع) آن را کتابت کرده است. پشت برگ آغاز یادداشتی است به قلم شنگرف در معرفی اجمالی کتاب. دیگر یادداشت‌های پراکنده استدراک سقطات در هامش صفحات دیده می‌شود. تعلیقاتی به قلم شنگرف در هامش برخی صفحات وجود دارد.

جلد: تیماج حنایی با حاشیه منگنه.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۱۵ × ۲۱ سم. ۲۳۹ گ. ۲۱ س.

(ثبت ۳۱۷۷۸)

۱۰۷۴

الفصول المهمة في اصول الأئمة (حدیث-عربی)

از: حر عاملی، محمد بن الحسن (د: ۱۱۰۴ هـ).

مؤلف به تاریخ ۱۰۷۰ هـ از شرح پرداخته است.
 نک: ایضاح المکنون، ۳۹۵؛ مرعشی، ۱۴۳/۲۰.
 آغاز: بسمله، انا نرید ان نتشبه بمن یحمدک علی
 الآثک، و ان نتشبت باذیال من یشکرک لنعمائک...
 فیقول المفرط فی التفريط... لما رأیت الموجز المعروف
 بانموذج....
 انجام: ...الماء صفة القیصوم و الشیخ ذرت بهم
 الشمس للقاضی و الدانی الحمد لله علی الدوام علی منه
 بالاتمام... اغفر ذنبی و ذنبه بتمام و هو مولانا محمد
 نام (کذا) اللهم اغفرلی و لمن نظر الیه و یدع لی بسلام.
 خط: نسخ شیوه ترکی. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.
 برگ‌های آغازین و پایانی نسخه وصالی شده
 است. در هامش اکثر صفحات و بین سطور
 تعلیقات مفصل وجود دارد.
 جلد: تیماج سبز.
 کاغذ: اصفهانی.
 قطع: وزیری. ۱۶×۲۱ سم. ۲۰۱ گ. ۱۱ س.
 (ثبت ۳۱۷۸۰)

انجام:
 حسن مقطع چو بود رسم کهن
 قطع کردیم برین نکته سخن
 ختم الله لنا بالحسنى
 و هو مولانا نعم المولى
 خط: نستعلیق ممتاز. کاتب: محمد باقر بن حاجی
 علی قزوینی شهریه تیرگر. تاریخ کتابت: ۲۲
 محرم ۱۲۵۲ هـ. به درخواست آقا محمد صادق.
 برگ آغاز آسیب دیده و پشت آن نقاشی چهره
 ضحاک با مداد دیده می‌شود. تمام صفحات
 دارای جدول به قلم شنگرف و زنگار و کمند به
 قلم شنگرف است. عناوین به شنگرف.
 جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج و جدول و
 کمند.
 کاغذ: فرنگی آهارمهره.
 قطع: خستی کوچک. ۱۴×۲۱ سم. ۱۲۰ گ.
 ۱۳ س. (ثبت ۳۱۷۸۱)

۱۰۷۷

الإسعاف (ادبیات-عربی)
بشرح ابیات القاضی و الکشاف (منتخب)
 از: شیخ خضر بن عطاءالله بن محمد موصلی
 (د: ۱۰۰۷ هـ).
 در شرح شواهد دو تفسیر انوار التنزیل بیضاوی و
 کشف زمخشری که نویسنده در ضمن شرح، ترجمه‌ای
 از احوال شاعر را نیز می‌آورد.
 مؤلف گزیده‌ای از کتاب خود ترتیب داده که نسخه
 جای سخن همان است.
 بر پشت برگ آغاز مختصری در معرفی مؤلف و
 کتابش به قلم یکی از فضلاء ق ۱۳ هـ به نام یوسف
 بهبهانی ظاهراً ملقب به نایب الایاله که ذیلاً نقل می‌شود:
 «مؤلف کتاب اسعاف شیخ خضر بن عطاء الله
 الموصلی الشامی است به اسم شریف مکه الشریف حسن

۱۰۷۶

سبحة الابرار (شعر-فارسی)
 از: نورالدین عبدالرحمن جامی (د: ۸۹۱ هـ).
 یکی از مثنوی‌های هفت اورنگ است مشتمل بر
 مقدمه در توحید و نعت رسول الله و بیان سبب تألیف، و
 چهل عقد در اخلاق و حکایات و بعد از آن مناجات و
 خاتمه در ح ۲۷۰ بیت.
 نک: ذریعه، ۱۲/۱۲۶؛ منزوی، ۴/۲۸۹۲؛ مشار،
 ۹۳۳.
 آغاز: بسمله.
 المنة لله که به خون گر خفتیم
 یکچند چو غنچه عاقبت بشکفتیم
 از کش مکش چرخ بسی آشفتم
 کز گوهر راز سبحة داری گفتیم

مشمول بر شناسنامه نسخه و کیفیت به دست آمدن آن با مهری بیضی در ذیل آن با سجع «نائب الایاله» که گویا لقب همان یوسف بهبهانی است و نیز یادداشت دیگر که در کتاب‌شناسی ذکر شد. ۸ صفحه پایان مشتمل است بر نمونه‌های شعری متفرقه‌ای در صنایع ادبی چون حسن تخلص و انسجام از شعرای نامدار چون حسان بن ثابت و کعب بن زهیر و ابوبکر خالدی و ابوعثمان خالدی و غیرهم. جلد: تیماج مشکى با ترنج و نیم ترنج و لچک زرکوب. کاغذ: فرنگی آهارمهره. قطع: رحلی. ۳۰/۵×۱۹/۵ سم. ۵۹۶ گ. ۲۳ س. (ثبت ۳۱۷۸۲)

۱۰۷۸

شرح الاشارات و التنبیهات (فلسفه - عربی) = حلّ مشکلات الاشارات

شارح: نصیرالدین محمد بن محمد طوسی (د: ۶۷۲هـ).

شرح الاشارات و التنبیهات شیخ رئیس ابن سینا. نک: ذریعه، ۹۰/۱۳. آغاز: بسملة الحمد لله الذى وفقنا لافتتاح المقال بتحميده و هدانا الى تصدير الكلام بتمجيدہ... انجام: ... و أنا اتوقع لمن يقع اليه كتابى هذا ان يصلح ما يعثر عليه... و الله ولى السداد و الرشاد منه المبداء و اليه المعاد و حسبنا الله و وحده.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: یکشنبه جمادى الثانى ۱۰۷۷هـ.

صدر تمام صفحات نسخه وصالی شده است و برگ پایان به شیوه متن و حاشیه وصالی شده است. تمام صفحات به قلم چندگانه زر و لاجورد و زنگار مجدول شده است. در هامش صفحات

بن نمى بن برکات تألیف فرموده و به قصیده‌ای که در دیباجه ذکر نموده، شریف را مدح کرده است و هزار دینار صله یافته است.

مطلع قصیده این است:

بدر الملوك اميرالمؤمنين ابو

على الحسن السامى به السام

در مکه معظمه توطن جسته بود ابن عقیق، وزیر شریف مزبور، شیخ را وقتی به شهادت زور دعوت کرد اجابت نفرمود. بنای معادات محکم شد تا اینکه شیخ را از مکه اخراج کرد. شیخ به عزم مدینه مشرفه بیرون آمد. وزیر خانه او را به باد غارت داد. این خبر در میانه مکه و مدینه به شیخ رسید نجات درگذشت. این مقدمه در سال یک‌هزار و هفت هجری رود. حرره یوسف البهبهانی... روز شنبه هفدهم شهر ربیع الثانی سال یک‌هزار و دو بیست و پنجاه و هشت».

مؤلف به تاریخ ۱۰۰۳هـ مطابق ماده تاریخ «قد انتهى کتابی» از تألیف پرداخته است.

نک: ایضاح المکنون، ۷۸/۱.

آغاز: بسملة اللهم يا كشاف ضبابة الاوهام بشموس شواهد العلوم، يا قاضى لبانة الافهام.... انجام:

محط اهل العلم و الآداب

و كعبة التصاد و الطلاب

بجده النبى ثم آله

و صحبه و تابعى منواله

و اتفق الفراغ... على يد المقتقر... خضر بن عطاء الله... مورخاً «قد انتهى کتابی» سنة ثلاث و الف هجرية.

خط: نسخ ممتاز. تاریخ کتابت: ق ۱۳هـ.

تمام صفحات به قلم اکلیل و لاجورد و زنگار مجدول شده است.

صفحات ۱ تا ۴ نسخه مشتمل بر فهرست نام شعرا است. بر پشت برگ آغاز یادداشتی است مورخ ۲۶ ربیع الاول ۱۲۵۹هـ.

لساناً صارماً كمرهف مسنون، فجعل يثور من معادن
الفصاحة عقباؤها...
آغاز شرح: بسمله رب يسر و سهّل اللهم، كلمة
تستعمل في الدعاء...
انجام: ...ای المتولى لها فيهما و بيده خزاينها و فى
قبضته معادنهما و الحمد لله على حسن التوفيق و الهداية
الى امثل الطريق و الصلوة على رسوله الداعى الهدى و
نذيره المنقذ من الردى و على آله مصابيح الدجى، ما جنّ
الليل و سحا.

خط: نسخ تحریری و بنا به قرائن موجود در
نسخه به قلم مؤلف است. تاریخ کتابت: ق ۸۸ هـ.
بر پشت برگ الحاقی آغاز دو بیت فارسی است
به قلم نستعلیق مورّخ ۱۲۹ هـ و بر پشت دومین
برگ الحاقی یادداشتی است به قلم فرهاد میرزا
معمدالدوله مورّخ ۱۲۹۰ هـ درباره کتاب.

بر پشت برگ آغاز یادداشت‌های پراکنده‌ای
است از جمله گواهی تملک فتح‌الله بن فضل‌الله
بن احمد بن عمر الشافعی الشهير بالتقسما، و
حسن بن حسین بن علی... العسافی الیافی، و
یحیی الباحی البعلی مورّخ ۱۱۳۲ هـ، و محمد بن
یحیی الباحی مورّخ ۱۱۶۱ هـ و مصطفی ترکان
مورّخ ۱۲۳۳ هـ و نیز تملک فرهاد میرزا معتمد
الدوله مورّخ ۱۲۹۰ هـ.

چند برگ از آغاز و انجام وصالی شده است. متن
مقامات به قلم شنگرف نسخ ق ۱۱۳ هـ در هامش
وجود دارد که به گواهی فرهاد میرزا بر پشت
برگ الحاقی دوم نسخه به خط ملا احمد
ملاباشی جوانرودی است. صفحات ۵۲۲-۵۲۵
و ۵۴۶-۵۴۹ کاغذ فرنگی شطرنجی است که در
میان اوراق الصاق شده است و بخشی از آنها

تعلیقاتی با علامت «۵» دیده می‌شود.
در ذیل نسخه نسبت سماع خواجه نصیر به
ترتیب ذیل آمده است: «سمع المحقق الطوسی
قدس نفسه القدوسی کتاب الاشارات من استاده
فریدالدین الداماد و هو سمع من رضی‌الدین
السرخسی و هو من ابی‌العباس اللوکری و هو سمع
من الشیخ الرئیس طاب ثراه».
جلد: تیماج زرشکی با ترنج و نیم ترنج.
کاغذ: دولت آبادی.

قطع: وزیری. ۱۴/۵ × ۲۵ سم. ۵۱۰ گ. ۱۹ س.
(ثبت ۳۱۷۸۳)

۱۰۷۹

شرح مقامات الحریری (ادبیات - عربی)

شارح: علم‌الدین سلیمان بن احمد بن زکریا ملتانی
(ق ۸ هـ).

شرح مقامات ابو محمد قاسم بن علی حریری (د:
۵۱۶ هـ) به اضافه ذیل در فن بدیع.

وی این کتاب را در ماردین به پاس لطف شاه یعنی
«الملك المظفر» نگاشت که باید همان داود المظفر بن
صالح (۷۶۱ هـ) از سلسله بنی ارتق ماردین باشد.^۱

در منابع قابل دسترس و شایع، نامی از این شرح و
شارح دیده نشد جز اینکه در نزهة الخواطر^۲ بدون اینکه
نامی از این اثر وی برسد، ترجمه‌ای کوتاه درباره وی
دارد: «وی از علماء مبرز در فقه و اصول و حدیث و
عربیت بود. در ملتان هند به دنیا آمده و در همانجا
پرورش یافت. سفرهای بسیار به اطراف جهان همچون
حجاز و قدس و عراق و شام داشت و در طول این سفرها
بزرگان را درک کرده دانش‌های روزگار را بیاموخت و
عاقبت به روزگار غیاث‌الدین تغلق شاه به هند برگشته
در دهلی وارد شد. از جمله آثار وی می‌توان رساله فی
السماع و رساله فی فضل الاذکار را نام برد.

آغاز دیباجه: بسمله الحمد لله الذى... و اعطاه

۱. معجم الانساب و الاسرات الحاكمة، ۳۴۵.

۲. نزهة الخواطر، القرن الثامن، ص ۵۰.

مشمتمل بر متن مقامات به قلم یاد شده است.
ص ۸ که پشت برگ آغاز شرح است نانوشته و دارای وصالی است.
جلد: تیماج عسلی.
کاغذ: سمرقندی.
قطع: وزیری. ۱۷×۲۶ سم. ۲۹۳ گ (با برگ‌های الحاقی). ۲۳ س. (ثبت ۳۱۷۸۴)

۱۰۸۰

حاشیه لوامع الاسرار
فی شرح مطالع الانوار
= حاشیه شرح المطالع
(منطق - عربی)

از: ملا میرزا محمد بن حسن شیروانی (د: ۱۰۹۸ هـ).
حاشیه‌ای است با عناوین قال قال بر لوامع الاسرار قطب‌الدین رازی (د: ۷۶۶ هـ) بر مطالع الانوار سراج‌الدین محمود ارموی (د: ۵۶۸۹ هـ).
محشی در اوان جوانی در هنگام تحصیل تعلیقاتی بر مشکلات شرح مطالع نگاشته بوده که بعدها بدانها مراجعه با اضافات و اصلاحاتی آنها را در کتاب حاضر گرد آورده، به شاه عباس دوم اهدا می‌کند. محشی بر این حاشیه نیز تعلیقاتی دارد که نسخه جای سخن آنها را با علامت «منه مد ظله و منه طاب ثراه» دربردارد.
نک: ذریعه، ۱۳۴/۶.

آغاز: بسم‌الله الحمد لله الذی شرح صدورنا بلوامع نور الایمان بجلال ذاته الطالع من مطالع العرفان بکمال صفاته... اما بعد فیقول... ان شرح المطالع... کتاب لایشق غباره....

انجام: ... و انما ینحل و یضمحل بما افدناه الحواشی و رفعا فیها من العواشی و لیکن هذا آخر ما افدناه فی تنقیح هذا الكتاب و تهذیبه حامدین لله تعالی و مصلین علی رسوله و آله الطیبین الطاهرین.
خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ معاصر حیات

محشی است.
بر پشت برگ آغاز گواهی استکتاب محمد مهدی بن محمد نصیر اصفهانی است و نیز یک دو بیتی به فارسی.
جلد: تیماج قرمز با عطف دامن با حاشیه زرکوب فرسوده.
کاغذ: اصفهانی آهارمهره.
قطع: رقیعی. ۱۳×۱۹ سم. ۳۳۹ گ. ۱۹ س.
(ثبت ۳۱۷۸۵)

۱۰۸۱

دیوان صائب
(شعر - فارسی)

از: محمد علی بن عبدالرحیم تبریزی اصفهانی (د: ۱۰۸۱ هـ).
نک: ذریعه، ۵۶۹/۹.
آغاز:
یا رب از عرفان مرا پیمانۀ سرشار ده
چشم بینا جان آگاه و دل بیدار ده
انجام:

خرج بی زینهار آنروز از علان...
کو به عزم جنگ از قربان برون آرد کمان
خط: نستعلیق تحریری. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.
چند برگ از آغاز وصالی شده است. بر پشت برگ آغاز یادداشت‌ها و ابیات متفرقه‌ای است از جمله تملک محمد صادق مورخ ۱۱۷۰ هـ با سجع مهرش.
بر پشت برگ الحاقی آغاز نسخه یادداشت‌های متفرقه‌ای وجود دارد.
جلد: تیماج مشکی.
کاغذ: اصفهانی.
قطع: نیم خستی. ۱۰×۲۰ سم. ۲۶۱ گ. ۱۵ س.
(ثبت ۱۰۸۹)

۱۰۸۲

تخمیس الاثنی عشریات (شعر-عربی)

از: سید حسین طباطبائی آل بحر العلوم.

اثنی عشریات سروده آیه‌الله بحر العلوم است شامل

۱۲ قصیده، هر قصیده مشتمل بر ۱۲ بیت که سراینده

ضمن آن، مضامین دوازده‌بند محتشم کاشانی را به عربی

سروده است.

نوه سراینده، قصاید مزبور را تخمیس کرده است و

قصیده دوازدهم را که از بین رفته خود قصیده‌ای را به

جای اصل سروده و نیز مخمس کرده است.

در نسخه جای سخن علاوه بر تخمیس، چندین

قطعه از شاعر نیز موجود است. آقای علی صدرائی در

فهرست مجلس ضمن معرفی نسخه‌ای از این تخمیس

گوید که این تخمیس غیر از تخمیس اثنی عشریات

است، حال آنکه همان است و گویا موجب این سخن،

جابه‌جایی ابیات است.

لازم به ذکر اینکه ایشان در معرفی آن نسخه به

ش ۷۳۰۴ به خطا رفته و مجموعه تخمیسات حسین

مشتمل بر ۴ تخمیس را تحت عنوان تخمیس مراثی

معرفی کرده است. استاد حائری زید افضاله طی

یادداشتی استدراک فرموده‌اند که در پی نوشت نقل

می‌شود^۱:

آغاز: هذه قصائد المغفور المرحوم بحر العلوم

الطباطبائی...

کم فی الالی صاحبوا المختار عمیاء

هم اکمدوا صنوه السامی بما جاؤا

انجام:

لا زال مشتملاً بكل فضیلة

ما هب من نجد نسایم رنده

نک: ذریعه، ۱۱۳/۱؛ ۷/۴ و ۹/۱۲۶ و ۱۲۷.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ۱۲۸۸ هـ.

بر پشت اولین برگ اضافی یادداشتی است که در

آن گواهی شده که نسخه از ورثه میر آخور است.

جلد: تیماج قرمز با جدول و حاشیه منگنه.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

۱۴×۲۱ سم. ۳۰ گ. ۱۳ س. (ثبت ۳۱۷۷۸)

۱۰۸۴

المزهر فی اللغة

(لغت-عربی)

از: جلال‌الدین عبدالرحمن بن ابی‌بکر سیوطی (د:

۹۱۱ هـ).

در علم لغت و انواع آن. مؤلف در ترتیب و تسویب

کتاب شیوه‌ای نو پرداخته است.

وی لغات را به پنجاه نوع تقسیم کرده است. ۸ نوع

از لحاظ اسناد، سیزده نوع از حیث الفاظ و سیزده دیگر

از حیث معنی، و پنج نوع از حیث لطائف معانی، و بقیه

انواع از حیث رجال و راویان لغت. نسخه جای سخن

دیباچه‌ای ده سطر غیر از دیباچه مؤلف، در معرفی

کتاب دارد.

۱. مجموعه ش ۷۳۰۴ شامل ۴ تخمیس است:

۱. تخامیس قصائد اثنی عشریه بحر العلوم (گ ۱-

۱۸ پ). این تخامیس از سید حسین طباطبائی از

احفاد بحر العلوم و همان العقود الاثنی عشریه است

اما ترتیب بندهای تخمیس جابه‌جا شده چنان‌که بند

اول نسخ متداول در نسخه حاضر بند ۴، است. این

تخامیس به وسیله آقای طالعی و آقای درگاهی به

چاپ رسیده است. این نکته نیز باید گفته شود که بند

دوازدهم اصلاً و تخمیساً از سید حسین طباطبائی

است و از بحر العلوم نیست.

۲. مخمس در مدح حضرت امیر علیه السلام (گ

۱۸ پ-۲۸ الف)، از سید حسین طباطبائی. با تغزل در

آغاز و مدح فرهاد میرزا (که نسخه را برای او

فرستاده) در پایان مخمس.

۳. تخمیس قصیده برده (گ ۲۹ الف-۴۶ پ)، از سید

محمد مهدی بحر العلوم.

۴. تخمیس مقصوره این درید (گ ۴۷ الف-آخر)، از

سید محمد مهدی بحر العلوم طباطبائی.

مؤلف هنگامی که از سفر حج بر می‌گشت این کتاب را به جهت یکی از دوستان کثیر السفر به نام میرزا اسماعیل در شیراز تألیف کرد.

این کتاب چند بار به چاپ رسیده است.

نک: مجلس، ش ۵۰۷/۱، ۲۱۷۷، ۲۱۷۸، ۴۶۰۵، ۶۲۰۶، ۶۲۶۰؛ ذریعه، ۱۰/۱۲؛ منزوی، ۵۴۶/۱.

آغاز: بسمله سپاس افزون از خواهش بیماران به شفا و ستایش متجاوز از شوق دردمندان به لقا نثار بارگاه طبیبی است مهربانی که ...

انجام: ... با انگشت بزیر دندان و زخم مالیده بعد از ساعتی با سرکه ... بشویند.

خط: نستعلیق. تاریخ کتابت: ربیع الاول ۱۲۶۱ هـ. است و براساس یادداشت موجود در

ذیل نسخه به قلم عباسعلی نوری است.

تمام صفحات به قلم چندگانه اکلیل و زنگار مجدول شده است. عناوین به سنگرف. در ذیل نسخه یادداشتی است به قلم عباسعلی نوری حاکی از آنکه این نسخه و چند تجربه پزشکی (که در خاتمه نسخه آمده) را به جهت فرزندش میرزا مهدی نگاشته است.

۲۲ صفحه مجدول از پایان نسخه نانوخته باقی مانده است. برگ پایانی نسخه مشتمل بر چند تجویز پزشکی است.

جلد: تیماج مشکی با ترنج و نیم ترنج و کمند با حاشیه منگنه.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری کوچک. ۱۴×۲۱/۵ سم. ۱۶۰ گ. (ثبت ۳۱۷۹۰) س. ۱۵.

۱۰۸۷

اختیارات بدیعی (طب - فارسی)

از: زین الدین علی بن حسین انصاری شیرازی، معروف به حاجی زین العطار (د: ۸۰۶ هـ).

این کتاب به تاریخ ۱۲۸۲ هـ به تصحیح نصر الهورینی در بولاق و به تاریخ ۱۳۱۵ هـ در مطبعة السعادة به چاپ رسیده است.

نک: کشف الظنون، ۲/ ۱۶۶۰؛ معجم المطبوعات، ۱۰۸۴/۱.

آغاز دیباجه: بسمله بعد الحمد لله واهب الادب و جاعله خیر موروث و مکتسب... فهذا مصنف لم یهتد الابصار الی ما یشابهه ...

آغاز: بسمله الحمد لله خالق الالسن و اللغات واضع الالفاظ للمعانی بحسب ما اقتضته حکمه البالغات ...

انجام: ... و هو ان یطبق احدی الشفتین علی الاخری مع صوت بینهما... و الانوح الکثیر الزحیر فی حربہ. آخر الکتاب و صلی الله...

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.

بر پشت برگ اضافی آغاز نسخه یادداشت‌های پراکنده‌ای است در باب تعداد اوراق و سطور و ابیات کتاب گویا به قلم سید محمد طباطبایی سنگلجی.

جلد: مرقدش یشمی با حاشیه طلایی، با آستر روغنی قرمز و حاشیه طلایی.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۱۵×۲۲/۵ سم. ۳۳۶ گ. ۱۹ س. (ثبت ۳۱۷۸۹)

۱۰۸۵

زاد المسافرین (طب - فارسی)

از: محمد مهدی بن علینقی شریف سبزواری (ق ۱۲ هـ).

در علم طب مشتمل بر دو مطلب:

مطلب اول: در تدابیر سفر و قوانین حفظ صحت و تدبیر اموری که مسافران را غالباً اتفاق می‌افتد.

مطلب دوم: در معالجه چندی از امراض که بدون مراجعت طبیب معالجه توان نمود.

جلد: تیماج زرشکی با ترنج و نیم ترنج و عطف
دامن.
کاغذ: اصفهانی.
۳۶۷ گ. ۱۹ س. (ثبت ۳۱۷۹۲)

در پزشکی مشتمل بر دو مقاله:
مقاله نخست: در ادویه مفرده.
مقاله دوم: ادویه مرکبه.

مؤلف این کتاب را به نام سلطان وقت «بدیع الجمال» پرداخت و به همین مناسبت اختیارات بدیعی نامیده می‌شود. وی به تاریخ ۷۷۰ هـ از تألیف پرداخته است. از آنجا که اسامی ادویه در اختیارات بدیعی مشروح و مبین نگشته است، فرزند مؤلف یعنی مولی حسین بن حاج زین العطار به تصحیح اسامی ادویه و تبیین آنها پرداخت و آنها را در کتابی به نام «اصحاح الادویه» جمع کرد.

نسخه جای سخن مشتمل بر مجلد اول کتاب (= ادویه مفرده) است و در هامش آن به تفاریق تعلیقاتی با عنوان «ابن المؤلف گوید» دیده می‌شود که باید برگرفته از همان اصحاح الادویه باشد.

نک: مجلس، ش ۳۵۳، سنه ۲۱۶۰، ۳۲۱۷، ۳۴۶۲، ۴۷۱۳، ۴۹۰۲، ۵۴۸۳، ۵۶۰۰، ۶۱۱۴، ۶۱۵۶، ۶۲۷۰/۱، ۶۳۷۷، ۶۳۸۷/۲.

آغاز: بسمله امداد حمد بی عد و اعداد سپاس بی قیاس مبدعی را که آثار ابداع او بر هر ورقی... و شجری... سمت وضوح یافته... اما بعد بر ارباب فطنه... مخفی... نماند که هیچ چیز از انواع مخلوقات و اصناف موجودات از حکمتی ربانی خالی نباشد...

انجام: ... نیمه نباتیست که بشیرازی آنرا منبل دارو خوانند و بر جراحتهای مستعمل کنند و زخمه‌ها تازه و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب...

خط: نسخ. کاتب: رضی‌الدین علی. تاریخ کتابت: شوال ۱۰۷۲ هـ.

بر پشت برگ آغاز یادداشت‌های پراکنده‌ای است از جمله یک دستور پزشکی و نیز دستوری به نقل از شیخ علوان حموی و نیز تملک ابوالقاسم خوبی در نجف اشرف. برگ پایان نسخه وصالی شده است.

۱۰۸۸

مشکلات العلوم (کشکول - فارسی - عربی)

از: ملا مهدی بن ابی ذر نراقی (د: ۱۲۰۹ هـ).
مجموعه‌ای است بسان کشکول شیخ بهائی در مشکلات علوم و فنون مختلف و پاسخ بدانها به فارسی و عربی اعم از آیات قرآن و احادیث و عبارات ادعیه و مباحث مشکله هیأت و حساب و هندسه و طبیعیات و نکات مغلق فلسفی و معضلات مسائل نحوی و ادبی و غیره.

ولی در آغاز قصد داشته که متفرقات این کتاب را بر اساس تناسب گرد آورده ولی چون اثر خود را در معرض تلف می‌بیند از تأخیر بیشتر منصرف شده، مسائل کتاب را به صورت غیر مضبوط و نامنظم و کشکول‌وار در این کتاب گرد می‌آورد.

این کتاب به تاریخ ۱۳۲۲ هـ به اهتمام شیخ احمد شیرازی به همراه تکمله نوه مؤلف، شیخ محمد نراقی به چاپ رسیده است.

نسخه جای سخن مسأله پایانی کتاب را که شرح حدیث رأس الجالوت است، دارا نیست.
نک: ذریعه، ۶۶/۲۱.

آغاز: احمد الله حمداً یلیق بعزته و ینبغی لما لا یتناهی من عظمته... و بعد فیقول العبد... هذا ما استطرفته و احببت جمعه من مشکلات العلوم...

انجام: ... سؤال ان قیل یمکن رجلان یکون کل واحد... جواب نعم و ذلک فیما اذا تزوج...

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱۳ هـ.
بر پشت برگ اضافی آغاز چند غزل فارسی به قلم نسخ از ملا احمد نراقی فرزند مصنف وجود

۱۰۹۲

مغنی اللیبب عن کتب الاعارِب (نحو-عربی)

از: ابن هشام، ابومحمد، عبدالله بن یوسف (د):
 ۷۶۲هـ).

آغاز: بسمله الحمد لله... اما بعد حمد الله علی
 افضاله... فان اولی ما تقرحه القرائح...
 انجام: ... و هذا آخر ما تیسر ایراده فی هذه التالیف و
 اسئل الله الذی... و یسر علی اتمام ما الحققت به من
 الزواید فی شهر رجب الحرام.

خط: نسخ ممتاز. تاریخ کتابت: ۱۰۶۹هـ.

جلد: تیماج مشکى با ترنج و نیم ترنج و حاشیه
 منگنه زرکوب.

کاغذ: شکری آهارمهره.

تعلیقات پراکنده از جمله تعلیقات شمنی در
 هامش اکثر صفحات نسخه موجود است.

بر پشت برگ اضافی آغاز نسخه یادداشت‌های
 پراکنده‌ای است از جمله منظومه در مؤنثات
 سماعیه و نیز یک بیت عربی (احتمالاً از سید
 علی خان مدنی) و ترجمه منظوم آن به فارسی
 آن از میرزا رضی «دانش» به تفصیل ذیل:

یا سحب نیسان روی الکریم عن کرم

ففی الحباب غنی عن لؤلؤ الصدف

ترجمه منظوم:

تاک را سیراب کن ای ابر نیسان در بهار

قطره تا می می‌تواند شد چرا گوهر شود

بر پشت برگ آغاز تملک‌های متعددی دیده

می‌شود از جمله: سید حیدر ابراهیم عاملی،

ابوبکر بن ابراهیم پاشا مورخ ۱۱۹۷هـ و محمد

رشید مورخ ۱۱۴۲هـ در ابرقو با سجع مهر او.

صدر صفحه آغاز وصال شده، تمام صفحات به

قلم زر و لاجورد و زنگار مجدول شده. عناوین

به شنگرف.

دارد. بر پشت برگ اضافی انجام نسخه نیز چند

غزل از ملا احمد مذکور وجود دارد.

عناوین به شنگرف.

حک و اصلاحاتی در نسخه وجود دارد که شاید

به دست مصنف انجام گرفته باشد.

جلد: تیماج مشکى.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۱۴/۵ × ۲۱ سم. (ثبت ۳۱۷۹۳)

۱۰۸۹

غرر الفرائد و درر الفوائد (امالی-عربی)

=امالی المرتضی

از: شریف مرتضی، ابوالقاسم علی بن طاهر موسوی
 (د: ۴۳۶هـ).

نک: مجلس، ۱۰۴۴ ط.

خط: نستعلیق تحریری. تاریخ کتابت: ق ۱۰ یا
 ۱۱هـ.

برگ‌هایی از آغاز و انجام و اواسط نسخه
 نونویس و به قلم نسخ است.

تمامی صفحات به قلم چندگانه زنگار و شنگرف
 مجدول شده است.

در هامش صفحات استدراک سقطات و تعلیقات
 پراکنده‌ای دیده می‌شود. اکثر اوراق نسخه

وصالی شده است.

بر پشت برگ الحاقی آغاز یادداشتی است

در باره یک معامله بر روی دیگر همان برگ

قصیده رائیه‌ای است ابن هانی اندلسی.

جلد: تیماج عسلی.

کاغذ: اصفهانی، فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری بزرگ. ۲۸ × ۱۸ سم. ۲۷۷گ.

(بدون احتساب ۵ برگ الحاقی از آغاز و ۶

برگ). ۲۳ س. (ثبت ۳۱۷۹۴)

قطع: رقعی. ۱۱×۲۱ سم. ۲۵۳ گ. ۲۵ س.
(ثبت ۳۱۷۹۷)

۱۰۹۳

شرح کتاب التوحید (حدیث - عربی)
 شارح: قاضی محمدسعید بن محمد مفید (ق ۱۱ هـ).
 در شرح بر کتاب التوحید شیخ صدوق (د: ۳۸۱ هـ).
 نسخه جای سخن مشتمل بر جزء سوم کتاب است.
 این کتاب به تاریخ ۱۳۷۳ هـ به تصحیح دکتر نجفقلی حبیبی به وسیله مؤسسه چاپ و نشر وزارت ارشاد به چاپ رسیده است.
 نک: ذریعه، ۱۳/۱۵۳.
 آغاز: بسملة الحمد لله ولی الحمد و الصلوة علی محمد صاحب لواء الحمد و وصیه... اما بعد فهذا بعون الله و توفیقه هو المجلد الثالث من شرح کتاب التوحید....

انجام: ... و هو الذی کان ازلاً و ابداً فهذا برهان شریف و طریق لطیف لاثبات الصانع و الحمد لله ولی الهدایة و الصلوة علی شارع المستقیمه و علی اهل بیت الحکمة و الولاية.

خط: نسخ. کاتب: محمود بن موسی موسوی.
 تاریخ کتابت: یکشنبه ۲۴ رجب ۱۲۹۹ هـ.
 عناوین به شنگرف.

بنا به گواهی کاتب در ذیل نسخه، وی این نسخه را به جهت سید طباطبایی سنگلجی نگاشته است لازم به ذکر است که کاتب از معظم له با عنوان خاله‌زاده و با لقب قطب السالکین و زین العارفین یاد می‌کند.

جلد: تیماج عسلی.
 کاغذ: فرنگی آهارمهره.
 قطع: وزیری بزرگ. ۱۴×۲۸ سم. ۳۰۸ گ.
(ثبت ۳۱۷۹۸) ۲۲ س.

۱۰۹۴

کفایة مجاهدیه
= کفایة منصورى (طب - فارسی)

از: منصور بن محمد بن احمد بن یوسف بن الیاس شیرازی (ق ۸ هـ).
 در پزشکی مشتمل بر دو فن:
 فن اول در طب نظری در چهار مقاله.
 فن دوم در طب عملی دارای سه مقاله.
 در برخی منابع بین این کتاب و کفایة منصورى از غیث‌الدین منصور دشتکی در هندسه خلط پیش آمده است و احوال مؤلف به روشنی شناخته نیست. در منابع و فهرس نیز نام پادشاهی که کتاب بدو اهدا شده است مختلف است. به طور مثال در فهرس مخطوطات الطب الاسلامی، علاءالدین محمد شاه هندی (د: ۷۱۶ هـ) و در مرعشی، شاه شجاع مبارزالدین محمد (۷۹۳ هـ) ثبت شده است.

نک: مجلس، ش ۱/۳۱۷۷، ۱/۳۲۲۲، ۱/۳۳۲۰، ۴۲۲۶، ۵۵۸۱، ۲/۵۶۷۲، ۶۲۰۰، ۶۲۳۲، ۶۳۸۶؛
 فهرس مخطوطات الطب الاسلامی، ۳۶۶؛ مرعشی، ۷/۲۴۳.

آغاز موجود: معرفت ادویه دلالت فرمود و بدان امر کرد و از حضرت رسالت پناه نقلست که فرمود العلم علمان....

انجام موجود: ... آرد گندم نبات روغن بادام تخم نورک کنجد خشخاش.

خط: نستعلیق تحریری. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.
 نسخه از آغاز و انجام افتادگی دارد.
 بر پشت برگ الحاقی آغاز نسخه یادداشت‌های پراکنده‌ای وجود دارد.

بر برگ الحاقی پایان چند تجویز پزشکی وجود دارد و بر پشت همان برگ چند تاریخ تولد دیده می‌شود.

دعای صبح نهاده‌اند و شاید نیز گردآورنده کل مجموعه را بدین نام خوانده باشد.

جالب توجه اینکه کتاب در صدر دعاء مبارک صباح گوید که این دعا را به خط حضرت امیر(ع) رؤیت کرده و نسخه را از آن رونویس کرده است. در پایان دعا نیز صورت خط منسوب به آن حضرت چنین نقل شده است: «کتبه علی بن ابی طالب فی آخر نهار الخمیس حادی عشر ذی الحجة سنة خمس و عشرين من الهجرة».

آغاز: مفتاح الفتوح... هذا دعاء الصباح لمولانا و سیدنا... وجدته بخطه....

انجام: ... فسیکفیکهم الله و هو السميع العليم.

خط: نسخ استادانه. تاریخ کتابت: ق ۱۲هـ.

تمام صفحات به قلم چندگانه زر و لاجورد و شنگرف و سبز و زنگار مجدول شده و دارای کمند و حاشیه زرین است. عناوین به قلم زر. مابین سطور به صورت گل و بوته تذهیب شده است.

جلد: ترمه قرمز با حاشیه منگنه تیماجی و آستر تیماجی.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: بیاضی. ۱۱×۱۹ سم. گ. ۸. ۱۰ س.

(ثبت ۳۱۸۰۳)

۱۰۹۹

مختصر نهج البیان
عن کشف معانی القرآن
(تفسیر-عربی)

مختصری است از تفسیر نهج البیان محمد بن حسن مصری شیبانی (ق ۵۷هـ) که نام مختصر کننده آن مجهول است.

تفسیری است در غایت اختصار برگرفته از تفاسیر متعدد، در بیان الفاظ قرآن و اسباب نزول و ناسخ و منسوخ با تکیه به روایات اهل بیت.

جلد: تیماج قرمز.

کاغذ: اصفهانی آهارمهره.

قطع: رقیعی بزرگ. ۱۲×۱۹/۵ سم. گ. ۱۱۴. ۱۴ س. (ثبت ۳۱۷۹۹)

۱۰۹۶

زاد المسافرین
(حکمت-فارسی)

از: ناصر خسرو قبادیانی (ق ۵۵هـ).

در معرفت نفس و مبداء و معاد به بیان حکمی و عرفانی، مشتمل بر بیست و هفت «قول».

مؤلف این کتاب را به جهت المستنصر بالله فاطمی در ۴۵۳هـ تألیف کرده است.

کتاب جای سخن در ۱۳۴۱هـ در برلن چاپ شده است.

نک: ذریعه، ۱۰/۱۲.

آغاز: بسمله سپاس مر خدای را که آفریدگار جواهر پنهان و پیداست و دارنده مکان و زمان است....

انجام: ... طاعت خدای و رسول او به علم و عمل که بدین دو است مردمرا رسیدن بنعمت ابدی و پرهیزیدن از عذاب سرمدی و الله اعلم بالصواب.

خط: نسخ. کاتب: جواد موسوی. تاریخ کتابت:

۱۲۱۷هـ.

عناوین و آیات به قلم شنگرف است.

جلد: تیماج عسلی.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۱۵×۲۲ سم. گ. ۲۱۶. ۱۷ س.

(ثبت ۳۱۸۰۱)

۱۰۹۸

مجموعه ادعیه
(ادعیه-عربی)

مشتمل بر دعاء صباح و چند فقره تعویذ.

شایان ذکر اینکه در صدر بیاض نام «مفتاح الفتوح و رموز الکتوز» دیده می‌شود و گویا نامی باشد که بر

کشف الفوائد من کتاب تمهید القواعد الذی الفته عسیراً لتفرقها....

آغاز: بسمله الحمد لله الذی وفقنا لتمهید قواعد الاحکام....

انجام: ... اصلح لنا الفاتحة انه جواد کریم و حیث انتهى الغرض و تم العدد الذی قصدناه و نحمد الله... علی تسهيله و توفيقه.

فهرست کتاب؛ خط: نستعلیق. کاتب: محمد تقی آملی. تاریخ کتابت: ۲۸ رجب ۱۱۶۵ هـ.

اصل کتاب؛ خط: نستعلیق تحریری. کاتب: عبدالعظیم بن عاشور تبریزی. تاریخ کتابت: ۱۰۹۲ هـ.

بر پشت برگ آغاز تمهید القواعد، تملک رضی مازندرانی مورخ ۱۱۵۹ هـ وجود دارد. استدراک سقطات و تعلیقات در هامش صفحات دیده می‌شود. برگ پایان وصالی شده است.

جلد: تیماج قرمز.

کاغذ: فرنگی کهنه.

قطع: رقی بزرگ. ۲۰ × ۱۳ سم. ۱۶۶ گ (بدون برگ‌های الحاقی). ۱۸ و ۱۹ س.

(ثبت ۳۱۸۰۵)

اصل این تفسیر به جهت کتابخانه المستنصر عباسی (۵۶۴۰) تألیف شده است.

نک: مجلس، ش ۱/۵۲۴۸ و ۱۲۱۶۴؛ ذریعه، ۲۰/۲۱۵، ۲۴/۴۱۴.

آغاز موجود: تکتمون و فیه تقریر العجز و الجهل للملائكة اسجدوا لادم....

انجام: ... لقوله تعالى انا نحن نزلنا الذكر و انا له لحافظون ای من الزيادة و النقصان و التغيير و التبديل و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم.

خط: نسخ. کاتب: شیخ حسین بن حاجی علی الیشکری الحویزی. تاریخ کتابت: یکشنبه ۲۲ جمادی الاول ۱۰۷۴ هـ.

نسخه از آغاز افتادگی دارد. برخی از بخش‌های نسخه نونویس و از ق ۱۳ هـ است. تعلیقاتی با علامت «منه، من نهج البیان الکبیر» و غیره دیده می‌شود. برگ پایان وصالی شده است.

جلد: تیماج قهوه‌ای یک لایه.

کاغذ: فرنگی.

قطع: وزیری. ۱۵ × ۲۱/۵ سم. ۱۴۱ گ. ۱۷، ۲۲ س. (ثبت ۳۱۸۰۴)

۱۱۰۰

تمهید القواعد

(اصول - عربی)

از: شیخ زین‌الدین بن علی، شهید ثانی (د: ۹۶۶ هـ). در علم اصول و عربیت مشتمل بر دو قسم. اول: صد قاعده اصول با بیان مستفرعات آن. دوم: صد قاعده ادبی.

مؤلف به جهت دستیابی به مطالب کتاب، فهرست مبسوطی را ترتیب داده است که در ذریعه تحت عنوان جداگانه به نام فهرست تمهید القواعد یا کشف الفوائد معرفی شده و نسخه جای سخن آن را در آغاز دربردارد. نک: ذریعه، ۴/۴۳۴، ۱۶/۳۸۱، ۱۸/۵۲.

آغاز فهرست: بسمله الحمد لله اما بعد فلما کان

۱۱۰۱

(منطق - عربی) **تحریر القواعد المنطقية**

فی شرح الرسالة الشمسية

= **شرح الشمسية**

از: قطب‌الدین محمد رازی (د: ۷۶۶ هـ).

شرح بر الرسالة الشمسية از نجم‌الدین عمر بن علی کاتبی قزوینی (د: ۶۹۴ هـ).

کشف‌الظنون، ۲/۱۰۶۳.

آغاز: بسمله ان ابھی درر تنتظم بنان البیان....

انجام: ... لان الاجزاء بینة الثبوت للشیء و لیکن هذا آخر ما اردنا ایزاده فی هذه الاوراق الحمد.

المتعالی عن درک الاوهام... و بعد فانی لما رأیت کتاب تهذیب الاحکام... کتاباً کاملاً لم یصنف مثله فی الاسلام... شرحته شرحاً شافياً وافياً مشتملاً علی عدة مسائل الفقه و معظم دلائل الاحکام... و جعلته مفتحاً بمقدمة و سمیته حجة الاسلام فی شرح تهذیب الاحکام...

آغاز موجود: آخرین مع الزیادات و فی تفسیر الثعلبی سنده عن عطیة العوفی...

انجام: ... روی عن الشیوخ المذكورین فی السند الاول الی مؤلف الکتب الاربعة تم المطلب الثالث.

انجام موجود: ... عن الشیخ ابراهیم بن الشیخ علی بن عبدالعالی المیسی.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱۱ هـ.

از آغاز و انجام افتادگی دارد. سه برگ از پایان نسخه وصالی شده است. هامش اولین برگ نسخه چیده شده است.

جلد: تیماج مشکى با حاشیه و عطف تیماجی قهوه‌ای.

کاغذ: اصفهانی.

قطع: ۱۱/۵ × ۱۹ سم. ۲۲۸ گ (بدون احتساب برگ‌های الحاقی). ۱۹ س. (ثبت ۳۱۸۰۷)

۱۱۰۵

نهاية الطلب فی شرح المکتسب (کیمیا-عربی)

از: شیخ ایدمر بن علی جلدکی (د: ۵۷۵۰ هـ).

شرحی است بر کتاب المکتسب فی زراعة الذهب از شیخ ابوالقاسم محمد بن احمد سیمای عراقی. در علم کیمیا مشتمل بر سه سفر که هر سفر خود مشتمل بر مقدمه و چند مقاله و یک خاتمه است.

اطلاع چندانی از مؤلف المکتسب در دست نیست و شارح نیز در مواضعی از کتاب اظهار بی‌اطلاعی از احوال وی می‌کند.

شارح در دیباچه، از دواثر دیگر خود به نام‌های

خط: نسخ. کاتب: آقا بابا. تاریخ کتابت: ق ۱۱۳ هـ.

استدراک سقطات در هامش برخی صفحات دیده می‌شود. بر پشت برگ اضافی آغاز مصالحه نامه‌ای است مورخ ۲۹ رمضان ۱۳۰۵ هـ.

جلد: تیماج قرمز.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیري کوچک. ۱۵/۵ × ۲۱ سم. ۱۵۰ گ.

۱۳ س. (ثبت ۳۱۸۰۶)

۱۱۰۲

حجة الاسلام
فی شرح تهذیب الاحکام

از: مولا محمدطاهر بن محمدحسین شیرازی قمی

(د: ۱۰۹۸ هـ).

شرح او است بر تهذیب الاحکام محمد بن حسن طوسی (د: ۴۶۰ هـ) که شرح است بر المقنعة شیخ مفید (د: ۴۱۳ هـ).

چنان‌که در دیباچه آمده وی ابتدا شرحی وافى بر تهذیب الاحکام می‌نگارد و سپس مقدمه‌ای در اصول فقه و کلام، مشتمل بر سه مطلب بدان می‌افزاید که نسخه‌ی جای سخن همان مقدمه است. صاحب ذریعه به نقل از مرحوم حاجی کلباسی در اشارات الاصول از تعلیقه میرزا عبدالله افندی (ق ۱۲ هـ) صاحب ریاض العلماء، بر این مقدمه یاد می‌کند.

تاکنون جز مقدمه‌ی جای سخن نسخه‌ای از شرح متن تهذیب دیده نشده است. ملاً محمدطاهر در پایان مقدمه مشایخ اجازه خویشتن را از طرق مختلف ذکر می‌کند. از جمله اساتید و مشایخ بی‌واسطه‌ی وی می‌توان سید نورالدین بن سید علی عاملی و برادرانش محمد صاحب مدارک و شیخ حسن صاحب معالم (برادر امی او) را نام برد. نگارنده تاکنون نسخه‌ای از خود شرح ندیده است. نک: ذریعه، ۲۵۷/۶؛ مرعشی، ۳۸۴/۱۳، ۲۹۱/۶.

آغاز: بسملة الحمد لله المتفرد بالقدم و الدوام

صاحبها السيد الحسيب النسيب امير ابوعلی بن امير ابوالحسن الغرائی ناقلاً عن ابيه، اسكنهما الله فسيح الجنان، ان المراد بالحضرت المقدس هو قطب دائرة التحقيق السيد المؤيد ذوالمفاخر العالیه و المكارم المتعالیه السيد نعمت الله الكرمانی، سقاہ الله من الرحيق بما افدنا من التحقيق و التدقيق و العلامات التي في اواخر الحواشي لفظ «ش» و «شاه» موصولاً و مفصلاً، و نیز گواهی خرید کتاب از شيخ حسينعلی طهرانی مورخ ۱۲۸۶ هـ.

حواشی و تعليقاتی در هامش صفحات با علامت «شاه» و «ش»، که همان حواشی یاد شده شاه نعمة الله ولی است، دیده می‌شود.
جلد: تیماج مشکى با حاشیه منگنه.
کاغذ: فرنکی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۲۳۳ گ (با احتساب برگ‌های اضافی). ۲۳ س. (ثبت ۳۱۸۱۰)

۱۱۰۶

تذكرة اولی الالباب
و الجامع للعجب العجاب
= تذكرة داود الإنطاکی

از: شيخ داود بن عمر انطاکی (د: ۱۰۰۸ هـ).
در علم طب مشتمل بر مقدمه و چهار باب و خاتمه.
بنا به گفته حاج خلیفه، مؤلف این کتاب را به پایان رسانده ولی بخشی از باب رابع کتاب ضایع شده است، اما صاحب معجم المطبوعات گوید مؤلف به اتمام کتاب توفیق نیافته و یکی از شاگردانش بعدها به تکمیل آن همت گماشته است.
این کتاب مکرراً به همراه ذیل نامبرده بارها به چاپ رسیده است
نسخه جای سخن مشتمل بر جزء چهارم کتاب است.

بغية الخبير في طلب الاكسير و الشمس المنير في تحقيق الاكسير یاد می‌کند.

از یادداشت پشت برگ آغاز روشن می‌شود که شاه نعمت‌الله ولی کرمانی حواشی بر این شرح حاضر داشته که به نقل از خط خود او در نسخه جای سخن نقل شده است.

نک: کشف الظنون، ۲/ ۱۸۱۱؛ مرعشی، ۲/ ۳۷۲؛

فهرست، ۳۶/ ۵۴.

آغاز: بسمله الحمد لله الذى تعالى عن العلل و المعلولات و تقدس عن لوازم الاجسام و المتحيزات... اما بعد فانه بتوفيق الباری تعالى تيسر لنا حل مشكلات علوم الاوائل....

انجام: ... فافهم ما اشرنا اليك و اشكر الله على نعمه تكن من الفائزين و الحمد لله... (کاتب می‌افزاید): قد اتفق الفراغ من كتابة هذا الكتاب المستطاب الذى هو بغية ارباب الالباب و غنية المستفيدين و الطلاب بعد ما اعيانا الطلب فى تحصيله فى مدينة مولى الموالى عليه السلام. خط: نستعليق. تاريخ کتابت: ق ۱۳ هـ. مکان کتابت: نجف اشرف.

بر پشت برگ اضافی آغاز تملک ملاً عبدالله فرزند آخوند ملاً حسن چال گیاهی مورخ ۱۲۶۱ هـ دیده می‌شود.

بر پشت برگ آغاز یادداشت‌های پراکنده‌ای دیده می‌شود از جمله:

«اسامی بعضی از کتب حکما که شارح این کتاب ذکر می‌کند، کتاب مفتاح الحکمة العظمی لابن امیل، کتاب الاستتمام لجابر بن حیان، کتاب السبعین، صحیفة امیر خالد، مصحف الصور لریکوس (کذا)».

و نیز این یادداشت: «حضرت مقدس به دست مبارک خود صد و چهل و سه موضع حاشیه نوشته‌اند اللهم ارزقنا النظر فيه کذا کان مکتوباً فی النسخة التي كتبت الاسفار الثلاثة منها و قال

نک: کشف الظنون، ۱/ ۳۸۶؛ معجم المطبوعات، ۱/ ۴۹۱.

آغاز: الباب الرابع من ابواب التذكرة... و استقصا اسبابها و علامتها و ضروب معالجتها الخاصة بها... انجام: ... فهذا جماع ما تدعوا اليه الحاجة من هذه الصناعة و ما عداه فتطويل بلا فائدة... و هذا آخر ما وجد من التذكرة...

خط: نسخ شیوه ترکی. تاریخ کتابت: ۲۳ رمضان ۱۰۶۹ هـ.

بر پشت برگ اضافی آغاز دو بیت عربی است منسوب به بدرالدین دمامینی با شرح آن در ذیل. عناوین به سنگرف.

جلد: تیماج زرشکی فرسوده با ترنج و نیم ترنج و لچک.

۱۴/۵ × ۲۰ سم. ۲۰۰ گ. ۲۳ س. (ثبت ۱۱۰۶)

۱۱۰۷

ضیاء العیون
(اصول عقاید - فقه - فارسی)
فی بیان اشرف الفنون
از: سید عبدالکریم بن علی حسینی نجفی (ق ۱۱ - ۱۲ هـ).

وی این کتاب را به درخواست دوستان درویش خویش در اصول اعتقادات و بیان شرایع تحریر کرده است مشتمل بر مقدمه و پانزده فصل و خاتمه: مقدمه: در بیان مفاهیم و اصطلاحات مربوط به ذی المقدمه.

فصل اول: در توحید و صفات و معارف الهی.
فصل دوم: در عدل.
فصل سوم: در نبوت.
فصل چهارم: در امامت.
فصل پنجم: در معاد.
فصل ششم: در بیان اختیار عباد.

فصل هفتم: در نوادر کلام که باعث نیل مرام شود و سبب حصول معرفتی در ضمن آن حاصل گردد، و در عظمت افلاک و زمین و تشریح وجود آدمی، و در ایراد تعداد قوای ظاهری و باطنی، و بیان احادیث وارده در توحید و حکایات واقعه در بیان معرفت الهی.

فصل هشتم: در ایراد مسائل طهارت.
فصل نهم: در مسائل صلوة.
فصل دهم: در تحریر مسائل زکوة.
فصل یازدهم: در مسائل صوم.
فصل دوازدهم: در ایراد مسائل خمس.
فصل سیزدهم: در بیان ایراد ترجمه چهل حدیث ارباب عصمت سلام الله علیهم.
فصل چهاردهم: در ایراد مسائل مختلفه.
فصل پانزدهم: در بیان نمازهای سنتی و ادعیه منسوبه به ائمه معصومین.
خاتمه: در ترجمه صلوة یومیه.
نام این کتاب در الذریعه نیامده است.
آغاز: بسملة نحمدک اللهم یا ذاالمن الجسیم... یا من تحیرت فی فیفاء عظمتک عقول اولی الالباب... بعد چندی از درویشان خیراندیش... انجام: محض تفضل بگذر از گناه کو برخم آب شوم عذر خواه خط: نستعلیق. تاریخ کتابت: ق ۱۱ یا ۱۲ هـ.
چهارده برگ از آغاز وصالی شده است. پانزده صفحه از آغاز دارای جدول به قلم دوگانه سنگرف است. نسخه از انجام افتادگی دارد.
عناوین به سنگرف.
جلد: روغنی با نقش گل و بوته و زمینه قرمز و جدول و کمند زرین، آستر روغنی با نقش گل و بوته، به قلم زرین.
کاغذ: فرنگی کهنه.
قطع: رحلی. ۳۵۸ گ. ۱۷ س. (ثبت ۳۱۸۱۲)

نک: کشف الظنون، ۱/ ۳۸۶؛ معجم المطبوعات، ۱/ ۴۹۱.

آغاز: الباب الرابع من ابواب التذكرة... و استقصا اسبابها و علامتها و ضروب معالجتها الخاصة بها... انجام: ... فهذا جماع ما تدعوا اليه الحاجة من هذه الصناعة و ما عداه فتطويل بلا فائدة... و هذا آخر ما وجد من التذكرة...

خط: نسخ شیوه ترکی. تاریخ کتابت: ۲۳ رمضان ۱۰۶۹ هـ.

بر پشت برگ اضافی آغاز دو بیت عربی است منسوب به بدرالدین دمامینی با شرح آن در ذیل. عناوین به سنگرف.

جلد: تیماج زرشکی فرسوده با ترنج و نیم ترنج و لچک.

۱۴/۵ × ۲۰ سم. ۲۰۰ گ. ۲۳ س. (ثبت ۱۱۰۶)

۱۱۰۷

ضیاء العیون
(اصول عقاید - فقه - فارسی)
فی بیان اشرف الفنون
از: سید عبدالکریم بن علی حسینی نجفی (ق ۱۱ - ۱۲ هـ).

وی این کتاب را به درخواست دوستان درویش خویش در اصول اعتقادات و بیان شرایع تحریر کرده است مشتمل بر مقدمه و پانزده فصل و خاتمه: مقدمه: در بیان مفاهیم و اصطلاحات مربوط به ذی المقدمه.

فصل اول: در توحید و صفات و معارف الهی.
فصل دوم: در عدل.
فصل سوم: در نبوت.
فصل چهارم: در امامت.
فصل پنجم: در معاد.
فصل ششم: در بیان اختیار عباد.

۱۱۰۸

جامع الأدویة

(طب - عربی)

امین الدولة، هبة الله صاعد بن هبة الله بغدادی، ابن التلمیذ (د: ۵۶۰هـ).

قرابادینی است مشتمل بر دو مقاله:

مقاله اولی: در اودیة و اغذیة مفردة. مقاله ثانیة: در اودیة و اغذیة مرکبة؛ که مجموعاً بیست باب است. بر پشت نسخه جای سخن گویا به خط حکیم مؤمن تنکابنی صاحب تحفه، این کتاب به امین الدولة نسبت داده شده، و ظاهراً همان است که در هدیه العارفین با عنوان «أقربادین فی عشرين باباً» آمده است.

نک: هدیه العارفین، ۲/ ۵۰۵.

آغاز: الحمد لله... و بعد فان الله تبارک و تعالی لما خلق نوع الانسان اعدل مزاجاً من جميع الحيوانات... و قد جمعت کلام جميع حکماء و الاطباء من الاولین و الآخرین فی الاغذیة و الادویة و جميع ما يتناوله الانسان و فی طبایعها و منافعها و خواص کل واحد منها و ما وجدت شيئاً الا و أتیته فی هذه المجلدة... و جعلته مشتملة على مقالین... و سمیته بجامع الأدویة...

انجام: ...الذی هو منهج لمن اراد علم الصيدنة و قانون لکیفیه عمل الأدویة من التریاقات... و المعاجین الهاضمة للأغذیة الغلیظة... و حاوی الاغراض المعاجین بالتجربة و مرشد بايضاح المعالجات البقراطیة.

انجامه: فی احسن اوقات الزمان بلدة «تته» وقت الظهر يوم الاثنين، عشر (کذا) من رمضان، علی يد أحقر عبادالله المجیب پتائی بن الیاس غفرالله ذنوبنا و ستر عیوبنا سنة ۱۰۲۹ تم.

خط: نسخ. کاتب: پتائی بن الیاس. تاریخ کتابت:

تاریخ ۱۲ رمضان ۱۰۲۹هـ. مکان کتابت: شهر تنه هند.

عناوین به قلم شنگرف، نسخه‌ای است مصحح که تصحیحات و مستدرکات در هامش نسخه آمده است.

بر پشت برگ آغاز مجموع اوراق و سطور نسخه چنین معرفی شده: «اوراق این کتاب ۲۴۲ ورق، ۵۰ سطر، سطرى ۶۰ حرف تخمیناً. ورقى شصت بیت، پس مجموع کتاب ۱۴۵۲۰ بیت باشد».

گواهی تملک میر محمد مؤمن تنکابنی مؤلف تحفه حکیم مؤمن با مهر مرعش در همان صفحه دیده می‌شود که زوده شده، و آنچه از آن خواندنی است چنین است: «هو. فی نوبة العبد الفقیر... الى الله الغنى الحسیب ابن محمد زمان الحسینی التنکابنی، محمدمؤمن الطیب فی الحکمة».

یادداشتی دیگر نیز به خط عبری هست که خواندنش نتوانم. دو برگ پایانی نسخه به همان قلم کاتب مشتمل بر دو نسخه طبی است با عنوان‌های: «النسخة المرموزة من تریاق برء الساعة» و «هذه النسخة من املاء الامام ظهیرالدين الفارسى و قال صححت و زنها بنسخة المصنف» بر پشت برگ پایان، فهرست کتب میرزا صادق آمده با مهر بیضی «أدرکنی یا علی».

جلد: تیماج قرمز با عطف حنائی با آستر بدرقه ابر و باد.

کاغذ: اصفهانی.

قطع: وزیری. ۱۶ × ۲۷/۲ سم. ۲۴۴ گ. ۲۵ س.

(ثبت ۳۱۸۱۳)

۱۱۰۹

فرهنگ جهانگیری

(لغت - فارسی)

از: جمال‌الدین حسن بن فخرالدین حسین اینجو شیرازی (ق ۱۱۱هـ).

فرهنگ فارسی به فارسی است که مؤلف آن را به تاریخ ۱۱۰۷هـ به پایان برده و به جهانگیر پادشاه هند اهداء کرده است.

لگونه وافیاً لحل الفاظه... قوله الكلمة لفظ وضع لمعنى مفرد اعلم أن معرفة هذا الحد...
انجام: ... لم يعلم أنه بدل عن النون أو المحذوف المردود و لیکن آخر الکلام فی هذا الکتاب.
خط: نستعلیق. کاتب: علی بن سیدی حدّاد.
تاریخ کتابت: ۸۷۰ هـ.
نسخه از آغاز افتادگی دارد. تعلیقات و استدراک سقطات در هامش صفحات دیده می‌شود.
کاغذ: سمرقندی.
قطع: وزیری. ۱۴/۵ × ۲۱/۵ سم. ۱۲۸ گ.
۱۹ س. (ثبت ۳۱۸۱۵)

۱۱۱۱

شرح تلخیص المفتاح
(بلاغت - عربی)
= مختصر المعانی

از: سعدالدین مسعود بن عمر تفتازانی (د: ۷۹۲ هـ).
مختصری است از شرح بزرگ او بر تلخیص المفتاح جلال‌الدین محمد بن عبدالرحمن قزوینی (د: ۷۳۹ هـ).
آغاز: بسملة نحمدک یا من شرح صدورنا لتلخیص الی بیان
انجام: ... مشتملة علی لطائف الفاتحه و منظویة علی حسن الخاتمه ختم الله تعالی بالحسنی... بحق النبی و آله و اصحابه.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.
بر پشت برگ آغاز یادداشت‌های پراکنده وجود دارد.
تعلیقات پراکنده و استدراک سقطات در هامش صفحات دیده می‌شود.
جلد: تیماج عسلی با ترنج و نیم ترنج و جدول و کمند.
کاغذ: فرنگی آهارمهره.
۱۳ × ۱۹/۵ سم. ۲۲۱ گ. ۱۷ س.
(ثبت ۳۱۸۱۶)

این فرهنگ به ویراستاری دکتر رحیم عفیفی به تاریخ ۱۳۵۱ هـ جزء انتشارات دانشگاه مشهد به چاپ رسیده است.
نسخه جای سخن از حرف دال (کلمه داخم) تا پایان را دربردارد.
آغاز موجود: چون علم گشتیم باری سوی آن داخل رویم... داخم با خای مکسور
انجام:

این نسخه کزو فرس کهن شد تازه
افتاد به هر دیار از او آوازه
جلدش بادا ادیم فیروزه چرخ
وز تافته رشته‌های خور شیرازه
خط: نستعلیق. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.
نسخه از آغاز نقص دارد. عناوین به قلم نسخ و شنگرف.

جلد: تیماج مشکى با ترنج و نیم ترنج و لچک با جدول و کمند و حاشیه منگنه.
کاغذ: فرنگی آهارمهره.
قطع: رحلی. ۱۸ × ۲۸ سم. ۲۵۰ گ. ۲۴ س.
(ثبت ۳۱۸۱۴)

۱۱۱۰

الوافیه فی شرح الکافیة
(نحو - عربی)
= الشرح المتوسط

از: سید رکن‌الدین حسن بن محمد بن شرفشاه حسینی استرآبادی (د: ۷۱۷ هـ).
بر کافیة ابن حاجب عثمان بن عمر (د: ۶۴۶ هـ).
وی سه شرح بر کافیة دارد: کبیر، متوسط و صغیره که نسخه جای سخن مشتمل بر شرح متوسط است.
شرحی است با عناوین (قوله) که مؤلف آن را به نام شمس الاسلام یحیی بن ابراهیم بن یغرش معروف به ابن بیلکا تألیف کرده است.
آغاز موجود: هذا الفن لا ولی الالباب و سمیته...

۱۱۱۴

شرح موجز القانون

(پزشکی - عربی)

شارح: برهان‌الدین نفیس بن عوض کرمانی (د: ۵۸۴۲هـ).

شرحی است بر موجز القانون علاء‌الدین علی بن ابی‌الحزم معروف به ابن نفیس قرشی (د: ۶۸۷هـ). مشتمل بر چهار فن چنان‌که در هامش نسخه جای سخن تعلیقاتی با علامت «منه» دیده می‌شود ظاهراً خود شارح بر این شرح تعلیقاتی داشته است. نک: مجلس، ش ۵۱۲، ۴۳۹۰، ۴۸۳۵، ۶۰۰۷، ۶۰۳۲/۳؛ کشف الظنون، ۱۹۰۰/۲. آغاز: بسم‌الله قال الشيخ الامام الحبر الكامل... المتطبب صیغة تفعل هنا للمبالغة مثل تقدس و تمجد... انجام: ... أن قوماً حضروا عليها وحدها فماتوا في آخر الامر و الله اعلم بالصواب.

خط: نسخ. کاتب: عبدالله بن جعفر الاولي الخطی. تاریخ کتابت: ۱۹ جمادی الاولي ۹۷۲هـ. دارای چهار سرلوح مذهب و مرصع که در بین آنها به ویژه نفیس و دیدنی است. تمام صفحات دارای جدول به قلم چندگانه زر و لاجورد و مشکبوی است. چند سطر پایین صفحه آغاز آسیب دیده و وصالی شده است و ۸ برگ بعد از آن نیز مختصر و وصالی دارد.

عناوین به قلم نسخ درشت‌تر به سنگرف در هامش صفحات نوشته شده. برخی استدراک سقطات و تصحیحات در هامش صفحات انجام شده است.

جلد: ساغری مشکبوی با نقش ترنج و نیم ترنج و حاشیه منگنه (فرسوده).

کاغذ: دولت‌آبادی (گویا).

قطع: وزیری. ۱۴ × ۲۳/۵ سم. ۳۹۳ گ. ۲۷ س.

(ثبت ۳۱۸۱۹)

۱۱۱۵

لبّ الالباب و نزهه

(کشکول - عربی)

ذوی الاصحاب المجموع من کل کتاب

از: شهاب‌الدین ابوالحسن، احمد بن الحسین بن احمد بن ابراهیم اشعری شافعی (ق ۷هـ).

کتابی است کشکول مانند مشتمل بر حکایات و اشعار و طرائف اخبار عرب. چون نسخه جای سخن فاقد دیباجه است و نسخه‌ای دیگر به جهت مقابله در دسترس نبود شناخت قطعی کتاب مقدور نبود ولی بی شک مؤلف همان اشعری مذکور است و با توجه به اینکه بر کتاب نام لبّ الالباب فی الحکایات نوشته شده از میان کتب اشعری با همان لبّ الالباب و نزهه ذوی الاصحاب قابل تطبیق است.

نسخه جای سخن مشتمل بر ده باب است و در هر باب ده حکایت به ترتیب ذیل:

الباب الثانی: فی الادب و العلم و العفو و الحلم.

الباب الثالث: فی الشجاعة و الجلد و البراعة.

الباب الرابع: فی الفصاحة و الخطاب و الرد و الجواب.

الباب الخامس: فی التلطف فی السؤال و التلصص و الاحتیال.

الباب السادس: فی حکایات الشعراء مع الامراء و الکبراء.

الباب السابع: فی اخبار العشاق و کل حبیب مشتاق.

الباب الثامن: فی اخبار النساء و فنون شتی.

الباب التاسع: فی اخبار منثور و حکایات مأثورة.

الباب العاشر: فی اخبار الصالحین و الزهاد و السائحين.

نک: فهرست و اتیکان، جزء اول، ص ۱۳۳ (تألیف

لوی دلّ ویدا؛ معجم المؤلفین، ۱/ ۱۸۹؛ بروکلیمان، ۱/

۴۳۰، ذیل ۱/ ۷۶۵.

آغاز نسخه: الجز الاول قال الاصمعی خرج الفضل

بن یحیی الی الصید یوماً و أنا معه
انجام:

ان کنت تبغی جنان الخلد تسکنها

فینبغی لک أن لا تأمن النارا
و هذا آخر ما انتهى من حکایة عبدالواحد و الله اعلم.

خط: نسخ شیوه عربی. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.

نسخه فاقد دیباجه است و برگ آغاز و انجام
نونویس است. سطور پایینی صفحات آغازین
رطوبت دیده است. عناوین به قلم نسخ درشت
شنگرف.

جلد: تیماج مشکی فرسوده با حاشیه و عطف
تیماج قرمز.

کاغذ: ترکی بغدادی.

قطع: رقعی. ۱۳×۱۹/۵ سم. ۱۸۴ گ. ۱۷ س.

(ثبت ۳۱۸۲۰)

۱۱۱۷

القانون

(طب - عربی)

از: ابن سینا شیخ رئیس، حسین بن عبداللّه (د):
۵۴۲۸ هـ.

نسخه جای سخن مشتمل بر مجلد پنجم کتاب است
و از احوال مثنائه و بول تا بیماری بحران را دربردارد.

آغاز: بسملة الفن التاسع عشر فی احوال المثنائه و
البول... تشریح المثنائه کما ان الخالق تعالی خلق للثفل
وعاء جامعاً

انجام: ... لان ابتدا معظمه تکون فی الاکثر بعد
الثالث و الرابع ثم یبحرن فی اسبوع. تمّ القول فی
البحرانات بحمد الله و منه.

خط: نسخ کهن. کاتب: محمد بن رستم. تاریخ

کتابت: ق ۶ هـ. مکان کتابت: مرند.

بر پشت برگ آغاز مهر دایره‌ای شکل کهن است
(ناخوانا) و نیز یادداشت‌های پراکنده‌ای از جمله
نام کتاب به قلم نسخ کهن و درشت.

بر همان صفحه تملک‌هایی با امضای نام‌های
زیر وجود دارد:

«ابونصر بن بهاء‌الدین کوزانی طبیب، کمال مقری
طبیب، شرف‌الدین رجب طبیب، محمد باقر بن
امیر احمد طبیب طهرانی مورخ ۱۰۹۹».

هم‌چنین ابیات متفرقه عربی و فارسی از جمله
بیتی به عربی از ابن سینا و دو رباعی از
سعدالدین حموی و نیز یادداشتی از کاتب نسخه
(محمد بن رستم) برگ آغاز دارای وصالی در
حواشی است. عناوین نیمه دوم نسخه به قلم
شنگرف است. بر پشت برگ پایان گواهی تملک
فرسوده‌ای است با امضای عبداللّه، و نیز گواهی
قرائت نسخه به وسیله اوحدالدین ابونعیم
عبدالملک بن فضلان نزد علی بن صعلوک
دقوقی از ق ۵۶ هـ و نیز ابیاتی به قلم نسخ کهن از
یک منظومه طبی فارسی و گواهی ولادت «پذیره
سلطان» مورّخ ۱۰۵۴ هـ. برگ پایان نیز وصالی
شده است.

جلد: تیماج جگری با عطف و حاشیه تیماجی
عسلی.

کاغذ: سمرقندی.

قطع: وزیری بزرگ. ۱۸×۲۵/۲ سم. ۲۰۷ گ.
(ثبت ۳۱۸۲۲) ۲۱ س.

۱۱۱۸

الحاوی فی علم التداوی

(طب - عربی)

از: نجم‌الدین محمود بن شیخ صائغ‌الدین الیاس
شیرازی (د): ۷۳۰ هـ.

مشتمل بر پنج مقالت:

اول: امراض سرپای بدن.

دوم: انواع تب.

سوم: امراض پوستی.

چهارم: ادویه مفرده.

نک: مجلس، ش ۷۱۰۷/۲، ۱۲۳۵۹/۲۵، ۱۲۵۷۰/۶، ۱۳۷۵۱/۲، ۱۴۰۰۱/۳.
 آغاز: هذه کلمات قدسیة موسوم بئر اللثالی منسوبة الی اعلا الاعالی...
 انجام: ... ینبغ المرأ بالصدق منازل الکبار یسعد الرجل لمصاحبة السعید تمت الکلمات المبارکات.
 خط: نستعلیق. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.
 تمام صفحات متن و حاشیه است. کاغذ متن، ترمه و حاشیه، فرنگی آبی رنگ است.
 تمام صفحات دارای جدول به قلم‌های چند گانه لاجورد و اکلیل و کمند به قلم مشکی است.
 جلد: تیماج یشمی یا عطف و حاشیه تیماجی قهوه‌ای.
 کاغذ: فرنگی و ترمه.
 قطع: رقعی. ۱۲/۵ × ۲۶ سم. ۱۴ گ. ۸ س.
 (ثبت ۳۱۸۲۴)

۱۱۲۱

شرح القوائد السبع (مناقب - عربی = شعر)
العلویات
 شارح: سید محمد بن حسن بن ابی‌الرضا علوی.
 شرح است بر قصاید هفت گانه ابن ابی‌الحدید معتزلی (د: ۶۵۵ هـ).
 این کتاب به تاریخ ۱۳۰۴ هـ در ایران و در ۱۳۴۱ هـ در مطبعة العرفان صیدا به چاپ رسیده است.
 نک: مجلس، ش ۵۹۲۰/۲، ذریعه، ۳۹۲/۱۳.
 آغاز: بسمله بواجب الوجود استعین و یارشاده سییل الحق استبین... اما بعد فان القوائد السبع... فاحبیت ان انبه علی غرائب الفاظها...
 انجام: ... هی دون مدح الله... و فوق ما مدح الوری و علاک منها افضل و لقد اجاد و احسن حشره الله مع من تولاهم.
 خط: نسخ. کاتب: محمد کاظم بن عبدالعلی.

پنجم: قراپادین.
 نک: مجلس، ش ۳ سنا، ۱۶۱ سنا، ۳۵۷ سنا، ۴۱۳۸/۱، ۵۶۱۰، ۶۰۰۲، ۶۲۳۷، ۶۳۰۰.
 آغاز: بسمله الحمد لله الواحد الماجد السبوح خالق الجن و الانس...
 انجام: ... و ینبغی ان یوکل مغزوا هذا آخر الکتاب و الله الموفق للصواب.
 خط: نسخ. تاریخ کتابت: ۱۱ جمادی الاول ۷۴۳ هـ.
 برگ‌های پایانی کتاب به قلم متأخرتر و حدوداً از ق ۱۰ هـ است. یک برگ از آغاز و انجام نسخه نونویس و مورخ ۲۶ شوال ۱۳۰۵ هـ است.
 بر پشت برگ آغاز یادداشتی است به قلم سید محمد سنگلجی که این نسخه را با عنوان حاوی کبیر معرفی کرده است و ذیل آن یادداشتی است با امضای «ره آورد» (نویسنده فهرست دانشکده پزشکی) مورخ ۱۶/۴/۱۳۳۲، که طی آن یادداشت سنگلجی را تصحیح کرده، گزارش مختصری در باب کتاب حاضر داده است.
 جلد: تیماج سبز فرسوده.
 کاغذ: سمرقندی.
 قطع: وزیری. ۱۸ × ۲۳/۳ سم. ۲۵ گ. ۲۵ س.
 (ثبت ۳۱۸۲۳)

۱۱۱۹

نثر اللثالی (حدیث - عربی)
 منسوب به امین الاسلام، فضل بن حسن بن فضل طبرسی (د: ۵۴۸ هـ).
 مجموعه‌ای است از کلمات قصار امیرالمؤمنین علی (ع) به ترتیب حروف الفبا مشتمل بر ۲۵۸ کلمه.
 در انتساب قطعی کتاب به مؤلف اختلاف است، برخی نیز آن را به علی بن فضل‌الله راوندی و برخی به قطب راوندی منسوس می‌کنند.

تاریخ کتابت: صفر ۱۲۶۳ هـ.

بر پشت برگ اضافی آغاز یادداشت‌های متفرقه دیده می‌شود. بر پشت برگ آغاز تملکی است با سجع مهر «احتشام الملك» مورخ ۱۳۰۶ هـ.

صفحه آغاز دارای سرلوح مرصع و مذهب است. تمام صفحات دارای جدول به قلم زر و شنگرف و زنگار و کمند به قلم شنگرف است. تعلیقات متفرقه در هامش نسخه موجود است.

جلد: روغنی با ترنج و نیم ترنج و حاشیه کمند، با زمینه مشکی و آستر به نقش گل نرگس.

کاغذ: فرنگی.

قطع: وزیری کوچک. ۱۳/۵ × ۲۲ سم. ۵۶ گ. ۱۶ س. (ثبت ۳۱۸۲۶)

اشاره‌ای به نفی الکثرة بعد الذات.

انجامه: تمت بيد أحوج الخليفة... محمد شفيح....

خط: نستعلیق تحریری. کاتب: محمد شفيح بن نبی گیلانی لنگرودی. تاریخ کتابت: ۹ رجب ۱۱۰۴ هـ.

نسخه از آغاز افتادگی دارد. بر پشت برگ اضافی آغاز چند دو بیتی فارسی موجود است. عناوین به شنگرف.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری کوچک. ۱۳/۵ × ۲۰ سم. ۱۵۸ گ. ۱۷ س. (ثبت ۳۱۸۲۷)

۱۱۲۴

المدخل فی اصول الفقه (اصول فقه - عربی)
= المناظرة

از: عبدالعزیز بن عمر بن مازہ مرغینانی بخاری معروف به برهان الائمة و الصدر الماضي (ق ۵۵). بنا به یادداشت کهنی از ق ۷ هـ که ذیل رقم کاتب وجود دارد، مؤلف از شاگردان شمس الائمة سرخسی (د: ۴۳۸ هـ) است و از وی روایت می‌کند.

مختصری است در اصول فقه بر پایه قواعد مناظره، مؤلف خود نامی بر این کتاب نهاده است ولی بر پشت برگ آغاز نسخه به خطی کهن، نام «المدخل فی اصول الفقه» بر کتاب نهاده شده است که ظاهراً برگرفته از عبارت مؤلف در پایان کتاب باشد که با عبارت «هذا القدر مدخل الی معرفة اصول الفقه» ختم کتاب را اعلام می‌کند.

بنا به یادداشت کهنی که بر پشت برگ آغاز وجود دارد صاحب این کتاب، تألیف دیگری به نام «المحیط» دارد و از او با عنوان «صاحب المحیط» یاد می‌کند.

به گفته حاج خلیفه، اتقانی در المأذون، کتاب المحیط را به عبدالعزیز بن عمر بن مازہ نسبت می‌دهد و سپس بر آن خرده می‌گیرد که «المحیط» متعلق به

۱۱۲۲

حاشیه حاشیه شرح التجريد (کلام - عربی)
از: شمس‌الدین محمد گیلانی معروف به شمس (ق ۱۱ هـ).

تعلیقاتی است با عناوین «قوله - قوله» بر حواشی شمس‌الدین محمد خفزی (ق ۹ - ۱۰ هـ) بر شرح جدید مولا علی قوشچی (ق ۹ هـ) بر تجرید الاعتقاد خواجه نصیرالدین طوسی (د: ۶۷۲ هـ). نسخه دیگری از این حاشیه به ش ۳۸۸۸ در این کتابخانه موجود است.

محتوی خود بر این حاشیه تعلیقات مفصلی دارد که در هامش نسخه جای سخن موجود است.
نک: مجلس، ش ۳۸۸۸؛ مرعشی، ۱۸ / ۲۸۳؛ دانشگاه، ۳ / ۲۳۵.

آغاز موجود: و لیس فوکه علم آخر یجب ان یکون موضوعه بینا بنفسه او مبیناً فی العلم الالهی یبحث عن احوال الموجود بما هو موجود....

انجام: ...قوله و سائر الاوصاف... یعنی لیس له تعالی صفة کمالیه زائده علی ذاته تعالی بل جمیع صفاته الکیمالیه کالعلم و القدرة و غیرهما عین ذاته تعالی و هذا

قلمی از ق ۷ ه دیده می‌شود.
 «پروی سیدی و مولای الذی تشبث بذیل عنایتہ
 یدای استاذ زمرة البشر، نقاد جواهر الفقه و النظر،
 مؤسس بنیان المذهب النعمانی مشید... الفقه
 السفیانی، ناصب رایات... برهان الائمة سراج
 الامة عبدالعزيز بن عمر، سقى الله مشهده سجال
 الرحمة...، عن شمس الائمة السرخسی رحمه الله
 و هو عن شمس الائمة الحلوانی رحمه الله و هو
 عن ابی علی الخضر النسفی و هو عن شیخ
 الاسلام ابی بکر محمد بن الفضل البخاری عن
 عبدالله بن یعقوب بن محمد الاستدمونی عن
 ابی عبدالله بن ابی حفص... عن ابیه ابی حفص
 الکبیر عمر عن محمد بن الحسین الشیبانی عن
 ابی حنیفه عن حمار عن ابرهیم النخعی عن علقمه
 عن عبدالله بن مسعود رضی الله عنهم عن النبی
 صلی الله علیه و سلم».
 در هامش همان صفحه یک بیت فارسی کهن
 دیده می‌شود و ذیل رقم کاتب یک مهر دایره‌ای
 شکل کهن است که ناخوانا است.
 جلد: تیماج مشکى.
 کاغذ: سمرقندی.
 قطع: وزیری کوچک. ۹۴ گ. ۱۷ س.
 (ثبت ۳۱۸۲۹)

۱۱۲۶

حاشیة

شرح مختصر المنتهی
 از: حسین بن محمد حسینی مرعشی اصفهانی،
 علاء‌الدین، خلیفه سلطان (۱۰۰۱-۱۰۶۴ ه).
 حاشیه‌ای است قوی بر شرح عضدالدین ایجی
 (۷۵۶ ه) بر مختصر المنتهی ابن حاجب (د: ۶۴۶ ه).
 نک: کشف الظنون، ۲/ ۱۸۵۳؛ اعیان الشیعه، ۶/
 ۱۶۶.

برهان‌الدین محمود بن احمد بن عبدالعزیز، نوۀ مؤلف
 المدخل است و این اشتباهی است ناشی از اشتراک جد
 و نوه در لقب «برهان‌الدین». اما نظر به قدمت نسخه و
 سندیت یادداشت مزبور در باب نسبت المحيط به
 عبدالعزیز بن عمر و همسو بودن آن با گفته اتقانی در
 المأذون، باید با تأمل بیشتری در قول اتقانی نگرست.
 نک: کشف الظنون، ۲/ ۱۶۱۹؛ الجواهر المضية،
 ۳۲۰.

آغاز: بسملة الحمد لله مستحق الحمد حتى لا
 انقطاع و مستوجب الشکر بأقصى ما استطاع... قال الشيخ
 الامام الاجل برهان الائمة و سراج الامة... اعلم ان
 المناظرة فی احكام الشريعة لتبيين الحق و رفع الشبه...
 فاردت ان ابتن فصلاً هى متداوله بين اهل النظر... قال
 المناظرة انما تقوم بالسؤال و الجواب جميعاً فلا بد من
 معرفة حدهما....

انجام: ... و هذا القدر مدخل الى معرفة اصول الفقه و
 به كفاية لما تحتاج اليه فى النظر عن الكثير لمن اتقنها و
 عرفها بجد و تأمل و الله اعلم بالصواب.

خط: نسخ. کاتب: محمد بن محمد بن مسعود.
 تاریخ کتابت: عصر شنبه ۶ رمضان ۶۶۹ ه.
 بر پشت برگ آغاز یادداشت‌های متفرقه و کهنی
 است از جمله چند گواهی تملک فرسوده و نیز
 چند نقش مهر زدوده شده و نیز یادداشتی کهنه که
 کتاب را به صاحب المحيط نسبت می‌دهد.

برگ آغاز وصالی شده است. در حاشیه فوقانی
 صفحه آغاز دو سجع مهر است که آنچه خواننده
 می‌شود «رحیم طباطبایی» است.

استدراک سقطات به ندرت در هامش برخی
 صفحات موجود است. صفحات ش ۱۷۸-۱۸۵
 نسبت به بقیه نسخه، نونویس و متعلق به ح ق
 ۱۰ ه است.

برگ پایان مختصر وصالی دارد. بر پشت برگ
 پایان، ذیل رقم کاتب مشایخ روایت مؤلف به

محمد بن طیب موسوی جزایری با مهر بیضوی درشت «عبد علی بن محمد بن طیب الموسوی» دیده می‌شود.
در برگ پایان نسخه مشتمل بر احادیث متفرقه‌ای است به نقل از ابن مغزالی شافعی و خوارزمی و نجاری و ابن مردویه و بیهقی در مناقب علی بن ابیطالب (ع).
جلد: تیماج زرشکی با عطف سرخابی.
کاغذ: اصفهانی آهارمهره.
قطع: وزیری کوچک. ۹۴گ. ۱۷س.
(ثبت ۳۱۸۳۱)

۱۱۲۷

مطرح الانظار (الاستصحاب) (اصول فقه - عربی)

از: میرزا ابوالقاسم بن محمد علی کلانتر نوری تهرانی (د: ۱۲۹۲هـ).
تقریرات درس اصول فقه شیخ مرتضی انصاری است. نسخه جای سخن مشتمل است بر مبحث استصحاب.
تألیف این بخش به تاریخ ذی قعدة ۱۲۴۶هـ به پایان رسیده است. نسخه خط مؤلف این کتاب به شماره ۷۴۴۷ در همین کتابخانه موجود است.
نک: مجلس، ش ۱/۱۱۱۶ ط.
آغاز: بسملة القول فی الاستصحاب و تحقیق المقصود فی طی هدیات، تحدید الاستصحاب لغة اخذ الشيء مصاحباً...
انجام: ... و هو مما لا یکاد ینکره احد فانه سیبل النجاة نجانا الله تبارک... عن التورط فی الشبهات... و هذا آخر ما أفاده الاستاد المحقق التحریر و نظمناه فی سلك التحریر... فالحمد لله علی ما انعمنا به.
خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳هـ.
جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم ترنج و حاشیه منگنه.

آغاز: الحمد لله... و بعد فیقول المحتاج الی ربه الغنی... ان هذه فوائد نافعة و عوائد رایعة قد سخت لقریحتی الفاترة و سمحت بها همتی الفاترة...
انجام: ... اذ ینفی فیصدق نفيه فیکون هو کاذباً... و هو انما یرتزم کذبه بالمعنی الحقیقی لا بالمعنی المجازی و هم ثلاثة أو اربعة.
انجامه: ... قد تم الكتاب فی سنة ست و ثمانین و الف ۱۰۸۶... بعون الله الملك الوهاب علی ید اقل الطلاب... ابن عبدالباقی الگلپایگانی محمد سلمان عفی عنهما و صلی الله علی محمد افضل المرسلین و عترته المعصومین.

خط: نستعلیق. کاتب: محمد سلمان بن عبدالباقی

گلپایگانی. تاریخ کتابت: ۱۰۸۶هـ.

نسخه‌ای است مصحح و استدرکات در هامش برخی اوراق به قلم کاتب که از فضلا بوده آمده است.

بر پشت برگ آغاز گواهی تملک این اشخاص دیده می‌شود:

۱. جعفر ابن شیخ خضر (ظاهراً کاشف الغطاء).
 ۲. رضا طباطبایی.
 ۳. عبدالله بن محمد رضا بن محمد باقر مازندرانی.
 ۴. محمد شفیع بن محمد علی استرآبادی با سجع مهر: «محمد نبی الله علی ولی الله و الواثق بهما شفیع».
 ۵. محمد قاسم.
 ۶. محمد علی.
 ۷. محمد علی بن محمد قاسم الاسرارآبادی (ظاهراً)، محمد مهدی بن رضا الحسنی الحسینی الطباطبایی با دو مهر مربع یکی به خط ثلث و دیگری نستعلیق.
- ذیل انجامه کاتب نیز تملک محمد حسین بن محمد قاسم و پشت برگ پایان تملک علی بن

کاغذ: فرنگی.

قطع: وزیری. ۱۵×۲۲ سم. ۱۹۰ گ. ۱۷ س.
(ثبت ۳۱۸۳۲)

۱۱۲۸

الوافية في شرح الكافية = الشرح المتوسط

از: رکن‌الدین حسن بن محمد شرفشاه استرآبادی
(د: ۷۱۷ هـ).

وی سه شرح بر الکافیة ابن‌الحاجب (د: ۶۴۶ هـ) دارد: بسیط، و سبیط، و صغیر، که نسخه‌های سخن همان شرح و سبیط یا متوسط است. که مؤلف این شرح را به امیر ناصرالدین بن جلال‌الدین ابراهیم یفرش پیلکا ختنی اهدا کرد.

نک: مجلس، ش ۷۰۳۰، کشف‌الظنون، ۲ / ۱۳۷۰؛
فهرست، ۲۵ / ۳۸.

آغاز: بسمله احمد الله على عظمة جلاله حمد غریق بمطالعة جماله... و بعد فانی بعد آن شرح کتاب الکافیة... شرحته ثانیاً مقتضراً على حل الفاظه و شرح معانیه... انجام: ... لم يعلم أنه يدل على النون المحذوف المردود و لیکن هذا آخر الكلام في هذا الكتاب.

خط: نستعلیق. کاتب: ابن نور بن محمد الرمال.
تاریخ کتابت: ۲۲ رمضان ۹۳۰ هـ. مکان کتابت:
در مدرسه ملا فضل الله بن حاج خلیل در بلدة راست در (ظاهراً).

بر بالای عبارات متن، به قلم شنگرف کشیده‌اند.
بر پشت برگ آغاز تملک مرحوم سیدسنگلجی و مهر اوست مورخ ۱۲۷۷ هـ و چند بیت شعر.
تمام صفحات مجدول است به قلم دوگانه مشکی. حواشی مبسوط بر نسخه حاضر در هامش صفحات با علامات زیر وجود دارد:

«ابوسعید، یوسف، الارشاد بن میرک، نجم‌الدین، شرح لباب، عماد، هندی، رضی، جامی و السلام علی کاتبه».

لازم به ذکر اینکه در هامش نسخه ش ۵۰۲ (الجمال فی النحو) همین مجموعه نیز تعلیقاتی با علامت «و السلام علی کاتبه» موجود است که شباهت به تعلیقات همین نسخه‌های جای سخن دارد.

ده برگ از آغاز و یک برگ از پایان در حاشیه و صالی شده است.

جلد: تیماج مشکی.

کاغذ: نخودی رنگ.

قطع: وزیری. ۱۵×۲۲ سم. ۱۹۰ گ. ۱۷ س.

(ثبت ۳۱۸۳۳)

۱۱۳۰

حاشية الشفاء = حاشية الهيئات الشفاء

از: صدرالدین محمد بن ابراهیم قوام شیرازی (د: ۱۰۵۰ هـ).

حاشیه است بر الهیات شفا تا بحث علت غائی. ظاهر عبارت کنتوری در کشف‌الحجب این است که برخی این حاشیه را از آن ابراهیم فرزند ملا صدرا شیرازی دانسته‌اند، ولی صاحب ذریعه تصریح کرده که این حاشیه غیر از حاشیه ابراهیم است چنان‌که ظاهر عبارت افندی در ریاض‌العلماء نیز همین را تأیید می‌کند.

نک: مجلس، ش ۹۸ خ؛ ۱۷۷۷، ۱۷۷۸، ۱۷۷۹؛
ذریعه، ۶ / ۱۲۰.

آغاز: بسمله... ان العلوم الفلسفیه كما قد اشیر الیه ذکر الشیخ... ان الغرض من الفلسفة...
انجام: ... فیکون البحث عن کل من الاربع جزءاً من اجزاء ذلك العلم فحينئذ ايضا يكون النظر في احوال العلل الغائیه افضلها.

خط: نستعلیق و نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۲ هـ.
برگ‌های آغازین نسخه کرم خورده است. بر پشت برگ آغاز نسخه سجع مهر بیضوی «عبده»

صدرالدین الموسوی» و سجع مهر مربع «الوائق بالله الغنی صدرالدین الحسینی» موجود است. جلد: تیماج مشکئی. کاغذ: فرنگی آهارمهره. قطع: وزیری. ۱۵×۲۲ سم. ۱۹۰ گ. ۱۷ س. (ثبت ۳۱۸۳۵)

۱۱۳۵

شرح موجز القانون = الشرح السیدی
(طب - عربی)

شارح: سدیدالدین کازرونی (ز: ۷۴۵ هـ). شرح است بر موجز القانون علی بن ابی‌الحزم القرشی معروف به ابن نفیس (د: ۶۸۷ هـ). نک: کشف الظنون، ۱۳۱۳؛ ایضاح المکتون، ۴۶/۲. آغاز متن: بسمله قال الشيخ الامام البحر الفاضل علاءالدین علی بن ابی‌الحزم و حمدله قد رتبت هذا الكتاب علی اربعة فنون الاول... آغاز موجود: و انما سمیت بها لاتناسبها الی الطبيعة و هی المبدأ الاول لحركة ما هی فیہ... انجام: ... و الصلوة و السلام علی من هول اعدل الناس مزاجاً و افضله نسباً... و اقواهم دیناً المصطفى صلوة یکون ازاء و مکافاة لعلومه و حکمه و علی آله و اصحابه و سلم تسليماً کبیراً کثیراً دائماً.

انجامه: هذه النسخة تمت بعون الله تعالى و بیمن توفیقه فی شهر ربيع الاول سنة ۹۴۱. کتبه سلیمان. خط: نستعلیق. کاتب: سلیمان. تاریخ کتابت: فن اول: ۱۵ ذی الحجة ۹۳۹ هـ. که برگ آغاز نونویس است و شگفت اینکه شخص بازنویس، چون دسترسی به نسخه دیگر از شرح نداشته برگ آغاز را از اصل متن بازنویسی کرده. برگ دوم نسخه نیز از ملحقات پایان نسخه است که اشتباهاً در آغاز نصب شده است. حواشی در هامش صفحات به نقل از شرح

آفسرائی، شرح قانونچه، صحاح، بعضاً از میر شریف، کامل الصناعتہ مجوی ارجانی، شرح قانونچه ملاحسین استرآبادی، شایان ذکر اینکه در کشف الظنون نامی از شرح ملاً حسین، بر قانونچه نیامده است و جز آن دیده می‌شود. بر عبارات متن موجز القانون به قلم شنگرف خط کشیده‌اند. برخی اشعار فارسی پراکنده در صدر صفحات به خط نستعلیق نوشته شده. کنار انجامة کاتب یادداشتی است از بهاءالدین که طی آن کتاب را به آخوند ملاً ابوطالب بخشیده مورخ ۱۲۱۵ با مهر مربع: «عبده بهاءالدین». ملحقاتی در پایان نسخه (۷ صفحه) به خط نستعلیق ق ۱۱ هـ موجود است به نقل از شرح اسباب و علامات، و چند نسخه مرهم به نقل از الحاوی رازی نقل شده. دومین برگ نسخه نیز که در بالا بدان اشارت رفت به همین خط و جزء همین ملحقات بوده. جلد: تیماج قرمز با حاشیه منگنه. کاغذ: اصفهانی. قطع: وزیری. ۱۵×۲۲ سم. ۱۹۰ گ. ۱۷ س. (ثبت ۳۱۸۴۰)

۱۱۳۸

شرح البیخية
(طب - عربی)

شارح: سید علی بن محمد علی حسینی میبیدی یزدی (د: ۱۳۱۳ هـ) ساکن کرمانشاه. شرحی است که بر منظومه بطیخیه خود نگاشته و به تاریخ پسین ۲۸ صفر ۱۲۸۹ هـ در کرمانشاه از تألیف آن پرداخته است و این شرح تمام منظومه را در بردارد. این شرح اخیراً به اهتمام استاد سید احمد حسینی اشکوری در قم به چاپ رسیده است. آغاز: الحمد لله... و بعد یقول الغواص فی بحار المعاصی... هذه منظومة بطیخية نظمها ثم شرحها

صادق طباطبایی سنگلجی است و باتوجه به اینکه مجموعه حاضر نیز از همان سید محمد صادق و فرزندش سید محمد است ممکن است کتاب حاضر از همان شیخ حسن باشد.

آغاز: بسمله اصل: الامر بالشیء هل یقتضی وجوب مالا یتم الا به فیه خلاف و تحقیقه یقتضی رسم مقدمات....

انجام: ... الاجتماع فی مثل ذلك مستند إلى نفس التضاد الواقع بین نفس متعلقی الامر و النهی لا الی عدم جواز اجتماع الامر و النهی اذ لیس هناك عنوانان جمعهما المكلف بسوء اختیاره فی فرد. قد تم بحمد الله و الحمد لله اولاً و آخراً.

خط: نسخ. کاتب: گویا شیخ حسن. تاریخ کتابت: ق ۱۳هـ.

حواشی به نقل از میرزا محمد حسن شیرازی (د: ۱۳۱۲هـ) با امضای «منه سلمه الله» در هامش برخی اوراق هست. نسخه مقابله و تصحیح شده و مستدرکات در هوامش با علامت «صح» وجود دارد.

جلد: تیماج یشمی، با ترنج و نیم ترنج و جدول و حاشیه منگنه. کاغذ: فرنگی، آهارمهره. قطع: وزیری. ۱۵×۲۲ سم. ۱۹۰ گ. ۱۷ س.

(ثبت ۳۱۸۴۵)

۱۱۴۱

شرح الألفیة فی النحو (نحو-عربی)
= **شرح ابن الناظم**

شارح: بدرالدین محمد بن محمد بن مالک طایبی اندلسی (د: ۶۸۶هـ).

شرحی است بر ارجوزه پدرش در نحو معروف به الفیه ابن مالک و ظاهراً نخستین شرحی است که بر الفیه نگاشته‌اند.

تشحیداً للذهن...

اتحف شیء اصطفاه الفاکهی

و اختار من باکورة الفواکه

انجام:

فانه الحامی حتی من شکوه

و ینصر العبد اذا ما نصره

تمت المنظومة البیطیخية بشرحها فی بلدة قرمیسیین

فی عصر الثامن و العشرین من صفر سته ۱۲۸۹.

انجامه: و الفراغ من کتابة هذه النسخة ضحوة

السبت، التاسع و العشرین من جمیدی الاولی ۱۲۹۲.

خط: نسخ. کاتب: شاید مؤلف. تاریخ کتابت:

ظهر سنه ۲۹ جمادی الاولی ۱۲۹۲هـ.

در صدر صفحه آغاز حدیثی نبوی به نقل از معالم

الزلفی نقل شده به همان خط کاتب.

جلد: تیماج حنائی.

کاغذ: بخارایی (?).

قطع: وزیری. ۱۵×۲۲ سم. ۱۹۰ گ. ۱۷ س.

(ثبت ۳۱۸۴۳)

۱۱۴۰

تقریرات المیرزا الشیرازی (اصول فقه-عربی)
= **مقدمة الواجب**

از: شیخ حسن (?).

بنابه گواهی جناب استاد حائری بر پشت برگ آغاز

مجموعه تقریرات درس میرزا محمد حسن مجدد

شیرازی (د: ۱۳۱۲هـ) است و چنانکه بر قطر کتاب به

خط قدیم نوشته شده مقدمه الواجب از تقریرات شیخ

حسن است و ظاهراً نویسنده تقریرات شیخ حسن نام

داشته و نگارنده حدس می‌زند که «شیخ حسن بن شیخ

محمد قابچی کاظمی مشهدی» باشد که شرح حالش در

هدیه الرازی، ص ۸۸ آمده است و قرینه‌ای که بنده را به

این حدس گماشت اینکه طهرانی در آن کتاب تصریح

دارد که همسر شیخ حسن مزبور از طایفه آقا سیدمحمد

نک: مجلس، ش ۵۹۶۹/۲، ۷۰۵۹، ۷۳۷۸، ۷۵۵۱، ۷۷۳۴، ۱۴۲۸۵؛ کشف الظنون، ۱/۱۵۱.

آغاز: بسمله رب یسر. قال الشیخ الامام العالم... اما بعد حمد الله سبحانه بما له من المحامد، علی ما أسبع من نعمه البوادی و العوائد....

انجام: ...فاعلم انه انتهى غرضه من هذا النظم، و انه اشتمل علی اعظم المهمات من علم العربیه. تم ختم الكتاب بحمد الله تعالی و الصلوة علی نبیه... رب العالمین.

خط: نسخ. کاتب: محمد بن رسلان بن ابراهیم، معروف به ابن السکرى الشافعی. تاریخ کتابت: یکشنبه ۱۷ جمادى الاخره ۷۵۶هـ.

بر پشت برگ آغاز در همان صفحه مختصری به خط کاتب در شرح حال شارح آمده است. گواهی تملکاتی به خط نسخ کهن و تعلیق و نیز نستعلیق متأخر موجود است:

۱. یحیی الجمالی، احمد بن عمر... ابوالمراحم بن ابی الفضل بن وفا مورخ ۹۰۳هـ، عبدالحی مصطفی الحسینی، ابوالفتح بن المعصوم، احمد بن محمد الفقیه الاصبهانی ابن محمد علی الهندی با سجع مهر بیضوی «عبدہ الراجی احمد بن محمد».

تعلیقاتی به خط نستعلیق ق ۵۱۱هـ در هامش صفحات وجود دارد. نسخه مصحح است و تصحیحات و مستدرکات در هامش برخی صفحات دیده می‌شود. عناوین به شنگرف. گواهی بلاغ در هامش برخی صفحات هست. بین ص ۵۱ و ۵۲ تعلیقه‌ای به خط کهن وجود دارد که بین دو صفحه الصاق شده.

از ص ۳۱۲-۳۲۲ نونویس و بر کاغذ فرنگی آهارمهره نگاشته شده.

در ذیل انجامة کاتب کسی انجامة کاتب را هنرمندانه بازنویسی کرده است.

جلد: تیماج سرمه‌ای.

کاغذ: سمرقندی.

قطع: وزیری. ۱۶/۵ × ۲۴/۵ سم. ۲۰۱گ. ۲۳س. (ثبت ۳۱۸۴۶)

۱۱۴۲

مفتاح العلوم

(بلاغت - عربی)

از: سراج‌الدین یوسف بن ابی بکر سکاکی (د: ۶۲۶هـ).

نسخه جای سخن مشتمل بر قسم سوم از کتاب است در فن معانی و بیان.

آغاز: بسمله القسم الثالث من الكتاب فی علمی المعانی و البیان و فیه مقدمة لبیان حدی المعلمین... انجام: ...لزمنا أن لانصین بشیء... من جملته و أن نستمد الله التوفیق تم القسم الثالث...

خط: نسخ. کاتب: ابراهیم بن ضیاء‌الدین بن ابراهیم، تاریخ کتابت: یکشنبه اوایل شعبان ۸۱۰هـ.

بر پشت برگ اضافی آغاز یادداشت تملک صالح بن عبدالکریم بحرانی، مورخ ۱۳ شعبان ۱۰۴۱هـ و نیز تملک زین العابدین دیده می‌شود. بر پشت برگ اضافی آغاز نیز یادداشت‌هایی است از جمله «آن محمد شفیع بن حیدرعلی شیرازی». در هامش تمام صفحات تعلیقاتی به سبک چلیبیا وجود دارد. عناوین به شنگرف.

جلد: تیماج عسلی.

کاغذ: شرقی کاهی رنگ.

قطع: وزیری بزرگ. ۱۹/۵ × ۲۵/۵ سم. ۲۰۳گ. ۱۴س. (ثبت ۳۱۱۴۸)

۱۱۴۳

ترجمة کتاب الحيوان

(طبیعیات - عربی)

از: سعید بن بطریق، اوتیسیوش (د: ۳۲۸هـ).

ترجمة عربی کتاب الحيوان ارسطو است که مترجم

آنرا از یونانی به عربی برگردانده است.

حاج خلیفه از ترجمه سربانی این کتاب نیز یاد می‌کند و آنرا بر ترجمه عربی ترجیح می‌نهد.

عناوین کتاب «قول» است و نسخه جای سخن مشتمل بر ۱۹ قول است. نسخه دیگری از این کتاب در بریتیش میوزیوم موجود است.

نک: کشف الظنون، ۱/۶۹۶؛ سزگین (آلمانی)، ۳/۳۵۰.

آغاز: بسمله ترجمة القول الاول من الكتاب الذى وضع ارسطاطاليس فى معرفة طباع الحيوان البرى و البحرى....

انجام: ...الافات التى يعرض لیس من الاضطراب بل لحال لشی و لحال العلة المتحركة تم القول التاسع عشر من كتاب ارسطاطاليس الفيلسوف فى طباع الحيوان....

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ۱۱هـ.

بر پشت برگ آغاز تملک محمد باقر سبزواری و سجع مهرش و نیز تملک محمد جعفر بن باقر شریف سبزواری و سجع مهرش دیده می‌شود. سه برگ اضافی نانوشته در آغاز و چهار برگ در پایان موجود است.

جلد: تیماج قهوه‌ای با عطف دامن.

کاغذ: اصفهانی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۱۷/۵ × ۲۵/۳ سم. ۳۰۱ گ. ۱۹ س. (ثبت ۳۱۸۴۸)

۱۱۴۴

معارج الاحکام فی شرح مسالک الافهام و شرایع الاسلام (فقه - عربی)

از: سید حسین بن محمد ابراهیم بن میرمعصوم قزوینی (د: ۱۲۰۸هـ).

وی از مشایخ سید بحر العلوم است.

شرحی است بسیار مفصل بر شرایع الاسلام محقق حلی (د: ۶۷۶هـ) با توجه به حواشی شهید ثانی بر آن

موسوم به مسالک الافهام.

وی مقدمه مبسوطی بر این شرح نگاشته که مشتمل بر فوائد رجالی و جز آن است. مؤلف وقتی که مسالک را با عده‌ای از طلاب مباحثه می‌کرده است به درخواست برادرش سید حسن این شرح را تحریر کرده است.

نسخه جای سخن مشتمل بر مقدمات یاد شده است که مؤلف به تاریخ ۱۲۰۲هـ از نگاشتن این بخش پرداخته است.

نک: ذریعه، ۲۱/۱۷۸؛ مرعی، ۵/۲۸۷.

آغاز: بسمله نحمدک اللهم على فواضل الانعام و فضایل الاکرام... اما بعد فيقول العبد... هذا ما تيسر من الكلام بمقتضى الحال... عند مذاكرة طائفة من الاخوان....

انجام: ...اشهر ما ينشر فى هذا المجلد من المقال بمقتضى الحال بعناية الرب المتعال... و يتلوه فى المجلد الثانى كتاب التجارة... فى مجالس اخرها سلخ شهر محرم الحرام...

خط: نسخ. کاتب: محمد ابراهیم بن محمد نصیر جبل عاملی قزوینی. تاریخ کتابت: رجب ۱۲۹۲هـ.

بر پشت برگ آغاز یادداشتی است به قلم سید محمد تقی حسینی از نوادگان مؤلف که به گواهی وی این نسخه حسب الوصیه مؤلف کتابت شده و تولیت آن به اولاد وی واگذار شده است.

جلد: تیماج سورمه‌ای.

کاغذ: فرنکی آهارمهره.

قطع: رحلی. ۲۱ × ۲۳/۷ سم. ۳۴۸ گ. ۲۱ س.

(ثبت ۳۱۸۴۹)

۱۱۴۵

روضه الصفا (تاریخ - فارسی)

از: سید محمد «میرخواند» بن خواند شاه بن برهان‌الدین حسینی (د: ۹۰۳هـ).

- نک: مجلس، ش ۱۴۰۱، سنه، ۲۳۰۱، ۲۳۰۶، ۳۰۰۹، ۲۳۰ فیروز.
- خط: نستعلیق ممتاز. کاتب: عبدالغنی بن مؤمن نوریخشی. تاریخ کتابت: ۲۰ محرم ۱۰۷۵ هـ.
- بر پشت برگ آغاز به خطا نام کتاب را عالم آرای عباسی ثبت کرده‌اند به خطی شبیه خط فرهاد میرزا معتمدالدوله و نیز در همان صفحه تملک حسین مورخ جمادی الدوله ۱۱۲۶ هـ با مهر «لا اله الا الله الملك الحق المبین حسین» دیده می‌شود.
- صفحه آغاز دارای سرلوح مذهب و مرصع و کتبه زرانود است و تمام صفحات مجدولی است به قلم زر و شنگرف و لاجورد و مشک، عناوین به شنگرف.
- جلد: تیماج مشک با شمس و ترنج و لچک مذهب.
- کاغذ: دولت‌آبادی (?)، آهارمهره.
- قطع: رحلی. ۴۳۸ گ. ۲۱ س. (ثبت ۳۱۸۵۰)
- ۱۱۴۶
- نزهة النفوس و الافکار**
فی خواص الحیوان و النبات و الاحجار
- از: عبدالرحمن بن ابی‌بکر بن داود حنبلی دمشقی (۷۸۲-۸۵۶ هـ).
- فرهنگ‌نامه‌ای است در بیان نام انواع حیوانات و نباتات و احجار و بیان خواص آنها به ترتیب حروف الفبا مشتمل بر ۳۲ باب.
- بدین تفصیل که هر باب اختصاص به یک حرف دارد و هر حرف در دو فصل برگزار گردیده است.
- فصل اول: در خواص حیوان و آن مشتمل بر چهار «نوع» است.
- نوع اول: حیوانات اهلی و وحشی.
- نوع دوم: پرندگان.
- نوع سوم: گزندگان و حشرات.
- نوع چهارم: آبیان.
- فصل دوم: در خواص اشجار و نبات و احجار.
- نوع اول: در اشجار.
- نوع دوم: در گیاهان بدون ساقه.
- نوع سوم: در معادن و احجار.
- مؤلف در هر باب ذیل عناوین یاد شده مصادیق هر عنوان را به ترتیب الفبا ذکر و به بیان خواص هر یک می‌پردازد. نام این کتاب در کشف الظنون و ایضاح المکنون دیده نشد. زرکی در اعلام سه نسخه دیگر از این کتاب نام برده: یکی در دارالکتب قاهره، دیگری در خزانه تیموریه و سوم در کتابخانه فیض الله.
- نک: الاعلام، ۳/ ۳۰۰.
- جزء اول: خط: نستعلیق. تاریخ کتابت: ۲۰ رمضان ۹۷۹ هـ. و ج دوم: خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۰ هـ.
- جزء اول و دوم نسخه جابه‌جا صحافی شده و شمار خورده است بدین ترتیب که جزء اول از ص ۴۱۴-۶۹۹ از کلمه «ابتهل» تا «خیر» و جزء دوم از ص ۱-۴۱۳ از کلمه «داک» تا «غواص».
- جزء اول از آغاز افتادگی دارد.
- بر پشت برگ آغاز (جزء دوم) تملک‌مهدی با سجع مهر «یا امام محمد مهدی» و نیز تملک جعفر بن علی تبریزی با سجع مهر «محمد جعفر مورخ ۱۲۰۸» و نیز چند تملک پاک شده موجود است. در ذیل رقم جزء اول تملکی است مورخ ۱۳۲۳ هـ با سجع مهر یا علی...
- آغاز (ج ۱): المعالجة به أحد من برادته... أبهله من اسماء ثمر شجر العرعر...
- انجام (ج ۱): ... خیر من اسماء الذهب و سیأتی فی حرف الذال؛ تم جزو الاول من نزهة النفوس... آغاز (ج ۲): بسمله باب حرف الدال و فیه فصلان الفصل الاول فی خواص الحیوان....

۱۱۵۱

رساله سیاسیّه

(سیاست-فارسی)

در نقد یکی از آثار میرزا ملکم خان ارمنی است که آنرا برای ناصرالدین شاه نوشته و او را در آداب مملکت‌رانی و ملت‌پروری پند داده و در دل شاه نیز اثر کرده است.

تألیف این کتاب در سال‌های آغازین پادشاهی ناصرالدین شاه انجام گرفته است؛ چنان‌که در دیباچه از وی با وصف «پادشاه تجربه‌نیندوز» یاد کرده و شیوه‌های جدیدی در سیاست مدن به شاه عرضه می‌کند و جالب اینکه از میرزا ملکم به وصف «ترسابچه» یاد کرده است. آغاز: بسم الله العزيز الجبار المتكبر. نموده میشود که یکی از طبیعت ستایان خردمند نمایان پیرایان (کذا) شرحی برای ارشاد پادشاه ایران نگاشته ...

انجام: ... الهی پادشاه ما را محبت رسول و آل ده و به عز اقبال سلطنت چهل و هشت سال ده و مملکت را بکام شاه دار، و سلطنت در اولاد حضرتش نگاهدار، و السلام خیر ختام.

خط: شکسته نستعلیق با امضای (۱۱۰). کتاب: علی. تاریخ کتابت: ۲۷ جمادی الثانیه ۱۳۳۱ هـ. بر بالای صفحه دوم تملک سیّد محمد بن صادق حسینی طباطبایی است.

در هامش ص ۷۹ نسخه تعلیق‌ای است با امضای «اسدالله» که بر نویسنده خرده گرفته است.

جلد: مقوایی، با روکش ابر و باد.

کاغذ: فرنگی.

۱۳×۱۹/۵ سم. ۴۵ گ. ۱۱ س. (ثبت ۳۱۸۵۶)

۱۱۵۲

شرح الفصوص فی الحکمة

(فلسفه-عربی)

شارح: سیّد اسماعیل حسینی تبریزی شام‌غازانی (د: ۸۹۴ هـ).

انجام: ... غواص من أسماء النوشادر و سیّاتی فی حرف النون و الله اعلم. تم الجزء الثاني بحمد الله و عونه و حسن و توفيقه.

(ثبت ۳۱۸۵۱)

۱۱۵۰

عبرت نامه

(شعر-فارسی)

از: فتح‌علی خان «صبا» کاشانی (د: صفر ۱۲۳۹ هـ). مثنوی است دارای ح ۹۵۰ بیت که در برابر تحفة العراقین خاقانی و خطاب به حاجی محمد حسین خان صدراعظم اصفهانی سروده است و دیباچه آن به نام فتح‌علی شاه موشح است. جزء کلیات صبا است.

نک: مجلس، ش ۲۲/۴ رهی، ۳۷۹/۸ ط، ۵۵۵۳، ۱۰۱۲/۳، ۲۳۲۹/۹؛ ذریعه، ۲۱۳/۱۵، رقم ۱۴۱۳.

آغاز:

دیباچه این خجسته دیبا

پیرایه این پرنده زیبا

انجام:

از خلوتیان اثر نبینی دربانانسان به در نبینی خط: نسخ. تاریخ کتابت: جمادی الاولی ۱۲۸۷ هـ.

عناوین به شنگرف. بر پشت برگ آغاز منظومه یادداشتی است مورخ صفر ۱۳۱۱ هـ با مهر «عبده الراجی عبدالوهاب» که طی آن تصریح شده که این منظومه به جهت حاجی محمد حسین خان صدر اصفهانی گفته شده.

بر پشت برگ آغاز نسخه نام کتاب و مؤلف به خطی شبیه خط فرهاد میرزا معتمدالدوله (۱۳۰۵ هـ).

جلد: تیماج سرمه‌ای با جدول و حاشیه منگنه.

کاغذ: نخودی رنگ آهارمهره.

قطع: رقعی. ۳۶ گ (با احتساب اوراق سفید).

۹ س. (ثبت ۳۱۸۵۵)

نک: مجلس، ۳/ ۳۹۸، ۱۰/ ۶۵۱، ۳۸/ ۴۸، ۲۶/ ۲۵۷.

خط: شکسته نستعلیق. تاریخ کتابت: ق ۱۳هـ. نسخه از آغاز و انجام افتادگی دارد. بر پشت جلد یادداشتی است از نصرالله حسینی دماوندی مورخ ۱۲۵۷هـ که در آن از حاجی محمد اسماعیل ناظر طهرانی یاد می‌کند. جلد: تیماج مشکى با ترنج و نیم ترنج و حاشیه منگنه. کاغذ: فرنگی آبی.

قطع: وزیری کوچک. ۱۴ × ۲۱ سم. ۱۲ س. (ثبت ۳۱۸۵۸)

۱۱۵۴

الحدائق الناضرة (حدیث شیعه - عربی)
فی احکام العترة الطاهرة (کتاب البیع)
از: یوسف بن احمد بحرانی (د: ۱۱۸۶هـ). نسخه جای سخن مشتمل بر کتاب البیع از کتاب مزبور است.

نک: ذریعة، ۶/ ۲۸۹؛ مشار عربی، ۳۰۵؛ مجلس، ۱۰/ ۷۷۲ و ۷۷۴ و ۷۷۳ و ۸۲۸، ۱۶/ ۲۶، ۳۰۳/ ۲۵، ۲۶/ ۱۳۰ و ۱۴۳ و ۱۱۸، ۳۷/ ۴۱۲.

آغاز موجود: المطلقة من الكتاب و السنة الدالة على حد البیع و انعقاده من غیر تقييد....

انجام: ... شرط عليه فقال نعم، فسدت رشوتك. فان ذلك خيانة و ظلم و هو ظاهر و الله العالم بحقائق احكامه و اوليائه (كذا) القائمون بمعالم حلاله و حرامه.

انجامه: تم بعون الملك المتعال فى غرة شهر رجب المرجب بيد اقل خلق الله ملا صادق الريزى ۱۲۲۴هـ. هر که خواند دعا طمع دارم

زنگه من بنده گنهگارم
خط: نسخ. کاتب: ملا صادق ریزی. تاریخ کتابت: ۱ رجب ۱۲۲۴هـ.

شرحی است عربی بر الفصوص فارابی (محمد بن محمد بن طرخان) (د: ۵۳۳۹هـ).

این شرح به تصحیح آقای علی اوجبی در انتشارات انجمن مفاخر به چاپ رسیده است.

نک: مجلس، ش ۲/ ۶۹۲ط، ۱۰/ ۵۴۷۸؛ کشف الظنون، ۲/ ۱۲۶۵.

آغاز: بسملة الحمد لله الذى انشأ هويات الماهيات بالقضاء، السابق على القدر... و بعد فلما شهدت العقول السليمة و الطبايع المستقيمة بأن للعلوم شرفاً و جلالاً.... انجام: ... ای علی سبب امور يستحق البطلان و الهلاك فى حدود انفسها... الحمد لله الذى وفق لاتمام... هذا الكتاب و عصم من الزلل و الغواية و الاضطراب و الصلوة على خير من اوتى الحكمة و فصل الخطاب و على آله و اصحابه الذين هم اولوالايدى و الالباب.

خط: نستعلیق تحریری. تاریخ کتابت: ق ۱۱هـ.

بالای عبارات متن فصوص با قلم شنگرف خط کشیده‌اند. نسخه مقابله و تصحیح شده، ندرتاً استدراکات و تصحیحات در هامش صفحات هست. بر پشت برگ آغاز تعریف علم لدنی به نقل از المعلى ابن ابى جمهور احسائى نقل شده و نیز تملك سيّد محمد رضوى گلیپایگانی که کتاب را از ورثه میر محمد جعفر هروی خریده دیده می‌شود. حواشی با امضای منه که ظاهراً از همین شارح است در هامش برخی صفحات.

جلد: تیماج یک رویه حنایی با حاشیه مشکى فرسوده.

کاغذ: اصفهانی.

قطع: رقعی. ۱۵ × ۹ سم. ۱۲۶ گ. ۱۴ س.

(ثبت ۳۱۸۵۷)

۱۱۵۳

گلستان (ادبیات - فارسی)
از: مصلح‌الدین عبدالله سعدی شیرازی (د: ۶۹۱هـ).

صفحات وجود دارد.
بر پشت برگ پایان دو غزل که اولین بیت آن
چنین است نوشته شده:
فکر غریب، طبع غریب، سخن غریب
ساقی غریب سرو غریب چمن غریب
با امضای «گمشده بیدای حیرت و نادانی نبی
الدینانی (۱۲۴۱)».
جلد: تیماج قهوه‌ای یک لایه با جدول و حاشیه
منگنه (جلد کوچک‌تر از کتاب است و بعداً
الحاقی شده).
کاغذ: فرنگی آهارمهره.
قطع: وزیری. ۲۰/۵ × ۱۴/۵ سم. ۱۳۲ گ.
۱۶ س. (ثبت ۳۱۸۶۰)

۱۱۵۶

سیاحی گوید = چهار چشمان (سیاست-فارسی)
= جهلمندان

از: میرزا ملکم خان ناظم‌الدوله.
نک: کلیات ملکم، ۲۱۲؛ مشار، ۱۲۷۷؛ مجلس،
ش ۵/۵۱۵۴.
آغاز: بعد از آنکه از منزل مفسد بیرون آمدیم رفیق
مرا برد میان چند فرقه غریبه که همه از طایفه کج بینان
بودند....
انجام: ... روزی من و رفیق از فراز کوهی سواری را
دیدیم که به اضطراب تمام مرکبش را بسمت شمال
میراند.
انجامه: برحسب امر حضرت بندگان خدایگان معظم
آقای علیخان سرتیپ و نایب‌الوزاره ادام الله اجلاله العالی
در دارالسلطنه تبریز تحریر نمود عبدالکریم منشی فی
شهر رمضان ۱۲۹۱.
خط: نستعلیق ممتاز. کاتب: عبدالکریم منشی.
تاریخ کتابت: رمضان ۱۲۹۱ هـ. مکان کتابت:
تبریز.

عناوین به شنگرف. حواشی یکی از علما بر
هامش صفحات نسخه هست که محشی شناخته
نشد. در هامش ص ۱۳۷ نسخه تعلیقه‌ای است
با امضای عبدالحسین البرغانی که از اعلام
ق ۱۳ هـ است.
نسخه مقابله و تصحیح شده و استدراکات در
هامش برخی صفحات وجود دارد.
جلد: تیماج مشکی.
کاغذ: فرنگی آهارمهره.
قطع: وزیری. ۲۰ گ. ۲۵ س. (ثبت ۳۱۸۵۹)

۱۱۵۵

شرح بر کتابی در نحو (نحو-عربی)

ماتن و شارح یکی است.
آغاز موجود: ان له ثلثة... ذلک و لما کا... حرف
الجر علیهما فی قول بعضهم و قد بشر... و لله ما هی بنعم
الولد و قول الآخر و قد سار الی محبوبه علی حمار بطیء
السیر نعم السیر علی بیس العیر....
انجام: ... و منها ما یکسر لا غیر و هو الباقی و ذلک
همزة الوصل الباب و هذا آخر ما أردت املاؤه علی هذه
المقدمة و قد جاء بحمد الله مذهب المبانی مشید
المعانی... و هو علی کل شیء قدير أمين یا رب العالمین.
انجامه: و قد تمت کتابة هذا الكتاب فی یوم یکشنبه
بیستم ماه مبارک رمضان وقت غروب آفتاب بیست امل
طلبة (زوده شده).
هر که خواند دعا طمع دارم

زانکه من بنده گنه کارم
خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.
تمام صفحات مجدول به قلم شنگرف از آغاز
افتادگی دارد و دو برگ آغازین نیز پارگی دارند.
عبارات متن با علامت «ص» و عبارات شرح با
«ش» مشخص شده. بر عبارات متن قلم شنگرف
کشیده‌اند. تعلیقاتی فارسی در هامش برخی

الدين عبدالمطلب الاعرج الحسيني... الله خلاله في العشر الاخير من الجمادى الاول سنة احد و خمسين و سبعمائة. خط: نسخ كهن. كاتب: جعفر بن محمد بن ابراهيم بن الحسام الشامي العاملي. تاريخ كتابت: دهة پايانى جمادى الاولى سال ۷۵۱هـ، در مجلس عميدالدين عبدالمطلب اعرج حسيني خواهرزاده علامه حلي.

از ص ۱-۷۷ نسخه نونويس و از ق ۱۱هـ است. بر پشت برگ آغاز تملكى است از ق ۱۳هـ در اصفهان با مهر چهارگوش «قائم آل مهدي». در هامش بخش كهن نسخه تعليقاتى با امضا «ه» و جز آن به خط كهن ديده مى‌شود. گواهي بلاغ قرائت ظاهراً كاتب بر عميدالدين اعرج به خط اخير در هامش برخى صفحات ديده مى‌شود. گواهي انهاء قرائت در كنار انجامه كاتب به خط تحريرى كهن كه بايد از همان عميدالدين اعرج حسيني باشد بدین عبارت موجود است: «انهاه ايده الله تعالى قراءة و بحثاً و فهماً و ضبطاً و استسراحاً فى مجالس آخرها» (سادس رمضان سبعمائة و خمسين...).

كلماتى از پايان عبارت مذكور افتاده است. جلد: تيماج مشكى فرسوده. كاغذ: اصفهانى و سمرقندى. قطع: رقعى. ۷۷گ. ۱۸س. (ثبت ۳۱۸۶۳)

۱۱۶۳

شرح الفصوص (عرفان-عربى)
شارح: نورالدين عبدالرحمن بن احمد جامى (د: ۸۹۸هـ). شرحى است مزجى و عربى بر فصوص الحكم ابن عربى (د: ۶۳۸هـ).

۱. آنچه بين پراتنز آمده گمانى است.

بر پشت برگ آغاز نامه رساله به قلم استاد عبدالحسين حائرى هست. در هامش صفحه آغاز مهر بيضوى با نقش «غلام على شد حسين تا...». در صدر صفحه آغاز تملك محمد بن صادق الحسينى الطباطبائى مورخ ۲۵ جمادى الثانيه ۱۳۳۱هـ و تكرار آن در هامش همان صفحه مورخ ۲۷ شوال ۱۳۳۳هـ.

جلد: تيماج سبز با سجاف قهوه‌اى و منگنه با آستر تيماجى قهوه‌اى. كاغذ: فرنگى آهارمهره. قطع: رقعى. ۱۰×۱۷سم. ۳۰گ. ۷س.

(ثبت ۳۱۸۶۱)

۱۱۵۸

تهذيب الوصول الى علم الاصول (اصول فقه-عربى)

از: حسين بن يوسف بن مطهر حلي، علامه (د: ۷۲۶هـ).

نك: ذريعه، ۴ / ۵۱۱-۵۱۴، ۱۳ / ۹۶؛ مجلس، ش ۱/۳۴۲۸، ۴۶۲۹، ۵۷۵۷.

آغاز: الحمد لله رافع درجات العارفين الى ذروة العالا... اما بعد فهذا كتاب... حررت فيه طرف الاحكام على الاجمال...

انجام: ... و من اراد التطويل فى هذا الفن فليطلبه من كتابنا المسمى بنهاية الوصول فانه قد بلغ الغاية و تجاوز النهاية و الله المؤفق للصواب و اليه المرجع و المآب.

انجامه: تم الكتاب بحمد الله تعالى و عونه و حسن توفيقه و صلوته على سيدنا محمد النبى و آله الطيبين الطاهرين كتبه لنفسه افقر عباد الله تعالى الى رحمته و أوجههم الى غفران ذنوبه و تجاوزه عن سيئاته، جعفر بن محمد بن ابراهيم بن الجسام الشامى العاملى بمجلس المولى الامام العلامة بل اوحد الدهر فريد العصر قدوة الافاضل افتخار الاواخر و الاوائل عميد الملة و الحق و

نک: کشف الظنون، ۲ / ۱۲۶۲.

آغاز موجود: الموالید بالعناصر او الحقیق بعض الفروع ببعض آخر لوجوعهما الى الاصل الجامع لهما... انجام: ...الا لمن خلص من التقید بالاعتقادات الجزئیة الفکرية او التقليدية... و هو یهدی السبیل الیه و ینصب الدلیل علیه. قال المصنف لقد وقع الفراغ عن فک ختام هذه الفصوص و کشف ایهام هذه النصوص العبد المتذلل بالشخص... و صلی الله علی محمد و آله و اصحابه المتأدیین بأدابه.

انجامه: تمت کتابته غرة ذی الحجة سنة سبع عشر و تسعمائة علی يد العبد علی الفیضی عفی عنه.

خط: تعلیق. کاتب: علی فیضی. تاریخ کتابت: ۹۱۷هـ.

نسخه از آغاز افتادگی دارد. بر عبارات متن که فصوص باشد خط شنگرف کشیده‌اند. ص ۳۷-۴۴ نونویس و از ق ۱۳هـ به خط نستعلیق تحریری است. نسخه مقابله شده و مصحح است و مستدرکات در هامش برخی صفحات آمده. تعلیقاتی از خود جامی بر این کتاب در هامش برخی صفحات با امضای منه آمده.

این نسخه جزء کتب شیخ بهاء‌الدین عاملی (د: ۱۰۳۰هـ) بوده و مهر دایره‌ای شکل بزرگی در ص ۵۲۳ نسخه دیده می‌شود که آنچه از آن خوانده شد چنین است: «بهاء‌الدین محمد، علی طلبه الامامیة بتولیه ابن اخیه و سمی... حسین عبدالصمد ثم الاتقی... بینهم و لو کان ابعده».

در صدر همان صفحه چهار بیت عربی است با این آغاز:

سبا العقول بصاد جل فاطره

و صاد قلب المعنی و هو فاطره بر پشت برگ انجام نسخه یادداشتی که ظاهراً از شیخ بهائی است مورخ ۲۴ ذی قعدة (بدون ذکر سال) در دامغان بدین عبارت: «حررت هذه

الاحرف فی دامغان فی ۲۴ شهر ذی قعدة الحرام ایام هجوم الغوم و الآلام و تراکم المحسن و الاحزان و ترادف الاوجاع و الاسقام و الانفراد عن الاخوان و الخلان، و الاقامة فی بلدة خراب لا یوجد فیها شیء مما یحتاج الیه المریض و اصحابنا و ملازمینا بأجمعهم مرضی و لیس یوجد من یخدمهم و انا من وجع... و عدم القدرة علی النهوض ملقی علی... سعی (کذا) الا یسر فی اکثر الاوقات و سیمافی اللیل و عدم النوم الا نادراً من اشتداد الوجع لیلاً الا یسر صار یؤمنی من عدم قدرتی علی النوم علی غیره و حصول الحمی فی بعض الاوقات... القارورة و الطشت و عدم التمكن من الاستنجاء و اما صلوتی فدائماً بالتیمم و الایماء بالرأس لأنی لا استطیع سوی ذلك و امتد... هذه الاحوال حتی ادركت سائمة الملازمین منی و ملال صاحب المنزل بی (لی) لان ظنه كان ان الامر لا یمتد الی عشرة ایام و الآن بلغ اربعین و أهله فی موضع ضیق لان مشغولة بنا و بملازمینا و مع هذا كله الخاطر وزع من انه ربما یحمل النواب علی ان الفقیر جعل هذا الامر وسیلة... الامتناع عن الارود و الا فلیس لی الم یمنعنی من المصیر الی الأردو الی غیر ذلك. من الآلام النفسیة و التکلان علی الرحمة الازلیة».

و نیز ابیات زیر به خط ثلث از همان شیخ بهایی.

ای نواهای تو نار مؤصده

زدکا (کذا) بجانم صد هزار آتشکده

مرحبا ای عندلیب خوش نوا

فارغم کردی ز فیه ما سوا

چند باشی ز معاصی می‌کش

توبه هم بی‌مزه‌ای نیست بچش

و بیتی که نتوانستمش خواند. و نیز امضای وی

«محمد بن حسین بن عبدالصمد» و نیز «العبد

بهاء‌الدین عاملی».

تعلیقاتی از خود شارح با امضای «منه مد ظله العالی» در هامش برخی از صفحات موجود است.

نسخه مصحح و مقابله شده است.

جلد: تیماج قرمز با جدول و حاشیه و آستر تیماجی قهوه‌ای.

کاغذ: اصفهانی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۱۳×۲۴/۵ سم. ۲۴۷۵ گ. ۲۴ س.

(ثبت ۳۱۸۶۹)

۱۱۶۵

تقریرات الاصول
= **المشتق الأجزاء، اجتماع الامر والنهی**

از: ملاً علی روزدری (ح: ۱۲۹۰ هـ).

تقریرات دروس میرزا محمد حسن شیرازی (د: ۱۳۱۲ هـ) است در اصول فقه مشتمل بر مباحث مشتق، اجزاء، اجتماع امر و نهی.

نک: ذریعه، ۴/۳۷۹.

آغاز: القول فی المشتق و هو كما ذكره جملته اللفظ المأخوذ من لفظ و يسمى الاول اصلاً و الثاني فرعاً و لا بد بينهما من مناسبة فی المعنى لیصح الأخذ....

انجام: ... و لعل القائلین بالقول الثانی مسلمون لما ذکرنا من ثبوت علیه بمقدار ما علی الخروج علی تقدیر حرمته فلا یكون ما اخترناه قولاً خامساً. الحمد لله علی التمام بعون الملك العلام.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.

بر پشت برگ آغاز یادداشت استاد عبدالحسین حائری است درباره نسخه و یادداشت کهنه دیگر نیز در باب اجزاء کتاب.

جلد: مقوا با روکش پارچه‌ای گل قرمز.

کاغذ: فرنگی کاهی.

قطع: پالتویی، ۱۲/۵×۲۴ سم. ۸۴ گ. ۲۰ س.

(ثبت ۳۱۸۷۰)

جلد: تیماج قرمز با جدول.

کاغذ: دولت آبادی.

قطع: وزیری کوچک. ۲۶۲ گ. ۱۹ س.

(ثبت ۳۱۸۶۸)

۱۱۶۴

حاشیة المحاکمات (فلسفه - عربی)

از: حسین خوانساری (د: ۱۰۹۹ هـ).

حاشیه است بر شرح اشارات نصیرالدین طوسی و المحاکمات قطب رازی (د: ۷۶۶ هـ).

وی دو حاشیه بر محاکمات و اشارات دارد که نسخه جای سخن شرح نخست مؤلف است و فقط دارای بخش طبیعیات است.

نک: مجلس، ش ۱۷۹۴، ۱۷۹۵، ۱۷۹۶، ۱۷۹۷.

آغاز: قد عرفت فیما سبق ان الاشارة الخ. ای الحكم المصدر بها فلا اشکال ح فی تعديتها بالی فی قول الشيخ....

انجام: ... فلا یخفی انه ح یدل الکلام علی ان التذکر هو الحفظ فقط لا انه مرکب من حفظ و ادراک فتثبت. هذا ما تیسر لنا من الکلام فی الطبیعیات و یتلوه ان شاء الله الکلام فی الالهی تحریراً ۱۰۷۹ م.

خط: نستعلیق تحریری. تاریخ کتابت: ۱۰۷۹ هـ در حیات مؤلف.

بر پشت برگ آغاز یادداشت‌های پراکنده‌ای است از جمله تملکی مورخ ۱۱۶۹ هـ و مهر بیضوی درشتی با سجع «محمد سعید بن باقر الرضوی» و نیز تملک ملاً محمد که مهرش زدوده شده و نیز چهار بیت عربی که آغاز آن‌چنین است:

سلام الله یا مطر علیها

و لیس علیک یا مطر السلام

و نیز یادداشتی بدین عبارت: «حصه محمد و بیگم» و سجع مهری گویا «ناد علی».

قطع: وزیری. ۱۴/۵ × ۲۵ سم. ۲۴۲ گ. ۱۵ س.
(ثبت ۳۱۸۷۱)

۱۱۶۷

جواهر العقول
فی شرح فرائد الاصول (ج اول)
از: سید ابوالقاسم بن معصوم حسینی اشکوری (د):
(۱۳۲۵ هـ).

شرحی است بر رسائل شیخ مرتضی انصاری (د):
۱۲۸۱ هـ) و چنان‌که خود در آغاز تصریح دارد در سی و
اند سالگی به تألیف این کتاب دست یازیده و از افادات
استادش میرزا حبیب‌الله رشتی برگرفته است.
نسخه جای سخن مشتمل بر مباحث ظن و قطع و
تعادل و تراجیح است. مؤلف به تاریخ شب ۸ ربیع الثانی
۱۲۹۷ هـ از این مجلد پرداخته است.

نک: ذریعه، ۲۷۲/۵؛ رقم، ۱۲۸۳.

آغاز: الحمد لله... و بعد فیقول العبد الغریق فی بحر
العصیان، المشرف بالانتساب الی ثانی سیدی شهاب اهل
الجنان... انی بعد ما بلغت من السن نیفاً و ثلاثین صارفاً
عمری فی زمرة العلماء....
انجام: ... لولا اطلاقات التخییر، و الا فالحکم هو
التخییر. هذا آخر ما اردناه و املنا بلوغه و الحمد لله الذی
أدرکنا... اللهم لا تسلب ما انعمت علینا من مجاورة سیدی
و مولای امیر المؤمنین و جاورناه فی الآخرة فی مقعد
صدق عند ملیک مقتدر، بحقه و بولاده الطاهرین صلواة
الله و سلامه علیهم اجمعین.

خط: نستعلیق تحریری. کاتب: مؤلف. تاریخ
کتابت: ۸ ربیع الثانی ۱۲۹۸ هـ. مکان کتابت: در
نجف اشرف.

بر پشت برگ آغاز یادداشتی است از استاد
عبدالحسین حائری در معرفی کتاب. در هامش
صفحه آغاز یادداشت سید محمد بن صادق
حسینی طباطبایی است مورخ ۱۳۰۶ هـ که

۱۱۶۶

حدائق الانوار
فی حقائق الاسرار = ستینی

از: فخرالدین محمد بن عمر رازی (د): ۵۴۳ یا ۵۵۴
یا ۵۶۰۶ هـ).

کتابی است در شصت فن از علوم که آن را به نام
سلطان تکش بن خوارزمشاه بن اتسز به فارسی نگاشته
و فهرست آن فنون را در دیباجه گنجانده است.

نک: مجلس، ش ۵۱۳۸/۲؛ معجم المطبوعات، ۹۱۶.
آغاز: الحمد لله الذی انشأنا بتصریفه و اثرنا
بتشریفه... چنین گوید مؤلف این کتاب... که چون ایزد
تعالی مرا از مواهب علمی و مطالب حکمی حصه بداد و
در مباحث عقلی و مناہج نقلی بر خاطر بگشاد....

انجام: ... ایزد تعالی جناب جلال خدایگان عالم را از
وصمت زوال مصون دارد بمنه و کرمه.

خط: نستعلیق ممتاز. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.
بدون نام کاتب.

بر پشت برگ آغاز گواهی تملک محمدکاظم بن
محمد طهرانی است مورخ صفر ۱۳۱۸ هـ که
کتاب را در قم از استاد حسن معمار به مبلغ
سیزده تومان و پنج هزار خریده است که اگر
درست خوانده باشم پول کلانی بوده است.

صفحه آغاز سرلوحه و کتیبه مذهب و مرصع
دارد و دو صفحه آغاز به شیوه دندانموشی
تذهیب شده. تمام صفحات به قلم زر و شنگرف
و لاجورد، مجدول است. عناوین به قلم زر و
شنگرف و لاجورد است.

سه برگ پایان نسخه وصال شده و دو برگ
پایان نیز متن و حاشیه است. بخش‌هایی از
هندسه و طبیعیات دارای رسم به قلم شنگرف
است.

جلد: تیماج قرمز با سجاف تیماج سبز.
کاغذ: دولت‌آبادی آهارمهره.

خط: نستعلیق. کاتب: معین بن حسین بن مفضل حسینی موسوی گیلانی البجری (کذا). تاریخ کتابت: جمعه ۷ ربیع الثانی ۱۱۸۳ هـ. نسخه از آغاز افتادگی دارد. عبارات متن به قلم شنگرف و عبارات شرح به قلم مشکمی است. برخی از صفحات وصالی شده است. بر پشت برگ پایان یادداشتی است از سید محمد بن محسن مورخ ۱۲۱۴ هـ. بر پشت برگ اضافی پایان یادداشتی است (گویا به قلم سیدسنگلجی) با عنوان «طریقه پر کردن مربع».

جلد: تیماج قرمز.

کاغذ: اصفهانی.

قطع: وزیری کوچک. ۱۵ × ۲۱ سم. ۱۴۲ گ (بدون برگ‌های اضافی). ۲۲ س.

(ثبت ۳۱۸۷۵)

۱۱۷۲

فصل الخطاب لوصول الاحباب (عرفان-فارسی)

از: خواجه محمد پارسا، محمد بن محمد بن محمود حافظی نقشبندی بخاری (د: ۲۴ رجب ۸۲۲ هـ). در محاضرات عرفانی مستضمن دقائق سلسله نقشبندیه.

مؤلف این کتاب را به نام قوام‌الملک نظام‌الدین ابویعلی احمد بن طاهر نگاشته است. این کتاب به دست آقای دکتر جلیل مسگرزاد در دست انتشار است. شرح ناشناسی بر فصل الخطاب به ش ۱۴۳۲۳ در این کتابخانه موجود است. مؤلف خود تعلیقاتی بر این کتاب دارد که در هامش نسخه جای سخن موجود است.

نک: کشف الظنون، ۲ / ۱۲۶۰؛ ذریعه، ۱۶ / ۲۳۲؛

کوپریلی، ۱ / ۳۷۰؛ مجلس، ش ۱۴۳۲۳.

آغاز: بسمله الحمد لله الدال لخلقه علی وحدانیتیه بأعلامه و آیاته المتعرف الی اولیائه بأسمائه و نوته و صفاته... اما بعد همی گوید العبد... بدان ثبتک الله... که

توضیحی در باب موضوعات کتاب داده.

جلد: تیماج قرمز با جدول و حاشیه منگنه.

کاغذ: کاهی. واتر مارک کاغذ به خط عربی و چنین است: «امر تجدید عهد همایون» شاید بخارایی باشد که در عهد قاجاریه در عتبات مرسوم بوده است.

قطع: وزیری. ۱۷/۵ × ۲۲/۵ سم. ۱۴۰ گ. ۲۱ س. (ثبت ۳۱۸۷۲)

۱۱۷۰

شرح زبدة الاصول (اصول فقه-عربی)

از: مولی محمد صالح بن ملا احمد مازندرانی (د: ۱۰۸۱ هـ).

شرح مبسوطی است بر زبدة الاصول شیخ بهاء‌الدین محمد عاملی (د: ۱۰۳۰ هـ).

شارح به تاریخ ۱۰۳۸ هـ مطابق ماده تاریخ «تمّ الشرح بحمده» از آن پرداخته.

وی تعلیقات مفصلی بر این شرح دارد که در هامش نسخه جای سخن موجود است.

نسخه دیگری از این کتاب به ش ۸۴۲۷ در این کتابخانه وجود دارد.

نک: ذریعه، ۱۳ / ۳۰۰؛ مجلس، ش ۲۷۰۷، ۳۸۶۱، ۴۲۹۲.

آغاز: بسمله الحمد لمن اصول نعمائه ظاهرة و فروع آلائه باهرة... فان التفقه فی الدین امر لا بد منه...

آغاز موجود: من اکمل المرام مع ما فیہ من موافقة الکلام (کذا) الملك الغلام و حدیث النبى (ع) ابتداء المصنف رحمه الله و قال بسم الله الرحمن الرحيم....

انجام: ... و تترك المجازات مثنی و ثلاث و رباع فصاعداً... و الحمد لله... قد فرغ المحتاج الی رحمة ربه (مؤلف)... ملتماً ممن القی الفکر علیه أن تمن علیه (کذا) فی اصلاح ذلك بحسن فعاله و اجره فی ذلك علی الله و علی محمد و آله.

مشایخ طریقت... کبراء دین مقتدایان اهل یقین از...
انجام: ... اگر دلی داری گرد دل خویش گرد و صلی
الله علی محمد و آله...
خط: نسخ و اندکی نستعلیق است. تاریخ کتابت:
۵۸۹۱ هـ.

بر پشت برگ آغاز یادداشت‌های متفرقه‌ای است
از جمله یادداشتی است از ق ۹ هـ به نقل از خط
خواجه محمد رضا (منقول از سفر ۱۳ فتوحات)
و نیز یادداشتی در رمل منسوب به حضرت
علی^(ع) و نیز تملک میرزا عبدالقدیر عبدالعالی.
در هامش تمام صفحات علاوه بر تعلیقات مؤلف
با علامت «منه» تعلیقات دیگری با علامت «م ۵
و ۵» دیده می‌شود. برخی از صفحات نسخه
وصالی شده است.

در هامش صفحه پایان، تملک جلال طبیب دیده
می‌شود. در ذیل همان، دعاء مفصلی است با
آغاز: «اللهم انی أسالک خیر المسالاة و خیر
الدعاء...».

پشت برگ (از ص ۵۹۳-۵۹۵) شامل دعائی
است به قلم نسخ ق ۱۰ هـ منقول از امیرالمؤمنین
علی^(ع) به روایت فضل بن حسن طبرسی^۱. ذیل
دعای مذکور یادداشتی است در باب تاریخ
وفات خواجه محمد پارسا و ایبات زیر در ماده
تاریخ وفات فرزند وی ابونصر پارسا:

قدوة سالکان روی زمین
چون ابونصر پارسا کم زاد
از سرای فنا به دار بقا
برضا از قضا چو روی نهاد
بهر تاریخ گفت با فرزند

خواجه عند الملایک ها بزیاد
بر آخرین برگ اضافی نسخه گزارش شهادت
شیخ مجدالدین بغدادی است به قلم نسخ از
ق ۹ هـ.

جلد: تیماج مشکی فرسوده.
کاغذ: سمرقندی.
قطع: وزیری بزرگ. ۱۸×۷/۲۴ سم. ۲۹۹ گ.
۲۵ س. (ثبت ۳۱۸۷۷)

۱۱۷۳

حجّة الاسلام
فی شرح تهذیب الاحکام

از: مولا محمدطاهر بن محمدحسین شیرازی قمی
(د: ۱۰۸۹ هـ).

شرح است بر تهذیب الاحکام شیخ طوسی (د:
۳۵۸ هـ).

وی همچنین مقدمه‌ای در اصول فقه بر این شرح
افزوده است که نسخه جای سخن همان مقدمه مذکور
است.

نک: مجلس، ش ۱۱۰۲ ط.
آغاز: بسملة الحمد لله المتفرد بالقدم و الدوام
المتعالی عن ادراک الحواس و احاطة الاوهام...

انجام: ... و هو روی عن الشیوخ المذكورین فی السند
الاول الی مؤلفی الکتب الاربعة.

خط: نستعلیق تحریری. کاتب: حاجی میرزا
محمد بن حاجی ابراهیم. تاریخ کتابت: محرم
۱۰۹۹ هـ.

چند برگ از آغاز نسخه وصالی شده است. در
هامش صفحه دوم تعلیقه‌ای است با امضای
بهاءالدین. استدراک سقطات در هامش صفحات
وجود دارد. برخی صفحات خط خوردگی دارد.
جلد: تیماج حنایی فرسوده یک لایه.
کاغذ: فرنگی کهنه.

۱. قابل ذکر اینکه در نسخه نام طبرسی به صورت
طبرشی (به شین) آمده است که این خود مؤید
نظریه‌ای است که طبرسی را منسوب به تفرش
می‌دانند نه منسوب به طبرستان.

قطع: رقعی. ۲۰×۱۳ سم. ۱۹۸ گ. ۱۷ س.
(ثبت ۳۱۸۷۸)

۱۱۷۸

حاشیه الفصول فی الاصول (اصول فقه - عربی)
= شرح الفصول

از: سید محمد صادق بن سید مهدی حسینی همدانی، مشهور به طباطبایی سنگلجی (د: ۱۳۰۰ ه).
حاشیه است بر الفصول فی علم الاصول تألیف شیخ محمد حسین بن محمد رحیم اصفهانی (د: ۱۲۵۴ ه).
نسخه فاقد دیباجه و خاتمه است و میبضه‌ای است از مسودات مؤلف.
نک: ذریعه، ۱۶۵ / ۶، رقم ۹۰۲؛ مجلس، ش ۱۲۱۷ ط.

آغاز: و يمكن توجيه ما وقع في كلام الاشاعرة الخ تعبيرة قدس سره بالامكان لا مكان رده اولاً انه ارتكاب بخلاف ما هو ظاهر من القول ای اللفظی و ان وقع فی كلام الاشاعرة ...

انجام: ... فيها النسبة فضلاً من ان تكون نية الوجوب و ان تعتبر فی مقدماتها للواجب.

خط: نستعلیق. تاریخ کتابت: ق ۱۳ ه.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

۱۹۴ گ. ۷ و ۲۱ س. (ثبت ۳۱۸۸۳)

۱۱۷۹

مثنوی معنوی (عرفان - شعر - فارسی)

از: مولانا جلال‌الدین محمد بلخی (د: ۶۷۰ ه).
آغاز موجود (دیباجه): فنعم السلف و نعم الخلف له نسب القت الشمس عليه انواره... بشنو از نی چون حکایت می‌کند ...

انجام:

قصه کوتاه کن که رفتیم در حجاب
هین خمش و الله اعلم بالصواب

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۲ ه.

نسخه از آغاز افتادگی دارد. بر پشت برگ اضافی آغاز تملک ابراهیم حائری طباطبایی و نیز تملک محمود بن محمد ابراهیم مورخ ۱۲۰۴ ه. تمام صفحات دارای جدول به قلم‌های چند گانه اکلیل، شنگرف، لاجورد و زنگار است. بخشی از ابیات به سبک چلیپا در هامش صفحات نوشته شده است. نسخه دارای چهار سرلوح مذهب و مرصع در آغاز دفترهای کتاب است.

گواهی عرض کتابخانه اردشیر میرزا مورخ ۱۲۶۴ ه، و نیز تملک و سجع مهر «محمود بن ابراهیم مورخ ۱۲۲۰» در هر یک از صفحات ۳۱۷ و ۳۱۸ دیده می‌شود.

در ص ۶۸۱ یادداشتی است از اردشیر میرزا مورخ ۱۲۵۳ ه با سجع مهرش: «عبدہ الراجی اردشیر» که طی آن گواهی می‌کند این نسخه به واسطه میر خانلر علیابادی به دست وی رسیده است. بر پشت برگ پایان تملک و سجع مهر «محمد یوسف» وجود دارد. بر ص ۱۰۷۲ دو بیت فارسی، بر پشت آخرین برگ اضافی نیز یک دو بیت فارسی و سجع مهر «سیدصادق طباطبایی» دیده می‌شود.

جلد: تیماج زرشکی با نقش ترنج و نیم ترنج.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: رقعی. ۱۰×۱۶ سم. ۵۳۸ گ. ۱۹ س (متن)،
۱۶ س (هامش). (ثبت ۳۱۸۸۴)

۱۱۸۰

جواهر العقول

(اصول فقه - عربی)

فی شرح فرائد الاصول (ج ۲)

از: سید ابوالقاسم بن معصوم حسینی اشکوری (د:

۱۳۲۵ ه).

۱۱۸۱

معالم الدین
و ملاذ المجتهدین

(اصول فقه - عربی)

از: حسن بن زین الدین عاملی.

نک: مجلس، ش ۶/۱، خ، ۲۷۴۵/۲۱، ۵۰۴۴، ۵۵۵۰، ۵۶۲۲.

۵۶۲۲.

آغاز: الحمد لله المتعالی فی عز جلاله عن مطراح الافهام....

انجام: ... و ذلك كاف فی الترجیح، فكلام الشيخ عندی هو الحق.

انجامه: تمت رساله المعالم الاصول (كذا) بعون الله تعالى و الرسول. از اینجا نونویس است و ظاهراً اسم كاتب اصل را زدوده‌اند و بخطی دیگر چنین آمده: فی يد ابن حاجی سید العرب حسین اقل السادات حامداً و مصلياً فی المحلات سنة ۱۲۳۳.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳هـ.

در انجامه نسخه بعد از زدودن اسم كاتب، اسم حسین مورخ ۱۲۳۳ در محل اسم كاتب افزوده شده.

بر پشت برگ آغاز نسخه كه الحاقی است یادداشت‌های پراکنده‌ای هست و بر پشت همین صفحه توضیحی در باب علامات اختصاری نامه مشایخ شیعیه. بر پشت برگ آغاز گواهی هبه نسخه است به میرزا محمد زکی با مهر «عبدہ الراجی محمدحسن». نسخه مقابله و تصحیح شده و مستدرکات در هامش نسخه افزوده شده است. تعلیقاتی به نقل از حاشیه خلیفه سلطان در هوامش برخی اوراق دیده می‌شود.

دو برگ پایان نسخه، آغاز رساله‌ای است در رد قول به تحریم زن بر شوهر به سبب اوضاع برخی اطفال.

جلد: رنگ و روغن با ترنج و نیم ترنج و جدول و کمند.

جزء اول از مجلد دوم کتاب است و شرح فرائد الاصول شیخ مرتضی انصاری است.

نک: ذریعه، ۵/ ۲۷۲، رقم ۱۲۸۳؛ مجلس، ش ۱۴۵۲۶، ۱۴۰۰۷.

آغاز: الحمد لله... اما بعد فیقول العبد المذنب العاصی... ان هذا هو الجزء الاول من المجلد الثاني من جواهر العقول قد علقتهما علی فرائد الاصول حين قرائتی علی شیخنا العلامة... قوله كان حکما ظاهر یا اه المراد بالحکم القوایی علی ما جرى به الاصطلاح هو ما تعلق....

انجام: ... جواز الرجوع عن جهة الضرر ضرر علی الغير فیكون منفيماً بالقاعدة.

انجامه: «قد وقع الفراغ عن تحرير المجلد العالم العلم العلامة... شمس فلک الفقاهة و قطب مرکز الفخامة، مفتاح كنوز الدلائل، كشاف رموز المسائل، ذو مفاخر و کرامات، صاحب مآثر و علامات، العالم الربانی و الفاضل الصمدانی مولینا الاكرم و استاذنا الاعظم المسمى باسم جده السيد ابی القاسم ابن المرحوم السيد المعصوم الاشكوری دام ظله العالی بيد اقل الطلاب تراب اقدام المؤمنین مهدی ابن».

خط: نستعلیق تحریری. كاتب: مهدی (?). از

تلامیذ مؤلف است در حیات مؤلف (د: ۱۳۲۵هـ).

بر پشت برگ آغاز نسخه یادداشت استاد عبدالحسین حائری است در معرفی کتاب و دو بیت زیر به خط سید محمد طباطبایی سنگلجی:

روحی فدائك لا تقدری بل اری

ان الشعیر وقایة الكافور

گیرم که برکنی دل سنگین زمهر من

مهر از دلم چگونه توانی که برکنی

جلد: تیماج قرمز با جدول و حاشیه منگنه.

کاغذ: فرنگی.

قطع: وزیری. ۱۵/۵ × ۲۱/۵ سم. ۱۴۵گ.

۲۱ س. (ثبت ۳۱۸۸۵)

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۱۶×۲۳/۵ سم. ۹۶ گ. ۱۷ س.

(ثبت ۳۱۸۸۶)

۱۱۸۲

حل مشکلات الاشارات

(فلسفه - عربی)

از: نصیرالدین محمد بن محمد طوسی (د: ۵۶۷۲ هـ).

نک: مجلس، ش ۱۲۶، ۱۸۱۷، ۱۸۱۸، ۱۸۱۹/۱،

۴/۱۸۴۰، ۱۸۴۶، ۲۹۰۹/۱، ۴۲۳۶، ۴۷۹۳، ۴۸۲۷،

۵۴۹۱.

آغاز: الحمد لله الذی وفقنا لافتتاح المقال بتحمیده و هدانا الی تصدیر الکلام بتمجیده... و بعد فکما ان اکمل المعارف و اجلها شأناً....

انجام: ... و کان قد فرغ المصنف من تتمیم هذا الشرح و تسویده فی اواسط صفر سنة اربع و اربعین و ستمائة حامداً لله و مصلياً و داعياً و مستغفراً.

خط: نستعلیق. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.

بر پشت برگ آغاز یادداشت تملک ابراهیم الحسینی و محمد باقر بن علی الحسینی با مهر بیضوی شخص اخیر با سجع: «عبده محمد باقر بن علی الحسینی» دیده می‌شود. عناوین به شنگرف. بر عبارات متن به قلم شنگرف خط کشیده‌اند و عناوین به قلم نسخ شنگرف در هامش نوشته شده.

نسخه توسط یکی از فضلاء ق ۱۲ هـ تصحیح و مقابله شده که گواهی آن در هامش صفحه پایان مورخ ۱۱۲۷ هـ بدین عبارت نوشته شده: «قوبل هذا الكتاب المستطاب من المبدأ الی المآب مع مرايا نسخ صحیحة تراءت شواهد الصحة الكاملة من وجوه صفحاتها الأتیقة، ولاحث آثار الوقوف التام علی الواح اوراقها الوثیقة. فبری بلعاب عناب الاقلام من کل سقم، و زال بألة الحک من و جنات اطرافه نهق نقاط الشک علی الوجه الاتم.

نفع الله (به) الناظرین من اهل العلم و الیقین، ما قلب ادیب الدهر اوراق اللئالی و الايام، و دار دبیر الفلک علی دفتر الشهور و الاعوام... فی سنة ۱۱۲۷». دو صفحه پایان نسخه نیز تعلیقاتی متفرقه را دربردارد.

جلد: تیماج حنایی با ترنج و نیم ترنج زرین و حاشیه منگنه.

کاغذ: دولت آبادی آهارمهره (؟).

قطع: رقعی. ۱۰×۱۷ سم. ۹۷ گ. ۱۹ س.

(ثبت ۳۱۸۸۷)

۱۱۸۴

المصباح فی شرح المفتاح

(بلاغت - عربی)

از: میر سید شریف، علی بن محمد جرجانی (د:

۸۱۶ هـ).

شرح است بر قسم ثالث از مفتاح العلوم سکاکی در معانی و بیان و بدیع که مؤلف در اواسط شوال ۸۰۳ هـ آن را در سمرقند به پایان برده است.

چنان‌که از گفته حاجی خلیفه بر می‌آید خود شارح حواشی و تعلیقاتی بر این شرح داشته است که در جای جای هامش نسخه جای سخن با علامت «منه رحمه الله» نقل شده است.

نک: کشف الظنون، ۲/ ۱۷۶۳؛ مجلس، ش ۳۲۰،

۳۰۸۱؛ مرعی، ۷/ ۲۰۷.

آغاز: نحمدک اللهم علی ما هدیتنا الیه من دقائق المعانی ببدایع البیان... و بعد فقد طال ما جال فی صدری و دار فی خلدی ان ارتب للقسم الثالث من مفتاح العلوم... انجام: ... لانه جزء من علم البلاغة كما صرح به فیما مر و حققه منها و هذا ما يسره الله تعالى بمنه و لطفه من كشف فوائد هذا العلم و نظم فرائده... و قد نجز الفراغ من تألیفه... الحمد لله جاعل الدارین و الصلوة علی رسوله سید الثقلین... آمین یا رب العالمین.

انجامه: و قد وقع الفراغ من هذه النسخة علی يد

نک: ذریعه، ۱ / ۵۲۵؛ مجلس، ش ۵۶۲۷؛ اعیان الشیعة، ۶ / ۲۹۰.

آغاز: شریفترین نکته که از ورای سرادق خیال بر زبان ارباب حال جلوه‌گر شود حمد حضرت ذوالجلال است... اما بعد همواره منهی عنایت ازلی و منبه توفیق لم یزلی این غبار راه راه روان

انجام: ... تعالی فرموده که تبویبا الی الله (زیر وصال) کنید و باز گردید بدرگاه حق تع و نیز (زیر وصال) الی الله توبه نصوحاً و امثال این (زیر وصال) کلام و حمد ملک علام (زیر وصال) و علی خیر الاوصیاء... اللیالی و الایام تم.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.

انجامه کاتب تباه شده و گوشه‌هایی از آن کنار وصالی خواندنی است چنین است: «تمت... الرسالة فی غرة... الاول... کتبه ابن... محمد علی».

عناوین و آیات و روایات به قلم شنکرف.

بر پشت برگ آغاز نسخه سجع مهر بیضوی «محمد مهدی الموسوی ۱۲۲۷» چند بار تکرار شده با مهر مربع «محمد بن صادق الحسینی الطباطبایی». چهار برگ آغاز و چندین برگ از انجام وصالی شده. برگ الحاقی پایان نسخه در یک سمت یادداشتی است با عنوان «آنچه از اهل خانه گرفته‌ام و این جانب انشاء الله باید بدهم» و بر صفحه پشت آن دعایی است بجهة خواب دیدن خوف ناک.

جلد: تیماج قهوه‌ای یا جدول و حاشیه.

کاغذ: دولت‌آبادی.

قطع: رقیعی. ۵۷ گ. ۱۵ س. (ثبت ۳۱۸۹۴)

۱۱۹۰

تقریرات الاصول

(اصول فقه - عربی)

مجموعه تقریراتی است از ق ۱۳ هـ مشتمل بر مباحثی از جمله تبادر، تعارض الاحوال، الاوامر.

العبد الفاتر یوسف بن عبدالقادر یوم الجمعة بعد ادائها فی ۴ من رجب المرجب سنة ۸۹۶.

خط: نسخ. کاتب: یوسف بن عبدالقادر. تاریخ کتابت: ۴ رجب ۸۹۶ هـ.

بر پشت برگ آغاز نسخه چند بیت عربی و بر پشت برگ آغاز متن، یادداشت‌های پراکنده‌ای است از جمله ابیاتی منسوب به امیرالمؤمنین (ع). در هامش صفحه آغاز مهر چهارگوش و وقف نسخه با عبارت «وقف محمد بن صادق الحسینی الطباطبایی» موجود است.

حواشی و تعالیق میر سید شریف جرجانی بر هوامش نسخه با علامت «منه رحمه الله» دیده می‌شود.

جلد: تیماج مشکی فرسوده با ترنج و نیم ترنج و لچک و جدول.

کاغذ: دولت‌آبادی آهارمهره.

قطع: وزیری بزرگ. ۱۸ × ۲۷ سم. ۲۱۱ گ. (ثبت ۳۱۸۸۹) ۲۵ س.

۱۱۸۹

ارکان الایمان

(اصول عقاید - فارسی)

از: ابوالحسن بن احمد شریف قائنی (د: ۹۸۴ هـ).

مختصری است در اصول عقاید که آنرا برای شاهزاده سلطانم خانم دختر شاه طهماسب در سال ۹۶۴ هـ به فارسی تألیف کرده است.

این رساله مشتمل بر پنج اصل است.

اصل اول: در اثبات وجود واجب الوجود است و صفات ثبوتی و سلبی او و در چهارده مطلب است.

اصل دوم: در عدل و افعال واجب الوجود و در آن پنج مطلب است.

اصل سوم: در نبوت و درو شش مقصد است.

اصل چهارم: در امامت و درو هفت مقصد است.

اصل پنجم: در معاد و آخر... و درو سه مقصد است.

خط: نستعلیق تحریری. کاتب: مؤلف. تاریخ کتابت: اوایل ق ۱۳هـ. برخی از عبارات خط خورده. تعلیقاتی نیز در هامش برخی صفحات با امضای «منه» افزوده شده برخی عناوین به خط نسخ است. جلد: تیماج سورمه‌ای با جدول. کاغذ: فرنگی.

قطع: رقعی. ۱۰/۵ × ۱۵/۵ سم. ۲۵۴گ (با اوراق الحاقی). ۱۶س. (ثبت ۳۱۸۹۵)

۱۱۹۱

هدایة الامة الى احكام الائمة
= **الاثنی عشریات** (فقه - عربی)

از: محمد بن حسن، حر عاملی (د: ۱۱۰۴هـ). نک: ذریعه، ۱۷۳/۱۴؛ مجلس، ش ۲۴۹، خ ۳۴۷، ۳۰۴۹، ۷۲۸۲، ۷۲۸۳، ۷۲۸۵، ۱۳۵۹۱، ۱۴۵۴۲/۱. آغاز موجود: تکلموا فی خلق الله و لا تکلموا فی الله فان الکلام فی الله لا یزاد صاحبه الا تحیراً و قال ابو عبدالله علیه السلام من نظر فی الله کیف هو هلك... انجام موجود: ... تسووا رسول الله صلی الله علیه و آله و سروه و روی انها تعرض.

خط: نستعلیق و نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۲هـ در حیات مؤلف.

از آغاز و انجام افتادگی دارد. از ص ۱-۳۱۴ به قلم نستعلیق و از ۳۱۵ تا پایان به قلم دیگر و نسخ است.

عناوین به شنگرف. تعلیقاتی از مؤلف با علامت «منه سلمه الله» در هامش برخی صفحات هست. تعلیقات بسیار از میرزا عبدالله با امضای «میرزا عبدالله سلمه الله» در هامش صفحات موجود است که شاید همان میرزا عبدالله افندی صاحب ریاض العلماء است.

اوراق پایانی نسخه وصالی شده و سطوری از آن

افتاده است.

جلد: تیماج کدویی سیر، با جدول و حاشیه.

کاغذ: فرنگی.

قطع: وزیری بزرگ. ۲۰ × ۲۸/۵ سم. ۳۹۱گ. (ثبت ۳۱۸۹۶) ۲۲ و ۲۱س.

۱۱۹۲

حاشیة معالم الاصول (اصول فقه - عربی)

از: ملا میرزا محمد بن حسن شیروانی (د: ۱۰۹۸هـ).

نک: ذریعه، ۲۱۰/۶؛ مجلس، ش ۷۳۷۷/۳؛ مرعشی،

۳۸/۱ ش ۲۶.

آغاز: قوله الفقه فی اللغة الفهم انما ابتدا بتعرف الفقه دون اصول الفقه كما هو المعروف فی كتب الاصول لان وضع الكتاب انما هو فی الفقه و التعرض لبعض المباحث...

انجام: ... قوله و يقتضى الغاء الخاص هذا مبني على جواز النسخ قبل حضور وقت العمل بالمنسوخ و الا يكون نسخاً على التقديرين كذا قيل و لعله احمل اعتماداً.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳هـ.

بر پشت برگ آغاز تملک باقر بن محمد علی خراسانی است با نقش مهر مربعش «لا اله الا الله الملك الحق المبين عبده باقر» مورخ جمعه سه شنبه ۱۲۵۸هـ و یادداشت استاد عبدالحسین حائری درباره کتاب. تعلیقاتی از شارح با امضای «منه» در هامش بعضی از صفحات آمده. در صدر صفحه آغاز مهر بیضوی «محمد بن صادق الحسينی» از صاحب مجموعه دیده می شود و نام کتاب به قلم نسخ شنگرف در صدر همان صفحه آمده است. عناوین به شنگرف. بر عبارات متن قلم شنگرف کشیده‌اند. عناوین در هامش صفحات به قلم نسخ به شنگرف نوشته شده.

جلد: تیماج مشکی با ترنج و نیم ترنج.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: رقعی. ۱۱×۵/۱۴ سم. ۱۵۷ گ. ۱۳ س.

(ثبت ۳۱۸۹۷)

۱۱۹۴

کتاب فی الأصول و الفقه (اصول فقه - عربی)

چنان‌که استاد عبدالحسین حائری بر پشت برگ آغاز نوشته‌اند مؤلف از تلامیذ کاشف الغطاء است.

آغاز: منها ما ذكره الشهيد^(د) فی قواعد و هو ان الاصل عدم اجزاء كل من الواجب و الندب عن الآخر قال الاصل ان كلاً من الواجب و الندب لا یجزی عن صاحبه....

انجام: ... و ان اطلق كثير من الاصحاب القصر على صلوة السفر مجازاً من حيث مشروعیته صلوة الحضر فيه ایضاً كما فی كثير السفر.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.

عناوین به شنگرف. در هامش صفحه پایان چنین آمده است: «در نسخه اصل که بخط مؤلف بزرگوار بود بهمین مقام اقتصار بوده شکرالله مساعیه و دام فیوضاته».

جلد: تیماج مشکئی با حاشیه منگنه.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: رقعی. ۱۱×۵/۱۷ سم. ۱۲۶ گ. ۱۶ س.

(ثبت ۳۱۸۹۰)

۱۱۹۵

ابواب الجنان (اصول فقه - عربی)

المشتمل علی رسائل ثمان (۴)

از: محمد بن فرج حمیری نجفی (د: بعد ۱۰۵۱ هـ).

ظاهراً پیش‌نویس کتابی است که صاحب ذریعه

آنرا به نام ابواب الجنان در ذریعه معرفی کرده است. وی

در پایان مشایخ اجازه و طرق روایت خود را ذکر کرده و

مشایخ وی عبارتند از: «شیخ جابر بن عباس، شیخ

عبدالنبی جزائری، شیخ محمد بن جابر بن عباس، میر شرف‌الدین علی حسنی (ظاهراً شولستانی)، شیخ محمود بن حسام‌الدین جزائری، شیخ حسین مشغری (در مشهد)، قاضی معزالدین محمد اصفهانی (در نجف)، شیخ بن حسن بن زین‌الدین عاملی (در نجف)، شیخ محمد بن حسین بن عبدالصمد عاملی، بهاء‌الدین».

نک: ذریعه، ۱/ ۷۷؛ طبقات اعلام الشیعه (ق ۱۱ هـ)، ص ۵۴۷-۵۴۸.

آغاز موجود: الباب الاول هی مقدمة اختلفت المذاهب و الآراء و الاعتقادات فیما بین دین واحد و رسول واحد، لافتراقهم فی موضوعاتهم و اختلاف لغاتهم... هویة بلادهم و تباین موالیدهم و آراء رؤسایهم الذین یخالفون بینهم طلباً للرئاسة و حب الجاه و الدنيا....

انجام موجود: ... هذا آخر الابواب المقصودة اولاً بالذات من هذا الكتاب فمن نظر فی کتابی هذا و امعن النظر فیہ ثم نظر فی فوائد مولانا.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ. کاتب: مؤلف.

از آغاز و انجام افتادگی دارد. عناوین به شنگرف. تصحیحات در هامش اوراق افزوده شده و برخی از عبارات را خود کاتب که ظاهراً همان مؤلف است خط زده و تصحیح کرده.

در هامش صفحه آغاز تملک محمد حسن بن شیخ اسدالله (ظاهراً صاحب المقابیس) دیده می‌شود. عناوین کتاب به قلم شنگرف در هامش نسخه آمده است.

جلد: تیماج سرخابی با حاشیه و جدول.

کاغذ: ترکی بغدادی.

قطع: وزیری. ۱۵×۲۱/۵ سم. ۱۶۸ گ. ۲۰ س.

(ثبت ۳۱۹۰۰)

۱۱۹۷

تذکره اطعمه = شیرین پلو (شعر - فارسی)

از: میرزا حسن، مایل افشار، ملقب به شیخ الشعراء.

۱۱۹۸

الفصول الغروية فی الاصول الفقهية

(اصول فقه - عربی)

از: شیخ محمد حسین بن محمد رحیم تهرانی
اصفهانى (د: ۱۲۵۰هـ).

نک: ذریعه، ۲۴۱/۱۶، ش ۹۵۹؛ مجلس، ش ۱۶۳ خ.
آغاز: الحمد لله الذى ارشدنا الى معالم الشريعة و
معارج اليقين... اما بعد فيقول المقتدر الى رحمة ربه
الكريم... انه لما ساعدنى سواعد التوفيقات الالهية...
انجام: ... هذا آخر ما اوردنا بيانه و قصدنا فى سلک
التحرير تبيانه و الحمد لله اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً و
الصلوة على نبينا محمد و آله الطيبين الطاهرين
المعصومين و كان الفراغ تاسع شهر ذى الحجة الحرام من
شهور سنة ۱۲۳۳ فى ارض الغرى.

انجامه: و وقع الفراغ من تسويده بعد فوات
مصنفة (د) بقریب من ثلث سنة فى المشهد المقدس
الرضوى على مشرفه و آيائه و ابنائه الاطائب صلوات الله
و تحياته بيد الأثم الجانى محمد كاظم الهمداني فى ۲۸
شهر رمضان المبارك من شهور سنة ۱۲۵۸.

بماند سالها این کتب و تحریر

زما هر ذره خاک افتاده جائی
خط: نسخ. کاتب: محمد کاظم همدانی. تاریخ
کتابت: ۲۸ رمضان ۱۲۵۸. مکان کتابت: مشهد
رضوی.

کاتب تصریح می‌کند که کتابت نسخه در حالی
پایان یافت که یک سوم سال از مرگ مصنف
گذشته است. بر پشت برگ آغاز نسخه ابیاتی از
امیرالمؤمنین و تملک علی اکبر بن محمد کاظم
اصفهانى محمد مهدى اصفهانى و تملک دیگرى
مورخ ۱۲۸۳هـ که ناخوانا است وجود دارد.

گواهی بلاغ در هامش ص ۶۰۷ دیده می‌شود.
کتاب مقابله و تصحیح شده و استدراکات در
هامش برخی صفحات موجود است.

وی از کارمندان وزارت خارجه در روزگار ناصری
است و مدتی ساکن بوشهر و بندر لنگه بوده و چنانکه
در هامش ص ۳۱ نسخه جای سخن آمده امین تذکره و
وقایع نگار بندر بوشهر بوده است.

این اثر منظومه‌ای فکاهی به فارسی است. در آن از
انواع غذاهای ایرانی سخن گفته و با ظرافت نام ارکان و
اعیان دولتی اعم از زن و مرد را در آن گنجانده است.
نک: ذریعه، ۹/۹۵۴.

آغاز:

شیرین پلو که هست شد هفت کشورش

پرورده طبیعت درویش پرورش

انجام:

بونصر شاه ناصر دین آنکه حق کناد

عمر هزار خضر پیمبر مقدرش

خط: نستعلیق. تاریخ کتابت: ق ۱۳هـ.

صفحه آغاز دارای سرلوح مذهب و مرصع
ساده‌ای است با دو کتیبه. بر پشت برگ آغاز
نسخه، یادداشتی است از استاد حائری درباره
منظومه. آغاز نسخه قطعه‌ای است در سه بیت با
این آغاز:

بخدائی که تاجداری را

وقف کرده بخسرو قاجار

تمام صفحات به قلم زر و مشکی و جوهر آبی
مجدول شده است. نام اشراف و اعیانی که در
ابیات آمده به قلم شنگرف از بقیه منظومه ممتاز
است. در صفحه پایان تملکی است مورخ ذی
حجه ۱۲۹۸هـ. ص ۳۴ نسخه فهرست کتاب‌های
کسی است.

جلد: تیماج سورمه‌ای با ترنج به سبک اروپایی
و جدول.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: رقعی. ۱۱×۵/۱۷سم. ۴۲گ. ۱۰س.

(ثبت ۳۱۹۰۲)

۱۲۰۷

دیوان اسامة بن مرشد الشیزری (شعر-عربی)

از: اسامة بن مرشد بن علی بن مقلد بن نصر بن منقذ
کنانی کلبی شیزری، مؤیدالدین مجدالدین، مؤیدالدولة
(د: ۵۵۸۴هـ).

مشمتمل است بر شش باب: ۱. غزل ۲. اوصاف ۳.
ملح ۴. مدیح ۵. ادب ۶. مراثی.

نک: کشف الظنون، ۱/ ۳۲۷؛ معجم المطبوعات، ۲/
۲۲۵؛ ذریعه، ۷۰/ ۹؛ مجلس، ش ۳۲۲.

آغاز: الحمد لله... اقالک الله صفقة الندم و اقلک من
زلة القدم... فانی غریت بنظم الشعر فی غرة القمر و انا
اظنه من المأثر و المناقب المحمودة الأثر....

انجام: ... و قال بحمص

یا قلب رفقاً بما انفقت من جلدی

کم ذا الحنین الی ما انت مثواه

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳هـ.

در فراز صفحه آغاز مهر و قفیت نسخه است به
خط نستعلیق با سجع «وقف محمد بن صادق
الحسینی الطباطبایی» و همین مهر در پایین
صفحه پایان نیز زده شده.

جلد: تیماج کدویی با جدول و حاشیه منگنه.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری کوچک. ۲۱/۵ × ۱۴/۵ سم.
۹۰گ. ۱۴س. (ثبت ۳۱۹۱۲)

۱۲۱۰

تفصیل وسائل الشیعة (حدیث-عربی)

= وسائل الشیعة

از: شیخ حر عاملی، محمد بن الحسن مشغری
عاملی (۱۰۳۳-۱۱۰۴هـ).

نسخه جای سخن مشتمل بر کتاب النکاح و کتاب
الطلاق از این کتاب است.

نک: ذریعه، ۳۵۲/ ۴.

جلد: تیماج مشکى فرسوده با ترنج و نیم ترنج و
لچک.

کاغذ: فرنگی کاهی.

قطع: وزیری. ۲۱/۵ × ۱۷ سم. ۴۳۳گ. ۲۴س.
(ثبت ۳۱۹۰۳)

۱۲۰۰

حاشیه الفصول (اصول فقه-عربی)

فی الاصول = شرح الفصول

از: سید محمد صادق بن سید مهدی حسینی
همدانی، مشهور به طباطبایی سنگلجی (د: ۱۳۰۰هـ).

حاشیه یا شرحی است بر الفصول الغرویه شیخ
محمد حسین اصفهانی (د: ۱۲۵۴هـ).

نک: ذریعه، ۱۶۵/ ۶، رقم ۹۰۲؛ ش ۱۱۷۸ از همین
فهرست.

آغاز: بسمله قوله مع احتمال الخ اقول لاریب فی
ان المتعلق بهذا العلم لیس الا بیان تعریفه بالاعتبار الثاني
و لا ثمر لایراد المعنى الاول لا سیما مع دعوی
التطابق....

انجام: ... لا سیما تأیید ذلك بما نقله عن جدنا
العلامة البهبهانی اعلى الله مقامه من كلامه الوارد فی
الاستصحاب لانه لم یحرر فی كلامهم الا التمسک
باصل عدم و هو.

خط: نستعلیق. تاریخ کتابت: ق ۱۳هـ.

بر پشت برگ الحاقی آغاز نسخه مهر مربع
«الواثق بالله الغنی محمد بن صادق الطباطبایی»

و یادداشت استاد حائری درباره کتاب دیده
می شود. نسخه از پایان ناتمام است و ظاهراً
مؤلف پیش از آن نوشته است.

جلد: تیماج کدویی.

کاغذ: فرنگی.

قطع: وزیری. ۲۱/۵ × ۱۷ سم. ۴۳۳گ. ۲۴س.
(ثبت ۳۱۹۰۵)

- آغاز (کتاب النکاح): بسمله يقول الفقير... الحمد لله على فضاله و الصلوة و السلام على محمد و آله. كتاب النکاح من كتاب تفصيل وسائل الشيعه ...
- انجام: ... و قطیعة الرحم و ايثار الدنيا على الآخرة اقول و تقدم ما يدل على ذلك تم النکاح من كتاب... فى جمادى الاول سنة ۱۰۸۱ به قلم مؤلفه محمد بن الحسن الحر العاملى.
- آغاز (کتاب النکاح): كتاب الطلاق فهرست انواع الابواب... باب كراهة الطلاق (كذا) الزوجة الموافقه و عدم تحريمه
- انجام: ... انه دخل السوق و قال يا معشر اللحامين من نفخ فى اللحم فليس منا الحديث تمت الكتاب.
- خط: نسخ. كاتب: محمد هادى بن محمد مهدى. تاريخ كتابت: ۲۸ ربيع الثانى ۱۱۰۶ هـ.
- با سجع مهر بيضوى: «يا هادى المضلين».
- بر پشت برگ آغاز، فهرست مطالب كتاب به قلم نسخ ديده مى شود. عناوين به قلم شننگرف. تعليقاتى از مؤلف (شيخ حر عاملى) در هامش نسخه با علامت «منه» ديده مى شود. استدراك سقطات در هامش نسخه ديده مى شود.
- جلد: تيماج زرد با ترنج و نيم ترنج زرکوب و لچک سوخت. سجع ذيل بر ترنج نقش بسته است: «سلطان ابوالحسن على بن موسى الرضا».
- کاغذ: اصفهانی آهارمهره.
- قطع: وزيرى بزرگ. ۱۸/۷ × ۲۵ سم. ۳۵۹ گ. ۲۳ س. (ثبت ۳۱۹۱۵)
- قطب اول: در احکام.
- قطب دوم: در ادله.
- قطب سوم: در طريق استثمار.
- قطب چهارم: در مستمتر.
- او در پايان عمر (ح ۵۰۳ هـ) که از نو به تدریس روى آورد به درخواست شاگردان اين کتاب را تأليف کرد. اين کتاب در معجم المطبوعات با عنوان المستضىء من علم الاصول ثبت شده است. المستضىء در ۱۳۲۴ هـ در بولاق و در ۱۳۲۲ و ۱۳۲۴ هـ در قاهره به چاپ رسیده است.
- نک: كشف الظنون، ۱۶۷۳؛ مجلس، ش ۷۱۰۱؛ معجم المطبوعات، ۱۴۱۴/۲.
- آغاز: بسمله قال الشيخ الامام... الحمد لله القوى القادر الولى الناصر... اما بعد فقد تناطقت على التوافق قاضى العقل
- انجام: ... و به وقع الفراغ من الاقطاب الاربعة التى عليها مدار اصول الفقه... تم فراغى من تصنيفه فى السادس من المحرم سنة ثلاث و خمس مائة.
- خط: نسخ. تاريخ كتابت: سه شنبه ۲۶ ربيع الثانى ۱۲۳۱ هـ.
- بنا به گفته کاتب اين نسخه با يك واسطه با نسخه اصل مقابله شده است. بر پشت برگ آغاز عنوان «قانون اصول التفقه» آمده که بر آن خط کشیده شده است.
- جلد: تيماج یشمی.
- کاغذ: فرنگی آهارمهره.
- قطع: وزيرى بزرگ. ۱۷/۵ × ۲۸ سم. ۱۸۸ گ. ۲۷ س. (ثبت ۳۱۹۱۶)

۱۲۱۱

المستضى من علم الاصول (اصول فقه - عربى)
= المستضىء

از: ابو حامد غزالى، محمد بن محمد طوسى (د: ۵۰۵ هـ).

در اصول فقه مشتمل بر يك مقدمه و چهار قطب:

۱۲۱۴

بحر الفوائد فى شرح الفرائد (اصول فقه - عربى)

= حاشية الرسائل = شرح الرسائل

از: ميرزا محمد حسن بن جعفر آشتياني (د:

۱۳۱۹ هـ).

العلی شأنه امره و حاله فی ذاته...
انجام: ... مشیرین فی بعض المواضع الی ما یتوجه
علی کلامه من الاسئلة و یمکن ان یتمسک به دفعها من
الاجوبة نفع الله به الطالبین و جعله ذخراً لنا یوم‌الدین انه
خیر مؤفق و معین.

خط: تعلیق. کاتب: اسماعیل بن مولانا یوسف
العمری بن عمادالدین. تاریخ کتابت: ۸۸۰هـ.
تاریخ کتابت: مدرسه شیخیه تبریز.

بر پشت برگ آغاز یادداشت‌های پراکنده‌ای
است از ق ۹۹ درباره انواع کیفیت، چگونگی
تقسیم انواع معلوم به دست حکما و نیز تملک
حسین بن ابی‌القاسم حسینی الحسنی موسوی
لاهیجی با سجع مهراو از ق ۱۳هـ.

برگ آغاز نونویس و از ق ۱۱هـ است. از آغاز
نسخه تا ص ۱۱۸ به قلم نستعلیق و باقی نسخه
به قلم تعلیق است. از آغاز نسخه تا ص ۲۱۴
عبارات متن مواقف به قلم شنگرف و عبارات
شارح به قلم مشککی است و از آن به بعد تمام
عبارات به یک قلم مشککی است که بالای
عبارات متن مواقف را خط شنگرف کشیده‌اند.
چند برگ آغاز نسخه و صالی شده است. حواشی
پراکنده‌ای در هامش صفحات اولیه نسخه با
علامت «ع، ق» دیده می‌شود. استدراک سقطات
نیز در هامش برخی صفحات دیده می‌شود.

ذیل رقم کاتب تملک محمد صالح بن علی
طالقانی رازی است مورخ ۱۰۲۳هـ و سجع
مهرش: «بنده آل محمد صالح» و نیز «سلام علی
ابراهیم» وجود دارد.

جلد: تیماج مشککی با شمسه و لچک مربوط به
عهد تیموری.

کاغذ: سمرقندی.

قطع: وزیری. ۱۷/۷ × ۲۵/۷ سم. ۳۲۴گ.
۲۸س. (ثبت ۳۱۹۲۰)

وی ابتدا این شرح را در نجف اشرف تحریر کرد.
بعدها چون در تهران به تدریس رسائل پرداخت به
تهذیب مسوده‌های خویش پرداخت و بحرفوائد نامید.
این شرح در ۱۳۱۵هـ در تهران چاپ شده است.
نک: ذریعه، ۴۴/۳.

آغاز موجود: قوله و اما الشک فلما لم یکن... اقول
من الواضحات التي لا ازیاب فیها أن الشک...

انجام: ... لا یقدح فی انعقاد الاجماع علی طرق
الحدس... دلیلاً علی حجیة مطلق الظن و لو خصوص
الاطمینان منه ای سبب حصل و هو کما تری و السلام.

خط: نستعلیق. کاتب: رضا طبرستانی (ساکن
یالو). تاریخ کتابت: ۱۲۹۵هـ. مکان کتابت: در
مدرسه خازن الملک.

نسخه از آغاز افتادگی دارد. استدراک سقطات
در هامش برخی صفحات موجود است.

جلد: تیماج عسلی.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۱۸ × ۲۲/۳ سم. ۳۰۷گ. ۲۰س.
(ثبت ۳۱۹۱۹)

۱۲۱۵

شرح المواقف

(کلام - عربی)

شارح: میر سید شریف علی بن محمد جرجانی (د:
۸۱۶هـ).

شرحی مزجی بر کتاب المواقف قاضی عضدالدین
عبدالرحمن ایجی (د: ۷۵۶هـ) است.

وی این شرح را به تاریخ اوائل شعبان ۸۰۷هـ در
سمرقند به پایان رساند و آن را به سلطان غیاث‌الدین پیر
محمد اهدا کرد.

نک: کشف‌الظنون، ۱۸۹۱/۲.

آغاز: بسمله سبحان من تقدست سبحات جماله
عن سمة الحدوث و الزوال... و بعد فان انفع المطالب حالاً
و مآلاً... هو المعارف الدینیة و المعالم الیقینیة... الحمد لله

۱۲۱۶

ترجمه کتابی
در علم نجوم

(ستاره‌شناسی - فارسی = نجوم)

از: مریک صاحب (؟).

ترجمه‌ای است نارسا از کتابی در هیأت جدید اروپایی.

نام مؤلف اصل کتاب معلوم نشد و آنچه روشن است همین قدر که به تصریح کاتب در پایان نسخه، این کتاب در تبریز به دست مریک صاحب از تبعه آمریکا به فارسی ترجمه شده است و در ارومیه شاهزاده ملک قاسم میرزا امر به تصحیح و ویرایش آن داده است و میرزا حسین منجم و آقا سید محمد علی خراسانی نیز عهده‌دار تصحیح می‌شوند.

آغاز: بسمله رب العالمین که به او حمد و سپاس باد، علامت از قدرت و حکمت و نیکویی خیش بهر طرف گذاشته... و آفتاب کره بسیار خیلی عظیم است. انجام: ... بلکه سعادت و جلال آخرت را نزد خداوند خود بیشتر به خواهد

انجامه: ... کتاب علم نجوم در دارالسلطنه ترجمه شده خط: نسخ. کاتب: ابوالقاسم. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.

بر پشت برگ آغاز یادداشت ذیل دیده می‌شود: «این کتاب را شخصی از اهل ینگگی دنیا موسوم به مرخدا^۱ یک صاحب به فارسی ترجمه نموده است اگرچه درست از عهده برنیامده باز خیلی زحمت کشیده در آموختن زبان».

ص ۲۶، ۳۲، ۳۶، ۵۶، ۹۹، ۱۰۶، ۱۶۹ نسخه هر یک مشتمل بر یک تصویر نجومی است. جلد: روکش ابر و باد قهوه‌ای، با عطف و گوشه تیماجی قهوه‌ای فرسوده. کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: رقعی. ۱۲×۱۹ سم. ۱۲۸ گ. ۱۱ س.

(ثبت ۳۱۹۲۱)

۱۲۱۸

بحر الفوائد فی شرح الفوائد
= حاشیه الرسائل

(اصول فقه - عربی)

از: میرزا محمد حسن بن جعفر آشتیانی (د): ۱۳۱۹ هـ.

حاشیه است بر فرائد الاصول شیخ مرتضی انصاری (د: ۱۲۸۱ هـ) با عناوین «قوله، اقول» مشتمل بر مباحث اصالة البرائه.

نک: ش ۱۲۱۴ همین فهرست.

آغاز موجود: قوله قدس سره العالی فی الحاشیه و محصل الکلام أه اعلم ان محصل هذا المحصل ان العقل مستقل

انجام موجود: ... انه تمسک بأخبار التوقف ایضاً فكيف ذکر ان المستند هو حکم العقل.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.

نسخه از پایان افتادگی دارد. عناوین به شنگرف. تعلیقات متفرقه در هامش برخی صفحات دیده می‌شود. بر عبارات متن قلم شنگرف کشیده‌اند.

جلد: تیماج قرمز.

کاغذ: فرنگی کاهی رنگ.

قطع: وزیری. ۱۶/۸×۲۲ سم. ۱۰۶ گ. ۱۹ س.

(ثبت ۳۱۹۲۳)

۱۲۲۰

انوار سلیمانیه

(کلام شیعه - فارسی)

از: مولا عباس مولوی (ق ۱۲ هـ).

در احتجاجات رسول اکرم (ص) و ائمه (ع) و مناظرات علماء شیعه با مخالفین مشتمل بر ۶۵ فصل که هر فصل مشتمل بر یک مناظره است.

مؤلف به تاریخ ۲۴ ذی قعدة ۱۱۰۱ هـ از تألیف

۱. کذا. نویسنده عبارت «کمترین بندگان خدا مریک

صاحب» را به صورت فوق نوشته است.

- پرداخت و آن را به شاه سلیمان صفوی اهدا کرد.
اینک فصول کتاب:
فصل اول: در مناظره حضرت خاتم الانبیا... (ص) با
اهل ادیان خسته.
فصل دوم: مناظره حضرت اسدالله... (ع) با
مهاجرین و انصار.
فصل سیم: مناظره حضرتش با ابوبکر و عمر.
فصل چهارم: مناظره امام حسن (ع) با منکرین فضل
آن حضرت و پدر بزرگوارش (ع).
فصل پنجم: مناظره امام حسین (ع) با عمر بن
الخطاب.
فصل ششم: مناظره سید الساجدین با پسر شامی.
فصل هفتم: مناظره باقر العلوم (ع).
فصل هشتم: مناظره صادق (ع).
فصل نهم: مناظره کاظم (ع).
فصل دهم: مناظره رضا (ع) در مجلس مأمون با اهل
ادیان مختلفه.
فصل یازدهم: در جواب حضرتش (ع) سؤالات
مأمون را.
فصل دوازدهم: مناظره حضرت تقی (ع) با یحیی بن
اکثم.
فصل سیزدهم: مناظره حضرت نقی هادی (ع).
فصل چهاردهم: مکالمه حضرت زکی عسکری (ع).
فصل پانزدهم: مکالمه حضرت بقیه الله المهدی.
فصل شانزدهم: مناظره مفید با قاضی ابوبکر بن
سیار و شیخ معتزلی و مکالمه علی بن میثم.
فصل هفدهم: مناظره مفید با کاتبی و ابی عمرو
شوطی.
فصل هیجدهم: مناظره هشام بن حکم و علی بن
میثم با ضرار بن عمرو ضبی.
فصل نوزدهم: مناظره مفید با وراثانی و جواب
حضرتش یکی از خواص خود و جواب و سؤال شیعه و
سنی.
- فصل بیستم: جواب حضرت رضا (ع) مأمون را.
فصل بیست و یکم: جواب مفید اعتراض ابوالحسین
خیاط را.
فصل بیست و دوم: جواب هشام بن حکم به سؤال
یحیی بن خالد برمکی را، و مناظره او با عبدالله بن یزید
اباضی در حضور هارون الرشید.
فصل بیست و سیم: استدلال مفید بر عدم بیعت
امیرالمؤمنین (ع) با ابوبکر.
فصل بیست و چهارم: اجوبه علی بن میثم سؤالات
سائلی را.
فصل بیست و پنجم: جواب امیرالمؤمنین (ع) سؤال
شیخ شامی را.
فصل بیست و ششم: جواب مفید استدلال نواصب
را از آیه بر فضل ابوبکر...
فصل بیست و هفتم: جواب مفید، نواصب را در باب
مصاحبت ابوبکر در غار.
فصل بیست و هشتم: جواب مفید، نواصب را بر
فصل ابوبکر از دو حدیثی که خود در نقل آن منفردند.
فصل بیست و نهم: جواب مفید استدلال نواصب را
بر صحت امامت ابوبکر از حدیثی که خود بر هم یافته‌اند.
فصل سی و ام: جواب مفید، مسایلی را که از آیه
سؤال نمود.
فصل سی و یکم: سؤال ابوحنیفه از حضرت
کاظم (ع).
فصل سی و دوم: مکالمه حسین بن فضال با
ابوحنیفه و استدلال مفید بر ظلم ابوبکر و عمر بر
حضرت فاطمه (س).
فصل سی و سیم: جواب هشام بن حکم سؤال
مردی را از معنی حدیث منقول از علی بن ابی طالب (ع).
فصل سی و چهارم: تحقیق شیخ مفید، حدیث طبر
را.
فصل سی و پنجم: جواب شیخ مفید سؤال مرد
معتزلی را از غیبت.

- فصل سی و ششم: جواب ابو محمد فضل بن شاذان، سائیلی را از امامت امیرالمؤمنین (ع). هروی.
- فصل پنجاه و هفتم: مناظره سوم حضرتش با فاضل هروی.
- فصل سی و هشتم: مناظره مفید با ابوبکر حذاء. هروی.
- فصل سی و هشتم: جواب مفید از امامت نماز ابوبکر.
- فصل سی و نهم: فتوای مفید در مسأله فقهی.
- فصل چهلیم: جواب فضل بن شاذان حدیث مخالفین.
- فصل پنجاه و نهم: مناظره شیخ حسن بن عبدالصمد با فاضل حلبی.
- فصل چهل و یکم: قول فضل بن شاذان در آیه «و اولوا الارحام بعضهم اولی ببعض».
- فصل شصت و دویم: جواب سید عزالدین بن افسوس متعصب سنی را در حضور مستنصر عباسی.
- فصل پنجاه و دویم: مناظره قاضی زاده کرهرودی با قاضی زاده اوزبک در مجلس شاه عباس.
- فصل چهل و سیم: کلام امام باقر (ع) با حسن بصری.
- فصل شصت و یکم: مجلس اول مناظره سید مدنی با یکی از فضلاء مخالفین.
- فصل چهل و چهارم: مکالمه عبدالله بن عباس با معاویه.
- فصل شصت و دویم: مجلس دوم مناظره مدنی با همان فاضل در مدینه مشرفه.
- فصل چهل و پنجم: مناظره مفید با اعدا در قول عباس.
- فصل شصت و سیم: مناظره یکی از فضلاء زمان با فاضلی از اهل خلاف در هند.
- فصل چهل و ششم: مناظره مومن الطاق با ابن ابی حذره.
- فصل پنجاه و ششم: جواب مفید منکر غیبت را.
- فصل چهل و هفتم: مناظره هشام بن حکم در مجلس یحیی بن خالد و غیره...
- فصل پنجاه و هفتم: مناظره سعد بن عبدالله قمی.
- فصل چهل و نهم: مناظره علی بن بابویه قمی.
- فصل پنجاهم: مناظره محمد بن بابویه قمی در مجلس رکن الدوله.
- فصل پنجاه و یکم: تحقیق ایمان ابوطالب.
- فصل پنجاه و دویم: مناظره شیخ مفید با علی بن عیسی رمانی و جوابش علی بن نصر شاهد را.
- فصل پنجاه و سیم: مناظره شیخ مفید با مشایخ عباسیه.
- فصل پنجاه و چهارم: اجوبه سید حسن ابن سید را.
- فصل پنجاه و پنجم: مناظره نخستین ابن ابی جمهور با فاضل هروی.
- فصل پنجاه و ششم: مناظره دوم حضرتش با فاضل هروی.
- خط: نستعلیق. کاتب: فتح علی بن حاجی ابوطالب لاهیجانی. تاریخ کتابت: ۱۲۵۹ هـ.
- برگ آغاز دارای یک سرلوح مذهّب و مرصّع است. دو صفحه آغاز دارای تذهیب گل و بوته در حاشیه است و در لابلای سطور همان دو صفحه تذهیب دندان‌موشی شده است.
- تمام صفحات دارای جدول به قلم‌های چندگانه مشکی و لاجورد و سنگرف است و کمند به قلم سنگرف.
- ذیل رقم کاتب سجع مهرش: «عبدہ الراجی فتح علی» دیده می‌شود که دوبار تکرار شده است. بر پشت اولین برگ اضافی آغاز نسخه ایبائی به قلم نستعلیق در مدح سید الشهداء (ع) دیده می‌شود.
- جلد: روغنی با نقش ترنج و نیم ترنج و بازمینه و حاشیه گل و بوته. کاغذ: فرنگی آهارمهره.

۱۳/۵ × ۲۱ سم. ۳۱۳ گ. ۱۴ س.

(ثبت ۳۱۹۲۵)

۱۲۲۲

الوافية في اصول الفقه (اصول فقه - عربی)

از: ملا عبداللّه بن حاج محمد تونی بشروئی
خراسانی (د: ۱۰۷۱ هـ).

در اصول فقه مشتمل بر یک مقدمه و چند باب، در
مباحث اجتهاد و تقلید و باب تراجیح.

نک: ذریعه، ۱۷/۲۵.

آغاز: بسمله الحمد لله علی جزیل الآئه و الشکر
علی جمیل نعمائه... و بعد فهذه رسالة وافية و جملة
شافية محتوية علی تحقیق المهم...

انجام: ... و الا فعدم الالتفات اليه احوط و اولی و
العلم عند الله... هذا آخر ما اختصرناه من المطالب
الاصولية... و انا العبد (مؤلف) وقع الفراغ منه يوم الاثنين
ثاني عشر اول الربيعين فی تاریخ سنه ۱۰۵۹...

خط: نسخ. کاتب: مهدی قلی بن افراسیاب
کرایلی. تاریخ کتابت: ۱۱۰۹ هـ.

تعلیقاتی از مؤلف با علامت «منه» و تعلیقات
دیگری با علامت «احمد ره» در هامش نسخه
دیده می‌شود. استدراک سقطات در هامش
برخی صفحات صورت گرفته است.

جلد: تیماج عسلی.

کاغذ: اصفهانی آهارمهره.

قطع: رقعی. ۱۷/۱ × ۹/۶ سم. ۱۴۰ گ. ۱۵ س.

(ثبت ۳۱۹۲۷)

شرحی است بر الفوائد الحکمیة خود او با عناوین
«قال - اقول». وی این شرح را به درخواست مولی مشهد
بن ملا حسین علی شبستری نگاشته و به تاریخ نهم
شوال ۱۲۳۳ هـ از شرح پرداخته است.

اصل کتاب مشتمل بر ۱۲ فائده است که شارح پس
از اتمام شرح، هفت فائده دیگر بدان بیفزود و آنها را
شرح کرد که مجموعاً ۱۹ فائده می‌شود.

این شرح در ۱۲۷۲ و ۱۲۸۷ هـ به چاپ رسیده
است.

نک: ذریعه، ۳۸۶/۱۳؛ مجلس، ش ۱۳۷۱۶.

آغاز: بسمله الحمد لله... و بعد فیقول... (مؤلف) ان
جناب الموفق... مشهد بن مقدس حسین علی... قد
التمس منی اثبات بعض الکلمات فی بیان معنی ما
ذکرته... فی الرسالة التي سميتها بالفوائد...

انجام: ... هذه المقاصد بعيداً عن تناوله الافهام
فرددت لك و كررت عليك و سبحانه ولی التوفيق الی هنا
قد تمت الكتاب بعون الرحيم التواب.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.

بر پشت برگ آغاز یادداشتی است که طی آن
گواهی شده است نسخه نزد میرزا مهدی نامی بیع
شرط بوده است. عناوین به شنگرف. بالای
عبارات متن به قلم شنگرف خط کشیده شده
است.

جلد: تیماج زرشکی یک لایه.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری کوچک. ۲۰ × ۱۴ سم. ۱۳۴ گ.

۳۰ س. (ثبت ۳۱۹۲۸)

۱۲۲۸

حاشية تحرير القواعد المنطقية (منطق - عربی)

از: میر سیّد شریف، علی بن محمد جرجانی (د):
۸۱۶ هـ.

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله - اقول» بر تحریر

۱۲۲۳

شرح الفوائد الحکمیة (فلسفه - عربی)

الاثنی عشرية

شارح: شیخ احمد بن زین‌الدین احسائی (د):
۱۲۴۱ هـ.

- القواعد المنطقية قطب‌الدین محمد رازی (د: ۷۶۶هـ) در شرح رساله شمسیه نجم‌الدین عمر کاتبی قزوینی (د: ۶۷۵هـ).
- آغاز: بسملة الحمد لله رب العالمین... قوله و ترتب علی مقدمه و ثلث مقالات اقول هكذا وجد عبارة المتن فی کثیر من النسخ...
- انجام: ... فلا يكون أيضاً جزء علی حدة بل مندرجاً فی المبادئ التصدیقیة و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب تم بعون الله الملك الوهاب.
- خط: نستعلیق تحریری. کاتب: عبدالرزاق حسینی لواسانی. تاریخ کتابت: ۲۰ صفر ۱۲۵۷هـ.
- تعلیقات متفرقه در هامش صفحات با علامات: ابوشهمة، ع ق، سید علی، محیی‌الدین، شرح هدایه، و نیز تعلیقاتی از میر سید شریف با علامت «منه رحمه الله» دیده می‌شود.
- بر برگ‌های اضافی آغاز و انجام نسخه و پشت برگ آغاز و انجام یادداشت‌های پراکنده‌ای به قلم ناپخته مرحوم سید محمد سنگلجی مورخ ۱۲۷۴/۷۵/۷۶ وجود دارد که ظاهراً مربوط به دوران نوجوانی ایشان است.
- جلد: تیماج یشمی با ترنج و نیم ترنج. کاغذ: فرنگی آهارمهره.
- قطع: وزیری. ۱۲×۲۲ سم. ۱۰۱ گ. ۱۷ س. (ثبت ۳۱۹۳۳)
- ۱۲۳۲
فرهنگ میرزا ابراهیم
= **فرهنگ جهان‌گشا**
از: میرزا ابراهیم بن شاه حسین اصفهانی (ق ۱۰هـ).
فرهنگ لغات فارسی، عربی و ترکی به فارسی است به ترتیب حرف آغاز کلمات در هر باب و به ترتیب پایان کلمات در هر فصل. نویسنده در آغاز چند فصل
- در دستور زبان به کتاب افزوده است.
نک: ذریعه، ۱۶/۲۱۱؛ منزوی، ۳/۱۹۳۷.
آغاز: بسملة بدانکه عرب بچیم و پا و گاف و ژ مثل چه و پا و گردن و کژ تنطق نمایند...
انجام: ... یرداری قیمة و تخم مرغ که درهم بزند و خورند و الله اعلم.
- خط: نستعلیق. تاریخ کتابت: جمعه ۱۹ رجب ۱۲۵۵هـ.
- عناوین به شنگرف. در هامش صفحه پایان یادداشتی است به قلمی شبیهه قلم کاتب، درباره مؤلف.
- جلد: تیماج مشکى با جدول و حاشیه منگنه. کاغذ: فرنگی.
- قطع: وزیری. ۱۴×۲۴ سم. ۱۱۲ گ. ۲۰ س. (ثبت ۳۱۹۳۷)
- ۱۲۳۴
تحفة المؤمنین
(طب - فارسی)
= **تحفة حکیم مؤمن**
از: میر محمد مؤمن بن میر محمد زمان حسینی تنکابنی (ق ۱۱هـ).
در طب مشتمل بر پنج بخش به نام تشخیص. مؤلف کتاب را به نام شاه سلیمان صفوی تألیف کرده است.
نسخه جای سخن شامل دستور اول از تشخیص پنجم کتاب است مشتمل بر پنج طریق. این بخش از تحفه در ذریعه به تنهایی کتابی دیگر به حساب آمده و تحت عنوان مستقل معرفی شده است بدون اینکه مؤلف آن شناخته شده باشد.
صاحب ذریعه این کتاب را مجلد اول از کتاب دستور جامع می‌داند و عنوان دستور جامع نیز در ذریعه به عنوان کتاب مستقل و ناشناس آمده است. ولی در حقیقت این دستور جامع نیز چیزی نیست جز همان بخش پنجم از کتاب تحفة حکیم مؤمن تحت عنوان

انجام موجود: ... ینفی القدرة الشرعية و من الواضح ان الدلیل النافی للشرط لا یعارض دلیل المشروط بل معه لا یمکن جریان.

خط: نستعلیق و نسخ تحریری. تاریخ کتابت: ق ۱۳هـ.

بر پشت برگ آغاز یادداشت استاد عبدالحسین حائری است در باره اینکه مؤلف از شاگردان شیخ مرتضی انصاری است.

جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم ترنج با جدول و حاشیه منگنه.

کاغذ: فرنگی آبی و شطرنجی نخودی رنگ.

قطع: رقعی. ۱۲/۵ × ۲۱ سم. ۲۲۷ گ. ۲۱ س.

(ثبت ۳۱۹۴۰)

۱۲۳۹

فرائد الاصول = الرسائل (اصول فقه - عربی)

از: شیخ مرتضی انصاری (د: ۱۲۸۱هـ).

نسخه جای سخن مشتمل است بر مباحث قطع و ظن از کتاب رسائل شیخ.

آغاز: بسمله اعلم ان المكلف اذا التفت الى حکم شرعی فیحصل له اما الشک فيه او القطع او الظن ...

انجام: ... او مثبتاً له مع عدم التمكن من الاحتياط كأصالة... ففیه الاشکال و الله العالم بحقیقة الحال.

خط: نسخ. کاتب: محمد کاظم بن محمد حسین

بن حاج ملا احمد خویینی. تاریخ کتابت: ۱۲۹۰هـ.

بر پشت برگ اضافی آغاز یادداشتی است به قلم نستعلیق شکسته ابوطالب محمد موسوی مؤرخ

۱۲۹۰هـ. بر روی همان برگ نیز یادداشت‌هایی

است از جمله یادداشتی در باب آداب روایت. در

صدر صفحه آغاز تملک ابوطالب محمد موسوی

با سجع مهرش به صورت مربع دیده می‌شود.

در ذیل همان صفحه نیز سجع مهر ابوطالب

تشخیص خامس. آقای احمد منزوی نیز در نسخه‌های خطی فارسی آن را به عنوان کتابی جز تحفه حکیم مؤمن بدون ذکر نام مؤلف آورده است.

نک: ذریعه، ۳/ ۴۷۳، ۸/ ۱۵۲؛ منزوی، ۱/ ۶۱۶.

آغاز: بسمله طریق مربع بجهت دوستی که تجربه شده است... احراق صدف و شیخ ...

انجام: ... بالات حدیدی هرگاه بمالند دیگر نگیرد و از مجربات است.

انجامه: حرره (کاتب) در نزد استاد کامل الصفائی

شاه میر ضیغم ولد حاجی میرزا تفرشی والی.

خط: نستعلیق تحریری. کاتب: عبدالوهاب

طهرانی همدانی. تاریخ کتابت: ۱۹ جمادی

الآخر... (ق ۱۳هـ).

بر صفحات آغازین و پایانی نسخه لکه‌های زرد

وجود دارد. در صدر صفحه آغاز و ذیل رقم

کاتب سجع مهر ذیل وجود دارد: «وقف محمد بن

صادق الحسینی الطباطبایی».

استدراک سقطات در هامش دو صفحه آغاز به

سبک چلیپا صورت گرفته است.

عناوین به شنگرف.

جلد: تیماج یشمی یک لایه.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: رقعی. ۱۱ × ۱۶ سم. ۴۸ گ. ۱۱ س.

(ثبت ۳۱۹۳۹)

۱۲۳۵

شرح شرایع الاسلام (فقه امامیه - عربی)

از یکی از شاگردان شیخ مرتضی انصاری.

بخشی از شرحی است بر شرایع الاسلام محقق حلی

(د: ۶۷۶هـ) که از پایان نانوشته مانده است.

آغاز: من حجر السفیه و وجوب امساک قاله علی من

کان ولیاً قبل البلوغ و این هذا من المدعی و اما فی الرابع

فمنع اطلاق الاخبار المذكورة لما نحن فيه ...

موسوی به شکل دایره موجود است. استدراک سقطات و تعلیقاتی در هامش نسخه وجود دارد. عناوین به قلم نسخ شنگرف و لاجورد در هامش صفحات نگاشته شده است. ذیل صفحه پایان یادداشت ابوطالب موسوی است به قلم شنگرف دال بر استکتاب نسخه در مدرسه زنجان مورخ ۱۲۹۰ هـ با سجع مهر وی. ص ۲۱۱ نسخه مشتمل بر تعدادی حروف الفبای خط هیروگلیف است. بر برگ الحاقی پایان نسخه یادداشت‌های کلامی است به قلم نستعلیق تحریری. جلد: تیماج یشمی فرسوده. کاغذ: فرنگی. قطع: وزیری. ۱۸ × ۲۶ سم. ۰.۸ گ. ۲۰ س. (ثبت ۳۱۹۴۴)

۱۲۴۰

شرح مقاصد الطالبین (کلام-عربی)
 شارح: سعدالدین مسعود بن عمر تفتازانی (ق ۵۸). شرح مبسوطی است که تفتازانی بر کتاب خود المقاصد فی علم الکلام یا مقاصد الطالبین نگاشته است. وی المقاصد و شرحش را در سال ۷۸۴ هـ به اتمام رساند. لازم به ذکر اینکه اصل کتاب شش مقصد دارد. این کتاب چند بار به چاپ رسیده است از جمله یک بار در انتشارات مکتبه الکلیات الازهریه و بار دیگر به صورت افست طی منشورات الشریف الرضی در سال ۷۱-۱۳۷۰ هـ به چاپ رسیده است. نک: کشف الظنون، ۲/ ۱۷۸۰؛ مفتاح السعاده، ۱/ ۲۰۷؛ سنه، ۱/ ۲۹۳؛ مجلس، ش ۹۲، ۳۳۰۶، ۷۹۴۵. آغاز: بسملة نعمدک یا من بیده ملکوت کل شیء و به اعضاده، و من عنده ابتداء کل حی و الیه معاده... انجام: ...ان اربعة من الانبياء فی زمرة الاحياء... فی الارض و ادریس و عیسی فی السماء علیهم السلام تم.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۹-۱۰ هـ. صفحه ش ۱-۱۶ نسخه مشتمل بر فهرست ابواب کتاب است به قلم تحریری ق ۱۱ هـ. بر پشت برگ آغاز تملک سید احمد به قلم پدرش با سجع مهر ناخوانا دیده می‌شود. اوراق نسخه از ش ۱۷-۱۴۴ هر برگ دارای یک یا دو وصالی مربع شکل است که بخشی از سطور بر آنها ننویس شده است. عناوین به قلم نستعلیق تحریری شنگرف در هامش صفحات نوشته شده است. در برخی مواضع نسخه حک و اصلاح صورت گرفته است. قلم کاتب از آغاز تا صفحه ۳۶۶ یکسان و از صفحه ۳۶۷ تا انتها به قلم دیگر است از همان ق ۹-۱۰ هـ. برخی از اوراق نسخه ننویس و از ق ۱۱ هـ است.

بر پشت برگ پایان اجازه‌ای است ناقص الآخر از یکی از عالمان به صدرالدین احمد بن عبدالصمد که گویا این شرح مقاصد را نزد کسی خوانده و او نیز بر پشت برگ پایان نسخه برای شاگرد خود اجازه نوشته است. اجازه یاد شده از ح ق ۱۰ هـ است. جلد: تیماج زرشکی با عطف دامن و عطف تیماجی قهوه‌ای. کاغذ: سمرقندی، اصفهان. قطع: نیم خستی. ۱۱ × ۲۱/۵ سم. ۴۴۱ گ. (ثبت ۳۱۹۴۵) ۲۵ س.

۱۲۴۱

بدایع الافکار (اصول فقه-عربی)
 از: میرزا حبیب‌الله بن محمد علی رشتی (د: ۱۳۱۲ هـ). کتابی است مبسوط در اصول فقه با عناوین بدیعه بدیعه.

فی ان لله تعالی فی کل شیء حکماً بالنسبة الینا و نعم بالقطع ...

انجام: ... سیجیء ان شاء الله تعالی ان حجیة الاجماع المنقول و امثاله من الظنون المظنون اعتبارها لیست الا لاجل الدلیل العقلی القاطع الدال علی حجیة امثال تلك الظنون فلتنظر. تم تحریر الاجماع المنقول فی یوم الرابع من شهر الجمادی الثانی (کذا) من شهر سنة ۱۲۳۴.

خط: نستعلیق تحریری و نسخ. تاریخ کتابت: ۱۲۳۴ هـ.

ظاهراً انجامه نسخه، منقول از نسخه قبلی است ولی تاریخ کتابت همان حدود است. در هامش ص ۲ نسخه مهر مرعی است با سجع «عبدہ محمد سعید ابن محمد مهدی الرضوی» بر فراز ص ۱۷۲ نسخه یادداشتی است طرفه که نشان می‌دهد کاتب عرب بوده و سفارش دهنده دل خونی از کاتب داشته. یادداشت مزبور چنین است: «این صفحه بی‌مصرف است و اول مسئله صفحه بعد است بر ریش عرب لغت باد. بگو بیش باد».

جلد: تیماج مشکى با ترنج و نیم ترنج و حاشیه منگنه.

کاغذ: فرنگی.

قطع: وزیری. ۲۵۴ گ. ۲۱ و ۲۳ س.

(ثبت ۳۱۹۴۷)

۱۲۴۳

توضیح الاشکال

(ریاضی - فارسی)

= شرح تحریر اقلیدس

از: مولا محمد مهدی بن ابی ذر نراقی (د: ۱۲۰۹ هـ). ترجمه و شرح تحریر اقلیدس خواجه نصیرالدین طوسی (د: ۶۷۲ هـ) است. وی در علت پرداختن به این شرح گوید: «بسیاری از مطالب و براهین تحریر اقلیدس

نسخه جای سخن مشتمل است بر مجلد دوم از کتاب در مباحث الفاظ. این کتاب در ۱۳۱۳ هـ در ایران به چاپ رسیده است.

نک: ذریعه، ۶۳/۳؛ مجلس، ش ۷۴۰۶.

آغاز نسخه: بسمله و صلی الله... بدیعه اذ قد عرفت أن الاکثر علی ثبوت الحقیقة الشرعیة فی الفاظ العبارات ...

انجام: ... و ان کان التخییر فی معنی القید لجنس الطلب الصادق علی الشروط و النجز تم و الحمد لله رب العالمین.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.

عناوین به سنگرف در هامش نوشته شده است. استدراک سقطات در هامش نسخه موجود است. گواهی بلوغ مقابله در صفحه پایان نسخه دیده می‌شود.

در هامش صفحه پایان یادداشت زیر در تعیین ابیات نسخه نوشته شده: «تسعة عشر کراس و صفحة بلغ الكراس اربعمائه و اثنین و ثلاثین بیتاً فالمجموع ثمانية آلاف و مائین و ثمانية و ثلاثین بیت و الله العالم و العاصم».

جلد: تیماج قرمز با نقش ترنج و نیم ترنج و جدول و حاشیه منگنه.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۱۳۵ گ. ۲۰ س. (ثبت ۳۱۹۴۶)

۱۲۴۲

المسائل الاصولية

(اصول فقه - عربی)

= تقریرات الاصول

مؤلف از شاگردان شریف العلماء مازندرانی است و جای جای کتاب از او به عنوان استادنا الشریف یاد می‌کند.

آغاز: بسمله فائده لاریب فی حول العمل بالظن فی الاحکام الشرعیة لوجه من الادلة الاول اعلم انه لاشک

نسخه از آغاز افتادگی دارد. عناوین و رموز نسخه و برخی از اشکال هندسی به قلم شنگرف است. برخی فوائد و براهین از مؤلف به قلم کاتب در هامش نوشته شده است. ذیل صفحه پایان نسخه سجع مهر «الواثق بالله... محمّد علی».

جلد: تیماج قهوه‌ای فرسوده.
کاغذ: فرنگی آهارمهره.
قطع: وزیری. ۲۳۹گ. ۲۴س. (ثبت ۱۹۴۸)

۱۲۴۳

توضیح الاشکال

(هندسه - فارسی)

از: مهدی بن ابی ذر نراقی (د: ۱۲۰۹هـ).
ترجمه و شرح گونه‌ای است بر تحریر اصول الهندسة نصیرالدین طوسی. شارح گوید که چون ترجمه‌ای که قطب‌الدین شیرازی از تحریر اصول هندسه ساخته مشکلات متن را رفع نکرده و ترجمه تحت اللفظی است و بس و نیز سبک آن غریب است از نو به ترجمه و شرح مغلفات کتاب پرداخته است و ادله و براهینی که خواجه نیز نیابورده استدراک کرده. افادات شارح اغلب با عنوان «مخفی نیست» آمده است.

ترجمه حاضر تا مقاله ششم از پانزده مقاله کتاب را در بر می‌گیرد و گویا شارح موفق به اتمام بقیه کتاب نشده است.

نک: نشریه، ۲۱/۱۱؛ دانشگاه، ۱۷/۴۹۳/۴، ۸۶۷؛ سپهسالار، ۳/۵۲۷؛ فیضیه، ۲/۱۲۰؛ مرکز احیاء، ۵/۲۴۲.

آغاز: سپاسی که مهندسان کارخانه ابداع از تقریر او قاصر آیند و ستایشی که محاسبان دفتر خانه اختراع از تفسیر او حاسر....

آغاز موجود: بنور ظهور خود روشن و حقایق عالم انفس و آفاق را به بیان وافی خویش واضح و مبرهن گردانید....

انجام: ... پس قوس ب ح بقوس ه ر نیز مثل نسبت

خواجه خالی از اغلاقی نبوده است و ترجمه‌ای که علامه قطب‌الدین شیرازی از این کتاب ترتیب داده منحصر است به فارسی نمودن اصل اشکال اقلیدس؛ و مطلقاً متعرض توضیح اغلاقات و تبیین اشکالات نشده است، و بالجمله غیر از فارسی نمودن اصل کتاب اقلیدس لفظ به لفظ متعرض امری دیگر نشده است و با وجود این، فارسی او بر طباع اکثر اهل این زمان غریب است».

شارح روش خود را در این شرح چنین روشن می‌کند: «طریقه حقیر در این کتاب آن است که اقتصار بر ترجمه کردن عبارت لفظاً بلفظ نمی‌کنم بلکه اصل دعوی و برهان چه از اصل کتاب و چه از بیانات خواجه به نحوی که حق بیان باشد و اغلاقی در آن نباشد مذکور می‌نمایم، اگر چه به تقدیم و تأخیر بعضی کلمات یا زیاده نمودن بعضی از فواید و عبارات باشد و آنچه از ادله و براهین مطوبه که محتاج الیه است و صاحب کتاب و خواجه متعرض آن نشده‌اند همه را ذکر می‌کنم و بعضی از فواید و براهین به جهت بعضی اعتبارات در حاشیه ذکر می‌نمایم و آنچه را خواجه فرموده است به اعتبار امتیاز او از اصل کتاب اشاره بآن می‌کنم باین نحو که: محرر گفته است».

دو نسخه از این کتاب یکی در کتابخانه سپهسالار و دیگر در دانشگاه تهران نگهداری می‌شود.

نک: ذریعه (مستدرکات)، ۲۶/۲۴۱؛ دانشگاه، ۴/۸۶۸؛ سپهسالار، ۳/۵۲۷؛ منزوی، ۱/۱۵۴.

آغاز: بسمله سپاسی که مهندسان کارخانه ابداع از تقریر او قاصرند....

آغاز نسخه: بنور ظهور خود روشن و حقائق انفس و آفاق را به بیان وافی خویش واضح و مبرهن گرداند... اما بعد خامه شکسته تراب اقدام طالبان معرفت حقایق اشیاء مهدی بن ابی ذر....

انجام: ... د نیز مثل نسبت زاویه ا است بزایه د و هو المطلوب تمت المقالة السادسة بعون الله.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳هـ.

زاویه ۱ است بزایه د، و هو مطلوب تمت المقالة السادسة بعون الله.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳هـ.

یک برگ از آغاز افتاده است.

عناوین به شنگرف. رسم‌ها و اشکال هندی به قلم مشکی و شنگرف در هامش برخی صفحات کشیده شده است. نسخه مقابله و تصحیح شده و مستدرکات در هامش برخی صفحات با علامت صح آمده است. در صفحه پایان مهری است با سجع: «الواثق بالله الغنی عبده محمد علی» که دو بار تکرار شده و زدوده شده.

جلد: تیماج قهوه‌ای فرسوده.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۲۳۹گ. ۱۷س. (ثبت ۳۱۹۴۸)

۱۲۴۴

جواهر العقول

(اصول فقه - عربی)

فی شرح فرائد الاصول = شرح الرسائل

از: سید ابوالقاسم بن سید معصوم حسینی اشکوری نجفی (د: ۱۳۲۵هـ).

حاشیه است بر فرائد الاصول شیخ مرتضی انصاری (د: ۱۲۸۱هـ).

مؤلف از شاگردان میرزا حبیب‌الله رشتی است و در آغاز کتاب تصریح می‌کند که این شرح را هنگام خواندن فرائد شیخ در نزد استاد مذکور تألیف کرده است و در حقیقت منتخبی از افادات آن استاد است.

مؤلف در ۱۲۹۷هـ از تألیف پرداخته است به نسخه جای سخن مجلد سوم از کتاب است مشتمل بر مباحث استصحاب.

نک: ذریعه، ۲۷۲/۵؛ مجلس، ش ۱۴۰۷، ۱۴۵۲۶. آغاز: بسملة الحمد لله رب العالمین... و بعد فیقول العبد الاثیم... قوله عرف بتعاریف اه اعلم ان تعاریف القوم للاستصحاب بینما یرجع الی التعریف...

انجام: ... و الرجوع الی اصل الثالث كما فی مسئله المتمم و المتمم فافهم.

انجامه: و قد وقع الفراغ من كتابة هذه الاوراق بيد الاقل العاصی اسیر الآمال و الأمانی فی یوم الأحد... من سنة تسع و تسعین و مائین بعد الألف... اللهم لا تسلب عنا ما انعمت علينا من مجاورة قبره الشریف... و صلی الله علی محمد و آله و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین سنة ۱۲۹۹.

خط: نستعلیق تحریری. تاریخ کتابت: ۱۲۹۹هـ. عبارات متن فرائد به قلم نسخ است و بر بالای آن عبارات به قلم سیاه خط کشیده‌اند. استدراک سقطات در هامش صفحات انجام گرفته است. عناوین در هامش نسخه دیده می‌شود. جلد: مقوایی با عطف تیماج زرد. کاغذ: فرنگی.

قطع: وزیری. ۱۶/۲ × ۲۱سم. ۱۴۴گ. ۲۵س. (ثبت ۳۱۹۴۹)

۱۲۴۷

هیجان الوطن (قصائد)

(شعر - فارسی)

از: میرزا فتح‌الله متخلص به «اقدس کرمانی» (ق ۱۲۸۴هـ).

مجموعه قصائدی است مربوط به وقایع مشروطیت با عناوین ذیل:

۱. در بیان توحید و عنوان یفعل ما یشاء و یحکم ما یرید و ترجمان آیه ان یشأ یدهبکم و یأت بخلق جدید.
۲. در تبریک و تمجید اتحاد دولت و ملت.
۳. در تعظیم و تکریم سلطان (مظفرالدین شاه) و توصیف و تمجید مجلس مقدس و بزرگان ملت و آداب سلوک ملوک با رعیت و معاشرت کردن اسلامیان با دول و ملل مختلفه بنحو الفت.
۴. در مدح خسرو جمجاه محمد علی شاه. آغاز: بسملة.

ذریعه آمده با نسخه جای سخن برابر است، و هم دیگر خصائصی که در ذریعه برای مصابیح الکلام برمی شمرد. بنا بر این ظاهراً مصابیح الکلام همان مجلد اول از المصباح الساطع باشد.

نک: ذریعه، ۱۰۸/۲۱.

آغاز: بسملة الحمد لله الذى هدانا للتفقه فى الدين و وقفنا لمتابعة خاتم النبيين... اما بعد فيقول... انه لا يخفى على اولى البصائر النقادة... قال المصنف بسملة ابتدا باسم الله مقتديا بالسلف و القرآن....

انجام: ... و اضافتها لقوم اليها يدل على اختصاصها و كون القوم المذكورين أقرب اليها من غيرها و الله العالم بالصواب و اليه المرجع فى المآب و الحمد لله...

خط: نسخ. کاتب: احمد بن قاسم خليفه. تاريخ

کتابت: ۲۱ رجب ۱۲۳۱ هـ.

برگ آغاز نسخه نونویس است. تمام صفحات دارای جدول به دو قلم لاجورد و سنگرف است. عناوین به سنگرف. عناوین مطالب به قلم نسخ در هامش نسخه نوشته شده است. استدراک سقطات در هامش صورت گرفته است. بر فوق عبارات متن مفاتیح به سنگرف خط کشیده‌اند. تعلیقات مؤلف در هامش برخی صفحات دیده می‌شود.

جلد: تیماج سیاه با نقش ترنج و نیم ترنج و جدول و حاشیه منگنه.

کاغذ: فرنگی.

قطع: وزیری. ۲۹۶ گ. ۲۳ س. (ثبت ۳۱۹۵۳)

۱۲۵۰

القوانين المحکمة

(اصول فقه - عربی)

از: محقق قمی، میرزا ابوالقاسم محمد بن رضا گیلانی (د: ۱۲۳۱ هـ).

در اصول فقه مشتمل بر یک مقدمه و چند باب و یک خاتمه. مؤلف خود بر این کتاب تعلیقاتی دارد.

هر نظری جلوه‌ایست انفس و آفاق را جلوه زهر مشرق است قدرت خلاق را

انجام:

آری از گریه‌های چشم سحاب

خنده در طبع زعفران آمد

خط: نستعلیق. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.

عناوین به قلم درشت تر. برخی تعلیقات ظاهراً به قلم ناظم در هامش صفحات وجود دارد.

جلد: تیماج مشکی یک لایه.

کاغذ: فرنگی.

۱۳×۵/۱۹ سم. ۱۵ گ. ۱۵ س. (ثبت ۳۱۹۵۲)

۱۲۴۸

المصباح الساطع

(فقه امامیه - عربی)

فى شرح مفاتیح الشرایع

از: سید عبدالله بن محمد رضا شبر حسینی کاظمی

(د: ۱۲۴۲ هـ).

شرحی است بر مفاتیح الشرایع فیض کاشانی (د:

۱۰۹۱ هـ).

وی در آغاز شرح مسوطی بر مفاتیح نگاشته، آنرا مصباح الظلام می‌نامد. سپس به تلخیص آن پرداخته و آنرا المصباح الساطع می‌نامد.

به قول صاحب ذریعه این شرح شامل شش مجلد است.

شارح در دیباجه تصریح می‌کند که یک مجلد از المصباح الساطع را به شرح دیباجه مفاتیح اختصاص داده آنرا یک مجلد علی حده قرار داده است.

صاحب ذریعه گوید نسخه‌ای از این شرح دیباجه را دیده‌ام که در پایان نسخه، آنرا مصابیح الکلام نامیده بودند، و نیز چنین نوشته بود که این شرح غیر از المصباح الساطع است. ایشان سپس در پایان چنین می‌گویند که مصابیح الکلام شرح سومی از شبر بر مفاتیح باشد حال آنکه هم آغازی که به عنوان آغاز مصابیح الکلام در

این اثر بارها به چاپ رسیده از جمله یک بار به همراه حق الیقین در ۱۲۲۸۳ هـ.

نک: ذریعه، ۲۰ / ۲۸۴؛ مجلس، ش ۳ / ۶۳۶۸، ۱ / ۷۹۰۳، ۳ / ۶۲۶؛ منزوی، ۸۴۲.

آغاز: بسمله حمد و ثنای بی‌عدد حضرت ذوالجلال... تقدست الاله آثار قدرت او در عالم آفاق و انفس چون آفتاب جهانتاب بر چشم اهل بصیرت و خرد تابان است... اما بعد بدانکه این مختصریست در بیان معرفت نفس و علم خداشناسی و دانستن حق سبحانه بواسطه صنایع و بدایع...

انجام: ... همه در تصرف امر اوست و قدرت او که یکذاتست تعالی و تقدس و اینجا معنی وحدت روی نماید و کثرت عالم از میان برخیزد.

خط: تحریری. تاریخ کتابت: ۱۲ ذی الحجة ۱۲۶۰ هـ. مکان کتابت: همدان.

تمام صفحات به شیوه چلیبا کتابت شده است. عناوین به شنگرف.

جلد: تیماج مشکى یک لایه. کاغذ: فرنگی.

قطع: رقعی. ۱۱ × ۱۵ سم. ۱۶ گ. ۲۰ س.

(ثبت ۳۱۹۵۶)

۱۲۵۲

منهاج النجاة

(اعتقادات - عربی = آداب)

= منهاج النجاة

از: فیض کاشانی، محمد محسن بن مرتضی (د): ۱۰۹۱ هـ.

مختصری است در عقائد و اعمال که به تعبیر مؤلف راه نجات متوقف بر آنها است، و این همان علمی است که حدیث طلب العلم فریضة علی کل مسلم در شأن آن است. کتاب مشتمل است بر مقدمه و دو مقصد که هر مقصد پنج باب و هر باب خود شامل هدایه است.

این کتاب در ۱۳۰۳ هـ به انضمام عین الیقین و علم

نک: ذریعه، ۱۷ / ۲۰۲؛ مجلس، ش ۴۸، ۱۷۳ خ، ۱۷۴ خ، ۱ / ۲۷۴۵، ۷۶۲۱.

آغاز: بسمله الحمد لله الذی هدانا الی اصول الفروع و فروع الاصول و أرشدنا الی شرایع الاسلام... فهذه نبذة من المسائل الاصولية و جملة من مبانی المسائل الفقهية... ففی بیان رسم هذا العلم و موضوعه... انجام موجود: ... الحق ان نبینا (ص) قبل البعثة کان متعبداً و لكن لا بشریعة.

خط: نستعلیق. تاریخ کتابت: ق ۱۲ یا ۱۳ هـ و باید در زمان حیات مؤلف کتابت شده باشد.

برگ آغاز در هامش وصالی شده است. عناوین به شنگرف. تعلیقات مؤلف بر کتاب به قلمی شبیه قلم کاتب در هامش برخی صفحات با علامت «منه دام ظلله» موجود است.

نسخه از انجام افتادگی دارد.

جلد: تیماج عسلی.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۱۵ × ۲۷ سم. ۱۸۷ گ. ۲۲ س.

(ثبت ۳۱۹۵۵)

۱۲۵۱

مرآة المحققین

(عرفان - فارسی)

از: شیخ محمود بن عبدالکریم شبستری (د): بعد از ۷۲۵ هـ.

رسالة مختصری است در عرفان مشتمل بر هفت

باب:

۱. نفس طبیعی و نباتی و حیوانی و انسانی.
۲. صور موجودات.
۳. واجب و ممکن و ممتنع.
۴. حکمت ایجاد.
۵. مبدأ و معاد.
۶. عالم آفاق و انفس.
۷. آفاق و انفس در عالم علوی.

فهرست اوقاف بغداد، ۴/ ۳۹۴؛ فهرست دارالکتب، فؤاد

سید، ۱۰۷/۱.

آغاز: الحمد لله الذى عز جلاله فلا تدركه الأفهام و سما كماله فلا تحيط به الاوهام....

آغاز موجود: شرايع الملل السالفة بعد ما ابرق صيب الجهل و بعد فيقول العبد (مؤلف) قد سنح للخاطر العاطل... أن أذكر المشهورين المحققين من مشايخي... انجام:

صلى الله عليه جل جلاله

ما طاف بالبيت العتيق مكبر

...و كان تمام هذه الوريقات... لا ارضى بواحدة حتى اضيف اليها الف أمينا.

خط: نسخ. تاريخ كتابت: ق ۱۲هـ.

نسخه از آغاز افتادگی دارد. تمام صفحات نسخه به قلم‌های سه‌گانه لاجورد و شنگرف مجدول شده. عناوین به شنگرف. برخی عناوین به شنگرف در هامش نسخه به شیوه چلیپا نوشته شده است.

جلد: تیماج زرشکی دو لایه با ترنج و نیم ترنج و لچک ضربی و حاشیه منگنه با نقش گل و بوته عطف و حاشیه نسخه مرمت شده است.

کاغذ: فرنگی.

قطع: نیم‌خشتی. ۱۲/۵ × ۲۷ سم. ۶۴گ. ۱۵ س.

(ثبت ۳۱۹۶۰)

۱۲۵۷

اثبات و تأیید باب

(بایه - فارسی)

مختصری است در اثبات و تأیید مسلک علی محمد باب که مؤلفش شناخته نشد.

آغاز: باسم ربنا العلی الاعلی. الباب المذكور فی بیان ان العباد لن يصل الى شاطی، بحر العرفان الا بالانقطاع الصراف عن كل من فی السموات و الارض... جوهر اینباب آنکه سالکین سبیل ایمان و طالبین کاوس (کذا) ایقان

البیین و تحف العقول به چاپ رسیده است.

نک: ذریعه، ۲۳/ ۱۹۹؛ مجلس، ش ۲۰، ۴/ ۳۵۶۵.

۳/ ۷۰۰۱، مرعشی، ۲/ ۲۹۳؛ مشار عربی، ۹۲۸.

آغاز: بسملة الحمد لله الذى هدانا للدين القويم و المنهج المستقيم... اما بعد فيقول خادم العلوم الدينية... هذا كتاب منهاج النجاة بينت فيه العلم الذى يتوقف عليه النجاة....

انجام: ...اياك ثم اياك أن تكون من القريق الثالث فتهلك هلاكاً يرجي فلاحك و لا ينتظر صلاحك.

خط: نسخ. كاتب: سيد ابوالقاسم بن سيد حسين

موسوى خوانسارى. تاريخ كتابت: ۲۸ صفر ۱۱۸۳هـ.

کاتب نسخه به جد مرحوم علامه سيد محمد باقر موسوى صاحب روضات الجنات است. بر پشت برگ آغاز يادداشتی است به قلم مرحوم آقا سيد محمد هاشم بن زين العابدين چهار سوقى اصفهانى است مورخ ۱۲۸۵هـ با سجع مهر: «محمد هاشم بن زين العابدين الموسوى».

جلد: تیماج مشکى با حاشیه منگنه، یک لایه. کاغذ: فرنگی.

قطع: رقعی. ۵۹گ. ۱۷ س. (ثبت ۳۱۹۵۷)

۱۲۵۵

بغية الطالبين لبيان المشايخ

(تصوف - عربی)

المحققين = الوريقات

از: شيخ احمد بن محمد بن احمد بن على نخلى مكي شافعي (د: ۱۱۳۵هـ).

مؤلف از مشايخ صوفيه است و در اين كتاب به بيان حالات مشايخ خود و طرق سلاسل آنها مى پردازد و كتاب‌هاى راكه بر آنها قرائت كرده است.

مؤلف به تاريخ ۲۷ شوال ۱۱۱۴هـ از تأليف پرداخته است. اين كتاب در حيدرآباد به چاپ رسیده است.

نک: گوركيس، ۲/ ۱۸۵؛ هديه العارفين، ۱/ ۱۶۷؛

میرزا فرزند فتحعلیشاه قاجار، حاکم وقت یزد نگاشته. عصرگاه یکشنبه‌ای از جمادی الاولی ۱۲۴۲ از ترجمه پرداخته است و مقدمه را به نام آن دو موشح ساخته و همو در مقدمه گوید آن گونه که مصنف در یک شب کتابش را نگاشته من نیز کتاب را در یک روز ترجمه نموده‌ام.

آغاز: سپاس و ستایش ولی نعمتی را سزااست که معرفت و آگاهی طرق استدلال بر او نیز از او است...
انجام: ... مترجم گوید... خدمت برداران ایمانی خود عرض می‌نماید که ملتتمس است هر آنچه را که مصنف... التماس نموده است و باتمام رسید ترجمه این رساله در عصر یوم الاحد شهر جمادی الاولی منشه‌ور سنه ۱۲۴۲ از هجرت نبویه علی مهاجرها آلاف الثناء و التحیه.
انجامه: و کاتب نیز از قاریان مترجی است دعای خیر را و بتحقیق که اتفاق افتاد فراغ از تحریر این رساله در عصر یوم الاتین سیم شهر صفر المظفر سنه ۱۲۴۳ علی ید العبد الضعیف محمد علی الشریف عفی الله له و لوالدیه و لمن استغفر لهم.

خط: نسخ. کاتب: محمد علی الشریف. تاریخ کتابت: عصر دوشنبه سوم صفر ۱۲۴۳ هـ.
عناوین به شنگرف. برگ آغاز و انجام و وصالی شده. بر پشت برگ آغاز یادداشتی است با عنوان «اسامی کتب اربعه» و نقش مهر بیضوی: عبده الراجی علی اکبر.

جلد: تیماج قرمز با جدول.

کاغذ: فرنکی آهارمهره.

قطع: رقعی. ۱۰/۵ × ۱۵ سم. ۳۸ گ. ۱۵ س.

(ثبت ۳۱۹۶۴)

۱۲۶۰

دیوان ابن زقاعة

(شعر-عربی)

از: ابن زقاعة، برهان‌الدین ابراهیم بن محمد بن بهادر نوقلی عشاب عزى (۷۲۴-۸۱۶ هـ).

باید نفوس خود را از جمیع شئونات عرضیه پاک و...
انجام: ... المنزول من الباء و الهاء و السلام علی من سمع نعمة الوراق فی سدرۃ المنتهی فسبحان ربنا الاعلی.
خط: نسخ و نستعلیق تحریری. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.

پشت برگ آغاز یادداشتی است زدوده شده در باره این کتاب با این آغاز: «بعد از مراجعت از مکه این کتاب الخ». در هامش ص ۲ یادداشتی است در باره کتاب بدین عبارت: «بسمله بدون شبهه مصنف این کتاب مزخرف از طائفة ضالّة مضلّة بایبه است. سر تا پا ملاحظه شد، کلماتی که در اواخر کتاب بعد از مقدمات سخیفه در اثبات حقیقه طریقه بایبه دارد از کلمه استشهاد چنین (کذا) بواصل شدن قریب چهارصد نفر از معروفین بایبه که اسم (ناخوانا) آنها را ذکر کرده مثل مالا حسین و مالا محمد علی و سید یحیی و نحو اینها صراحت در بابی بودن او دارد. حرره الاحقر».

نویسنده یادداشت مزبور تصریحی به نام خود ندارد ولی حدس می‌زنم که سید محمد صادق سنگلجی باشد.

در هامش ص ۸۶-۹۰ نسخه یادداشت مفصلی است از همان مقوله کتاب و تأیید بایبه به همان قلم متن.

جلد: تیماج سبز تیره.

کاغذ: فرنکی کاهی.

قطع: وزیری. ۱۸ × ۲۳ سم. ۶۴ گ. ۱۶ س.

(ثبت ۳۱۹۶۲)

۱۲۵۹

ترجمه اعتقادات مجلسی

از: ابوالقاسم بن احمد یزدی (ق ۱۳ هـ).

ترجمه رساله اعتقادات محمد باقر مجلسی (د: ۱۱۱۰ هـ) است به فارسی که آنرا به دستور محمد ولی

ذوالکبریا مع الجلال له البقاء
رحمان معناه العظیم الرحمة
خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.
نسخه از آغاز افتادگی دارد. تعدادی اوراق
نانوشته ظاهراً به جهت استدراک در لابلای
نسخه تعبیه شده است.
جلد: تیماج مشکى یک لایه، با جدول.
کاغذ: فرنگی.
قطع: رقعی. ۱۰/۵ × ۱۵/۵ سم. ۶۷ گ. ۱۹ س.
(ثبت ۳۱۹۶۵)

۱۲۶۲

معالم‌الدین (اصول فقه - عربی)

و ملاذ المجتهدین

از: حسن بن زین‌الدین عاملی (د: ۱۰۱۱ هـ).
نک: مجلس، ش ۱۱۹۲ ط.
آغاز موجود: علی منتهی رضاهم و بتلفهم غایة
مرادهم....
انجام: ... و ذلك كاف في الترجيح فكلام الشيخ
عندی هو الحق تم تم. تم القسم الاول في العبادات و فيه
كتب الكتاب الاول في الصلوة و فيه ابواب الباب الاول في
مقدماتها.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.
برگ آغاز افتاده است. چند برگ از آغاز و صالی
شده است. در فراز صفحه اول مهری بیضوی که
«علی‌الحسینی»، دو برگ پایانی نسخه توقیع
مقدس حضرت صاحب الزمان (عج) خطاب به
علی بن حسین بن بابویه قمی. تعلیقاتی در
هامش صفحات با امضای «ص».
جلد: تیماج قهوه‌ای روشن.
کاغذ: اصفهانی (؟).
قطع: رقعی. ۹/۵ × ۲۵/۵ سم. (ثبت ۳۱۹۶۷)

نسخه جای سخن مشتمل بر پاره‌ای از دیوان ابن
زقاعه است.
وی قصیده تأییه‌ای در علم فلک و جبال و انهار دارد
که صاحب اعلام زرکلی از آن با عنوان «کتاب الوجود»
یاد می‌کند. این قصیده در نسخه جای سخن بخشی از
دیوان است و صاحب الاعلام نیز احتمال می‌دهد که
قصیده مذکور جزء همان دیوان شعر است.
عناوین تأییه مزبور به ترتیب ذیل است:
التأییه المشهورة المشتملة علی عدة علوم فی
الفلک و غیره.

الفصل الثانی: فی الافلاک و المنازل و البانیه.

الفصل الثالث: فی التوابت.

الفصل الرابع: فی الهیئة.

الفصل الخامس: فی الجبال.

الفصل السادس: فی البحار.

الفصل السابع: فی ذکر الانهار.

الفصل الثامن: فی العیون.

الفصل التاسع: فی درجات الارض المعمورة.

الفصل العاشر: فی الاشجار و الاثمار.

الفصل الحادی عشر: فی الزهور و الوقعة
المشهورة.

خاتمة: مديح النبي (ص).

نک: الاعلام، ۱/ ۶۴.

آغاز موجود:

واشنع وسل ما تشا قعطا

فقد تكفلت بالوفاء

انجام:

و الله لا اسلو و لو صرت رمه

و كيف و أحشائي على حبه الظلوا

آغاز تأییه:

الحمد لله الذي رفع السماء

و دحا بساط الارض فوق اللجة

کاتب از اعلام ق ۱۰ هـ و از مشایخ میرداماد (د):
 ۱۰۴۱ هـ است.
 عناوین به سنگرف. کنار انجامه کاتب مهر مربع
 «وقف محمّد بن صادق الحسینی الطباطبائی»
 دیده می‌شود و مهری بیضوی ناخوانا.
 جلد: مقا با روکش کاغذ و سجاف تیماجی
 فرسوده.
 کاغذ: فرنکی (?).
 قطع: رقعی. ۱۱/۵ × ۱۷/۵ سم. ۹۰ گ. ۱۷ س.
 (ثبت ۳۱۹۶۸)

۱۲۶۴

مطالع الانظار
 فی شرح طوابع الانوار
 (کلام - عربی)

از: شمس‌الدین محمود بن عبدالرحمن اصفهانی (د):
 ۷۴۹ هـ.
 شرح است بر طوابع الانوار قاضی بیضاوی.
 نسخه جای سخن فاقد دیباجه است.
 نک: کشف الظنون، طوابع الانوار؛ معجم المطبوعات،
 ص ۴۵۴؛ مجلس، ش ۱۰۲، ۱۳۵۲ سنه، ۱۶۹۳،
 ۱/۱۶۹۴، ۳۵۲۲، ۳۸۳۳.
 آغاز: بسمله قال الحمد لمن وجب وجوده و بقاؤه...
 الخ اقول ضمن هذه الخطبة معظم مطالب اصول الدين
 من اثبات الصانع و صفاته....
 انجام: ... و حسن اولئك رفيقاً و حسبنا الله و نعم
 الوكيل و ليكن آخر ما قصدناه قصدناه (كذا) و نفحننا (كذا)
 و الحمد لله هذه.
 انجامه: كمل شرح الطوابع للمولى المعظم شيخ
 المحققين و قدوة السالكين الذى نشر العلوم و مهدها و
 امحى الشكوك بالبراهين الذى اوردها العارف بالله الشيخ
 شمس‌الدین محمود بن ابى‌القاسم الاصفهانی متعه الله
 ۱. ظاهراً «ان شرح الملخص» درست باشد.

۱۲۶۳

حاشية شرح الملخص فى الهيئة (هيات - عربى)
 = حاشية فصيحیه

از: مولانا فصیح بن عبدالکریم بسطامی (نطاقی یا
 نظامی) (ق ۵۹ هـ).
 وی از معاصرین امیر علیشیر نوایی است و کتاب
 دیگرش مطلع الانوار در شرح بیست باب خواجه را به
 نام وی موشح کرده که به شماره ۶۴۰۵ و ۳/۷۶۶ ط در
 کتابخانه مجلس هست در برخی نسخ نیز نسبت وی به
 صورت نظامی یا نطاقی آمده که گویا تصحیف بسطامی
 باشد.

کتاب جای سخن حاشیه‌ای است بر شرح الملخص
 موسی بن محمود قاضی زاده رومی، با عناوین قوله قوله.
 نک: مجلس، ش ۳/۷۶۶ ط، ۶۴۰۵، نشریه، ۹/۳۵۱،
 ۷۲۳/۱۱؛ دانشگاه، ۲۵۵/۱۶.
 آغاز: تبارک الذى جعل فى السماء بروجاً و جعل فيها
 سراجاً و قمراً منيراً... و بعد فيقول... ان اشرح الملخص
 فى الهيئة المنسوب الى من ارتقى الى نهاية الادراك...
 فرب اسماء و الارض انه لكتاب هيئت فى اشراقات
 طوابعه انظار اولى الافكار....
 انجام: ... فاذا نقص عدد اجزاء ساعة زمانية نهار من
 ثلثين يبقى عدد اجزاء ساعة زمانية لليلة و بالعكس و ذلك
 ما اردناه.

انجامه: تمت الحاشية المباركة الفصيحية على
 الشرح المشهور للجغميني على يد افقر عباد الله الغنى
 ابى محمّد الحسين بن ابى الحسن حيدر الحسینی الكركى
 العاملی عاملهما الله بلطفه الخفى بالنبى و الوصى و ألهمها
 و اولادهما الاظهار الابرار الاخيار المعصومين صلوات الله
 عليهم اجمعين فى عصر نهار الاحد ثانى عشر شهر ربيع
 الاول سنة اربع و تسعين و تسعمائة هجرية تم م.
 خط: نسخ تحریری. کاتب: ابو محمد، سيد حسين
 بن حيدر حسینی کركی عاملی. تاريخ کتابت:
 عصر يكشنبه ۱۲ ربيع الاول ۹۹۴ هـ.

کاغذ فرنگی نخودی است. دعای سریانی که در ص ۷۵ است در ۱۲۲۳ هـ تمام شده و دعای پس از آن در همان صفحه در ۱۲۳۱ هـ در اصفهان اتمام یافته.

جلد: تیماج کدویی یک لایه، بیاضی با جدول.

کاغذ: فرنگی آبی و نخودی.

قطع: پالتویی. ۱۱ × ۲۰ سم. ۳۵ گ. ۱۱ س. و (ثبت ۳۱۹۷۳)

۱۲۷۱

مصاییح القلوب

(اخلاق - فارسی)

از: تاج‌الدین حسن بن حسین شیعی سبزواری (ق) ۵۸ هـ.

مشمول بر ۵۳ فصل است در مواعظ و پند، که هر فصل با حدیثی از رسول خدا (ص) آغاز می‌شود.

این کتاب در ۱۳۷۵ هـ در انتشارات میراث مکتوب به چاپ رسیده است.

نک: ذریعه، ۹۰/۲۱؛ مجلس، ش ۱۴۶۱ سنا، ۲۲۴۸، ۴۰۷۹/۲، ۱۴۴۱۴، ۱۰/۱۴۴۲۸؛ مرعشی، ۸/۱۵۶.

آغاز: الحمد لله الذی شمس بشموس شرقیة شعله الشر من الشجر و قمر بتعیر أقدار مقدرته قلاند الدرر من قطر المطر... فصل الاول روی عن النبی (ص) انه قال خمس من کن فیہ اسکنه الله فی الجنة....

انجام:

مقریبا دانسی که محرومیم برکش آه را بس دمامد ده قدح مر طالبان راه را تشنگان را شربتی ده خستگان را مرهمی وز میان جان برآور نام بسم الله را انجامه: تمت الكتاب... علی ید... امیدوار بالطف حی لم یزلی، غلام آل محمد سهیل ابن علی... بتاریخ روز چهارشنبه سیم شهر ربیع الثانی من شهر سنة اربعة الف (کذا)... و خدا بیامرزاد اهل مطالعه را که چنانچه سهوی یا خطائی واقع شده باشد باصلاح التفات فرمایند.

بالجنة و الرضوان و اسکنه اعلى غرف الجنان بمنه و کرمه ان الجواد الکریم و الغفور الکریم.

خط: نستعلیق کهن. تاریخ کتابت: ق ۱۰ هـ.

بر پشت برگ آغاز تملک هادی دیده می‌شود.

تعلیقاتی با امضای (۲ س قدس سره) (۱۱۲ ع) (س س شاید سیف‌الدین اسفراینی)، (نظام‌الدین) (حاشیه تجرید) و جز آن در هامش برخی صفحات موجود است. عبارات متن در برخی صفحات نقل شده. عناوین به شنگرف. نسخه مقابله و تصحیح شده و مستدرکات در هامش آمده با علامت «صح». تملک یوسف بن تیمور مازندرانی با مهر بیضوی وی در پایین انجام کتاب دیده می‌شود. شایان ذکر اینکه خط وی شبیه خط نسخه است و بعید نیست همان کاتب باشد. چند صفحه آغاز لکه کپک دارد.

جلد: تیماج یشمی با جدول و حاشیه منگنه.

کاغذ: اصفهانی (?).

قطع: رقعی. ۱۲/۵ × ۱۸ سم. ۱۶۱ گ. ۲۱ س.

(ثبت ۳۱۹۶۹)

۱۲۶۸

مجموعه ادعیه

(متفرقات - عربی و فارسی)

و اشعار

بیاضی است مشتمل بر متفرقاتی از جمله دوازده امام فیض کاشی و ادعیه و منقوله‌ای از مهج الدعوات و نیز احراز و طلسمات و دعای سریانی که تاریخ اتمام دعای اخیر ۱۲۲۳ است (ص ۵۷) و دعای دیگر پس از آن در همان صفحه که به تاریخ ۱۲۳۱ هـ در اصفهان نوشته شده.

خط: نسخ و تحریری. تاریخ کتابت: ۱۲۲۳ و ۱۲۳۱ هـ است.

از آغاز تا ص ۶۲ بر کاغذ فرنگی آبی رنگ و به یک قلم است و از ص ۶۳ تا پایان به قلم دیگر بر

غریق رحمت یزدان کسی باد

که کاتب را بالحمدی کند شاد

خط: نستعلیق و نسخ. تاریخ کتابت: سهیل بن علی. تاریخ کتابت: چهارشنبه ۳ ربیع الثانی ۱۰۰۴ ق.

چند برگ وصالی شده. نسخه‌ای است بسیار مغلوط. عناوین به شنگرف. عبارت روایات و آیات نیز به شنگرف است.

بر پشت برگ آغاز ابیات فارسی به قلم نستعلیق درشت و نیز سطوری به خط رقاع دیده می‌شود. چند برگ پایان نیز وصالی شده. ذیل انجامة کاتب آیاتی از قرآن با ترجمه زیرنویس آن به قلم شنگرف نگاشته شده.

ص ۳۱۲ نسخه سطوری از گلستان است که به قلم شکسته نستعلیق ممتاز کتابت شده. بر پشت آخرین برگ (ص ۳۱۳) ابیات فارسی پراکنده‌ای به قلم نستعلیق بوده است.

جلد: تیماج مشکى فرسوده با ترنج و نیم ترنج و سجاف.

کاغذ: دولت‌آبادی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۱۸ × ۲۴ سم. ۱۵۷ گ. ۱۹ س.

(ثبت ۳۱۹۷۶)

۱۲۷۵

شرح الوافیة

(اصول فقه - عربی)

شرحی است با عناوین «قوله قوله» بر الوافیة فی اصول الفقه تألیف ملاً عبدالله تونی (د: ۱۰۷۱ هـ) که شارح شناخته نشد.

نک: ذریعه، ۱۴/۱۶۶.

آغاز موجود: هذا الاصل مما اتفقت عليه الفقهاء و استقرت عليه مدار الفضلاء بل ثبوته من قبیل الضروریات اذ لو آره لزم تكلف ما لا يطاق....

انجام موجود: ...مبالغة فی دعونی الشجاعة كما فی

قوله رأیت اسدأ و انما الفرق بینهما.

خط: نسخ عربی. تاریخ کتابت: ق ۱۲ یا اوایل ۱۳ هـ. نسخه از آغاز افتاده و از انجام نانوخته باقی مانده است. نسخه مصحح و مقابله شده است و استدراکات در هامش آمده است. بر پشت برگ پایان ابیاتی به عربی است به خط نسخ عربی با این آغاز:

و کم لله من لطف خفی

یدق خفاه عن فهم الذکی

برخی صفحات وصالی شده است.

جلد: تیماج قهوه‌ای فرسوده با جدول و حاشیه.

قطع: وزیری. ۱۷ × ۲۲/۵ سم. ۴۵ گ.

۲۵ س. (ثبت ۳۱۹۷۹)

۱۲۷۶

الناقور = ارجوزة فی الامامة (کلام - عربی)

از: ملاً محمّد علی جدلی (ق ۱۳ هـ).

ارجوزه‌ای است در اثبات امامت امیرالمؤمنین (ع) به شیوه الفین علامه حلّی و مشتمل ۱۵۰۰ بیت در ۴۰ هدیه که در پایان هر «هدیه» مباحثی در توحید و نبوت و معاد است. که ناظم در قزوین از آن فراغت یافته.

نک: الشریعه الی استدراک الذریعه، ۱/۲۸۵، رقم

۵۶۰؛ سپهسالار، رقم ۲۵۲۸؛ مرعشی، ۵/۱۶۸.

آغاز موجود:

و احسرتا فی یوم جمع الناس

لمن هوی بالخیط و الشمس

ثم علی رسوله السلام

محمّد و آله الکرام

انجام:

تاریخه جاء لدى التدوين

الفضل فی مدينة القزوين

بأن تكون التاء بالخطاب

لا يحسب هاء لدى الحساب

لأننا نقص احسن القصص

من نخبة الادلة ما لا نقص

بالجدل و الوعظ و البرهان

كما هو المنطوق في القرآن

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ۲۷ محرم ۱۲۵۱ هـ.

از آغاز افتادگی دارد. تعلیقاتی در هامش صفحات وجود دارد.

برگ الحاقی پایان در یک صفحه نامه احمد شاه به نادرشاه و پاسخ او است به نظم فارسی بر پشت همان صفحه یادداشت‌های متفرقه‌ای دیده می‌شود، مورخ ۱۲۶۱ و ۱۲۷۵ هـ.

جلد: تیماج فرسوده یک لایه.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: وزیری. ۵۵×۲۱ سم. ۱۵ س.

(ثبت ۳۱۹۸۰)

۱۲۷۷

النفحة المسكية

(سفرنامه - عربی)

في الرحلة المكية (بخشی از)

از: عبدالله بن حسین سویدی بغدادی معروف به افندی (ق ۱۲ هـ).

این نسخه فصلی است از کتاب النفحة المسكية افندی که سفرنامه حج اوست و فصل حاضر مشتمل بر مناظرات بین عالمان شیعه و سنی در لجنه بغداد که نادر شاه افشار برای تقریب بین فرق اسلامی بپا کرده بوده. وی سنی مذهب است و از جانب نادرشاه مأمور نظارت بر لجنه مذکور بوده است.

کاتب دیباجه گونه‌ای برای این نسخه نوشت که در آن گوید این فصل را به نقل از فرزند عبدالله افندی نوشته است و در فهرست ملک این فرزند محمد سعید بن احمد بن عبدالله سویدی بغدادی (۱۱۸۰-۱۲۴۶ هـ) معرفی شده است که نوه مؤلف است نه فرزند وی. النفحة المكية به تازگی به چاپ رسیده و نسخه‌ای از آن در

کتابخانه تخصصی تاریخ اسلام قم موجود است.

شایان ذکر اینکه این نسخه به برکت راهنمایی

جناب دکتر رسول جعفریان شناخته شد.

نک: معجم المؤلفين العراقيين، ۱/ ۲۶؛ ملک، ۱/

۷۷۱-۷۷۳.

آغاز: الحمد لله... اما بعد فهذه كلمات حكاها ابن عبدالله افندی فی قصة ذهاب والده. قال و لنذكر قصة ذهاب الوالد رحمه الله تعالى الى شاه العجم... قال الوالد... فی النفحة المكية (كذا) فی الرحلة المكية ما نصه و قصة ذلك باختصار ان مملكة العجم لما اضمحلت و ملك الافغان دار مملكتهم اصفهان....

انجام موجود: ... فسألت لم هذا الازدحام و المغالبة

فقیل ان الشاه اذا سمع ازدحامهم و مغالبتهم.

انجامه: هذا آخر ما وجدناه منقولاً من ابن عبدالله افندی علیه ما يستحقه و الحمد لله على قوة الاسلام فی زماننا هذا ببركة حضرة ظل الله فی العالمين سلطان السلاطين و خاقان الخواقين الشاه.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.

بر نوشته از خط پسر مؤلف. در فراز صفحه آغاز تملک محمد بن صادق الحسينی الطباطبایی مورخ ۲۴ جمادی الثانيه ۱۳۳۱ هـ نوشته شده.

جلد: مقوایی با روکش ابر و باد.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: رقعی. ۱۰×۱۵ سم. ۲۳ گ. ۱۶ س.

(ثبت ۳۱۹۸۱)

۱۲۸۵

الحاشية المتوسطة

(نحو - عربی)

= حاشية شرح الكافية

حاشیه‌ای است بر شرح متوسط رکن‌الدین حسن بن محمد حسینی استرآبادی (د: ۷۱۷ هـ) بر کافیه ابن حاجب که به نام وافیه شهرت دارد. نام محشی روشن نگشت.

انجام: ... و نستغفر الله من هفوات اللسان و ترهات اهل الشک و العدوان و الحمد لله... اتفق الفراغ من هذه النمیقة فی سنة الف و مائة على يد مؤلفه المفتاح الی رحمة بارئة اللطیف محمّد المدعو بسعید الشریف القمی عفی الله عنه فی الآخره و الاولی.

خط: نسخ ممتاز. تاریخ کتابت: ۱۲۸۷ هـ.

از حسن تصادف اینکه رقم خاص نسخه و تاریخ کتابت آن یکی است. صفحه آغاز دارای کتیبه و سرلوح مذهب و مرصع است و تمام صفحات به قلم زر و لاجورد و سنگرف دارای جدول و کمند است. عناوین به سنگرف. موضوع به همان قلم کاتب و به سنگرف در هامش برخی صفحات آمده است.

جلد: تیماج سرخابی با ترنج و نیم ترنج و جدول و کمند و حاشیه منگنه.

کاغذ: فرنگی آهارمهره.

قطع: رقعی. ۲۰×۱۱ سم. ۱۴۷ گ. ۱۴ س.

(ثبت ۳۱۹۹۰)

۱۲۸۹

مفتاح الفلاح

(حدیث شیعه - عربی)

فی شرح دعاء الصباح

از: محمّد اسماعیل بن حسین بن محمّد رضا بن علاء‌الدین محمّد مازندرانی خواجه‌ی اصفهانی (د: ۱۱۷۳ هـ) معروف به واحد‌العین.

نک: ذریعه، ۲۵۲ / ۱۳؛ مجلس، ش ۱۲۳۰۵، ۱۲۴۵۲؛ مرعشی، ۲۱۶ / ۱۷.

آغاز: نحمدک اللهم یا من اذهب اللیل مظلماً بقدرته و جاء بالنهار مبصراً برحمته... و بعد فیقول... هذا الدعاء الشریف الموسوم بدعاء الصباح...

انجام: ... و لذا نهی عنه رسول الله و عترته المعصومون سادات البشر علیه و علیهم صلوات الله و سلامه ما بزغت الشمس و القمر و الحمد لله علی الاتمام

نک: کشف الظنون، ۲ / ۱۳۷۰؛ مجلس، ش ۴۸۷۸، ۵۲۹۶ / ۳، ۷۰۹۱، ۷۲۳۱.

آغاز موجود: و ذاک المشروب یسمى دهنا... قوله و لا یتوجه علیه ایضاً النقض بیضرب و لا یتوجه ایضاً النقض بمثل نعم...

انجام: ... لان اخوف افعل بمعنی المفعول کاشهر لکن یصح جعله تمییزاً عن اخوف بتأویل المصدر كما ذکره و السلم.

خط: تعلیق. تاریخ کتابت: ق ۱۰ هـ.

از آغاز افتادگی دارد. تعلیقاتی از مولانا عبدالله شیروانی که کاتب تصریح می‌کند استاد اوست، مولانا ترابی، حلبی، باوردی، عماد، سیدکیا، استاد مولانا عبدالله، ابن شریف و جز آنها در هامش صفحات نوشته شده. پنج صفحه پایان مشتمل بر یادداشت‌های متفرقه‌ای است از جمله اشعاری به فارسی، تعلیقه‌ای بر امثله در صرف، شرح دعای کفارت نماز قضا به نقل از علی بن ابی‌طالب و جز آن. هامش صفحات رطوبت دیده و صفحه اول و صالی دارد.

جلد: تیماج یک لایه کدویی رنگ با حاشیه و جدول.

قطع: وزیری. ۱۴ / ۵ × ۲۱ سم. ۱۴۷ گ. ۱۳ س.

(ثبت ۳۱۹۸۸)

۱۲۸۷

شرح حدیث الغمامة

(حدیث شیعه - عربی)

از: قاضی سعید بن محمّد مفید قمی (۱۰۴۹ - ۱۱۰۲ هـ).

بخشی از شرح الاربعینات مؤلف است.

نک: فیضیه، ۱ / ۱۴۲؛ ملک، ۶ / ۱۴۱؛ ملّی، ۱۰ / ۶۰۳؛ مرعشی، ۲۴۱ / ۶؛ مجلس، ۳۳۵ / ۱۷.

آغاز: الحمد لله مدیر الادوار و معید الاکوار طبقاً عن طبق و عالماً بعد عالم....

الخلق... لما كانت الرسالة المشهورة الموسومة بالزوراء... بأوجز ألفاظ و ابلغ عبارات... و كان شرحه... أيضاً كالمتن... رأيت أن اشرح المتن و الشرح كليهما....

انجام: ... اذ عاقتني عنها في هذا الأوان كثرة المهمات و العلايق و منعتني عنها في تلك الملمات و العوائق و الله هو الميسر لحصول الآمال و هو الموفق لكل خير و كمال.

انجامه: و قد تمّ تأليف هذا الشرح في ضحوة يوم الاثنين ثامن جمادى الاولى سنة ثمان عشر و تسع مائة من الهجرة النبوية صلى الله عليه و آله... كتبه العبد المذنب الجاني على رضا الخوانساري سنة ۱۲۹۲.

خط: نسخ. كاتب: علي رضا زنجاني. تاريخ كتابت: ۱۲۹۲ هـ.

عبارات متن به قلم شنگرف است و تعليقاتي به خط كاتب در هامش صفحات وجود دارد. ص ۱۵۷ نسخه حاوی نسخه‌ای پزشکی است بدین به عنوان «حبی که جناب حکیم باشی آقا سید جعفر گیلانی (کسلانی؟) دام علاه ترکیب فرموده بجهت... و تقویت دماغ و اصلاح سینه و کسر ریاح است».

جلد: تیماج سبز.

کاغذ: فرنگی آهار مهره.

قطع: رقعی بزرگ. (۱۶۲ ص) ۸۱ گ. ۱۸ س.

(ثبت ۳۱۹۹۳)

۱۲۹۲

الوافی فی شرح الکافی (اصول فقه - عربی)

از: عمر بن حاج عسکر (ق ۱۱ هـ).

شرح است بر الکافی فی اصول الفقه از خود مؤلف. در مآخذ دسترس نامی از این کتاب و مؤلفش دیده نشد و گویا از حنفیان عثمانی است.

بر پشت برگ پایان صورت اجازه‌ای است که مؤلف به شیخ فتح الله بن ناصرالدین داده و در آن اجازه روایت

و الصلوة على رسوله و آله البررة الكرام خير البرية و اشرف .

انجامه: كتبه العبد ابن محمدرضا، عبدالله.

خط: نسخ ممتاز. كاتب: عبدالله بن محمدرضا.

تاريخ كتابت: ق ۱۳ هـ.

بر پشت برگ آغاز تملك محمّد بن صادق الحسيني الطباطبائي است مورّخ ۲۱ شوال ۱۳۳۳ هـ. نسخه‌ای است فاخر. عناوین به قلم زرین و شنگرف. تعليقاتی از شارح به قلم شکسته نستعلیق ممتاز در هامش صفحات نوشته شده و نیز تعليقاتی به امضای محمدرضا حسینی استرآبادی و نیز به نقل از عیون، مجمع البحرین. بر پشت برگ پایان بيتی است از خواجه عبدالله انصاری.

جلد: ساغری با حاشیه گل بوته اکلیل.

کاغذ: فرنگی آهار مهره.

قطع: وزیری کوچک. ۱۴×۲۲ سم. ۱۰۵ گ. ۲۱ س. (ثبت ۳۱۹۹۱)

۱۲۹۰

شرح الزوراء

(فلسفه - عربی)

از: کمال‌الدین محمّد بن فخر بن علی لاری

(ق ۱۰ هـ) از شاگردان جلال‌الدین محمّد دوانی.

شرح است بر شرح الزوراء خود و الزوراء استادش که آن را به یکی از اعیان و سادات عصر که از او با وصف «صاحب الدولتين و أمير ظهير السيادة» یاد کرده اهدا کرده است.

نسخه‌ای دیگر از این رساله به شماره ۳۹۱۴ در

کتابخانه مجلس موجود است.

نک: کشف الظنون، ۹۵۷؛ ذریعة، ۱۳/۳۰۳؛ مجلس، ش ۳۹۱۴.

آغاز: الحمد لمن هو محمود بلسان كل حامد، بل يرجع الى جناب كبريائه جميع المحامد... فيقول احوج

الرئيس لنوع الانسان بعون الملك الديان في يوم السبت من عشرين شهر رمضان في بلد دارالعلم و الفضل و الاحسان الصفهان (كذا) اقل عباد الرحمن محمد بيك كلب عتبة سلطان الخراسان (كذا) امام الانس و الجان في كل حين من الاحيان في سنة ۱۰۷۶ تم تم.

خط: نستعلیق تحریری. کاتب: محمد بیگ.

تاریخ کتابت: ۱۰۷۹ هـ.

بر پشت برگ اضافی آغاز سیاه کتب کسی است با ذکر اینکه برخی را به ملا مرتضی قلی خشابی و ملا حسنعلی شکرناهی و آقا سید ابوالقاسم قرض داده. تصحیح و استدراک سقطات در هامش برخی صفحات با علامت «صح» انجام شده. بدل نسخه‌ها نیز احیاناً با علامت خ ل در هامش موجود است.

بر چهارمین برگ نسخه فایده‌ای است در آداب البحث مورخ ۱۰۷۷ هـ در اصفهان با

آغاز: بسمله نعمدک باعانة لطفک یا کریم...

بر پشت برگ آغاز متن یادداشت‌ها و اشعار متفرقه‌ای است از جمله تملک با مهر سلیمان، تصحیحات و تعلیقاتی در هامش صفحات موجود است.

جلد: ندارد.

کاغذ: اصفهانی آهار مهره.

قطع: رقعی. ۱۲/۵ × ۲۰ سم. ۱۸۴ گ (۳۶۸ ص).

۱۸ س. (ثبت ۳۱۹۹۸)

۱۲۹۶

حقیقة الایمان = حقایق الایمان (عقائد-عربی)

منسوب به زین الدین بن علی بن احمد عاملی، شهید ثانی.

اخیراً جناب رضا مختاری ضمن مقاله‌ای سودمند در مجله آینه پژوهش، اثبات کرده‌اند انتساب به این کتاب به شهید ثانی نادرست است و مؤلف آن از دیگر

این کتاب و دیگر تصانیفش را بدو داده و از خود به نام «عمر بن الحاج عسکر» یاد می‌کند و نام مؤلف از راه همین اجازه شناخته شد و گرنه در متن تصریحی به نام خود ندارد.

خط: نسخ تحریری. تاریخ کتابت: شب جمعه ۲۹ ذی القعدة ۱۰۱۷ هـ.

عبارات متن به قلم شنگرف است. تصحیحات در هامش صفحات با علامت صح انجام شده. برخی از سطور نیز خط خورده است.

بر صفحه دوم نسخه، گواهی عاریت نسخه است به وسیله قاسم بن حسن بن سید محمد مجاهد طباطبایی از اعلام شیعه در ق ۱۳ هـ از برادر و استادش سید علی نقی بن حسن طباطبایی که او نیز از اعلام ق ۱۳ هـ است. بر پشت برگ آغاز متن گواهی سید علی بن محمد بن سید محسن مقدس اعرجی است مورخ ۱۲۳۲ هـ که آن را از شیخ عبدالنبی عاریت گرفته.

پشت برگ پایان اجازه مؤلف است به شیخ فتح الله بن ناصرالدین.

جلد: تیماج قرمز نو.

کاغذ: ترکی بغدادی.

قطع: وزیری. ۲۱ × ۱۶ سم. ۱۱۱ گ. (۲۲۲ ص).

۱۹ س. (ثبت ۳۱۹۹۵)

۱۲۹۵

الشفاء (البرهان) (منطق-عربی)

از: حسین بن عبدالله بن سینا (۳۷۰-۴۲۸ هـ).

نک: ش ۳۳۲، ۱۸۹۶، ۱۸۹۸، ۱۸۹۵، ۱۸۹۳.

آغاز: بسمله المقالة الاولى من الفن الخامس من الجملة الاولى و هی فی البرهان من المنطق...

انجام: ... و نحن ننقل من هنا ألی ما هناك فإذا وضع موضع برهانی دللنا علیه و الله تعالی اعلم.

انجامه: تم الفن الخامس و هو البرهان للشيخ

دیگر بار به اهتمام شیخ عبدالرسول احقاقی ساکن کویت.

نک: مجلس، ش ۱/۱۴۲، ۲۰۲/۸۴ ط. آغاز: الحمد لله رب العالمین... فیقول العبد المسکین احمد بن زین‌الدین الاحسائی ان السید السند... محمد قاسم الحسینی الاشکوری الجیلانی قد التمس منی... أن اشرح زیارة الجامعة....

انجام: ... و جعلهم ظاهرة فی خلقه و اسمائه و صفاته و نعمه و حجه علی خلقه و مظاهر صفاته و افعاله فی خلقه صلی الله علیهم أجمعین. تم الجزء الثاني من شرح زیارة الجامعة و يتلوه الجزء الثالث الحمد لله رب العالمین.

انجامه: قد تمّ تحریراً فی يوم الثلثا من شهر شعبان المعظم فی سنة ۱۲۳۸.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: شعبان ۱۲۳۸ هـ.

نسخه جای سخن مشتمل بر جزء اول و دوم کتاب است. بر پشت برگ آغاز یادداشتی است درباره تعداد سطور و حروف کتاب. عبارات متن به قلم نسخ درشت تر. جلد: تیماج مشکى با ترنج و نیم ترنج و جدول و کمند.

کاغذ: فرنگی آهار مهره.

قطع: وزیری. ۱۵×۲۶ سم. ۲۴۸ گ. ۱۹ س.

(ثبت ۳۲۰۰۲)

۱۳۰۰

الشفاء (الالهیات) (فلسفه-عربی)

از: حسین بن عبدالله بن سینا، الشیخ الرئيس

(۳۷۰-۴۲۸)

نک: مجلس، ش ۳۳۳۲، ۱۸۹۶، ۱۸۹۸، ۱۸۹۵، ۱۸۹۳، ۱۸۹۴، ۱۸۹۷، ۳۰۳۰/۴، ۳۲۶۹، ۱۳۵، ۳۳۳۵.

آغاز: بسملة الفن الثالث عشر... المقالة الاولى فصل فی ابتداء طلب موضوع الفلسفه الاولى لیتبین انیته....

عالمان شیعه جبل عامل است. نسخه دیگری از این رساله به ش ۵۳۱۸/۱ در کتابخانه مجلس موجود است. نک: آینه پژوهش.

آغاز: الحمد لله الذى شرح صدورنا بالاسلام و تفضل علينا بحسن الاعلام....

انجام: ... زاده الله تعالى و ايانا به و بما جاء به رسول الله صلی الله علیه و آله تصديقاً و ايماناً و قد اتفق الفراغ من تأليفها... على يد... زين الدين ابن على بن احمد العاملي تجاوزالله عنهم و عن جميع المؤمنين... أمين يا رب العالمین.

انجامه: و قد فرغت من تسويد و تنميقة يوم الأربعاء ثالث شهر رجب المرجب من شهر سنة ۱۲۹۸... و انا اقلّ العباد طاعة و اكثرهم جرماً، حسن بن اسكندر ابن ابراهيم، أوتى كتابهم بيمينهم و حوسبوا حساباً ايسيراً نفعنا بها و جميع المؤمنين.

يلوح الخط فى القراطس دهرراً

و كاتبه رميم فى التراب

خط: نستعليق. كاتب: حسن بن اسكندر بن ابراهيم. تاريخ کتابت: چهارشنبه ۳ رجب ۱۲۹۸ هـ.

عناوين به خط نسخ و قلم سنگرف نوشته شده. زیر انجامه کاتب یادداشتی است به خط شکسته نستعلیق از همان کاتب مورخ ۳ رجب ۱۲۹۸ هـ. جلد: تیماج قهوه‌ای یک لایه با جدول و کمند. کاغذ: فرنگی آهار مهره.

قطع: رقعی. ۱۱×۱۷/۵ سم. ۱۱۲ گ. ۱۲ س.

(ثبت ۳۱۹۹۹)

۱۲۹۹

شرح زیارة الجامعة (زیارات-عربی)

از: احمد بن زین‌الدین احسائی (د: ۱۲۴۱ هـ).

شرح است بر زیارة جامعه در ۳ جلد که در ۱۲۳۰ هـ تألیف شده و مکرر به چاپ رسیده، یک بار سنگی و

شرحی است بر الوافی فی النحو تألیف محمد بن عثمان بن عمر بلخی. وی در دیباجه گوید چون از مصر به هند مهاجرت کردم، طلاب گجرات از من خواهش شرح الوافی را کردند و چون از آنجا به جزیره مهام از دیگر ولایات هند می‌رود در رمضان ۸۲۵ هـ به نگاشتن شرح بر الوافی می‌پردازد و در ۲۱ ذی حجه همان سال آن را به پایان می‌برد و در تاریخ شنبه ۲۳ صفر ۸۲۶ هـ در بلدة احسن آباد به پاکنویس کتابش پرداخته و در روز سه شنبه‌ای از جمادی الاولی همان سال آن را به پایان می‌برد و سپس آن را به پادشاه هند سلطان شهاب‌الدین احمد (ابوالمغازی) اهدا می‌کند.

نک: کشف الظنون، ۱۹۹۸/۲.

آغاز: بسملة الحمد لله على احسانه، الوافی بكلّ جمیل انعامه، الکافل لمن توجه الى نحوه... اما بعد فيقول... لما قدمت من الديار المصرية الى الكجرات الهندية وجدت لكثير من طلبتها شعفاً بالمختصر النحوى....

انجام: ... لأن حركة الكاف كافية فى تحصيل الغرض من التمييز بين الكافين و هذا و كثير مما تقدم فى هذه الابواب القرينة من أبحاث التصريف و الله الموفق للصواب... و كتبه مؤلفه أقل عبیدالله تعالى محمد بن ابى بكر المحذومی (كذا) المالکی حامداً لله و مصلياً و مسلماً و مستغفراً و محلاً (كذا).

انجامه: تمت تم... هذه الكتاب منحل (كذا) مرتب شد ماه محرم روز دوشنبه بتاریخ سیزدهم سنه یک هزار سی ششم کاتب فقیر حقیر داود بن کمال محمد صدیقی غفر الله ذنوبه حق و ملک عبدالرحمن بن عبدالقادر مدرس غفرالله ذنوبه.

خط: نسخ. کاتب: داود بن کمال محمد صدیقی.

تاریخ کتابت: دوشنبه ۱۳ محرم ۱۰۳۶ هـ. مکان

کتابت: مدراس هند.

به سفارش عبدالرحمن بن عبدالقادر.

بر پشت برگ آغاز گواهی تملک محمد محسن

انجام: ... کاد أن تحلّ عبادته بعد الله تعالى و هو سلطان العالم الارضى و خليفة الله فيها.

انجامه: قد فرغ من تحرير هذا الكتاب بعون الملك الوهاب العبد... ابن مولانا محمد حسين الطهراني، محمد فى شهر محرم الحرام سنة ۱۱۱۱... حسب الفرمودة حضرت سيادت و نجابت پناه، فضيلت و تقوى و ورع دستگاه، حقايق و معارف انتباه، جامع المعقول و المنقول، حاوى الفروع و الاصول، و جيبها للسيادة و النجاة و الفضيلة و العز و الدين ميرغلام محمد غفرالله لنا و له و لوالديهم.

خط: نسخ ممتاز. کاتب: محمد بن مولانا محمد حسين همدانى. تاريخ کتابت: محرم ۱۱۱۱ هـ.

به سفارش مير غلام محمد از علماء زمان.

بر پشت برگ آغاز متن يادداشت تملکي بوده که زدوده شده و تملک نوترى مورخ ۱۲۴۲ هـ نوشته شده. صفحه آغاز متن دارى سرلوحه و کتيبه مذهب و مرصع است و تمام صفحات به قلم زر و مشکى دارى جدول و کمند است. نسخه‌ای مصحح است و تصحيحات و استدراکات و نسخه بدل‌ها در هامش صفحات به قلم همين کاتب نوشته شده. انجامه کاتب در هامش صفحه پایان نوشته شده است.

جلد: تیماج زرد با ترنج و نیم ترنج سوخت و حاشیه تیماج قرمز و منگنه و لایه داخلی جلد تیماج قرمز یا جدول زر به اضافه طبله مذهب.

کاغذ: دولت آبادی (?)

قطع: رقعی. ۱۱ × ۲۱ سم. ۱۶۳ گ. (با برگ‌های اضافی). ۲۲ س. (ثبت ۳۲۰۰۳)

۱۳۰۱

المنهل الصافی فی شرح الوافی (نحو-عربی)

از: محمد بن ابى بكر بن عمر مخزومی دمايینی (د):

۸۲۸ هـ).

و آنچه همانند این کتاب را بایسته است همچون اخبار صحیحہ نبوی و مأثورات و قصص منقول از ائمه دین را بدان افزوده. به گفته سید محمد باقر حجتی در کشف الفهارس، مؤلف در روز دوشنبه ۲۰ شوال ۸۷۹ هـ در کنار کعبه جلد اول این تفسیر را به پایان برده است.

نگارنده گوید شاید بایزید جد نویسنده، همان بایزید خلیفه بن عبدالله رومی مؤلف، سجنجل الأرواح و نقوش الالواح و حاشیه انوار التنزیل بیضاوی باشد و مقصود نویسنده از تفسیر جدش همین حاشیه انوار التنزیل باشد.

نسخه‌ای دیگر از این تفسیر در کتابخانه آستان قدس مشتمل بر جلد دوم آن هست.

نک: کشف الفهارس، ۳/ ۴۴۹؛ آستان قدس، ۱۱/ ۵۹۴-۵۹۵؛ معجم المفسرین، ۱/ ۱۰۵.

آغاز: الحمد لله رب العالمین و الصلوة و السلام... أما بعد فان جدی الشهید امام عرفاء و قته ابا یزید، قد ألفت کتاباً جامعاً بین اقوال السلف فی التفسیر و التأویل....
انجام موجود: ... حیث فعلوا ما عوقبوا به علیه و فیه تنبیه علی الفرق بینهم و بین غیرهم.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.

بر پشت برگ آغاز گواهی تملک محمد مشهور به حکیم زاده دیده می‌شود و نیز یادداشتی در باره اسم مؤلف و کتاب که آنچه از آن خوانده می‌شود چنین است: «بعض من تفسیر لمولانا امام الدین نا... الدوافی رحمه الله» و نیز ابیاتی سترده شده و ذیل آن نام خلفای راشدین در نزد اهل سنت بدین ترتیب «ابوبکر، عمر، عثمان، علی، الحسن، الحسین». دو برگ آغاز و صالی شده.

عناوین به سنگرف، روی آیات قرآن نیز خط سنگرف کشیده‌اند. برخی استدراکات و تصحیحات در هامش بر اوراق به قلم متن موجود است. نسخه از پایان افتادگی دارد.

جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم ترنج.

میرزا از شاهزادگان قاجاری است مورخ ۱۱ ذی قعدة ۱۲۵۱ هـ در تبریز با مهر مربع بزرگ «آرایش خسروی محمدمحسن ۱۲۴۹» و نیز گواهی تملک دیگری مورخ ۱۰۴۸ هـ با مهر مدور عثمانی زدوده شده و در ذیل صفحه نیز تملکی است مورخ ۱۰۶۱ هـ با مهر بیضوی زدوده شده. در صدر همان صفحه بهای نسخه «سه تومان و نیم» نوشته شده. تعلیقاتی به نقل از تفسیر بیضاوی، صراح اللغه، قاموس فیروزآبادی، مطول در هامش برگ‌های آغازین و برخی در وسط دیده می‌شود. عبارات متن به قلم سنگرف. پشت برگ پایان تملک محمد زمان بن حبیب الله تاجر اصفهانی است که آن را در برهانپور هند به پنج روپیه اورنگ زبیبی خریداری کرده و یادداشت باید از ق ۱۱ هـ باشد.

جلد: تیماج یشمی با ترنج و نیم ترنج.

کاغذ: اصفهانی آهار مهره.

قطع: وزیری. ۱۳/۵ × ۲۵ سم. ۳۸۹ گ. ۲۳ س.

(ثبت ۳۲۰۰۴)

۱۳۰۲

الجمع بین التفسیر و التأویل (تفسیر-عربی)

از: امام‌الدین دوافی یا دوافی (ق ۵۹ هـ).

مؤلف در متن نامی از خود نبرده و نام مزبور بر پشت نسخه جای سخن به خط کهن نوشته شده، ولی قدر مسلم از علماء شافعی ق ۵۹ هـ است.

وی در آغاز از جد شهیدش امام عرفاء وقت، ابایزید یاد می‌کند که تفسیری جامع اقوال گذشتگان در تفسیر و تأویل نوشته. مؤلف در این کتاب، تفسیر مبسوط جدش را تلخیص کرده و مطالبی از آن تفسیر را که در تفسیر قاضی بیضاوی و حواشی آن نبوده است برگزیده و آن را همچون استدراک بر انوار التنزیل کرده

چنانکه نامبرده در دیباجه گوید: رساله حاضر ترجمه رساله عربی منسوب به امام علی بن موسی الرضا در تفأل است و دارای دوایی.

آغاز: بسمله چنین گوید مترجم این رساله... که عزیزی استدعا از این قلیل الباع نمود که فارسی گرداند کتابی را که حضرت امام علی بن موسی الرضا صلوات الله و سلامه علیه از جهت مأمون تصنیف فرموده بودند... انجام: ... معاش و روضی (کذا) تو خواهد رسید.

بخش اول و دوم این مجموعه به خط نستعلیق است. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ. بدون اسم کاتب و رساله سوم آن به خط نستعلیق آمیخته به شکسته محمد حسین بن علی اصغر لاهیجی از ق ۱۳ هـ. دارای دوایی به خط نسخ مشککی و شنگرف.

۱۳۰۴

الوسائل الى النجاة (اصول فقه - عربی)
= **الوسائل الحائریة**

از: سید محمد بن سید علی طباطبایی، مجاهد (د): ۱۲۴۲ هـ.

کتابی است غیر مرتب در مسائل متفرقه اصول و قواعد فقه که عنوان هر مطلب «وسیله» است. مؤلف نظریه این ویژگی کتاب، خود فهرستی ابجدی برای مسائل کتاب ترتیب داده که در نسخه جای سخن در آغاز کتاب موجود است.

نک: ذریعه، ۶۹/۲۵، ۳۷۹، ش ۵۵۳۵ مجلس.

آغاز: بسمله الحمد لله... و الصلوة و السلام علی اشرف خلقه و افضل بریته... وسیله اعلم ان من اقوی الأدلة علی کون اللفظ حقیقة فی المعنی او مجازاً فیہ تنصیص الواضح...

انجام: ... الانصاف انّ المعلوم من الأحکام الشرعیة لا ینحصر فی الضروری بل قد یتحقق فی غیره. نعم هو فی غایة القلة و نهاية الندره فمعظم الاحکام الشرعیة

کاغذ: اصفهانی (?). آهار مهره.
قطع: وزیری. ۱۸×۵/۵ سم. ۴۲۶ گ. ۲۷ س.
(ثبت ۳۲۰۰۵)

۱۳۰۳/۱

تاج المآثر (تاریخ - فارسی)

از: نظام‌الدین حسن بن محمد نیشابوری (ق ۷ هـ). تاریخ پادشاهان دهلی است از سال ۵۸۷ تا ۶۱۴ هـ که مؤلف آن را به نام ابوالمظفر محمد سام پادشاه غوری هند نگاشته شده و اخیراً به اهتمام دکتر سید امیر حسن عابدی در هند به چاپ رسیده است.

نک: مجلس، ۲/ ۱۴۲ و ۷۸۴/۱۰ و ۴۴۵/۳۷ و ۲۳/۲۱ و ۱۹۶/۱۷، ۲۴۰؛ سنا، ۱۳۱/۱.

آغاز: حمد و سپاس بقیاس که قدم شهسوار عقل دو اسبه بسرحد عد و احصاء آن نرسد...
انجام:

نگاری گردد این بر روی ایام که از حسنش خجل گردند اوهام
یرید المرء ان یعطی مناه
و یأبى الله الا ما یشاء
و الحمد لله علی افضاله و نواله و صلی الله علی نبینا
محمد و آله و حسبنا الله نعم الوکیل. اللهم اختمه بالخیر و
السعادة م م م م.

۱۳۰۳/۲

یادداشت‌های متفرقه

مشمول بر چند حدیث نبوی و ابیاتی به عربی و فارسی.

۱۳۰۳/۳

امامت نامه (علوم غریبه - فارسی)

= **ترجمه فالنامه امام رضا**

از: علی بن قاضی (?).

الحكمة فقد أوتى خيراً كثيراً فشمرت عن ساق الجد لتحصيلها....

انجام موجود: ...ظنی أن الواجب على طالب الحق مطالعة كتب الشيخين ابی علی و شهاب‌الدین المقتول قدس سرها و فوق طورها طور غریب عز قدره کالکبریت.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.

نسخه جای سخن یک برگ از آغاز و نیز انجام افتادگی دارد.

تمام صفحات به قلم شنگرف، مجدول شده. بر عبارات متن قلم شنگرف کشیده‌اند. تعلیقاتی از خود شارح با علامت «منه ره» در هامش برخی صفحات به قلم نستعلیق نوشته شده، تعلیقات پراکنده‌ای به نقل از شرح الشمسیه، شرح تجرید و شرح موافق و نیز تعلیقاتی به امضای «فیض الله، ع ل، لفرالله، م ج» نیز در تمام صفحات کتاب موجود است.

جلد: ساغری مشکلی با جدول.

کاغذ: اصفهانی آهار مهره.

قطع: رقعی. ۱۷۷ گ. ۱۴ س. (ثبت ۳۲۰۰۸)

۱۳۰۶

المشاعر

(فلسفه - عربی)

از: صدرالدین محمد بن ابراهیم شیرازی (د):

(۱۰۵۰ هـ).

نک: مجلس، ش ۲ / ۱۷۲۱، ۱۰۲۰ / ۵ ط، ۵۰۳ / ۱، ۱۰۱، ۱۰۶۰ / ۳ ط، ۱۸۶۶ / ۱، ۱۹۷۰، ۱۲۲۴ / ۵ ط، ۵۲۷۹ / ۱۳....

آغاز: بسمله نحمد الله و نستعین بقوته التي اقام بها ملکوت الارض و السماء....

انجام: ... و احشرنی فی زمرة آل محمد علیه و آله افضل التحیات و اجعل امور دیننا و آخرتنا فی احسن الحال.

انجامه: و کان الفراغ من کتابته یوم الخمیس سابع

لم يتمكن من العلم به قطعاً.

انجامه: تمت الكتاب بالخیر و العافیة. ضیع القرطاس فی ید أقل الناس بتأیید آله الناس و هو رجاء فی کل الامور.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ.

بر پشت برگ آغاز یادداشت‌هایی است از جمله تعویذی بجهة عقد لسان، و گواهی تملک محمد ابراهیم بن حاج محمدعلی اصفهانی مورخ ۱۲۴۱ هـ در کنکور (شاید کنگاور) با مهر مربع «سلام علی ابراهیم» و نیز تملک دیگری از سید عباس بن محمد طباطبائی گویا فرزند مؤلف، و نیز تملک سید محمد طباطبائی سنگلجی در سامراء مورخ ۱۰ ربیع الاول ۱۳۱۱ هـ.

چهار صفحه آغاز نسخه، فهرست کتاب است از خود مؤلف. عناوین به شنگرف.

برخی تصحیحات در هامش صفحات نوشته شده.

جلد: تیماج زرد با ترنج و لچک و جدول و کمند و حاشیه منگنه.

کاغذ: فرنگی آهار مهره.

قطع: رحلی کوچک. ۱۷/۵ × ۲۹ سم. ۳۰۴ گ.

۲۵ س. (ثبت ۳۲۰۰۷)

۱۳۰۵

شرح هداية الحكمة

(فلسفه - عربی)

از: میرحسین میبیدی، متخلص به «میبیدی» (د): (۹۱۱ هـ).

شرح است بر هداية الحكمة اثرالدین ابهری. نسخه‌های دیگر این کتاب در کتابخانه مجلس به این شماره‌ها موجود است: ۱۸۷۲، ۱۸۷۳، ۱۸۷۴، ۱۸۷۵، ۱۸۱۳، ۱۸۷۶، ۲۹۱۳ / ۱، ۳۳۱۵ / ۸، ۱۴۳۰۵ / ۲.

آغاز موجود: فی حقایق الاشياء بصیراً و من یوتی

عنه‌ما فی ربیع (۱) سنة ۱۰۶۱. خط: نسخ. کاتب: عبدالحسین بن محمدعلی حسینی. تاریخ کتابت: ربیع الاول ۱۰۶۱ هـ. نسخه جای سخن در تملک آخوند ملا رجب علی تبریزی فیلسوف معروف ق ۱۱ هـ بوده که آن را به شاگردش سید محمدجعفر حسینی مازندرانی بخشیده است و او گواهی این بخشش را بر پشت برگ آغاز چنین نوشته: «هو من جملة ما أنعم أستاذی و سندی و صاحبی قدوة أعظم الحکماء و المتألهین، الذی عجز لسانی عن تعریفه و توصیفه آخوند مولانا رجب علی سلمه الله تعالی عن الآفات و البلیات عنی، و أنا اقل الطلاب محمدجعفر الحسینی المازندرانی عفی عنه بالنبی و الوصی» با مهر بیضوی «عبده محمّد جعفر الحسینی ۱۰۴۷». در فراز همان صفحه مهر مربع «أحمد الله كما هو أهله، عبده أحمد (۱۱۸۱)» و مهر دیگری با عبارت «بهادر سعیدالدوله ۱۲۶۸» موجود است. در صدر صفحه آغاز مهر مربع درشت «یا باقرالعلوم» و مهر بیضوی صاحب مجموعه «محمد بن صادق الحسینی» موجود است. عناوین به شنگرف. تصحیحات به قلم کاتب در هامش برخی صفحات نوشته شده. جلد: تیماج قرمز با جدول زر، یک لایه. کاغذ: اصفهانی آهار مهره. قطع: وزیری کوچک. ۱۲/۵ × ۲۲/۵ سم. (ثبت ۳۲۰۱۱) ۲۰۰ گ. ۱۹ س.

۱۳۰۹

(کلام-عربی)

الأنوار الجلالية للفصول النصيرية

از: فاضل مقداد بن عبدالله سیوری حلّی د: (هـ۸۲۶).

عشرین شهر ذی حجة الحرام من شهر سنة مأتین و تسع و اربعین بعد الألف من الهجرة النبوية ۱۲۴۹. خط: نستعلیق آمیخته به شکسته. تاریخ کتابت: ۲۷ ذی الحجة ۱۲۴۹ هـ. بر پشت برگ آغاز یادداشتی است عربی به قلم نستعلیق پخته در تعریف حکمت. در فراز صفحه آغاز مهر بیضوی «محمد بن صادق الحسینی» موجود است. عناوین به شنگرف. آیات قرآنی به قلم نسخ نوشته شده. تعلیقات مختصر در هامش برخی صفحات موجود است. جلد: تیماج یشمی. کاغذ: فرنگی آهار مهره. قطع: رقعی. ۷۶ گ. ۹ س. (ثبت ۳۲۰۰۹)

۱۳۰۸

تهافت التهافت

(فلسفه-عربی)

از: ابن رشد اندلسی، ابوالولید محمّد بن احمد قرطبی (د: ۵۲۰ هـ). غزالی در تهافت الفلاسفه بیست خرده بر فلاسفه گرفته که ابن رشد در کتاب حاضر ۱۸ مورد از آنها را رد کرده. نك: مجلس، ش ۱/۳۵۸۷، ۵/۵۴۹۷، ۷۱۲. آغاز: بسمله و بعد حمد الله الواجب و الصلوة علی جمیع رسله و أنبیائه فأَنَّ الغرض فی هذا القول أن نبین مراتب الأقاویل المثبتة فی کتاب التهافت فی التصدیق و الاقناع و قصور اکثرها عن مرتبة اليقين و البرهان

انجام: ... و هو كما يقول جالينوس رجل واحد من ألفت و التصدی الى أن يتكلم فيه من ليس من اهله ما تكلمت فی ذلك علم الله بحرف و عسى الله أن يقبل العذر فی ذلك و يقبل العثرة بمنه و كرمه وجوده و فضله لا ربّ غيره.

انجامه: تمّ الكتاب بعون الله و حسن توفيقه علی يد أفل خلق الله عبدالحسین بن محمدعلی الحسینی عفی

الاصول واجب على الفور لأعلى التراخي و الله اعلم بالصواب بسم الله الرحمن الرحيم.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳هـ.

بر پشت دومین برگ اضافی تملک زین العابدین با مهرش دیده می‌شود. بر صدر صفحه آغاز نیز مهر مربع و قفیت نسخه با عبارت «وقف محمّد بن صادق الحسینی الطباطبائی» دیده می‌شود.

عناوین به شنکرف. صفحه انجام نسخه با بسمله پایان یافته و زیر آن را به قصد ادامه، ناتوانسته باقی رها کرده‌اند.

جلد: مشکى با ترنج و نیم ترنج و حاشیه منگنه.

کاغذ: فرنگی آهار مهره.

قطع: رحلی. ۲۱۰گ. ۲۵س. (ثبت ۳۲۰۱۴)

۱۳۱۲

حاشیه شرح التجريد (فلسفه - عربی)

= حاشیه تشييد القواعد

فی شرح تجريد العقائد

از: میر سید شریف علی بن محمّد جرجانی (د):

(هـ ۸۱۶).

حاشیه است بر شرح تجريد الاعتقاد از محمود بن عبدالرحمن اصفهانی (د: ۷۴۶هـ) به نام تشييد القواعد.

نک: كشف الظنون، ۱ / ۳۴۶-۳۴۷؛ مجلس، ش ۴۹۹۷.

آغاز: بسمله قوله اما بعد حمد واجب الوجود على نعمائه، خص بالذكر من صفاته العلى ...

انجام: ... فيكون هناك متأثرية اخرى و هكذا و يلزم التس^۱ الحمد لله على وصول الكلام الى هذا المقام و به الاستعانة فى التوفيق و الاتمام و صلى الله على سيد الانام محمّد و آله الكرام و صحبه (ناخوانا).

انجامه: تم الكتاب بعون الله الملك الوهاب و صلى

۱. كذا ظاهراً (التسلسل).

شرح است به شیوه «قال-اقول» بر ترجمه عربی فصول خواجه نصیر از محمّد بن علی جرجانی (فرزند میر سید شریف جرجانی) شاگرد علامه حلی.

نک: ذریعه، ۳/۴۲۳؛ مجلس، ۱/۳۱۶۷، ۱/۳۲۵۷، ۲/۳۷۰۹، ۲/۴۴۰ ط.

آغاز: بسمله سبحانه اللهم واجب الوجود و مبدأ و غایه وجود کل موجود انت أخرجتنا من مرتق ظلام العدم الى فضاء ضياء الوجود ...

انجام: ... و لا یضیعه بتفریطه و جهله و الآ شقی شقاء متینا و خسر خسراً مبیناً وفقنا الله و ایاکم لسعادة الدار الآخرة بمحمد و عترته الطاهرة و الحمد لله رب العالمین و صلى الله على محمّد و آله و سلم تسليماً كثيراً آمین.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۵۸هـ.

عناوین با قلم شنکرف دو خطه شده. صفحه انجام وصالی شده است.

جلد: تیماج قهوه‌ای یک رویه با خط کشی جدول و کمند و ضربدر. کاغذ: سمرقندی (؟).

قطع: رقعی. ۱۳×۱۸ سم. ۹۹گ. ۱۵س.

(ثبت ۳۲۰۲۰)

۱۳۱۱

مفاتيح الغيب (تفسیر - عربی)

= التفسير الكبير

از: فخرالدین محمّد بن عمر رازی (د: ۶۰۶هـ).

نسخه جای سخن مشتمل بر یک صفحه از آخر آل عمران و دو سورة نساء و مائده است.

نک: مجلس، ش ۲۸ / ۴۹۵۴، ۵۵۳؛ سنأ، ۱۲۲۹۷، ۱۲۰۳۸، ۱۲۰۳۴، ۱۲۰۸۵.

آغاز موجود: بتقدير وجوب هذا الحكم يكون هذه الآية منسوخة قال ابن عباس فى رواية عطا و عطية هذه الآية منسوخة بأية المواريث ...

انجام موجود: ... و ذلك يدل على أن العلم علم

۳۳۷۱، ۸۴، ۱۴۵۹۶، ۳۴۹۳، ۲۷۸۵/۱، ۵۶۱۵.
 آغاز: بسمله اما بعد حمد واجب الوجود علی نعمائه...
 و أصحابه الذین هم موصوفون بزيادة الكرم علی من
 عداهم...
 انجام: ... و اذا ظن كل طائفة أنه لم یقم به الآخر اتم
 الكل تركه هذا آخر ما تيسر لنا من شرح تجرید الكلام و
 الحمد لله علی التوفیق للاتمام نفع الله به الطالبین و جعله
 ذخراً لنا یوم الدین انه خیر موفق و معین و صلی الله علی
 محمد و آله اجمعین.

خط: نستعلیق تحریری. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.
 چند برگ از آغاز و وسط و پایان وصالی شده
 است. تعلیقات فراوان در هامش صفحات با
 علامت «ح د م» و منقول از حاشیه صدرالدین
 دشتکی و جز آن دیده می‌شود. بر عبارات متن
 قلم شنگرف کشیده‌اند ذیل صفحه پایان
 دستورالعمل ساختن شنگرف نوشته شده و
 بر روی برگ پایان گواهی تملک حمزه بن
 الحسین الحسنی است. بر پشت بر همان برگ
 اشعاری موجود است.
 جلد: تیماج جگری فرسوده.
 کاغذ: اصفهانی.

قطع: رقعی. ۱۲ × ۱۸/۵ سم. ۳۹۵ گ. ۱۸ س.
 (ثبت ۳۲۰۱۶)

۱۳۱۴

الوجیز فی تفسیر القرآن العزیز
 (تفسیر - عربی)

از: علی بن حسین ابن ابی جامع عاملی
 (ق ۱۲ هـ).

تفسیر مختصری است بر قرآن مجید که مؤلف به
 تاریخ ۱۱۱۸ یا ۱۱۲۰ هـ از تألیف آن پرداخته.
 نک: ذریعه، ۴۴ / ۲۵، رقم ۲۲۴؛ مجلس، ش
 ۱۲۲۳۱.

الله علی محمد و آله الطیبین و صحبه الطاهرین، علی
 یدی العبد الضعیف النحیف، راجیاً الی توفیق الله اللطیف،
 یحیی بن محمد فاشفجاهی غفرالله ذنوبهما و ستر
 عیوبهما بحق من لانی بعده، خلت فی یوم السبت فی
 وقت بعد العصر و كانت السنة تاریخها ثماناً و اربعین و
 ثمانمائة لله الحمد و المنة و (ناخوانا).

خط: نستعلیق شیوه ترکی. کاتب: یحیی بن محمد
 فاشفجاهی. تاریخ کتابت: عصری شنبه‌ای از
 ۸۴۸ هـ.

بر پشت برگ آغاز یادداشت‌های پراکنده‌ای
 است از جمله مهر دایره با سجع: «المتوکل علی
 الله الغنی جبرئیل الحسینی ۱۰۳۳» و نیز مهر
 گلابی شکل ترکی با سجع «الوائق بعناية الله
 الملك المبین و خادم نبیه سید المرسلین محمد...
 الملقب بجمال الدین عفی عنه ۹۸۶» و دو مهر
 دایره بزرگ ناخوانا و گواهی تملک عبدالوهاب
 رضوی با مهر مربع «الوائق بالله الغنی عبدالوهاب
 الرضوی».

چند برگ آغاز و انجام در هامش دارای وصالی
 است. تمام صفحات آب‌دیده است. عناوین
 «قوله - قوله» به قلم شنگرف. تعلیقاتی به نقل از
 دیگر شروح در هامش آمده. تصحیحات و
 استدراکات در هامش آمده.
 جلد: ندارد.

کاغذ: اصفهانی (?)

قطع: وزیری. ۱۹۱ گ. ۲۹ س. (ثبت ۳۲۰۱۵)

۱۳۱۳

شرح تجرید الاعتقاد (فلسفه - عربی)

از: علاءالدین علی قوشچی (د: ۸۷۹ هـ).
 شرح است بر تجرید الاعتقاد نصیرالدین طوسی (د:
 ۶۷۲ هـ).

نک: مجلس، ش ۱۳۶ خ، ۱۰۹۱/۱ ط، ۱۷۶۰/۲.

- و الرسالة و الابلاغ» را دربردارد.
 نک: كشف الظنون، ۱/ ۵۴۱؛ اوقاف بغداد، ۳۷؛
 بروکلیمان، ۱/ ۱۵۸؛ ش ۳/ ۲۷۴۹، ۴۷۵۶، ۵۷۳۲.
 آغاز موجود: قبل أن يقسم الميراث فلا ميراث له،
 حدثنا أبو عاصم... أن النبي صلى الله عليه و سلم قال
 لا يرث المسلم الكافر و لا الكافر المسلم...
 انجام موجود: ... فيسمع كلام الله و حتى يبلغ مأمنه
 حيث جاء و النبأ العظيم القرآن.
 خط: نسخ کهن. تاریخ کتابت: ق ۷ و ۸ هـ.
 از آغاز و انجام افتادگی دارد. نسخه جای سخن
 از جمله نسخ کتابخانه آستان قدس بوده و
 گواهی عرض و مهر دارد.
 بر پشت برگ آغاز چنین نوشته: «از جمله هفتصد
 مجلدیست که از دارالسلطنه اصفهان ارسال شده
 به تاریخ شهر محرم الحرام سنه ۱۱۵۴ تخائوی
 ثیل داخل عرض شد». با مهر مربع «عبدالحی
 الرضوی» و چنانکه آقای سید محمدحسین
 حکیم به بنده گفتند این هفتصد نسخه، کتبی است
 که نادرشاه افشار وقف آستان قدس کرده است و
 گویا این عبدالحی رضوی همان عبدالحی بن
 عبدالرزاق رضوی کاشانی است مترجم در
 الکواکب المنتشرة ص ۴۲۳.
 در همان صفحه گواهی عرض‌های دیگری است
 مورخ ربیع الاول ۱۱۹۴ هـ و دیگری مورخ
 ۱۲۳۰ هـ با مهر «عبدہ الراجی فضل الله». در صدر
 صفحه آغاز مهر مربعی است به عبارت: «وقف
 سرکار فیض آثار حضرت ثامن الائمه سلام الله
 علیه» و نیز گواهی عرضی است مورخ ۱۷
 رمضان ۱۲۷۲ هـ با مهر مربع «عبدہ محمدحسین
 بن فضل الله الحسینی» و دیگری ربیع الثانی
 ۱۲۱۹ هـ و نیز شوال ۱۲۸۷ هـ با مهر مربع
 «ابوالقاسم الحسینی».
 عناوین به سنگرف. در هامش چندین جای
- آغاز: الحمد لله الذي أنزل على عبده القرآن هدى
 للناس و بينات من الهدى و الفرقان....
 انجام: ... و المستعاذ منه آفة واحدة ايذانا بعظمها
 لضررها بالنفس و الدين و ضرر الثلث بالبدن و التحرز من
 الضرر الاول اهم (كذا) اعاذنا الله و اياهم من مضار الدين و
 الدين و وقفنا لما يوصل الى سعادة الدارين... و هذا منتهى
 سعي القلم في تحرير ما قصدنا احكام نظامه... على يدى
 مؤلفه... عامله الله بفضلہ لا بما يستوجب بمقتضى عدله و
 غفرله و لوالديه... و الصلوة و السلام على سيد المرسلين
 محمد و آله المطهرين آمين تم تم تم.
 خط: نسخ. كاتب: مؤلف. تاريخ کتابت: جمعه ۷
 ربیع الاول ۱۱۱۸ هـ.
 نسخه جای سخن پیش نویس کتاب بوده و جای
 جای آن خط خوردگی و حک و اصلاح دارد.
 تعلیقاتی نیز از مؤلف با علامت «منه» در هامش
 برخی صفحات موجود است. بر آیات قلم
 سنگرف کشیده‌اند.
 بر آخرین برگ نسخه سیاهه اسباب «عیدی»
 است که به امانت نزد محمدعلی بن شاه محمد
 شوشتری بوده است.
 جلد: تیماج جگری فرسوده با ترنج و نیم ترنج و
 جدول و کمند، با عطف تیماج قرمز.
 کاغذ: ترکی بغدادی.
 قطع: وزیری کوچک. ۱۵ × ۲۰ سم. ۳۱۴ گ.
 ۲۳ س. (ثبت ۳۲۰۱۷)
- ۱۳۱۵
صحیح البخاری
 = الجامع الصحیح
 از: محمد بن اسماعیل بن ابراهیم بخاری (د:
 ۲۵۶ هـ).
 نسخه جای سخن از «باب میراث العبد النصرانی»
 تا «باب ذکر الله بالأمر و ذکر العباد بالدعاء و التضرع

بیضوی «محمد بن صادق الحسینی ۱۲۸۳» که همان مهر صاحب مجموعه است دیده می‌شود. عناوین به سنگرف، اغلب جای عنوانین نانوشته باقی مانده.

جلد: تیماج نارنجی یک رویه با جدول و کمند. کاغذ: فرنگی آهار مهره. قطع: وزیری بزرگ. ۱۱۶گ. (با احتساب برگ‌های اضافی). ۲۰س. (ثبت ۳۲۰۱۹)

۱۳۱۹

شرح العقد الجوهري فی (کلام-عربی)

الفرق بين كسبي المتريدي والأشعري

از: شیخ محمد اسعد بن شیخ محمود صاحب (ق) (هـ) ۱۳.

شرح است بر العقد الجوهري تألیف خالد بن احمد نقشبندی (د: ۱۲۴۲هـ) در مبحث جبر و نفوی که طلاب در وقت خواندن شرح عقائد نسفی بر مولانا خالد، درخواست تألیف مستقلی در این باب را کرده‌اند.

نک: معجم المؤلفین، ۴/ ۹۵؛ ایضاح المکنون، ۱/ ۳۶۲، ۲/ ۱۰۷.

آغاز: بسملة قال الشيخ الامام والجهيد الهمام... الشيخ محمد اسعد شبل قره عين البرية... مولانا الشيخ محمود صاحب....

آغاز: نحمدك اللهم بما تفضلت به علينا من الهام توحيد الذات... اما بعد فان اشرف ما صرف به العبد نقد عمره... علم التوحيد الذي لم يزل لوائه المرفوع....

انجام: ... و ان اقتصر الخيالي (كذا) منها على عدم جريان بعض الأدلة فيما سواه والحمد لله رب العالمين.

خط: نستعلیق. تاریخ کتابت: ق ۱۴هـ.

عناوین و فواصل بین سطور به قلم سنگرف. تعلیقات شارح با علامت «منه» در هامش برخی صفحات آمده است.

جلد: گالینگور قهوه‌ای.

نسخه گواهی آنهاست به قلم ابوبکر الحارمی و در برخی مواضع نام شاگردانش را یاد کرده از جمله شیخ حسن العراقي و شیخ حسن المشرقی و بدانها اجازه روایت داده. در هامش صفحه پایان گواهی عرض است مورخ چهارشنبه ۱۹ رمضان تنکوزئیل ۱۲۹۲هـ با مهر مربع به نقش شیر و خورشید و نامه مؤتمن الملک و بالاخره در ذیل همان صفحه گواهی عرض نسخه و ورود آن به کتابخانه آستان قدس هست مورخ یکشنبه ۲۷ جمادی الاخر لوی ئیل ۱۲۹۷هـ.

جلد: تیماج زرد با ترنج و نیم ترنج و کمند و حاشیه.

کاغذ: سمرقندی (?)

قطع: وزیری بزرگ. ۱۳۵گ. (دو برگ فرنگی الحاقی در آغاز و انجام). ۱۷س. (ثبت ۳۲۰۱۸)

۱۳۱۶

اسرار الآيات و انوار البينات (عرفان-عربی)

از: صدرالدین محمد بن ابراهیم شیرازی (د: ۱۰۵۰هـ).

با عناوین: «قاعدة، تنبيه».

نک: مجلس، ش ۱/۱۵، خ، ۲۹/۱۸۶۶، ۱/۲۷۱۵، ۱۲/۹۳۳ط، ۳/۱۲۰۶۲، ۱/۱۷۱۹، ۴۳/۱۲۰۴۳.

آغاز: بسملة نحمدك اللهم يا من بيده ملكوت الارض و السماء و اليه يتشوق و يدور الأشياء.... انجام: ...كقوله علمت نفس ما أحضرت.

انجامه: تمت الرسالة بعون الملك الوهاب على يد أقل الخليفة بل لا شيء في الحقيقة محمد جعفر بن محمد رحيم في سلخ شهر جمادى الثاني.

خط: نسخ. کاتب: محمد جعفر بن محمد رحيم. تاریخ کتابت: سلخ جمادی الثاني (بدون تاریخ).

در صدر صفحه آغاز و کنار انجامه کاتب مهر

کتابی است در فقه امامیه مشتمل بر یک مقدمه و چندین باب. وی در دیباجه گوید: این کتاب را پس از تألیف الرسالة النجاتیة که کتاب جامعی در اصول دین و عقاید ایمان است و در آن میسوطاً از هفتاد و سه فرقه اسلامی سخن گفته شده، تألیف کرده است. در کشف الحجب و ذریعه از این کتاب یاد شده، ولی نسخه‌ای از آن مذکور نیست.

نسخه جای سخن مجلد اول کتاب است در طهارت و صلوات و کاتب تصریح می‌کند که جلد دوم کتاب در مبحث زکات است.

نک: کشف الحجب، ص ۵۳۱، ش ۲۹۸۳؛ ذریعه، ۲۱ / ۱۸۰، ش ۴۵۰۷.

آغاز: الحمد لله الذي هدى سبله للمجاهدين و ارسل رسله لاعلام معالم الدين... اما بعد فان الحكمة الداعية الى خلق العباد هي عبادة الخالق...

انجام: ... و ح يستخلف احداً للامامة و لايجوز للمؤمنين انتظار مقتدين به حتى يتطهر و يأتي لما تقدم و ليكن هذا آخر المجلد الأول من كتاب معارج التحقيق و يتلوه في المجلد الثاني انشاء الله كتاب الزكوة.

انجامه: و قد فرغ من تسويده على يد العبد المحتاج الى رحمة... (كذا) ملك الغنى محمد حسين ابن شمس الدين ابوالفخر غفر ذنوبهما و ستر عيوبهما في اوائل شهر شوال المنتظم في سلک شهر سنة احدى و الف من الهجرة النبوية عليه افضل الصلوات و اكمل التحيات و صلى الله على محمد و آله اجمعين الطيبين الطاهرين المعصومين برحمتك يا ارحم الراحمين.

خط: نستعليق تحریری. کاتب: محمدحسین بن شمس‌الدین ابوالفخر. تاریخ کتابت: اوایل شعبان ۱۰۰۱ هـ.

عناوین به شنگرف.

نسخه در حیات مؤلف کتابت شده و شاگرد وی بر پشت برگ آغاز نسخه که نام کتاب و مؤلفش را نوشته با عبارت «مد الله تعالی ظله بفضلہ و

کاغذ: کاهی فرنگی.

قطع: وزیری. ۳۴ گ. ۹ س. (ثبت ۱۲۳۸۶)

۱۳۲۰

مشرق الشمسین و اکسیر السعادتین (فقه امامیه - عربی)

از: بهاء‌الدین محمد بن حسین عاملی (د: ۱۰۳۰ هـ).
نک: مجلس، ش ۱ / ۳۳۳۳، ۲ / ۳۳۹۰، ۳ / ۳۵۶۹، ۱ / ۳۰۴۲، ۲ / ۷۵۰۲، ۳ / ۵۴۰۳، ۱۲۵ سنه.
آغاز: بسمله الحمد لله الذي هدینا بأنوار کتابه المبین، و وقفنا لاقتفاء سنة نبینا...

انجام موجود: ... لازللت مهبطاً للأنوار السبحانية و الفيوض الربانية و كتب مؤلفه احوج الخلق الى رحمة الله الغنى محمد المشتهر.

خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ.

بر پشت برگ اضافی آغاز یادداشتی است در باب رمز نام مبارک ائمه در کتاب مشرق الشمسین. بر پشت برگ آغاز، نسخه کلام شیخ بهایی است درباره امتیاز مشرق الشمسین بر حیل المتین به خط نستعلیق.

عناوین به شنگرف، حواشی مؤلف به قلم نستعلیق با علامت «منه» در هامش صفحات نوشته شده. تصحیحات و استدراک سقطات در هامش صفحات دیده می‌شود.

جلد: تیماج قرمز با جدول و کمند زر.

کاغذ: اصفهانی آهار مهره.

قطع: رقعی. ۲۰ × ۱۲ سم. ۱۱۹ گ. ۱۷ س.

(ثبت ۱۲۷۳۶)

۱۳۲۱

معارج التحقيق (فقه امامیه - عربی)

از: ابومحمد، علی بن عنایة الله بسطامی، بایزید ثانی (ق ۱۰ - ۱۱ هـ).

بر پشت برگ اضافی آغاز چند سطری است از خود متن دانشنامه علائی که گویا کاتب از ادامه آن منصرف شده.

بر پشت برگ آغاز نسخه، تملک محمد حسین بن محمد تبریزی است با مهر بیضوی «عبدہ الراجی محمد حسین». عنوان هر بخش از کتاب به قلم شنگرف به نستعلیق نوشته شده. بر عناوین نیز قلم شنگرف کشیده‌اند.

زیر انجامه کاتب نیز مهر بیضوی محمد حسین تبریزی تکرار شده. آخرین صفحه نسخه نیز ابیاتی به عربی به سبک چلیپا نوشته شده.

جلد: تیمامج حنایی و فرسوده با عطف نارنجی. کاغذ: اصفهانی و فرنگی.

قطع: رقی. ۲۵ س. (ثبت ۳۲۰۲۵)

کرمه» و او را دعا کرده و استاد خود یاد کرده است. جای جای نسخه گواهی بلاغ دیده می‌شود که گویا خط مؤلف باشد. وجود اغلاط ناشی از کم سواد در نسخه، نگارنده را از احتمال اینکه کاتب همان شاگرد باشد که نسخه را بر مؤلف خوانده باشد، باز می‌دارد بر همان صفحه یادداشت‌های متفرقه‌ای از جمله حدیثی از علی علیه السلام تصحیحات و تعلیقاتی با علامت «۱۲» «س» و به نقل از کتب لغت مانند المغرب و جز آن در هامش صفحات موجود است.

جلد: تیمامج مشکی فرسوده با ترنج و سجاف، با عطف حنایی. کاغذ: اصفهانی.

قطع: وزیری. ۸۴۰ گ. ۲۳ س. (ثبت ۱۰۳۳)

۱۳۲۴

گوهر مراد (کلام-فارسی)

از: عبدالرزاق بن علی لاهیجی «فیاض» (د: ۱۰۵۱).

نک: مجلس، ۳۰۷۳/۱، ۲۰۸۰، ۵۵۹۱، ۱۸۳ خ، ۵۸۵۴.

آغاز: گوهر مرادی که غواص فکرت را از دریای حیرت در کف اندیشه آید....

انجام موجود: ... متمثل شود در آینه باطن عارف از حق تعالی فیاض شود برو لذات حقیقیه و مبتهج باشد لا محاله بخود، پس او را نظری حق باشد.

خط: نستعلیق و نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۳ هـ. بر پشت برگ آغاز یادداشت‌های متفرقی است از جمله یادگار میرزا مهدی مورخ ۱۲۵۹ هـ و ملا مهدی ۱۲۵۶ هـ.

چند برگ آغاز و انجام وصالی شده است. عناوین به شنگرف. بر عبارات عربی و روایات خط شنگرف کشیده‌اند. نسخه از انجام افتادگی

۱۳۲۲

دانش نامه علائی (فلسفه-فارسی)
= حکمت علائی

از: حسین بن عبدالله بن سینا، شیخ رئیس (۳۷۰-۴۲۸ هـ).

نسخه جای سخن مشتمل بر قسم منطق، الهیات و طبیعیات و مختصری در بقای نفس است.

نک: ش ۳۲/۴ سنا، مجلس، ش ۲۹۸۷، ۲۰۹۴، ۱۸۲۷، ۱۲۳، ۲۰۹۳.

آغاز: بسمله حمد و سپاس مر خداوند آفریدگار بخشاینده خرد و درود بر پیغمبر برگزیده وی....

انجام: ... تا اینجا بس بود سخن گفتن اندر علم طبیعی و بیانرا جایگاهی دیگر است.

انجامه: ... تمت الرسالة من تصنیفات شیخ ابوسینا اعلی الله مقامه.

خط: نستعلیق تحریری. تاریخ کتابت: ق ۱۱ هـ که صفحاتی از آغاز و انجام آن نونویس و از ق ۱۳ هـ است.

یادداشت‌های پراکنده‌ای است از جمله ابیاتی به فارسی، حدیثی از علی علیه السلام، اختلاف در تعریف انسان به نقل از مجمع البحرین طریحی، ابیاتی از مولانا، گفته بهمنیار در التحصیل و ابیاتی از حکیم سنایی. در حاشیه صفحه آغاز ابیاتی از ملاصدرا نوشته شده که برفراز آن نوشته شده: «کتب من خط المصنف».

عناوین به قلم نسخ و شنگرف. تصحیحات و استدراکات به قلم کاتب در هامش صفحات نوشته شده افزون بر تعلیقات متفرقه. زیر انجامه کاتب مهر بیضوی کاتب با سجع «المتوکل علی الله محمد مهدی» دیده می‌شود.

دو صفحه پایان نسخه، مثنوی فارسی است با این آغاز:

در آن خلوت که هستی بی نشان بود

بکنج نیستی عالم نهان بود
جلد: مقوایی با روکش پارچه‌ای آبی با گل محمدی و سجاف و عطف تیماج قهوه‌ای.

کاغذ: فرنگی آهار مهره با رنگ‌های: آبی، زرد، سفید، آبی متمایل به سبز.

قطع: وزیری. ۱۵/۵ × ۲۱/۵ سم. ۱۶۶ گ. ۱۹ س. (ثبت ۳۲۰۲۸)

۱۳۲۶

نور الثقلین فی تفسیر القرآن (تفسیر-عربی)

از: عبد علی بن جمعه بختباری حویزی (د: ۱۱۰۴ هـ).

نسخه جای سخن جلد سوم از کتاب و مشتمل بر تفسیر این سوره‌ها است: مریم، طه، الانبیاء، الحج، المؤمنین، النور، الفرقان، الشعراء، النمل، القصص.

نک: مجلس، ش ۵۸۳۵، ۵۹۷۷.

آغاز: بسمله فی کتاب ثواب الاعمال باسناده عن ابی عبدالله علیه السلام قال من اذمن (کذا) قراءة سورة

دارد. برخی تصحیحات در هامش دیده می‌شود.

جلد: تیماج با ترنج و نیم ترنج و جدول و کمند. کاغذ: فرنگی آهار مهره.

قطع: رحلی. ۱۸/۵ × ۲۸/۵ سم. ۲۴۸ گ. ۲۱ س. (ثبت ۳۲۰۲۷)

۱۳۲۵

المبدأ و المعاد

(فلسفه-عربی)

از: صدرالدین محمد بن ابراهیم شیرازی (د: ۱۰۵۰ هـ).

نک: مجلس، ش ۱۹۵۸/۱، ۱۹۵۷، ۱۹۵۶، ۱۹۵۵، ۱۹۵۳/۱، ۱۹۵۴، ۱۹۵۲، ۵۰۰۳/۳، ۹۴/۶ فیروز.

آغاز: بسمله سبحانک اللهم یا مبدع المبادی و العلل و غایة الثوائی و الأول....

انجام: ... نائبا عن رسول رب العالمین لحفظ حدود... و الاحکام الدینیة و الدنیویة من الحلال و الحرام.

انجامه (۱): قد وقع الفراغ من تحریر هذا الكتاب و انا العبد الجانی ارسطو فی رجب المرجب سنة ۱۲۵۴

انجامه (۲): قد انتظم فی خیطه القوام و اقتحم فی حیطة الانتماء كلها الانیف اجزاء من الاواخر ببیدی القاصر

المقصر ببلدة قم فی يوم الاثنين و هو العشر الثالث من العشر الثالث من الشهر السابع من السنة الرابعة من العشر

السادس من المائة الثالثة من الألف الثاني من الهجرة النبوية علی مهاجرها الف سلام و تحية. اللهم اجعلها

ذخرالدنيا و الآخرة و لمن انتفع بها و استغفر لکاتبها بحق محمد و آله الطاهرين و صلی الله علی محمد و آله

الطاهرين الطیبین المعصومین و قد کتب بنفسی لنفسی لا بعدی لا لغیری و انا الخاطی الجانی مهدی الکاشانی.

خط: نستعلیق. کاتب: مهدی کاشانی. تاریخ کتابت: ۱۲۵۴ هـ.

از ص ۱-۵ سطر اول ص ۲۲۹ و باقی به خط نستعلیق ارسطو است مورخ همان ۱۲۵۴ هـ.

سه صفحه پیش از شروع متن مشتمل بر

سنگرف، در هامش چپ صفحه دوم مهر بیضوی
 «سلام علی ابراهیم» دیده می‌شود. به‌ندرت
 برخی تصحیحات در هامش صفحات آمده‌است.
 نسخه از انجام افتادگی دارد.
 جلد: تیماج نارنجی.
 کاغذ: اصفهانی آهار مهره.
 قطع: وزیری بزرگ. ۲۲۴گ. ۲۴س.
 (ثبت ۳۲۰۲۹)

مریم لم یمت حتی یصیب ما یغنیه فی نفسه ...
 انجام موجود: ... و اما السابق بالخیرات فعلی و
 الحسن و الحسین و من قتل من آل محمد شهیداً. فی
 عیون الاخبار فی باب ذکر مجلس.
 خط: نسخ. تاریخ کتابت: ق ۱۱هـ.
 برگ آغاز و صالی شده‌است. در صدر صفحه
 آغاز مهر بیضوی صاحب مجموعه «محمد بن
 صادق الحسینی» دیده می‌شود. عناوین به

فهرست نسخه‌های معرفی شده

- اسرار الآيات و انوار البينات، ملاً صدرا، ٢٠٧
الاسعاف بشرح ابیات القاضی و الکشاف (منتخب)،
موصلی، ١٢٩
الاسفار الاربعه = الحکمة المتعالیه، ملاً صدرا، ٤٩،
٥٢، ٥٧، ٧٥، ٨٤
الاشباه و النظائر النحویة = الاشباه و النظائر فی
النحو، سیوطی، ٥٧، ٦٤
اصول الکافی، کلینی، ٥٩
اطباق الذهب فی الاخلاق و الادب، شفروه
اصفهان، ٦٧
الاعجاز و الایجاز = اعجاز الایجاز، تعالی، ٨٥
اکمال الدین و اتمام النعمه = کمال الدین و تمام
النعمه، صدوق، ٣٠
الاتقان فی علوم القرآن، سیوطی، ١٠٣
امالی المرتضی = غرر الفرائد و درر الفوائد، شریف
مرتضی، ١٣٦
امالی المرتضی = غرر الفرائد و درر القلائد، ١١٧
الامالی، شیخ طوسی، ١١
امامت نامه = ترجمه فالنامه امام رضا، علی بن
قاضی، ٢٠١
الامامة و السياسة، ابن قتیبه، ٥٠
الانوار الجلالیة للفصول النصیریة، سیوری حلی،
٢٠٣
انوار سلیمانیة، عباس مولوی، ١٧٦
الانوار و الأسرار = عین الیقین، فیض کاشانی، ٣٣
انیس الطلاب، بهبهانی، ١١١
انیس العشاق، مشتری، ٨٦
اوضح المسالك الی الفیة ابن مالک = توضیح
المسالك، ابن هشام، ٩٤
الایضاح فی المعانی و البیان، قزوینی، ١٠١
آداب الطریق، حاجی عبدالرحیم، ١٢٠
آداب العرب و الفرس، مسکویه رازی، ١١٥
آسمان، کلیمان و نجم الملک، ٣١
ابکار الأفكار = شرح شرح الافکار، قزوینی، ٨١
ابواب الجنان المشتمل علی رسائل ثمان، حمیری
نجفی، ١٧١
ابواب الجنان، واعظ قزوینی، ٢٢
اثبات و تأیید باب، ١٨٨
الاثنی عشریات = هداية الامة الی احکام الائمة،
حر عاملی، ١٧٠
احیاء علوم الدین (منتخب)، ٧٦
اخبار البخاری، جدید الاسلام داغستانی، ٤٢
اختیارات بدیعی، زین العطار، ١٣٤
اختیار معرفة الرجال، شیخ طوسی، ١٤
ادب الکاتب، ابن قتیبه، ٥٣، ٢٠
ادعیة القنوت و السجود = ذریعة الابتغال، فیض
کاشانی، ١٦
الاربعون حدیثاً، امام زاده بخاری، ١٢٠
ارجوزة فی الامامة = الناقد، جدلی، ١٩٣
ارکان الایمان، شریف قاضی، ١٦٩
الاسباب و العلامات، سمرقندی، ١١٨

- ١٨٠ الايضاح في شرح المقامات، مطرزي، ٣٨
بحرالاجواهر، طبيب هروي، ١٢٧
بحر الغرائب في خواص الاسماء الحسنی، هروي
فارسی، ٩٧
- ١٣٣ بحر الفوائد فی شرح الفرائد = حاشية
الرسائل = شرح الرسائل، آشتیانی، ١٧٤، ١٧٦
بدايع الافكار، رشتی، ١٨٢
البياتين، اردكاني يزدی، ١١٢
بغية الطالبين لبيان المشايخ المحققين = الوريقات،
نخلى مكى، ١٨٨
تاج المآثر، نيشابوري، ٢٠١
تاريخ جهان گشا، عظاملك جوينی، ٥٩
تاريخ طبرستان، كاتب آملی، ٥٦
تاريخ عالم آرای عباسی، اسكندر بيك منشی، ٥٦
تاريخ يافعی = مرآة الجنان و عبرة اليقظان، يافعی
يمنی، ٤٣
تأهيل الغريب، النواجي، ٥٥
تبصرة العوام في معرفة مقالات الانام، رازی، ١٢١
تحرير اقليدس، طوسی، ٣١
تحرير القواعد المنطقية، رازی، ٦٩
تحرير القواعد المنطقية في شرح الرسالة الشمسية
= شرح الشمسية، رازی، ١٣٩
تحرير أكر مانالاوس و الاشكال الكريية، طوسی،
٣٥
التحصيل، بهمنيار، ٣٢
تحفة حكيم مؤمن = تحفة المؤمنین =، تنكابنی،
١٨٠، ٩٧
تحفة شاهيه = رساله در امامت (صغير)، قاضي زاده
كرهرودی، ٩٣
تحفة الاخوان في تقويم الايمان، ٣٤
التحفة السعدية = شرح القانون، شيرازی، ١٢٣، ٤٥
تحفة العراقيين، خاقانی، ٧٢
تحفة المؤمنین = تحفة حكيم مؤمن، تنكابنی، ٩٧
- ١٨٠ تحقيق الفوائد = شرح الفوائد الغياثية، كرمانی، ٩٠
تخميس الاثنی عشریات، طباطبائی آل بحر العلوم،
١٣٣
تذکره داود الإنطاکی، تذكرة اولی الالباب و الجامع
للعجب العجاب، ١٤١
تذکره اطعمه = شیرین پلو، مايل افشار، ١٧١
تذکره دولتشاهيه = تذکره الشعراء، سمرقندی، ٧٢
تذکره الشعراء = تذکره دولتشاهيه، سمرقندی، ٧٢
تذکره اولی الالباب و الجامع للعجب
العجاب = تذکره داود الإنطاکی، ١٤١
ترجمه الدرّ النظيم في خواص القرآن العظيم = شرح
الدرّ النظيم، بيرجندی، ٢٦
ترجمه فالنامه امام رضا = امامت نامه، علی بن
قاضي، ٢٠١
ترجمة اعتقادات مجلسی، يزدی، ١٨٩
ترجمة ثمره = شرح ثمره بطلمیوس، طوسی، ١٨
ترجمة کتابی در علم نجوم، مریک صاحب، ١٧٦
ترجمة كتاب الحيوان، ابن بطريق، ١٥٤
ترسل ابن حبيب، ١١٦
ترغيب المسلمين علی دفاع المشركين = رساله
جهاديه، همدانی، ٧٣
تشبيد القواعد في شرح تجريد العقائد = الشرح
القديم، اصفهانی، ٧٠
التفسير الصافي = الصافي في التفسير، فيض
كاشانی، ٦٠
التفسير الكبير = مفاتيح الغيب، فخر رازی، ٢٠٤
تفسير المحكم و المتشابه (رسالة في)، علم الهدی،
١٧
تفصيل وسائل الشيعة = وسائل الشيعة، حر عاملی،
١٧٣
تقريبات الاصول، ١٦٩
تقريبات الاصول، المسائل الاصولية، ١٨٣

- تقریرات الاصول = المشتق الأجزاء، اجتماع الامر و النهی، روزدری، ١٦٢
- تقریرات المیرزا الشیرازی = مقدّمة الواجب، قاجی کاظمی مشهدی، ١٥٣
- التقریرات = مطارح الانظار، کلانتر تهرانی، ١٠٠
- تکملة الرجال = تکملة نقد الرجال، کاظمی، ٥١
- تکملة نقد الرجال = تکملة الرجال، کاظمی، ٥١
- تلخیص الشافی، علم الهدی، ٤٤
- تلخیص الشفاء = عون اخوان الصفا علی فهم کتاب الشفاء، فاضل هندی، ٨٠
- تلخیص منطق ارسطو، ابن رشد، ٩١
- تمهید القواعد، شهید ثانی، ١٣٩
- تنبيهات المنجمين، جنابذی، ٢٥
- تنقیح مقاله در توضیح رساله، شاهمیر، ٢٨
- التوحید، صدوق، ١٥
- توضیح الاشکال = شرح تحریر اقلیدس، نراقی، ١٨٣
- توضیح الاشکال، نراقی، ١٨٤
- توضیح التذکرة = شرح التذکرة النصیریة، قمی نیشابوری، ٢٤
- توضیح المسالك = اوضح المسالك الی الفیة ابن مالک، ابن هشام، ٩٤
- تهافت التهافت، ابن رشد اندلسی، ٢٠٣
- تهذیب الوصول الی علم الاصول، علامه حلّی، ١٦٠
- جامع الادویة، ابن التلمیذ، ١٤٣
- جامع الادویة و الاغذیة = مفردات ابن البیطار، عشّاب مالقی، ١١٣
- جامع الاسرار و منبع الانوار، ٧٩
- جامع التمثیل، حبلرودی، ٨٣
- الجامع الصحیح = صحیح البخاری، ٢٠٦
- جلاء العیون، مجلسی، ٩
- جمال الصالحین، فیاض لاهیجی، ٢٤
- الجمع بین التفسیر و التأویل، دوافی یا دوافی، ٢٠٠
- جمهرة الامثال، عسکری نحوی، ٨٩
- جنته الامان الواقیة و جنته الامان الباقیة = المصباح، کفعمی، ٣٧
- جوامع احکام النجوم = جوامع الاحکام، بیهقی، ٢٧
- جوامع الاحکام = جوامع احکام النجوم، بیهقی، ٢٧
- جواهر العقول فی شرح فرائد الاصول، اشکوری، ١٦٣
- جواهر العقول فی شرح فرائد الاصول (ج ٢)، اشکوری، ١٦٤
- جواهر العقول فی شرح فرائد الاصول = شرح الرسائل، اشکوری، ١٨٥
- جواهرنامه، قزوینی، ٦٢
- جوگ بشست، پانی پتی، ٤١
- جهلمندان = سیّاحی گوید = چهار چشمان، میرزا ملکم خان، ١٥٩
- چهار چشمان = جهلمندان = سیّاحی گوید، میرزا ملکم خان، ١٥٩
- حاشیه تحریر القواعد المنطقیة = حاشیه شرح الشمسیة، گرگانی، ١٠٤، ٦٥
- حاشیه شرح الشمسیة = حاشیه تحریر القواعد المنطقیة، گرگانی، ١٠٤
- حاشیه شرح مختصر المنتهی، خلیفه سلطان، ١٤٩
- حاشیه علی سفر الالهیات، سبزواری، ٦٧
- حاشیه علی سفر النفس، سبزواری، ٦٧
- حاشیه فصیحیه = حاشیه شرح الملخص فی الهیة =، بسطامی نطاقی نظامی، ١٩١
- حاشیه لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = حاشیه شرح المطالع، شیروانی، ١٣٢
- حاشیه الأسفار الأربعة، سبزواری، ١٠٤، ٦٧
- حاشیه البهجة المرضیة = حاشیه الحکیم، احسائی نحوی، ٦٤
- حاشیه الحکیم = حاشیه البهجة المرضیة، احسائی

- نحوی، ٦٤
 حاشیه الرسائل = بحر الفوائد فی شرح الفوائد،
 آشتیانی، ١٧٦
 حاشیه الرسائل = شرح الرسائل = بحر الفوائد فی
 شرح الفرائد، ١٧٤
 حاشیه الشفاء = حاشیه إلهیات الشفاء، ملاً صدرا،
 ١٥١
 حاشیه الشفاء، خوانساری، ٧٨
 حاشیه الشفاء، ملاً صدرا، ١٥١، ٨٧، ٧٠
 حاشیه الفصول فی الاصول = شرح الفصول،
 طباطبایی سنگلجی، ١٢٦، ١٦٦، ١٧٣
 حاشیه الفوائد الضیائیة، لاری، ١٠٢
 حاشیه الکافی = شرح الکافی، طباطبایی نائینی،
 ١٤
 الحاشیه المتوسطة = حاشیه شرح الکافیة،
 استرآبادی، ١٩٤
 حاشیه المحاکمات، خوانساری، ١٦٢
 حاشیه المطول، ٥٥
 حاشیه المطول، گرگانی، ٧١، ١٠١
 حاشیه تحریر القواعد المنطقية، جرجانی، ١٧٩
 حاشیه تشييد القواعد فی شرح تجريد
 العقائد = حاشیه شرح التجريد =، جرجانی، ٢٠٤
 حاشیه حاشیه شرح التجريد، شمس، ١٤٨
 حاشیه رياض المسائل، سنگلجی، ٨٢
 حاشیه شرح التجريد = حاشیه تشييد القواعد فی
 شرح تجريد العقائد، جرجانی، ٢٠٤
 حاشیه شرح التجريد، دشتکی شیرازی، ٢٥
 حاشیه شرح الکافیة = الحاشیه المتوسطة،
 استرآبادی، ١٩٤
 حاشیه شرح المطالع = حاشیه لوايح الاسرار فی
 شرح مطالع الانوار، شیروانی، ١٣٢
 حاشیه شرح الملخص فی الهیة = حاشیه فصیحیه،
 بسطامی نطافی نظامی، ١٩١
 حاشیه شرح تجريد الاعتقاد، جرجانی، ٦٨
 حاشیه شرح حکمة الاشراق، ملاً صدرا، ٨٤
 حاشیه معالم الاصول، شهید ثالث، ١١٢
 حاشیه معالم الاصول، شیروانی، ١٧٠
 الحاوی فی علم التداوی، شیرازی، ١٤٦
 حجة الاسلام فی شرح تهذيب الاحکام، شیرازی
 قمی، ١٤٠، ١٦٥
 حدائق الانوار فی حقائق الاسرار = سستی، فخر
 رازی، ١٦٣
 حدائق الدقائق فی شرح رسالة علامة الحقائق
 = شرح الأنموذج، بردعی، ١٢٨
 الحدائق النديّة فی شرح الفوائد الصمدیة، دشتکی
 مدنی، ١٢٢
 حرز الامان من فتن الزمان، بیهقی کاشفی، ١١٠
 حرز الامانی و وجه التهانی = القصيدة الشاطبية،
 شاطبی، ٨٨
 الحصن الحصين من كلام سيد المرسلين، جزری
 شافعی، ١٧
 حقایق الايمان = حقیقة الايمان، شهید ثانی، ١٩٧
 حقیقة الايمان = حقایق الايمان، شهید ثانی، ١٩٧
 حکمت علانی = دانش نامۀ علانی، ابن سینا، ٢٠٩
 الحکمة المتعالیه = الأسفار الأربعة، ملاً صدرا، ٤٩،
 ٥٢، ٥٧، ٨٤، ٧٥، ١٠٧
 حلبة الکمیت فی الادب و النوادر، النواجی قاهری،
 ٤٠
 حلّ مشکلات الاشارات = شرح الاشارات،
 طوسی، ١٠٢، ١٣٠، ١٦٨
 حياة الحيوان الكبرى، امیری شافعی، ٧٧
 خاتمة روضة الصفا، خواندمیر، ٢٧
 الخرايج و الجرايح، قطب راوندی، ١١
 خلاصة الاذکار و اطمینان القلوب، فیض کاشانی،
 ٢٥
 خلاصة الاشعار و زبدة الافکار = منتخب خاتمه،

- کاشانی، ٩٥
خلاصة الاقوال في معرفة احوال الرجال، علامة
حلی، ١٠
خلاصة الحساب، عاملي، ٢٩
خيراتيه، وحيد بهبهانی، ١٢٤
داستان منظم و خبير، ١٢٥
دانش نامه علائی = حکمت علائی، ابن سینا، ٢٠٩
الدرر المنظومة المأثورة = الصحيفة الثالثة، افندی،
٣٤
الدرّة الفاخرة في كشف علوم الآخرة، غزالی، ٩٢
دعاء کمیل، ٩٩
دلایل الخیرات و شوارق الانوار فی ذکر الصلاة
علی النبی المختار، جزولی، ٣٢
دیوان ابن زقاعة، ١٨٩
دیوان ابی نواس، ٥٣
دیوان اسامة بن مرشد الشیزری، ١٧٣
دیوان الشریف الرضی، ٩١
دیوان امیر معزی، نیشابوری، ٨٦
دیوان صائب، ١٣٢
دیوان مسعود سعد، ١٢٢
دیوان ناصر خسرو، ٧٩
دیوان نورعلی شاه اصفهانی، ٥٤
ذخیره خوارزمشاهی، جرجانی، ٩٨
ذریعة الابتهاال = ادعية القنوت و السجود، فیض
کاشانی، ١٦
الرسائل = فرائد الاصول، انصاری، ١٨١
رساله جهادیه = ترغیب المسلمین علی دفاع
المشکین، همدانی، ٧٣
رساله در ادعیه، ١٣
رساله در امامت (صغیر) = تحفه شاهیه، قاضی زاده
کهرودی، ٩٣
رساله سیاسیه، ١٥٧
رساله فی علم المنطق = مختصر فی علم المنطق،
- خوانساری، ٥٣
رشح السحاب فی شرح نظم الحساب، قزوینی
نحوی، ٣٠
الروضة البهیة فی شرح اللمعة دمشقیة = شرح
اللمعة، عاملي، ٤٤
روضة الصفا، میر خواند، ١٥٥
روضة الکافی، کلینی، ٣٧
ریاض الملوک فی ریاضات السلوک، شامی
تبریزی، ١١٣
زاد المسافرین، شریف سبزواری، ١٣٤
زاد المسافرین، ناصر خسرو، ١٣٨
زاد المعاد، مجلسی، ١٩
زبدۀ نادری، علوی وزیر، ٧٧
السامی فی الاسامی، نیشابوری، ٧٤
سبحة الابرار، جامی، ١٢٩
سیننی = حدائق الانوار فی حقائق الاسرار، فخر
رازی، ١٦٣
سکردان السلطان، تلمسانی، ١٠٩
سیاحی گوید = چهار چشمان = جهلمندان، میرزا
ملکم خان، ١٥٩
سیف المؤمنین فی قتال المشکین، جدید الاسلام،
١٢٤
شرح ابن الناظم = شرح الألفیة فی النحو، ابن مالک،
١٥٣
شرح اصول الکافی، ملاً صدرا، ٣٣، ٤٨
شرح اصول کافی، مازندرانی، ٨٢
شرح الاربعین = مشکلات الاخبار = الاربعون
حدیثاً، مفید قمی، ١١٥
شرح الاسباب و العلامات، متطبب کرمانی، ١١٠
شرح الاشارات = حلّ مشکلات الاشارات،
طوسی، ١٠٢
شرح الاشارات و التنبيهات = حلّ مشکلات
الاشارات، طوسی، ١٣٠

- شرح الألفية في النحو = شرح ابن الناظم، ابن مالك، ۱۵۳
- شرح الأ نموذج = حدائق الدقائق في شرح رسالة علامة الحقائق، بردعي، ۱۲۸
- شرح البطحية، ميبدي يزدى، ۱۵۲
- شرح التذكرة النصيرية = توضيح التذكرة، قمى نيشابورى، ۲۴
- شرح التصريف، تفتازانى، ۴۹
- شرح الجغميني = شرح الملخص، قاضى زاده رومى، ۲۰، ۲۳
- شرح الدر النظيم = ترجمه الدر النظيم فى خواص القرآن العظيم، بيرجندى، ۲۶
- شرح الرسائل = بحر الفوائد فى شرح الفرائد = حاشية الرسائل، آشتيانى، ۱۷۴
- شرح الرسائل = جواهر العقول فى شرح فرائد الاصول، اشكورى نجفى، ۱۸۵
- شرح الزوراء، لارى، ۱۹۶
- شرح الزيارة الجامعة، احسايبى، ۱۹۸
- الشرح السديدى = المغنى فى شرح الموجز، كازرونى، ۹۹
- الشرح السديدى = شرح موجز القانون، كازرونى، ۱۵۲
- شرح الشافية = شرح النظام، اعرج نيشابورى، ۸۶
- شرح الشمسية = تحرير القواعد المنطقية فى شرح الرسالة الشمسية، رازى، ۱۳۹
- شرح العقد الجوهري فى الفرق بين كسبى الماتريدى و الأشعرى، محمد اسعد، ۲۰۷
- شرح الفصوص، جامى، ۱۶۰
- شرح الفصوص فى الحكمة، شام غازانى، ۱۵۷
- شرح الفصول = حاشية الفصول فى الاصول، طباطبايى سنگلجى، ۱۶۶، ۱۷۳
- شرح الفوائد الحكيمية الاثنى عشرية، احسائى، ۱۷۹
- شرح الفوائد الغيائية = تحقيق الفوائد، كرمانى، ۹۰
- شرح القانون = التحفة السعدية، قطب شيرازى، ۴۵، ۱۲۳
- الشرح القديم = تشييد القواعد فى شرح تجريد العقائد، اصفهانى، ۷۰
- شرح القوائد السبع العلويات، علوى، ۱۴۷
- شرح الكافى = حاشية الكافى، طباطبايى نائينى، ۱۴
- شرح اللباب فى النحو، سيرافى فالى، ۱۰۵
- شرح اللمعة = الروضة البهية فى شرح اللمعة الدمشقيه، ۴۴
- الشرح المتوسط = الوافية فى شرح الكافية، استرآبادى، ۶۵، ۱۴۴، ۱۵۱
- شرح الملخص = شرح الجغميني، قاضى زاده رومى، ۱۱، ۲۰، ۲۳
- شرح الموافق، جرجانى، ۱۷۵
- شرح النظام = شرح الشافية، اعرج نيشابورى، ۸۶
- شرح الوافية، ۱۹۳
- شرح الهداية فى الحكمة، ملاً صدرا، ۵۸
- شرح بر كتابى در نحو، ۱۵۹
- شرح بيست باب، بيرجندى، ۲۲
- شرح تجريد الاعتقاد، قوشجى، ۱۰۷، ۲۰۵
- شرح تجريد الكلام، قوشجى، ۸۵
- شرح تحرير اقليدس = توضيح الاشكال، نراقى، ۱۸۳
- شرح تلخيص المفتاح = المطول، تفتازانى، ۹۰، ۹۴
- شرح تلخيص المفتاح = مختصر المعانى، تفتازانى، ۱۴۴
- شرح تلخيص المفتاح = مفتاح تلخيص المفتاح، خلخالى، ۲۱
- شرح ثمرة بظلميوس = ترجمه ثمرة، طوسى، ۱۸
- شرح حديث البساط، مفيد قمى، ۷۰
- شرح حديث الغمامة، شيخ مفيد، ۷۰، ۱۹۵

- شرح حکمة الاشراق، قطب شیرازی، ۴۶
 شرح خلاصة الحساب، یزدی، ۱۷
 شرح دیوان الممتنی، الغازی، ۴۴
 شرح دیوان الممتنی، واحدی نیشابوری، ۳۹
 شرح دیوان نابغة الذبیانی، نحوی بطلیوسی، ۷۷
 شرح زبدة الاصول، مازندرانی، ۱۶۴
 شرح شذور الذهب، ابن هشام، ۷۸
 شرح شرایع الاسلام، ۱۸۱
 شرح شرح الافکار = اباکار الأفکار، قزوینی، ۸۱
 شرح کتاب التوحید، مفید، ۱۳۷
 شرح لبّ الالباب فی علم الاعراب، نقره‌کار، ۹۶
 شرح مقاصد الطالبین، تفتازانی، ۱۸۲
 شرح مقامات الحریری، ملتانی، ۱۳۱
 شرح موجز القانون = الشرح السدید، کازرونی، ۱۵۲
 شرح موجز القانون، کرمانی، ۱۴۵
 شرح نهج البلاغة، ابن ابی‌الحدید، ۱۲، ۴۰
 شرح هداية الحكمة، ملاً صدرا، ۷۱
 شرح هداية الحكمة، مبیدی، ۷۶، ۲۰۲
 شرح هیاکل النور = شواکل الحور، دوانی، ۶۸
 الشفاء، ابن سینا، ۵۱، ۵۸، ۷۳
 الشفاء (الالهیات)، ابن سینا، ۱۹۸
 الشفاء (البرهان)، ابن سینا، ۱۹۷
 الشفاء (طبیعیات)، ابن سینا، ۱۰۹
 شوارق الإلهام فی شرح تجرید الکلام، لاهیجی، ۱۱۱
 شواکل الحور = شرح هیاکل النور، دوانی، ۶۸
 شیرین پلو = تذکرة اطعمه، مایل افشار، ۱۷۱
 الصافی فی التفسیر = التفسیر الصافی، فیض کاشانی، ۶۰
 صحیح البخاری = الجامع الصحیح، ۲۰۶
 الصحیفة الثالثة = الدرر المنظومة المأثورة، افندی، ۳۴
 الصحیفة السجادية، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۸
 صلاة الجمعة (رسالة فی...) = نماز جمعه (رساله...)، خوانساری، ۱۱۰
 ضیاء العیون فی بیان اشرف الفنون، نجفی، ۱۴۲
 طیف الخیال فی مناظرة العلم و المال، جزایری شیرازی، ۱۰۸
 عبرت نامه، صبا کاشانی، ۱۵۷
 عدة الداعی و نجاح الساعی، حلّی، ۱۳، ۳۰
 العذاب الواصب علی الجاحد و الناصب = معائب النواصب، رجالی حائری، ۱۲۷
 عون اخوان الصفا علی فهم کتاب الشفاء = تلخیص الشفاء، فاضل هندی، ۸۰
 عین الیقین = الأنوار و الأسرار، فیض کاشانی، ۳۳
 عین الیقین فی اصول الدین، فیض کاشانی، ۶۹
 غرر الفرائد و درر الفوائد = امالی المرتضی، شریف مرتضی، ۱۳۶
 غرر الفرائد و درر القلائد = امالی المرتضی، ۱۱۷
 فرائد الاصول = الرسائل، انصاری، ۱۸۱
 فرس نامه = مضمار دانش، گیلانی، ۱۱۸
 فرهنگ جوگ بشست = کشف اللغات جوگ بشست، میرفندرسکی، ۴۱
 فرهنگ جهان‌گشا = فرهنگ میرزا ابراهیم حسینی، ۱۸۰
 فرهنگ جهانگیری، اینجوی شیرازی، ۱۴۳
 فرهنگ میرزا ابراهیم = فرهنگ جهان‌گشا، حسینی، ۱۸۰
 فصل الخطاب لوصل الاحباب، نقشبندی بخاری، ۱۶۴
 الفصول الغرویة فی الاصول الفقهيّة، تهرانی اصفهانی، ۱۷۲
 الفصول المهمّة فی معرفة الائمة، ابن صباغ مالکی، ۹
 الفصول المهمة فی اصول الائمة، حر عاملی، ۱۲۸

- فوائد العلماء و فرائد الحكماء، العينائي، ٥١
فهرس دول، رازی زاده منيب، ٨٨
القانون، ابن سينا، ١٠٨، ١٤٦
قرآن مجيد، ١١٧، ٦٦
القصيدة الشاطبية = حرز الاماني و وجه التهاني، ٨٨
القوانين المحكمة، محقق قمی، ١٨٦
الكافي، كليني، ٢٩
كامل الصناعة = الملكي، از جاني، ٤١
كتاب الغيبة، طوسي، ٢٣
كتاب صفين = وقعة الصفين، عطار كوفي، ١٠٥
كتاب في الأصول و الفقه، ١٧١
كشف اللغات جوگ بشست = فرهنگ جوگ
بشست، مير فندرسكي، ٤١
كفايه مجاهديه = كفايه منصورى، شيرازى، ١٣٧
كفايه منصورى = كفايه مجاهديه، شيرازى، ١٣٧
كلمات مكنونه، فيض كاشاني، ٨٧، ١٠٢
كليات سعدى، ١٢
كمال الدين و تمام النعمه = اكمال الدين و اتمام
النعمه، صدوق، ٣٠
كنز العرفان فى فقه القرآن، سيورى حلى، ١٩
كنز اللغة، محمد بن عبد الخالق، ٩٢
گلستان، سعدى، ١٥٨
گوهر مراد، فياض لاهيجى، ٢٠٩
لبّ الالباب و نزهة ذوى الاصحاب المجموع من كلّ
كتاب، اشعري شافعى، ١٤٥
لوايح، جامى، ٨٣
المبدأ و المعاد، ملا صدرا، ٢١٠
مثنوى معنوى، مولوى، ١٦٦
مجازات الآثار النبوية = مجازات النبوية، شريف
رضى، ٢١
مجازات النبوية = مجازات الآثار النبوية، شريف
رضى، ٢١
المجلى لمرآة المنجى، احسائي، ١٢٧، ٦٠
- مجموعه ادعيه، ٢٨، ١٣٨
مجموعه ادعيه و اشعار، ١٩٢
المحاكمات = المحاكمة بين شرحى الاشارات،
رازى، ٦٦
المحاكمة بين شرحى الاشارات = المحاكمات،
رازى، ٦٦
مختار الأغاني فى الأخبار و التهاني، ابن منظور،
١٠٦، ٦٥، ٦٢
مختصر المعانى = شرح تلخيص المفتاح، تفتازانى،
١٠٣، ١٤٤
مختصر فى علم المنطق = رسالة فى علم المنطق،
خوانسارى، ٥٣
مختصر نهج البيان عن كشف معانى القرآن، ١٣٨
المدخل فى اصول الفقه = المناظرة، مرغينانى، ١٤٨
مرآة الجنان و عبرة اليقظان = تاريخ يافعى، ٤٣
مرآة العقول فى شرح اخبار آل الرسول، مجلسى،
٢٢
مرآة المحققين، شبستري، ١٨٧
مرصاد العباد من المبدأ الى المعاد، نجم الدين رازى،
١١٦
مرقّع خطوط، ٩٩
المزهر فى اللغة، سيوطى، ١٣٣
المسائل الاصولية = تقريرات الاصول، ١٨٣
مستخلص احباء علوم الدين، ٧٦
المستصطفى من علم الاصول = المستضىء، غزالى،
١٧٤
المستضىء = المستصطفى من علم الاصول =،
غزالى، ١٧٤
المشاعر، ملا صدرا، ٢٠٢
المشتق الأجزاء، اجتماع الامر و النهى = تقريرات
الاصول، روزدرى، ١٦٢
مشرق الشمسين و اكسير السعادتين، عاملى، ٢٠٨
مشكلات الاخبار = الاربعون حديثاً = شرح

- الاربعين، مفيد قمى، ١١٥
مشكلات العلوم، نراقى، ١٣٥
مصائب النواصب لنقض نواقض الروافض، قاضى نورالله شوشترى، ١٦
مصاييح القلوب، شيعى سبزوارى، ١٩٢
المصباح الساطع فى شرح مفاتيح الشرايع، شبر، ١٨٦
مصباح المتهجد، طوسى، ٢٠
المصباح = جنة الامان الواقية و جنة الامان الباقية، كفعمى، ٣٧
المصباح فى شرح المفتاح، جرجانى، ١٦٨
مضمار دانش = فرس نامه، گيلانى، ١١٨
مطرح الانظار (الاستصحاب)، كلانتر تهرانى، ١٥٠
مطرح الانظار = التقريرات، كلانتر تهرانى، ١٠٠
مطالع الانظار فى شرح طوابع الانوار، اصفهانى، ١٩١
المطول = شرح تلخيص المفتاح، تفتازانى، ٩٠، ٩٤
معائب النواصب = العذاب الواصب على الجاحد و الناصب، رجالى حائرى، ١٢٧
معارج الاحكام فى شرح مسالك الافهام و شرايع الاسلام، قزوينى، ١٥٥
معارج التحقيق، بسطامى بايزيد ثانى، ٢٠٨
معالم الدين و ملاذ المجتهدين، عاملى، ٤٥، ١٦٧، ١٩٠
معانى الاخبار، صدوق، ٣٣
مغنى اللبيب عن كتب الاعاريب، ابن هشام، ٧٣، ١٠٤، ١٣٦
المغنى فى شرح الموجز = الشرح السديدى، كازرونى، ٩٩
مفاتيح الغيب = التفسير الكبير، فخر رازى، ٢٠٤
مفتاح الحساب، غياث الدين كاشانى، ٢٤
مفتاح العلوم، سكاكى، ١٥٤
مفتاح الفلاح فى شرح دعاء الصباح، واحد العين
- خواجهيى اصفهانى، ١٩٥
مفتاح تلخيص المفتاح = شرح تلخيص المفتاح، خلخالى، ٢١
مفردات ابن البيطار = جامع الادوية و الاغذية، عشاب مالقى، ١١٣
المفصل فى النحو، زمخشري، ٤٣
مقامات النجاة، جزائرى، ٤٩
مقدمة الواجب = تقريرات الميرزا الشيرازى، قابجى كاظمى مشهدى، ١٥٣
مكاتب قطب محبى، ٣٨
الملخص فى المنطق و الحكمة، رازى، ٣٥
الملكى = كامل الصناعة، ارجانى، ٤١
الملل و النحل، شهرستانى، ١١٩
منتخب خاتمه = خلاصة الاشعار و زبدة الافكار، كاشانى، ٩٥
منتهى الادراك فى مدرك الافلاك، خفرى، ٣٦
المنصص فى شرح الملخص، كاتبى قزوينى، ٤٧
منطق ابن رشد، ٩١
من لا يحضره الفقيه، صدوق، ٢٧
منهاج العابدين، غزالى، ١٠
منهاج النجاة = منهج النجاة، فيض كاشانى، ١٨٧
منهج النجاة = منهاج النجاة، فيض كاشانى، ١٨٧
المنهل الصافى فى شرح الوافى، مخزومى دمامينى، ١٩٩
مولود التبي، كازرونى، ٧٤
مهج الدعوات و منهج العنايات، سيد بن طاوس، ١٠
ناپسرى، دوکک، اسعد بختيارى، ٥٨
الناقور = ارجوزة فى الامامة، جدلى، ١٩٣
نثر اللئالى، طبرسى، ١٤٧
نزهة المشتاق فى رياض العشاق، حديشى شافعى، ٦١
نزهة النفوس و الافكار فى خواص الحيوان و النبات و الاحجار، ١٥٦

- الوريقات = بغية الطالبين لبيان المشايخ المحققين،
نخلى مكى، ۱۸۸
- الوسائل الحائريّة = الوسائل الى النجاة، سيّد
مجاهد، ۲۰۱
- وسائل الشيعة = تفصيل وسائل الشيعة، حر عاملي،
۱۷۳
- الوسائل الى النجاة = الوسائل الحائريّة، سيّد
مجاهد، ۲۰۱
- وفيات الأعيان، ابن خلكان، ۴۰
- وقعة الصقّين = كتاب صفين، عطار كوفي، ۱۰۵
- الوقوف، سجاوندى، ۶۱
- هداية الامة الى احكام الائمة = الاثنى عشريات،
حر عاملي، ۱۷۰
- هيجان الوطن (قصائد)، اقدس كرماني، ۱۸۵
- يادداشت‌های متفرقه، ۲۰۱
- يتيمة الدهر في محاسن اهل العصر، تعالبي، ۱۰۶
- النفحة المسكّية فى الرحلة المكيّة (بخشى از)،
افندى، ۱۹۴
- نقد الرجال، تفرشى، ۱۸
- نماز جمعه (رساله...) = رسالة فى صلاة الجمعة،
خوانسارى، ۱۱۰
- نمايشنامه رستم و الماس سپاه، ۱۱۹
- نور الثقلين فى تفسير القرآن، بختيارى حويزى،
۲۱۰
- نهاية الطلب فى شرح المكتسب، جلدكى، ۱۴۰
- نهج البلاغة، شريف رضى، ۶۸
- نهج الحق وكشف الصدق، علامة حلّى، ۱۳
- نهج المسترشدين فى اصول الدين، علامة حلّى، ۴۵
- الوافى فى شرح الكافي، ابن حاج عسكر، ۱۹۶
- الوافية فى اصول الفقه، تونى بشروئى، ۱۷۹
- الوافية فى شرح الكافية = الشرح المتوسط،
استرآبادى، ۱۴۴، ۱۵۱، ۶۵
- الوجيز فى تفسير القرآن العزيز، ۲۰۵